

**ผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ต่อกรณี
กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก**

นายสุพงศ์ ชยุตสาห์กิจ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2553

**Impact of Samak Sundaravej Government's Policy upon the Inscription of
Cambodia's Preah Vihear Temple on the World Heritage List**

Mr. Supong Chayutsahakij

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2010

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช
ต่อกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก
ชื่อและนามสกุล นายสุพงศ์ ชยุดสาหกิจ
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. ชีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2553

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. ชีรภัทร์ เสรีรังสรรค์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)

.....
(รองศาสตราจารย์ ปุนรต พรหมอินทร์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชา รัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ต่อกรณีกัมพูชานำปราสาทพระ
วิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก

ผู้ศึกษา นายสุพงศ์ ชยุตสาทกิจ รหัสนักศึกษา 2508001464 ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. ชีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ปีการศึกษา 2553

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) กระบวนการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช
ต่อการกำหนดนโยบายสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา และ (2) ผลกระทบจาก
นโยบายของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ในการสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา

วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและข่าวสารต่างๆ จาก
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก ประชากรของการวิจัยนี้ คือ กลุ่มนักการเมือง สมาชิกรัฐสภา
คณะรัฐมนตรี ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาสังคมและประชาชน ผู้ได้รับผลกระทบ
กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก คือบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการตัดสินใจ กำหนดนโยบาย ผู้นำ
นโยบายไปสู่การปฏิบัติ ผู้ตรวจสอบ ผู้สังเกตการณ์ และผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง วิเคราะห์ข้อมูลโดยอิงทฤษฎีระบบ
การเมือง และทฤษฎีกระบวนการนโยบายสาธารณะ

ผลการวิจัยพบว่า (1) กระบวนการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ต่อกรณีดังกล่าว
เป็นไปตามกลไกของระบบการเมืองแบบปึงจยนำเข้า-นำออก โดยมีปึงจยนำเข้าด้านความต้องการ คือ 1.1) ความต้องการ
นำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกของกัมพูชา 1.2) ความต้องการรักษาสิทธิประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง กับปราสาท
พระวิหารในด้านต่างๆของไทย 1.3) ความต้องการรักษาสัมพันธฉันท์มิตรที่ดีต่อกัมพูชาของไทย และมีปึงจยนำเข้าด้าน
เกื้อหนุน คือ 1.3.1 แนวปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 1.3.2 แนวคิดพรรครัฐบาลเสียงข้างมาก 1.3.3 การ
สนับสนุนขององค์กรระหว่างประเทศ และ 1.3.4 แนวคิดสนับสนุนของกลุ่มนักวิชาการและประชาสังคมบางกลุ่ม รัฐบาล
พิจารณาตามกระบวนการนโยบายสาธารณะอย่างรวบรัด แล้วตัดสินใจกำหนดปึงจยนำออก คือ นโยบายสนับสนุนให้
กัมพูชานำตัวปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องไม่ทำให้ไทยสูญเสียสิทธิทางด้านเขตแดน
โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ทับซ้อนและดำเนินการลงนามในแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา การตัดสินใจดังกล่าวก่อให้เกิด
การต่อต้านคัดค้านจากสภาพแวดล้อมทางการเมืองอย่างกว้างขวางและรุนแรง แม้รัฐบาลจะรับเอาปึงจยป้อนกลับเพื่อ
พิจารณาทบทวน และออกปึงจยนำออกชุดใหม่ ก็ไม่สามารถรักษาคุณภาพของระบบการเมืองไว้ได้ (2) การตัดสินใจทาง
การเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ดังกล่าว ก่อให้เกิดผลกระทบ ดังนี้ 2.1) ผลกระทบทางการเมือง คือ ผลกระทบ
ต่อความมั่นคงของรัฐบาล ความยากลำบากในการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการบนความขัดแย้งเชิงนโยบาย และความ
ยากลำบากในการกลมเกลียวทางการเมืองและการสื่อสารทางการเมือง 2.2) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ คือ ผลกระทบต่อ
ธุรกิจการท่องเที่ยวและการค้าขายบริเวณชายแดน ต่อโครงการความร่วมมือไทย-กัมพูชา และต่อการค้าการลงทุนข้ามชาติ
ระหว่างไทยกับกัมพูชา 2.3) ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม คือผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมภายในและ
ระหว่างประเทศ การสูญเสียโอกาสในการฟื้นฟูประชาธิปไตยที่สำคัญร่วมกันและความเสี่ยงต่อการเกิดกระแสลัทธิชาตินิยม
และ 2.4) ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คือความสัมพันธ์ของความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา ผลกระทบต่อ
จิตวิญญาณของอาเซียนที่จะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน และความเสี่ยงต่อการสูญเสียสิทธิในดินแดนอย่างถาวร
คำสำคัญ ผลกระทบ นโยบาย รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ปราสาทพระวิหาร

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งจาก ศาสตราจารย์ ดร. ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ สำหรับการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบคุณภาพของงานศึกษาค้นคว้าอิสระอย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ คุณนพดล ปัทมะ อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ คุณบัญญัติ บรรทัดฐาน อธิบดีหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ คุณปองพล อติเรกสาร อธิบดีประธานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า นักวิชาการด้านนิติศาสตร์ ม.ล. วลัยวิภา จรุงโรจน์ บุรุษรัตนพันธ์ นักวิจัยสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รองศาสตราจารย์ ดร. สุรชาติ บำรุงสุข อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ รองศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คุณเสนีย์ จิตตเกษม อธิบดีผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ที่กรุณาให้สัมภาษณ์เชิงเจาะลึก เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับงานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนักศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

สุดท้ายนี้ หากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ จะมีประโยชน์และเป็นคุณงามความดีอยู่บ้าง ทางผู้จัดทำขอยกประโยชน์และความดีทั้งหมดให้กับทางคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สุพงศ์ ชยุดสาหกิจ

กุมภาพันธ์ 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	2
ประเด็นปัญหาการวิจัย	2
ขอบเขตการศึกษาวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
กรอบแนวคิด ทฤษฎี ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย	6
นโยบายรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ในการบริหารราชการแผ่นดิน	19
การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอื่นๆ	21
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย	119
แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	119
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	120
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย	121
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	123
การวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาล โดยอิงทฤษฎีระบบการเมือง และทฤษฎีว่าด้วยนโยบายสาธารณะ	123
การวิเคราะห์ผลกระทบระยะยาวจากนโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช โดยอิงทฤษฎีระบบการเมือง	196
การวิเคราะห์แนวทางปรับปรุงแก้ไขนโยบายและแนวปฏิบัติของรัฐบาล เพื่อลดหรือระงับ ผลกระทบในระยะยาว	211

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	221
สรุปการวิจัย	221
อภิปรายผล	234
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในงานวิจัย	249
บรรณานุกรม	254
ภาคผนวก	259
ก คำแถลงนโยบายรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช (18 กุมภาพันธ์ 2551)	260
ข มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2505	283
ค หนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรี ลงนามโดย จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2505	285
ง แผนที่แสดงแนวเขตแดนตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี 2505	288
จ คำปราศรัยของ ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี	290
ฉ หนังสือจาก พ.อ. ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ถึง รักษาการเลขาธิการสหประชาชาติ	295
ช แผนที่ตามที่ปรากฏใน Foreign Affairs Bulletin ของ กระทรวงการต่างประเทศ	298
ซ คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ยูเนสโก	300
ฌ ข้อมติที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ณ นครควิเบก ประเทศแคนาดา เรื่อง การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก วันที่ 7 กรกฎาคม 2551	303
ฎ รอบการเจรจาข้อตกลงชั่วคราวไทย-กัมพูชา เกี่ยวกับสถานการณ์ชายแดนบริเวณ เขาพระวิหาร และกรอบการเจรจาด้านการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก ไทย-กัมพูชาตลอดแนว ในกรอบของคณะกรรมการมาธิการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา และกลไกอื่นๆ ภายใต้กรอบนี้	307
ฏ คำแถลงของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศต่อที่ประชุมคณะกรรมการ มรดกโลก สมัยที่ 32 คัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก	310
ถ คำแถลงของประธานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วย อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32	314

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ฐ หนังสือของนายเดช บุญนาค ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2551 ยืนยันการสิ้นผลของคำ แถลงการณ์ร่วม	317
ฑ ร่างหนังสือของนาย ฮอ นัมฮง ลงวันที่ 1 กันยายน 2551 ยืนยันว่า คำแถลงการณ์ร่วม ไม่เป็นสนธิสัญญา	319
ฒ เอกสารที่กัมพูชายื่นต่อคณะกรรมการมรดกโลก	321
ณ ร่างคำแถลงการณ์ร่วม (Join Communiqué) ฉบับ 22 พฤษภาคม 2551	346
ด บทความ “แถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชาเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร กับมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญ” ของ ศ.ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ	348
ด สรุปรายการอภิปรายเชิงวิชาการ เรื่อง “การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารปัญหา กฎหมาย และอธิปไตยของชาติ” เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2551 ที่โรงแรมรามาร์คเดนม	361
ถ คำสั่งศาลปกครอง กำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราว คดีแถลงการณ์ร่วมไทย- กัมพูชา	372
ท บทวิเคราะห์ทางวิชานิติศาสตร์ต่อคำสั่งศาลปกครองกลาง กำหนดวิธีการคุ้มครอง เพื่อ บรรเทาทุกข์ชั่วคราวฯ ในคดีแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา	389
ธ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ เกี่ยวกับคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชาเป็นหนังสือสัญญา ที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190หรือไม่	396
น คำแปลอย่างไม่เป็นทางการของมติ 32COM8B.102 ของคณะกรรมการมรดกโลก	423
บ คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ ของคำแถลงการณ์ของนายปองพล อติเรกสาร ต่อที่ ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกครั้งที่ 32 ณ นครควิเบก ประเทศแคนาดา	427
ป หนังสือของกัมพูชาเสนอเรื่องสู่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติในวันที่ 18 กรกฎาคม 2551	431
ผ Press Release ของกระทรวงการต่างประเทศ กรณีกัมพูชาไม่ถือว่าคำแถลงการณ์ร่วม เป็นสนธิสัญญา	436
ฝ ลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก	438
พ รายนามผู้ให้สัมภาษณ์พร้อมประวัติ	458
ประวัติผู้ศึกษา	483

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 ภาพจำลองระบบการเมืองของ Easton	7
ภาพที่ 2.2 ระบบการเมืองและหน้าที่ระดับต่างๆ ตาม Almond 1966	9
ภาพที่ 2.3 หน้าที่ต่างๆ ของระบบการเมือง ตาม Almond 1980	10
ภาพที่ 2.4 แสดงเขตพื้นที่อนุรักษ์ปราสาทพระวิหาร(ฉบับแรกที่กัมพูชายื่นต่อยูเนสโก เมื่อ พ.ศ. 2549	24
ภาพที่ 2.5 ภาพสังเขปแสดงพื้นที่ทับซ้อนบริเวณปราสาทพระวิหาร อันเนื่องมาจากการยึดถือแนว เส้นเขตแดนที่ต่างกันระหว่างไทยกับกัมพูชา	25
ภาพที่ 2.6 แผนที่แนบท้ายคำขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา เมื่อปี 2549 ซึ่งขึ้นทะเบียนทั้งส่วนที่ 1 และ 2 โดยมีพื้นที่ทับซ้อนกับแนวเขตแดน ของไทย (สีม่วง) ประมาณ 4.6 ตร.กม.	27
ภาพที่ 2.7 แผนผังแนบท้ายคำขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกที่ฝ่ายกัมพูชา แก้ไขใหม่ โดยขอขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาท (1) ในพื้นที่ของกัมพูชา(สีเขียว) โดยไม่เข้ามาในแนวเส้นเขตแดนตามมติคณะรัฐมนตรี 2505 (2)	28
ภาพที่ 4.1 การวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลไทย โดยอิงทฤษฎี ระบบการเมืองแบบ Input-Output	123
ภาพที่ 4.2 สำเนาแผนที่ชุด L7017 บริเวณปราสาทพระวิหาร	140
ภาพที่ 4.3 สำเนาแผนที่คณะกรรมการปักปันสยาม-ฝรั่งเศส เปรียบเทียบกับแผนที่ L7017	141
ภาพที่ 4.4 สำเนาแผนที่อ้างสิทธิทับซ้อนกันในบริเวณใกล้ตัวปราสาทพระวิหาร	141
ภาพที่ 4.5 สำเนาแผนที่ประกอบขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก	142
ภาพที่ 4.6 การวิเคราะห์ผลกระทบจากการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลไทยโดยอิง ทฤษฎีระบบการเมืองแบบ โครงสร้างและหน้าที่	196

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

สืบเนื่องจากกรณีที่รัฐบาลกัมพูชายื่นขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกเพียงฝ่ายเดียว ต่อบริษัท UNESCO เมื่อปี พ.ศ.2548 แต่รัฐบาลไทยได้ท้วงติงว่าจะมีผลกระทบต่อ การปักปันเขตแดน ที่ยังไม่มีข้อยุติชัดเจน และการพัฒนาอาณาบริเวณโดยรอบ และเชิญชวนให้ทำ การขอขึ้นทะเบียนมรดกโลกร่วมกัน ตามที่เคยมีข้อตกลงร่วมกันมาก่อน จนคณะกรรมการมรดก โลกชลอการพิจารณาเพื่อเปิดโอกาสให้กัมพูชาและไทย เสร็จจากตกลงในเรื่องต่างๆ ให้เรียบร้อย เสียก่อน แต่ต่อมา เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2551 นายพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ ต่างประเทศ ได้หารือกับ นายสก อาน รองนายกรัฐมนตรีกัมพูชา ที่สำนักงานใหญ่ UNESCO บรรลุข้อตกลงว่า กัมพูชาจะเสนอขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาทพระวิหาร และจะแก้ไขเอกสาร แผนที่ประกอบการยื่นเสนอ ไม่ให้มีผลกระทบต่อสิทธิเรื่องเขตแดนและอธิปไตยของไทย และไทย จะออกแถลงการณ์ร่วม(Joint Communiqué) สนับสนุนการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็น มรดกโลกของกัมพูชา ซึ่งต่อมาได้ออกแถลงการณ์ร่วมหลังจากได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2551

เรื่องนี้ กลายเป็นประเด็นทางการเมือง ที่สมาชิกรัฐสภานำไปเปิดอภิปรายทั่วไป โดยไม่มีการลงมติในวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านนำไปเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ใน สภาผู้แทนราษฎร เมื่อ 27 มิถุนายน 2551 มีการยื่นฟ้องศาลปกครองกลาง เพื่อขอให้ศาลเพิกถอนมติ คณะรัฐมนตรีที่เห็นชอบให้ลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา และมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว ของศาลปกครองกลาง เมื่อ 28 มิถุนายน 2551 ห้ามมิให้มีการนำมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวไปใช้ ตาม ด้วยการยื่นฟ้องศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับสถานภาพของคำแถลงการณ์ร่วม ศาล รัฐธรรมนูญ เมื่อ 8 กรกฎาคม 2551 ได้วินิจฉัยชี้ขาดให้แถลงการณ์ร่วมฯ เป็นหนังสือสัญญาตาม รัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรค 2 ซึ่งต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อน

ขณะที่ คณะกรรมการมรดกโลก มีมติเห็นชอบให้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็น มรดกโลก เมื่อ 7 กรกฎาคม 2551 ตามมาด้วยการลาออกของนายพดล ปัทมะ จากตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และการเคลื่อนไหวคัดค้านของภาคประชาชน เกิดความ

ตั้งเครือข่ายบริเวณชายแดนใกล้ปราสาทพระวิหาร จนต้องตรึงสถานการณ์ด้วยกำลังทหาร และการเจรจาระหว่างไทยกับกัมพูชา เพื่อระงับเหตุบานปลายต่อไปอีก

นโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ต่อกรณี การที่กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกนี้ กลายเป็นประเด็นการเมือง ที่ส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ทำการศึกษา ค้นคว้าวิจัยผลกระทบดังกล่าวนี้ในแง่มุมต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ให้ได้ผลสูงสุดในภาพรวม

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

- 1) เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจในทางการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ต่อการดำเนินการสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา
- 2) เพื่อศึกษาผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ในการสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา ในด้านต่างๆ ภายในประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

3. ประเด็นปัญหาการวิจัย

- 1) กระบวนการตัดสินใจทางการเมือง และการดำเนินการเพื่อสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชาที่ผ่านมา มีความถูกต้องชอบธรรมตามหลักนิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์หรือไม่อย่างไร
- 2) ผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ในการสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชาต่อการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มีมากน้อยอย่างไร
- 3) หากพิจารณาปรับปรุงแก้ไข เพื่อลดผลกระทบอันสืบเนื่องจากความขัดแย้งของนโยบายการเมืองกับกระแสสังคม จะกระทำได้หรือไม่ อย่างไร และจะต้องมีกระบวนการดำเนินการหรือเงื่อนไขอย่างไร

4. ขอบเขตการศึกษาวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ในการมีมติออกแถลงการณ์ร่วม เพื่อสนับสนุนกัมพูชา ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก พร้อมด้วยข้อมูลเหตุการณ์ ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ นิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ ที่เกี่ยวข้อง เช่น

1) ประวัติศาสตร์ของปราสาทพระวิหาร ตั้งแต่การก่อสร้าง สิทธิครอบครอง เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองระหว่างไทยกับกัมพูชา

2) ข้อพิพาทในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ระหว่างไทยกับกัมพูชา เกี่ยวกับสิทธิการครอบครองปราสาทพระวิหาร คำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ และแนวทางปฏิบัติและสถานภาพต่างๆ ภายหลังคำตัดสิน

3) การดำเนินการของกัมพูชา ในการริเริ่มขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เหตุผล เจตนารมณ์ และวิธีการ

4) การดำเนินการของรัฐบาลไทย ในการยับยั้งและสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา เหตุผล เจตนารมณ์ และวิธีการ

5) การดำเนินการต่อต้านคัดค้านของพรรคฝ่ายค้าน นักวิชาการ และภาคประชาชน ต่อการออกแถลงการณ์ร่วมสนับสนุนการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา เหตุผล เจตนารมณ์ และวิธีการ

6) ปฏิกริยาของฝ่ายต่างๆ ในไทยและกัมพูชา ภายหลังจากคณะกรรมการมรดกโลกมีมติให้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก

7) ข้อมูล เหตุการณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.2 ขอบเขตด้านช่วงเวลาในการศึกษาวิจัย

ศึกษาเหตุการณ์และกิจกรรมทางการเมืองของรัฐบาลไทย โดยเฉพาะรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช และรัฐบาลกัมพูชาที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ตั้งแต่เมื่อรัฐบาลกัมพูชายื่นเอกสารขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกต่อ UNESCO ในเดือนมกราคม 2548 จนถึงเมื่อคณะกรรมการมรดกโลกมีมติให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกในเดือนกรกฎาคม 2551 รวมทั้งกิจกรรมที่กัมพูชาจะต้องดำเนินการปฏิบัติต่อเนื่องตามเงื่อนไขของคณะกรรมการมรดกโลกกำหนด เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานนานาชาติเพื่อการ

พิทักษ์รักษาและพัฒนาทรัพย์สิน การจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพย์สินที่ขึ้นทะเบียน เพื่อให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกโดยสมบูรณ์

4.3 ขอบเขตด้านตัวแปรในการศึกษาวิจัย

4.3.1 ประชากรวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ครอบคลุมบุคคลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกของกัมพูชา และบุคคลในวงการเมืองและเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลไทย โดยเฉพาะรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ในการสนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก ตลอดจนประชาสังคม และประชาชนผู้ได้รับผลกระทบทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จากนโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองดังกล่าว

4.3.2 กลุ่มตัวอย่างวิจัย

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง เพื่อรวบรวมและศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงitudinalนั้น ครอบคลุมเอกสาร และข่าวสารต่างๆ ที่มีนัยสำคัญ จากบุคคลและองค์กรทางการเมืองไทยในโครงสร้าง-หน้าที่ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและตัดสินใจของรัฐบาลไทย เช่น รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา พรรคการเมืองทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สถาบันตุลาการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ สถาบันวิชาการ สื่อมวลชน ประชาสังคม องค์กรภาคประชาชน ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเอกสารข้อมูลของรัฐบาลกัมพูชา สื่อมวลชน ประชาสังคมและประชาชนกัมพูชา ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง เพื่อรวบรวมและศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปฐมภูมิด้วยการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกนั้น ครอบคลุมบุคคลที่มีบทบาทสำคัญจากองค์กรการเมืองในโครงสร้างและหน้าที่ด้านต่างๆ และประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง เช่น จากกลุ่มผู้ตัดสินใจกำหนดนโยบาย กลุ่มผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ กลุ่มผู้ตรวจสอบการกำหนดนโยบาย กลุ่มผู้สังเกตการณ์การกำหนดนโยบาย กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบาย เป็นต้น

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) สามารถเข้าใจในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ในการดำเนินการสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา อย่างมี

เงื่อนไขในมุมมองการเมืองไทยเป็นระบบ ที่มีปัจจัยนำเข้า(input) และปัจจัยนำออก(output) เกิดผลกระทบ(impact) ต่อสังคม และการป้อนกลับ(feedback)

2) สามารถตรวจสอบข้อเท็จจริง ความถูกต้อง และ/หรือความคลาดเคลื่อนของปัจจัยนำเข้า และปัจจัยนำออกต่างๆ อันนำไปสู่การเกิดผลกระทบอย่างกว้างขวางทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

3) สามารถวิเคราะห์ให้เห็นกลไกการทำงานของระบบการเมืองแต่ละส่วน ตั้งแต่ปัจจัยนำเข้าที่มีลักษณะเป็นความต้องการ(demand) และการเกื้อหนุน(support) ผ่านการตัดสินใจทางการเมืองเป็นปัจจัยนำออก ในลักษณะเป็นนโยบายทางการเมือง และเกิดผลกระทบต่อสังคม แวดล้อม เพราะเป็นการไม่ตอบสนองความต้องการที่นำเข้า ก่อให้เกิดความต้องการใหม่ กดดันให้ปรับเปลี่ยนการตัดสินใจทางการเมืองรอบใหม่ เพื่อพยายามให้ตอบสนองตรงตามความต้องการ เพื่อให้ระบบการเมืองทั้งระบบดำรงคงอยู่ได้ต่อไป ซึ่งจากการวิเคราะห์ลักษณะนี้ จะสามารถพิจารณาปรับปรุงนโยบายทางการเมืองเพื่อตอบสนองกระแสเรียกร้องทางการเมืองและสังคมในกรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกได้อย่างตรงจุดตามเหตุและผล ทั้งนี้อาจต้องอาศัยกลไกการทำงานของกรกล่อมเกลாதทางการเมือง(political socialization) และการสื่อสารทางการเมือง(political communication) เสริม เพื่อช่วยขจัดหรือลดความแตกต่างของปัจจัยนำออกของนโยบายการเมือง กับปัจจัยนำเข้าของความต้องการทางการเมือง ให้ลดน้อยลงอีกทางหนึ่งด้วย

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้การศึกษาวิจัย ผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ต่อกรณี กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกให้มีความกระชับและถูกต้อง มีความจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจกับกรอบแนวคิดทฤษฎีที่จะใช้ในการศึกษาวิจัย และศึกษาภูมิหลังความเป็นมาของปราสาทพระวิหารให้กระจ่าง ชัดเจน พร้อมทั้งทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกรณีปราสาทพระวิหาร ที่มีผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องและผู้สันักดกรณีได้เขียนบทความและหนังสือแสดงข้อคิดเห็น จุดยืน ตลอดจนข้อวิพากษ์วิจารณ์ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ นิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ไว้จำนวนมากซึ่งมีทั้งแนวคิดที่สอดคล้องตรงกันและที่แตกต่างกัน โดยคัดสรรเอาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่น่าสนใจ มาศึกษาเปรียบเทียบ เพื่อช่วยให้ผลการศึกษาวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนี้

1. กรอบแนวคิด ทฤษฎี ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

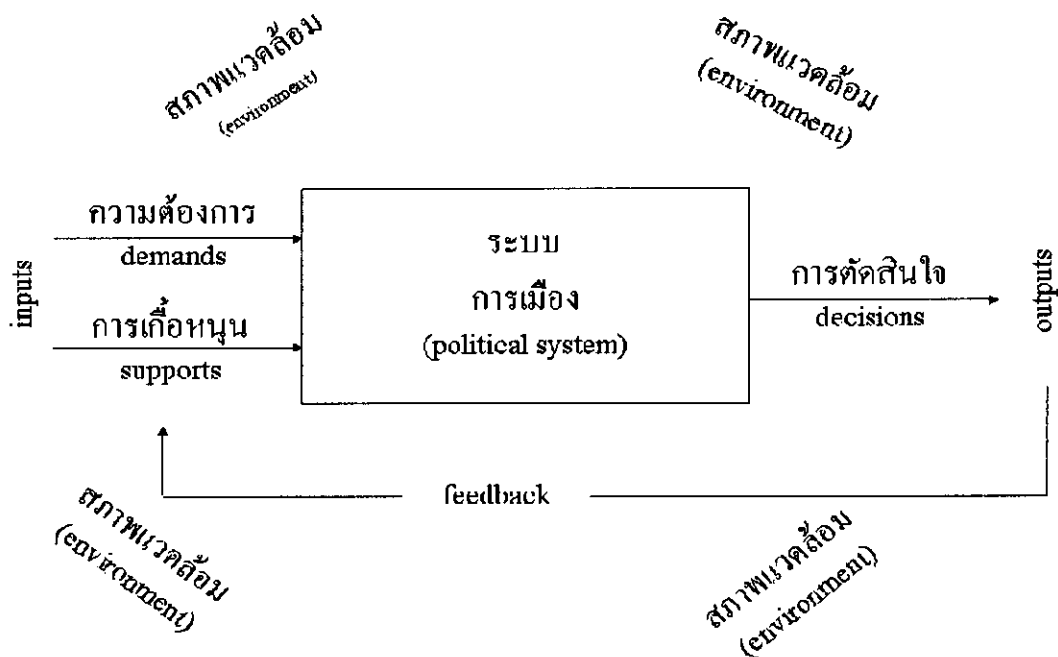
กรอบแนวคิดทฤษฎีที่จะใช้ศึกษาวิจัยผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ต่อกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกนี้ คือ ทฤษฎีว่าด้วยนโยบายสาธารณะตัวแบบระบบ (The System Model) และการวิเคราะห์การเมืองแนวระบบ (Systems Approach) ตลอดจนกระบวนการนโยบายสาธารณะ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1.1 ทฤษฎีระบบและการวิเคราะห์การเมืองแนวระบบ

ทฤษฎีระบบและการวิเคราะห์การเมืองแนวระบบ เริ่มขึ้นในช่วงต้นของคริสต์ทศวรรษที่ 1950 ผู้บุกเบิกทฤษฎีและการวิเคราะห์แนวนี้ คือ นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันชื่อ David Easton ส่วนบุคคลสำคัญที่สานต่อพัฒนาการวิเคราะห์แนวนี้ ให้ใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองในสังคมต่างๆ ได้พอสมควร ได้แก่ Gabriel Almond ซึ่งได้ผนวกการวิเคราะห์แนวโครงสร้างหน้าที่ (Structural – Functionalism) จากมานุษยวิทยาและสังคมวิทยาเข้ากับการวิเคราะห์แนวระบบและพยายามเชื่อมโยงระบบการเมืองเข้ากับวัฒนธรรม ตลอดจนพยายามแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (Political Change) และการพัฒนาทางการเมือง (Political Development) ว่าอาจเกิดขึ้นได้อย่างไร (พฤทธิสถาน ชุมพล 2550 :25-26) นอกจากนี้ยังมีวิธีวิเคราะห์ระบบการเมืองแบบอื่น เช่น แบบพฤติกรรมกลุ่ม เป็นต้น

1.1.1 การวิเคราะห์ระบบการเมืองแบบ Input - Output

ระบบการเมืองที่ Easton จำลองขึ้นเป็นความพยายามที่จะเสนอให้เห็นว่าเราสามารถแยกส่วนที่เป็นการเมืองของชีวิตสังคมออกจากชีวิตสังคมโดยทั่วไป หรือการกระทำทางการเมือง ออกจากการกระทำทางสังคมโดยทั่วไป โดยให้สังคมเป็นสภาพแวดล้อม (Environment) สำคัญของระบบการเมืองมีเขตแดน(Boundary) กั้นแบ่งระหว่างสภาพแวดล้อมนี้กับระบบการเมือง เขตแดนที่ว่านี้กำหนดโดยการคว่ามีการกระทำที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจที่มีผลผูกมัด (Binding decisions) ในสังคมอยู่ ณ ที่ใด หากสามารถกั้นแบ่งได้ดังที่ว่านี้ก็สามารถกล่าวได้ว่ามี inputs หรือสิ่งที่เข้าไปสู่ระบบการเมืองจากสภาพแวดล้อมซึ่งจะได้รับการแปรสภาพเป็น outputs หรือสิ่งที่ระบบการเมืองผลิตออกมาสู่สภาพแวดล้อม inputs มีสองลักษณะคือ demands หรือความต้องการหรือข้อเรียกร้องของสมาชิกของสังคมหรือระบบการเมืองกับ supports หรือการเกื้อหนุนที่สมาชิกของสังคมหรือของระบบการเมืองมีต่อตัวระบบการเมือง outputs ที่ออกมาจากระบบการเมืองมีรูปแบบเป็นการตัดสินใจและนโยบายซึ่งกระทบต่อสภาพแวดล้อมของระบบ เพราะเป็นการตอบสนอง/ไม่ตอบสนองความต้องการที่ใส่เข้าไป หากตอบสนองก็จะมี feed back หรือปัจจัยป้อนกลับเป็นการเกื้อหนุน หากไม่ตอบสนองหรือตอบสนองไม่ดีพอ ไม่ตรงจุด ก็จะมีความต้องการใหม่ป้อนกลับเข้าสู่ระบบการเมืองหมุนเวียนเป็นวงจร ในลักษณะที่เป็นกระบวนการที่สามารถศึกษาวิเคราะห์ได้ดังในภาพที่ 2.1 (พฤทธิสาณ ชุมพล 2550 : 31-32, Easton 1965 : 112)

ภาพที่ 2.1 ภาพจำลองระบบการเมืองของ Easton

1.1.2 การวิเคราะห์ระบบการเมืองโดยทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่

การศึกษาการเมืองแนวระบบ แบบ Input – Output ของ Easton ยังมีปัญหาอยู่อย่างหนึ่งคือ ยังไม่ได้ก่อให้เกิดความชัดเจนว่า มีกระบวนการใดบ้างที่ระบบการเมืองต้องกระทำ

Gabriel Almond ได้นำเอาการวิเคราะห์แบบโครงสร้างหน้าที่ (Structural – Functional Analysis) จากวิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา มาประยุกต์ใช้กับการวิเคราะห์การเมืองแนวระบบ โดยเริ่มต้นคล้ายกับงานวิเคราะห์แนวระบบของ Easton กล่าวคือ เป็นระบบในแง่ของความเป็นหนึ่งเดียว ครอบคลุมหลายส่วน โดยมีส่วนต่างๆ มีการปฏิบัติสัมพันธ์กัน เน้นความเสถียรภาพของการปฏิสัมพันธ์เหล่านี้ในรูปแบบที่ทำให้เกิดดุลยภาพ โดยมีการเปลี่ยนแปลงจากดุลยภาพหนึ่งไปสู่อีกดุลยภาพหนึ่ง

Almond ตั้งคำถามว่า ระบบการเมืองทุกระบบมีหน้าที่อะไรบ้างที่ต้องทำและแจกแจงว่า หน้าที่ (function) ใดเป็นหน้าที่ทางด้าน input หน้าที่ใดเป็นหน้าที่ทางด้าน output เท่ากับเป็นการเน้นว่า หน้าที่ต่างๆ เป็นหน้าที่ซึ่งระบบการเมืองจะต้องกระทำ แต่โครงสร้างใดสถาบันใดเป็นผู้กระทำหน้าที่นั้นๆ เป็นสิ่งที่อาจแตกต่างกันได้ในแต่ละสังคม กล่าวคือ ถือว่าหน้าที่เป็นตัวอิน ส่วนโครงสร้าง (Structure) นั้น เป็นตัวแปรผันไปตามลักษณะของแต่ละสังคม

ในเบื้องต้น Almond เสนอไว้ในปี ค.ศ.1960 ว่า หน้าที่ (function) เป็นสิ่งที่ทุกระบบจะต้องกระทำ หน้าที่เหล่านี้อาจแยกได้เป็นหน้าที่ทางด้านปัจจัยนำเข้าหรือหน้าที่ทางการเมือง (Political functions) 4 หน้าที่ และหน้าที่ทางด้านปัจจัยนำออกหรือหน้าที่ทางการปกครอง (governmental functions) 3 หน้าที่ ดังนี้

Input Functions (Political)

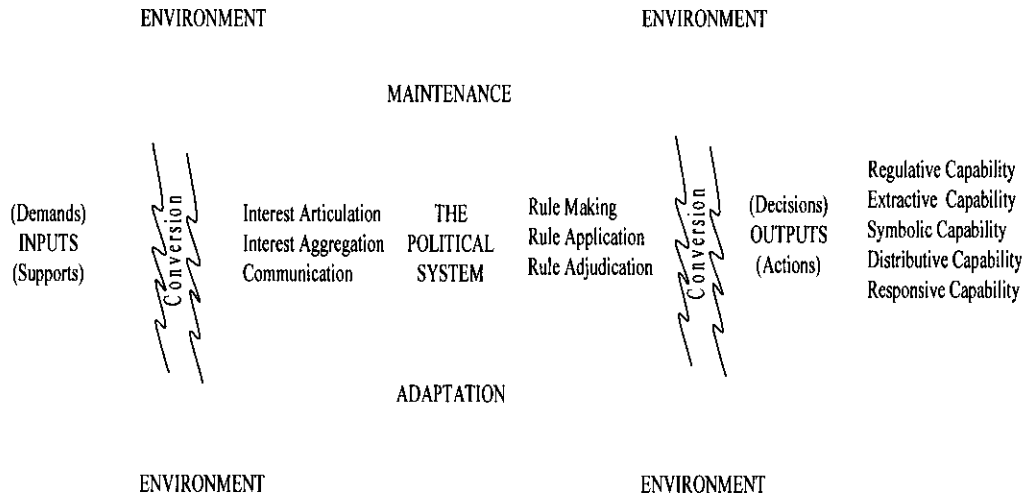
(1) Political Socialization & Recruitment	การกล่อมเกลาและเลือกสรรทางการเมือง
(2) Interest Articulation	การเรียกร้องผลประโยชน์
(3) Interest Aggregation	การรวบรวมจัดระบบผลประโยชน์
(4) Political Communication	การสื่อสารทางการเมือง

Output Function (Governmental)

(5) Rule making	การสร้างกฎระเบียบ
(6) Rule Application	การนำกฎระเบียบไปใช้
(7) Rule Adjudication	การตีความ/ตัดสินความในกรณีต่างๆ

ต่อมาภายหลัง ปี ค.ศ. 1966 Almond ได้ปรับโครงสร้างความคิดของปี 1960 โดยแยกการกล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization) ออกไปไว้ต่างหากเป็นอีกระดับหนึ่ง เหลือเพียงหน้าที่ 6 ประการ ซึ่ง Almond ถือว่าเป็นหน้าที่ระดับแรกซึ่งเกี่ยวข้องกับการแปรสภาพปัจจัย

นำออก หรือ Conversion Functions นอกจากนั้น มีหน้าที่ระดับที่ 2 และระดับที่ 3 อีก ดังนี้ (ดู ภาพที่ 2.2)

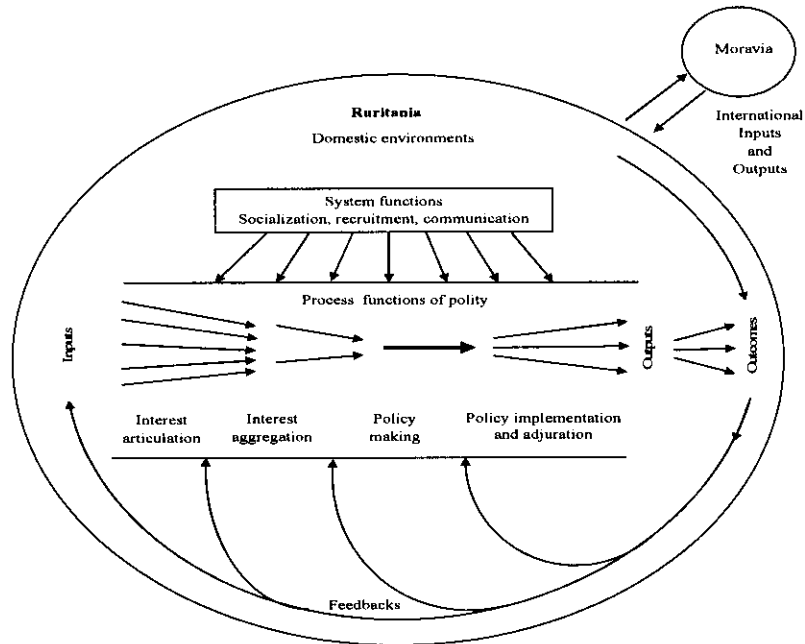

ภาพที่ 2.2 ระบบการเมืองและหน้าที่ระดับต่างๆ ตาม Almond 1966

หน้าที่ระดับที่ 2 ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ทางด้านสมรรถภาพของระบบ (Capability functions) หรือผลลัพธ์ของปัจจัยนำออกประกอบด้วย การควบคุม (Regulation) การดึงทรัพยากรมาใช้ (Extraction) การจัดสรร (distribution) และการตอบสนองเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic response)

หน้าที่ระดับที่ 3 คือ หน้าที่ทางด้านการบำรุงรักษา (Maintenance) และการปรับตัว (Adaptation) ระบบ หน้าที่ของระบบการเมืองด้านนี้ก็คือ การกล่อมเกลາทางการเมือง (Political socialization) แม้ว่าหน้าที่เหล่านี้จะไม่เข้าไปมีส่วนโดยตรงต่อการแปรสภาพปัจจัยนำเข้าเป็นปัจจัยออก แต่ก็มีความสำคัญต่อการทำงานของระบบ (พฤทธิสาณ ชุมพล 2550 : 49-57, Chilcote 1981: 167)

ต่อมาภายหลังอีกในปี ค.ศ.1975 และ 1980 Almond ได้ปรับแนวคิดอีกเล็กน้อย โดยแยกการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) ออกไปไว้ต่างหาก กลายเป็นดังนี้ (ดูภาพที่ 2.3)

ภาพที่ 2.3 หน้าี่ต่างๆ ของระบบการเมือง ตาม Almond 1980

1) *Process functions* หรือหน้าี่เกี่ยวกับกระบวนการ 5 หน้าี่

ซึ่งเป็นชื่อเรียกแทน Conversion functions ในของเดิม แต่มีความหมายเกือบเหมือนเดิม คือเป็นหน้าี่ซึ่งจำเป็นสำหรับการกำหนดและปฏิบัตินโยบายในระบบการเมืองไม่ว่าประเภทใด ซึ่งก็คือ การเรียกร้องผลประโยชน์ (Interest Articulation) การรวบรวมผลประโยชน์ (Interest Aggregation) การกำหนดนโยบาย (Policy Making) การบังคับให้ปฏิบัติ (Rule application หรือ Policy implementation) และการตัดสินความ (adjudication)

2) *System functions* หรือหน้าี่ทางด้านระบบ

เป็นหน้าี่ซึ่งไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการกำหนดหรือการนำนโยบายไปปฏิบัติ แต่มีความสำคัญต่อระบบการเมืองมากและสอดคล้องอยู่ในกระบวนการอื่นๆ ของระบบทุกกระบวนการ หน้าี่เหล่านี้คือ การกล่อมเกล่าและการเลือกสรรทางการเมือง (Political Socialization and recruitment) ซึ่งหล่อหลอมทัศนคติทางการเมืองของคนในสังคม และเลือกสรรบุคคลเข้าสู่การกระทำกิจกรรมและตำแหน่งทางการเมือง และการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) ซึ่งเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสาร ความคิดความเห็นทางการเมืองในสังคมและผ่านโครงสร้างต่างๆ หน้าี่เหล่านี้เรียกว่า หน้าี่ทางด้านระบบ เพราะลึกๆ แล้วเป็นตัวกำหนดว่าระบบจะเปลี่ยนแปลงหรือดำรงอยู่อย่างเดิม

เมื่อปัจจัยนำเข้าถูกแปรสภาพเป็นปัจจัยนำออก หรือการกำหนดนโยบายไปปฏิบัติ หรือกฎหมายไปบังคับใช้นั้นเองที่จะมีผลกระทบต่อสังคมในหลายส่วนด้วยกัน เช่น ต่อเศรษฐกิจต่อโครงสร้างทางสังคม และต่อวัฒนธรรม อีกทั้งประโยชน์ในแง่ของการให้บริการและสวัสดิการต่างๆ ตลอดจนควบคุมความประพฤติของประชาชน ผลลัพธ์ของปัจจัยนำออกเหล่านี้ เรียกว่า Outcomes ซึ่งมีแตกต่างกันออกไปในแต่ละกลุ่มชน ถือเป็นผลกระทบของระบบการเมืองต่อสังคม ซึ่งถือเป็นสิ่งแวดล้อมของมัน กลุ่มชนที่ถูกระทบในทางร้าย ก็จะมีปฏิกิริยาตอบสนองเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงนโยบาย กลุ่มชนที่ได้รับผลดี ก็อาจเรียกร้องให้ยังผลประโยชน์แก่พวกเขาต่อไปหรือเพิ่มขึ้นไป เหล่านี้เป็นปฏิกิริยาป้อนกลับ (feedback) โยงย้อนไปเป็นปัจจัยนำเข้าอีกครั้งหนึ่ง ดังในภาพที่ 2.3

ดังนั้น การเน้นหน้าที่จึงเป็นการช่วยให้สามารถวิเคราะห์กิจกรรม หรือกระบวนการที่เกิดขึ้นในทุกสังคม ไม่ว่าจะสังคมนั้นจะมีโครงสร้างของระบบการเมืองอย่างไร หรือระบบการเมืองนั้นมีนโยบายออกมาอย่างไร จากนั้นก็จะดูว่าในสังคมต่างๆ มีโครงสร้างหรือสถาบันต่างๆ อะไรบ้างที่ร่วมกันทำหน้าที่เหล่านี้ และทำให้เกิดผลแตกต่างกันไปอย่างไร

โดยธรรมดาแล้ว โครงสร้างทางการเมืองหนึ่งใดอาจทำหน้าที่หลายๆ อย่างด้วยกัน (Multi-functionality of political structures) แต่ระบบการเมือง “สมัยใหม่” มีการแบ่งแยกหน้าที่กันระหว่างโครงสร้างต่างๆ มากกว่าระบบอื่น เช่น แบ่งแยกหน้าที่ระหว่างสถาบันนิติบัญญัติ (รัฐสภา) สถาบันบริหาร (รัฐบาล) สถาบันราชการ สถาบันตุลาการ (ศาล) พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ หรือสื่อมวลชน เป็นต้น

แต่สิ่งที่พบเห็นกันมากในสังคมกำลังพัฒนา ก็คือ การที่สถาบันเก่าสอดแทรกอยู่ในสถาบันใหม่หรือไม่ก็ดำเนินการทำหน้าที่ต่างๆ ของตนเป็นเอกเทศหรือต่างหากออกไปจากสถาบันใหม่ซ้อนกับการทำหน้าที่ของสถาบันใหม่

อย่างไรก็ดี โดยหลักแล้ว ในสังคมที่พัฒนาแล้ว โครงสร้างต่อไปนี้เป็นตัวหลักในการทำหน้าที่เฉพาะอย่าง ดังนี้

หน้าที่	โครงสร้าง
Political Socialization & Recruitment	- ครอบครัว สถาบันศาสนา โรงเรียน
Interest Articulation	- กลุ่มผลประโยชน์
Interest Aggregation	- พรรคการเมือง
Political Communication	- สื่อมวลชน
Rule Making	- สถาบันนิติบัญญัติ (รัฐสภา)

Rule Application	- สถาบันบริหาร (รัฐบาล) (ระบบราชการ)
Rule Adjudication	- สถาบันตุลาการ (ศาล)

(พฤทธิสาณ ชุมพล 2550 : 57-63, Almond & Powell 1980 : 8)

1.1.3 การวิเคราะห์ระบบการเมืองแบบพฤติกรรมกลุ่ม

วิธีนี้เห็นว่าการต่อสู้ทางการเมือง เป็นเรื่องของกลุ่มต่างๆ ซึ่งมีความต้องการหรือผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกัน เช่น กลุ่มกรรมกร ชาวนา ทหาร ข้าราชการ นักศึกษาและนักธุรกิจ เป็นต้น

ตามความหมายของ Bentley กลุ่มหมายถึง คนจำนวนหนึ่งในสังคมที่รวมกันเข้าเพื่อทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า คนในกลุ่มหนึ่งไม่สามารถไปร่วมกิจกรรมอื่นของกลุ่มหนึ่งได้ (Bentley 1967 : 211)

ตามความหมายดังกล่าวของกลุ่มจะเห็นได้ว่า กลุ่มไม่ได้หมายถึงแต่เพียงการรวมตัวของบุคคล แต่เป็นรวมตัวของบุคคลเพื่อที่จะทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด กลุ่มในความหมายนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ สมาชิกแต่ละคนมีปฏิริยาตอบโต้ซึ่งกันและกันบ่อยครั้งพอที่จะเป็นแบบแผนและนำมาซึ่งกิจกรรมที่แน่นอนและมีทิศทางชัดเจนของคนกลุ่มนั้น คนๆ หนึ่งอาจเป็นสมาชิกมากกว่าหนึ่งกลุ่มได้ แต่กิจกรรมที่เขาทุ่มเทให้แต่ละกลุ่มนั้นมักจะไม่เท่ากัน นอกจากนั้น จากความหมายดังกล่าว กลุ่มจะต้องมีสิ่งที่เรียกว่า “ผลประโยชน์” ซึ่งถือว่าเป็นทัศนะร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องของกลุ่มของตนที่มีต่อกลุ่มอื่นๆ ในระบบสังคม นักวิเคราะห์ทางด้านนี้ถือว่า ผลประโยชน์ของกลุ่มดูได้จากผลของการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มตามนโยบาย ดังนั้น กลุ่มจะมีผลประโยชน์มากกว่าหนึ่งได้ และโดยคำนิยามนี้ไม่มีกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดดำเนินกิจการที่ขัดกับผลประโยชน์ของตน

ลักษณะสำคัญที่แท้จริงของการวิเคราะห์ในแบบนี้ก็คือ สังคมประกอบขึ้นด้วยกลุ่มต่างๆ ที่มีปฏิริยาโต้ตอบซึ่งกันและกัน และกระบวนการของการต่อสู้หรือโต้ตอบระหว่างกลุ่มต่างๆ ที่แสวงหาผลประโยชน์ของตนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้นั้น ถือเสมือนเป็นเครื่องจักรหรือตัวกระตุ้นที่ทำให้ระบบสังคมดำเนินอยู่ได้ อย่างไรก็ตาม กระบวนการดังกล่าวของสังคมนอกจากจะเป็นตัวกระตุ้นการต่อสู้ของกลุ่มต่างๆ แล้ว ยังเป็นตัวด้านทานการดำเนินกิจการของกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดมิให้มากเกินไปจนเสียคุณภาพได้ นอกจากนั้น การวิเคราะห์บทบาทของกลุ่มในสังคมตามความหมายนี้จะต้องกระทำโดยเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นๆ ด้วย เช่น จะสามารถเข้าใจองค์การกรรมการได้ดีจะต้องศึกษาถึงความสัมพันธ์ที่อยู่กับสมาคมนายจ้าง เป็นต้น และที่สำคัญที่สุดก็คือ สังคมในความหมายเป็นกระบวนการ(Process) มากกว่าจะเป็นเรื่องของโครงสร้างที่ตายตัว ถือได้ว่าเป็นการศึกษาถึงพลังเคลื่อนไหวของกระบวนการของกลุ่มต่างๆ ที่มีปฏิริยาตอบโต้ซึ่งกันและกัน

การศึกษาวิเคราะห์แบบพฤติกรรมกลุ่มดังกล่าวอาจแบ่งได้เป็น 3 พวกใหญ่ๆ คือ พวกแรก เป็นพวกที่ใช้การวิเคราะห์แบบนี้ ศึกษาเรื่องราวการจัดองค์การภายในของกลุ่มและกระบวนการต่างๆ ภายในกลุ่ม โดยคำนึงถึงระดับของความเป็นองค์การ สายการบังคับบัญชาแบบแผนการควบคุม และลักษณะของสมาชิก เป็นต้น

พวกที่สอง สนใจในด้านตำแหน่งหรือที่ตั้งของกลุ่มในสังคม โดยคำนึงถึงการแยกกลุ่มตามบทบาท การเข้าซ้อนของสมาชิก และการหาพันธมิตรระหว่างกลุ่มต่างๆ

พวกที่สาม เป็นพวกที่สนใจเกี่ยวกับวิธีการแสวงหาและใช้อิทธิพล พวกนี้จะคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่ทำให้กลุ่มมีอำนาจและเข้มแข็ง เช่น จำนวนคนในกลุ่ม ความตั้งใจจริงที่สมาชิกมีต่อกลุ่ม เป็นต้น รวมทั้งคำนึงถึงวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้กลุ่มของตนมีอำนาจขึ้นมาได้ เช่น รูปแบบของผู้นำ การโฆษณาชวนเชื่อ และการสร้างประชามติ

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรง พวกนี้มักไม่ให้ความหมายที่ชัดเจนนักเกี่ยวกับการเมือง หลายคนในพวกนี้เห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องไปปรับให้คำจำกัดความของคำว่า "การเมือง" ในเมื่อพอจะรู้ว่า อะไรบ้างที่อยู่ในขอบเขตของการเมือง อย่างไรก็ตาม พอจะกล่าวได้ว่า พวกนักวิเคราะห์แบบนี้มองการเมืองในขอบเขตที่กว้าง และเกี่ยวข้องกับการปรับให้เข้ากันระหว่างผลประโยชน์ของกลุ่มต่างๆ อย่างเช่น Bentley เห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของกิจกรรมที่ดำเนินโดยกลุ่มต่างๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงพลังที่สำคัญในสังคมนั้นๆ

พวกทฤษฎีกลุ่มให้ความสนใจเป็นพิเศษ ในเรื่องราวเกี่ยวกับลักษณะและหน้าที่ของรัฐบาลในทัศนะของพวกเขา รัฐบาลเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกระบวนการใกล้เคียงหรือปรับการเรียกร้องต่อสู้ของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองทั้งหลาย รัฐบาลจะทำหน้าที่ในประการแรกเป็นผู้ใกล้เคียงการต่อสู้ของกลุ่มต่างๆ โดยการออกข้อบังคับหรือกฎเกณฑ์ต่างๆ ในประการที่สอง รัฐบาลจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกหรือช่องทางสำหรับกลุ่มต่างๆ ที่จะเสนอและแสดงข้อเรียกร้องของตน เช่น จัดตั้งรัฐสภาขึ้น เป็นต้น การวิเคราะห์รัฐบาลในลักษณะนี้เองทำให้การแบ่งชนิดของรัฐบาลแบบเก่าใช้ไม่ได้ แต่ได้ชี้ให้เห็นว่า การแบ่งแยกความแตกต่างของรัฐบาลอาจจะทำได้อีกแบบหนึ่ง คือ คำนึงถึงความแตกต่างในกลไกและกระบวนการในการใกล้เคียงเรียกร้องทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ

ปัญหาสำคัญของการวิเคราะห์แบบทฤษฎีกลุ่ม คือ เมื่อยอมรับว่าการเมืองเป็นของการต่อสู้ซึ่งมีอยู่ตลอดเวลาของกลุ่มต่างๆ อะไรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระบบดำรงอยู่ได้ไม่พังทลายไป โดยการขัดแย้งของกลุ่มเหล่านั้น ปัจจัยดังกล่าวมีอยู่หลายประการ คือ

ในประการแรก กลุ่มที่แข่งขันกันที่รวมกันเข้าเป็นสังคมนั้น มักจะต่อสู้กัน ในกระบวนการที่มีดุลยภาพอยู่ในตัว การเรียกร้องและต่อสู้ของกลุ่มหนึ่งจะถูกจำกัดหรือด้านทานจาก

อีกกลุ่มหนึ่ง ไม่ให้เลยเถิด ไปจนทำให้สังคมแตกสลายได้ รัฐบาลเองยังมีบทบาทสำคัญในการรักษา คุลยภาพนี้โดยทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยประนีประนอม นอกจากนั้นแล้วในทุกๆ สังคม เมื่อมีกลุ่ม หนึ่งกลุ่มใด ได้ขยายอิทธิพลมากเกินไปจะเป็นการกระตุ้นให้กลุ่มอื่นๆ ที่สงบนิ่งอยู่ตื่นตัวขึ้นและ ต่อต้านกลุ่มแรก ดังนั้นในทุกสังคมจึงมีกลไกที่รักษาคุลยภาพภายในอยู่แล้ว เพื่อไม่ให้เกิดการต่อสู้ ระหว่างกลุ่มต่างๆ เกินขอบเขต

ในประการที่สอง การที่หลายกลุ่มมีสมาชิกซ้อนกันอยู่ มีส่วนทำให้การระบบมีความ มั่นคงอยู่ได้ ทั้งนี้ เพราะเมื่อคนๆ หนึ่งสังกัดอยู่หลายๆ กลุ่ม ย่อมเป็นไปได้ที่เขาจะให้การ สนับสนุนอย่างเต็มที่ต่อกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดเท่านั้น อันจะทำให้การขัดแย้งระหว่างกลุ่มลดความตึง เครียดลง และจะช่วยนำมาซึ่งสภาพที่สมดุล

ในประการสุดท้าย ความสมดุลในระบบเกิดขึ้นจากการมีกติกา (rules of the game) กติกานี้เป็นที่ยอมรับกันในกลุ่มผลประโยชน์ทั้งหลายที่ขัดแย้งกันอยู่ และถ้าใครละเมิดกติกาจะ ได้รับการลงโทษหรือต่อต้าน โดยหลักการแล้วผู้ที่มีอำนาจที่จะลงโทษหรือต่อต้าน คือ รัฐบาลหรือ กลุ่มที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลนั่นเอง

วิธีการวิเคราะห์แบบนี้มีส่วนช่วยให้การศึกษาพฤติกรรมทางรัฐศาสตร์ขยายตัว กว้างขวางขึ้น เพราะวิธีการเช่นนี้ไม่เน้นการศึกษาตามแบบจารีตประเพณีที่สนใจเฉพาะสถาบัน หรือโครงสร้างที่เป็นทางการหรือตามกฎหมายที่มีลักษณะคงที่ไม่เคลื่อนไหว พวกทฤษฎีกลุ่มได้ให้ ความสนใจที่จะใช้วิธีการของตนในการวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ทางรัฐศาสตร์ที่สำคัญก็มีการ วิเคราะห์อำนาจและอิทธิพลของแต่ละกลุ่ม อันเป็นปัญหาเกี่ยวกับแบบแผนการควบคุม (Patterns of Control) นอกจากนั้นยังใช้วิเคราะห์การต่อสู้ของกลุ่มที่จะไปสู่จุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ (Goal Attainment) ในประการสุดท้าย ทฤษฎีกลุ่มยังนำมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ทั้งนี้ จะ เห็นได้อย่างชัดเจนว่า การต่อสู้ระหว่างกลุ่มต่างๆ อาจทำให้มีกลุ่มหนึ่งมีอำนาจมากขึ้น อีกกลุ่มหนึ่ง มีอำนาจน้อยลง ปรากฏการณ์เช่นนี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ คือ เป็นการ เปลี่ยนแปลงในการแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ใน ขอบเขตการศึกษา เป็นการเปลี่ยนแปลงปานกลางไม่ใช่เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานที่จะเปลี่ยนแปลง ระบบ ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้พิจารณาว่าทฤษฎีกลุ่มเหมาะสำหรับวิเคราะห์สังคมที่เป็นสมัยใหม่ที่มีความ เจริญทางด้านอุตสาหกรรมและเป็นสังคมทุนนิยมตะวันตก แต่ไม่สามารถใช้ได้กับสังคมประเทศ กำลังพัฒนา ซึ่งกลุ่มต่างๆ มีน้อยและการต่อสู้มีกรุนแรงโดยที่รัฐบาลอ่อนแอควบคุมไม่ได้ และการ เปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องของการถอนรากถอนโคนโครงสร้างของสังคมแบบเก่า (สุจิต บุญบงการ 2550 :12-14)

1.2 กระบวนการนโยบายสาธารณะ

กระบวนการนโยบายสาธารณะ อาจแบ่งออกเป็นขั้นตอนใหญ่ๆ 3 ขั้นตอน คือ กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ และการติดตามประเมินปรับเปลี่ยน และยุคินโยบายสาธารณะ มีสาระสำคัญดังนี้

1.2.1 กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ

กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะนั้น เริ่มจากการก่อตัวของนโยบายซึ่งอาจมาจากการที่มีปัญหาเกิดขึ้นแล้วส่งผลให้มีการเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหานั้น หรืออาจจะเกิดจากการมีวิสัยทัศน์ของผู้กำหนดนโยบายที่เห็นประเด็นสำคัญบางประเด็นที่จะนำมากำหนดนโยบายสาธารณะก็ได้ เมื่อมีการก่อตัวของนโยบายแล้วก็จะต้องมีการจัดทำข้อเสนอโดยการเปิดให้มีการแสดงความคิดเห็น กำหนดทางเลือก และการกำหนดแนวทางการกระทำของแต่ละทางเลือก หลังจากนั้นก็จะนำไปสู่การประกาศเป็นนโยบายสาธารณะต่อไป มีสาระโดยสังเขป ดังนี้

1) ขั้นการก่อตัวของนโยบายและการกำหนดปัญหา

การก่อตัวของนโยบายสาธารณะมีที่มาได้ 2 ลักษณะ คือ เกิดจากการมีปัญหา เช่น ปัญหาการจราจร ปัญหายาเสพติด ปัญหาการก่ออาชญากรรม เป็นต้น อีกลักษณะหนึ่งของการก่อตัวของนโยบายมาจากผู้กำหนดนโยบายมีวิสัยทัศน์มองเห็นความสำคัญบางประเด็น จึงนำมากำหนดเป็นนโยบาย เช่น อินเทอร์เน็ตตำบล e-government อย่างไรก็ตาม ที่มาของนโยบายสาธารณะอาจมาจากทฤษฎีต่างๆ คือ ทฤษฎีชนชั้นนำ ทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม ทฤษฎีระบบ และทฤษฎีที่เป็นกิจกรรมของสถาบันและองค์กรต่างๆ ของรัฐ โดยประเด็นหรือปัญหาที่นำมาสู่การกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะนั้นจะมีคุณลักษณะพิเศษ เช่น มีสภาพเป็นวิกฤติ มีการแตกตัวและขยายวงกว้างออกไป กระทบกระเทือนต่อความรู้สึกและเป็นที่สนใจของสื่อมวลชนทั่วไป และมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เป็นต้น

2) ขั้นการจัดทำข้อเสนอโยบาย

การจัดทำข้อเสนอโยบายนั้นมียุทธศาสตร์ย่อย 4 กิจกรรม คือ การเปิดให้มีการแสดงความคิดเห็น จากผู้มีส่วนได้เสียต่อปัญหาหรือประเด็นสำคัญที่ถูกหยิบยกขึ้นมากำหนดเป็นนโยบาย เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาเป็นหลักฐานอ้างอิงในการจัดทำนโยบายที่สอดคล้องต่อความต้องการของประชาชน การสำรวจสถานการณ์ เป็นการดำเนินการเพื่อให้ผู้กำหนดนโยบายทราบว่าในการจัดทำข้อเสนอโยบายนั้น ควรจะใช้แนวทางใดระหว่างการกำหนดนโยบายขึ้นใหม่ หรือการปรับปรุงนโยบายเดิมหรือการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมนโยบายเดิมให้ดีขึ้น การกำหนดทางเลือก มีปัจจัยและข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาทางเลือก คือ พิจารณาจากสาระสำคัญของทางเลือก ประสิทธิภาพของทางเลือก ต้นทุน ผลลัพธ์ของทางเลือกแต่ละทาง ผลลัพธ์ที่ไม่คาดหมาย

การจัดลำดับทางเลือก รวมถึงการพิจารณาปัจจัยอื่นๆที่ไม่ได้มีการพิจารณามาก่อน ส่วนการกำหนดแนวทางการกระทำของแต่ละทางเลือกนั้นมีขั้นตอน คือ ต้องกำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหา จัดทำแนวทางและมาตรการในการดำเนินการ และการกำหนดผู้รับผิดชอบที่จะดำเนินการตามแนวทางและมาตรการที่กำหนดขึ้น

3) ขั้นตอนการประกาศเป็นนโยบาย

ในขั้นตอนการประกาศเป็นนโยบายนั้น ผู้กำหนดนโยบายมีกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการ 3 กิจกรรม คือ การคัดเลือกข้อเสนอนโยบาย ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญคือ กรอบบริบทของประเด็นปัญหา ลักษณะของประเด็นปัญหา ขอบเขตหรือระดับผลกระทบของประเด็นปัญหา และต้นทุนค่าใช้จ่ายและทรัพยากรต่างๆ การระดมความสนับสนุนทางการเมือง ผู้กำหนดนโยบายจำเป็นต้องมีการนำนโยบายที่ได้ยกร่างขึ้นมานั้นทำการตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม เพื่อดูการยอมรับหรือปฏิเสธนโยบายที่ได้ยกร่างขึ้นมา โดยอาจจะทำได้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การขอประชามติ การจัดประชุมตัวแทนของกลุ่มประชาชนและการรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น การประกาศใช้นโยบายสาธารณะ สามารถทำได้โดยการตรากฎหมายในลักษณะต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา มติคณะรัฐมนตรี กฎกระทรวง ระเบียบ คำสั่ง ประกาศ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่น เป็นต้น

1.2.2 การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ องค์กรและผู้มีส่วนได้เสียถือเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้นโยบายนั้นเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยจะต้องมีความชัดเจนในขั้นตอนการนำเอานโยบายไปปฏิบัติด้วย เพราะโดยทางปฏิบัติแล้วการนำเอานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติมักจะทำให้เกิดปัญหาหลากหลายทั้งปัญหาที่เกิดจากตัวบุคคล ปัญหาจากตัวนโยบายและปัญหาในเชิงเทคนิคต่างๆ โดยมีสาระโดยสังเขป ดังนี้

1) องค์กรและผู้มีส่วนได้เสียในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

องค์กรและผู้มีส่วนได้เสียในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่สำคัญมี 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายการเมือง ซึ่งหมายถึงรัฐสภา ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา และฝ่ายบริหารคือ นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีส่วนสำคัญในการกำหนดขอบเขตในการนำเอานโยบายไปปฏิบัติของระบบราชการ โดยการออกกฎหมายต่างๆ หลังจากนั้นจะมีบทบาทในการพิจารณาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือยุตินโยบาย โดยฝ่ายการเมืองที่มีบทบาทมากที่สุดคือฝ่ายบริหาร ระบบราชการหรือหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ เป็นองค์กรที่มีบทบาทอย่างมากในการนำเอานโยบายไปปฏิบัติ เพราะหากหน่วยงานต่างๆ นำนโยบายไปปฏิบัติแล้วได้ประโยชน์ก็จะดำเนินการปฏิบัติด้วยความเต็มใจ แต่ในทางตรงกันข้ามหากทำให้เสียประโยชน์ก็อาจจะก่อให้เกิดปัญหา

ตามมาได้ ขณะเดียวกันหากนโยบายสาธารณะใดต้องอาศัยการปฏิบัติจากหลายๆหน่วยงานแล้ว การนำเอานโยบายไปปฏิบัติมักจะประสบอุปสรรค ข้าราชการเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำเอานโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งอาจจะมีเกี่ยวข้องในฐานะผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารโครงการ หรือในฐานะผู้ให้บริการก็ได้ ผู้มีส่วนได้เสีย อาจเป็นได้ทั้งผู้ได้รับประโยชน์หรือผู้เสียประโยชน์ โดยหากสามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่มได้ก็จะทำให้มีอำนาจในการต่อรองกับฝ่ายการเมืองและระบบราชการมากขึ้น

2) ขั้นตอนการนำเอานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

ขั้นตอนการนำเอานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติมีขั้นตอนย่อยดังนี้ การแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยทั่วไปแล้วจะเป็นหน้าที่ของหน่วยราชการซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ซึ่งการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัตินั้นจะต้องทำให้ถูกต้องและตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การยอมรับการที่จะให้หน่วยงานในระดับล่างหรือในระดับพื้นที่ยอมรับที่จะนำเอานโยบายไปปฏิบัติจะต้องมีการเจรจาเกี่ยวกับระยะเวลา เป้าหมายการจัดสรรเงินและทรัพยากรอื่นๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการด้วย การระดมพลัง จะต้องมีการดำเนินการใน 2 กิจกรรม คือ การพิจารณารับนโยบายและการแสวงหาความสนับสนุน การปฏิบัติเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ปฏิบัติหรือผู้ให้บริการ ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับกระบวนการแสวงหาวิธีการในการปรับแนวทางในการปฏิบัติงาน การปรับโครงการแผนงานที่กำหนดมาจากส่วนกลางให้สามารถตอบสนองความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งการที่จะต้องปรับพฤติกรรมของตนเองให้เข้ากับแนวทางปฏิบัติต่างๆด้วย การสร้างความเป็นปึกแผ่นหรือความต่อเนื่อง สามารถทำได้ในหลายลักษณะ เช่น การจัดทำโครงการต่อเนื่อง การจัดตั้งเป็นสถาบัน องค์กร หรือการมีงบประมาณผูกพัน เป็นต้น

3) ปัญหาในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น อาจประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญคือ ผู้กำหนดนโยบาย ความเป็นไปได้ทางการเมือง ลักษณะของนโยบาย วัตถุประสงค์ของนโยบาย ความเป็นไปได้ทางเทคนิคหรือทฤษฎี ความเพียงพอของทรัพยากร ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ทศนคติของผู้นำเอานโยบายไปปฏิบัติ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างกลไกต่างๆ ที่นำเอานโยบายไปปฏิบัติด้วย

1.2.3 การติดตาม ประเมิน ปรับ เปลี่ยน และยุตินโยบายสาธารณะ

การที่ผู้กำหนดนโยบายจะทำการปรับ เปลี่ยน หรือยุตินโยบายใดนโยบายหนึ่ง สิ่งที่สำคัญคือจะต้องมีการติดตามประเมินผลนโยบายนั้นก่อนว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้วางเอาไว้หรือไม่ ผู้ประเมินจะต้องทราบถึงหลักของการประเมิน ต้องทราบว่าปัญหาและ

ข้อจำกัดของการติดตามประเมินผลนั้นมีปัญหาใดบ้าง จึงทำให้การปรับเปลี่ยน หรือยุตินโยบาย สาธารณะทำได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีสาระโดยสังเขป ดังนี้

1) หลักการประเมินนโยบายสาธารณะ

หลักการประเมินนโยบายสาธารณะมีประเด็นสำคัญ 3 ประเด็นที่ควรทราบ คือ ความจำเป็นในการประเมินผลนโยบายสาธารณะ ซึ่งมีความจำเป็นดังนี้ 1) เพื่อเป็นการสร้างความยอมรับ ด้านมาตรฐานของการดำเนินงานตามนโยบาย 2) เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง 3) เพื่อเป็นการให้ข้อมูลซึ่งอาจนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป 4) เพื่อทำการตัดสินใจ 5) เพื่อทำการพัฒนาตัว นโยบายสาธารณะ และ 6) เพื่อเรียนรู้ถึงผลกระทบต่างๆ เกณฑ์ในการประเมินนโยบาย สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความพอเพียง ความเป็นธรรม ความสามารถในการ สนองตอบ ความเหมาะสม และความคุ้มค่า การประเมินมีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือ ใครคือผู้ประเมิน มี บทบาทอย่างไร และการรายงานผลการประเมิน

2) ปัญหาและข้อจำกัดในการติดตามและประเมินผลนโยบายสาธารณะ

ปัญหาและข้อจำกัดในการติดตามและประเมินผลนโยบายสาธารณะที่สำคัญ อาจเกิด จากปัญหาการให้ความร่วมมือของผู้ถูกประเมิน ปัญหาความไม่แน่ชัดของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ปัญหาการขาดความเที่ยงตรงในการประเมิน ปัญหาความพร้อมในการ ประเมิน นอกจากนี้ยังอาจเกิดจากปัญหาอื่นที่เกี่ยวข้องในการประเมินด้วย

3) การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ยุติ นโยบายสาธารณะ

เมื่อได้มีการดำเนินการตามนโยบายสาธารณะระยะหนึ่ง และได้มีการประเมินผล นโยบายแล้วนั้น สิ่งที่เป็นผลตามมาก็คือ ผู้กำหนดนโยบายสามารถพิจารณาดำเนินการต่างๆ ต่อ นโยบายสาธารณะนั้น โดยการปรับปรุงหรือปรับนโยบาย การดำเนินการต่อไป การยุตินโยบาย หรืออาจทำการเปลี่ยนแปลงนโยบายนั้นก็ได้

(รูปนรรต พรหมอินทร์ 2549: 69-85)

รายละเอียดในการใช้วิธีการวิเคราะห์ระบบการเมืองแบบ input-output และการ วิเคราะห์ระบบการเมือง โดยทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ การวิเคราะห์ระบบการเมืองแบบพฤติกรรม กลุ่ม ตลอดจนทฤษฎีว่าด้วยกระบวนการนโยบายสาธารณะ เพื่อวิเคราะห์กระบวนการกำหนด นโยบายและผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ต่อกรณีกัมพูชานำปราสาท พระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกนั้น จะอภิปรายในบทที่ 4

2. นโยบายรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ในการบริหารราชการแผ่นดิน

นายสมัคร สุนทรเวช เมื่อได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2551 ได้แต่งตั้งคณะรัฐมนตรี ตามประกาศพระบรมราชโองการ ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2551 และได้แถลงนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551

ในนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินดังกล่าว ได้ระบุถึงนโยบายต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศไว้ค่อนข้างชัดเจน ดังมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

“...บัดนี้ คณะรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินเรียบร้อยแล้ว โดยยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภา อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และครอบคลุมถึงแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ตามบทบัญญัติในหมวด 5 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คณะรัฐมนตรีจึงขอแถลงนโยบายดังกล่าวต่อที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา เพื่อให้ทราบถึงเจตนารมณ์ ยุทธศาสตร์ และนโยบายของรัฐบาล ที่มุ่งมั่นที่จะสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงก้าวหน้าในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้น เพื่อประโยชน์สุขของประชาชาติและประชาชนชาวไทยทุกคน...”

“...รัฐบาลจะดูแลปัญหาทั้งระยะสั้นและระยะยาว และมุ่งมั่นที่จะบริหารประเทศภายใต้หลักการสำคัญสองประการ ซึ่งรัฐบาลเชื่อมั่นว่าจะสามารถสร้างความยั่งยืนให้แก่เศรษฐกิจและสังคมไทย และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนไทยและต่างประเทศ และประชาคมโลก

ประการแรก คือ การสร้างความสามัคคีให้แก่คนไทยทุกภาคส่วนที่จะต้องร่วมมือกันในการนำพาประเทศให้ผ่านพ้นวิกฤติการณ์ต่าง ๆ และสร้างรากฐานที่มั่นคงสำหรับประเทศในอนาคต การสร้างความสามัคคีนี้รวมถึงเรื่องที่สำคัญ คือ การแก้ไขและเยียวยาปัญหาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไปสู่แนวทางของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและสามัคคีของพี่น้องประชาชนในพื้นที่ และพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศให้เป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ

ประการที่สอง คือ การสร้างความสมดุลและภูมิคุ้มกันให้แก่เศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับนโยบายในทุกด้าน ตั้งแต่การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้การสนับสนุนการออมระยะยาว การส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ที่เหมาะสม การพัฒนาชุมชนให้พึ่งตนเองได้และเชื่อมโยงกับตลาดอย่างเป็นขั้นตอน จนถึงการสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน การดูแลการเคลื่อนย้ายเงินทุน และการเพิ่มความสามารถในการใช้ประโยชน์และต่อยอดเทคโนโลยีให้เข้ากับภูมิปัญญาไทยเพื่อนำไปสู่นวัตกรรมและสร้างรายได้ให้แก่ระบบเศรษฐกิจ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง ซึ่งเป็นแนวทางหลักในการดำเนินงานของรัฐบาลตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ นอก จากหลักการทั้งสองประการแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ให้ความสำคัญแก่บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศ และกลไกการตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ เพื่อให้ อยู่ในกรอบแนวทางของการบริหารประเทศตามหลักธรรมาภิบาล รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญ ดังกล่าว และจะยึดเป็นแนวทางในการดำเนินงานของรัฐบาล

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินที่สำคัญ โดยแบ่งการดำเนินการ เป็น 2 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วนที่ต้องเริ่มดำเนินการในปีแรก และระยะการบริหารราชการ 4 ปีของ รัฐบาล ดังต่อไปนี้

๑๓๑

6 นโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

...รัฐบาลจะดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อตอบสนองผลประโยชน์สูงสุดของประเทศ และประชาชน โดยจะดำเนินบทบาทเชิงรุกในการส่งเสริมความร่วมมือและขยายความสัมพันธ์อัน ดีกับนานาประเทศทั้งด้านการเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และยึดมั่นใน พันธกรณีที่มีอยู่กับต่างประเทศตามสนธิสัญญาและความตกลงต่างๆ ที่ประเทศไทยเป็นภาคี และ เคารพกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งกฎบัตรสหประชาชาติและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิ มนุษยชน พร้อมกับการสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาเศรษฐกิจไทยทุกสาขาให้ได้รับประโยชน์จาก ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และสานต่อนโยบายทีมประเทศไทย (Team Thailand) เพื่อให้การดำเนินงานด้านต่างประเทศมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และมีเอกภาพ โดยจะดำเนินการ ดังนี้

6.1 ส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยส่งเสริมความร่วมมือ ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และสื่อมวลชน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความใกล้ชิด ระหว่างกัน อันจะนำไปสู่การขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การส่งเสริมการ ท่องเที่ยว การขยายการค้ามาคมขนส่ง และความร่วมมือด้านอื่นๆ ภายใต้กรอบความร่วมมืออนุ ภูมิภาค เช่น ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) แผนงาน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) แผนงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMTGT) และความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือ หลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (BIMSTEC) เป็นต้น

6.2 ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศในเอเชีย กรอบความร่วมมือเอเชีย และเพิ่ม บทบาทในการสร้างความแข็งแกร่งของอาเซียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดตั้งประชาคม อาเซียน และผลักดันบทบาทอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศในวาระที่ไทยเป็นประธานอาเซียน

6.3 มีบทบาทที่สร้างสรรค์ในองค์กรระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเวทีสหประชาชาติ และองค์กรระดับภูมิภาคต่างๆ เพื่อรักษาสันติภาพ ความมั่นคง ส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน มนุษยธรรม ตลอดจนร่วมมือในการแก้ไขปัญหาข้ามชาติทุกด้านที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์

6.4 กระชับความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศและกลุ่มประเทศที่มีบทบาทสำคัญของโลก จัดทำข้อตกลงการค้าเสรีในกรอบพหุภาคีและกับประเทศต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศโดยรวม สร้างกลไกเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการให้สามารถปรับตัวรับผลกระทบและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรี

6.5 ดำเนินงานเชิงรุกทางการทูตเพื่อประชาชน วัฒนธรรม และการศึกษา ตลอดจนการแลกเปลี่ยนในระดับประชาชนกับนานาประเทศ พร้อมทั้งส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศกำลังพัฒนา และสานต่อความร่วมมืออย่างใกล้ชิด เพื่อความเข้าใจอันดีกับองค์กรทางศาสนาอื่นๆ

6.6 คຸ້ມครองผลประโยชน์ของคนไทย คุณแลคนไทยและแรงงานไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะคนไทยที่ประกอบอาชีพและมีถิ่นฐานในต่างประเทศ ส่งเสริมบทบาทของชุมชนชาวไทยในการรักษาเอกลักษณ์และความเป็นไทย

(ดูรายละเอียดของนโยบายรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ในการบริหารราชการแผ่นดิน ในภาคผนวก ก คำแถลงนโยบายของนายสมัคร สุนทรเวช ต่อรัฐสภา 18 กุมภาพันธ์ 2551)

3. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

เมื่อ นโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลไทยสมัยนายฯ สมัคร สุนทรเวช สนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก ได้กลายเป็นประเด็นการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง ได้มีทั้งผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องและผู้สันตกระณี เขียนบทความและหนังสือ แสดงจุดยืน ข้อคิดเห็น ตลอดจนข้อวิพากษ์วิจารณ์ ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ นิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ ไว้จำนวนมาก ซึ่งในบางฉบับได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของปราสาทพระวิหาร และข้อมูลเกี่ยวกับกรณีพิพาทไทยกับกัมพูชาในคดีปราสาทพระวิหารที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เมื่อ พ.ศ. 2505 ไว้ค่อนข้างมาก ประวัติความเป็นมาของปราสาทพระวิหารส่วนใหญ่สอดคล้องตรงกัน แต่กรณีพิพาทไทยกับกัมพูชาในคดีปราสาทพระวิหาร เมื่อ พ.ศ. 2505 นั้น มีความเข้าใจและการตีความที่แตกต่างกันพอสมควร ในที่นี้ได้คัดสรรวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่น่าสนใจ เพื่อ

ทำการศึกษาทบทวน วิเคราะห์ ภูมิหลังความเป็นมาของปราสาทพระวิหาร ควบคู่ไปกับการศึกษา ทบทวนวิเคราะห์ ข้อคิดเห็น ข้อวิพากษ์วิจารณ์ด้านต่างๆ พร้อมกันไปด้วย ดังต่อไปนี้

3.1 สมุดปกขาว “กรณี การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก” และ “ข้อมูล ที่ประชาชนไทยควรทราบ เกี่ยวกับกรณีปราสาทพระวิหารและการเจรจาเขตแดนไทย-กัมพูชา” ของ กระทรวงการต่างประเทศ

3.1.1 สมุดปกขาว “กรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก”

ในเดือนมิถุนายน 2551 ในช่วงที่สังคมการเมืองไทย กำลังวิพากษ์วิจารณ์อย่างร้อนแรง ต่อ นโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลที่มีมติให้ลงนามในแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เพื่อ สนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก นั้น กระทรวงการต่างประเทศได้ ออกหนังสือสมุดปกขาว “กรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก” เพื่อชี้แจงความ เป็นมา และจุดยืนของรัฐบาลไทยต่อกรณีดังกล่าว โดยมีเนื้อความโดยสังเขป ดังนี้

1) ภูมิหลัง

(1) ปราสาทพระวิหารเป็นโบราณสถานตามแบบศิลปะขอม ตั้งอยู่บนภูเขาในเทือกเขา พนมดงรักบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ตรงข้ามบ้านภูมิจรอล ตำบลบึงมะลู อำเภอ กันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ปริณพทลของปราสาทและแหล่งโบราณคดี ซึ่งเป็นส่วนควบ และส่วนประกอบ สำคัญทางโบราณคดีของปราสาทตั้งอยู่เป็นบริเวณกว้าง ครอบคลุม พื้นที่ในดินแดนของไทยและ กัมพูชา ปราสาทแห่งนี้ มีความสำคัญในบริบททางประวัติศาสตร์ของความสัมพันธ์ไทย – กัมพูชา เนื่องจากเคยเกิดกรณีพิพาท ในเรื่องกรรมสิทธิ์เหนือ ปราสาท ซึ่งศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ศาลโลก) ได้มีคำตัดสินเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2505 ว่า ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในอาณาเขตภายใต้ อธิปไตยของกัมพูชา

(2) หลังจากที่ศาลโลกได้มีคำพิพากษา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ขณะนั้น ได้แถลงว่า รัฐบาลไทยไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาดังกล่าว แต่ในฐานะประเทศสมาชิกของ องค์การสหประชาชาติไทยก็จะปฏิบัติตามพันธกรณีต่างๆ อันเป็นผลมาจากคำตัดสิน ตามนัยข้อ 94 ของกฎบัตรสหประชาชาติ ทั้งนี้ไทยได้คืนตัวปราสาทพระวิหารให้แก่กัมพูชาไปตั้งแต่ปี 2505 โดย คณะรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้มีมติให้ คืนตัวปราสาทและพื้นที่โดยรอบปราสาทไปตามที่ศาลโลก ตัดสิน และได้มีการกำหนดขอบเขตเส้นเขตแดนไทย บริเวณนี้ตามที่ไทยยึดถือใหม่ ซึ่งยังคงยึดถือ แนวสันปันน้ำ เป็นหลัก เพียงแต่ได้กันเอาเขต ตัวปราสาทพระวิหารออกกันไปให้กัมพูชา เส้นเขต แแดนตามมติคณะรัฐมนตรี 2505 นี้ ยังเป็นเส้นเขตแดนที่หน่วยราชการต่างๆ ของไทยยึดถือมาจน ปัจจุบันนี้ ในขณะที่ฝ่าย กัมพูชาก็ยึดถือเส้นเขตแดนตามแผนที่จัดทำโดยคณะกรรมการปักปันเขต

แดนสยาม-อินโดจีนฝรั่งเศส มาตราส่วน 1:200,000(คูภาคผนวก ข มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2505, ภาคผนวก ค หนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรี ลงนามโดย จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2505, ภาคผนวก ง แผนที่แสดงแนวเขตแดนตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี 2505, ภาคผนวก จ คำปราศรัยของ ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี, ภาคผนวก ฉ หนังสือจาก พ.อ. ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น ถึงรักษาการเลขาธิการสหประชาชาติ, ภาคผนวก ช แผนที่ตามที่ปรากฏใน Foreign Affairs Bulletin ของ กระทรวงการต่างประเทศ)

(3) รัฐบาลไทยในขณะนั้น (2505) ได้แจ้งสหประชาชาติด้วยว่า ไทยขอสงวนสิทธิที่ไทยมีหรืออาจมีในอนาคตที่จะเรียกร้องเอาปราสาทพระวิหารกลับคืนมาโดยอาศัยกระบวนการทางกฎหมายที่มีอยู่ หรือที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่มติของศาลโลกถือเป็นที่ยุติ ไม่มีอุทธรณ์ แต่ศาลอาจจื้อคดีขึ้นมาพิจารณาทบทวนคำพิพากษาใหม่ได้หากมีการค้นพบหลักฐานใหม่ แต่จะต้องกระทำภายใน 10 ปี แต่ในปัจจุบันนี้ (2551) เวลาได้ผ่านไปแล้ว 46 ปี โดยฝ่ายไทยไม่ได้ดำเนินการขอทบทวน ดังนั้น ในระบบกฎหมายระหว่างประเทศในปัจจุบัน จึงถือว่า พื้นที่ที่ไทยจะขอทบทวนคำพิพากษาดังกล่าวแล้ว แต่การสงวนสิทธิของไทยยังคงอยู่ต่อไป

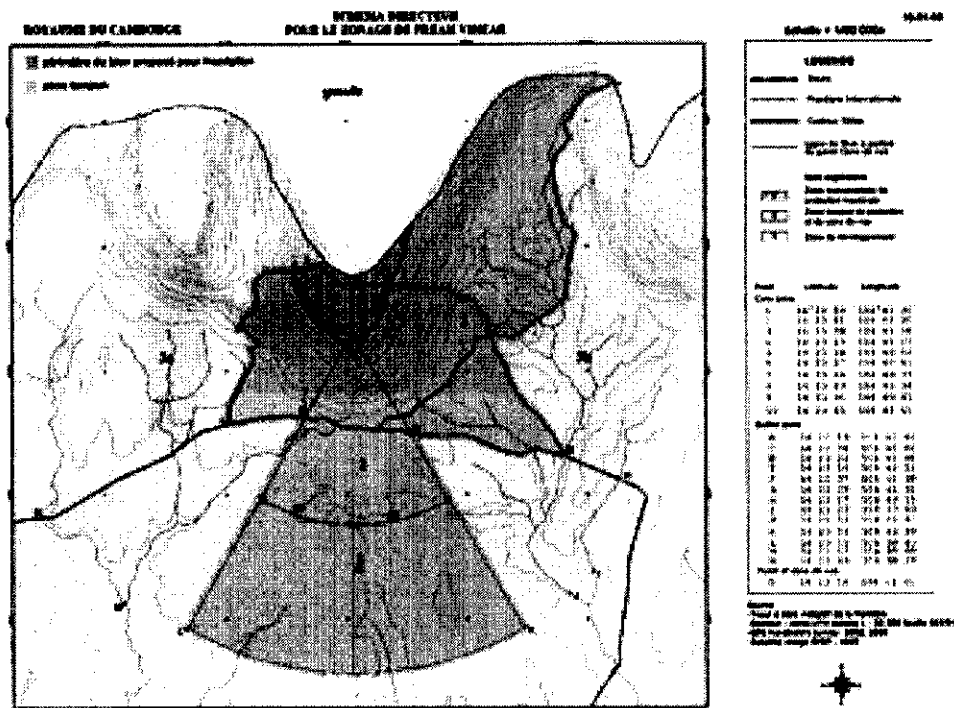
(4) คำตัดสินของศาลโลกที่อ้างถึงข้างต้น ตัดสินเฉพาะประเด็นเรื่องกรรมสิทธิ์ในตัวปราสาท ไม่ได้ชี้ขาดเกี่ยวกับแนวเส้นเขตแดนในพื้นที่ดังกล่าว ฉะนั้น จึงยังมีความเห็นต่างกันระหว่างไทย-กัมพูชาในเรื่องแนวเส้นเขตแดนในบริเวณดังกล่าวที่นอกเหนือตัวปราสาท ซึ่งทำให้เกิดพื้นที่ทับซ้อน (คือ พื้นที่ที่ทั้งฝ่ายไทยและกัมพูชาต่างก็อ้างสิทธิทับซ้อนกัน) ทางทิศตะวันตกและทิศเหนือของตัวปราสาทเป็นพื้นที่ 4.6 ตารางกิโลเมตร และยังเป็นเรื่องที่สองฝ่ายยังคงต้องหาข้อยุติต่อไป โดยมีกลไกคือคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา ซึ่งจัดตั้งตามบันทึกความเข้าใจระหว่างไทย-กัมพูชาฉบับลงวันที่ 14 มิถุนายน 2543 จนกระทั่งปัจจุบันงานสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนตามบันทึกความเข้าใจดังกล่าว ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี และจะต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่งกว่าจะเข้าพื้นที่ปราสาทพระวิหาร จึงยังไม่ทราบชัดเจนว่าเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาในบริเวณดังกล่าวอยู่ที่ใดแน่ และทางราชการไทยทุกหน่วยก็ยังคงยึดถือแนวเขตแดนไทยตามมติคณะรัฐมนตรี 2505 เป็นหลัก

(5) ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมที่ตกทอดมาสู่มวลมนุษยชาติ รัฐบาลไทยได้พยายามเสนอที่จะให้สถานที่แห่งนี้เป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพ และความร่วมมือที่แน่นแฟ้นและยั่งยืนระหว่างไทยกับกัมพูชา โดยในการประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมไทย-กัมพูชา เมื่อเดือนมิถุนายน 2546 ที่เมืองเสียมราฐ และจังหวัดอุบลราชธานี ที่ประชุมได้มีมติร่วมกันเป็นครั้งแรก ให้มีความร่วมมือพัฒนาเขาพระวิหารและบูรณปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหาร เพื่อเป็นสัญลักษณ์

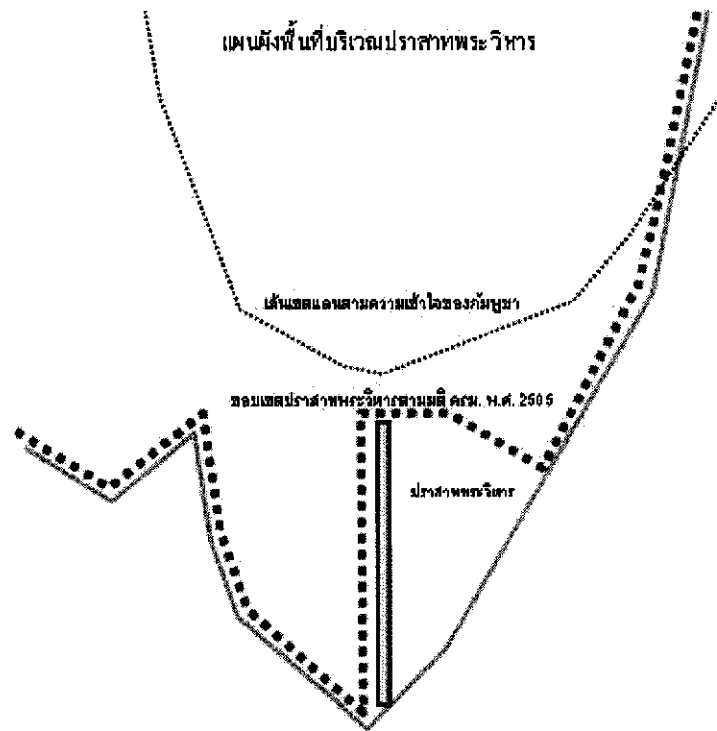

แห่งมิตรภาพและความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและยั่งยืนระหว่างสองประเทศ และเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชนไทยกับกัมพูชาในทุกๆ ด้าน ซึ่งคณะกรรมการร่วมเพื่อพัฒนาเขาพระวิหารได้ประชุมร่วมกันเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2547 ที่กรุงเทพฯ และตกลงหลักการขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาเขาพระวิหารและบูรณปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหารร่วมกัน โดยกัมพูชาได้ขอให้ความร่วมมือในเรื่องนี้เริ่มดำเนินการหลังจากที่ได้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ซึ่งฝ่ายไทยได้รับทราบและขอให้มีการร่วมมือและปรึกษาหารือร่วมกันในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด

(6) อย่างไรก็ดี ช่วงปี 2548-2549 กัมพูชาได้ดำเนินการฝ่ายเดียวในการยื่นขอจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกต่อองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก(UNESCO) โดยไม่ได้หารือใดๆ กับไทย นอกจากนั้นเอกสารประกอบคำร้องยื่นขอจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชาได้แนบแผนที่ที่กำหนดเขตต่างๆ ในอาณาบริเวณปราสาทพระวิหาร แสดงขอบเขตตามเส้นที่พระราชกฤษฎีกาของกัมพูชาลงวันที่ 13 เมษายน 2549 และแผนที่แนบระบุว่าเส้นเขตแดนระหว่างประเทศ ถ้าเข้ามาในดินแดนที่ไทยอ้างสิทธิ (ดูภาพที่ 2.4 และภาพที่ 2.5)

ภาพที่ 2.4 แสดงเขตพื้นที่อนุรักษณ์ปราสาทพระวิหาร(ฉบับแรกที่กัมพูชายื่นต่อยูเนสโกเมื่อ พ.ศ. 2549)

ภาพที่ 2.5 ภาพสังเขปแสดงพื้นที่ทับซ้อนบริเวณปราสาทพระวิหาร อันเนื่องมาจากการยึดถือแนวเส้นเขตแดนที่ต่างกันระหว่างไทยกับกัมพูชา

(7) กระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทย เมื่อได้ทราบเกี่ยวกับเอกสารของกัมพูชาก็ได้ดำเนินการทางการทูตต่างๆ เพื่อชี้แจงข้อกังวลของไทยและหาทางแก้ไข ปัญหา ทั้งต่อกัมพูชาเอง ต่อยูเนสโก และต่อประเทศสมาชิกคณะกรรมาธิการมรดกโลก 21 ประเทศ เกี่ยวกับการดำเนินการของไทยต่อกัมพูชา รวมไปถึงการโน้มน้าวเพื่อขอให้ไทยและกัมพูชานำปราสาทพระวิหารและ โบราณสถานอื่นๆ ที่เป็นส่วนประกอบในฝั่งไทยไปขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกร่วมกันเพื่อความสมบูรณ์ของสถานะมรดกโลกของปราสาทพระวิหารด้วย โดยไทยได้เสนอข้อเสนอดังกล่าวเมื่อปี 2548 และปี 2550 แต่กัมพูชาไม่เห็นชอบด้วยและยืนยันที่จะดำเนินการฝ่ายเดียวเพื่อนำปราสาทพระวิหารซึ่งกัมพูชาถือว่าเป็นของตนอย่างชัดเจนไปขอขึ้นทะเบียน และเห็นว่าหากฝ่ายไทยประสงค์ก็อาจนำโบราณสถานที่อยู่ในเขตไทยไปขอขึ้นทะเบียนเองต่อไป

(8) ในที่สุด จากการรณรงค์ชี้แจงข้อกังวลของไทย และโดยคำนึงถึงปัญหาเทคนิคอื่น ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 ที่เมืองโครสต์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ ได้มีมติเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2550 ให้เลื่อนการพิจารณาการขึ้นทะเบียนของกัมพูชาออกไป และให้ไทย

และกัมพูชาร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ทั้งในการให้ความสนใจอย่างรีบด่วนในการบูรณปฏิสังขรณ์ปราสาทและการจัดทำแผนบริหารจัดการเพื่อการปกป้องคุ้มครองปราสาท โดยมีการพิจารณาเรื่องนี้อีกครั้งในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา ในปี 2551 ซึ่งในโอกาสแรกหลักการประชุม สมัยที่ 31 ฝ่ายไทยได้เป็นฝ่ายริเริ่มหารือกับกัมพูชา โดยได้เสนอให้การฝึกอบรมฝ่ายกัมพูชาในการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานและให้คำแนะนำในทางวิชาการอื่นๆ และมีการหารือหลายครั้งในระดับสูง

(9) ต่อมานายกรัฐมนตรีของทั้งสองประเทศ คือ นายสมัคร สุนทรเวช และสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้หารือในระหว่างการเยือนกัมพูชาของนายกรัฐมนตรีไทย เมื่อวันที่ 3-4 มีนาคม 2551 และในระหว่างการประชุม GMS Summit ที่เวียงจันทน์ เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2551 ซึ่งในการหารือระดับผู้นำในวาระดังกล่าวนี้ ฝ่ายกัมพูชาได้ชี้แจงว่ากัมพูชาไม่มีเจตนาที่จะให้การขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกก่อให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจกันเกี่ยวกับเรื่องเขตแดน และจะขอจดทะเบียนเฉพาะปราสาทพระวิหาร ซึ่งศาลโลกได้พิจารณาว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของกัมพูชาเท่านั้น ขึ้นเป็นมรดกโลก

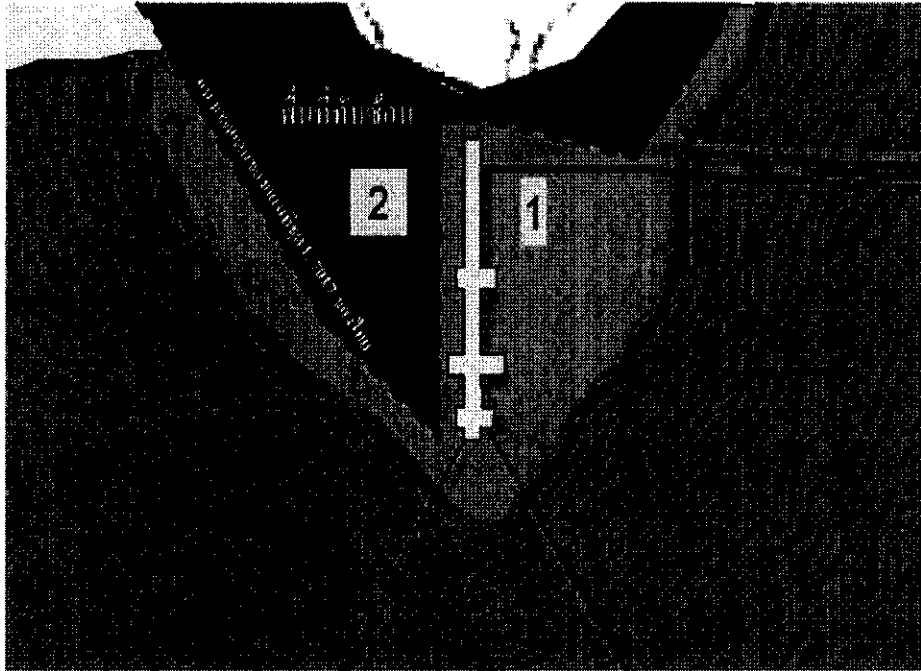
2) สถานะล่าสุด

(1) จุดเปลี่ยนในท่าทีของกัมพูชาเริ่มเห็นได้ชัดขึ้น ในการหารือระหว่างนายพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทย กับนาย สก อาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีกัมพูชา ที่เกาะกง ประเทศกัมพูชา เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2551 ซึ่งฝ่ายกัมพูชาแจ้งว่าเพื่อค้ำประกันถึงมิตรภาพและสายสัมพันธ์อันดีระหว่างไทย-กัมพูชา ฝ่ายกัมพูชาตกลงที่จะเปลี่ยนแผนที่แนบในเอกสารคำขอขึ้นทะเบียนมรดกโลก (Nomination File) เพื่อจำกัดขอบเขตของคำขอให้อยู่เฉพาะการขึ้นทะเบียนตัวปราสาทพระวิหาร (ซึ่งศาลโลกได้พิจารณาว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของกัมพูชา) เท่านั้นเป็นมรดกโลก

(2) เมื่อวันที่ 22-23 พฤษภาคม 2551 นายพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้นำคณะผู้แทนไทยไปหารือกับคณะผู้แทนกัมพูชา ซึ่งมีนายสก อาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีกัมพูชาเป็นหัวหน้าคณะ ที่กรุงปารีส ภายใต้การอุปถัมภ์ของสำนักงานใหญ่ยูเนสโก เพื่อผลักดันการแก้ไขปัญหาในเรื่องการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารให้ได้ข้อยุติ ก่อนการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา สรุปสาระได้ว่า

- กัมพูชาจะขอขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก และจะยังไม่กำหนดพื้นที่อนุรักษ์ด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกของปราสาท (ซึ่งเป็นพื้นที่ที่กัมพูชาอ้างสิทธิทับซ้อนกับไทย) โดยกัมพูชาจะส่งแผนที่ใหม่แสดงขอบเขต (perimeter) ตัวปราสาทที่จะขอขึ้น

ทะเบียนมาให้ฝ่ายไทยและยูเนสโกพิจารณา และหากทุกฝ่ายพิจารณาแล้ว ไม่มีข้อขัดข้อง ก็จะใช้แผนที่ใหม่นี้ทดแทนแผนที่และพิกัดอ้างอิงทางภูมิศาสตร์เดิมทั้งปวงที่ได้แนบประกอบคำขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก (ดูภาพที่ 2.6)

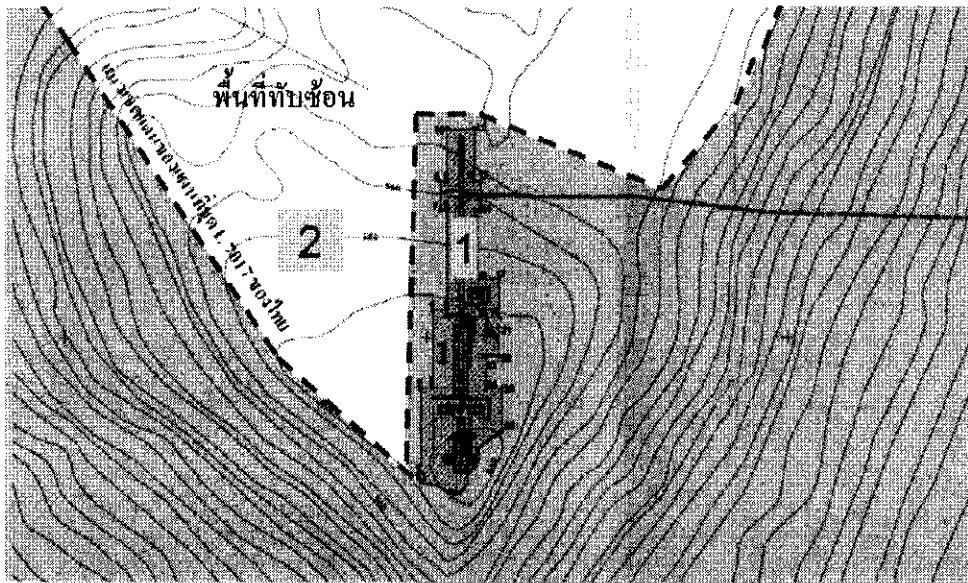
ภาพที่ 2.6 แผนที่แนบท้ายคำขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา เมื่อปี 2549 ซึ่งขึ้นทะเบียนทั้งส่วนที่ 1 และ 2 โดยมีพื้นที่ทับซ้อนกับแนวเขตแดนของไทย (สีม่วง) ประมาณ 4.6 ตร.กม.

- สำหรับพื้นที่ด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกของปราสาทพระวิหาร ซึ่งยังไม่มี ความชัดเจนเรื่องเขตแดนนั้น ไทยกับกัมพูชาได้ตกลงที่จะให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทั้งสองฝ่ายทำงาน ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ (in a concerted manner) เพื่อจัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่ ซึ่งจะ เป็นส่วนหนึ่งของแผนบริหารจัดการปราสาทพระวิหารและพื้นที่โดยรอบทั้งหมด ที่จะต้องเสนอต่อศูนย์ มรดกโลกภายในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2553 สำหรับการพิจารณาของคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 34 ปี 2553

- ข้อตกลงและความตั้งใจระหว่างไทยกับกัมพูชา นี้ ได้รับการบันทึกเป็นร่างคำ แถลงการณ์ร่วม (Joint Communiqué) ซึ่งแต่ละฝ่ายจะต้องนำกลับไปขอความเห็นชอบจากรัฐบาล ของตนก่อน

(3) หลังจากนั้นในวันที่ 5 มิถุนายน 2551 ฝ่ายกัมพูชาได้ส่งร่างแผนผังที่ปรับแก้ไขใหม่มาให้ และฝ่ายไทยได้ตรวจสอบทางเทคนิคโดยกรมแผนที่ทหารอย่างรอบคอบ เพื่อให้มั่นใจว่าไม่มีการล้ำเขตแดนไทยตามที่กำหนดโดยมติ ครม. 2505 หลังจากนั้น สภาความมั่นคงแห่งชาติจึงได้พิจารณาให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2551 และคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบร่างคำสั่งคณะกรรมการร่วม รวมทั้งร่างแผนผังเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2551 และได้อนุมัติให้ฝ่ายไทยลงนามในคำสั่งคณะกรรมการร่วมได้เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2551 หลังจากนั้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจึงได้ลงนามคำสั่งคณะกรรมการร่วมกับฝ่ายกัมพูชาและยูเนสโก (ดูภาพที่ 2.7)

(ดูภาคผนวก ข คำแถลงการณ์ร่วมไทย กัมพูชา ยูเนสโก)

ภาพที่ 2.7 แผนผังแนบท้ายคำขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกที่ฝ่ายกัมพูชาแก้ไขใหม่ โดยขอขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาท(1) ในพื้นที่ของกัมพูชา(สีเขียว) โดยไม่ล้ำเข้ามาในแนวเส้นเขตแดนตามมติคณะรัฐมนตรี 2505 (2)

3) จุดยืนของไทย

(1) ในหลักการ ไทยไม่คัดค้านความประสงค์ของกัมพูชาที่จะขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ตราบเท่าที่การดำเนินการในเรื่องนี้ไม่มีผลกระทบต่อสิทธิด้านเขตแดนและอธิปไตยของไทย เนื่องจากไทยเองก็เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของปราสาทพระวิหาร และปฏิบัติตามคำตัดสินของศาลโลกที่พิพากษาว่า ปราสาทพระวิหารอยู่ในดินแดนภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา

(2) ที่ผ่านมามีไทยได้ประท้วงการอ้างสิทธิของกัมพูชาในพื้นที่ที่ไทยถือว่าเป็นดินแดนของไทย กล่าวคือ ประท้วงพระราชกฤษฎีกาของกัมพูชากำหนดขอบเขตของปราสาทพระวิหาร และแผนที่แนบท้ายคำร้องขอขึ้นทะเบียนฯ (ฉบับแรกที่กัมพูชาเสนอต่อยูเนสโก) เพื่อรักษาสิทธิของไทยในพื้นที่ที่สองฝ่ายอ้างสิทธิทับซ้อนกัน การประท้วงดังกล่าวเป็นประท้วงที่ชอบธรรมและเป็นกระบวนการปกติในทางการเมืองระหว่างประเทศไทยในการรักษาสิทธิทางดินแดน

(3) เมื่อฝ่ายกัมพูชาได้ปรับท่าทีของตน โดยเปลี่ยนแปลงแผนผังแนบท้ายคำร้องฯ ใหม่ นำเฉพาะตัวปราสาทพระวิหารซึ่งอยู่ภายในเขตแดนกัมพูชาอย่างชัดเจนไปดำเนินการขอขึ้นทะเบียนฯ และฝ่ายไทย ได้ตรวจสอบยืนยันทางเทคนิคว่า ไม่มีส่วนใดล้ำเข้ามาในเขตแดนไทยตามมติ ครม. 2505 แล้ว ไทยจึงสามารถสนับสนุนให้กัมพูชาดำเนินการต่อไปได้ และได้มีการลงนามคำแถลงการณ์ร่วมระหว่างไทยและกัมพูชา รวมทั้งแผนผังแนบท้าย การพิจารณาของไทยเกี่ยวกับคำแถลงการณ์ร่วมนี้ ได้กระทำโดยรอบคอบและถี่ถ้วน โดยหน่วยราชการไทยทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน สภาความมั่นคงแห่งชาติกับทั้งได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี และเห็นว่าเป็นทางออกที่ดีที่สุดที่ยอมรับได้ทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ โดยเป็นที่เข้าใจอย่างชัดเจนว่า ประการแรก แม้จะมีการลงนามคำแถลงการณ์ร่วมแล้ว การตัดสินใจสุดท้ายว่ากัมพูชาจะประสบความสำเร็จในการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารหรือไม่ เป็นเรื่องที่คณะกรรมการมรดกโลกจะตัดสินใจ ประการที่สอง คำแถลงการณ์ร่วมมีข้อความยืนยันชัดเจนว่า การดำเนินการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อสิทธิของแต่ละฝ่ายในเรื่องเขตแดน และไม่มีข้อความใดๆ ในแถลงการณ์ร่วมที่จะตัดสิทธิของไทย จะนำโบราณสถานในฝั่งไทยไปขอขึ้นทะเบียนในภายหลัง ประการที่สาม คำแถลงการณ์ร่วมระบุเจตนารมณ์ที่ไทยและกัมพูชาจะทำงานร่วมกันต่อไปอย่างสมานฉันท์ เพื่อวางแผนบริหารจัดการพื้นที่เสนอต่อยูเนสโกภายใน 2 ปี ซึ่งไทยจะมีส่วนร่วมเข้าไปดูแลพื้นที่ที่ไทยอ้างสิทธิอยู่ด้วย(ทั้งนี้ ไม่มีข้อความใดที่แสดงว่าไทยได้สละการคัดค้านคำพิพากษาศาลโลกและการสงวนสิทธิที่จะเรียกร้องคืน หากกฎหมายในอนาคตเปิดโอกาสให้ ตามนัยหนังสือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทยเมื่อปี 2505)

(4) เรื่องที่มีความหวังกังวลกันว่า การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกจะทำให้ไทยเสียดินแดนนั้น การตัดสินใจของคณะกรรมการมรดกโลก(World Heritage Committee) ไม่ว่าจะไปไหนทางใดก็ตาม จะไม่มีข้อผูกพันมาถึงการกำหนดเส้นเขตแดนระหว่างไทย-กัมพูชา เพราะคณะกรรมการ ไม่มีอำนาจในการพิจารณาเรื่องเส้นเขตแดนระหว่างประเทศ ซึ่งก็มีการระบุชัดเจนในข้อบทของอนุสัญญามรดกโลก(Convention Concerning the world Cultural and Natural Heritage) ข้อ 11(3) ว่า การรวมเอาทรัพย์สินที่ตั้งอยู่ในดินแดนอธิปไตย หรือเขตอำนาจที่อ้างสิทธิโดยรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ จะไม่กระทบกระเทือนสิทธิของคู่พิพาทไม่ว่าในทางใด ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่

ระดับสูงของยูเนสโกก็ได้ยืนยันกับไทยถึงผลบังคับทางกฎหมายเช่นนั้น นอกจากนี้ ไทยได้ดำเนินการเพื่อรักษาสิทธิตามกฎหมายระหว่างประเทศของไทยมาอย่างเต็มที่ตลอดมา และจะดำเนินการต่อไป

(5) ประเด็นเรื่องที่ยังจะต้องหารือแก้ไขกันต่อไป มีอาทิ ความแตกต่างของความเห็นเกี่ยวกับเส้นเขตแดนที่ถูกต้อง ไทยและกัมพูชามีกลไกแก้ไขอยู่แล้ว ได้แก่ คณะกรรมาธิการเขตแดนร่วม(Joint Boundary Commission-JBC) ไทย-กัมพูชา ซึ่งขณะนี้กำลังดำเนินการอยู่ หรือปัญหาการที่มีชุมชนชาวกัมพูชารุกเข้ามาสร้างสิ่งปลูกสร้างในดินแดนไทย ก็สามารถร่วมกันหารือเพื่อแก้ไขได้โดยยึดถือบันทึกความเข้าใจระหว่างไทยกับกัมพูชา พ.ศ. 2543 และการร่วมมือกันจัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่รอบปราสาทพระวิหาร ให้มีการจัดระเบียบได้มาตรฐานสากลในการอนุรักษ์โบราณสถานที่เป็นมรดกโลก (กระทรวงการต่างประเทศ 2551: บทสรุปผู้บริหาร ก-ฉ)

3.1.2 หนังสือ “ข้อมูลที่ประชาชนไทยควรทราบเกี่ยวกับกรณีปราสาทพระวิหาร และการเจรจาเขตแดนไทย-กัมพูชา”

ต่อมาในเดือนมีนาคม 2552 กระทรวงต่างประเทศได้ออกหนังสือ “ข้อมูลที่ประชาชนไทยควรทราบ เกี่ยวกับกรณีปราสาทพระวิหาร และการเจรจาเขตแดนไทย-กัมพูชา” เป็นเอกสารฉบับปรับปรุงเพิ่มเติมจากสมุดปกขาว เพื่อเป็นการให้ข้อมูลเพิ่มเติมพร้อมภาพประกอบ และรับฟังความคิดเห็นประชาชน ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 โดยสรุปภูมิหลังเกี่ยวกับเขตแดนไทย-กัมพูชา และปราสาทพระวิหาร ปัญหาจากการที่กัมพูชานำปราสาทพระวิหาร ไปขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ความตึงเครียดบริเวณชายแดนหลังกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก และแนวทางดำเนินการของรัฐบาลไทยเพื่อแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งแสดงภาพถ่ายแผนที่ เอกสารหลักฐานต่างๆ และคำอธิบายเสริมในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องประกอบ ซึ่งมีข้อความโดยสังเขป ดังนี้

(1) ประเทศไทยมีเขตแดนทางบกพร้อมกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ รวมเป็นระยะทาง 5,656 กิโลเมตร ได้แก่ กัมพูชา 2,401 กิโลเมตร กัมพูชา 1,810 กิโลเมตร กัมพูชา 647 กิโลเมตร และกับกัมพูชา 798 กิโลเมตร

(2.) เส้นเขตแดนไทย - กัมพูชา เป็นไปตามความตกลง 2 ฉบับ คือ อนุสัญญาระหว่างสยาม - ฝรั่งเศส 2447 และสนธิสัญญาสยาม - ฝรั่งเศส 2450 โดยเป็นพื้นที่ที่ยังไม่ได้ปักหลักเขตแดน 195 กิโลเมตร (ตามอนุสัญญาระหว่างสยาม-ฝรั่งเศส 2447 และพื้นที่ที่ปักหลักเขตแดนแล้ว (จำนวน 73 หลัก) 603 กิโลเมตร (หลักเขตที่ 1 ช่องสะง่า อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ - หลักเขตที่ 73 บ้านหาดเล็ก อ.คลองใหญ่ จ.ตราด)

(3) พื้นที่บริเวณปราสาทพระวิหารอยู่ในเขตแดนช่วงที่ยังไม่มีการปักหลักเขตแดน ซึ่งอนุสัญญาปี 2447 กำหนดให้เส้นเขตแดนบริเวณนี้เป็นไปตามสันปันน้ำของเทือกเขาพนมดงรัก และกำหนดให้รัฐบาลไทยและฝรั่งเศสจัดตั้งข้าหลวงปักปันขึ้นเพื่อไปทำการปักปันเขตแดน

(4) ข้าหลวงปักปันตามอนุสัญญาปี 2447 ฝ่ายฝรั่งเศสนำโดยพันตรี แบร์นาร์ดี และฝ่ายไทยนำโดยพลตรี หม่อมชาติเดชอุดม ได้สำรวจภูมิประเทศ และฝ่ายฝรั่งเศสได้นำผลสำรวจกลับไปจัดทำแผนที่ที่ประเทศฝรั่งเศส แล้วส่งแผนที่ที่จัดทำแล้ว (แผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000) ให้ประเทศไทยเมื่อ 2451

(5) เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2502 กัมพูชายื่นฟ้องศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ศาลโลก) ขอให้พิพากษาว่า อธิปไตยแห่งดินแดนเหนือปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชา และให้ไทยถอนกำลังออกจากปราสาท โดยไม่ได้ขอให้พิพากษาเรื่องเส้นเขตแดนระหว่างประเทศทั้งสองในพื้นที่ดังกล่าว

(6) หลังจากที่ได้พิจารณาข้อต่อสู้ของทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชาแล้ว ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2505 สรุปว่า

- ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในอาณาเขตภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา (The Temple of PreahVihear is situated in territory under the sovereignty of Cambodia)
- ประเทศไทยมีพันธกรณีต้องถอนกำลังทหารหรือตำรวจ หรือผู้เฝ้ารักษาการซึ่งไทยส่งไปประจำที่ปราสาทพระวิหารหรือในบริเวณใกล้เคียงปราสาท
- ไทยมีพันธกรณีต้องคืนบรรดาโบราณวัตถุที่ไทยได้โยกย้ายออกไปจากปราสาทพระวิหารหรือจากบริเวณปราสาท

(7) ทั้งนี้ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศไม่ได้พิพากษาชี้ขาดเรื่องเส้นเขตแดนระหว่างประเทศทั้งสอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่ได้พิพากษาว่าเขตแดนจะต้องเป็นไปตามแผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 ดังที่กัมพูชากล่าวอ้างอยู่เสมอ ข้อเท็จจริงคือ ศาลเพียงแต่อ้างแผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 เป็นเหตุผลในการพิพากษาสามประการข้างต้น โดยชี้ว่าคำขอ (submissions ในภาษาอังกฤษ หรือ conclusions ในภาษาฝรั่งเศส) ของกัมพูชาต่อศาลในตอนท้ายของกระบวนการให้ปากคำ (เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2505 /ค.ศ. 1962) ซึ่งขอให้ศาลชี้มติฐานะของแผนที่ดังกล่าวและของเส้นเขตแดนในพื้นที่พิพาทนั้นศาลสามารถพิจารณาให้ได้เฉพาะเท่าที่เป็นสิ่งแสดงเหตุผล (grounds ในภาษาอังกฤษ หรือ motifs ในภาษาฝรั่งเศส) เท่านั้น และไม่ใช่มติฐานะเป็นข้อเรียกร้อง (claims ในภาษาอังกฤษ หรือ demandes ในภาษาฝรั่งเศส) ที่จะตัดสินให้ได้ในข้อบทพิพากษา

(8) หลังจากศาลยุติธรรมระหว่างประเทศมีคำพิพากษา รัฐบาลไทยได้ออกแถลงการณ์ เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2505 ไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษา แต่ในฐานะประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ไทยจะปฏิบัติตามพันธกรณีต่างๆ อันเป็นผลมาจากคำพิพากษาดำเนินข้อ 94 ของกฎบัตรสหประชาชาติ

(9) รัฐบาลไทยโดยมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 10 กรกฎาคม 2505 ได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาโดยกำหนดขอบเขตปราสาท กล่าวคือทางทิศเหนือที่ระยะ 20 เมตรจากบันไดนาถไปทางทิศตะวันออกจนถึงช่องบันไดหัก และทางทิศตะวันตกที่ระยะ 100 เมตร จากแกนของตัวปราสาทไปทางทิศใต้จนจรดขอบหน้าผา โดยเจ้าหน้าที่ไทยได้นำเสาธงไทยออกจากพื้นที่นั้น และถอนกำลังตำรวจตระเวนชายแดนออกจากปราสาท เมื่อเวลาเที่ยงวันของวันที่ 15 กรกฎาคม 2505

(10) นายถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น ได้มีหนังสือแจ้งการปฏิบัติตามคำพิพากษาดังกล่าวแก่ผู้รักษาราชการเลขาธิการสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2505 โดยในหนังสือดังกล่าวได้แจ้งด้วยว่า ไทยขอสงวนสิทธิ์ที่ไทยมีหรืออาจมีในอนาคตที่จะเรียกเอาปราสาทพระวิหารกลับคืนมา โดยอาศัยกระบวนการทางกฎหมายที่มีอยู่หรือที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง

(11) ปัจจุบัน กัมพูชายังคงอ้างเส้นเขตแดนตามแผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 ในบริเวณปราสาทพระวิหาร ซึ่งล้ำดินแดนไทยเข้ามาไม่ต่ำกว่า 3,000 ไร่ หรือ 4.6 ตารางกิโลเมตร ทั้งนี้ โดยอ้างคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศข้างต้น ซึ่งเป็นการอ้างที่ไม่มีเหตุผลทางกฎหมายสนับสนุน

(12) ปัญหาเขตแดนบริเวณปราสาทพระวิหารเป็นหนึ่งในปัญหาเขตแดนไทย - กัมพูชา ที่มีอยู่ตลอดแนว ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยได้ใช้การอดกลั้นอย่างสูงสุดต่อการละเมิดดินแดนไทยที่มีขึ้น เนื่องจากคำนึงถึงมิตรภาพ ความใกล้ชิดทางวัฒนธรรม และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของอาเซียน แต่กระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานในท้องถิ่น ได้ประท้วงหรือทักท้วงการละเมิดดังกล่าวเป็นระยะเพื่อรักษาสิทธิของไทยไว้ ระหว่างที่รอการแก้ไขปัญหาเขตแดนเสร็จสิ้น โดยการตกลงกันตามกฎหมายระหว่างประเทศและย้ำเสมอว่าการอดกลั้นของไทย ไม่ใช่การนิ่งเฉยหรือการยอมรับการละเมิดดังกล่าว

(13) โดยที่ประเทศไทยมีนโยบายมาอย่างต่อเนื่องที่จะสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้านให้ชัดเจน เพื่อแก้ไขปัญหาเขตแดนอย่างถาวร อันจะนำมาซึ่งความสงบสุขของประชาชนบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน และความร่วมมือกันในด้านต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกัมพูชา ไทยได้จัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก พ.ศ. 2543 และจัดตั้งคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา(Thai - Cambodian Joint

Commission for the Demarcation of Land Boundary หรือ JBC) ขึ้นเป็นกลไกในการเจรจา ฝ่ายไทย มีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน โดยตำแหน่งฝ่ายกัมพูชาที่มีปรึกษารัฐบาลกัมพูชาผู้รับผิดชอบกิจการชายแดนแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นประธาน

(14) ในการประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมไทย-กัมพูชา ระหว่างวันที่ 31 พฤษภาคม - 1 มิถุนายน 2546 ที่เมืองเสียมราฐ ประเทศกัมพูชา และที่จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันที่จะให้มีความร่วมมือเพื่อพัฒนาเขาพระวิหารและบูรณปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหารเพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพและความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและยั่งยืนระหว่างสองประเทศ และเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชนไทยกับกัมพูชาเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามมติที่ประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมดังกล่าว โดยไทยได้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อพัฒนาเขาพระวิหาร และกัมพูชาได้จัดตั้งคณะกรรมการระหว่างกระทรวงเพื่อเตรียมการพัฒนาพื้นที่ช่องตาเฒ่าและเขาพระวิหารเพื่อเป็นกลไกหลักในการทำงานร่วมกัน โดยมีการจัดประชุมกลุ่มย่อยเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2547 ที่กรุงเทพฯ ซึ่งที่ประชุมได้ตกลงในหลักการขั้นพื้นฐานเพื่อร่วมพัฒนาเขาพระวิหารและบูรณปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหารโดยกัมพูชาได้ร้องขอว่า ความร่วมมือระหว่างไทย-กัมพูชาในเรื่องนี้จะเริ่มขึ้นหลังจากที่องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก (UNESCO) ได้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ซึ่งในครั้งนั้นฝ่ายไทยได้รับทราบโดยขอให้มีการร่วมมือและปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดในทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขอขึ้นทะเบียนมรดกโลก การพัฒนาพื้นที่ และการบูรณปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหาร

(15) ในระหว่างปี 2548 - 2549 กัมพูชาได้ดำเนินกระบวนการยื่นขอจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกต่อยูเนสโกฝ่ายเดียว โดยไม่ได้ปรึกษาหารือกับไทยตามที่เคยหารือกันไว้ในกรอบคณะกรรมการร่วมเพื่อพัฒนาเขาพระวิหารและมติที่ประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมไทย - กัมพูชา

(16) ปัญหาที่เกิดขึ้นและกระทบต่อประเทศไทยคือเอกสารประกอบคำร้องยื่นขอจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก (Nomination File) ของกัมพูชาได้แนบแผนที่กำหนดเขตแกน (Core Zone) เขตกันชน (Buffer Zone) และเขตพัฒนา (Development Zone) ของอาณาบริเวณปราสาทพระวิหารที่กัมพูชาจะยื่นขอจดทะเบียนเป็นมรดกโลกถ้าเข้ามาในดินแดนไทย

(17) การกำหนดขอบเขตดังกล่าว ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจของฝ่ายกัมพูชาในเรื่องเส้นเขตแดนที่ต่างจากไทย (ดูข้อ 11) ซึ่งทำให้บางส่วนของพื้นที่เขตแดนและเขตพัฒนาที่ฝ่ายกัมพูชาจะบุล้าเข้ามาในดินแดนของไทย และทำให้มีชาวกัมพูชาบุล้าเข้ามาก่อสร้างชุมชน ร้านขายของที่ระลึก และวัดในดินแดนของไทย ใกล้กับตัวปราสาทพระวิหารอีกด้วย ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องการรุก

ถ้าของชุมชนกัมพูชาดังกล่าวกระทรวงการต่างประเทศได้ทำการประท้วงรัฐบาลกัมพูชาอย่างต่อเนื่องโดยตลอด

(18) ต่อมาเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2549 กัมพูชาได้ส่งเอกสารรายละเอียดเกี่ยวกับปราสาทพระวิหารเพื่อการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกถึงศูนย์มรดกโลก ซึ่งต่อมาได้รับรองและนำเสนอเข้าวาระ ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยที่ 31 ที่เมืองโครสต์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ ในเดือนมิถุนายน 2550 ภาพแสดงแนวสันปันน้ำบริเวณเขาพระวิหาร

(19) ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยที่ 31 ที่เมืองโครสต์เชิร์ช ฝ่ายไทยได้รณรงค์ทางการเมืองและการทูต จนประสบผลสำเร็จให้คณะกรรมการมรดกโลกมีมติเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2550 ให้เลื่อนการพิจารณาขึ้นทะเบียนของกัมพูชาออกไป 1 ปี และให้ไทยและกัมพูชาร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในเรื่องนี้ โดยจะมีการพิจารณาเรื่องนี้อีกครั้งในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 เดือนกรกฎาคม 2551 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา

(20) ในการดำเนินการของฝ่ายไทยเพื่อหาทางแก้ปัญหาาร่วมกันกับฝ่ายกัมพูชา ฝ่ายไทยได้เสนอในหลายโอกาสให้ฝ่ายกัมพูชาถอนคำขอขึ้นทะเบียนเดิมของตน และให้กัมพูชาและไทยร่วมกันนำปราสาทพระวิหารในพื้นที่ฝั่งกัมพูชา รวมทั้งโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับปราสาทที่อยู่ในฝั่งไทย อาทิ สระตราว สลุปู่ แหล่งตัดหิน ไปขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแต่ฝ่ายกัมพูชาไม่รับข้อเสนอดังกล่าวของไทย

(21) ในเดือนมิถุนายน 2551 ไทยได้เสนอรายงานข้อโต้แย้งทางวิชาการเกี่ยวกับการประเมินของอิโคมอส (International Council on Monuments and Sites – ICOMOS) กรณีการเสนอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก โดยอ้างเหตุผลต่างๆ อาทิ การไม่ได้นำองค์ประกอบสำคัญอื่นๆ ที่ต่อเนื่องจากปราสาท (อาทิ สระตราว แหล่งตัดหิน) มาพิจารณา การไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของปราสาทกับชุมชนดั้งเดิมในแง่ความผูกพันทางจิตใจ และความคลาดเคลื่อนของการตีความและนำเสนอข้อมูล

(22) อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ได้มีมติเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2551 ณ นครควิเบก ประเทศแคนาดาให้ปราสาทพระวิหาร (ไม่รวมชะง่อนเขาที่มีพื้นที่กว้างหน้าผา และถ้ำต่างๆ) เป็นมรดกโลก เนื่องจากมีคุณค่าสากลที่โดดเด่นของตัวปราสาทพระวิหารเอง (ดูภาคผนวก ฅ ข้อมติที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ณ นครควิเบก ประเทศแคนาดา เรื่อง การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก วันที่ 7 กรกฎาคม 2551 (ค.ศ.2008))

(23) ในการประชุมดังกล่าว ไทยในฐานะผู้สังเกตการณ์ได้แถลงคัดค้านการขึ้นทะเบียน รวมทั้งเอกสารทุกชิ้นและแผนผังที่ป่าวที่กัมพูชายื่นประกอบโดยอ้างข้อ 11 (3) ของ

อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ 2515 ซึ่งระบุว่า การรวมเอาทรัพย์สินที่ตั้งอยู่ในดินแดน อธิปไตย หรือเขตอำนาจที่อ้างสิทธิโดยรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ จะไม่กระทบกระเทือนสิทธิของคู่พิพาทไม่ว่าในทางใด

(24) การที่กัมพูชานำปราสาทพระวิหารไปขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยไม่รับฟังเสียงคัดทานจากประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้าน และได้รับผลกระทบจากการดำเนินการดังกล่าวของกัมพูชาทำให้เกิดความตึงเครียดในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง และบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา โดยกัมพูชาได้ปิดทางขึ้นปราสาทพระวิหารในเวลาต่อมา

(25) ต่อมาในวันที่ 15 กรกฎาคม 2551 กำลังทหารไทยได้เข้าคุ้มครองชาวไทย 3 คน ในบริเวณวัด “แก้วสิกขาตรีสวรา” ใกล้ปราสาทพระวิหาร ซึ่งกัมพูชาสร้างล้ำดินแดนไทย ทำให้กัมพูชาไม่พอใจและทำหนังสือแจ้งคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2551 และเสนอให้มีการประชุมควั่นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติโดยอ้างว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกระทบต่ออธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของกัมพูชา รวมทั้งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งไทยก็ได้ทำหนังสือถึงสหประชาชาติชี้แจงจุดยืนของไทยและแสดงความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกัมพูชา โดยสันติวิธีผ่านกลไกทวิภาคีที่มีอยู่ ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2551 คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติได้ตัดสินใจเลื่อนการพิจารณาคำขอของกัมพูชาออกไป ทั้งนี้ สมาชิกส่วนใหญ่ของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เห็นสอดคล้องกับไทยว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาในระดับทวิภาคีระหว่างไทยกับกัมพูชา ซึ่งควรแก้ไขปัญหาด้วยกลไกทวิภาคีที่มีอยู่แล้ว

(26) ประเทศไทยได้พยายามแก้ไขปัญหาความตึงเครียดที่เกิดขึ้นโดยสันติวิธีผ่านกลไกทวิภาคี อาทิ การประชุมคณะกรรมการชายแดนทั่วไป (General Border Committee) ระหว่างผู้บัญชาการทหารสูงสุดของไทย (ซึ่งได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมด้วย) กับรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของกัมพูชาที่จังหวัดสระแก้วเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2551 การหารือทางโทรศัพท์ระหว่างนายกรัฐมนตรีไทยกับนายกรัฐมนตรีกัมพูชา เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2551 การพบหารือระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยกับกัมพูชา ที่เมืองเสียมราฐ ประเทศกัมพูชา และที่อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2551 และวันที่ 18 - 19 สิงหาคม 2551 ตามลำดับ

(27) แม้จะมีความพยายามเจรจาระหว่างไทยกับกัมพูชาดังกล่าว แต่ความตึงเครียดที่ชายแดนบริเวณเขาพระวิหารยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การเผชิญหน้าและการใช้กำลังในบริเวณเขาพระวิหารเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2551 บริเวณภูมูเเขือ (ทางด้านตะวันตกของปราสาทพระ

วิหาร) เหตุการณ์ที่ทหารไทย จำนวน 2 คน เหยียบหุ่นระเบิดที่มีกรวางใหม่เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2551 ทำให้ขาขาดและบาดเจ็บสาหัส และเหตุการณ์ปะทะกันที่รุนแรงที่สุดเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2551 ซึ่งมีผลทำให้ทหารไทยเสียชีวิต 2 คน และทหารกัมพูชาเสียชีวิต 3 คน ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า เหตุการณ์เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2551 เกิดขึ้นเพียง 2 วัน หลังจากที่นายกรัฐมนตรีกัมพูชา ยื่นคำขาด ในโอกาสการเดินทางเยือนกัมพูชาของอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2551 ให้ไทยถอนทหารออกจากบริเวณเขาพระวิหาร ภายใน 24 ชั่วโมง

(28) หลังเหตุการณ์ความตึงเครียดบริเวณชายแดนดังกล่าว ได้มีการหารือกันระหว่าง ไทยกับกัมพูชาทั้งในระดับผู้บัญชาการทหารในพื้นที่(การประชุมระหว่างแม่ทัพภาคที่ 2 ของไทย กับผู้บัญชาการภูมิภาคทหารที่ 4 ของกัมพูชาที่เมืองเสียมราฐ เมื่อวันที่ 23 - 24 ตุลาคม 2551 ระดับรัฐมนตรีต่างประเทศ และในระดับผู้นำรัฐบาล (การหารือระหว่างอดีตนายกรัฐมนตรีนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ กับ นายกรัฐมนตรีฮุน เซนของกัมพูชา ที่กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน ในระหว่างการประชุมสุดยอดเอเชียยุโรป (ASEM) ครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2551)

(29) นอกจากนี้ คณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา และรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการต่างประเทศของไทยและกัมพูชาได้ประชุมหารือกันที่เมืองเสียมราฐ ประเทศกัมพูชา เมื่อวันที่ 10 - 12 พฤศจิกายน 2551 และ 12 พฤศจิกายน 2551 ตามลำดับเพื่อหารือเกี่ยวกับการลด ความตึงเครียดบริเวณชายแดนและให้มีการสำรวจและปักปันเขตแดนบริเวณปราสาทพระวิหาร โดยเร็ว

(30) นอกจากการแถลงคัดค้านข้อมติของคณะกรรมการมรดกโลกในการขึ้นทะเบียน ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก รวมทั้งเอกสารทุกชิ้นและแผนผังทั้งปวงที่กัมพูชายื่น ประกอบการขอขึ้นทะเบียนตลอดจนได้แถลงสงวนสิทธิ์ของไทย ดังกล่าวในข้อ 23 แล้ว ประเทศไทยโดยกระทรวงการต่างประเทศได้ประท้วงและตอบโต้กัมพูชา ตลอดจนถึงแจ้งให้ประชาคม ระหว่างประเทศเข้าใจท่าทีของไทยเกี่ยวกับการที่กัมพูชานำปราสาทพระวิหาร ไปขึ้นทะเบียนเป็น มรดกโลก ความตึงเครียดและการละเมิดอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของไทยที่ตามมาโดย กัมพูชาในทุกกรอบความสัมพันธ์ ทั้งทวิภาคีและพหุภาคี และในทุกเวทีระหว่างประเทศ เช่น คณะ มนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ สมัชชาสหประชาชาติองค์การยูเนสโก องค์การระหว่าง ประเทศของกลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาฝรั่งเศสและอาเซียน และการประชุมอนุสัญญาออกตาวาว่าด้วย หุ่นระเบิดสังหารบุคคล เป็นต้น

(31) นอกจากนี้ ประเทศไทยโดยกระทรวงการต่างประเทศยังได้เตรียมการรับมือกับ ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต จากการที่คณะกรรมการมรดกโลกได้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร

เป็นมรดกโลก ด้วยการกำหนดแนวทางการดำเนินการในกรณีที่มีการดำเนินการของยูเนสโกเกี่ยวกับเรื่องนี้ซึ่งอาจมีนัยกระทบอธิปไตยของไทย ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2551 สรุปว่า การดำเนินการใดๆ ของยูเนสโกหากจะออกมานอกตัวปราสาท จะต้องได้รับอนุญาตจากประเทศไทยก่อน นอกจากนี้ กระทรวงการต่างประเทศและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จะติดตามเรื่องนี้อย่างใกล้ชิดไม่ให้เกิดการดำเนินการใดๆ จากทุกฝ่าย ละเมิดอธิปไตยหรือบูรณภาพแห่งดินแดนราชอาณาจักรไทยโดยเด็ดขาด

(32) การที่ไทยกับกัมพูชาเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนร่วมกันถึง 798 กิโลเมตร และไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ ตลอดจนความสัมพันธ์และผลประโยชน์ระหว่างประเทศทั้งสองยังมีร่วมกันอีกหลายด้าน ประเทศไทยจึงมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกับกัมพูชา โดยการเจรจาผ่านกลไกทวิภาคีที่มีอยู่ โดยเฉพาะคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา (JBC) เพื่อลดความตึงเครียดและการเผชิญหน้าบริเวณชายแดน และการจัดทำหลักเขตแดนให้เป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ โดยการดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ

- ระยะสั้น จัดทำข้อตกลงชั่วคราว(Provisional Arrangement) ในบริเวณปราสาทพระวิหารระหว่างรอการสำรวจจัดทำหลักเขตแดนเสร็จสิ้น
- ระยะยาว ให้ JBC เสร็จและจัดทำหลักเขตแดนตลอดแนว

(ดูภาคผนวก ๓ กรอบการเจรจาข้อตกลงชั่วคราวไทย-กัมพูชา เกี่ยวกับสถานการณ์ชายแดนบริเวณเขาพระวิหาร และกรอบการเจรจาด้านการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก ไทย-กัมพูชา ตลอดแนว ในกรอบของคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา และกลไกอื่นๆ ภายใต้กรอบนี้)

(33) รัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบกรอบการเจรจาทั้งสองเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2551 ด้วยคะแนน 409 ต่อ 7 และ 406 ต่อ 8 (จาก 418 เสียงของผู้เข้าร่วมประชุม) ตามลำดับ และขณะนี้การเจรจาในกรอบ JBC กำลังดำเนินการอยู่

(กระทรวงการต่างประเทศ 2552)

จากบทความทั้ง 2 บทความของกระทรวงการต่างประเทศนี้ เป็นการชี้แจงจุดยืนแนวคิดและเหตุผล เกี่ยวกับการดำเนินงานเกี่ยวกับกรณีการขึ้นทะเบียนมรดกโลกของปราสาทพระวิหาร และการเจรจาเขตแดนไทย-กัมพูชาที่ผ่านมา ซึ่งมีข้อนำสังเกตที่สำคัญ คือ

1) กระทรวงการต่างประเทศอ้างธรรมเนียมอนุสัญญาสิทธิระหว่างประเทศหรือศาลโลกว่า คำตัดสินของศาลโลกถือเป็นที่สุดไม่มีอุทธรณ์ แต่ศาลอาจรื้อฟื้นคดีขึ้นมาพิจารณาทบทวนคำพิพากษาใหม่ได้ หากมีการค้นพบหลักฐานใหม่ แต่จะต้องกระทำภายใน 10 ปี แต่ในปัจจุบันนี้

(2551) เวลาได้ผ่านไปแล้ว 46 ปี โดยฝ่ายไทยไม่ได้ดำเนินการขอทบทวน ดังนั้นในระบบกฎหมายระหว่างประเทศในปัจจุบันจึงถือว่าพื้นที่ที่ไทยจะขอทบทวนคำพิพากษาดังกล่าวแล้ว แต่การสงวนสิทธิ์ของไทยยังคงอยู่ต่อไป (กระทรวงการต่างประเทศ 2551 : 2-3, 15 บทสรุปผู้บริหาร หน้า ก, กระทรวงการต่างประเทศ 2552 : 13-14)

2) กระทรวงการต่างประเทศ มีความและมีความเข้าใจว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เป็นเพียงการแสดงเจตนารมณ์ทางการเมือง ไม่ใช่สนธิสัญญา แต่ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อเขตแดน จึงไม่จำเป็นต้องขอความเห็นชอบต่อรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 (กระทรวงการต่างประเทศ 2551 : 21-22)

3) กระทรวงการต่างประเทศ ละเว้น ไม่กล่าวถึงการหักท้วงโดยการเปิดอภิปรายทั่วไป โดยไม่มีการลงมติในวุฒิสภา และการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลในสภาผู้แทนราษฎร โดยพรรคฝ่ายค้าน การยื่นศาลปกครองกลางเพื่อขอให้ศาลเพิกถอนมติคณะรัฐมนตรีที่เห็นชอบให้ลงนามในแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา และการยื่นฟ้องศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 กล่าวถึงเพียงการแถลงคัดค้านของคณะผู้แทนไทยต่อข้อมติของคณะกรรมการมรดกโลก ที่มีมติให้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก รวมทั้งคัดค้านเอกสารทุกชิ้นและแผนผังทั้งปวงที่กัมพูชายื่นประกอบ+ขอขึ้นทะเบียน ตามมติ ครม. ครั้งหลังสุดเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2551 ที่มีมติให้ถือปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองของศาลปกครองกลาง

3.2 หนังสือ “ผมไม่ได้ขายชาติ” ของนายนพดล ปัทมะ

ภายหลังการลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในเดือนกรกฎาคม 2551 อันสืบเนื่องจาก กรณีการออกแถลงการณ์ร่วม ไทย-กัมพูชา เพื่อสนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก นายนพดล ปัทมะ ได้เขียนหนังสือ “ผมไม่ได้ขายชาติ” เผยแพร่ในเดือนตุลาคม 2551 เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับกรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกทั้งหมด เพื่อยืนยันผลงานของตนเองในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในการพยายามปกป้องผลประโยชน์ของชาติและรักษาดินแดนของไทยไว้

หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหาสองตอน ตอนแรกเป็นการเล่าเรื่องราวชีวิตส่วนตัวของนายนพดล ปัทมะ เอง เพื่อให้ผู้อ่านรู้จักผู้เขียนดียิ่งขึ้น ตอนที่สองเป็นการบันทึกความจริงที่เกิดขึ้น เรื่องราวและข้อเท็จจริงของการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ซึ่งผู้เขียนถือเป็นผลงานการปกป้องดินแดน ของตนและกระทรวงการต่างประเทศ โดยเปิดเผยข้อมูลและ

เอกสารราชการของแท้ ความเห็นของข้าราชการหน่วยงานอื่นๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องนั้นๆ โดยมีสำเนาเอกสาร แผนผัง แผนที่ และภาพถ่ายและหลักฐานต่างๆ ประกอบโดยละเอียด ซึ่งสรุปสาระเนื้อหาของตอนที่สองโดยสังเขปได้ดังนี้

1) บทนำ

หลังจากที่ไทยแพ้คดีที่ศาลโลกในปี พ.ศ. 2505 ที่ศาลโลกตัดสินว่า ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในดินแดนภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา ไทยจำใจต้องยกปราสาทให้กัมพูชาตามคำตัดสินของศาลโลก เพราะเราไม่ยอมมีปัญหาทับซ้อนกับสหประชาชาติและสังคมโลกว่าเราไม่เคารพพันธกรณีระหว่างประเทศ และคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ต้องพิจารณาหาแนวทางปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลโลก และมีมติปฏิบัติตามคำพิพากษาโดยกำหนดเขตบริเวณปราสาทพระวิหารและมอบปราสาทพระวิหารให้แก่กัมพูชา ตามแผนที่ซึ่งได้จัดทำขึ้นตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอเรื่องเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2505

ไทยและกัมพูชาเป็นเพื่อนบ้านที่ดี และอยู่กันอย่างมีความสุขมาเป็นเวลาช้านาน แม้จะมีเรื่องมีราวระหว่างกันบ้าง แต่ก็แก้ปัญหากันไปได้แทบทุกครั้ง จนกระทั่งกัมพูชายื่นเรื่องเพื่อขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกต่อคณะกรรมการมรดกโลก ปัญหาจึงเริ่มเกิดขึ้นเพราะคำขอขึ้นทะเบียนของกัมพูชาที่ยื่นครั้งแรกในปี 2549 ได้ล่วงล้ำและพ่วงเอาพื้นที่ที่ประเทศไทยอ้างสิทธิอธิปไตย หรือที่เรียกว่าเป็นพื้นที่ทับซ้อนเข้าไปด้วย นี่คือจุดเริ่มต้นของปัญหาที่ประเทศไทยต้องแก้

2) กระทรวงการต่างประเทศคัดค้านคำขอขึ้นทะเบียนที่พ่วงเอาพื้นที่ทับซ้อนเข้าไปด้วย

ประเทศไทยโดยการนำของกระทรวงการต่างประเทศ จึงได้คัดค้านคำขอขึ้นทะเบียนของกัมพูชา รวมทั้งแผนที่แนบการขึ้นทะเบียน (nomination file) ที่พ่วงเอาพื้นที่ทับซ้อนเข้าไปด้วยอย่างแข็งขันจนคณะกรรมการมรดกโลกเลื่อนการพิจารณาเรื่องนี้ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 31 ในเดือนกรกฎาคม ปี 2550 ที่นิวซีแลนด์ ไปพิจารณาในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 32 ในปี 2551 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา โดยในระหว่างนั้นที่ประชุมให้กัมพูชาและไทยไปตกลงกันให้ได้ อย่างไรก็ตามในการประชุมครั้งที่ 31 ในปี 2550 ที่นิวซีแลนด์ คณะกรรมการมรดกโลกมีมติเห็นชอบในหลักการแล้วว่าปราสาทพระวิหารมีคุณค่าสากลที่โดดเด่นที่ควรได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก และไทยได้ตกลงในหลักการในการสนับสนุนขึ้นทะเบียนดังกล่าวแล้ว

3) เข้ามารับช่วงแก้ปัญหาการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร

นายพนม พัทธม เข้ามารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2551 จึงต้องเข้ามารับช่วงแก้ปัญหาการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา เวลาผ่านไปแล้ว 7 เดือนหลังจากการประชุมครั้งที่ 31 ในปี 2550 ที่นิวซีแลนด์ และเหลือเวลาอีกเพียง 5 เดือนก็จะถึงการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 32 ในปี 2551 ที่เมืองควิเบก แคนาดา ปัญหาการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารนั้นเป็นงานที่เขาแก้ไขกันยังไม่เสร็จ และไม่ว่าใครเข้ามาเป็นรัฐมนตรีก็ต้องเข้าไปแก้ไขปัญหานี้ โดยเฉพาะต้องป้องกันไม่ให้ไทยต้องสูญเสียสิทธิในพื้นที่ยุทธศาสตร์ 4.6 ตารางกิโลเมตร ทั้งนี้ที่นายพนม พัทธม เข้ารับตำแหน่งก็เชิญข้าราชการทุกคนที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในเรื่องนี้มาประชุมเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหานี้อย่างรีบเร่ง โดยคิดว่าหากเป็นงานง่ายเขาคงแก้เสร็จแล้ว คงไม่ถึงขั้นให้รัฐมนตรีคนใหม่ต้องเข้ามาแก้

4) ไทยมีท่าทีสนับสนุนการขึ้นทะเบียนในหลักการตั้งแต่ปี 2550

ไทยมีท่าทีสนับสนุนการขึ้นทะเบียนในหลักการตั้งแต่กัมพูชาขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกต่อองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เมื่อปี 2549 ในสมัยนายกรัฐมนตรี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ โดยจะดูได้จากรายงานการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยประชุมที่ 31 ที่เมืองไครสต์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ ข้อ 2 ระบุว่า “รัฐภาคีกัมพูชาและรัฐภาคีไทยเห็นพ้องกันอย่างเต็มที่ว่าปราสาทพระวิหารอันศักดิ์สิทธิ์มีคุณค่าสากลที่โดดเด่น และจะต้องรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกโดยเร็วที่สุด ดังนั้น กัมพูชาและไทยตกลงกันว่า กัมพูชาจะเสนอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกอย่างเป็นทางการในสมัยประชุมที่ 32 ของคณะกรรมการมรดกโลกในปี 2551 โดยการสนับสนุนอย่างแข็งขันจากไทย” ทั้งนี้การสนับสนุนของไทยตั้งอยู่บนเงื่อนไขบางประการ โดยเฉพาะเงื่อนไขว่าการขึ้นทะเบียนดังกล่าวจะต้องไม่ทำให้ไทยเสียสิทธิทางด้านเขตแดน

นอกจากนั้นในโอกาสเยือนกัมพูชาเมื่อ 16-17 ธันวาคม 2550 นายนิศัย พิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ แจ้งว่าไทยจะสนับสนุนการขึ้นทะเบียน ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกัมพูชาในการจัดทำแผนบริหารจัดการและการอนุรักษ์ปราสาทพระวิหาร

5) เสรจแบบ WIN-WIN ที่กรุงปารีส

เมื่อเวลาจวนเจียนใกล้วันประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 32 ในต้นเดือนกรกฎาคม ปี 2551 ที่แคนาดา กระทรวงการต่างประเทศรู้สึกร้อนใจจึงได้พยายามแก้ปัญหาและเจรจากับกัมพูชา ไม่ให้กัมพูชาพ่วงเอาพื้นที่ทับซ้อนไปขึ้นทะเบียนมรดกโลกด้วย และท้ายที่สุดก็เจรจสำเร็จที่กรุงปารีสโดยยึดหลักว่าไทยรักษาอธิปไตยในดินแดนของเรา และในขณะที่เรายังสามารถรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับกัมพูชาไว้ได้ เรียกว่าเจรจแบบ WIN-WIN และภายหลังที่

คณะรัฐมนตรีอนุมัติร่างแถลงการณ์ร่วม จึงมีการลงนามแถลงการณ์ร่วมระหว่างสองประเทศในวันที่ 18 มิถุนายน 2551 โดยกัมพูชาจะตัดพื้นที่ทับซ้อนออกไป และตกลงขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาทพระวิหาร

6) *กระทรวงการต่างประเทศประเมินถูกต้องว่า เลื่อนวาระปราสาทพระวิหารออกไปไม่ได้*

กระทรวงการต่างประเทศประเมินว่า การขอเลื่อนวาระเรื่องการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 32 ในเดือนกรกฎาคม 2551 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา ออกไป คงจะเป็นไปได้ยาก เพราะ

ประการแรก เรื่องการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นเรื่องที่ฝ่ายกัมพูชาถือว่า “ถอยไม่ได้” เพราะเกี่ยวเนื่องกับศักดิ์ศรี และเกียรติภูมิของชาติ ซึ่งความล้มเหลวของเรื่องนี้จะเป็นประเด็นการเมืองที่บั่นทอนเสถียรภาพของรัฐบาลกัมพูชาได้ทุกเมื่อ โดยเฉพาะในช่วงที่จะมีการเลือกตั้งทั่วไปในกัมพูชา ในเดือนกรกฎาคม 2551

ประการที่สอง วาระเรื่องนี้ได้ถูกเลื่อนมาครั้งหนึ่งแล้วจากการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 31 ในปี 2550 ที่นิวซีแลนด์

ประการที่สาม กัมพูชาได้ลี้ภัยประเทศสมาชิกคณะกรรมการมรดกโลก 21 ประเทศไปมากแล้ว โดยเฉพาะในช่วงปี 2550 นั้น ไทยมีรัฐบาลที่มาจากการยึดอำนาจ จึงไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมโลก และทำให้สถานะและอำนาจการต่อรองของประเทศตกต่ำลง

ประการที่สี่ ประเทศไทยไปตกลงสนับสนุนกัมพูชาในการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารตามที่ระบุในข้อ 2 ขอมติคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 31 ที่นิวซีแลนด์

ประการที่ห้า ในปี 2550 คณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 31 ที่นิวซีแลนด์ มีมติไปแล้วว่าปราสาทพระวิหารควรได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยได้มีมติในข้อ 3 ระบุว่าปราสาทพระวิหารอันศักดิ์สิทธิ์มีความสำคัญระหว่างประเทศเป็นอย่างยิ่งและมีคุณค่าสากลที่โดดเด่นบนพื้นฐานของเงื่อนไข 1, 2 และ 4 ที่ประชุมเห็นชอบในหลักการว่าปราสาทควรได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ที่ประชุมรับทราบว่ากระบวนการขึ้นทะเบียนอยู่ในระหว่างการดำเนินการ

การประเมินของกระทรวงการต่างประเทศ ประเมินจากความเป็นจริง หลักฐานเอกสาร และข่าวกรอง และท้ายที่สุดเป็นที่ประจักษ์ว่า การประเมินของกระทรวงต่างประเทศถูกต้อง จากการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 32 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา ในเดือนกรกฎาคม 2551 ที่ผ่านมา แม้ประเทศไทยจะขอเลื่อนวาระการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารของกัมพูชาออกไปก่อนเพื่อพิจารณาในปี 2552 และได้คัดค้านการขึ้นทะเบียนอย่างแข็งขัน แต่ก็ไร้ผล ในที่สุด

คณะกรรมการมรดกโลกก็มีมติขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เนื่องจากคุณค่าสากลที่โดดเด่นของตัวปราสาทพระวิหารเอง

ก่อนหน้านั้น นักวิชาการหรือ ส.ส.ฝ่ายค้าน ออกมาพูดมากมายในทำนองว่าถ้าไทยยื่นยันขอเลื่อนวาระการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารของกัมพูชาออกไปก่อน คณะกรรมการมรดกโลกคงยอมให้เลื่อน บุคคลเหล่านี้พูดไปโดยไม่มีข้อมูลการทำงานของกระทรวงการต่างประเทศ ไม่มีข่าวกรอง ไม่มีผลการประเมิน พูดไปตามความรู้สึกของตน แต่ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงการต่างประเทศ คงไม่สามารถเอาดินแดนของประเทศไปเสี่ยงแน่นอน เพราะถ้าเลื่อนไม่ได้ และกัมพูชายังใช้แผนที่ฉบับเดิมที่ยื่นคาไว้ ฉบับที่พวกเขาพื้นที่ทับซ้อนเข้าไปจดทะเบียนเป็นมรดกโลกด้วย มันจะสุ่มเสี่ยงต่อการเสียอธิปไตยในดินแดนเป็นอย่างยิ่ง และเหตุการณ์ได้พิสูจน์ว่าการประเมินของกระทรวงการต่างประเทศถูกต้อง

7) ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร ภายหลังการอภิปรายไม่ไว้วางใจ

ในวันที่ 24-26 มิถุนายน 2551 พรรคประชาธิปัตย์ได้ยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีจำนวน 7 คน ซึ่งมีนายพล ปัทมะรวมอยู่ด้วย ในการอภิปรายใช้เวลา 3 วันนั้น พรรคฝ่ายค้านใช้คนประมาณ 8 คน และใช้เวลากว่ากึ่งหนึ่งอภิปรายนายพล ปัทมะ คนเดียว การอภิปรายก็มีความจริงบ้าง อภิปรายจากความรู้บ้าง ฟังความเห็นของนักกฎหมายบางคนมาบ้าง หลายเรื่องต่อหลายเรื่องไม่ตรงกับข้อเท็จจริงและเป็นการบิดเบือนข้อมูล แต่ท้ายที่สุดการอภิปรายในวันลงคะแนน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ลงมติไว้วางใจนายพล ปัทมะ เกินกึ่งหนึ่งเป็นจำนวน 278 เสียง พอๆ กับคนอื่นๆ จึงได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรให้ดำรงตำแหน่งต่อไปได้ตามรัฐธรรมนูญ

8) ศาลปกครองกลางมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว

อย่างไรก็ตาม มีการฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน 2551 และต่อมาในวันที่ 27 มิถุนายน 2551 ศาลปกครองกลางได้มีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวห้ามมิให้มีการอ้างถึง หรือใช้ประโยชน์จากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2551 ที่เห็นชอบแถลงการณ์ร่วมรัฐบาลไทยและรัฐบาลกัมพูชา และการดำเนินการตามมติดังกล่าว ดังนั้นกระทรวงการต่างประเทศจึงปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลาง และได้มีหนังสือถึงฝ่ายต่างๆ อาทิ กัมพูชา ประเทศสมาชิกคณะกรรมการมรดกโลก 21 ประเทศ และองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ(UNESCO) ว่าประเทศไทยขอระงับผลของคำแถลงการณ์ร่วมไว้ก่อน

9) **ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 32 ห้ามนำคำแถลงการณ์ร่วมมาประกอบการพิจารณา**

ไม่กี่วันต่อมา ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 32 ในระหว่างวันที่ 2-8 กรกฎาคม 2551 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา นายนพดล ปัทมะ เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย เดินทางไปร่วมประชุม สิ่งที่ต้องทำคือปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลางที่ออกมาเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2551 อย่างเคร่งครัด และทันทีที่เดินทางไปถึง นายนพดล ปัทมะ ในฐานะตัวแทนของประเทศไทยได้มีหนังสือแจ้งการระงับผลของแถลงการณ์ร่วม และห้ามมิให้ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก 21 ประเทศ นำแถลงการณ์ร่วมมาประกอบหรืออ้างถึงในการพิจารณาว่าจะขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกหรือไม่

จะเห็นได้ว่าการพิจารณา และในข้อมติของที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกดังกล่าว มีการระบุอย่างชัดเจนถึงการไม่อ้างอิง ไม่พิจารณา ไม่คำนึงถึง และห้ามนำแถลงการณ์ร่วมฉบับวันที่ 18 มิถุนายน 2551 มาใช้ประกอบการพิจารณา ตามการตัดสินใจของรัฐบาลไทยที่จะระงับแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวตามคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลาง ดังนั้นจึงสรุปได้อย่างชัดเจนจากเอกสารว่าคณะกรรมการมรดกโลกมีมติขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก โดยการพิจารณาจากคุณค่าสากลอันโดดเด่นของตัวปราสาทเอง ไม่เกี่ยวกับแถลงการณ์ร่วมหรือร่างแถลงการณ์ร่วม หรือการสนับสนุนของไทยทั้งสิ้น คนที่กล่าวหาว่ากัมพูชาสามารถขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกได้เพราะไทยไปเซ็นแถลงการณ์ร่วมนั้น จึงไม่ถูกต้องและไม่เป็นความจริง (ดูภาคผนวก ฉ ข้อ 5)

10) **แม้ไทยไม่สนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร กัมพูชาก็สามารถขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกได้**

มีคนพยายามพูดว่าถ้าประเทศไทยไม่สนับสนุนกัมพูชาในการขึ้นทะเบียน ไม่ไปลงนามในแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา กัมพูชาจะไม่สามารถขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกได้ ซึ่งไม่เป็นความจริง เพราะกัมพูชาไม่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากไทยก็ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารได้ ไทยจะให้การสนับสนุนหรือไม่ให้การสนับสนุนไม่มีความสำคัญเลย ดังจะเห็นได้จากการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 32 ในวันที่ 7 กรกฎาคม 2551 ที่เมืองควิเบก แคนาดา ที่ผ่านมาก็พิสูจน์ได้อย่างชัดเจนว่า แม้ไทยจะคัดค้านและไม่สนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารของกัมพูชาเป็นมรดกโลก (เพราะเราต้องปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลาง) กัมพูชาก็สามารถขึ้นทะเบียนได้อยู่ดี ผู้แทนของไทยซึ่งมีทั้งนายปองพล อดิเรกสาร ประธานคณะกรรมการมรดกโลกไทย และนายนพดล ปัทมะ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและหัวหน้าคณะผู้แทนไทย ได้คัดค้านอย่างเต็มที่ แต่คณะกรรมการมรดก

โลกก็อนุมัติให้กัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกด้วยคะแนนเอกฉันท์ เนื่องจากมีคุณค่าสากลที่โดดเด่นของตัวปราสาทพระวิหารเอง

การดำเนินนโยบายต่างประเทศนั้นเป็นศิลปะ การผูกมิตรนั้นมีทั้ง Give and Take คือมีทั้งให้ และมีทั้งได้รับ เราควรได้ในสิ่งที่ควรได้ และควรเสียในสิ่งที่ควรเสีย การแสดงท่าทีที่เป็นมิตรของไทยในการสนับสนุนเพื่อนบ้านนั้นเป็นการผูกมิตร เป็นการร่วมมือและซื่อใจกัน แต่ขณะนี้ความสัมพันธ์ของไทยกับกัมพูชากลับตกต่ำ เพราะนักเล่นการเมืองไทยและประชาสังคมไทยบางกลุ่ม ขยับทำลายความเป็นมิตรกับเพื่อนบ้าน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศคนใหม่คงต้องทำงานหนัก

11) กัมพูชาได้ขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาทพระวิหารเท่านั้น ไม่รวมพื้นที่ทับซ้อน เป็นที่น่าสังเกตว่ากัมพูชาได้ขอขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาทพระวิหารเท่านั้น และไม่รวมพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตร ตามที่ระบุในข้อ 9 ของข้อมติคณะกรรมการมรดกโลกในการประชุมสมัยที่ 32 ที่ควิเบก ประเทศแคนาดา ที่ระบุว่า “บันทึก ว่าทรัพย์สินที่เสนอสำหรับขึ้นทะเบียนได้รับการลดขนาดและประกอบเพียงปราสาทพระวิหารและไม่รวมชะง่อนเขาที่มีพื้นที่กว้าง หน้าผาและถ้ำต่างๆ และนอกจากนั้น กัมพูชาได้ยื่นแผนผังใหม่(graphic plan) ตามที่ระบุในข้อ 6 ของข้อมติคณะกรรมการมรดกโลกในการประชุมสมัยที่ 32 ที่ควิเบก ประเทศแคนาดาที่ว่า “บันทึก ว่ารัฐภาคีกัมพูชาได้ยื่นต่อคณะกรรมการมรดกโลกแผนผังฉบับใหม่ของทรัพย์สิน (RGPP) รวมอยู่ใน คณะกรรมการมรดกโลก-08/32.COM/INF.8B.Add2 ระบุขอบเขตใหม่ของพื้นที่ที่เสนอสำหรับการขึ้นทะเบียนในบัญชีมรดกโลก” (ดูภาคผนวก ณ ข้อ 6 และ ข้อ 9)

12) แม้ไทยคัดค้านคำขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารของกัมพูชาในการประชุมสมัยที่ 32 ที่ควิเบก ประเทศแคนาดา แต่กัมพูชาก็สามารถขึ้นทะเบียนได้

จากการที่คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลางมีผลบังคับอยู่ รัฐบาลไทยจึงไม่สามารถสนับสนุนการขึ้นทะเบียนของกัมพูชาได้ และในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกในการประชุมสมัยที่ 32 ที่ควิเบก ประเทศแคนาดา ที่ผ่านมา ไทยจึงได้คัดค้านคำขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชาอย่างแข็งขัน แต่คณะกรรมการมรดกโลกก็มีมติขึ้นทะเบียนดังกล่าว ย่อมมีผลต่อความสัมพันธ์และท่าทีของกัมพูชาที่มีต่อไทยอย่างแน่นอน เพราะปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชาเขาจะขึ้นทะเบียน เขาไม่ต้องมีการสนับสนุนจากเรา เขาก็ขึ้นทะเบียนได้ แทนที่เราจะแสดงสปิริตความเป็นเพื่อนบ้านที่ดี มีไมตรี มีน้ำใจ แต่กระทรวงการต่างประเทศกลับไม่สามารถแสดงการสนับสนุนได้ รัฐมนตรีของกัมพูชาได้พูดกับนายอนพล ชัดเจนว่า ท่าทีของไทยจะถูกมองโดยประชาชนและรัฐบาลกัมพูชาไปในทางที่ไม่สู้ดีนัก ซึ่ง

กระทรวงการต่างประเทศจะต้องไปทำงานหนักต่อไป เพื่อไม่ให้ความสัมพันธ์กับมิตรประเทศมี ปัญหา

13) *ไทยคัดค้านเอกสารทุกชิ้นทุกชนิด รวมถึงแผนผังทั้งปวง ที่กัมพูชายื่นประกอบ เพื่อขอขึ้นทะเบียน*

นอกจากการคัดค้านคำขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา อย่างแข็งขันแล้ว ไทยยังคัดค้านเอกสารทุกชิ้นทุกชนิด รวมถึงแผนผังทั้งปวง ที่กัมพูชายื่นประกอบ เพื่อขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกในครั้งนี้ด้วย เราจึงไม่ต้องกังวลเรื่อง que ไทยอาจ ถูกกฎหมายปิดปากว่าไปยอมรับเอกสารใดๆ ที่กัมพูชายื่น (ดูภาคผนวก ฎ คำแถลงของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 คัดค้าน การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก)

อนึ่ง นายปองพล อดิเรกสาร ประธานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครอง มรดกโลก ยังได้แสดงต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกครั้งนี้ แสดงความผิดหวังอย่างยิ่งต่อการ ตัดสินใจของคณะกรรมการมรดกโลกในการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร โดยกัมพูชาตามลำพัง ฝ่ายเดียว ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการมรดกโลกและข้อพิจารณาด้านวิชาการ ซึ่งมีผลลดความน่าเชื่อถือของคณะกรรมการมรดกโลกเอง ประท้วงการใช้แผนที่และเอกสารต่างๆ ของกัมพูชาในการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ซึ่งอาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง และความไม่เป็นมิตรกันระหว่างประชาชนในพื้นที่ในอนาคต กับยืนยันเจตนารมณ์ของไทยที่จะยื่น ขอขึ้นทะเบียน โบราณสถานและอาณาบริเวณในเขตไทยที่เกี่ยวข้องกับปราสาทพระวิหารในมิติ ด้านภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม(culture landscape) เป็นมรดกโลกเพื่อทำให้ปราสาทพระวิหารมีสถานะ มรดกโลกที่สมบูรณ์แบบ อีกทั้งเป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพและความร่วมมือโดยสันติระหว่าง ประเทศไทยและกัมพูชา รวมทั้งประชาชนทั้งสองฝ่ายด้วย (ดูภาคผนวก ฎ คำแถลงของประธาน คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วย อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32)

14) *คณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศ 7 ชาติ ไม่มีอำนาจมาบริหาร จัดการพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตร*

ภายหลังจากที่คณะกรรมการมรดกโลกมีมติขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดก โลก ในวันที่ 7 กรกฎาคม 2551 มีหลายฝ่าย เช่น สมาชิกวุฒิสภาเจ้าประจำบางราย และนักวิชาการ อิสระเจ้าประจำออกมาบิดเบือนข้อมูลและกล่าวหาว่าที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 32 ที่ แคนาดาได้ให้อำนาจคณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศ(International Coordinating Committee) จำนวน 7 ชาติ มีอำนาจบริหารจัดการพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตรของไทย และ

จะทำให้เราเสียอธิปไตย ซึ่งเป็นความเข้าใจผิดอย่างมหันต์ และไม่เป็นความจริง เพราะข้อ 14 ของมติการประชุมสมัยที่ 32 ที่ควิเบก ประเทศแคนาดา ระบุว่า คณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศจะรักษาและพัฒนา “ทรัพย์สิน” ซึ่งคำว่า “ทรัพย์สิน” ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในข้อที่ 9 ว่า “...ทรัพย์สินที่เสนอสำหรับขึ้นทะเบียนได้รับการลดขนาดและประกอบเพียงปราสาทพระวิหาร และไม่รวมชะง่อนเขาที่มีพื้นที่กว้าง หน้าผา และถ้ำต่างๆ” ดังนั้น คณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศ 7 ชาติ จะมีอำนาจบริหารเฉพาะตัวปราสาทพระวิหารเท่านั้น และไม่มีอำนาจบริหารจัดการพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตร แต่อย่างใดทั้งสิ้น (ดูภาคผนวก ฅ ข้อ 9 และข้อ 14)

15) *กัมพูชายอมรับว่าแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวไม่เป็นสนธิสัญญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ และแถลงการณ์ร่วมนั้นถือเป็นเอกสารที่สิ้นผลแล้ว*

ในการหารือระหว่างนายเดช บุญนาค กับนายฮอ นัมฮง รัฐมนตรีต่างประเทศกัมพูชา เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2551 ซึ่งเป็นการพบกันครั้งแรกระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศทั้งสองคน เพื่อแก้ไขปัญหาความตึงเครียดระหว่างกัน โดยนายฮอ นัมฮง ได้กล่าวกับคณะผู้แทนไทยว่า แถลงการณ์ร่วมดังกล่าวไม่เป็นสนธิสัญญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งฝ่ายไทยได้ขอบคุณที่กัมพูชาเข้าใจ และกระทรวงการต่างประเทศไทยได้มีหนังสือไปยังกัมพูชาในวันที่ 25 สิงหาคม 2551 ว่าไทยไม่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติตามคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว ทั้งสองฝ่ายเห็นตรงกันว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังการลงนามและข้อจำกัดที่เป็นผลซึ่งเกิดขึ้นตามมาทำให้แถลงการณ์ร่วมนั้นถือเป็นเอกสารที่สิ้นผลแล้ว และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกัมพูชาได้มีหนังสือตอบเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2551 ยืนยันว่าคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวไม่เป็นสนธิสัญญา (ดูภาคผนวก ฐ หนังสือของนายเดช บุญนาค ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2551 ยืนยันการสิ้นผลของคำแถลงการณ์ร่วม, และภาคผนวก ฑ ร่างหนังสือของนาย ฮอ นัมฮง ลงวันที่ 1 กันยายน 2551 ยืนยันว่า คำแถลงการณ์ร่วมไม่เป็นสนธิสัญญา)

16) *การบิดเบือนข้อมูล และปลุกเร้าการคลั่งชาติ จนปัญหาบานปลายทั้งภายในและระหว่างประเทศ*

ภายหลังจากที่คณะกรรมการมรดกโลกมีมติขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ในวันที่ 7 กรกฎาคม 2551 บุคคลกลุ่มหนึ่งที่บิดเบือนข้อมูล ปลุกเร้าการคลั่งชาติ และทำเรื่องนี้ให้เป็นประเด็นการเมือง เพื่อหวังผลทางการเมือง ก็โหมกระพือเรื่องนี้เพิ่มขึ้น จนเกิดปัญหาบานปลายต่อเนื่องตามมาทั้งภายในและระหว่างประเทศ จนทำให้มีการตรึงกำลังทหารบริเวณชายแดนไทยกัมพูชา บริเวณเขาพระวิหาร จนกัมพูชานำเรื่องเข้าสู่เวทีอาเซียนและคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2551 แต่กลุ่มมือบกฏหมู่ ผู้ที่อ้างตัวเองว่าเป็นนักวิชาการ และกลุ่มนักการเมืองต่างเจียบกริบ ไม่ออกมาสัมภาษณ์และรับผิดชอบในผลพวงจากปัญหาที่บาน

ปลายใหญ่โตเป็นปัญหาระหว่างประเทศ และกระทบความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา ในขณะนี้รัฐบาล โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศ ได้พยายามแก้ปัญหาที่เกิดจากบุคคลเหล่านี้ เพื่อให้ความสัมพันธ์กับกัมพูชากลับมาดีเหมือนเดิม

(นพดล ปีทมะ 2551, ผมไม่ได้ขายชาติ: 52-60, 120)

นอกเหนือจากการชี้แจงเรื่องราว ข้อเท็จจริง พร้อมด้วยข้อมูล หลักฐานประกอบต่างๆ ที่ได้นำเสนอแล้ว นายนพดล ปีทมะ ได้เน้นในประเด็นต่างๆ ไว้ว่า

- ผมไม่ได้ขายชาติ แต่ปฏิบัติหน้าที่เพื่อปกป้องอธิปไตยในดินแดนของชาติ
- จะขายชาติได้อย่างไร เมื่อไทยไม่เสียดินแดนแม้แต่ตารางนิ้วเดียวจากการที่กัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก
- ผมเชื่อ ข้าราชการมืออาชีพ (กระทรวงการต่างประเทศ สภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้บัญชาการเหล่าทัพ ผู้บัญชาการกองทัพบก กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กรมแผนที่ทหาร ฯลฯ) มากกว่านักเล่นการเมือง (นักการเมือง ไม่ยึดถือข้อเท็จจริง มีอบกกฎหมาย นักวิชาการที่มีวาระส่วนตัวซ่อนเร้นเชื่อมโยงกับฝ่ายการเมือง ฯลฯ)
- คำพิพากษาศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร ถือว่าเป็นที่สิ้นสุดแล้ว เพราะเวลาได้ล่วงเลยมากกว่า 46 ปี พื้นที่ 10 ปี ที่จะขอทบทวนคำพิพากษาศาลโลก ตามธรรมนูญศาลโลก ข้อ 61 แล้ว ปราสาทพระวิหารจึงเป็นของกัมพูชาตามคำตัดสินของศาลโลก โดยไม่ได้ชี้ว่าเส้นเขตแดนในบริเวณดังกล่าวเป็นอย่างไร
- การลงนามในแถลงการณ์ร่วมเพื่อสนับสนุนให้กัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ไม่เป็นการสละสิทธิ์ที่ไทยจะทวงคืนปราสาทพระวิหารในอนาคต
- ผลการเจรจาระหว่างฝ่ายไทยกับกัมพูชา และยูเนสโก ที่กรุงปารีส เมื่อ 22 พฤษภาคม 2551 ถือว่าประสบความสำเร็จอย่างสูง โดยบรรลุข้อตกลงว่า กัมพูชาตกลงจะขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาทพระวิหาร และจะเสนอแผนผังใหม่ให้ไทยพิจารณาเห็นชอบก่อนจะยื่นต่อคณะกรรมการมรดกโลก ซึ่งทำให้ไทยสามารถปกป้องอธิปไตย และเขตแดน โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตรไว้ได้อย่างสมบูรณ์
- แถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา มิใช่สนธิสัญญาระหว่างประเทศ เป็นเพียงเจตนาารมณ์ทางการเมือง จึงไม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ก่อน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190

3.3 หนังสือ “แผนเอกสารลับที่สุด ปราสาทพระวิหาร พ.ศ.2505-2551” ของ ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ

ในช่วงปลายเดือนมิถุนายน 2551 ขณะที่เรื่องปราสาทพระวิหารกำลังเป็นประเด็นถกเถียงในสังคมไทยอย่างกว้างขวางนั้น ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้เขียนบทความวิเคราะห์ในเชิงนิติศาสตร์ ลงตีพิมพ์ ในหนังสือพิมพ์ ดิชนรายวันหลายชิ้น ต่อมาเมื่อกัมพูชาสามารถนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกได้สำเร็จ สังคมการเมืองไทยเกิดความขัดแย้งจนน่าวิตกว่าจะเกิดเหตุการณ์รุนแรงทางการเมืองทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ดร.บวรศักดิ์จึงรวบรวมบทความ วิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ พร้อมด้วยข้อมูล และเอกสารชั้นต้นต่างๆ ที่เกี่ยวกับปราสาทพระวิหาร โดยมีความคิดเห็นส่วนตัวประกอบเพิ่มเติม เรียบเรียงเป็นหนังสือ “แผนเอกสารลับที่สุด ปราสาทพระวิหาร พ.ศ.2505-2551” ขึ้น โดยเจตนาเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับรู้ข้อมูลต่างๆ ตามข้อเท็จจริง เพื่อศึกษาให้ละเอียดก่อนจะพูดวิพากษ์วิจารณ์หรือกระทำการใดๆ บนพื้นฐานข้อเท็จจริง โดยเฉพาะการปลูกปั่นกระแสชาตินิยมจนเลยเถิดไปสู่ความคลั่งชาติ อันจะก่อให้เกิดความรุนแรงสร้างความเสียหายแก่ประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง

ในหนังสือ “แผนเอกสารลับที่สุด ปราสาทพระวิหาร พ.ศ.2505-2551” นี้ ได้กล่าวนำถึงประวัติความเป็นมาของปราสาทพระวิหารโดยสังเขป และสรุปวิเคราะห์ประเด็นปัญหาต่างๆ ตั้งแต่กรณีพิพาทเรื่องปราสาทพระวิหาร พ.ศ. 2505 จนถึง กรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก พ.ศ. 2551 โดยมีข้อมูลหลักฐานเอกสารชั้นต้นต่างๆ แผนที่ ภาพถ่าย ระเบียบปฏิบัติ ตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประกอบโดยละเอียด โดยแยกออกเป็น 3 ส่วน มีเนื้อหาสาระสำคัญโดยสังเขป ดังนี้

3.3.1 กรณีพิพาทเรื่องปราสาทพระวิหาร ปี พ.ศ.2505

1) สถานการณ์ความขัดแย้งไทย-กัมพูชา ในช่วงปี พ.ศ. 2500-2505

ความขัดแย้งระหว่างไทยและกัมพูชาเหนือปราสาทพระวิหารนั้น เกิดจากความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนที่ทั้งสองฝ่ายตกลงทำร่วมกันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2447 ซึ่งในสนธิสัญญาตกลงให้แบ่งเทือกเขาดงรักตามเส้นสันปันน้ำ แต่แผนที่ซึ่งคณะกรรมการปักปันเขตแดนตามสนธิสัญญา ปี พ.ศ. 2450 อัตราส่วน 1: 200,000 จัดเส้นตรงบริเวณที่ตั้งปราสาทพระวิหารแทนสันปันน้ำ ก็ได้มีการหักท้วงจากฝ่ายไทย และปัญหานี้ไม่เคยถูกแก้ไขแต่ประการใด เพราะความที่ปราสาทพระวิหารนั้นห่างไกลจากศูนย์กลางการปกครอง ทูรกันดารยากต่อการเข้าถึง และความเกรงกลัวต่ออำนาจของประเทศฝรั่งเศสในสมัยนั้น

ต่อมาในปี พ.ศ.2484 เกิดกรณีพิพาทอินโดจีนขึ้น และญี่ปุ่นเข้ามาใกล้เกลี้ย ผลของกรณีพิพาททำให้ประเทศไทยได้ดินแดนที่ถูกประเทศฝรั่งเศสเอาไปคืนทั้งหมด แต่ในปี พ.ศ.2496

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ไทยต้องคืนดินแดนที่ได้มานี้แก่กัมพูชา ภายใต้อนุสัญญาวอชิงตัน ในช่วงนี้ไม่มีความชัดเจนว่า ปราสาทพระวิหารเป็นของประเทศใดกันแน่

ในปี พ.ศ. 2492 ทางการไทยได้เข้าครอบครองปราสาทพระวิหาร และฝรั่งเศสในฐานะประเทศแม่ของกัมพูชา ซึ่งขณะนั้นยังไม่ได้รับเอกราชเต็มที่ ได้ส่งหนังสือลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2492 ประทับต่อทางการไทย นอกจากนั้น ฝรั่งเศสได้ส่งหนังสือทักท้วงตามมาอีก 3 ฉบับ โดยเฉพาะฉบับที่ 3 ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2492 ฝรั่งเศสอ้างว่าปราสาทพระวิหารอยู่ในเขตแดนกัมพูชา และแผนที่ของไทยที่ทำภายหลังก็ยอมรับความจริงข้อนี้ และขอให้ไทยถอนผู้ดูแลปราสาทออกไป ข้อเท็จจริงนี้ปรากฏอยู่ในคำพิพากษาศาลโลก

หลังจากที่กัมพูชาได้เอกราชโดยสมบูรณ์ ในปี พ.ศ. 2497 และพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในปี พ.ศ. 2500 ประเทศไทยได้ตกลงจะเจรจาปัญหาเขตแดนระหว่างทั้งสองประเทศ และทางกัมพูชาได้ตอบว่าตนพร้อมที่จะเจรจา แต่ก็มีได้มีการเจรจาแต่อย่างใด

ในเดือนมีนาคม พ.ศ.2501 ความรู้สึกไม่พอใจประเทศไทยได้เกิดขึ้น เนื่องจากข้อเขียนในหนังสือพิมพ์ไทยฉบับหนึ่ง เรื่องการกู้ชาติของกัมพูชา แต่มิได้กล่าวถึงบทบาทของพระเจ้าบรมวงศ์เธอเท่าที่ควร ประชาชนชาวกัมพูชาได้ออกมาเดินประท้วงผ่านหน้าสถานทูตไปสิ้นสุดการชุมนุมที่พระบรมมหาราชวัง และพระเจ้าบรมวงศ์เธอ ได้ทรงปราศรัยกับประชาชนผู้ชุมนุม บางส่วนของคำปราศรัยได้พาดพิงถึงประเทศไทยว่า “ไทยโกงเอาเขาพระวิหารของเขมรไป เขมรจึงควรทวงเอาคืนมา” นับจากนั้นประเด็นเรื่องปราสาทพระวิหารได้เริ่มเป็นประเด็นที่ประชาชนกัมพูชาให้ความสนใจ

เดือนเมษายน พ.ศ.2501 เอกอัครราชทูตกัมพูชาประจำกรุงลอนดอน ได้เขียนบทความลงในวารสารกัมพูชาวันนี้ หรือ Le Cambodge d'aujourd'hui มีเนื้อความดำเนินประเทศไทยที่อ้างว่าสนธิสัญญาในปี พ.ศ.2450 ไม่มีผลเพราะถูกบังคับจากฝ่ายฝรั่งเศสว่าข้ออ้างดังกล่าวในทางกฎหมายระหว่างประเทศย่อมฟังไม่ได้ และดำเนินที่ไทยเคยแย่งชิงดินแดนกัมพูชาไป โดยย้าว่าปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชา ซึ่งบทความนี้ประกอบด้วยถ้อยคำรุนแรง เป็นเหตุให้ประชาชนชาวไทยเริ่มมีความรู้สึกไม่พอใจการกระทำของกัมพูชา และมีการลงบทความตอบโต้กัมพูชาโดยหนังสือพิมพ์ไทย ซึ่งมีความเห็นกันว่าประเทศกัมพูชาใช้กรณีปราสาทพระวิหารเพื่อปลุกกระแสชาตินิยมของคนกัมพูชา

วิวาทะระหว่างหนังสือพิมพ์ของทั้งสองประเทศดำเนินไปเป็นระยะ ความตึงเครียดเพิ่มขึ้น จนวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ.2501 พระเจ้าบรมวงศ์เธอเสด็จเยือนประเทศไทยเป็นการส่วน

ประสงค์ เพื่อสันถวไมตรี และกำหนดนัดหมายคณะกรรมการที่จะมาประชุมเรื่องปราสาทพระวิหาร การเยือนครั้งนี้ใช้เวลาเพียงครึ่งวัน และเสด็จกลับเมื่อเวลาก่อนเที่ยงวัน

ในที่สุด ฝ่ายไทยและกัมพูชาก็สามารถเปิดการเจรจากันได้ คณะผู้แทนกัมพูชานำโดย นายซอน ซาน ได้เดินทางถึงประเทศไทย เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ.2501 (นายซอน ซาน เดินทางมาสมทบภายหลังเมื่อวันที่ 14 เนื่องจากติดตามขบวนเสด็จพระเจ้าันโรตมสีหนุไปกรุงปักกิ่ง) ซึ่งการเจรจาไม่ได้เจรจาเพียงแค่ประเด็นปราสาทพระวิหารเท่านั้น แต่จะครอบคลุมทั้งปัญหาพื้นที่ชายแดน เศรษฐกิจ และการคมนาคมทางรถไฟด้วย โดยกรอบการเจรจาแบ่งออกเป็นสามหมวด ดังนี้

หมวดที่หนึ่ง ปัญหาเรื่องเขตแดนไทย-กัมพูชา ทั้งบริเวณเขาพระวิหารและคอน โตน

หมวดที่สอง การยุติธรรม การปราบปรามอาชญากรรมในพื้นที่พรมแดน

หมวดที่สาม การคมนาคม เศรษฐกิจ และการสาธารณสุข

ผลของการเจรจาปรากฏว่าการเจรจาในหมวดที่สองและสามสามารถเป็นไปได้ด้วยดี แต่การเจรจาหมวดที่หนึ่งนั้นไม่ประสบความสำเร็จ สุดท้ายการเจรจาล้มเหลวเมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2501 โดยล้มเหลว เนื่องจากไม่อาจตกลงกันได้ ทั้งเรื่องถ้อยคำที่ใช้ วิธีการระงับข้อพิพาท และ กองกำลังอาวุธในบริเวณปราสาท

เมื่อการเจรจาไม่ประสบความสำเร็จ ประชาชนชาวไทยเริ่มเคลื่อนไหวด้วยความรุนแรงยิ่งขึ้น ในวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2501 หลังจากทราบว่า การเจรจาล้มเหลว ประชาชนจำนวนมากได้ ออกมาชุมนุมที่บริเวณท้องสนามหลวง ปราศรัยโจมตีรัฐบาลกัมพูชา จากนั้นได้เริ่มเคลื่อนที่ไปยัง พระบรมรูปทรงม้า และต่อไปยังสถานทูตกัมพูชา ระหว่างทางและที่หน้าสถานทูต เจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้พยายามขัดขวางการชุมนุมจนเกิดการปะทะกัน ประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจต่างได้รับบาดเจ็บ มีทรัพย์สินเสียหาย นับได้ว่าเป็นการเดินขบวนที่รุนแรงครั้งหนึ่งที่เคยเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์การเมืองไทย แต่ก็นับเป็นผลดีตรงที่สามารถป้องกันมิให้ประชาชนล่องล่ำเข้าไปในสถานทูตกัมพูชาได้ สำเร็จ

ความตึงตัวในเรื่องปราสาทพระวิหารของไทยนั้นจางลงไปพักใหญ่ เนื่องจากจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำรัฐประหารในวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2501 แต่เมื่อถึงวันที่ 24 พฤศจิกายน จึงเกิดเหตุการณ์สำคัญขึ้นประการหนึ่ง นั่นคือ รัฐบาลกัมพูชาประกาศตัดสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย นับเป็นการตัดสัมพันธ์ทางการทูตกับไทยครั้งแรก โดยอ้างถึงเหตุมีการโฆษณากล่าวร้ายซึ่งกันและกัน ทำให้ความสัมพันธ์ไม่ราบรื่น ซึ่งการตัดสัมพันธ์ครั้งนี้มีผล ณ วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2501 ประเทศพม่าเข้าไปเป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ของไทยในกัมพูชา

การตัดสัมพันธ์ทางการทูตครั้งนี้ ทางกัมพูชาอ้างว่าต้องการให้ระงับการติดต่อกันชั่วคราว แต่ฝ่ายไทยเห็นว่าเมื่อไม่มีการติดต่อทางการทูตกันแล้ว ควรจะขาดความสัมพันธ์กันเลย จึงสั่งปิดพรมแดนด้านกัมพูชา พร้อมส่งกำลังตำรวจตระเวนชายแดนไทยไปเพิ่มเติม

เหตุการณ์ตัดความสัมพันธ์ทางการทูตมาคลี่คลายก็เมื่อผู้แทนเลขาธิการสหประชาชาติ บารอน โจฮัน เบคฟริส เข้ามาสังเกตการณ์และไกล่เกลี่ย จนทั้งสองประเทศยอมสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศขึ้นใหม่ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2502

การกระทบกระทั่งด้วยการแถลงข่าวหรือข้อเขียนทางหนังสือพิมพ์นั้น ได้มีต่อไปอย่างประปรายจนสุดท้าย วันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ.2502 ทางกัมพูชาเริ่มยื่นฟ้องไทยต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ขอให้ศาลสั่งให้ประเทศไทยถอนกำลังทหารออกจากปราสาทพระวิหาร และวินิจฉัยว่าอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชา

ทางการไทยได้แถลงการณ์ว่า เตรียมการต่อสู้คดี ตลอดจนเริ่มหาทนายความฝ่ายไทยแล้ว รายละเอียดของการฟ้องร้องกันนั้น โดยคร่าวๆ ทางฝ่ายไทยได้ตัดฟ้องโดยโต้แย้งเรื่องอำนาจศาล แต่ประเด็นดังกล่าวตกไป และศาลจึงได้พิจารณาต่อถึงสนธิสัญญาและแผนที่แนบท้ายตลอดจนพฤติการณ์ของฝ่ายไทย ว่าไม่เคยแสดงท่าทีโต้แย้งแผนที่ที่ผิดพลาดและการใช้อำนาจอธิปไตยของฝรั่งเศสและกัมพูชาเหนือปราสาทพระวิหาร

การฟ้องร้องกันในคดีนี้เป็นที่สนใจของประชาชนทั้งสองประเทศอย่างยิ่ง และขยายต่อไปในระดับนานาชาติ ซึ่งท้ายที่สุด ภายหลังจากรอคอยมาถึง 2 ปี 8 เดือน ในคืนวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2505 ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศก็ได้มีคำพิพากษาให้ปราสาทพระวิหารอยู่ในอำนาจอธิปไตยของกัมพูชา และได้กลายเป็นข่าวใหญ่ที่สุดในรอบปีข่าวหนึ่งของไทย

ระหว่างที่คดีความยังไม่สิ้นสุด วันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ.2504 รัฐบาลกัมพูชาได้ออกแถลงการณ์ความว่า เนื่องจากผู้นำของฝ่ายไทยได้ดูหมิ่นเกียรติยศของตน จึงตกลงตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทยนับแต่วันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2504 เป็นต้นไป

ปฏิกิริยาของประชาชนชาวไทยต่อคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศนั้นเป็นที่คาดเดากันได้ ซึ่งแสดงออกมาด้วยวิธีการต่างๆ กัน ในหมู่นักกฎหมายและบุคคลสำคัญทั้งหลายก็ได้วิพากษ์วิจารณ์กันไปต่างๆ นานา ส่วนประชาชนทั่วไปนั้นแสดงปฏิกิริยาของตนผ่านการชุมนุมเดินขบวน โดยเริ่มจากประชาชนในจังหวัดจันทบุรี เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2505 และแพร่กระจายไปทั่วประเทศ สำหรับในจังหวัดพระนครหรือกรุงเทพมหานครเอง นิสิตนักศึกษาจาก 5 มหาวิทยาลัย คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และวิทยาลัยกับสถาบันการศึกษาชั้นสูงต่างๆ ได้

เข้าร่วมการประชุมด้วย ซึ่งการประชุมเหล่านี้ค่อยๆ ซาลงก็ต่อเมื่อรัฐบาลไทยยอมรับคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศแล้ว

แถลงการณ์ของรัฐบาลไทยที่สำคัญ คือแถลงการณ์ฉบับที่สาม เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2505 ซึ่งหลังจากแถลงให้ประชาชนทราบถึงผลของคำพิพากษาและข้อความเห็นแย้งของรัฐบาลไทยในแถลงการณ์สองฉบับก่อนแล้ว ในแถลงการณ์ฉบับที่สามจึงได้จ่ายอมปฏิบัติตามคำพิพากษาเนื่องจากตระหนักถึงพันธกรณีในกฎบัตรสหประชาชาติของตน

ต่อมา วันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2505 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายถนัด คอมันตร์ ได้ส่งหนังสือแจ้งนายอู๋ถัน รักษาการเลขาธิการสหประชาชาติ ได้ส่งหนังสือตั้งข้อสงวนของไทยในคดีดังกล่าวให้ทราบ

ต่อมา คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดเขตบริเวณปราสาทพระวิหารแล้ว ได้มีมติให้กำหนดเป็นรูปพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้ารอบปราสาทพระวิหาร โดยจัดทำป้ายไม้บอกเขตบริเวณไทย-กัมพูชา และล้อมรั้วลวดหนาม

วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2505 เวลา 12.00 นาฬิกา ทางกรมการไทยได้ดำเนินการรื้อถอนและเคลื่อนย้ายสิ่งของของไทยออกจากบริเวณปราสาทพระวิหาร ทั้งนี้ ในการเคลื่อนย้ายธงชาติไทยนั้น รัฐมนตรีมหาดไทยไม่ยอมให้เชิญธงชาติไทยลง แต่ใช้วิธีชะลอเสาธงพร้อมธงชาติไทยลงมาด้วยกัน

หลังจากนั้น ด้วยสถานการณ์การเมืองภายในของประเทศกัมพูชาเอง ปราสาทพระวิหารเปิดและปิดหลายหน และถูกผลัดเปลี่ยนกันครอบครองระหว่างเขมรแดงและรัฐบาลกัมพูชาเอง ซึ่งความสับสนดังกล่าวยังคงทำให้การกำหนดเขตแดนระหว่างไทยและกัมพูชา ซึ่งต่างยึดถือคนละหลัก ยังค้างคาเป็นคำถามตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

แม้หลังคำพิพากษาศาลโลกในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2505 จะมีข้อยุติเรื่องปราสาทพระวิหารแล้วก็ตาม แต่กรณีพิพาทไทย-กัมพูชาก็หาได้ยุติลงไม่ ปรากฏหลักฐานว่ามีการปะทะกันระหว่างทหารไทยและกัมพูชาตลอดแนวชายแดนในปี พ.ศ. 2509 เป็นเหตุให้รัฐบาลกัมพูชาต้องยื่นหนังสือไปถึงคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (The Security Council) การปะทะกันนี้มีอยู่ระยะหนึ่งจึงยุติลง ทิ้งรอยแผลไว้ระหว่างประเทศทั้งสอง

การรื้อฟื้นความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา มาเริ่มใหม่ในสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ในปี พ.ศ. 2509 ซึ่งมีการพยายามจากฝ่ายกัมพูชาขอให้ไทยสละสิทธิ์ที่สงวนไว้ตามหนังสือถึงเลขาธิการสหประชาชาติ ตามมาตรา 61 ของธรรมนูญศาลฯ ซึ่งไทยไม่ยินยอมแต่ได้เสนอให้เป็นอริปไตยร่วม (Condominium) ระหว่างไทยกับกัมพูชา เพื่อประชาชนทั้ง 2 ประเทศไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในปราสาทพระวิหาร โดยเสรี

2) การฟ้องคดีและคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

การฟ้องคดี ปราสาทพระวิหารของกัมพูชา และคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เมื่อ พ.ศ. 2505(ค.ศ.1962) นั้น ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ สรุปสาระสำคัญต่างๆ ไว้ดังนี้

การฟ้องคดีของกัมพูชาเริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2502 รัฐบาลกัมพูชายื่นฟ้องโดยศาลรับฟ้องในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2502 (ค.ศ.1959) และคดีดังกล่าวได้เริ่มขึ้นแยกเป็น 2 ขั้นตอน กล่าวคือ

เมื่อรับคำฟ้องแล้ว ศาลได้กำหนดให้ฝ่ายไทยส่งคำให้การภายในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2502 ฝ่ายไทยส่งคำให้การตัดฟ้องว่าศาลไม่มีอำนาจพิจารณาในช่วงนี้ ทนายผู้แทนไทยประกอบด้วย ม.จ.วงษ์มณีหิป ชยางกูร ตัวแทนรัฐบาล เซอร์แฟรงค์ ซอสกีส นายเจมส์ เนวินด์ ไฮด์ นายมาร์แชล สตุกสนี่ ร่วมเป็นทนายความ

ในการให้การตัดฟ้อง ฝ่ายไทยอ้างว่าศาลยุติธรรมระหว่างประเทศไม่มีเขตอำนาจที่จะพิจารณาคดีที่กัมพูชายื่นฟ้องเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2502 เพราะ

(1) การประกาศของประเทศสยามเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2472 (ค.ศ.1929) (ซึ่งรับรองเขตอำนาจศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศ หรือ Permanent Court of International Justice ของสันนิบาตชาติ the League of Nations) ได้สิ้นสุดลงพร้อมกับการยุบศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศ และไม่อาจรื้อฟื้นอีกได้

(2) การที่ประเทศไทยทำคำประกาศลงวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 (ค.ศ.1950) (เรื่องรับรองเขตอำนาจศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศซึ่งถูกยุบเลิกไปแล้ว) มีจุดมุ่งหมายเพียงรับรองการประกาศเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2493 จึงไม่มีผลมาตั้งแต่ต้น

(3) ดังนั้น ประเทศไทยไม่เคยยอมรับเขตอำนาจ ซึ่งเป็นบทบังคับของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศที่ตั้งขึ้นใหม่ตามธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ มาตรา 36 วรรคสองแต่อย่างใด

กล่าวโดยสรุป ก็คือ ฝ่ายไทยยกข้อต่อสู้ว่าศาลโลกไม่มีอำนาจพิจารณาคดีเพราะเราไม่เคยยอมรับอำนาจศาลโลกใหม่ตามกฎหมายระหว่างประเทศและตามธรรมนูญศาลโลก จริงอยู่ เราเคยยอมรับเขตอำนาจศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศของสันนิบาตชาติในปี พ.ศ.2492 แต่ศาลนั้นถูกยุบเลิกไปพร้อมกับสันนิบาตแล้ว ในขณะที่กัมพูชาประกาศรับอำนาจศาลในวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2500

ความจริงประเทศไทยมีคำประกาศขยายการรับรองเขตอำนาจศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศ 2 ครั้ง ครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2483 โดยต่ออายุการรับรองออกไปอีก

10 ปี ซึ่งจะสิ้นสุดในวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 ต่อมาในวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ.2493 ไทยก็ขยายการรับรองไปอีก 10 ปี

อย่างไรก็ตาม ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิพากษาโดยมติเอกฉันท์ ยกคำคัดค้านของประเทศไทย และพิพากษาว่าศาลยุติธรรมระหว่างประเทศมีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ได้ ตามธรรมนูญศาลฯ มาตรา 36 วรรค 4 เพราะคำประกาศของไทยที่ให้ต่อเลขาราชการสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 “มีลักษณะเป็นการรับรองอำนาจ” ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตามมาตรา 36 วรรค 2

เมื่อเป็นเช่นนี้ ศาลจึงยกคำคัดค้านของฝ่ายไทย และให้รับฟ้องของกัมพูชา ซึ่งยื่นฟ้องเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2502

หลังจากการพิจารณาคดีนานประมาณ 2 ปี 8 เดือน ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศก็มีคำพิพากษา ส่วนสำคัญของคำพิพากษาคือคำขอทำยฟ้องของกัมพูชาและคำพิพากษาว่าจะพิพากษาตามคำขอทุกข้อหรือไม่ คำขอทำยฟ้องกัมพูชาดังกล่าวมี 5 ข้อ คือ

(1) พินากษาและชี้ขาดว่า แผนที่ตอนเขาตงรัก (ภาคผนวก 1 ต่อทำยคำฟ้องของประเทศกัมพูชา) นั้น ได้ถูกจัดทำและพิมพ์ขึ้นเผยแพร่ในนามของคณะกรรมการปักปันเขตแดนผสมที่ตั้งขึ้น โดยสนธิสัญญาลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1904 และว่าแผนที่นี้แสดงรายละเอียดตรงตามมติของคณะกรรมการดังกล่าว โดยเหตุผลจากความจริงข้อนี้ และด้วยความตกลงและการปฏิบัติต่อมาของภาคีในสัญญา แผนที่นี้มีลักษณะเป็นสนธิสัญญาอย่างหนึ่ง

(2) พินากษาและชี้ขาดว่า เส้นเขตแดนระหว่างกัมพูชากับไทยในเขตพิพาทกันในบริเวณปราสาทพระวิหารเป็นเส้นเขตแดนที่ลากไว้บนแผนที่ของคณะกรรมการปักปันเขตแดนระหว่างอินโดจีนกับสยาม (ภาคผนวก 1 ต่อทำยคำฟ้องของกัมพูชา)

(3) พินากษาและชี้ขาดว่า ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในดินแดนที่อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของราชอาณาจักรกัมพูชา

(4) พินากษาและชี้ขาดว่า ราชอาณาจักรไทยมีพันธกรณีที่จะต้องถอนหน่วยทหารที่ได้ส่งไปตั้งประจำ ณ บริเวณสิ่งหักพังของปราสาทพระวิหารภายในดินแดนกัมพูชาตั้งแต่ ค.ศ.1954

(5) พินากษาและชี้ขาดว่า สิ่งปฏิมากรรม แผ่นศิลา ส่วนสลักหักพังของอนุสาวรีย์ รูปหินทราย และเครื่องปั้นดินเผาโบราณ ซึ่งได้ถูกโยกย้ายไปจากปราสาทพระวิหารโดยเจ้าหน้าที่ไทยนับแต่ ค.ศ.1954 นั้น รัฐบาลไทยจะต้องส่งคืนให้แก่รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา

ศาลมีคำพิพากษา ดังนี้

“ในประการสุดท้าย เมื่อพิจารณาถึงคำแถลงสรุปที่คู่ควบได้ยื่นต่อศาลเมื่อตอนจบกระบวนการพิจารณาภาคควาจา ศาลมีความเห็นดังเหตุผลที่ได้บ่งไว้ในตอนต้นของคำพิพากษานี้ว่า คำ

แถลงสรุปข้อที่หนึ่ง และข้อที่สองของกัมพูชา ที่ขอให้ศาลพิพากษาชี้ขาดในเรื่องสภาพทางกฎหมายของแผนที่ภาคผนวก 1 และในเรื่องเส้นเขตแดนในอาณาบริเวณที่พิพาท จะรับฟังได้ก็แต่เพียงในฐานะที่เป็นการแสดงเหตุผล และมีใช้เป็นข้อเรียกร้องที่จะต้องกล่าวถึงในบทปฏิบัติการของคำพิพากษา ในทางตรงกันข้าม ศาลเห็นว่าประเทศไทยนั้นหลังจากที่ได้แถลงข้อเรียกร้องของตนเกี่ยวกับอธิปไตยเหนือพระวิหารแล้ว ได้จำกัดการต่อสู้คดีตามคำแถลงสรุปของตนในตอนจบกระบวนการพิจารณาภาควาจาอยู่แต่เพียงการโต้แย้งและปฏิเสธเพื่อลบล้างข้อต่อสู้ของกลุ่มความฝ่ายตรงข้ามเท่านั้น โดยปล่อยให้เป็นที่ของศาลที่เลือกหาเหตุผลที่ศาลเห็นเหมาะสมซึ่งคำพิพากษาอาศัยเป็นมูลฐาน

ในการพิจารณาข้อเรียกร้อง ซึ่งได้เสนอต่อศาลโดยกัมพูชาและไทยตามลำดับ เกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยเหนือพระวิหารอันเป็นข้อพิพาทระหว่างรัฐทั้งสอง ศาลยังพิพากษามีความเห็นอันเป็นคุณแก่กัมพูชาตามคำแถลงสรุปข้อที่สาม นอกจากนั้น ศาลยังพิพากษาเป็นคุณแก่กัมพูชาตามคำแถลงสรุปข้อที่สี่ เกี่ยวกับการถอนหน่วยทหารออกไปด้วย

ในส่วนที่เกี่ยวกับคำแถลงสรุปข้อที่ห้าของกัมพูชาเกี่ยวกับการคืนสิ่งของ ศาลพิจารณาเห็นว่าคำขอในข้อนี้มีได้เป็นการขยายข้อเรียกร้องเดิมของกัมพูชา(ซึ่งถ้ากรณีเป็นเช่นนั้นคำขอนี้จะรับฟังมิได้ตั้งแต่แรกเสนอแล้ว) หากแต่ปรากฏอยู่โดยปริยายและเป็นผลสืบเนื่องมาจากข้อเรียกร้องเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตย เช่นเดียวกับคำแถลงสรุปข้อที่สี่ ในอีกทางหนึ่งไม่มีพยานหลักฐานแน่ชัดที่ได้ยื่นต่อศาลแสดงให้เห็นอย่างแน่นอนว่าวัตถุชนิดที่กล่าวไว้ในคำแถลงสรุปนี้ประเทศไทยได้เคลื่อนย้ายไปจากปราสาทพระวิหารหรือบริเวณปราสาทนับแต่ประเทศไทยได้เข้าครอบครองเมื่อ ค.ศ. 1954 เป็นความจริงที่ประเทศกัมพูชาได้ปฏิเสธมากมายนักในข้อกล่าวหานี้ นอกจากจะอ้างว่าคำขอนี้รับฟังไม่ได้ ถึงอย่างไรก็ดี ในพฤติการณ์เช่นนี้ การมอบคืนสิ่งของจึงเป็นปัญหาที่ศาลจะวินิจฉัยได้แต่เพียงในหลักการให้เป็นไปตามคำขอของกัมพูชาโดยไม่กล่าวถึงวัตถุสิ่งใดโดยเฉพาะ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ศาล

โดยคะแนนเสียงเก้าต่อสาม ลงความเห็นว่างปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในอาณาเขตภายในอธิปไตยของกัมพูชา

โดยเหตุนี้ จึงพิพากษา

โดยคะแนนเสียงเก้าต่อสาม

ว่าประเทศไทยมีพันธะที่จะต้องถอนกำลังทหารหรือตำรวจ ผู้เฝ้ารักษาหรือผู้ดูแลซึ่งประเทศไทยส่งไปประจำอยู่ที่ปราสาทพระวิหารหรือในบริเวณใกล้เคียงบนอาณาเขตของกัมพูชา

โดยคะแนนเสียงเจ็ดต่อห้า

ว่าประเทศไทยมีพันธะที่จะต้องคืนให้แก่ประเทศกัมพูชา บรรดาวัตถุชนิดที่ถูกระบุไว้ในคำแถลงสรุปข้อห้าของกัมพูชา ซึ่งเจ้าหน้าที่ไทยอาจจะได้โยกย้ายไปจากปราสาทหรือบริเวณพระวิหาร นับแต่วันที่ประเทศไทยเข้าครอบครองพระวิหารเมื่อ ค.ศ.1954

หากพิจารณาจากคำขอและคำพิพากษาแล้วจะเห็นได้ว่า คำขอข้อ 1 ที่ขอให้พิพากษาว่าแผนที่ที่สร้างขึ้นโดยฝรั่งเศสตามสนธิสัญญาปี พ.ศ. 2450 ซึ่งอยู่ในผนวก 1 ท้ายฟ้องของกัมพูชาเป็นแผนที่ที่สร้างขึ้นถูกต้องตามสนธิสัญญาปักปันเขตแดนปี พ.ศ. 2447 และมีลักษณะเป็นสนธิสัญญาด้วย กับคำขอข้อ 2 ให้ศาลพิพากษาว่า เส้นเขตแดนระหว่างกัมพูชากับไทยในเขตบริเวณปราสาทพระวิหารเป็นเส้นที่ปรากฏในแผนที่ดังกล่าว

คำขอทั้ง 2 ข้อนี้ ศาลไม่ได้พิพากษาให้ตามคำขอ โดยศาลให้เหตุผลว่า คำขอ 2 ข้อนี้เป็นเพียงเหตุผลที่จะนำไปสู่สรุปสนับสนุนคำขอ ข้อ 3 – ข้อ 5 เท่านั้น ดังนั้น ในทางกฎหมายจึงต้องถือว่าศาล ไม่ได้พิพากษารับรองแผนที่ที่กัมพูชาอ้างว่าถูกต้องหรือมีสถานะทางกฎหมายอย่างใด ทั้งไม่ได้พิพากษาให้ใช้เส้นเขตแดนที่ปรากฏบนแผนที่ที่กัมพูชาอ้าง

แต่ศาลพิพากษาให้เป็นคุณแก่คำขอ กัมพูชา 3 ข้อสุดท้าย คือ คำขอข้อ 3 ข้อ 4 และข้อ 5 คือ

(1) ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในอาณาเขตภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา (in territory under the sovereignty of Cambodia)

(2) ประเทศไทยมีพันธะที่จะต้องถอนกำลังทหารหรือตำรวจ ผู้เฝ้ารักษาหรือผู้ดูแลซึ่งประเทศไทยส่งไปประจำอยู่ที่ปราสาทพระวิหาร หรือในบริเวณใกล้เคียงบนอาณาเขตกัมพูชา (in its vicinity on Cambodia territory)

(3) ประเทศไทยต้องคืนวัตถุสิ่งของที่เจ้าหน้าที่ไทยได้โยกย้ายออกไปจากปราสาทหรือบริเวณปราสาท นับแต่วันที่ประเทศไทยเข้าครอบครองปราสาทในปี พ.ศ. 2497

จากการประมวลมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนี้ พบว่าคณะรัฐมนตรีได้เริ่มรับทราบเรื่องดังกล่าวตั้งแต่วันที่ 14 มกราคม 2501 เรื่อยมา รวม 18 มติ แต่พบบันทึกมติคณะรัฐมนตรีเพียง 11 มติ โดยมติสำคัญมี 3 มติ คือ มติเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ.2502 ซึ่งพระยาอรรณการีย์นิพนธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในฐานะประธานคณะกรรมการเตรียมเรื่องเขาพระวิหารทางกฎหมายเสนอคณะรัฐมนตรีไม่ให้รับข้อเสนอจากกัมพูชา เพราะเชื่อว่าอายุการรับรองอำนาจศาลยุติธรรมระหว่างประเทศจะสิ้นสุดลง มติเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2505 และมติเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ.2505 ซึ่งเป็นมติคณะรัฐมนตรีภายหลังคำพิพากษาศาลโลก โดยในมติแรกมีการเสนอความเห็นทางกฎหมายของศาสตราจารย์ โรแลนด์ ทนายฝ่ายไทยที่เห็นว่าคำพิพากษามีเหตุผลสนับสนุนจึงควรปฏิบัติตาม แต่อาจทาบตามทนายฝ่ายกัมพูชาเพื่อร่วมกันปักปันเขตแดน ซึ่งข้อเสนอหลังนี้

คณะรัฐมนตรีให้รอไว้ก่อน ส่วนมติหลังวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2505 คณะรัฐมนตรีลงมติให้กำหนดเขตบริเวณปราสาทพระวิหารตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (จอมพลประภาส จารุเสถียร) เสนอมา 2 ข้อ โดยข้อที่ 1 จะทำให้พื้นที่ปราสาทกินบริเวณประมาณครึ่งตารางกิโลเมตร และวิธีที่สอง พื้นที่รอบปราสาทจะมีประมาณ ¼ ตารางกิโลเมตร ซึ่งคณะรัฐมนตรีเลือกวิธีที่สองซึ่งกินพื้นที่น้อยกว่า

มติที่สำคัญอีกมติหนึ่งซึ่งไม่พบต้นฉบับ คือมติเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2505 ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้ปรารถนาถึงเรื่องประชาชนจะเดินขบวนประท้วงคำพิพากษาศาลโลก และปรารถนาเรื่องการปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลโลกไม่ได้ เพราะแผนที่ศาลใช้ตัดสินผิด แต่อาจร้องขอให้ศาลชี้ ซึ่งถ้าร้องขอศาลก็จะชี้ แต่เราไม่ควรถาม ทั้งยังมีข้อคิดว่าการรบกับกัมพูชานั้นเราไม่กลัว แต่โลกจะเห็นว่าไทยรุกรานกัมพูชา และสมกับความต้องการของจีนแดงที่ต้องการให้เกิดปัญหา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการพิจารณาเรื่องนี้ คณะรัฐมนตรีไทยได้นำเอาบทบาทของมหาอำนาจในการเมืองระหว่างประเทศเข้ามาพิจารณาประกอบด้วย

3.3.2 การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก

1) รัฐบาลไทยกับเขาพระวิหาร ก่อน พ.ศ. 2550

ภายหลังข้อพิพาทคดีปราสาทพระวิหารยุติลงด้วยคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2505 ไม่ปรากฏเหตุการณ์น่าสนใจเกี่ยวกับปราสาทพระวิหารอีกเลย สาเหตุส่วนหนึ่งคงมาจากปัญหาไม่สงบเรียบร้อยในกัมพูชาเอง จึงทำให้ปราสาทพระวิหารถูกทิ้งร้างไว้ตั้งแต่บัดนั้นจนถึง พ.ศ. 2532

ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้จัดประชุม ครม. ที่จังหวัดขอนแก่นเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2532 มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร่วมให้ข้อเสนอ 5 ข้อต่อ ครม. หนึ่งในข้อเสนอ คือ ขออนุญาตกัมพูชาให้นักท่องเที่ยวเข้าชมเขาพระวิหารและตัวปราสาท เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่ง ครม. เห็นชอบ ต่อมาแม้รัฐบาลกัมพูชาเห็นชอบแล้วก็ตาม แต่ยังมีปัญหาความปลอดภัยจากทุ่นระเบิดตกค้าง เรื่องนี้ก็เงียบหายไปหลายปี

ในสมัยรัฐบาลนายทศ ทักษิณ ชินวัตร มีการตั้งคณะกรรมการร่วมมือเพื่อพัฒนาเขาพระวิหาร โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน ได้มีการประชุมทำงานร่วมกับคณะกรรมการฝ่ายกัมพูชาซึ่งมีนาย สก อาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีกัมพูชาเป็นประธาน ทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงเกี่ยวกับหลักการพื้นฐานในการพัฒนาร่วมเขาพระวิหาร ทั้งนี้โครงการบูรณะปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหารจะเริ่มดำเนินการภายหลังจากที่ยูเนสโกได้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกแล้ว ซึ่งในครั้งนั้นฝ่ายไทยได้รับทราบโดยขอให้มีการร่วมมือและปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดในทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขอขึ้นทะเบียน

มรดกโลก ทั้งนี้ ภายหลังจากการประชุมเรื่อง “การร่วมพัฒนาปราสาทพระวิหาร” ที่กรุงเทพฯ นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยกับนายสก อาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีของกัมพูชา ได้ออกแถลงข่าวร่วมกันสรุปว่า จะดำเนินโครงการให้เป็นสัญลักษณ์ของมิตรภาพไทย-กัมพูชา โดยร่วมมือบนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน จะตั้งคณะกรรมการ 2 คณะ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาสำคัญๆ และปัญหาเฉพาะหน้าในทันที จะดำเนินโครงการพัฒนาร่วมปราสาทพระวิหารให้เข้ากับโครงการในกรอบอื่นๆ เช่น ยุทธศาสตร์ความร่วมมือเศรษฐกิจประเทศลุ่มแม่น้ำอิรวดี เจ้าพระยา แม่โขง(ACMECS) และการพัฒนาปราสาทพระวิหารจะไม่กระทบกับการปักปันเขตแดน

แต่ต่อมา กัมพูชาได้ดำเนินการฝ่ายเดียวในการยื่นขอจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกต่อยูเนสโก โดยไม่ได้ปรึกษาหารือกับไทยตามที่ได้หารือกันไว้ในกรอบคณะกรรมการร่วมมือเพื่อพัฒนาเขาพระวิหาร ซึ่งในการขอจดทะเบียนปราสาทพระวิหารนั้น มีปัญหาที่ทำให้ฝ่ายไทยเป็นกังวล คือ เอกสารประกอบคำร้องยื่นจดทะเบียน (Nomination File) ของกัมพูชา ได้แนบแผนที่กำหนดเขตอนุรักษ์(Core Zone) เขตกันชน(Buffer Zone) และเขตพัฒนา(Development Zone) ของอาณาบริเวณปราสาทพระวิหาร ซึ่งแสดงขอบเขตตามแผนที่ตามเส้นที่กำหนดของกัมพูชา ตามที่ได้ประกาศไว้ในพระราชกฤษฎีกากำหนดขอบเขต ในการอนุรักษ์ปราสาทพระวิหาร ลงวันที่ 13 เมษายน 2549 โดยแผนที่ดังกล่าวมีเส้นเขตแดนที่ล้ำเข้ามาในดินแดนไทย ที่เป็นพื้นที่ทับซ้อน ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องเส้นเขตแดนและอธิปไตย เนื่องจากพื้นที่นี้ไม่ได้มีการสำรวจและจัดทำเขตแดนให้ชัดเจน และศาลยุติธรรมระหว่างประเทศก็ไม่ได้ชี้ขาดหรือให้ข้อยุติในเรื่องนี้

กระทรวงการต่างประเทศได้ดำเนินการทางการทูตเพื่อชี้แจงข้อกังวลนี้ด้วยความจำเป็นที่จะต้องปกป้องรักษาสิทธิในพื้นที่ที่ต่างฝ่ายต่างอ้างสิทธิทับซ้อนกัน ทั้งต่อกัมพูชา ยูเนสโก และประเทศสมาชิก คณะกรรมการมรดกโลก รวมทั้งการที่ไทยพยายามยื่นข้อเสนอเพื่อนำมาไว้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกร่วมกับกัมพูชา ตั้งแต่ พ.ศ.2548 -2550 แต่กัมพูชาไม่เห็นชอบด้วยและยืนยันที่จะยื่นจดทะเบียนต่อยูเนสโกเพียงฝ่ายเดียว

2) รัฐบาลไทยกับเขาพระวิหารหลัง พ.ศ.2550

ในสมัยรัฐบาล พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรีได้รับทราบเกี่ยวกับการที่กัมพูชาขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารนี้ และมีคำสั่งให้แจ้งคณะรัฐมนตรีทราบเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศก็ได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2550 โดยในการเสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีนั้น กระทรวงการต่างประเทศได้เสนอแนวทาง 6 แนวทาง หนึ่งในนั้นก็คือการให้มีปฏิญญาฝ่ายเดียว(Unilateral

Declaration) และปฏิญญาร่วม (Joint Declaration) ว่าการขึ้นทะเบียนไม่กระทบกระเทือนเรื่องเขตแดนหรือระบุพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนกัน

สำหรับรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช นั้น ได้มีมติรับทราบเรื่องดังกล่าวจากการรายงานมากระทรวงการต่างประเทศ 2 ครั้ง ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ.2551 ซึ่งเป็นรายงานการเยือนอย่างเป็นทางการของนายกรัฐมนตรีไทย ซึ่งได้มีการหยิบยกเรื่องดังกล่าวขึ้นหารือด้วย ต่อมาในวันที่ 20 พฤษภาคม 2551 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศก็ได้รายงานและเสนอแผนการรับมือกับปัญหาดังกล่าว 2 ขั้นตอน รวมทั้งแจ้งด้วยว่า การหารือระดับเจ้าหน้าที่ไทยกับกัมพูชาเรื่องแถลงการณ์ร่วมคืบหน้าไป และแจ้งให้คณะรัฐมนตรีว่า กัมพูชาเสนอให้มีการประชุม 3 ฝ่าย คือ ไทย กัมพูชา และยูเนสโก ที่ปารีส โดยฝ่ายไทยตอบรับข้อเสนอดังกล่าวโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศนำคณะไปเจรจา

ต่อมา เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้ร่วมหารือกับนายสก อาน รองนายกรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีกัมพูชา โดยมีผู้แทนระดับสูงของยูเนสโกร่วมหารือ ได้มีการลงนามย่อ (Initial) ในคำแถลงการณ์ร่วม โดยระบุว่าจะต้องนำกลับไปขอความเห็นชอบจากรัฐบาลก่อน และฝ่ายกัมพูชาจะส่งแผนที่ฉบับใหม่มาให้ไทย โดยกระทรวงการต่างประเทศยืนยันว่า กัมพูชาจะขอขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาท และถอนแผนที่เดิมที่เคยใช้ประกอบคำขอขึ้นทะเบียนในปี พ.ศ. 2549 ดังนั้น การขอความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีในครั้งนี้เป็น การขอความเห็นชอบในหลักการ คณะรัฐมนตรีลงมติเห็นชอบในหลักการตามเสนอ

จนมาถึงวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ.2551 กระทรวงการต่างประเทศเสนอขอความเห็นชอบในแถลงการณ์ร่วมและแผนที่ที่กัมพูชาส่งมาให้ โดยรายงานว่าได้ให้กรมแผนที่ทหารตรวจสอบแล้ว และได้แก้ไขบริเวณที่ล้ำเข้ามา 38 ตารางวาเศษแล้ว ทั้งยังได้เสนอร่างคำแถลงการณ์ร่วมและแผนที่ให้สภาความมั่นคงแห่งชาติพิจารณาแล้ว ดังนั้น ในครั้งนี้กระทรวงการต่างประเทศจึงขอให้คณะรัฐมนตรีเห็นชอบร่างคำแถลงการณ์ร่วมและแผนที่ พร้อมทั้งมอบอำนาจให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศลงนามได้ ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ

ต่อมา ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2551 ได้มีมติให้แก้ถ้อยคำในหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ที่เสนอให้คณะรัฐมนตรีเห็นชอบคำแถลงการณ์ร่วมจาก “แผนที่” เป็น “แผนผัง” ทุกแห่ง และในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ภายหลังจากที่ศาลปกครองกลางมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวมิให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและคณะรัฐมนตรีใช้หรืออ้างมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ.2551 และห้ามดำเนินการทุกประการ ทำให้คณะรัฐมนตรีให้ปฏิบัติตามคำสั่งศาล และให้ขอคำแนะนำคณะกรรมการกฤษฎีกาว่าควรดำเนินการอย่างไรต่อไป รวมทั้งให้แจ้งระงับ

การใช้แถลงการณ์ร่วมดังกล่าวไปยังรัฐบาลกัมพูชา คณะกรรมการมรดกโลก และยูเนสโก รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องต่อไป

3) *สรุปประเด็นการวิพากษ์วิจารณ์คัดค้านการดำเนินการของรัฐบาลเกี่ยวกับการออกคำแถลงการณ์ร่วม*

การดำเนินการของรัฐบาลดังกล่าว เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางทั้งจากสมาชิกรัฐสภา สื่อมวลชน และนักวิชาการ โดยเฉพาะได้มีการหยิบยกประเด็นความไม่ชอบมาพากลของการดำเนินการในการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติในวุฒิสภา และการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลโดยพรรคฝ่ายค้าน ซึ่งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกพรรคฝ่ายค้านได้ใช้เวลาอภิปรายเรื่องดังกล่าวมากที่สุดในเรื่องทั้งหลายที่อภิปราย

นอกกรัฐสภาเองก็มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางทั้งจากนักวิชาการและสื่อมวลชน ประเด็นการคัดค้านสรุปได้ 3 กลุ่ม คือ

(1) *ประเด็นเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนมรดกโลก*

ในประเด็นนี้ ผู้เสนอความเห็นส่วนใหญ่เห็นว่าควรจะดำเนินการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารร่วมกับพูชา เพื่อให้องค์ประกอบมรดกโลกด้านบูรณภาพ(Integrity) มีความสมบูรณ์ อาทิ ต้องนำ “บาราย” ซึ่งเป็นสระที่เป็นสัญลักษณ์แทนมหาสมุทร ไปร่วมจดทะเบียนด้วย รวมทั้งได้หยิบยกประเด็นการทำเขตอนุรักษ์ ซึ่งอาจต้องบริหารร่วมกัน

ในเรื่องนี้กระทรวงการต่างประเทศชี้แจงว่าได้พยายามแล้ว แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ และฝ่ายกัมพูชาก็ดำเนินการ ไปฝ่ายเดียว

(2) *ประเด็นเรื่องเขตแดน*

ประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญที่สุดที่จะสร้างปัญหาชาตินิยมซึ่งกลายเป็นความคลั่งชาติได้ ในประเด็นนี้หลายฝ่ายมีความเชื่อมั่นว่าการที่ฝ่ายไทยสนับสนุนให้กัมพูชาขึ้นทะเบียนมรดกโลกปราสาทพระวิหาร โดยใช้แผนที่ที่กัมพูชาเคยใช้ในคดีปราสาทพระวิหารเมื่อปี พ.ศ.2505 อาจทำให้เราเสียเขตแดน ดูเหมือนกระทรวงการต่างประเทศก็กริ่งเกรงเช่นนั้น จึงได้ดำเนินการคัดค้านและประท้วงแผนที่ดังกล่าว รวมทั้งพระราชกฤษฎีกาและแผนที่ที่กัมพูชาประกาศในปี พ.ศ.2549 ไปด้วย ประท้วงดังกล่าวทั้ง 2 ครั้ง คือ เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2550 และเดือนเมษายน พ.ศ.2551 ดังนั้น เมื่อกัมพูชาตกลงจะขึ้นทะเบียนปราสาทเฉพาะตัวปราสาท และไม่ใช้แผนที่ดังกล่าวแล้ว กระทรวงการต่างประเทศก็เชื่อว่าการขึ้นทะเบียนดังกล่าวไม่มีปัญหากระทบเรื่องเขตแดน โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศเพิ่มความเชื่อมั่นขึ้น เพราะได้ให้กรมแผนที่ทหารตรวจสอบแนวเขตแล้วไม่พบว่าแผนที่ดังกล่าวเขียนผังบริเวณ วกเกินกว่าเส้นที่คณะรัฐมนตรีกำหนดไว้เมื่อปี พ.ศ. 2505 (เส้นนี้ในส่วนยาวที่ลากห่างจากแกนปราสาท 100 เมตร แต่แผนที่กัมพูชาลากเส้นห่าง

จากแกนปราสาทเพียง 30 เมตร) ทั้งปรากฏว่าเมื่อได้ลงนามย่อในคำแถลงการณ์ร่วมในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 แล้ว กระทรวงการต่างประเทศก็รายงานว่ารอให้กัมพูชาส่งแผนที่กลับมาให้ตรวจอีกครั้งหนึ่งก่อนลงนามขั้นสุดท้าย

การคัดค้านในเรื่องเขตแดนนั้นมี 2 ส่วนคือ

ก. ฝ่ายที่เห็นว่าดินแดนภายใต้ปราสาทเองก็ไม่มีคำพิพากษาศาลโลกให้ถือว่าเป็นของกัมพูชา ฝ่ายนี้อ้างว่าการยอมรับให้กัมพูชาขึ้นทะเบียนฝ่ายเดียว เท่ากับยอมรับว่าดินแดนที่เป็นพื้นดินใต้ตัวปราสาทจะตกเป็นของกัมพูชา

ข. ฝ่ายที่เห็นว่าบริเวณโดยรอบที่เป็นเขตอนุรักษตามระเบียบของการขึ้นทะเบียนมรดกโลกนั้นเองก็จะสร้างปัญหาให้เกิดได้ เพราะดินแดนดังกล่าวมีพื้นที่อยู่ในเขตแดนไทยตามมติคณะรัฐมนตรีปี พ.ศ.2505 การยอมรับให้กัมพูชาขึ้นทะเบียนฝ่ายเดียว โดยจะมีเขตอนุรักษอยู่ในพื้นที่ของไทยจะมีผลกระทบถึงอธิปไตย

ในขณะที่กระทรวงการต่างประเทศเชื่อว่าดินแดนใต้ปราสาทนั้นตกเป็นเขตแดนภายใต้อธิปไตยของกัมพูชาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 สำหรับเขตอนุรักษ ซึ่งต่างฝ่ายต่างอ้างว่าเป็นดินแดนในอาณาเขตตนเองก็ได้แก้ปัญหาโดยไม่ให้มีการกำหนดพื้นที่อนุรักษในบริเวณดังกล่าว(ด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกของตัวปราสาท) และได้กำหนดไว้ว่าจะร่วมกันจัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกันแล้วจึงไม่กระทบต่ออธิปไตยของไทยเหนือพื้นที่ดังกล่าว และอนุสัญญามรดกโลกข้อ 11(3) ก็ระบุไว้ชัดเจนว่า การรวมเอาทรัพย์สินที่ตั้งอยู่ในดินแดน อธิปไตย หรือเขตอำนาจที่อ้างสิทธิโดยรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐจะไม่กระทบสิทธิของคู่พิพาทแต่อย่างใด

(3) ประเด็นกฎหมาย

ประเด็นกฎหมายนี้มีความเชื่อมโยงกับประเด็นเรื่องดินแดนอย่างมาก โดยแยกประเด็นย่อยๆ ได้ ดังนี้

ก. คำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศและผล

ในประเด็นนี้ ได้มีการตีความคำพิพากษาโดยบางฝ่ายว่าศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิพากษาว่าเฉพาะตัวปราสาทเท่านั้นที่อยู่ในเขตอธิปไตยของกัมพูชา แต่พื้นที่ใต้ปราสาทยังต้องถือว่าเป็นของไทย การยอมทำแถลงการณ์ร่วมจึงเท่ากับยอมรับว่าพื้นที่ใต้ปราสาทเป็นของกัมพูชา

แต่บางท่าน(ศ.ดร.สมปอง สุจริตกุล) เห็นว่าการที่ไทยทำหนังสือคัดค้านไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ แสดงว่าไทยไม่ยอมรับอธิปไตยของกัมพูชาเหนือปราสาทพระวิหาร และไทยยังถือว่าปราสาทอยู่ในเขตแดนไทย การทำคำแถลงการณ์ร่วมจึงเป็นการยอมรับอธิปไตยกัมพูชาเหนือปราสาท และละสิทธิและอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาท

ข. การตั้งข้อสงวนต่อคำพิพากษาและผลกระทบของคำแถลงการณ์ร่วมต่อข้อสงวน

ประเด็นนี้ถูกหยิบยกขึ้นโดย ศ.ดร.สมปอง สุจริตกุล ซึ่งเห็นว่าการที่ประเทศไทยได้ทำหนังสือถึงเลขาธิการสหประชาชาติคัดค้านไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาศาลโลก และได้ตั้งข้อสงวนสิทธิของไทยที่มีหรือที่จะมีในอนาคตที่จะเรียกเอาปราสาทพระวิหารคืนมา โดยอาศัยกระบวนการทางกฎหมายที่มีอยู่ หรือที่จะเกิดขึ้นในภายหน้า ซึ่งเป็นข้อสงวนที่มีขอบเขตกว้างขวาง การทำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวก็เท่ากับเป็นการสละสิทธิ

ในเรื่องนี้กระทรวงการต่างประเทศชี้แจงว่า แถลงการณ์ร่วมไม่ได้สละสิทธิใดๆ และไทยก็ไม่อาจจะขอทบทวนคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้อีก เพราะเวลาล่วงเลยมาเกิน 10 ปี จึงไม่อาจกระทำได้ตามธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศอีก

ค. คำแถลงการณ์ร่วมเป็นหนังสือสัญญาที่ต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาตามมาตรา 190 วรรคสอง หรือไม่

ประเด็นนี้ ทั้งสมาชิกรัฐสภา หัวหน้าพรรคฝ่ายค้าน และสมาชิกพรรคฝ่ายค้าน ตลอดจนนักวิชาการจำนวนมากเห็นว่า คำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวมีสถานะทางกฎหมายเป็นหนังสือสัญญาตามอนุสัญญากรุงเวียนนา ว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 และตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 บางท่านเห็นว่าเป็นสนธิสัญญาที่อาจทำให้ไทยเรียกอาณาเขต บางท่านเห็นว่าเป็นสนธิสัญญาที่มีผลกระทบทางสังคมอย่างกว้างขวาง จึงต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาตามมาตรา 190 วรรคสอง

ในเรื่องนี้ กระทรวงการต่างประเทศเห็นว่างแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวเป็นการแสดงเจตนารมณ์ทางการเมือง ไม่ใช่สนธิสัญญา และไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อเขตแดน จึงไม่ต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาแต่อย่างใด

ในประเด็นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 6-7/2551 เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 เป็นหนังสือสัญญาที่อาจมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของประเทศ ทั้งยังมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมอย่างกว้างขวาง จึงต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ตามมาตรา 190 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

3.3.3 บทวิเคราะห์: ใครได้ใครเสีย

1) ปัญหาเรื่อง “ปราสาทพระวิหาร” เป็นปัญหา ชับซ้อนหลายมิติ

(1) ศาสนา โบราณคดี สถาปัตยกรรม วัฒนธรรมและสังคม

จากความเป็นมาทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าปัญหาปราสาทพระวิหารเป็นปัญหาซับซ้อนยังมีมิติต่างๆ ผสมผสานกัน เริ่มตั้งแต่ มิติทางศาสนาโบราณคดี และสถาปัตยกรรมของสิ่งก่อสร้างที่

เป็นตัวปราสาทและสิ่งของ ถ้ามองในแง่นี้ ปราสาทพระวิหารก็เป็นสิ่งที่ควรศึกษาทำความเข้าใจของผู้ใฝ่รู้ เป็นการเชื่อมโยงระหว่างศรัทธาความเชื่อ ไปสู่อุตสาหกรรมในการสร้างคู่ไปกับความสามารถทางวิศวกรรมและสถาปัตยกรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของศิลปะขอม ถ้ามองในมุมนี้ ความรู้ย่อมไม่มีพรมแดน ความเชื่อก็ไม่มีพรมแดน ไม่มีเชื้อชาติหรือสัญชาติ ดังนั้นจึงไม่ต้องสงสัยว่าคนในแถบนั้นไม่ว่าเชื้อชาติใดสัญชาติใดที่มีความเชื่อตรงกันก็จะขึ้นมาทำพิธีกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์ทางการค้าขายแลกเปลี่ยนกัน เป็นญาติพี่น้องบ้าง เกี่ยวดองทางสมรสบ้าง ซึ่งเป็นมิติทางสังคมและวัฒนธรรมระหว่างคนสองฟากฝั่ง

(2) การล่าอาณานิคมและเทคโนโลยีแผนที่

อย่างไรก็ตาม การล่าอาณานิคมของจักรวรรดินิยมตะวันตกได้แก่ ฝรั่งเศส ได้ทำให้โฉมหน้าทางประวัติศาสตร์ปรับเปลี่ยนไป เมื่อมหาอำนาจได้เข้ายึดครองกัมพูชาในปลายคริสตศตวรรษที่ 19 พร้อมด้วยแนวคิด “รัฐประชาชาติ” หรือ “รัฐชาติ” (Nation State) แบบตะวันตกที่ถูกนำมาสวมลงในอาณานิคมกัมพูชา อันเป็นที่มาของการกำหนด “เส้นเขตแดน” ซึ่งได้มาโดยการทำแผนที่แบบใหม่

อันที่จริงเส้นเขตแดนและแผนที่สมัยใหม่เองก็เพิ่งพัฒนามาไม่นานนักในตะวันตก การปกครองในยุคโบราณก็ดี ในยุคกลางก็ดี ในเวลาที่แผนที่แบบใหม่ยังไม่เกิดขึ้น ก็หาได้มีเส้นเขตแดนอย่างที่เรารู้จักอยู่ในเวลานี้ไม่ ในยุคโบราณถือว่าที่ใดที่ “แสนยานุภาพ” ทางทหารของอาณาจักรโรมันแผ่ไปถึงก็เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรโรมัน โดยที่ที่หมาย คือ “เมือง” หรือ “หมู่บ้าน” เป็นเสมือนแนวเขตหลวมๆ ต่อมาจึงได้ใช้ลักษณะภูมิประเทศ อาทิ แม่น้ำ ภูเขา หรือที่หมายได้โดยง่ายในสภาพภูมิศาสตร์ เช่น เส้นทางสัญจรเป็นแนวเขต และนี่คือที่มาของหลักที่ใช้ “ร่องน้ำลึก” ก็ดี “สันปันน้ำ” ก็ดี เป็นเครื่องกำหนดจุดแบ่งของพรมแดนรัฐชาติในเวลาต่อมา

เทคโนโลยีการทำ “แผนที่สมัยใหม่” ที่ถูกนำเข้ามาด้วยแนวคิด “รัฐชาติ” นี้เอง จึงเป็นที่มาของความขัดแย้งในยุคต่อมาเพราะสยามประเทศซึ่งเพิ่มถูกทำให้เป็นตะวันตก (Westernized) ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญใดๆ ของแผนที่และเส้นเขตแดนเลย ดังปรากฏว่าในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว อังกฤษยึดพม่าตอนใต้เป็นอาณานิคมแล้วจึงมอบหมายให้เฮนรี เบอร์นี่ ข้าหลวงอังกฤษในกรุงเทพฯ เป็นตัวแทนรัฐบาลอังกฤษเข้ามาติดต่อราชสำนักสยามให้ส่งคนไปตกลงเรื่องเขตแดนพม่า-สยาม กับอังกฤษ แต่เบอร์นี่แปลกใจเมื่อพบว่าขุนนางสยามไม่ให้ความสนใจเลย

การตามไม่ทันตะวันตก การไม่เข้าใจความสำคัญของแผนที่และเส้นเขตแดนแบบใหม่นี้ และความกริ่งเกรงมหาอำนาจหลายประการรวมกันทำให้ข้าราชการสยาม “เสียวู” มหาอำนาจครั้งแล้วครั้งเล่า ใครก็ตามที่อ่านคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตั้งแต่ต้นจนจบก็จะเข้าใจ

ได้ว่าเหตุใดบุคคลเหล่านี้จึงไม่ใส่ใจการเข้าร่วมในคณะปักปันเขตแดนของฝรั่งเศสที่นำโดยพันเอกแบร์นาร์ด เหตุใดจึงไม่มีการทักท้วงความผิดพลาดของแผนที่ดินเหตุอันเป็นที่มาของการเสียปราสาทพระวิหารตั้งแต่นั้น เหตุใดเราจึงไปขอแผนที่ดังกล่าวมาใช้ และเหตุใดสมเด็จพระยาบรมราชานุภาพจึงไม่ทรงประท้วงฝรั่งเศสที่ชักธงชาติเหนือปราสาทพระวิหารในขณะที่เสด็จไปทอดพระเนตรปราสาทในปี 2472 นี้คือ นิमितทางเทคโนโลยี(แผนที่) และท่าทีของผู้แทนรัฐสยามซึ่งเข้าใจได้ แต่ซึ่งศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในเวลาต่อมาหาได้เข้าใจอย่างที่เราเข้าใจไม่ กลับใช้ “การนิ่ง” ในเหตุที่ควรต้องประท้วงเป็นบทปิดปากไทยในปี 2505 ว่าเป็นการ “ยอมรับ” โดยปริยายว่าปราสาทพระวิหารอยู่ในดินแดนอันเป็นเขตอธิปไตยของกัมพูชา และนี่ก็เป็นที่มาของการที่กระทรวงการต่างประเทศไทยในยุคหลังได้บทรเย็น จึงทำการประท้วงทุกครั้งที่ยกพูนานาแผนที่เจ้าปัญหาฉบับดังกล่าวมาใช้อ้างอิง ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศได้ทำหน้าที่ของตนเป็นอย่างดีที่สุดแล้วในการปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ

ปัญหาเหนือ “เขาพระวิหาร” และ “ปราสาทพระวิหาร” จึงมีสาเหตุโดยตรงมาจากลัทธิอาณานิคม และเทคโนโลยีแผนที่ที่ใช้ลากเส้นเขตแดน

(3) ท่าทีของแต่ละประเทศในความขัดแย้ง

ปัญหานี้คงจะไม่บานปลาย หากในวาระเริ่มแรก “ท่าที” ของแต่ละฝ่ายไม่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งยิ่งขึ้น ใครก็ตามที่อ่านมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ 5 สิงหาคม 2502 ก็จะได้เห็นว่าก่อนกัมพูชาจะนำคดีขึ้นฟ้องศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ได้ทำข้อเสนอแก่นายถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทยให้จัดตั้งเขตปลอดทหารในบริเวณปราสาทและรัศมี 5 กิโลเมตร พร้อมทั้งให้ทั้งสองประเทศจัดการและเฝ้ารักษาปราสาทร่วมกัน จึงมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจร่วม แต่ไทยปฏิเสธ

การที่มี “ท่าที” แข็งกร้าวใส่กัน คำทอกันด้วยถ้อยคำหยาบของสื่อมวลชนเองก็มีผลต่อปฏิกิริยาของแต่ละฝ่าย ดังปรากฏว่ารัฐบาลกัมพูชาไม่ออกแถลงการณ์เป็นภาษาอังกฤษและภาษาไทยตอบโต้กรณีหนังสือพิมพ์สารเสรี และไทรายวัน ลงข่าวโจมตีรัฐบาลกัมพูชาโดยใช้ถ้อยคำหยาบคาย เรื่อง “ท่าที” ของแต่ละฝ่ายนี้เองที่เพาะบ่มปัญหาให้ค้างคามานถึงในปี 2547 ที่เกิดข่าวลือว่าดาราทไทยคนหนึ่งพูดว่าจะทวงคืนนครวัดนครธม อันเป็นที่มาของการที่กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งชุมนุมกันที่พนมเปญแล้วเกิดการเผาสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำพนมเปญ นี่คือ ปัญหาเรื่อง “ท่าที” ในการสร้างหรือขยายความขัดแย้ง

(4) การเมืองในประเทศและ(คลัง)ชาตินิยม

มติเรื่องการเมืองในประเทศของแต่ละประเทศเองก็อาจเป็นที่มาของปัญหาหลายๆ ประการได้ มีผู้ให้ข้อสังเกตว่าการกระจายของข่าวลือและการเผาสถานทูตไทยในกัมพูชา เกิดจาก

การเมืองภายในของกัมพูชาเองเพื่อเอาชนะกันในการเลือกตั้งระหว่างพรรครัฐบาลกับพรรคฝ่ายค้าน แม้เรื่องการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเองก็มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าเกิดขึ้นในเวลาใกล้เคียงกับการหาเสียงเลือกตั้งทางรัฐบาลกัมพูชา ซึ่งกำลังจะมีการเลือกตั้งทั่วไปในปลายเดือนกรกฎาคม

ในประเทศไทยเอง เมื่อเกิดเรื่องพิพาทขึ้นในปี 2501 ปรากฏว่ามีการเดินขบวนประท้วงและมีความรุนแรงเกิดขึ้นด้วยการเข่นรตดับเพลิงราชการลงคูและขว้างปาบ้านเจ้าหน้าที่ทูตอเมริกันที่อยู่ข้างสถานทูตกัมพูชา และเมื่อเรื่อก็มีการหยิบยกเรื่องปราสาทพระวิหารขึ้นอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีนครินทร์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รวมทั้งการยื่นเรื่องต่อศาลปกครองกลางก็ดี การยื่นถอดถอนและดำเนินคดีอาญาต่อผู้เกี่ยวข้องก็ดี ทั้งหมดนี้เป็นผลมาจากการพยายาม “ห้าห้า” กันในทางการเมืองภายในของไทยทั้งสิ้น ที่สำคัญก็คือ มีการหยิบยกประเด็นดังกล่าวปลุกกระแสมันในหมู่ประชาชนในทำนองให้เห็นว่าเราเสียดินแดนอีกครั้งหนึ่ง บ้างก็ทำด้วยความเชื่อเช่นนั้นจริงๆ บ้างก็ทำโดยมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าจะใช้ “(คลัง)ชาตินิยม” “ไปทำลาย” “ประชานิยม” ซึ่งทำลายโดยการใช่เครื่องมือใดๆ ไม่สำเร็จมาแล้ว การนำความคลั่งชาติเพราะเหตุกลัวว่าจะเสียดินแดน จึงดูจะเป็นช่องทางที่เป็นไปได้

ชาตินิยม (Nationalism) เป็นสิ่งที่ดีและจำเป็นเพื่อความเป็นปึกแผ่นแน่นหนาของคนในชาติ ชาติที่ไม่มีชาตินิยมจะเจริญได้ยาก แต่ความคลั่งชาติ (Chauvinism) จนครองสติไม่ได้ ไร้เหตุไร้ผล นำมาซึ่งความเสียหายต่อมวลมนุษยชาติมากต่อมากแล้ว ประสบการณ์คลั่งชาติของคนเยอรมันที่ทำกับยิวก็ดี ความคลั่งชาติของคนกัมพูชาบางส่วนที่เผาสถานทูตไทยก็ดี ล้วนแต่แสดงโทมหันต์ของคลั่งชาติทั้งสิ้น คำถามจึงมีว่าคราวนี้ใครจะคลั่งชาติอีกหรือไม่

สิ่งเหล่านี้ย่อมกระทบต่อการแก้ไขปัญหาด้วยสติและปัญญาที่ต้องการ “ความนิ่ง” และการทบทวนอย่างรอบคอบถึงเหตุและผล ตลอดจนวิธีการที่จะเลือกใช้ให้ได้ผลดีที่สุดต่อประเทศไทย

(5) การเมืองระหว่างประเทศ

ความขัดแย้งเรื่องปราสาทพระวิหารระหว่างไทย-กัมพูชา ไม่ได้เกิดเฉพาะระหว่าง 2 ประเทศนี้ แต่อยู่ในบริบทกว้างขวางกว่านั้นมาก

กรณีพิพาทตั้งแต่ปี 2484 มาก็มีมหาอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งสิ้น เริ่มตั้งแต่การประท้วงไทยที่ส่งผู้ดูแลเข้าไปในตัวปราสาทก่อให้เกิดการประท้วงจากฝ่ายฝรั่งเศสและกัมพูชา แม้ในคดีปราสาทพระวิหารเอง ฝ่ายไทยก็ระแวงฝรั่งเศสตลอดเวลา ดังจะปรากฏในรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบเป็นระยะๆ ว่าฝรั่งเศสแกล้งว่าจะเป็นกลาง แต่ในความเป็นจริงกลับใช้ให้สถานทูตฝรั่งเศสที่กรุงเฮกเป็นสถานที่ขึ้นฟ้องของกัมพูชา ทั้งยังติดต่อสอบถามพยานฝ่ายไทยถึงเรื่องต่างๆ ทำให้เราเชื่อว่าฝรั่งเศส “ถือหาง” กัมพูชา

แม้จีนแผ่นดินใหญ่ซึ่งขณะนั้นยังไม่ได้เป็นสมาชิกสหประชาชาติเพราะจีนได้หวันยังได้รับการรับรองจากมหาอำนาจตะวันตกอยู่ในบริบทสงครามเย็น ทั้งสองจีนก็ถูกลากเข้ามาพัวพันด้วย โดยมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าความขัดแย้งไทย-กัมพูชา เป็นที่ปรารถนาของจีนแผ่นดินใหญ่และผู้ตั้งข้อสังเกตนี้ก็คือ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีไทยเอง ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2505 นอกจากนั้น ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศซึ่งเป็นจีนได้หวัน(นายเวลลิงตัน ลู) เองก็เขียนความเห็นแย้งคำพิพากษายาวพ้อๆ กับคำพิพากษาอธิบายข้ออ้างทางฝ่ายไทยว่าควรรับฟังมากกว่าทางกัมพูชา เพื่อสรุปว่า “ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าเหตุผลซึ่งเป็นคำพิพากษามีได้อาศัยเป็นมูลฐานไม่อาจรับฟังได้ทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย” ซึ่งเป็นคุณแก่ฝ่ายไทย มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าเป็นเช่นนี้เพราะ ไทยในยุคสงครามเย็นนั้นอยู่ข้างโลกเสรี ในทำนองเดียวกับจีนได้หวัน สำหรับท่าทีของสหรัฐอเมริกาเอง บุคคลผู้อยู่ในเหตุการณ์การต่อสู้คดีในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศก็บอกผู้เขียนว่ามีความโน้มเอียงไปในทางหนุนกัมพูชาด้วยเหตุผลที่ว่าไทยอยู่ในค่ายโลกเสรีเต็มที่แล้ว ไม่มีอะไรต้องกังวล แต่กัมพูชายังมีท่าที “ลูกผี-ลูกคน” คือยังไม่รู้ว่าอยู่ข้างไหน การเอาชนะใจผู้นำกัมพูชาด้วยการสนับสนุนคดีนี้อยู่ลับๆ เป็นความหวังของสหรัฐอเมริกาที่จะ “ซื้อใจ” กัมพูชาให้เข้ามาอยู่ในค่ายโลกเสรี

จริง-เท็จอย่างไร ไม่มีใครรู้ได้ แต่สิ่งที่แน่นอนก็คือ เมื่อชาติเล็กๆ 2 ชาติ ขัดแย้งกันมหาอำนาจก็ต้องมีบทบาทไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง จะว่าไม่สำคัญก็ไม่ได้ เพราะมหาอำนาจ 5 ชาติสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (Security Council) เป็นผู้รักษาความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษาโลก และเราเองก็เคยถูกกัมพูชาร้องไปยังคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติแล้วในปี 2509 ว่าไม่เคารพคำพิพากษา

(6) ความสัมพันธ์ของเพื่อนบ้านในอาเซียน

ไม่ว่าใครจะได้ หรือใครจะเสียเรื่องปราสาทพระวิหาร ไม่ว่าใครจะแพ้ หรือใครจะชนะเราก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าพรมแดนระหว่างไทย-กัมพูชา มีระยะทางยาวถึงเกือบ 800 กิโลเมตร ความขัดแย้งและความตึงเครียดระหว่าง 2 ประเทศ ย่อมไม่เป็นผลดีต่อใคร เพราะเราไม่อาจย้ายประเทศหนี เหมือนกับที่เราย้ายบ้านหนีเพื่อนบ้านที่เราไม่ชอบได้ ที่สำคัญก็คือ ทั้ง 2 ประเทศต่างเป็นภาคีสมาชิกของอาเซียนซึ่งกำลังประกาศรวมตัวกันอย่างแน่นแฟ้นกว่าเดิมในโอกาสครบรอบ 40 ปีของการสถาปนาในปี 2550

คำถามที่คนไทยทุกคนและรัฐบาลต้องถามก็คือทำอย่างไรเราจึงจะรักษาผลประโยชน์ของเราให้ได้อย่างดีที่สุด โดยไม่ทำลายจิตวิญญาณของอาเซียน และทำอย่างไร เราจะรักษาผลประโยชน์ของเราให้ดีที่สุด โดยไม่ทำลายความสัมพันธ์ที่มีกับเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกันถึงเกือบ 800 กิโลเมตร

คำตอบต่อคำถามนี้ไม่อาจได้มาด้วยการใช้อารมณ์เพียงชั่ววูบ แต่จะได้มาด้วยการตรึกตรองอย่างลึกซึ้ง มีผลดี-ผลเสีย ซึ่งเรื่องความขัดแย้งเฉาะหน้ากับความสัมพันธ์ระยะเวลายาวที่มีหลายมิติให้ตี สิ่งเหล่านี้ต้องการ “สติ” และ “ปัญญา” หาใช่ “อารมณ์” ไม่

(7) มติทางกฎหมาย

ปกติคนในอุษาคเนย์ก็เหมือนคนในซีกโลกตะวันออก คือ ไม่ให้ความสำคัญกับกฎหมาย จนกว่าเรื่องจะบานปลายเป็นข้อพิพาทที่หาทางออกทางอื่นไม่ได้แล้ว จึงนึกถึงกฎหมายและศาล เข้าทำนองที่ว่า “เป็นความ กินจี้หมาดีกว่า” อันเป็นสุภาษิตจีน

แต่ในโลกแห่งความเป็นจริงแต่ไหนแต่ไรมา กฎหมายเป็นเรื่องสำคัญที่สุดเรื่องหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากการที่มหาอำนาจที่เข้ามาติดต่อกับสยาม ไม่ยอมใช้กฎหมายไทยและศาลไทย แต่หันกลับไปใช้กฎหมายของตนเองและศาลกงสุลอันเป็นสิทธิสภาพนอกอาณาเขต(Extra-territoriality) ซึ่งสนธิสัญญาเบาริ่ง สถาปนาขึ้นในปี 2398 และอีก 17 ประเทศไทยใช้ตามจนเพียงมายกเลิกไปหมดในรัชกาลที่ 8 นี้เอง

แม้ในเวลานี้มหาอำนาจโลกก็คืบกรรสร้างกติกาดังๆ ระดับระหว่างประเทศขึ้นเป็นอนุสัญญา สนธิสัญญา ฯลฯ มากมายในเรื่องต่างๆ ก็เพื่อจัดสรรผลประโยชน์ที่จะทำให้เขาได้ประโยชน์สูงสุด

ในบริบทเช่นนี้ เราควรจะไม่เห็นความสำคัญทางกฎหมายไม่ได้

ความเพี้ยนปล้ำของไทยในคดีปราสาทพระวิหารในปี 2505 คงเป็นบทเรียนที่ดี

ประการแรก ความไม่สนใจและใส่ใจในการประท้วงแผนที่ 1: 200,000 ซึ่งฝ่ายฝรั่งเศสนำโดยพันเอกแบร์นาร์ด์ทำขึ้นหลังปี 2450 และพฤติกรรมอีกหลายอย่างหลายประการของข้าราชการระดับสูงของเราที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเห็นว่าเป็นการยอมรับแผนที่ดังกล่าวโดยปริยาย ดังปรากฏในคำพิพากษา ดำเนินมาตั้งแต่ปี 2450 เรื่อยมาจนเกิดคดีเป็นเหตุให้ฝ่ายไทย “ถูกปิดปาก” มิให้ยกข้อต่อสู้เรื่องความผิดพลาดของแผนที่ขึ้น

ประการต่อมา ก็คือพฤติกรรมและคำพูดทุกอย่างซึ่งดูเหมือนจะไม่ใช่เรื่องกฎหมาย แต่เอาเข้าจริงเมื่อเกิดคดีขึ้น สิ่งเหล่านี้ถูกใช้เข้าไป “ตีความ” เห็นพฤติกรรมที่ส่งผลทางกฎหมายทั้งสิ้น อาทิ กรณีการเสด็จเยือนปราสาทพระวิหารของสมเด็จพระยาเจ้าบรมราชานุภาพ หรือการที่กัมพูชาพยายามอ้างคำแถลงตอบกระทู้ของกรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2497 ว่าเป็นการรับรองอธิปไตยโดยกัมพูชาเหนือปราสาทพระวิหาร สิ่งเหล่านี้ทำให้ต้องกลับมา “สงวนท่าที” กันให้มากขึ้น โดยเฉพาะระดับผู้นำ

ประการที่สาม ก็คือความโอนอ่อนผ่อนตามโลก โดยไม่ได้ระลึกถึงผลทางกฎหมายที่จะตามมาในภายหลัง โดยเฉพาะกรณีที่กระทรวงการต่างประเทศมีหนังสือถึงเลขาธิการสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2493 ขยายการรับรองศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศ (The League of Nations) ภายหลังจากที่ศาลดังกล่าวถูกยุบไปพร้อมกับสันนิบาตชาติ ในวันที่ 19 เมษายน 2489 การกระทำนี้ แม้เราจะพยายามต่อสู้ว่าไม่ใช่การรับรองศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (The International Court of Justice หรือ ICJ) หรือศาลโลก เหมือนคดีอิสราเอลฟ้องบัลกาเรีย ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศโดยมติเอกฉันท์ ก็วินิจฉัยว่าเป็นการยอมรับอำนาจศาลที่ตั้งขึ้นใหม่ตามกฎหมายสหประชาชาติ

“ความโอนอ่อนผ่อนปรนตามโลก” โดยไม่ดูผลกระทบที่จะตามมาเช่นนี้ควรต้องทบทวนอย่างจริงจัง

ประการสุดท้าย ก็คือการไม่ระมัดระวังการสู้คดีโดยนำเรื่องที่ขัดกันเองมาเป็นข้อต่อสู้ เช่น การที่ไทยอ้างว่าได้ใช้อธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารมาช้านาน เพื่อพิสูจน์สิทธิของไทยเหนือปราสาท แต่ในข้อต่อสู้เรื่องแผนที่กลับยกข้อต่อสู้ว่าไทยสำคัญผิดในการประพาดอันเป็นการยอมรับแผนที่ ซึ่งศาลโลกก็เห็นว่าข้อต่อสู้ที่ขัดแย้งกันเช่นนี้รับฟังไม่ได้ หรือกรณีไทยต่อสู้ว่าการใช้แผนที่ที่ฝรั่งเศสทำ 1:200,000 นั้น เจ้าหน้าที่ไทยในเวลานั้นไม่มีใครทราบเรื่องปราสาทพระวิหารเลย จึงไม่ได้สนใจเครื่องหมายอันแสดงตัวปราสาทไว้อย่างชัดเจนบนแผนที่ จึงไม่ได้ทักท้วงแต่ในเอกสารที่ส่งศาลกลับระบุว่าปราสาท “ถูกค้นพบใหม่” โดยกรมหลวงสรรพสิทธิพร้อมข้าราชการและบุคคลสำคัญเป็นเวลา 9 ปี ก่อนที่จะมีแผนที่ดังกล่าว ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศจึงเห็นว่าข้อต่อสู้ที่ว่าเราไม่รู้ว่ามีปราสาทอยู่ จึงไม่ได้ทักท้วง จึงฟังไม่ขึ้น อันแสดงให้เห็นความไม่คงเส้นคงวาในการต่อสู้คดี

แต่เคราะห์ดีที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศไม่ได้ตัดสินว่าแผนที่ 1: 200,000 ดังกล่าวเป็นสนธิสัญญา และไม่ได้พิพากษาว่าเสียเขตแดนที่ปรากฏบนแผนที่ดังกล่าวเป็นเส้นเขตแดนระหว่างไทย-กัมพูชาของคณะกรรมการปักปันเขตแดนระหว่างอินโดจีน-ไทย คงตัดสินเพียงว่าปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในอาณาเขตภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตัดสินตามคำฟ้องและคำขอท้ายฟ้องที่กัมพูชาขอ วันนี้เราคงเสียไม่เพียง “ปราสาทพระวิหาร” แต่คงเสียไปทั้ง “เขาพระวิหาร” เลย์ทีเดียว

(8) มิติด้านการบริหารราชการแผ่นดินและการสื่อสารกับสาธารณชน

เป็นธรรมเนียมที่ยึดถือมาช้านานว่าการต่างประเทศเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ดังนั้น การเสนอเรื่องเข้าสู่การประชุมคณะรัฐมนตรีจึงกระทำเป็น “เรื่องจร” ตลอดมา ทั้งยังมีการขอเก็บเอกสารคืนจากคณะรัฐมนตรีด้วย การกระทำเช่นนี้ทุกเรื่องอาจต้องทบทวน จริงอยู่ บางเรื่องมีความ

อ่อนไหวมาก ก็อาจกระทำได้ แต่บางเรื่องไม่ได้มีความอ่อนไหวขนาดนั้น ก็ควรจะดำเนินการไปตามปกติ

ธรรมเนียมอีกข้อหนึ่งที่ต้องปรับปรุงขนานใหญ่ คือการลงนามย่อ (Initial) ในเอกสารระหว่างประเทศที่ผูกพันไทย ไม่ว่าจะทางกฎหมายหรือทางการเมืองระหว่างประเทศ จึงต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีก่อน เรื่องคำแถลงการณ์ร่วมนี้ความจริงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้ถือตามธรรมเนียมที่ประพฤติมาช้านานว่ายังไม่ต้องขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก็ลงนามย่อ (Initial) ได้ เพราะเท่ากับเป็นการลงนามยืนยันข้อความว่าร่างคำแถลงการณ์ร่วมจะไม่มีเปลี่ยนแปลงอีกแล้ว แม้จะใส่เงื่อนไขว่า “รออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี” (Pending Cabinet approval) ก็ตาม การที่ถือปฏิบัติเช่นนี้มาช้านาน คงไม่เสียหายอะไร (เพราะพันธะทางกฎหมายยังไม่เกิด) แต่ในยุคที่ความไม่วางใจกันมีสูงมาก คงจะต้องปรับไปปฏิบัติตามที่ประเทศทั้งหลายปฏิบัติ เช่น ญี่ปุ่น คือ การลงนามย่อ (Initial) โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ หรือนายกรัฐมนตรี หรือ เอกอัครราชทูต จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อนเพราะพันธะทางการเมืองระหว่างประเทศเกิดขึ้นทันทีที่ลงนามย่อ (แม้จะไม่ใช้พันธะทางกฎหมายก็ตาม)

นอกจากนั้น ความเปลี่ยนแปลงในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเองก็สำคัญมาก การถือปฏิบัติตามความเคยชินเดิมๆ ที่ถือว่าเรื่องการทำความตกลงระหว่างประเทศ ถ้าไม่ชัดเจนถึงขนาดว่าต้องเสนอให้รัฐสภาเห็นชอบ เช่น จะต้องออกกฎหมายอนุมัติการแน่ๆ ก็ทำไปได้โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบ พูด่างๆ ก็คือ ในกรณีสงสัย ทางปฏิบัติที่ผ่านมาก็คือไม่ต้องเสนอขอความเห็นชอบจากรัฐสภา แต่เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไปมาก บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญก็เปลี่ยนไป ดังนั้น เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดปัญหาอย่างที่เกิดขึ้นในกรณีแถลงการณ์ร่วมที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นหนังสือสัญญาตามมาตรา 190 วรรคสอง ก็ควรจะถือหลักตรงกันข้ามว่า “เมื่อมีข้อสงสัยว่าจะต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาหรือไม่ ให้ขอความเห็นชอบไว้ก่อน” เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาทางกฎหมาย และไม่ก่อให้เกิดความระแวงสงสัย ทั้งยังอาจใช้รัฐสภาเป็นผู้หนุนสถานะในการเจรจาของฝ่ายบริหารได้ ที่สำคัญที่สุดก็คือรัฐบาลมีเสียงข้างมากอยู่ในสภาแล้ว การใช้เวทีสภาจึงได้ประโยชน์ทุกทางไม่ว่าจะเป็นการสร้างอำนาจต่อรองของรัฐบาล การสื่อสารกับสาธารณะ และความโปร่งใส อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าเนื่องจากคำอภิปรายในสภาอาจถูกใช้อ้างอิงทางกฎหมายในเวลาเกิดข้อพิพาทและคดีได้ ทั้งอาจมีการใช้ข้อมูลรุนแรงในการอภิปรายซึ่งเป็นท่าทีที่อาจกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในบางเรื่องที่สำคัญ การอภิปรายอาจต้องเป็นการประชุมลับ เพื่อรักษาประโยชน์ของประเทศ

การสื่อสารกับสาธารณชนเองก็มีปัญหา ในหลายๆ ครั้งไม่ได้มีการแถลง “ปูพื้น” ให้ประชาชนทราบมาก่อน จนเกิดเหตุจึงมาชี้แจง การดำเนินการในลักษณะนี้จึงนำมาซึ่งความไม่ไว้วางใจจากสาธารณชน ต้องยอมรับว่าในโลกปัจจุบัน การสื่อสารเร็วมากและจำเป็น การวางแผนการสื่อสารเรื่องราวที่อยู่ในความสนใจของสาธารณชนเป็นขั้นเป็นตอนไป โดยไม่ให้กระทบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จึงต้องกระทำ จะถือคติว่า “พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง” ไม่ได้

(9) ความพอดีของ “ตุลาการภิวัตน์” (Judicialization)

ความขัดแย้งอาจนำไปสู่การระงับความขัดแย้งด้วยวิธีการสันติวิธี หนึ่งในวิธีการสันติก็คือการนำคดีขึ้นสู่ศาล ดังนั้นการฟ้องคดีและการตัดสินข้อพิพาทโดยศาล จึงเป็นทางออกโดยสันติที่ชื่อกิตติ “นิติธรรม” ทำให้ปัญหาทางการเมืองที่อาจจบลงด้วยความขัดแย้งรุนแรงเป็นปัญหากฎหมายที่ยุติลงได้โดยคำพิพากษา บทบาทของศาลจึงจำเป็นในการระงับข้อพิพาท

การที่กัมพูชาฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศจึงไม่ใช่เรื่องแปลก เพราะประเทศใดๆ ก็ทำกัน แม้แต่มหาอำนาจเองเมื่อมีปัญหาพรมแดนที่ยุติลงไม่ได้ด้วยการเจรจา ต่างก็หันไปหาศาลทั้งสิ้น แม้ในเรื่องปราสาทพระวิหารนี้ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศจะได้ตัดสินเสร็จเด็ดขาดไปแล้ว เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2505 ก็ตาม แต่หากปัญหาอันเกี่ยวกับคำพิพากษายังอยู่ คู่กรณีก็อาจขอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตีความคำพิพากษาเพื่อกำหนดแนวปฏิบัติได้

รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็รู้เรื่องนี้ดี แต่มีหลักฐานปรากฏชัดว่าแม้จะมีปัญหาการปฏิบัติตามคำพิพากษา ก็จะไม่ขอให้ศาลชี้ เพราะเกรงเกรงว่าลงศาลได้ตัดสินแล้ว ศาลก็ต้องเอาจนได้ จึงไม่คิดจะถามไป “และสรุปว่า” ถ้าเราไม่ยอมก็จะสร้างศัตรูแก่คนทั้งโลก คงไม่มีใครเห็นใจเรา การรบกับกัมพูชานั้นไม่กลัวเลย แต่...เรื่องนี้จึงต้องคิดกันให้ดีและให้รอบคอบ”

ในเวลานี้ก็ปรากฏเถียงกันว่าพื้นที่ได้ปราสาทพระวิหารยังเป็นของไทยอยู่หรือเป็นของกัมพูชา ทั้งๆ ที่ถ้าอ่านคำพิพากษาตั้งแต่บรรทัดแรกจนบรรทัดสุดท้าย ใครๆ ก็ตอบได้ แต่เมื่อเป็นประเด็นขึ้นมาอีกและยิ่งถ้าลูกถามไปใหญ่ อาจนำมาซึ่งปัญหาการส่งไปให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในปี 2551 ตีความเพื่อกำหนดการปฏิบัติตามคำพิพากษาเมื่อ ปี 2505 คำถามคือ เราพร้อมหรือไม่ และใครจะเป็นผู้ขอให้ตีความตามมาตรา 60 ของธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งไม่มีระยะเวลากำหนดว่าต้องยื่นเมื่อใด อันต่างจากมาตรา 61 ที่จะขอทบทวนคำพิพากษา ต้องกระทำภายใน 10 ปี และถ้ามีการส่งและศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตีความจริง ใครเป็นผู้ได้ ใครเป็นผู้เสีย

ศาลภายในประเทศเองก็เป็นหลักในการทำให้เกิด “นิติธรรม” คือ การเคารพกฎหมาย ทำให้ปัญหายุติลงโดยสันติได้ แต่ตุลาการภิวัตน์ก็มีข้อจำกัด ข้อจำกัดข้อแรกก็คือหลักกฎหมายมหาชนซึ่งกำหนดขึ้นโดยมีเหตุผลที่ว่าเรื่องใดศาลควรเข้าไปควบคุม และควบคุมเพียงใด จึงจะไม่

ทำให้การบริหารประเทศกลายเป็น “รัฐบาลโดยศาล” (Government by judge) โดยเฉพาะในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งใช้กฎหมายระหว่างประเทศไม่ใช่กฎหมายปกครองที่ศาลชำนาญ ทั้งการตีความและตัดสินคดีทางศาลภายใน อาจก่อให้เกิดผลคือความรับผิดชอบของรัฐในกฎหมายระหว่างประเทศ ดังนั้น จึงเป็นหลักกฎหมายที่นานาชาติถือกันว่าศาลภายในจะไม่ก้าวเข้าไปควบคุมการกระทำของรัฐบาลในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เว้นแต่เรื่องนั้นจะแยกได้เด็ดขาดจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Acte détachable) และถ้าจะตีความสนธิสัญญา ศาลจะขอความเห็นกระทรวงการต่างประเทศเสมอ

การที่ศาลปกครองกลางมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษามีผลทำให้รัฐบาลไทยไม่อาจดำเนินการใดได้ แต่กัมพูชาเองก็อาจเลือกที่จะถือเอาประโยชน์จากคำสั่งได้ด้วย การยอมยกเลิกตามที่ไทยแจ้งแล้วกลับไปใส่แผนที่ 1:200,000 ที่เคยยื่นหรือถ้าจะใช้คำแถลงการณ์ดังกล่าวเป็นสัญญาที่มีผลสมบูรณ์ในกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว เรื่องอื่นๆ เป็นเรื่องภายในของไทยกัมพูชาไม่เกี่ยว เรื่องนี้เคราะห์ดีที่กัมพูชาไม่ได้ทำทั้ง 2 ทาง แค่เพียงไม่ใช่ประโยชน์จากคำแถลงการณ์ร่วมและไม่กลับไปเอาแผนที่ 1:200,000 มาใช้อ้างอิง หากไม่แล้วปัญหากฎหมายระหว่างประเทศก็จะเกิดขึ้นทันทีที่กัมพูชาเลือกเดินทางใดทางหนึ่ง

ข้อจำกัดที่สอง คือ ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของคนที่เป็นผู้ตัดสินคดี ซึ่งต้องยอมรับว่าไม่ได้มีความชำนาญทุกศาสตร์ ทุกเรื่อง ทุกสาขา

ด้วยข้อจำกัดเช่นนี้เองที่ “ตุลาการภิวัตน์” ในต่างประเทศจึงมิได้ไปไกลมาก

บทเรียนเรื่องนี้อีกประการหนึ่งคือ แทนที่คณะรัฐมนตรี จะมีมติให้อุทธรณ์คำสั่งศาลปกครอง พร้อมขอทุเลาการคุ้มครองชั่วคราว แต่กลับมีมติให้หารือคณะกรรมการกฤษฎีกา ทำให้เรื่องล่าช้าจนพันทางเยียวยา และเมื่อมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญออกมาว่าคำแถลงการณ์ร่วมเป็นหนังสือสัญญา คณะรัฐมนตรีไทยก็พากันหวาดวิตกจนไม่กล้าลงนามในเอกสารรับเป็นประธานอาเซียน โดยอ้างว่าเกรงจะเป็นหนังสือสัญญาอีก ทั้งๆ ที่ไม่น่าจะมีปัญหาอะไรเลยในการลงนามครั้งนี้

3.3.4 ถ้าย้อนเวลาได้เราจะทำอะไร

หากย้อนเวลากลับไปหาอดีตได้ เราก็ควรจะทำ และไม่ทำเรื่องดังต่อไปนี้

1) ก่อนคดีปราสาทพระวิหารจะถูกฟ้อง

เราควรต้องรักษาสิทธิของเราด้วยการศึกษาแผนที่ที่ฝรั่งเศสทำขึ้นอย่างละเอียด แล้วประท้วงทันทีที่พบข้อผิดพลาด เหมือนที่กระทรวงการต่างประเทศทำในช่วงต้นของการพยายามใส่แผนที่ดังกล่าวมาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ในปี 2549

เราต้องไม่ “กริ่งเกรง” และ “เกรงใจ” ชาตินาอำนาจ แม้เขาจะเหนือกว่าทางทหาร ทางเศรษฐกิจ หากเขาทำสิ่งไม่ถูกต้อง เราก็ไม่มีหน้าที่รักษามารยาทด้วยการไม่ประท้วง เช่น การชักธงชาติกัมพูชาขึ้นเหนือปราสาทพระวิหาร เมื่อคราวเสด็จเยือนของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ แต่เราต้องประท้วงทันทีอย่างนิ่มนวล ไม่ปล่อยให้เรื่องเลยไปโดยถือคติไทยๆ ว่า “ไม่เป็นไร”

เราจะไม่โอนอ่อนผ่อนตามโลกโดยไม่ศึกษาผลให้ชัดแจ้ง ถ้าศึกษาแล้วการรับอำนาจศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศ เมื่อ 20 พฤษภาคม 2493 ไปโดยอัตโนมัติอีก 10 ปี ก็จะไม่เกิดขึ้น และถ้าศาลไม่มีอำนาจ เราก็จะไม่ต้องมีคำพิพากษาให้คืนปราสาท เราจะพิจารณาข้อเสนอ กัมพูชาที่ให้ใช้อธิปไตยร่วมเหนือปราสาทอย่างจริงจัง เพื่อเลี่ยงการชี้ขาดซึ่งอาจกระทบเรา

เราจะไม่ต่อสู้คดีที่ขัดต่อผู้ขัดกันเอง จนศาลชี้ให้เห็นความขัดกัน และไม่รับฟังข้อต่อสู้

2) กรณีแสดงการมีส่วนร่วม

เราจะยื่นคำขอจดทะเบียนปราสาทพระวิหารไปพร้อมกับกัมพูชา ถ้าเราเตรียมการในปี 2549 เราก็จะเตรียมเอกสารและดำเนินการทางการทูต เพื่อเสนอการขึ้นทะเบียนของเราให้ทันในปี 2551 และเราจะนำผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องมาเยี่ยมชมปราสาทและพื้นที่โดยรอบ ซึ่งหมายความว่ากระทรวงการต่างประเทศต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ อีกมาก จะดำเนินการไปโดยลำพังไม่ได้

เราจะรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบ และสื่อสารกับสาธารณชนโดยตลอด ในสาระและเวลาที่เหมาะสม

เราจะขอความเห็นชอบคณะรัฐมนตรีก่อนการลงนามย่อ

เมื่อมีผู้ทักท้วงว่าต้องนำแสดงการมีส่วนร่วมให้รัฐสภาเห็นชอบ เราจะนำเข้าขอความเห็นชอบและขอประชุมลับ เพื่อไม่ให้คำชี้แจงของเราในสภาผู้กษัตริย์เราต่อไปในอนาคต

ฯลฯ

แต่เราไม่อาจย้อนเวลากลับไปหาอดีตได้ เราจึงควรตั้งสติ ตรึงตรองด้วยปัญญาว่าเราจะทำอะไรต่อไปในอนาคต

3) บทเรียนจากอดีต

คำถามที่ว่า “ใครได้” และ “ใครเสีย” คงพิจารณาคำตอบได้จากบทวิเคราะห์นี้แล้ว คงไม่จำเป็นที่จะต้องเน้นว่าเราเสียปราสาทพระวิหาร แต่เราได้บทเรียน ใครต่อใครหลายคน “ได้” ในเรื่องแสดงการมีส่วนร่วม เช่น กัมพูชาได้ขึ้นทะเบียนฝ่ายเดียว ผู้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ “ได้ชนะคดี” รัฐบาล “เสียความน่าเชื่อถือ” เสียรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ฯลฯ

ผู้เขียนคิดว่า สิ่งที่เรา “ได้” มากที่สุดคือบทเรียน

บทเรียนที่หนึ่ง : คลั่งชาตินำไปสู่หายนะ

เราเองยังอาจไม่ถึงขั้น “คลั่งชาติ” เสียทีเดียวในกรณีพิพาทปราสาทพระวิหาร ระหว่างปี พ.ศ. 2500-2505 แต่แม้ไม่คลั่งชาติ ก็ยังเกิดความเสียหายทั้งทรัพย์สิน และกับ “ท่าที” ที่ทำให้ข้อพิพาทที่อาจยุติได้ด้วยการนั่งโต๊ะเจรจาหรือใช้อำนาจร่วมกันเหนือปราสาทพระวิหารตามข้อเสนอ กัมพูชาไม่อาจเป็นไปได้ จนคดีขึ้นสู่ศาล และเราเป็นฝ่ายแพ้

ความคลั่งชาติของคนกัมพูชาบางส่วนที่ “เผาสถานทูตไทย” เมื่อปี พ.ศ. 2547 เป็นตัวอย่างของความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง นั่นคือข่าวลือที่ถูกกระพือเท่านั้นยังสร้างความเสียหายขนาดนี้ ถ้าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงอย่างเวลานี้ อะไรจะเกิดขึ้น

“สติ” และ “ปัญญา” ที่เราเคยใช้แก้ปัญหาการเผาสถานทูตไทยในพนมเปญ เมื่อปี พ.ศ. 2547 พระราชดำรัสที่ผู้บังคับการตำรวจแห่งชาติเชิญ ไปแจ้งแก่ผู้ชุมนุมฝ่ายไทยที่จะตอบได้ สถานทูตกัมพูชาในกรุงเทพฯ ที่ว่า “เราเป็นชาติอารยะ จึงไม่ควรกระทำอะไรที่รุนแรง” คือ น้ำอันเป็นสติที่ราดไปบนไฟแห่งโทสะของคนไทยที่รักชาติ ทำให้เหตุการณ์ที่จะบานปลายระยับยับยิ่งลงเสียได้ จึงน่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุด เพราะทำให้สถานการณ์ไม่ลุกลามจนเกินเยียวยา

“ความรักชาติ” (Nationalism) ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี ควรนำมาซึ่งการศึกษาปัญหาอย่างแท้จริงทุกมิติ ลึกซึ้ง มีหลักฐานที่มาที่อ้างอิง เพื่อกำหนด “ท่าที” ที่มีเหตุมีผล ในการรักษาประโยชน์ของชาติ การฟัง-พูด ควรทำให้น้อยที่สุด และถ้าต้องทำ ก็ต้องแน่ใจว่าพูดความจริงและหลักฐาน ไม่ใช่ด้วยอารมณ์และความรู้สึกแต่อย่างเดียว

หน้าที่นี้ควรเป็นของสถาบันวิชาการ และหน่วยงานทั้งหลาย ที่จะต้องให้ความรู้บนฐานแห่งความเป็นจริงแก่ประชาชน

บทเรียนที่สอง : จะพูดอะไร ทำอะไร ต้องดูผลกระทบ

ความเห็นใครๆ ก็ให้กันได้ เพราะผู้ให้ความเห็นไม่ต้องรับผิดชอบต่อใคร

แต่คำพูด และการกระทำทุกอย่างของคนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ใหญ่ของบ้านเมือง และผู้ที่ถือว่าเป็นผู้แทนรัฐไทย เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เอกอัครราชทูต และเจ้าหน้าที่คนสำคัญอื่นๆ ต้องถ่วงถ่วงให้รอบคอบ ดังที่พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เคยกล่าวไว้ว่า “คำพูด ก่อนพูดเราเป็นนายมัน แต่พอพูดแล้ว มันเป็นนายเรา” โดยเฉพาะอาจนำไปใช้ในทางกฎหมาย ย้อนกลับมาทำความเสียหายอย่างคาดไม่ถึงในอนาคต

นอกจากคำพูดแล้ว การกระทำต่างก็ต้องระมัดระวังไม่ให้ถูกใช้ไป “ปิดปาก” เราเองเวลาเกิดคดีขึ้น

บทเรียนที่สาม : ความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา มีหลายมิติ

ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น ประเทศไทยก็ต้องตั้งอยู่ในที่นี้ และมีพรมแดนร่วมกับกัมพูชาเกือบ 800 กิโลเมตร เรามีการค้าขายชายแดนต่อกัน มีแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน มีแม่น้ำโขงร่วมกัน มี

วัฒนธรรม ศาสนาใกล้เคียงกัน ประชาชน 2 ประเทศไปมาหาสู่กัน เรามีความสัมพันธ์กันในอาเซียน ในคณะกรรมการลุ่มน้ำโขง ฯลฯ อีกมากมายจนนับไม่ถ้วน

ปัญหาปราสาทพระวิหารเป็นเพียงปัญหาเดียวในความสัมพันธ์พหุมิติ การรักษาผลประโยชน์ของเรา เราก็ต้องทำ แต่จะอย่างไรไม่ให้เสียสัมพันธทุกมิติตั้งแต่เกิดความสัมพันธ์ทางการทูตทั้ง 2 ครั้ง ระหว่างปี 2500-2509

เราจะ “จำกัดปัญหา” ไม่ให้ลุกลามไปทำลายพหุมิติแห่งความสัมพันธ์อย่างไร นี่คือโจทย์ใหญ่ที่คนที่รับผิดชอบต่อบ้านเมืองต้องคิด และจะคิดได้รอบคอบก็โดยอาศัยสติและปัญญา การศึกษาหาความรู้อย่างแท้จริง ดังนั้น “ศูนย์กัมพูชาศึกษา” ก็ดี “เมียนมาร์ศึกษา” ก็ดี “ลาวศึกษา” ก็ดี ควรเกิดขึ้นทั้งในมหาวิทยาลัย และกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อหาความรู้ในการพัฒนาพหุมิติแห่งความสัมพันธ์บนสันติวิธี

บทเรียนที่สี่ : การปรับปรุงการบริหารราชการแผ่นดิน

ต่อไปนี่ คือข้อเสนอให้ปรับปรุงระบบการบริหารราชการแผ่นดินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

- การปรับปรุงระบบการเสนอและพิจารณาเรื่อง โดยคณะรัฐมนตรี

การเสนอเรื่องสำคัญให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาควรมีเรื่องจริงให้น้อยที่สุด ควรมีเวลาให้รัฐมนตรีแต่ละคนได้ใคร่ครวญไตร่ตรอง โดยรอบคอบ เฉพาะเรื่องที่ถูกเงิน จำเป็นเร่งด่วน และหากไม่พิจารณาจะเสียหายเท่านั้นที่ควรเป็นวาระจริง ทั้งควรมีการแจกเอกสารให้คณะรัฐมนตรีรับทราบ โดยเรื่องลับจริงๆ อาจใช้วิธีการแถลงด้วยวาจาได้

- ควรต้องถือว่า เมื่อมีข้อสงสัยว่า เรื่องใดควรได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาหรือไม่ ต้องส่งให้รัฐสภาพิจารณา และถ้าเกรงว่าจะกระทบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือการชี้แจงอาจถูกนำไปอ้างอิงได้ในภายหลัง ก็ให้เป็นเอกสิทธิ์ของรัฐบาลที่จะขอให้ประชุมลับ

- การลงนามย่อ (Initial) จะกระทำได้ต่อเมื่อ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแล้ว

- เรื่องใดที่ไม่ต้องการให้เป็นหนังสือสัญญา มีผลตามกฎหมายระหว่างประเทศ ให้เขียนระบุให้ชัดในเอกสารว่าเป็นคำประกาศเจตนารมณ์ทางการเมืองที่ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย

- การสื่อสารกับสาธารณชนต้องกระทำเป็นขั้นเป็นตอนไปตั้งแต่ต้น ไม่พึง “ชี้แจง” เมื่อเกิดเหตุแล้ว เพราะไม่มีน้ำหนัก และไม่สร้างความไว้วางใจ

ทั้งหมดนี้ เป็นบทเรียนที่เรา “ได้” จากกรณีปราสาทพระวิหาร ส่วนเราจะใช้ประโยชน์จากบทเรียนนี้หรือไม่ก็อยู่ที่เรา พึงไตร่ตรองเอาด้วยความรอบคอบ ต่อไป

3.4 บทความ 3 บทความ เกี่ยวกับ “ข้อพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชาในคดีปราสาทพระวิหาร” “ข้อสงวนของไทยเกี่ยวกับคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในคดีปราสาทพระวิหาร” และ “สนธิสัญญาและคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในคดีปราสาทพระวิหาร” ของ ศาสตราจารย์ ดร. สมปอง สุจริตกุล

ในช่วงเดือนมิถุนายน 2551 ในขณะที่กรณีปราสาทพระวิหารและแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา กำลังเป็นประเด็นปัญหาการเมืองที่ถกเถียงกันอย่างรุนแรงอยู่นั้น ศ.ดร. สมปอง สุจริตกุล ได้เขียนบทความเกี่ยวกับปราสาทพระวิหารทั้ง 3 บทความ ออกเผยแพร่ทั่วไป เพื่อให้ประชาชนชาวไทยเข้าใจภูมิหลัง จุดยืน และข้อเท็จจริง ตลอดจนหลักกฎหมายที่ถูกต้อง ก่อนที่จะดำเนินการชี้แจงหรือโต้แย้งกับฝ่ายกัมพูชา ซึ่งมีหลายประเด็นที่แตกต่างกับความคิดเห็นของกระทรวงการต่างประเทศ โดยสรุปว่า ปราสาทพระวิหารเป็นของไทยและอยู่ในเขตอำนาจอธิปไตยของไทย มีเนื้อหาสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

3.4.1 บทความเกี่ยวกับข้อพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชาในคดีปราสาทพระวิหาร (เผยแพร่เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2551)

ในฐานะที่เป็นคนไทยคนหนึ่ง ผมขอแสดงความห่วงใยเกี่ยวกับข่าวสารและคำวิพากษ์วิจารณ์ในหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ ที่พาดพิงถึงคดีปราสาทพระวิหารอย่างคลุมเครือ และโดยที่ผมบังเอิญมีส่วนใกล้ชิดและอยู่ในเหตุการณ์ตั้งแต่แรกเริ่มมีปัญหาขัดแย้ง อันส่งผลไปถึงข้อพิพาทซึ่งเป็นคดีความในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์

ก่อนอื่น ผมขอเรียนชี้แจงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพื้นฐานบางประการที่อาจอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนชาวไทย เกี่ยวกับสถานภาพและผลทางกฎหมายของคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ.1962 ในคดีปราสาทพระวิหาร ตลอดจนปฏิบัติการและท่าทีของไทยรวมทั้งการคัดค้านคำพิพากษาและข้อสงวนซึ่งไทยได้แถลงต่อคณะกรรมการที่ 6 (กฎหมาย) ในที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยสามัญที่ 17 ในปีเดียวกัน

1) ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศต่างกับศาลภายในในข้อที่ศาลระหว่างประเทศไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความใดๆ ทั้งสิ้น นอกจากจะได้รับความยินยอมจากรัฐคู่กรณี ในคดีปราสาทพระวิหาร ไทยได้คัดค้านอำนาจศาลแล้วแต่แรกเริ่ม แต่ศาลได้มีคำพิพากษาเบื้องต้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม ค.ศ.1961 ยืนยันอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลทั้งๆ ที่ได้เคยมีการกล่าวอ้างในศาลในคดีอื่นก่อนหน้านั้นว่าคำรับอำนาจศาลถาวรของไทยฉบับแรกมิได้โอนย้ายมาใช้ในศาลยุติธรรมปัจจุบันซึ่งรับช่วงปฏิญญารับอำนาจศาลจากศาลถาวรภายใต้องค์การสันนิบาตชาติตาม

ความในข้อ 36 วรรค 5 แห่งธรรมนูญศาลปัจจุบัน ทั้งนี้ เนื่องจากไทยมิได้เป็นสมาชิกที่ร่วมก่อตั้งสหประชาชาติมาแต่แรกเริ่มเมื่อ ค.ศ.1945

2) คำฟ้องของกัมพูชาระบุเฉพาะอำนาจอธิปไตยเหนือพื้นที่ที่ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ มีอาจขยายให้กว้างออกไปนอกพื้นที่จนครอบคลุมเขาพระวิหารซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทิวเขาดงรัก ฉะนั้น การกล่าวถึงข้อพิพาทในคดีว่าเป็น ‘คดีเขาพระวิหาร’ หรือ ‘คดีปราสาทเขาพระวิหาร’ จึงคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ที่ถูกต้องคือ ‘คดีปราสาทพระวิหาร’ โดยจำกัดพื้นที่เฉพาะบริเวณที่ตั้งของปราสาท

3) คำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศจึงจำกัดเฉพาะภายในกรอบคำร้องที่กัมพูชายื่นฟ้องโดยไม่อาจขยายพื้นที่นอกเหนือจากบริเวณที่ตั้งของปราสาท

4) ข้อ 59 แห่งธรรมนูญศาลกำหนดไว้ว่า คำพิพากษาของศาลไม่มีผลผูกมัดผู้หนึ่งผู้ใด ยกเว้นคู่กรณี ได้แก่ ไทยและกัมพูชา และเฉพาะส่วนที่เป็นประเด็นในข้อพิพาทเท่านั้น ฉะนั้น คำพิพากษาจึงไม่อาจขยายไปถึงคำขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก และไม่ผูกพันองค์การยูเนสโกหรือทบวงการชำนัญพิเศษอื่นๆ รวมทั้งศาลซึ่งเป็นองค์กรของสหประชาชาติและศาลระหว่างประเทศอื่นๆ อาทิ ศาลกฎหมายทะเล

5) คำพิพากษาของศาลไม่มีกติกอบังคับคดี ในทางปฏิบัติจึงไม่อาจนำมาบังคับคดีได้ แต่ไทยก็ได้ปฏิบัติตามโดยไม่ขัดขืนหรือละเมิดคำพิพากษา ไทยได้ถอนบุคลากรไทยผู้ทำหน้าที่ดูแลรักษาปราสาทพระวิหาร ย้ายเสาธงชาติไทยออกมานอกพื้นที่ปราสาทพระวิหารและสร้างรั้วล้อมตัวปราสาทไว้ เป็นการถอนการครอบครองปราสาทพระวิหารตามคำพิพากษา

6) เนื่องจากไทยไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษา จึงไม่ยอมรับอำนาจอธิปไตยของกัมพูชา และยื่นประท้วงคัดค้านคำพิพากษาดังกล่าวและตั้งข้อสงวนไว้ โดยไทยถือว่าปราสาทพระวิหารยังอยู่ในอำนาจอธิปไตยของไทย และจะกลับไปครอบครองปราสาทพระวิหารอีกเมื่อคำพิพากษาได้รับการพิจารณาทบทวนแก้ไขอีกครั้ง ด้วยเหตุผลดังกล่าว ไทยจึงไม่สมควรเปลี่ยนท่าทีหรือยอมรับอำนาจอธิปไตยของกัมพูชาเหนือปราสาทพระวิหาร ซึ่งจะทำได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบในระดับรัฐบาลและประชามติ หากพิจารณาตามความเป็นจริงทางภูมิศาสตร์ กัมพูชาไม่อาจเข้ามาครอบครองปราสาทพระวิหารได้โดยง่าย เพราะทางขึ้นเป็นหน้าผาสูงชัน การเดินทางไปปราสาทพระวิหารของชาวกัมพูชาจึงจำเป็นต้องใช้เส้นทางที่ผ่านประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันปรากฏว่าไทยได้ปล่อยปละละเลยและไม่เข้มงวดในการสงวนเส้นทางซึ่งเป็นของไทย และปล่อยให้ชาวกัมพูชาผ่านไปมาได้โดยเสรี ไม่มีการตั้งด่านตรวจคนเข้าเมืองหรือเก็บค่าผ่านทางแต่ประการใด ฉะนั้น จึงสมควรที่จะนำมาตรการที่ถูกต้องและเหมาะสมในการเข้าออกประเทศมาใช้อย่างเข้มงวด

เพื่อป้องกันมิให้เกิดการเข้าใจผิดและถือสิทธิ์อันมิชอบ ทั้งนี้ โดยยึดหลักการปักปันเขตแดนดั้งเดิมตามเส้นสันปันน้ำซึ่งไม่มีการทับซ้อนโดยเด็ดขาด

7) คำพิพากษาของศาลในคดีนี้มีได้เป็นคำพิพากษาเอกฉันท์ เนื่องจากมีเสียงข้างมากเพียง 9 ต่อ 3 และ 7 ต่อ 5 ในบางประเด็น จึงถือได้ว่าเกือบครึ่งหนึ่งของศาลยังมีความเห็นว่าไทยสมควรมีอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหาร ทั้งนี้ โดยที่กฎหมายระหว่างประเทศมีการพัฒนาก้าวหน้าต่อเนื่อง จึงเป็นไปได้ที่ความเห็นจะเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต ซึ่งหมายถึงคำพิพากษาแย้งที่มีเหตุผลอาจเป็นที่ยอมรับนับถือและปฏิบัติตาม

8) หากพิจารณาในภาพรวมจะเห็นได้ว่าศาลเชื่อในหลักการว่าเส้นสันปันน้ำยังคงเป็นเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาในบริเวณเทือกเขาดงรัก เส้นสันปันน้ำที่เขાพระวิหารอยู่ที่ขอบหน้าผา ฉะนั้น ถ้าจะมีการสำรวจใหม่ เส้นแบ่งเขตน่าจะเป็นเช่นเดิมโดยใช้สันปันน้ำเป็นหลัก ปราสาทพระวิหารจึงยังอยู่ในเขตแดนไทย

9) เพื่อความเข้าใจในคำพิพากษาอย่างแจ่มแจ้ง จำเป็นต้องศึกษาโดยอ่านอย่างละเอียด เริ่มแต่หน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย ในกรณีพิพาทคดีปราสาทพระวิหาร ตั้งแต่หน้า 1 ถึงหน้า 146 เป็นคำพิพากษาโดยรวม ประกอบด้วยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาแย้งและคำพิพากษาเอกเทศ จึงจำเป็นต้องอ่านโดยตลอดจึงจะเห็นภาพรวมที่สมบูรณ์

ผมได้ตั้งข้อสังเกตข้างต้นเพื่อให้ประชาชนชาวไทยเข้าใจภูมิหลัง จุดยืนและข้อเท็จจริงตลอด จนหลักกฎหมายที่ถูกต้องในส่วนของไทย ก่อนที่จะชี้แจงหรือโต้แย้งกับฝ่ายกัมพูชาซึ่งต้องดำเนินตามข้อเท็จจริงและหลักฐานที่ปรากฏอย่างชัดเจนว่า ปราสาทพระวิหารเป็นของไทยและอยู่ในเขตอำนาจอธิปไตยของไทย โดยที่กัมพูชาเป็นสมาชิกใหม่ของสมาคมอาเซียน จึงควรที่จะเปิดการเจรจาอย่างสันติวิธีและเที่ยงธรรม โดยอาศัยกฎหมายและข้อเท็จจริงเป็นหลัก

อนึ่ง ผมขอเรียนย้ำอีกครั้งว่า ข้อพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชาเป็นคดี “ปราสาทพระวิหาร” ทั้งในภาษาไทย อังกฤษและฝรั่งเศส หากใช้คดี “เขาพระวิหาร” หรือ “ปราสาทเขาพระวิหาร” ไม่

3.4.2 บทความเกี่ยวกับ ข้อสงวนของไทยเกี่ยวกับคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในคดีปราสาทพระวิหาร(เผยแพร่เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2551)

ในฐานะผมเป็นคนไทยคนหนึ่ง ผมยังมีความห่วงใยเป็นอันมากที่ได้รับทราบข่าวว่ารัฐบาลไทยแสดงท่าทีว่าจะยอมตกลงรับอำนาจอธิปไตยของกัมพูชาเหนือปราสาทพระวิหารอันเป็นพื้นที่ทับซ้อน นอกจากนั้น ยังอาจจะเปิดการเจรจาหยิบยกดินแดนไทยในเขตต่อเนื่องตามแผนที่ที่กัมพูชาเสนอเพิ่มเติมอีกด้วย

ข้อสงวนที่รัฐบาลไทยได้ตั้งไว้รวมทั้งคำคัดค้านไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาข้างมากของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 1962 มีขอบเขตกว้างขวาง หากได้จำกัด

เฉพาะการร้องขอให้ศาลพิจารณาทบทวนคำพิพากษามาข้อ 61 ของธรรมนูญศาลยุติธรรมแต่อย่างใด ข้อสงวนของไทยครอบคลุมถึงธรรมนูญศาลทั้งหมดรวมทั้งข้อ 60 ซึ่งไม่มีการจำกัดเวลา 10 ปี เช่นข้อ 61 นอกจากนั้น ยังคลุมถึงกฎบัตรสหประชาชาติทั้งฉบับโดยเฉพาะข้อ 33 ที่เปิดโอกาสให้คู่กรณีแสดงหาช่องทางระงับกรณีพิพาทโดยสันติวิธี อาทิ อนุญาโตตุลาการ คณะกรรมการประนอม หรือคณะกรรมการไกล่เกลี่ย ฯลฯ ข้อสงวนของไทยจึงเปิดโอกาสให้กัมพูชาแสดงมิตรไมตรีต่อไทยโดยเสนอก่อนอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารให้ไทย หรือยินยอมให้ใช้อำนาจอธิปไตยร่วมกันตามที่กัมพูชาได้เคยเสนอเมื่อ 50 ปีก่อน (ค.ศ.1985)

การที่ไทยยืนยันที่จะหยิบยื่นปราสาทพระวิหารให้เป็นของกัมพูชาเพียงผู้เดียว โดยยอมถอนข้อสงวนที่บรรพชนได้ตั้งไว้หมายถึงการสละอำนาจอธิปไตยเหนือพื้นที่ทับซ้อนในบริเวณที่ตั้งปราสาทพระวิหาร เนื่องจากประเทศทั้งสองต่างก็ถือว่าบริเวณนั้นอยู่อำนาจอธิปไตยของตน โดยกัมพูชาอาศัยคำพิพากษาข้างมากและไทยอาศัยคำพิพากษาแย้งและเส้นสันปันน้ำเป็นเส้นชี้เขตตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ

ถ้าไทยยังไม่เข้าใจในข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงอย่างแจ่มแจ้ง ไทยชอบที่จะรักษาข้อสงวนเดิมไว้และไม่ยินยอมยกดินแดนให้กัมพูชาโดยปราศจากเงื่อนไข

หากทั้งฝ่ายไทยและกัมพูชาเข้าใจสถานภาพของเขตแดนที่ได้ปักปันตามข้อตกลงในสัญญาระหว่างไทยกับกัมพูชา(ฝรั่งเศส) ค.ศ. 1905 อย่างถ่องแท้ ปัญหาเรื่องสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศทั้งสองก็ไม่น่าเกิดขึ้นได้

3.4.3 บทความเกี่ยวกับ สนธิสัญญาและคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในคดีปราสาทพระวิหาร (เผยแพร่เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2551)

เนื่องจากผมได้ทราบข่าวเพิ่มเติมเรื่องปราสาทพระวิหารว่า คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบให้ไทยลงนามในแถลงการณ์ร่วมกับกัมพูชายินยอมให้กัมพูชาจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกในนามของกัมพูชาแต่ผู้เดียวต่อยูเนสโกอันเป็นทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติ ในฐานะที่ผมเป็นทนายผู้ประสานงานกลุ่มทนายไทยทั้ง 4 ชาติในคดีปราสาทพระวิหาร ประกอบด้วย ทนายอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เบลเยียม และไทย โดยทนายเบลเยียม ฯพณฯ อังรี โรแลนด์ หลานของเจ้าพระยาอภัยราชา (กุस्ताฟ โร-แลง จ้ากเกอเมน) เป็นประธาน นอกจากนั้นผมยังอยู่ในคณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศของสหประชาชาติและอดีตรองประธานคณะกรรมการฯ เป็นเวลา 10 ปี และเป็นที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญของยูเนสโกเกี่ยวกับปัญหากฎหมายซึ่งครอบคลุมไปถึงการจดทะเบียนมรดกโลก ผมมีความวิตกและห่วงใยอย่างลึกซึ้งในปัญหาในปัจจุบันของประเทศชาติ จึงใคร่ขอชี้แจงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายดังต่อไปนี้

ในประเด็นที่ว่าแถลงการณ์ร่วม ไทย-กัมพูชา เป็นสนธิสัญญาหรือไม่นั้น ไม่มีนักกฎหมายระหว่างประเทศคนใดในโลกสามารถปฏิเสธความจริงข้อนี้ได้ ทั้งนี้ เนื่องจากสนธิสัญญา คือ 'ความตกลงระหว่างรัฐ' ที่มีผลผูกพันตามกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งอาจเป็นได้หลายรูปแบบ อาทิ อนุสัญญา ปฏิญญา หนังสือแลกเปลี่ยน หรือแถลงการณ์ร่วม แม้แต่สมาคมอาเซียนยังสถาปนาขึ้นมาได้จากแถลงการณ์ร่วมลงวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1967 ซึ่งผมเองเป็นประธานคณะกรรมการร่าง ในทำนองเดียวกัน สหประชาชาติที่สถาปนาโดยกบฏรศหประชาชาติ ลงนามโดยสมาชิกผู้เริ่มก่อตั้งก็ไม่คิดเพี้ยนไปจากแถลงการณ์ร่วมของอาเซียน

ฉะนั้น การที่ผู้หนึ่งผู้ใดอ้างว่า 'แถลงการณ์ร่วม' มิใช่ 'สนธิสัญญา' นั้น จึงเป็นการเข้าใจผิดโดยรากฐานและปราศจากความรู้ความเข้าใจในตัวของอนุสัญญากรุงเวียนนาเมื่อปี ค.ศ. 1969 ว่าด้วยสนธิสัญญาซึ่งได้ให้นิยามสนธิสัญญาไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นความตกลงระหว่างประเทศ ซึ่งทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรและมีผลผูกพันตามกฎหมายระหว่างประเทศไม่ว่าจะทำขึ้นในรูปแบบใดโดยไม่จำเป็นต้องใช้ชื่อว่า 'สนธิสัญญา' เสมอไป ทั้งนี้จะเป็นในรูปแบบ 'แถลงการณ์ร่วม' ก็ยังได้

ด้วยเหตุผลข้างต้น แถลงการณ์ร่วม ไทย-กัมพูชา จึงเป็นสนธิสัญญาฉบับใหม่ซึ่งยืนยันว่าบัดนี้ไทยได้เพิกถอนคำคัดค้านคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในคดีปราสาทพระวิหารเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 1962 รวมทั้งถอนข้อสงวนที่ตั้งไว้อย่างชัดเจนในเดือนกรกฎาคมปีเดียวกัน โดย ฯพณฯ ดร. ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้มีหนังสือถึงเลขาธิการสหประชาชาติแสดงท่าทีของรัฐบาลไทยอย่างชัดแจ้งว่าไทยมิได้ขัดขืนหรือฝ่าฝืนคำพิพากษาของศาลฯ ซึ่งไทยไม่เห็นด้วย

สรุปได้ว่าคำแถลงการณ์ร่วมของไทยและกัมพูชาซึ่งลงนาม โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกับเอกอัครราชทูตกัมพูชาประจำประเทศไทยเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2551 เป็นการหยิบยื่นดินแดนให้กัมพูชาโดยปราศจากเงื่อนไข

ในฐานะที่เป็นสมาชิกสหประชาชาติ หลังจากศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตัดสินข้อพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชาจนคดีปราสาทพระวิหารเสร็จสิ้น ไทยได้ถอนทหารและยามออกจากบริเวณปราสาทพระวิหาร และไม่ขัดขวางหรือกีดกันการเข้าไปครอบครองตัวปราสาทโดยกัมพูชา แต่กระนั้นก็ตาม ไทยได้มีหนังสือคัดค้านไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาข้างมาก แต่เห็นพ้องกับคำพิพากษาแย้ง และได้ตั้งข้อสงวนว่าไทยอาจกลับเข้าไปครอบครองปราสาทพระวิหารในวันข้างหน้า ทั้งนี้ เนื่องจากไทยยังคงถือว่าปราสาทพระวิหารอยู่ในอำนาจอธิปไตยของไทย

หนังสือฉบับนั้นส่งไปจากกรมสนธิสัญญาและกฎหมายของกระทรวงการต่างประเทศ โดย ม.จ. เพลิงนพดล รพีพัฒน์ โอรสในกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระบิดาแห่งกฎหมายไทย

เป็นอธิบดี และนายจาพิกรณ์ เศรษฐบุตร ผู้รักษาการที่ปรึกษากฎหมายเป็นหัวหน้ากองกฎหมาย และ ผม นายสมปอง สุจริตกุล เป็นผู้กร่าง หนังสือว่าด้วยข้อสงวนยังมีผลบังคับจนถึงปัจจุบัน โดยมีได้มีการขาดอายุความตามความเข้าใจของบางท่าน ทั้งนี้เพราะมิได้จำกัดอยู่เพียงการทบทวน คำพิพากษาตามนัยข้อ 61 แห่งธรรมนูญศาล หากใช้กับการตีความและขอบเขตของคำพิพากษานัย ข้อ 60 โดยตรงและข้อ 33 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติซึ่งล้นพ้นอายุความ

เนื่องจากศาลยุติธรรมระหว่างประเทศไม่มีมาตรการในการดำเนินการบังคับคดีเช่นศาลยุติธรรมในระบบกฎหมายภายในของไทยหรือของประเทศอื่นๆ ซึ่งมีองค์กรที่จะดำเนินการตาม กระบวนยุติธรรม อาทิ กองหมาย กองรักษาทรัพย์ และกองบังคับคดี ฯลฯ ฉะนั้น เมื่อศาลยุติธรรม ระหว่างประเทศได้ตัดสินคดีหนึ่งคดีใด จึงไม่มีการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษา และอาจไม่ มีการปฏิบัติตามคำพิพากษาเลยก็ได้

ในกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชาในคดีปราสาทพระวิหาร แม้เสียงข้างมากจะ ตัดสินให้ปราสาทพระวิหารอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของกัมพูชา แต่ยังมีผู้พิพากษาอีกหลายท่านที่ เขียนคำพิพากษาแย้งไว้ว่าปราสาทพระวิหารยังคงอยู่ในเขตอำนาจอธิปไตยของไทยตามหลักสัน ปินน้ำที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญา ค.ศ. 1904

พื้นที่ทับซ้อนในปัจจุบันของไทยกับกัมพูชานั้น ได้แก่ตัวปราสาทพระวิหารเท่านั้น แม้ในแผนที่อีกหลายฉบับลากเส้นเขตแดนไทยไม่ตรงกัน ไทยถือว่าปราสาทพระวิหารเป็นเขตใน อำนาจอธิปไตยของไทย กัมพูชาก็ถือว่าอยู่ในเขตของกัมพูชา ไทยยึดสันปันน้ำเป็นเส้นแบ่งเขต ตามสนธิสัญญาทวิภาคีกับฝรั่งเศสลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ร.ศ. 122 ดังนี้

ข้อ 1 กำหนดเขตแดนบริเวณที่ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ให้เป็นไปตามยอดภูเขาปันน้ำ ระหว่างดินแดนน้ำตกน้ำแสนแลดินแดนน้ำตกแม่โจงฝ่ายหนึ่ง กับดินแดนน้ำตกน้ำมูลอีกฝ่ายหนึ่ง จนบรรจบถึงภูเขาผาด่าง แล้วต่อเนื่องไปข้างทิศตะวันออกตามแนวยอดภูเขานี้จนบรรจบถึงแม่โจง ตั้งแต่ที่บรรจบนี้ขึ้นไป แม่โจงเป็นเขตแดนของกรุงสยาม ตามความข้อ 1 ในหนังสือสัญญาใหญ่ ณ วันที่ 3 ตุลาคม รัตนโกสินทร์ศก 112

3.5 บทความเรื่อง “การปักปันเขตแดนยังไม่แล้วเสร็จ” ? “แผนที่ฝรั่งเศสทำแต่ฝ่าย เดียว” ! “เส้นเขตแดนตามมติคณะรัฐมนตรี 2505” “ไทยไม่ควรขึ้นทะเบียนร่วม” โดย ม.ล. วัลย์ วิชา จรูญโรจน์ และ ประกาศิตธิ์ แก้วมงคล

ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2551 ขณะที่กรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดก โลก กำลังเป็นประเด็นการเมืองร้อนแรงที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง นักวิชาการจากสถาบัน

ไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นำโดย ม.ล.วัลย์วิภา จรุงโรจน์ และ ประภาสทิธี แก้วมงคล ได้เขียนบทความเรื่อง “การปักปันเขตแดนยังไม่แล้วเสร็จ” ? “แผนที่ฝรั่งเศสทำแต่ฝ่ายเดียว” ! “เส้นเขตแดนตามมติคณะรัฐมนตรี 2505” “ไทยไม่ควรขึ้นทะเบียนร่วม” ขึ้น เพื่อโต้แย้งข้อคิดเห็นของกระทรวงการต่างประเทศ ที่ชี้แจงไว้ในสมุดปกขาว ในประเด็นสำคัญๆ หลายประเด็น และเพื่อคัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา โดยพิจารณาว่า กรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา นั้น ประเด็นปัญหา คือ ราชอาณาจักรไทยและราชอาณาจักรกัมพูชาต่างถือแผนที่คนละฉบับ ดังนั้น มิติการทำความเข้าใจและการหาทางออกจึงเป็นมิติของเรื่องเขตแดนเป็นหลัก นำมิติอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ฯลฯ

บทความนี้ได้อภิปรายประเด็นสำคัญเกี่ยวกับเขตแดน 3 ประเด็น โดยมีข้อมูล หลักฐาน เอกสาร ภาพถ่าย แผนที่ ประกอบโดยละเอียด พร้อมทั้งข้อมูลเสนอแนะ แนวปฏิบัติเพื่อเป็นทางออกไว้ ซึ่งมีเนื้อหาสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

3.5.1 ความหมายที่แตกต่างกันระหว่างคำว่า “การปักปันเขตแดน” และ “การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน”

การปักปันเขตแดนของประเทศไทยนั้น ในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ประเทศไทยได้มีการปักปันแนวเขตแดนไว้อย่างแน่ชัดกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสี่ด้าน ร่วมกับประเทศชาติมหาอำนาจ ได้แก่ ด้านไทย-ลาว และไทย-กัมพูชา ทำกับประเทศฝรั่งเศส ส่วนด้านไทย-พม่า และไทย-มาเลเซีย ทำกับประเทศอังกฤษ ซึ่งการดำเนินการในขณะนั้นทั้งสองฝ่ายได้จัดทำหลักฐานแสดงแนวเขตไว้ด้วย อาทิเช่น สนธิสัญญา อนุสัญญา แผนที่ปักปัน และหลักเขตแดน เพื่อใช้ในการอ้างสิทธิดินแดน ทั้งนี้ หลักฐานดังกล่าวยังคงมีผลบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบันและสืบสิทธิมายังประเทศเพื่อนบ้าน ภายหลังได้รับเอกราช สรุปได้ว่า แนวเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านได้กำหนดไว้แน่ชัดตั้งแต่ในอดีตและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแนวเขตแดนไปจากที่ตกลงกันได้

การสำรวจและปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านนับตั้งแต่ในอดีตมาจนถึงปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 ยุค ได้แก่

ยุคแรก เป็นการสำรวจและปักปันเขตแดนร่วมกับประเทศมหาอำนาจ เรียกว่า “การสำรวจและปักปันเขตแดน” (Delimitation)

ยุคปัจจุบัน เป็นการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยตรง เรียกว่า “การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน” (Demarcation)

ซึ่งความหมายของสองกิจกรรมนี้ แตกต่างกัน โดยสิ้นเชิง

ตามข้อเท็จจริง การปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชานั้น กระทำเสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์แล้วตามสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ.1904 (ร.ศ.122) ซึ่งเป็นหนังสือสนธิสัญญาใหญ่แม่ต่อมาจากภายหลัง จะมีการทำสนธิสัญญาปักปันเขตแดนระหว่างสยาม-ฝรั่งเศสบริเวณกัมพูชาอีกครั้งในปี ค.ศ.1907 โดยเริ่มจากช่องเสม็ดไปสิ้นสุดที่ช่องเกล (ห่างจากเขาพระวิหารมาทางทิศตะวันตกประมาณ 90 กิโลเมตร) ดังนั้นเขตแดนอันเป็นผลจากสนธิสัญญาปักปันเขตแดนทั้ง 2 ฉบับ จึงมาบรรจบกันที่ช่องเกลนี้ และไม่ได้มีผลยกเลิกแนวเขตแดนบริเวณเขาพระวิหาร(สนธิสัญญา 1904) ซึ่งยังคงยึดถือตามสันปันน้ำแต่ประการใด จึงสรุปว่าการปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชานั้นได้เสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์แล้วโดยไม่มีข้อสงสัยใดๆ นับจนถึงปัจจุบันเป็นเวลาถึง 104 ปี (ค.ศ.2008)

ประเทศกัมพูชาเป็นอดีตประเทศในอารักขา(อาณานิคมอินโดจีน)ของฝรั่งเศส ดังนั้นเมื่อได้รับเอกราชแล้วย่อมเป็นผู้สืบสิทธิต่างๆจากฝรั่งเศส สนธิสัญญาหรือพันธกรณีใดๆ ที่ฝรั่งเศสได้ทำไว้กับประเทศไทย(สยาม)ไม่ว่าจะเป็นสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ.1904 และสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ.1907 ย่อมมีผลผูกพันกัมพูชาด้วย ดังนั้นกัมพูชาจะปฏิเสธการยอมรับผลของการปักปันฯที่เกิดขึ้นและเสร็จสิ้นมาแล้วนั้นไม่ได้

ดังนั้นย่อมยืนยัน ได้อย่างแน่นอนว่า ไม่มีพื้นที่ทับซ้อนระหว่างไทยกับกัมพูชา เพราะได้มีการปักปันกันเอาไว้ชัดเจนแล้วตามสนธิสัญญา แม้ว่ากัมพูชาจะอ้างแผนที่คนละฉบับกับไทย แต่แผนที่ที่กัมพูชาใช้นั้น ไม่ถูกต้องตรงตามสนธิสัญญา จึงไม่สามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงเหนือสนธิสัญญาได้

Joint Boundary Committee : JBC หรือคณะกรรมการชายแดนร่วมไทย-กัมพูชาเป็นคณะทำงานที่ตั้งขึ้นตามบันทึกความเข้าใจของรัฐบาลทั้งสองฝ่าย (Memorandum of Understanding : MOU) เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ.2543 ให้ทำการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน (Demarcation)ทางบกตลอดแนว ตามที่ได้มีการเจรจาปักปันกันไว้แล้วตามสนธิสัญญาและอนุสัญญา ค.ศ.1904 ไม่ใช่ทำหน้าที่ปักปันเขตแดนตามที่บุคคลต่างๆกล่าวอ้าง เพราะได้เสร็จสิ้นไปแล้วตามคำอธิบายข้างต้น

เจ้าหน้าที่กองเขตแดน กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศและเจ้าหน้าที่กรมแผนที่ทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด ย่อมเป็นผู้ที่รู้เรื่องนี้ตลอดจนเทคนิคขั้นตอนต่างๆดีที่สุด แต่ก็ยังพยายามพุดข้อมูลอันเป็นเท็จทำให้เกิดความเข้าใจผิดและเกิดความสับสนอยู่ตลอดเวลา

ตัวอย่าง เช่น การกล่าวอ้างว่า “การปักปันเขตแดนยังไม่แล้วเสร็จ” โดยอ้างถึงข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ นายเชิดชู รักตะบุตร ผู้เป็นพยาน ได้ให้ถ้อยคำต่อศาลปกครอง

ว่า “...การปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา มีคณะกรรมการร่วมชายแดน ไทย-กัมพูชาที่จัดตั้งขึ้นตามบันทึกความเข้าใจระหว่างประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส ปี ค.ศ.1904 และปีค.ศ.1907 รวมความยาวพื้นที่ชายแดนประเทศไทยที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา 798 กิโลเมตร ที่ยัง เจริญปักปันเขตแดน ยังไม่สำเร็จ ซึ่งรวมทั้งเขตแดนบริเวณเขาพระวิหารด้วย จึงเชื่อว่ายังไม่มีการ ปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชาในบริเวณเขตแดนปราสาทพระวิหาร โดย คณะกรรมการร่วมชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประเทศทั้งสองแต่ประการใด...”

นอกจากนี้ ยังได้กล่าวไว้ในสมุดปกขาว กระทรวงการต่างประเทศ กรณีการขึ้น ทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก หน้า 22 กล่าวไว้ว่า “...ขณะนี้ยังอยู่ระหว่างการรื้อปักปัน เขตแดนระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศทั้งสองภายใต้กรอบคณะกรรมการเขตแดนร่วม” เป็นต้น

การอ้างว่า “การปักปันเขตแดน (Delimitation) ยังไม่แล้วเสร็จ” นั้น ผู้นำนักในการอ้าง สิทธิเหนือดินแดนย่อมน้อยกว่าการอ้างสิทธิเหนือดินแดนที่อยู่ในขั้นตอนของ “การสำรวจและ จัดทำหลักเขตแดน” และทำลายความชอบธรรมในการอ้างอธิปไตยของชาติเหนือดินแดนตลอด แนวชายแดนไทย-กัมพูชา ณ บริเวณที่อ้าง อันเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กัมพูชาอ้างสิทธิเหนือ ดินแดนไทย

3.5.2 การรับรองแผนที่ของกัมพูชาเป็น “แผนที่คณะกรรมการปักปันสยาม-ฝรั่งเศส”

ประเด็นสำคัญของการอ้างคำว่า “แผนที่คณะกรรมการปักปันสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ.1904” คือ การบิดเบือนข้อเท็จจริงและเป็นการรับรองแผนที่ของกัมพูชา

ตามที่กระทรวงการต่างประเทศของไทยได้ใช้คำว่า “แผนที่คณะกรรมการปักปันสยาม-ฝรั่งเศส” เรียกแผนที่ซึ่งกัมพูชาใช้ยึดถือเป็นเส้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ดังปรากฏในเอกสารแนบหมายเลข 2 ในหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ หมายเลข กต.0803/453 ส่งไปยังราชเลขาธิการ เรื่อง ผลการดำเนินการและการเจรจาของกระทรวงการต่างประเทศกรณี กัมพูชาขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2551 และกล่าวอีก หลายครั้งในสมุดปกขาวของกระทรวงการต่างประเทศ เรื่อง กรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระ วิหารเป็นมรดกโลก เป็นการกล่าวในลักษณะยอมรับสภาพของแผนที่ของกัมพูชาว่าเป็นแผนที่ ของคณะกรรมการปักปันร่วมสยาม-ฝรั่งเศส ทำขึ้นร่วมกันตามสนธิสัญญา ค.ศ.1904 และกัมพูชา เป็นผู้ใช้แผนที่ฉบับนี้ในปัจจุบัน ในขณะที่เดียวกันทำให้แผนที่ L7017 ซึ่งประเทศไทยใช้ยึดถือนั้นมี สถานะด้อยกว่าแผนที่ของกัมพูชา

ตามข้อเท็จจริง แผนที่ของกัมพูชา มาตรฐาน 1:200,000 ดังกล่าวเป็นแผนที่ซึ่งฝรั่งเศสจัดทำขึ้นฝ่ายเดียวโดยไม่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการผสมสยาม-ฝรั่งเศส ตามสนธิสัญญา ค.ศ.1904 แต่ประการใด เนื่องจากคณะกรรมการผสมชุดดังกล่าวได้ยุบเลิกไปในเดือนมีนาคม 1907 ก่อนที่จะมีการจัดทำแผนที่ฉบับดังกล่าวขึ้นมาเป็นเวลาถึง 1 ปี ส่วนแผนที่ฉบับนี้(1:200,000) ได้ถูกพิมพ์ขึ้นที่กรุงปารีสในระหว่างฤดูร้อนปี ค.ศ.1908 ดังนั้นคณะกรรมการผสมที่ตั้งขึ้นตามสนธิสัญญา 1904 จึงไม่มีโอกาสได้เห็นแผนที่ฉบับดังกล่าวเลย ดังนั้นย่อมเป็นไปได้ที่จะกล่าวว่าแผนที่ฉบับนี้(1:200,000)เป็นแผนที่ของคณะกรรมการปักปันสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ.1904

แผนที่ 1:200,000 ฉบับดังกล่าวนี้ กัมพูชาเคยใช้เป็นเอกสารแนบท้ายคำฟ้อง(แผนที่ผนวก1) ในคดีปราสาทพระวิหาร ต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (The International Court of Justice)หรือศาลโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ.2502-2505 ดังปรากฏว่า ในคำขอทั้ง 5 ข้อที่กัมพูชาขอให้ศาลชี้ขาดนั้น ศาลได้ตัดสินให้กัมพูชาชนะเพียง 3 ข้อ(ข้อ3,4,5) คือ (ข้อ3)กัมพูชามีอธิปไตยเหนือพื้นที่ที่ตัวปราสาทตั้งอยู่ (ข้อ4)ขอให้ไทยถอนกองกำลังทหาร ตำรวจหรือยามออกจากบริเวณใกล้เคียง (ข้อ5)ขอให้ไทยคืนวัตถุโบราณที่หายไปจากปราสาทหลัง ค.ศ.1954 โดยไม่ได้ระบุรายการว่ามีอะไรบ้าง ส่วนข้อ1 และข้อ2 นั้นศาลมิได้ชี้ขาดว่า แผนที่ 1:200,000 นั้นเป็นแผนที่ที่สร้างขึ้นโดยได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการผสมทั้งสองฝ่าย หรือมีสถานภาพตามกฎหมายที่ถูกต้อง และข้อ 2 ศาลไม่ได้ชี้ขาดว่า เส้นเขตแดนที่ปรากฏในแผนที่ 1:200,000 ของกัมพูชาเป็นเส้นเขตแดนที่ถูกต้องระหว่างไทยกับกัมพูชา

ผู้พิพากษา 3 ท่าน คือ Sir Percy Spender, Wellington Koo และ Moreno Quintana ได้ให้ความเห็นต่อแผนที่ 1:200,000 ของกัมพูชาไว้อย่างชัดเจนว่า

- (1) แผนที่ผนวก1 นั้นผิดพลาดไม่ถูกต้องในบริเวณปราสาทพระวิหาร
- (2) เส้นเขตแดนที่ปรากฏในแผนที่ผนวก1 นั้นคลาดเคลื่อน และ
- (3) เส้นสันปันน้ำตามสนธิสัญญา ค.ศ.1904 อยู่ที่ขอบหน้าผาในบริเวณปราสาทคือเส้นเขตแดนปันปราสาททั้งหมดให้อยู่ในเขตไทย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าแผนที่1:200,000 ของกัมพูชา ไม่ใช่แผนที่ของคณะกรรมการปักปันร่วมสยาม-ฝรั่งเศสตามสนธิสัญญา ค.ศ.1904 เป็นเส้นเขตแดนที่ขัดแย้งกับสนธิสัญญา ค.ศ.1904 และเป็นเส้นเขตแดนที่ไม่ทราบว่ามีใครเป็นผู้ลากไว้โดยปราศจากอำนาจ จึงเป็นแผนที่ที่โคมลอยที่เชื่อถือไม่ได้

3.5.3 เกี่ยวกับการเข้าใจผิดเรื่อง “เส้นเขตแดนตามมติคณะรัฐมนตรี 2505”

จากการที่กระทรวงการต่างประเทศของไทยและกรมแผนที่ทหารและหน่วยราชการต่างๆของไทย ได้เกิดความเข้าใจผิดว่า เส้นแสดงเขตที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม

2505 ให้กันแนวปราสาทพระวิหาร ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามคำตัดสินของศาลโลกที่ระบุว่าไทยต้องถอนกองกำลังออกจากบริเวณปราสาทพระวิหารนั้นเป็นเส้นเขตแดน หรือความเข้าใจผิดว่า มติกรม. 2505 นั้นเป็นการเปลี่ยนเส้นเขตแดนของไทย ดังปรากฏข้อความต่อไปนี้ในสมุดปกขาวของกระทรวงการต่างประเทศว่า “...คณะรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้มีมติให้คืนตัวปราสาทและพื้นที่โดยรอบปราสาทไปตามที่ศาลโลกตัดสิน และได้มีการกำหนดขอบเขตเส้นเขตแดนไทยบริเวณนี้ตามที่ไทยยึดถือใหม่ ซึ่งยังคงยึดถือตามสันปันน้ำเป็นหลัก เพียงแต่ได้กันเอาเขตตัวปราสาทพระวิหารออกกันไปให้กัมพูชา เส้นเขตแดนตามมติคณะรัฐมนตรี 2505 นี้ ยังเป็นเส้นเขตแดนที่หน่วยราชการต่างๆของไทยยึดถือมาจนถึงปัจจุบันนี้...”

และตามที่กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ ได้ทำเอกสารกล่าวหาว่า รัฐบาลไทยโดย ฯพณฯ ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (เมื่อ พ.ศ.2505) ได้มีหนังสือแจ้งเลขาธิการสหประชาชาติและ“... โดยได้ส่งแผนที่แสดงพื้นที่ตั้งของปราสาทพระวิหาร ซึ่งสอดคล้องกับที่มติคณะรัฐมนตรี พ.ศ.2505 (เอกสารแนบ3) และขอให้เลขาธิการสหประชาชาติแจ้งให้สมาชิกสหประชาชาติทราบว่าไทยปฏิบัติตามคำพิพากษา โดยสละอธิปไตย (relinquished her sovereignty) เนื้อพื้นที่ซึ่งเป็นที่ตั้งปราสาทพระวิหารตามแผนที่ดังกล่าว...”

ตามข้อเท็จจริง ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 10 กรกฎาคม 2505 และหนังสือสั่งการลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2505 ให้กระทรวงมหาดไทยไปจัดทำแนว ทำปายและกันรั้วลวดหนามรอบปราสาทพระวิหารนั้น เป็นการกันแนวเขตนาเพื่อเป็นการแสดงแนวปฏิบัติการ(Operational Line) ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย และเป็นการปฏิบัติตามคำตัดสินของศาลโลกที่ระบุว่าไทยต้องถอนกองกำลังออกจากบริเวณปราสาทพระวิหาร ไม่ใช่เป็นการกำหนดเส้นเขตแดน (Border Line) ใหม่ ดังนั้นมติคณะรัฐมนตรี 2505 จึงไม่ใช่การเปลี่ยนเส้นเขตแดนของไทย เส้นเขตแดนของไทยที่เขาวัดพระวิหารยังอยู่ที่สันปันน้ำเหมือนเมื่อก่อนที่ศาลโลกตัดสินทุกประการ

แผนที่แสดงการกันแนวเขตตามมติคณะรัฐมนตรี 2505 ที่ปรากฏอยู่ในสมุดปกขาว ของกระทรวงการต่างประเทศนั้น แสดงการลากเส้นตามมติคณะรัฐมนตรี 2505 ครอบคลุมบันไดทางขึ้นทั้งหมดให้เป็นของกัมพูชาซึ่งคลาดเคลื่อนไปจากหลักฐานอื่นๆที่ปรากฏ เช่น หนังสือกระทรวงมหาดไทยในข้อเสนอทางเลือกที่ 2 ที่เสนอว่า “...กำหนดพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้ารอบปราสาทพระวิหารมีแนวเขตจากปีกขวาของตัวปราสาทพระวิหารตั้งแต่ช่องบันไดหัก (ช่องบันไดหักอยู่ในบริเวณปราสาทพระวิหาร) ลากเส้นตรงผ่านขีดบันไดนาค ตรงไปจนถึงปราสาทพระวิหาร แล้วลากเส้นตรงขนานกับตัวปราสาทพระวิหาร ไปสุดที่หน้าผาชั้นด้านหลังปราสาทพระวิหาร จะเป็นเนื้อที่บริเวณปราสาทพระวิหารประมาณ 1/4 ตารางกิโลเมตร...” และข้อความดังกล่าวปรากฏอยู่ใน

สมุดปกขาวของกระทรวงการต่างประเทศด้วยเช่นกันในหน้าที่ 2 ว่า “...มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2505 รัฐบาลไทยได้คืนตัวปราสาทพระวิหารให้แก่กัมพูชา โดยกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่คืนให้แก่ฝ่ายกัมพูชาทางทิศเหนือที่ระยะ 20 เมตร จากบันไดนาคไปทางตะวันออกจนถึงช่องบันไดหัก และทางทิศตะวันตกที่ระยะ 100 เมตรจากแกนของตัวปราสาทไปทางทิศใต้จนจรดขอบหน้าผา...”

การที่กระทรวงการต่างประเทศกล่าวว่าเป็นเส้นเขตแดนจะเท่ากับเป็นการยกพื้นที่รอบตัวปราสาทซึ่งนอกเหนือจากคำตัดสินของศาลโลกให้เป็นของกัมพูชาโดยปริยาย การนำเอาแผนที่ที่คิดมาใช้อย่างนี้จะโดยจงใจหรือไม่ก็ตาม จะทำให้เกิดผลเสียหายตามมาอย่างน้อย 3 ประการ คือ ประการที่ 1 ยกพื้นที่รอบตัวปราสาทนอกเหนือจากคำตัดสินของศาลโลกให้แก่กัมพูชา ประการที่ 2 ยกบันไดทางขึ้นปราสาทตั้งแต่ขั้นที่ 1-162 ซึ่งเคยเป็นของไทยให้กับกัมพูชา ประการที่ 3 ละทิ้งการสงวนสิทธิของไทยเหนือปราสาทพระวิหารและพื้นที่โดยรอบปราสาท

คณะรัฐมนตรีเมื่อ พ.ศ.2505 ไม่ได้ยกบันไดทางขึ้นปราสาทให้แก่กัมพูชา และได้ทำประดู่เหล็กกันบันไดทางขึ้น ซึ่งไทยครอบครองบันไดทางขึ้นหลักตั้งแต่ขั้นที่ 1-162 มาตั้งแต่พ.ศ.2505 แม้กัมพูชาจะอ้างว่าการกันรั้วลวดหนามรอบตัวปราสาท และประดู่เหล็กนี้ไทยเป็นผู้จัดทำขึ้นเพียงฝ่ายเดียวก็ตาม แต่กัมพูชาก็ยอมรับและปฏิบัติตามมาเป็นเวลาหลายสิบปี(พ.ศ.2505-2542) เป็นการยืนยันว่า ประเทศไทยเป็นผู้ครอบครองทางขึ้นหลักของปราสาทพระวิหารมาก่อนที่กัมพูชาจะนำเอาไปขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

ศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุจริตกุล อดีตเจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศ ผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงในขณะนั้น เป็นผู้ร่างหนังสือแจ้งเลขาธิการสหประชาชาติฉบับดังกล่าวให้แก่ ฯพณฯ ดร.ถนัด คอมันตร์ ด้วยตนเอง ยืนยันว่า หนังสือฉบับดังกล่าว(ซึ่งร่างเอง)ไม่มีการแนบแผนที่แสดงที่ตั้งตัวปราสาทพระวิหารตามที่กระทรวงการต่างประเทศกล่าวอ้างแต่อย่างใด และในหนังสือฉบับดังกล่าวก็ไม่ปรากฏว่ามีการแนบ(Attach) เอกสารใดๆ ตรงตามที่ ศ.ดร.สมปอง สุจริตกุล ยืนยันทุกประการ

3.5.4 ไทยไม่ควรขึ้นทะเบียนร่วม

เป็นที่สังเกตได้ว่า ในช่วงที่กัมพูชาขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกนั้น รัฐบาลไทยแสดงท่าทีสนับสนุนอย่างแข็งขัน รวมทั้งให้การรับรองเสมือนไม่รักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ โดยเห็นได้จาก

- การอ้างว่า การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา ไม่เสียดินแดน และไม่กระทบอธิปไตยเหนือดินแดนของไทย

- การอ้างว่า กัมพูชามีสถานภาพการถือครองตัวปราสาทมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2505 ที่ไทยมอบการถือครองให้ตามคำพิพากษาของศาลโลก โดยไม่บ่งชี้ หรืออาจจะเรียกได้ว่า ปฏิเสธการสงวนสิทธิของไทย
- การอ้างว่า การปักปันเขตแดนยังไม่แล้วเสร็จ ซึ่งเป็นเท็จ
- การอ้างว่า แผนที่ของกัมพูชาเป็นแผนที่คณะกรรมการปักปันสยาม-ฝรั่งเศส ซึ่งเป็นเท็จ
- การบิดเบือนไปถือเอาเส้นปฏิบัติการ (Operation Guide Lines) เป็นเส้นเขตแดนตามมติกรม. 2505 ซึ่งเป็นเท็จ
- เบี่ยงเบนข้อเท็จจริง รวมถึงหลีกเลี่ยงที่จะบอกถึงเรื่องพื้นที่กันชน (Buffer Zone) และแผนจัดการพื้นที่รอบปราสาท ซึ่งเป็นเรื่องที่คณะกรรมการมรดกโลกกำหนดไว้ตามข้อบัญญัติ

ปรากฏการณ์หลังมติขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เราจะเห็นท่าทีของนายปองพล อดิเรกสาร (ประธานกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก) เสนอต่อสังคม ให้ไทยขึ้นทะเบียนร่วมองค์ประกอบต่างๆของปราสาทพระวิหารในฝั่งไทย

Statement ของนายปองพล อดิเรกสาร ต่อคณะกรรมการมรดกโลก เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ.2551 มีสาระสำคัญที่หน้า 3 ของเอกสาร ที่ว่า

“ The inscription of Preah Vihear should be further retended with the cooperation of Thailand and should be developed into a model case of transboundary nomination, and even a mixed cultural and natural nomination...”

และย่อหน้าสุดท้ายว่า “ We are thankful that the committee has agreed that would be desirable in the future to possible inscribition to capture criteria (iii) and (iv). To do this I strongly believe, the cultural and natural landscapes on the northern part of the Temple which lie in the Thai territory.....”

ศ.ดร.อดุล วิเชียรเจริญ อดีตประธาน คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก เมื่อให้สัมภาษณ์ข้อคิดเห็นของท่านต่อทีมนักวิชาการ ได้เตือนเรื่องการขึ้นทะเบียนแบบ mixed cultural and natural nomination ทั้ๆที่เอกสาร Draft Decision 32 COM ยังไม่ออกเผยแพร่รวมทั้งเตือนเรื่อง ICC ด้วยว่าเป็นประวัติศาสตร์ ไม่เคยมีที่ไหน แม้ที่นั่นจะมีปัญหาอย่างมาก เช่นกรณีกรุงโรม-นครวาติกัน

Statement ของนายปองพล อดิเรกสาร ต้องเทียบกับร่างข้อมติ (Draft Decision) และสาระในแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา (Joint Communiqué) จึงจะเห็นความจงใจของ “ผู้กระทำ” รวมถึงหาหนะที่จะเกิดขึ้นต่อประเทศไทย ดังนี้

Joint Communiqué (แถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา) ขยายความได้ว่า

- แถลงการณ์ร่วมข้อที่ 1 ในส่วนของพื้นที่นั้นกล่าวว่า “...ผังของการขึ้นทะเบียนครั้งนี้ ถูกแสดงโดยหมายเลข 1 ในแผนที่ซึ่งเตรียมโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของกัมพูชาที่แนบมาด้วยนี้ และ หมายเลข 2 ซึ่งเป็นพื้นที่กันชน (Buffer Zone) ทางด้านทิศตะวันออกและทิศใต้ของตัวปราสาท...” ในส่วนของหมายเลข 1 จะเห็นว่าแท้จริงแล้วกัมพูชาไม่มีสิทธินอกเหนือจากตัวปราสาทเลย การยอมให้กัมพูชานำพื้นที่รอบตัวปราสาทไปขึ้นทะเบียนเพียงฝ่ายเดียวจึงเท่ากับเป็นการยินยอมยกดินแดนให้กัมพูชา

- แถลงการณ์ร่วมข้อที่ 2 กล่าวไว้ราวกับกัมพูชาเป็นเจ้าของพื้นที่ว่า “ด้วยเจตนารมณ์แห่งมิตรไมตรี และการประนีประนอม ราชอาณาจักรกัมพูชายอมรับว่าการยื่นเสนอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกในขั้นนี้จะไม่รวมพื้นที่กันชนทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกของตัวปราสาท” หมายความว่าในขั้นต่อไปจะต้องผนวกรวมพื้นที่กันชนทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกรวมเข้าไปด้วย โดยพื้นที่ดังกล่าวเป็นดินแดนไทย เท่ากับว่าไทยจะต้องยกพื้นที่อันเป็นของไทยรวมเข้าไปกับมรดกโลกของกัมพูชาด้วย แต่ในแผนที่ฉบับนี้กลับไม่ปรากฏเส้นเขตแดนของไทย ย่อมแสดงให้เห็นเจตนาอย่างชัดเจนว่ากัมพูชาถือเอาพื้นที่บริเวณเขาพระวิหารทั้งหมดอยู่ในเขตแดนของกัมพูชา

- แถลงการณ์ร่วมข้อที่ 3 กล่าวว่า “แผนที่ที่กล่าวถึงในย่อหน้าที่ 1 ก่อนหน้านี้อาจใช้แทนแผนที่ทั้งหมดตลอดจนรูปภาพอ้างอิงต่างๆ ที่แสดงให้เห็นเขตคุ้มครอง (Core Zone) และการกำหนดเขตอื่นๆ (other zonage) ในบริเวณปราสาทพระวิหาร” ข้อนี้เป็นปัญหามาก เพราะพื้นที่หมายเลข 3 ยังไม่มีภาระระบุเขตที่ชัดเจนและจะเกิดปัญหาการรุกร้าเขตแดนไทยซึ่งเป็นบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร

- แถลงการณ์ร่วมข้อที่ 4 กล่าวว่า “ในระหว่างที่ยังไม่มีผลของการปฏิบัติงานของคณะกรรมการเขตแดนร่วม (JBC) พื้นที่รอบปราสาทด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกที่กล่าวถึงในหมายเลข 3 ตามแผนที่ข้างบนนั้น พื้นที่นี้จะมีการจัดทำแผนบริหารจัดการร่วมกันโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของกัมพูชาและไทย อย่างสอดคล้องกับมาตรฐานการอนุรักษ์ในระดับสากล เพื่อธำรงรักษาคุณค่าอันเป็นสากลของตัวปราสาท ทั้งนี้จะรวมเอาแผนบริหารจัดการพื้นที่นี้เข้าไว้ในแผนบริหารจัดการขั้นสุดท้ายสำหรับตัวปราสาทและพื้นที่โดยรอบ ซึ่งจะถูกรวมเข้าไว้ในศูนย์มรดกโลกในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 34 ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2010” ในข้อนี้จะเห็นว่าการบริหารจัดการพื้นที่ร่วมจะจัดทำขึ้นโดยกัมพูชาและไทย แต่ผลจากการขึ้นทะเบียนมรดกโลกเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2551 ที่ผ่านมา นั้น ปรากฏว่าจะมีหน่วยงานของ 7 ประเทศเข้ามาร่วมทำแผนบริหารจัดการพื้นที่โดยประเทศไทยจะเป็นเพียงหนึ่งในนั้น ซึ่งจะเป็นผลเสียและจะเป็นปัญหา

ยุ่งยากสำหรับไทยตามมาอีกมากมาย เช่น อธิปไตยเหนือดินแดนเขาพระวิหาร สิทธิสภาพนอกอาณาเขต การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน ปัญหาสิ่งแวดล้อม การบังคับใช้กฎหมายอุทยานของไทย ฯลฯ

- แลกเปลี่ยนร่วมข้อที่ 5 กล่าวว่า “การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนของคณะกรรมการร่วม(JBC)จะไม่ละเมิดต่อสิทธิของทั้งสองประเทศ ต่อการขึ้นทะเบียนมรดกโลกของกัมพูชานั้น ที่จะเป็ปัญหาจากแลกเปลี่ยนร่วมข้อนี้คือ หากมีการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนมาถึงบริเวณปราสาทพระวิหารนี้ กัมพูชาสามารถจะอ้างได้ว่าพื้นที่เขาพระวิหารทั้งหมดเป็นดินแดนของกัมพูชา เพราะกัมพูชามีข้อได้เปรียบดังนี้

(1) กัมพูชามีทำที่ที่ชัดเจนและยืนยันมาตลอดว่าเขาพระวิหารอยู่ในเขตแดนของกัมพูชาตามแผนที่ 1/200,000 โดยไม่มีพื้นที่ทับซ้อนกับไทยแต่อย่างใด

(2) กัมพูชาใช้ประโยชน์ในพื้นที่เขาพระวิหารมากกว่าไทยโดยมีหลักฐานยืนยัน เช่น การตั้งชุมชนบ้านเรือนร้านค้าบริเวณทางขึ้นตัวปราสาท การตั้งชุมชนและวัดทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของตัวปราสาท การตัดถนนจากบ้านโกมุยขึ้นมาที่ตัวปราสาทพระวิหาร

(3) ไทยได้รับรองแผนที่แนบท้ายแลกเปลี่ยนร่วมซึ่งกัมพูชาทำขึ้น โดยไม่ได้คัดค้านในกรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร

(4) ทางกรไทยยอมรับรองว่าแผนที่ 1/200,000 ของกัมพูชาเป็นแผนที่คณะกรรมการปักปันสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ.1904 (อธิบายแล้วในเรื่อง การใช้คำว่าแผนที่คณะกรรมการปักปันฯ)

(5) ทางกรไทยยอมให้ 7 ประเทศเข้ามาบริหารจัดการพื้นที่ ทั้งๆที่ไทยเคยยืนยันมาตลอดว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นของไทย เท่ากับไทยละทิ้งอธิปไตยเหนือเขาพระวิหาร

(6) ไทยยอมละสิทธิโดยการยอมรับว่า”การปักปันเขตแดนยังไม่แล้วเสร็จ” หมายความว่า คณะกรรมการเขตแดนร่วมจะไม่สามารถจัดทำหลักเขตแดนตามสันปันน้ำได้ แต่อาจจะต้องยึดตามแผนที่ของกัมพูชาซึ่งถูกรับรองโดยเจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศของไทยว่าเป็นแผนที่ของคณะกรรมการปักปันร่วมสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ.1904

ขยายความในร่างข้อมติ (Draft Decision)

ร่างมติข้อสำคัญๆ กับข้อที่มีนัยเกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนร่วมของไทย มีดังนี้

- ร่างมติข้อ 8 รับรองแล้วเรื่องการขึ้นทะเบียนร่วม

การที่ฝ่ายไทยแสดงความปรารถนาขอขึ้นทะเบียนร่วม ซ้ำแล้วซ้ำอีกนั้น มีการรับรองแล้วในร่างของมติการประชุมที่ควิเบค แคนาดา (ร่างมติข้อ 8) จะเห็นว่า มีการค้นคว้าทางโบราณคดี ทั้งที่ดำเนินการเสร็จแล้ว และที่กำลังดำเนินการอยู่ ซึ่งจะส่งให้คณะกรรมการมรดกโลกพิจารณา ในลักษณะการขึ้นทะเบียนข้ามพรมแดน (ร่างมติข้อ 10) ด้วยเหตุผลว่า ประชาชนในพื้นที่โดยรอบ

ได้ให้คุณค่าปราสาทพระวิหารมาช้านาน และเป็นการเสนอองค์ประกอบ เพื่อสะท้อนให้เห็นความสมบูรณ์และภูมิทัศน์ของมรดกโลก ดังนั้น การขอขึ้นทะเบียนมรดกโลกเพิ่มเติมโดยฝ่ายไทยซึ่งเป็นผู้ให้ความร่วมมือกับพม่าอยู่ จะเข้าเกณฑ์ข้อที่ 3 และ 4 ซึ่งได้รับการรับรองแล้ว โดยมีคำตัดสินของคณะกรรมการมรดกโลกที่แคนาดา (ร่างมติข้อ 11) การให้คำรับรองจากการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกครั้งที่ 32 ที่เมืองควิเบกนี้ จึงเรียกร้องเพิ่มเติมให้รัฐบาลผู้ให้ความร่วมมือ และหุ้นส่วนระหว่างประเทศอีกไม่เกิน 7 ประเทศ เข้าตรวจสอบและดำเนินการให้สอดคล้องกับมาตรฐานการอนุรักษ์สากล (ร่างมติข้อ 14)

- นอกจากนี้ ในร่างมติข้อ 14 ของคณะกรรมการมรดกโลกยังระบุว่า ให้รัฐภาคีกับพม่า โดยความร่วมมือกับยูเนสโก ให้จัดการประชุมคณะกรรมการชาติที่เป็นผู้คอยดูแลความปลอดภัย และการพัฒนาทรัพย์สินไม่ช้ากว่าเดือนกุมภาพันธ์ 2552 โดยเชิญให้รัฐบาลไทยเข้าร่วม รวมทั้งชาติหุ้นส่วนระหว่างประเทศที่เหมาะสมไม่เกิน 7 ชาติ เพื่อตรวจสอบนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการคุ้มครองความปลอดภัยของทรัพย์สินที่มีคุณค่าโดดเด่นเป็นสากล ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการอนุรักษ์ของสากลด้วย

- ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ อดีตประธานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกฝ่ายไทย ก่อนหน้านายปองพล อดิเรกสาร ได้ตั้งข้อสังเกตกลไกนี้ด้วยว่า ที่ผ่านมามีมรดกโลกแห่งใด ใช้กลไกนี้ เพราะจะทำให้ชาติอื่น ๆ ที่ร่วมเข้ามาอีก 6 ชาติ เข้าแทรกแซงปกป้องกับพม่า และกดดันไทยในการใช้อำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนที่ต้องตกเป็นพื้นที่กันชน โดยที่กับพม่าเป็นผู้กำหนดมาตรการทางกฎหมายและทางบริหารจัดการไว้ในแผนบริหารจัดการพื้นที่ของทรัพย์สินที่ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแห่งนี้

นอกจากนี้ การที่ที่ประชุมไม่มีการพูดถึงเรื่องนี้ แต่พอถึงเวลานี้กลับมีมติ แสดงว่า ฝ่ายไทยไม่มีการท้วงติง ทั้ง ๆ ที่กระทบถึงสิทธิประโยชน์ของประเทศอย่างชัดเจน ด้วยเรื่องพื้นที่กันชน และแผนบริหารจัดการพื้นที่นี้ยังไม่คิดวิตกกังวลว่า จะมีวาระซ่อนเร้นอยู่อีก เพราะที่เห็นในเวลานี้ ก็ยังเป็นเพียงร่างของมติหรือ Draft Decision ซึ่งยังไม่ใช่มติตัวจริงที่จะให้เห็นว่าเป็นอย่างไรได้อีก

- ให้กับพม่าส่งแผนที่แสดงรายละเอียดเพิ่มเติมของทรัพย์สินที่ขอขึ้นทะเบียน และแผนที่กำหนดขอบเขตของพื้นที่กันชน ที่ระบุใน RGPP (ร่างมติข้อ 15 (a))

- เอกสารคำขอขึ้นทะเบียนล่าสุดที่แสดงถึงความแตกต่างจากเดิมอันสะท้อนให้เห็นความครบถ้วนสมบูรณ์ของทรัพย์สิน (ร่างมติข้อ 15) ความหมายของข้อนี้เป็นอย่างไรมัน โปรคนึกถึงการเสนอขึ้นทะเบียนองค์ประกอบของปราสาทพระวิหารฝั่งไทย ในลักษณะการขึ้นทะเบียนข้ามพรมแดน ที่ ICOMOS ไทย และ นายปองพล อดิเรกสาร ประธานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วย

อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก พยายามเสนอ และมีนายพิษณุ สุวรรณชฎ รองอธิบดีกรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ เป็นตัวหลักในการดำเนินการ

- สุดท้าย กัมพูชาจะต้องส่งเพิ่มเติมแผนบริหารจัดการที่สมบูรณ์ ใช้คำว่า “Full Management Plan” สำหรับการขึ้นทะเบียนมรดกโลก รวมทั้งแผนที่ที่ทำเป็นยกสุดท้าย (a finalized map) ซึ่งตอนแรกได้ส่งแผนที่แสดงขอบเขตของตัวปราสาทที่ขอขึ้นทะเบียนแต่ยังไม่กำหนด “พื้นที่ทับซ้อน” ขึ้นต่อมาก็คือกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่ทับซ้อน และสุดท้ายส่งแผนที่ใหม่ซึ่งแสดงขอบเขตพื้นที่ต่างๆ พิกัดอ้างอิงทางภูมิศาสตร์ แทนแผนที่เดิมทั้งหมด จึงเป็นข้อสังเกตว่า สอดคล้องกับการวางแผนร่วมกันให้มีการเสนอร่วมเข้าไปอีกกับปราสาทพระวิหารที่ได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกโลกแล้ว ถือว่าเป็นการประเคนให้กัมพูชาอย่างสมบูรณ์

ความสมบูรณ์จะมีผลเมื่อทำให้เสร็จทันภายในเดือนกุมภาพันธ์ 2010 และจะมีมติจากการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกครั้งที่ 34

แถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ทำให้คนไทยซื้ออกันมาแล้ว แต่การนำเอาผลของแถลงการณ์ร่วมฉบับนั้นมาประกบกับร่างมติ (Draft Decision) ของ คณะกรรมการมรดกโลก ยิ่งทำให้เกิดความเสียหายอย่างยิ่งต่อประเทศชาติ คำนวณเฉพาะพื้นที่ได้คร่าวๆ ดังนี้

- (1) ยกพื้นที่บริเวณพื้นที่รอบปราสาทให้กัมพูชา
  - (2) ยกพื้นที่บริเวณเขาพระวิหาร ให้อยู่ในเขตแดนของกัมพูชาภายใต้เหตุผล เพื่อความสมบูรณ์และความงดงามทางวัฒนธรรม-อารยธรรม (ตามร่างมติข้อ 8,14,15 และ 16)
  - (3) ยกพื้นที่บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารให้กัมพูชาด้วยเหตุผลด้านภูมิทัศน์ จะมากหรือน้อยอยู่ที่แผนพัฒนาร่วม อันอาจจะครอบคลุมบางส่วนในพื้นที่ 2 จังหวัด คือ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี(บ้านน้ำยี่)
  - (4) พื้นที่ของไทย 4.6 ตารางกิโลเมตร ที่รัฐบาลไทยไม่ยอมยืนยันในอาณาเขตของตน ตามแผนที่เส้นเขตแดนของตน แต่กลับไปรับรองยืนยันในแผนที่ของกัมพูชา แม้จะรู้และอ้างอยู่เสมอว่าถือแผนที่กันคนละฉบับ และเรียกพื้นที่นี้ว่า “พื้นที่ทับซ้อน” มีรัฐบาลเท่านั้นที่ได้แสดงเจตนายินยอมให้พื้นที่อยู่ในการบริหารจัดการของ ICC ภายใต้แผนแม่บทมรดกโลกของกัมพูชา
- ทั้งหมดนี้ ยังไม่ได้คิดรวมถึงอธิปไตยของชาติ อธิปไตยของพลเมือง ความเป็นธรรม และประโยชน์หลากหลายมิติ รวมถึงมิติทางวัฒนธรรม สัญชาติ และชาติพันธุ์ ที่ต้องถูกผลกระทบโดยตรง

ชีวิต หรือตำแหน่งของบุคคลที่ไม่ปรารถนาดี ไม่มีค่าพอจะทดแทนความสูญเสียอันยิ่งใหญ่ครั้งนี้ได้

ความเสียหายรุนแรงจะยังไม่จบสิ้นเพียงแค่นี้

สมุดปกขาวของกระทรวงการต่างประเทศ เรื่องกรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร เป็นมรดกโลก ยิ่งทำให้เห็นความจริงที่เป็นเรื่องความเสียหายอย่างรุนแรงว่ายังมีไม่จบสิ้น

กัมพูชาประกาศกฤษฎีกากำหนดพื้นที่อนุรักษปราสาทพระวิหารตั้งแต่เดือนเมษายน 2549 และพื้นที่พัฒนา 4.6 ตารางกิโลเมตร “ทับซ้อนอยู่กับดินแดนไทย” และนำเสนอว่าในปีนี้ (2549) กัมพูชาก็ได้ขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกอีกครั้งหนึ่งและได้รับการเสนอว่าจะให้เข้าที่ประชุมสมัยที่ 31 ณ เมืองไครสต์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ และพื้นที่นี้ถูกนำไปกำหนดเขตในแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ข้อ 2 และข้อ 4 ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษและพื้นที่กันชน (สมุดปกขาว หน้า 42 และ 6) อันเป็นผลผูกพันและยกเลิกต่อ คณะกรรมการมรดกโลก ไม่ได้ ในขณะที่ หรือแม้แต่ขอยกเลิกต่อกัมพูชา

ความพยายามเลียงบาลีของหน่วยงานที่มีบทบาทโดยตรง 2 หน่วยงาน คือ กระทรวงการต่างประเทศ กับกรมแผนที่ทหาร ที่เลียงไปใช้คำว่า “พื้นที่ทับซ้อน” และ “เส้นเขตแดนตามมติ ครม. 2505” หรือที่พยายามอธิบายว่า “เส้นเขตแดนที่ต่างกัน” นั้น ความต่างกันจึงไม่ใช่จากแผนที่คนละฉบับหรือแผนที่ที่ต่างกันเหมือนก่อนปี 2549 หากแต่เป็นต่างกันเพราะการยอมรับเส้นเขตแดนใหม่ของกัมพูชา ตามแผนที่ที่ฝรั่งเศสทำแต่ฝ่ายเดียว บวกกับเขตพื้นที่อนุรักษปราสาทพระวิหารและพื้นที่พัฒนาตามประกาศกฤษฎีกา เดือนเมษายน 2549 ของกัมพูชา

แล้วจะจัดการอย่างไรต่อเรื่องที่เกิดขึ้นนี้ หากมีการขึ้นทะเบียนร่วมของไทย ตอบได้ว่า ผลผูกพันนั้นก็ยิ่งหนักหนาต่อไป การบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษจะมีปัญหามาก เพราะกัมพูชาจะถือว่า

- (1) ดินแดนเป็นของตน
- (2) โครงการเป็นของตน และกำหนดโดยตน และ
- (3) กรรมการดูแลมาตรฐานเป็นนานาชาติที่กัมพูชาเชื่อเชิญมา การที่ไทยเข้าไปร่วมด้วยอีก 1 ชาติจะต้องรู้ว่าไม่ใช่ชาติเจ้าของดินแดน หรือเจ้าอธิปไตยแต่อย่างใด

การขอขึ้นทะเบียนร่วมของไทยที่คณะกรรมการมรดกโลก กล่าวว่า ขอช้าแล้วช้าอีกนั้น จึงเป็นการกลบเกลื่อนให้แนบเนียนเพราะคิดว่าจะไม่มีใครรู้เรื่องการขอมยกดินแดน 4.6 ตารางกิโลเมตร ให้กัมพูชาไป แล้วทำให้กัมพูชายืนยันได้ว่าการขึ้นทะเบียนของตนจะ ไม่มีผลกระทบต่อเขตแดน (สมุดปกขาว หน้า 11) นักการเมืองและข้าราชการไทยถึงออกมาได้อยู่ตลอดเวลาว่าไม่เสียดินแดน พูดได้เพราะว่าได้รับรองดินแดน 4.6 ตารางกิโลเมตร ว่าเป็นของกัมพูชาตามประกาศกฤษฎีกาเขตพื้นที่อนุรักษปราสาทพระวิหารของกัมพูชาไปเรียบร้อยแล้ว

แผนที่ใหม่ของกัมพูชา จึงเป็นแผนที่ที่ปรับเปลี่ยนตามประกาศกฤษฎีกา เดือนเมษายน 2549 การที่ฝ่ายไทยไปยอมรับแผนที่ใหม่ของกัมพูชาย่อมมีผลให้มีการเปลี่ยนแปลงอาณาเขต ซึ่ง

ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายระหว่างประเทศคือสนธิสัญญา ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยง่าย เพราะฉะนั้นคำว่า “การปักปันเขตแดนยังไม่แล้วเสร็จ” จึงถูกนำมาใช้ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความชอบธรรม กันความผิด ในการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตในครั้งนี้ ความคิดที่เขยิบมากกว่านี้ที่จะแปลงความคิดให้เป็นภาระผูกพันที่เกิดขึ้นกับเรื่องการขึ้นทะเบียนมรดกโลก คือ การดำเนินการให้ฝ่ายไทย “ขึ้นทะเบียนร่วม”

การขึ้นทะเบียนร่วมด้วยเงื่อนไขนี้แม้จะอ้างเหตุผลความงดงามแห่งวัฒนธรรมก็ไม่ใช่ว่าทางออกที่ดีสำหรับประเทศไทย เพราะการที่ประเทศไทยนำเอาโบราณสถานของไทยและดินแดนของประเทศไทยไปขึ้นทะเบียนร่วมกับกัมพูชานั้นประเทศไทยจะตกอยู่ในสภาพ หรือภาระผูกพันดังนี้

(1) กัมพูชาจะเป็นผู้บริหารจัดการหลัก และสามารถบริหารในส่วนที่เป็นโบราณสถานของไทยและพื้นที่ของไทย (4.6 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,900 ไร่) ซึ่งจะถูกรวมเข้าไปกับพื้นที่อนุรักษณ์และพื้นที่กันชน ซึ่งถูกอ้างว่าเป็นของกัมพูชาทั้งหมด

(2) ประเทศไทยไม่มีสิทธิบริหารจัดการพื้นที่และโบราณสถานของไทยเองโดยลำพัง แต่ไทยจะเป็นเพียงหนึ่งในเจ็ดประเทศ(ICC) ที่จะเข้ามาจัดการมรดกอันเป็นของไทย โดยอ้างความเป็นมาตรฐานสากล

ผู้มีส่วนสร้างปัญหาทั้งหลาย พยายามผลักดันเรื่องนี้ด้วยการดำเนินการอย่างเร่งรีบให้ทันภายในเวลาที่กำหนด กล่าวคือ ไม่เกินเดือนกุมภาพันธ์ 2553

ในสังคมสมัยใหม่และการเมืองแบบใหม่ ไม่ใช่การเมืองเผด็จการเสียงข้างมาก เรื่องเช่นนี้จะถูกตรวจสอบ ไม่ช้าก็เร็วก็จะรู้ว่าพื้นที่ 4.6 ตารางกิโลเมตรนั้น แม้จะเป็นที่รกร้างห่างไกล แต่ก็ยังเป็นอาณาเขตของราชอาณาจักรไทย

หมู่บ้านในพื้นที่ 4.6 ตารางกิโลเมตร มี 5 หมู่บ้านคือ หมู่บ้านภูมิซรอล หมู่ที่ 2 ต.เสาชงชัย หมู่บ้านภูมิซรอล 2 หมู่ที่ 12 ต.เสาชงชัย หมู่บ้านภูมิซรอลใหม่ หมู่ที่ 13 ต.เสาชงชัย หมู่บ้านชำเม็ง หมู่ที่ 3 ต.เสาชงชัย และบ้านโนนเจริญ หมู่ที่ 10 ต.เสาชงชัย

ชาวบ้านอาศัยอยู่ตามชายขอบทางทิศเหนือ แถบริมถนน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าเขา มีที่ตั้งของที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

หากพื้นที่ 4.6 ตารางกิโลเมตรนี้ เป็นพื้นที่กันชนและต้องอยู่ในการบริหารจัดการมรดกโลกจากการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารของกัมพูชาแล้ว ปัญหาที่ตามติดต่อมา คือ เรื่องสิทธิชุมชน สิทธิมนุษยชน สัญชาติ ฯลฯ ทั้งหมดรวมอยู่ในกรอบความคิดเรื่องเขตแดนที่หมายถึงประโยชน์และความเป็นธรรม เป็นงานที่ทีมวิชาการนี้เคยได้สัมผัสและตระหนักมาแล้วจากกรณีเขตแดนไทยลาว

3.5.5 ทางแก้ไขเยียวยา

- ผู้ที่ทำความเสียหาย หรือมีส่วนทำความเสียหาย

- (1) หยุดสร้างปัญหา ที่จะก่อให้เกิดภาวะผูกพันต่อไป
- (2) บอกความจริง เพื่อช่วยกันหาทางแก้ไขและเยียวยาในวิถีทางที่ถูกต้องตรงประเด็น

- ผู้มีหน้าที่แก้ปัญหา

- (1) พิจารณาว่าใครสมควรจะเป็นผู้บอกเลิกหนังสือสัญญาต่อกัมพูชาโดยเร็วที่สุด ด้วยเหตุผลใด อ้างอิงข้อกฎหมายใด
- (2) แลกความจริงต่อประชาชน
- (3) สำรวจตรวจสอบความผิดพลาดทำนองนี้ ในกรณีอื่นๆ
- (4) ชำระข้อมูล และจัดการความรู้เพื่อการเรียนรู้และความถูกต้อง อันจะเป็นบทเรียนต่อไปในอนาคต

อนึ่ง แนวทางยกเลิกแถลงการณ์ร่วม(Joint Communiqué) ต่อคณะกรรมการมรดกโลก ทำไม่ได้แล้วตามร่างมติข้อ 5 (Draft Decision) เพราะถูก suspended

ส่วนการเสนอขอเปลี่ยนแปลงมติของคณะกรรมการมรดกโลก นั้น ต้องขึ้นอยู่กับกำหนดเวลา ปีหน้า (2552) แม้จะเป็นการซ้ำเกินการณ์ และไม่ทันต่อการดำเนินการของกัมพูชาบางเรื่อง เช่น ICC แต่ก็ควรคิดจะทำ พร้อมกันนั้นการไม่ให้ความร่วมมือกับกัมพูชา เช่น การไม่ส่งแผนพัฒนาร่วม การอ้างพระราชกฤษฎีกาอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารเพื่อปิดช่องเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินก็สามารถกระทำได้ และที่สำคัญคือการไม่ขึ้นทะเบียนร่วม ก็จะทำให้การขึ้นทะเบียนมรดกโลกของกัมพูชาไม่สมบูรณ์ตามระเบียบของคณะกรรมการมรดกโลก ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะถูกถอนหากทำไม่ทันตามกำหนดเวลา ภายในกุมภาพันธ์ 2553

การประณามคณะกรรมการมรดกโลก และ ยูเนสโก ก็เป็นวิธีที่ใช้ได้สำหรับกรณีนี้ และมีข้อมูลพร้อม

วิธีสุดท้าย คือ การซื้อเวลาด้วยการทวงคืนปราสาทพระวิหาร

3.6 บทความ “ปราสาทพระวิหาร : หลุมดำ-ลัทธิชาตินิยม-ประวัติศาสตร์แฝงเก่า-ประวัติศาสตร์ตัดตอน- กับบ้านเมืองของเรา” ของ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

ในเดือนกรกฎาคม 2551 ซึ่งกรณีปราสาทพระวิหารกำลังกลายเป็นประเด็นการเมืองร้อนแรง เพื่อการโค่นรัฐบาลสมัคร และล้มระบบทักษิณนั้น ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ พิจารณาเห็นว่าเรื่องนี้เป็น “หลุมดำ” ที่สืบเนื่องจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจประวัติศาสตร์ส่วนนี้คลาดเคลื่อน จนอาจมีผลกระทบรุนแรงต่อทั้งบ้านเมืองของเรา และต่อความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา

จึงเรียบเรียงหนังสือ “ปราสาทพระวิหาร : หลุมดำ-ลัทธิชาตินิยม-ประวัติศาสตร์แผลเก่า-ประวัติศาสตร์ตัดตอน-กับบ้านเมืองของเรา” ขึ้น โดยมีภาพถ่ายแผนที่ เอกสารหลักฐานต่างๆ อ้างอิงครบถ้วน พร้อมด้วยข้อวิเคราะห์วิจารณ์ ประเด็น ประวัติศาสตร์ต่างๆ ประกอบ เพื่อเผยแพร่แก่สาธารณชนทั่วไป เพื่อช่วยให้เข้าใจประวัติศาสตร์ปราสาทพระวิหารให้ถูกต้องถ่องแท้และครบถ้วน ทุกด้าน ทุกชั้นทุกตอน เพื่อจะได้พิจารณากรณีปราสาทพระวิหารให้ถูกต้องตามข้อเท็จจริง ซึ่งมีเนื้อหาสาระสำคัญ ดังนี้

3.6.1 ประวัติศาสตร์ปราสาทพระวิหาร

ปราสาทพระวิหาร คือ หลุมดำ ที่เต็มไปด้วยโลภะ โทสะ และโมหะ ที่มีผลร้ายต่อบ้านเมืองของเราและต่อความสงบสันติกับประเทศเพื่อนบ้าน หลุมดำดังกล่าวนี้ถูกขุดไว้นานแล้วด้วย “ประวัติศาสตร์แผลเก่า” และ “ประวัติศาสตร์ตัดตอน” อันเป็นผลพวงและมรดกของทัศนคติและความเชื่อว่าด้วย “ลัทธิชาตินิยม” ในสายสกุล “เสนาอำมาตยาธิปไตย” ที่ถูกปลูก-ปลูก-สร้างขึ้นมาหลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475

โดยทั่วไป ประวัติศาสตร์ คือ เรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในอดีตที่มีนักประวัติศาสตร์ นำมาเขียน บันทึก ตีพิมพ์ เป็นหนังสือ บทความ ให้บุคคลทั่วไปเรียนรู้ เข้าใจ แต่บางครั้งประวัติศาสตร์ของไทยเราบางเรื่องก็อาจเป็นเรื่องราวที่ “ถูกทำให้เชื่อ” ว่าเกิดขึ้นจริง และอาจทำให้เราลืมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง บางส่วนไป

ที่ว่า เรื่องปราสาทพระวิหาร เป็น “ประวัติศาสตร์แผลเก่า” นั้น หมายถึงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้น และยังคงค้างอยู่เป็น “สนิมคาใจ” เป็นแผลเก่าที่ยังไม่หายสนิท เป็นแผลทั้งที่ฝังตัวอยู่ในชาติและในระหว่างชาติ ที่สะกิดขึ้นมาเมื่อไรก็หวนหวนเป็นแผลใหญ่ ระเบิดเป็นพินเป็นไฟเผาไหม้ได้ทุกครั้ง

ที่ว่า เรื่องปราสาทพระวิหาร เป็น “ประวัติศาสตร์ตัดตอน” นั้น หมายถึง ประวัติศาสตร์ที่ถูกตัดตอน มองเฉพาะส่วน มองเฉพาะด้าน หาได้มองหรือเข้าใจว่า ประวัติศาสตร์นั้นมีได้หลายด้าน กรณีปราสาทพระวิหาร จึงมองหรือเข้าใจ หรือเชื่อว่า ไทยเรานั้น “เสียดินแดน” หาได้มองว่าเรา “ได้ดินแดน” นั้นมาก่อน และจึง “เสียดินแดน” นั้นไปไม่

อันที่จริง ประวัติศาสตร์ของปราสาทพระวิหาร และมณฑลบูรพา มีทั้งสองด้าน คือมีด้าน “เสียดินแดน” และมีด้าน “ได้ดินแดน”

“ปราสาทเขาพระวิหาร” เป็นเทวสถานอันศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาฮินดู-พราหมณ์ เป็นเสมือนเทพสถิตย์บนขุนเขา หรือ “ศรีศิขเรศวร์” เป็น “เพชรยอดมงกุฎ” ขององค์พระศิวะเทพ (พระอิศวร) ตั้งโดดเด่นอยู่บนยอดเทือกเขาพนมดงรัก (“พนมดงแร็ก” ในภาษาขะแมร์ แปลว่าภูเขาไม้

คาน) ซึ่งสูงจากพื้นดินกว่า 500 เมตร และเหนือระดับน้ำทะเลกว่า 600 เมตร ปัจจุบันตั้งอยู่ใน(เขต) จังหวัด “เปรียะวิเฮียร์” (Preah Vihear) ของกัมพูชา

“ปราสาทเขาพระวิหาร” เป็นสถาปัตยกรรมอันน่าทึ่ง และเป็นมรดกทางวัฒนธรรม “บรรพชนของขะแมร์กัมพูชา(ขอม) แต่โบราณ” ที่อาศัยอยู่ทั้งในกัมพูชาปัจจุบัน และในภาคอีสานของเรา

ขะแมร์กัมพูชา เป็นชนชาติที่มีความสามารถยิ่งในการสร้าง “ปราสาท” ด้วยหินทราย และศิลาแลง ต่างกับชนชาติไทย ลาว มอญ พม่าที่สร้าง “ปราสาท” ด้วยอิฐและไม้ ความสามารถ และความยิ่งใหญ่ของขะแมร์กัมพูชา (โบราณ) เทียบได้กับชมพูทวีป กรีก และอียิปต์ สูดยอดของขะแมร์กัมพูชา คือ Angkor หรือ “ศรียโสธร-นครวัด-นครธม”

ขะแมร์กัมพูชา ก่อสร้างปราสาทบนเขาพระวิหารติดต่อกันมาหลายรัชสมัยกว่า 300 ปี ตั้งแต่กษัตริย์ “ยโสวรมันที่ 1” ถึง “สุริยวรมันที่ 1” เรื่อยมาจน “ชัยวรมันที่ 5-6” จนกระทั่งท้ายสุด “สุริยวรมันที่ 2” และ “ชัยวรมันที่ 7” จากปลายคริสต์ศตวรรษที่ 9 จนถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 12 (หรือจากพุทธศตวรรษที่ 15 ถึง 18 หรือก่อนสมัยสุโขทัย 300 ปีนั่นเอง)

“ปราสาทเขาพระวิหาร” ถูกทิ้งปล่อยทิ้งร้างไปเมื่อหลังปี พ.ศ. 1974 (ค.ศ.1431) หรือภายหลังที่กรุงศรีอยุธยา (นครวัดนครธม) ของกัมพูชา “เสียกรุง” ให้แก่กองทัพของกรุงศรีอยุธยา (ในสมัยของพระเจ้าสามพระยา) ขะแมร์กัมพูชาต้องหนีย้ายเมืองหลวงไปอยู่ละแวก อุดงมีชัย และพนมเปญ ตามลำดับ และก้ “หนีเสือไปปะจระเข้” คือเวียดนามที่ขยายรุกเข้ามาทางใต้ปากแม่น้ำโขง

แต่ประวัติศาสตร์โบราณเรื่องนี้ ไม่ปรากฏมีในตำราของกระทรวงศึกษาฯ ของไทย (หรือของเวียดนาม) ดังนั้นคนในสยามประเทศ(ไทย) ส่วนใหญ่จึงรับรู้แต่เพียง “ประวัติศาสตร์คัดตอน” เรื่องการ “เสียกรุงศรีอยุธยา” (พ.ศ.2112 และ 2310) แต่ไม่รู้เรื่องของ “ได้กรุงศรีอยุธยา” (พ.ศ.1975) สยามไทยเราถูกสอนให้ “จำ” ว่า “เสียกรุงศรีอยุธยา” แต่เราก็ถูกสอนให้ “ลืม” ว่า “ได้กรุงศรีอยุธยา”

“ปราสาทเขาพระวิหาร” ถูกลืมหืมทิ้งไว้รกร้างอยู่ในป่าเกือบ 500 ปี จนกระทั่งฝรั่งเศสเข้ามาล่าเมืองขึ้นในอุษาคเนย์ ได้ตั้งเวียดนาม ทั้งลาว และกัมพูชา ไปเป็น “อาณานิคม” ของตน และก้พยายามเขมือบดินแดนของ “สยาม” นั่นแหละ “ปราสาทเขาพระวิหาร” จึงกลับกลายมาเป็นประเด็นหรือเรื่องสำคัญขึ้นมา เป็นที่สนใจของนักโบราณคดี นักอ่านศิลาจารึกฝรั่งเศส แล้วก็กลายมาเป็นประเด็นของการขีด “เส้นเขตแดน” หรือการทำ “แผนที่” ของนักการเมืองนักปกครองของรัฐบาลไทยสยาม รัฐบาลฝรั่งเศส และท้ายที่สุดคือรัฐบาลกัมพูชา

หลัง “เสียกรุง” เมื่อ 200 กว่าปีที่แล้ว เมื่อพระเจ้าตากสินสถาปนากรุงธนบุรี และต่อมา รัชกาลที่ 1 สถาปนากรุงเทพฯ ขึ้นมาได้ สยามประเทศในสมัยนั้น ก้แผ่อำนาจไป “ได้ดินแดน” ทั้ง

ลาวและกัมพูชามาเป็น “ประเทศราช” ให้เจ้ามหาชีวิตปกครองลาว ให้กษัตริย์ชะแมร์ปกครองกัมพูชา แต่ต้องส่งส่วยบรรณาการให้กรุงเทพฯ เป็นประจำ (เป็น “เมืองขึ้น/ประเทศราช” แบบอุษาคเนย์ หาใช่ “อาณานิคม” แบบฝรั่งไม่)

ดังนั้นถ้าจะว่า “ปราสาทเขาพระวิหาร” ก็ขึ้นเป็น “ของ” สยามในสมัยนี้ก็ได้ แม้จะไม่มีใครสนใจจะไปดูแล ไปกราบไหว้บูชาเท่าไรนัก (ยกเว้นแต่ชาวบ้านแถบๆ นั้น) ส่วนเสียมราฐ พระตะบอง และศรีโสภณ นั้น สยามในรัชกาลที่ 1 ยึด “ได้ดินแดน” มาจากกษัตริย์กัมพูชา และตั้งขุนนางท้องถิ่นตระกูลอภัยวงศ์ (พระยายมราชเขมร) ปกครองขึ้น โดยตรงกับกรุงเทพฯ จนกระทั่งถึงสมัยรัชกาลที่ 5 และนี่ก็นำเรามาถึงยุคสมัยลัทธิอาณานิคมล่าเมืองขึ้นของฝรั่งเศส (และอังกฤษ)

สมัยนั้น กล่าวได้ว่า “ปราสาทเขาพระวิหาร” หาใช่ “ประเด็น” หรือเป็นเรื่องสลักสำคัญอะไรไม่ คือ เมื่อประมาณ 100 กว่าปีที่แล้วในสมัยของลัทธิอาณานิคมล่าเมืองขึ้น ซึ่งตรงกับรัชกาลที่ 5 ที่ทรงมีกรมพระยาดำรงราชานุภาพเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย หรือ “พระหัตถ์ข้างขวา” นั้น ตัวปราสาทเองก็ถูกทิ้งร้างอยู่ในป่า เป็นกองหินพังๆ หนทางที่จะไปถึงได้ก็แสนจะทุรกันดาร คนที่อาจจะสนใจบ้างก็มีเพียงนักโบราณคดี นักศิลาจารึก หรือข้าราชการของฝรั่งเศสและสยามจำนวนเพียงไม่กี่คน ประชาชนทั่วไป ยกเว้นชาวบ้านแถบนั้น ไม่เคยได้ยิน ไม่เคยรู้จักปราสาทเขาพระวิหาร

ดังนั้น เมื่อสยามประเทศถูกคุกคามเมื่อ ร.ศ.112 (พ.ศ.2436 Paknam Incident 1893) ฝรั่งเศสส่งเรือรบทะเลหลวงปากน้ำเจ้าพระยาเข้ามาจอบช่มอยู่ใกล้ๆ โรงแรมโอเรียนเต็ล จนสยามเราเกือบเสีย “เอกราชและอธิปไตย” ก็ทำให้รัฐบาลรัชกาลที่ 5 ต้องใช้ “นโยบายไผ่ลู่ลม” ต้องยอมสละอำนาจอธิปไตยเหนือฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง (คือลาว)

เท่านั้นยังไม่พอ ฝรั่งเศสยังยึดทั้งเมืองจันทบุรี เมืองตราดกับเมืองด่านซ้าย (ที่มีพระธาตุศรีสองรักและผิตาโขนในจังหวัดเลย) ไว้เป็นประกันและต่อรอง ก็ทำให้พระพุทธเจ้าหลวงรัชกาลที่ 5 และเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย สมเด็จพระยาดำรงฯ ต้องยอมเจรจาและตกลงเรื่อง “เส้นเขตแดน” สร้าง “แผนที่” ขึ้นมาใหม่

เรื่อง “เส้นเขตแดน” หรือ “แผนที่” นี้ จะทำกันขึ้นในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2447 ถึง 2450 (ค.ศ.1904-1907) คือ เมื่อ 100 ปีที่ผ่านมาแล้ว ที่ทำให้มีการแลกเปลี่ยนดินแดน ต้อง “เสียดินแดน” ยกเมืองเสียมราฐ เมืองพระตะบอง เมืองศรีโสภณ หรือ “มณฑลบูรพา” (มณฑลเขมร) ให้ฝรั่งเศส ในกัมพูชาไป รวมทั้งยินยอมต่อการลากเส้น “แผนที่” ให้ “ปราสาทเขาพระวิหาร” อยู่ฝั่งโน้นในอินโดจีนของฝรั่งเศส ส่วนสยามเรา “ได้ดินแดน” เมืองจันทบุรี เมืองตราด และเมืองด่านซ้าย กลับคืนมา (เป็น Give and Take)

ในการเสด็จยุโรปครั้งที่สองของพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 (พ.ศ.2450 หรือ ค.ศ.1907) ครั้งที่มิพระราชนิพนธ์ “ไกลบ้าน” นั้น ก็ได้เสด็จกรุงปารีส และทรงลงพระนามใน สัตยาบันสนธิสัญญาดังกล่าวแลกเปลี่ยนดินแดนกันกับประธานาธิบดีของฝรั่งเศส (ฉะนั้น ก็กล่าวได้ว่า บรรดาปราสาททั้งหลายทั้งปวง ทั้งนครวัดนครธม ตลอดจนปราสาทเขาพระวิหาร ก็จะตกไป เป็นของฝรั่งเศสในอินโดจีน)

นี่คือ “กุศโลบายเพื่อรักษาเอกราชและอธิปไตยของสยาม” หาใช่การเสีย “ค่าไถ่” (ครั้งที่ 1) หรือ “ไม่มี” ความรู้เรื่องวิชาแผนที่ไม่ เรื่องของ “แผนที่และเส้นเขตแดน” นั้น รัฐบาลสยามใน สมัยนั้น ก็ได้เริ่มทำมาตั้งแต่ต้นรัชกาลที่ 5 แล้ว เมื่อปี พ.ศ. 2418 ก็ทรงว่าจ้างชาวอังกฤษ คือ นายเฮนรี อะลาบัสเตอร์ (ต้นตระกูลเสวตศิลา) มาเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำเรื่องการทำแผนที่ มีการทำ แผนที่เมืองกรุงเทพฯ แผนที่วางสายโทรเลขไปเมืองพระตะบอง แผนที่น่านน้ำอ่าวไทย และยังมี การว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญอย่าง นายเจมส์ แมคคาร์ธิ (ต่อมาได้บรรดาศักดิ์เป็น พระวิภาควุธวล เจ้ากรม เซอร์เวทิงและทำแผนที่) มาช่วยทำแผนที่พระราชอาณาเขตที่มีปัญหาเกี่ยวกับเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสอีกด้วย

ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน คือ ปี พ.ศ. 2452 ก่อนรัชกาลที่ 5 จะสวรรคตเพียง 1 ปี ก็ทรง ยอมตกลงกับอังกฤษ ชิด “เส้นเขตแดนและแผนที่” ทางภาคใต้ อันเป็นผลที่อังกฤษ ได้สี่รัฐมลายู คือ กลันตัน ตรังกานู เกดะห์ และปะลิส ไป และเราฝ่ายไทยก็รักษาปัตตานี ยะลา และนราธิวาสไว้ใน ราชอาณาจักรสยาม (อันมีปัญหาคความรุนแรงมากมายมหาศาลในปัจจุบัน)

กล่าวโดยย่อในสมัยของรัชกาลที่ 5 สยามเป็นประเทศเดียวในอุษาคเนย์หรือเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ที่รักษาเอกราชไว้ได้ ฝ่าย “ราชธิปไตย” ของราชอาณาจักรสยาม ได้ยอมรับเส้น เขตแดนหรือ “แผนที่” ที่เป็น “รูปขวานทอง” อย่างที่เรารู้จักกันทางด้านทิศตะวันออก คือ ลาวและ กัมพูชาที่ตกเป็นของฝรั่งเศสทั้งหมด

ในขณะที่ทางด้านทิศใต้ 4 รัฐมลายูดังกล่าวตกเป็นของอังกฤษ และในสมัยนั้น ก็ถือได้ ว่าปราสาทเขาพระวิหาร ขึ้นอยู่กับฝรั่งเศสไปเรียบร้อยแล้ว

ทั้งนี้ทั้งนั้น เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันโดยสันติกับมหาอำนาจเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสและ อังกฤษ และที่สำคัญอย่างยิ่งเพื่อเป็นหลักประกันในการรักษา “เอกราชและอธิปไตย” ส่วนใหญ่ของ ประเทศเอาไว้ ซึ่งก็หมายความว่าในขณะที่เดียวกัน ชนชั้นเจ้าและขุนนางของสยาม ก็รักษาอำนาจ และสถานะของตนไว้ได้ด้วยเช่นกัน เกิดระบอบกษัตริย์ “สมบูรณาญาสิทธิราชย์” ขึ้นอย่างแท้จริง ในประเทศ

หรือกล่าวให้ตรงประเด็นของเรื่องนี้ ก็คือ “ราชอาณาจักรสยาม” อันมีสถาบันหรือ ระบอบกษัตริย์เป็นศูนย์กลาง รับรู้และรับรองเส้นเขตแดน “แผนที่” ดังกล่าว แต่จะมาเปลี่ยนเป็น “ไม่ยอมรับ” ต้อง “เรียกครองดินแดนคืน” สร้าง “วาทกรรม” ว่าด้วย “การเสียดินแดน” ก็ในสมัยที่

เปลี่ยนนามประเทศเป็น “ราชอาณาจักรไทย” ของบรรดาอำมาตยาเสนาธิปไตย หลัง พ.ศ. 2475 หรือ “ระบอบพิบูลสงคราม-ระบอบสฤษดิ์/ถนอม/ประภาส” นั่นเอง

และกั้ดั่งนั้น เมื่อสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ในปี พ.ศ. 2472 (ค.ศ. 1929/30) ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 เพียง 2-3 ปี เมื่อทรงดำรงตำแหน่ง “อภिरัฐมนตรี” และนายกรัฐมนตรีบัณฑิตสภา ครั้งเสด็จเป็นขบวนใหญ่ไปทอดพระเนตรปราสาทเขาพระวิหาร จึงทรงแจ้งไปยังข้าราชการอาณานิคมฝรั่งเศสเป็นการล่วงหน้า

ในขบวนเสด็จครั้งนั้น มีบุคคลสำคัญๆ มากหน้าหลายตา มีทั้งพระยาเพชรดา(สะอาด ณ ป้อมเพชร์) ซึ่งเป็นสมุหเทศาภิบาลมณฑลนครราชสีมา (เดิมเรียกว่า มณฑลลาวกลาง) ทั้งพระยาอนุศาสนจิตรกร (จันทร์ จิตรกร พ.ศ. 2414-2492) นายช่างคนดังที่วาดรูปพระนเรศวรชนช้างที่วัดสุวรรณดารารามในอยุธยา (ซึ่งเป็นบรรพบุรุษฝ่ายมารดาของนายสมัคร สุนทรเวช) ตลอดจนพระธิดา เช่น ม.จ. พัฒนายุ คีตกุล ม.จ. พิไลเลขา คีตกุล ม.จ. พูนพิศมัย คีตกุล มีขุนนางชื่อดังๆ แห่งยุคสมัยนั้น เช่น ม.จ. เจ้าพระยามหิธร (ลออ ไกรฤกษ์) ราชเลขาธิการ กับพระยาประเสริฐสุภกิจ (เพิ่ม ไกรฤกษ์) ฯลฯ

ส่วนทางฝรั่งเศสก็ถือเป็นเรื่องสำคัญ ถึงกับส่ง “เรลิดัง” หรือข้าหลวงเมืองกำปงธม (ที่อยู่ห่างจากปราสาทเขาพระวิหารไปตั้งกว่า 100 กม.) กับนักโบราณคดีชื่อดังนาม “ปามังติเออร์” (Henri Parmentier) มาเป็นวิทยากรต้อนรับ เข้าแถว แต่งเครื่องแบบเต็มยศ ชักธงไตรรงค์ฝรั่งเศสถวายอย่างสมพระเกียรติ

ในการเสด็จครั้งนี้ มีการให้ทรงพักแรมค้างคืนบนเขาพระวิหารมีการเลี้ยงต้อนรับ มีการกล่าวสุนทรพจน์แลกเปลี่ยนกัน มีการขบใจสยามประเทศที่ช่วยส่งทหารไปรบช่วยฝรั่งเศสในสงครามโลกครั้งที่ 1 รวมทั้งมีการดื่มถวายพระพร รัชกาลที่ 7 มีการถ่ายรูปร่วมกันมากมายหลายรูป พุดง่าย ๆ บรรยากาศนั้นชื่นมื่นและสมานฉันท์อย่างยิ่ง

แต่เรื่องนี้ ต่อมากลายเป็นหลักฐานอย่างดีที่ทนายฝ่ายกัมพูชานำไปใช้เสนอต่อศาลโลก ที่ทำให้ทนายและผู้แทน ตลอดจนทีมงานฝ่ายไทยที่อ่อนข้อมูลและขาดการศึกษาหลักฐานจดหมายเหตุ แม้กระทั่งเป็นหลักฐานของสยาม/ไทยเราเอง ต้องแพ้คดีปราสาทพระวิหาร เมื่อ 15 มิถุนายน 2505

3.6.2 ไทยในยุคลัทธิชาตินิยม และการแพ้คดีปราสาทพระวิหารศาลโลก

“ประวัติศาสตร์แผลเก่า” และ “ประวัติศาสตร์ตัดคอน” อันเป็นปัญหาใหญ่ในความรับรู้ และในทัศนคติของเรานั้น กล่าวได้ว่ามีรากเหง้ามาจาก “ลัทธิชาตินิยม” หรือ Nationalism ที่มีกำเนิดมากับ “รัฐชาติ-รัฐประชาชาติ” เมื่อสยามประเทศไทยดำเนินเข้าสู่ความเป็น “รัฐสมัยใหม่” ลัทธิชาตินิยมเป็นเครื่องมือสำคัญของ “ผู้ปกครอง” ที่จะทั้งสร้าง และทั้งรักษาสถานะ “ความเป็น

ผู้ปกครอง” ของตนไว้ ลัทธิดังกล่าวตั้งอยู่บนเส้นแบ่งที่หมิ่นเหม่ระหว่าง “ความรัก” กับ “ความหลง” อาจขึ้นไป “สูงส่ง” ไปอยู่ในที่อันพอเหมาะพอควร หรือลง “ต่ำ” ตกเหวหรือ “หลุมดำ” ก็ได้

ในประวัติศาสตร์การเมืองของเราที่เกี่ยวกับเรื่องของ “ปราสาทพระวิหาร” และ “มณฑลบูรพา” นั้น เราได้ฝ่ายประสบการณ์ของลัทธิชาตินิยมในสกุล “อำมาตยาเสนาธิปไตย” มาแล้ว 2 ครั้ง ครั้งล่าสุดที่เผชิญหน้าเราในปัจจุบันนับเป็นครั้งที่ 3 ที่มีทั้งความเหมือนกับความต่างกับ 2 ครั้งแรก

เรื่องของ “ลัทธิชาตินิยม” สยามประเทศไทย นี้นานกว่า 100 ปี ยาวมาก ไม่เป็นที่รับรู้กันกระฉกกระชอน และก็ไม่อยู่ในตำราเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ก็ทรงพลังทางการเมืองมหาศาล ทำให้ผู้คน “คูเคียด เลือดปล่าน” ต้องฆ่าฟันกัน ต้องบาดเจ็บล้มตายกันมาแล้วหลายต่อหลายครั้ง ประจักษ์พยานที่เห็นคำดาเราอยู่ในกรุงเทพฯ แต่อาจจะไม่ค่อยได้สังเกตกัน ก็คือ อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ นั่นเอง

ยุคลัทธิชาตินิยม ครั้งที่ 1 เกิดขึ้นในทศวรรษ 1930 และ 1940 ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 คือ หลังจากที่ “คณะราษฎร” ยึดอำนาจจาก “คณะเจ้า” ได้ในปี พ.ศ. 2475 ผู้นำใหม่ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายทหารอย่างพระยาพหลพลพยุหเสนา หลวงพิบูลสงคราม หรือฝ่ายพลเรือนอย่างหลวงประดิษฐมนูธรรม ต่างก็เผชิญปัญหาเสถียรภาพและความมั่นคงภายในของรัฐบาลเป็นอย่างยิ่ง

“อำนาจใหม่” ปะทะกับ “อำนาจเก่า” ที่มีทั้ง “รัฐประหารซ้ำและซ้อน” ทั้ง “กบฏ” (บวรเดช) ทั้งการสละราชสมบัติของรัชกาลที่ 7

ดังนั้นรัฐบาลยุคนั้น จึงหันไปสร้างความคิดทางการเมืองที่เรียกว่า “ลัทธิไทยนิยม” หรือ Thai-ism ที่จะเติบโตมาเป็น “ลัทธิชาตินิยมสกุลอำมาตยาเสนาธิปไตย” (military-bureaucratic nationalism หรือ official nationalism) กลายเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของ “ระบอบพิบูลสงคราม” ที่ “ข้าราชการทหาร ตำรวจ ศาล และพลเรือน” เป็นส่วนใหญ่

รัฐบาลปฏิบัติการในรูปแบบต่างๆ เช่นในปี พ.ศ.2482 จัดการเปลี่ยนชื่อประเทศจาก “ราชอาณาจักรสยาม” เป็น “ราชอาณาจักรไทย” เปลี่ยน Siam เป็น Thailand เปลี่ยนเนื้อร้องของเพลงชาติสยาม เป็นเพลงชาติไทย กำหนดให้ต้องชักธงชาติและยืนตรงเวลา 8 และ 6 นาฬิกา เปลี่ยนนาม “พระสยามเทวาธิราช” เป็น “พระไทยเทวาธิราช” เปลี่ยนอะไรต่อมิอะไรเป็น “ไทยๆ”

ในปีต่อมา พ.ศ. 2483 รัฐบาลปลุกระดมนิสิตนักศึกษาและประชาชนให้ทำการ “เรียกเรื่องดินแดน” จากกัมพูชาและลาวของฝรั่งเศส คือ “มณฑลบูรพา” และ “ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง” (คือประเทศลาว) จนกระทั่งเกิดสงครามทั้งทางบกและทางทะเล (ยุทธนาวีเกาะช้าง) กับฝรั่งเศส

สมัยดังกล่าว ฝรั่งเศสกำลังอ่อนแอ สงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เกิดขึ้นแล้วในยุโรป กรุงปารีสถูกเยอรมันยึดครอง จัดตั้ง “รัฐบาลหุ่นเปแต่ง” ดังนั้นรัฐบาล “ลัทธิชาตินิยม” ของ ป.พิบูลสงคราม (และมันสมองคนสำคัญ คือ นายวิจิตร วิจิตรวาทการ หรือหลวงวิจิตรวาทการ นามเดิมว่า กิมเหลียง วัฒนปฤดา) จึงประสบชัยชนะทั้งการเมืองภายใน (ปราบและปราบฝ่ายเจ้าและฝ่ายอนุรักษนิยม) และในการเมืองภายนอก ที่ได้แรงสนับสนุนจากลัทธิทหารฟาสซิสต์ญี่ปุ่นมหามิตร ทำการยึด “ไต้หวันแดน” มามากมาย ไม่ว่าจะเป็น “มณฑลบูรพา” หรือเมืองเสียมราฐ/เสียมเรียบ (นำมาเปลี่ยนชื่อเป็นไทยๆ ว่า จังหวัดพิบูลสงคราม) ได้เมืองพระตะบอง ได้เมืองศรีโสภณ และได้ปราสาทเขาพระวิหารมาด้วย ส่วนทางด้านลาวก็ได้นครจำปาศักดิ์ ได้เมืองไซยะบูลี (นำมาเปลี่ยนชื่อให้เป็นไทยๆ ว่า จังหวัดลานช้าง สมัยนั้นตัวละครยังไม่มีไม้โท)

ระบอบพิบูลสงคราม หรือ เสนาอำมาตยาธิปไตย สมัยนั้นปกครองดินแดนเหล่านี้อยู่ระหว่าง 5 ปี ระหว่าง 9 พฤษภาคม 2484 ถึง 17 พฤศจิกายน 2489 (1941-1946) กลายเป็นจังหวัดของ “ประเทศไทย” เมื่อมีการเลือกตั้ง สส. ก็มี สส.ของตน เช่น การเลือกตั้ง 6 มกราคม 2489 หลังสงครามโลก จังหวัดพระตะบอง ก็มี นายชวลิต อภัยวงศ์ เป็น สส. จังหวัดพิบูลสงคราม ได้นายประยูร อภัยวงศ์ จังหวัดนครจำปาศักดิ์ ได้นายสอน บุตรโอบล จังหวัดลานช้าง ได้นายสังคม ริมทอง เป็นต้น และในการเลือกตั้งเพิ่มเมื่อ 5 สิงหาคม 2489 ก่อนที่จะต้อง “เสียดินแดน” เหล่านั้นไปให้ฝรั่งเศส ก็ได้นายสวาสดิ์ อภัยวงศ์ และพระพิเศษพานิษฐ์ เป็น สส.ของจังหวัดพระตะบอง ในขณะที่จังหวัดพิบูลสงครามได้นายญาติ ไหวดี เป็น สส.

จะเห็นได้ว่า “ระบอบพิบูลสงคราม” ประสบความสำเร็จอย่างใหญ่หลวงในการสร้าง “มหาอาณาจักรไทย” ตาม “ลัทธิไทยนิยม” Thai-ism และ “ชาตินิยมสกุลเสนาอำมาตยาธิปไตย” Military-Bureaucratic Nationalism ทำให้ดูเหมือนว่า “ประเทศไทย” กำลังจะกลายเป็น “มหาอำนาจ” ในอุษาคเนย์ บดบังอำนาจของอังกฤษและฝรั่งเศส ผู้นำของรัฐบาลในสมัยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจอมพล ป.พิบูลสงคราม และนายวิจิตร วิจิตรวาทการ ต่างก็มีความฝันว่า “มหาอาณาจักรไทย” นั้น จะ “รวมไทย ร่วมใจ รักษาอาณาจักรชาติไทย” ให้ใหญ่โตทั้ง “ไทย” ในรัฐฉานของพม่า ทั้งสิบสองปันนาในจีน ทั้งสิบสองจุไทยในเวียดนาม(สมัยนั้นสะกดคำว่า “ไทย” ด้วย ย.ยัณฑ์ ทั้งสิ้น เพื่อทำให้เป็น “ไทยๆ” แบบชื่อของประเทศหรือราชอาณาจักรไทย หาได้แยกเป็น ไทแบบไม่มี ย.ยัณฑ์ ไม่)

และก็ในตอนนี้นั้นแหละที่ “ปราสาทเขาพระวิหาร” ถูกนำมาสู่ความสนใจและความรับรู้ของคนไทย รัฐบาลพิบูลสงคราม ดำเนินการให้กรมศิลปากร (ซึ่งในสมัยหลังการปฏิวัติ 2475 ได้หลวงวิจิตรวาทการ นักอำมาตยาเสนาชาตินิยม มือขวาของจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นอธิบดีหลวงวิจิตรวาทการ(กิมเหลียง วัฒนปฤดา ทั้งพูด ทั้งเขียน ทั้งแต่งเพลงแต่งละคร ปลุกใจให้รักชาติ)

ได้จัดการขึ้นทะเบียนให้ปราสาทเขาพระวิหารเป็นโบราณสถานของไทย โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2483 (เราไม่ทราบได้ว่าในคอนนั้นฝรั่งเศสในอินโดจีนจะทราบเรื่องนี้ หรือประหวังเรื่องนี้หรือไม่)

ในสมัยดังกล่าวนี้เช่นกัน ที่รัฐบาลพิบูลสงคราม ชี้แจงการ “ได้ดินแดน” มาต่อประชาชนว่า “ได้ปราสาทเขาพระวิหาร” มา ดังหลักฐานในหนังสือ “ประเทศไทยเรื่องการได้ดินแดนคืน” ของกองโฆษณาการงานฉลองรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2484 สมัยนั้น มีรูปปราสาทเขาพระวิหารพิมพ์อยู่ด้วย พร้อมด้วยคำอธิบายภาพว่า “ปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งไทยได้คืนมาคราวปรับปรุงเส้นเขตแดนด้านอินโดจีนฝรั่งเศส และทางการกำลังจัดการบูรณะให้สง่างามสมกับที่เป็นโบราณสถานสำคัญ”

แต่ก็อย่างที่เราทราบกันดีว่าความหวังดีของชาวไทยแพ้งครามอย่างย่อยับ ถูกระเบิดปรมาณู ประเทศถูกยึดครอง และสถาบันจักรพรรดิญี่ปุ่นเกือบถูกล้มล้าง ดังนั้น รัฐบาลอำมาตยาเสนาธิปไตยของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ต้องตกจากอำนาจไปชั่วคราว และดังนั้น รัฐบาลไทยปีกซ้าย หรือปีกของเสรีไทย และฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ จึงต้องคืนดินแดนที่ได้มาดังกล่าวทั้งหมดให้กับฝรั่งเศสและอังกฤษไปในปี พ.ศ. 2488-89 พร้อมทั้งเสียค่าปรับจำนวนหนึ่ง และก็โชคดีที่ประเทศไม่ถูกยึดครองอย่างเยอรมนีหรือญี่ปุ่น

อย่างไรก็ตาม ก็มีข้อยกเว้นและข้อยกเว้น กล่าวคือ ไม่มีการคืน “ปราสาทเขาพระวิหาร” ไปพร้อมกับ “มณฑลบูรพา” ทั้งนี้เพราะสถานที่ตั้งอยู่ห่างไกล หนทางทุรกันดารมากๆ ซ่อนตัวอยู่ในป่าเขา และก็ไม่มีความสนใจนัก (ยกเว้นฝ่ายทหารที่ถือว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญ มองลงไปเห็นกัมพูชาทั้งประเทศ จำต้องยึดครองเอาไว้) ฝรั่งเศสเจ้าอาณานิคมเอง เมื่อกลับเข้ามาได้ ก็ต้องเผชิญศึกหนักกับสงครามกู้ชาติทั้งในเวียดนาม(โฮจิมินห์) ลาว(เจ้าสุภานุวงศ์ และไกรสอน พรหมวิหาน) และกัมพูชา(นโรดมสีหนุ)

และในระบอบเวลานั้นแหละ คือ หลักการรัฐประหาร พ.ศ. 2490 ด้วยข้ออ้าง “คลาสสิก” ของการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ในกรณีสวรรคตของรัชกาลที่ 8 ที่นำโดยพลโทผิน ชุณหะวัณ ที่นำเอาจอมพล ป. และระบบพิบูลสงคราม(เจ้าเก่า) กลับมาอีกครั้งหนึ่ง และก็ในตอนนั้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2497 รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามก็ส่งกำลังทหารขึ้นไปเสริมกำลังยึดครองไว้ให้มัน ทำให้กลายเป็น “ระเบิดเวลา” ที่ถูกวางไว้แล้วส่งต่อให้รัฐบาลของระบอบสฤษดิ์-ถนอม-ประภาส หลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2500 ล้มระบอบพิบูลสงคราม

ในทศวรรษ 1960s อันเป็นสมัย “สงครามเย็น” ต่อต้านคอมมิวนิสต์ นี่เป็นสมัยของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่มีนายถนัด คอมันตร์ เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ ที่รับมรดก “อำมาตยาเสนาชาตินิยม” และ “ระเบิดเวลา” ดังกล่าวข้างต้นมาจาก “ระบอบพิบูล

สงคราม” รัฐบาลสฤยดีเป็นพันธมิตรอย่างเหนียวแน่นอยู่ฝ่ายอเมริกา เป็นไม้เบื่อไม้เมากับรัฐบาลของพระเจ้าันโรคมลีหนุ ที่ประกาศ “นโยบายเป็นกลาง” เมื่อกัมพูชาได้เอกราชในปี พ.ศ. 2496(ค.ศ.1953) อีก 6 ปีต่อมา พระเจ้าันโรคมลีหนุซึ่งทรงเป็นทั้ง “กษัตริย์และพระบิดาแห่งเอกราช” และ “นักราชาชาตินิยม” ของกัมพูชา ก็ยื่นเรื่องฟ้องต่อศาลโลก (International Court of Justice) เมื่อ 6 ตุลาคม พ.ศ.2502

รัฐบาลจอมพลสฤยดี ธาระรัชต์ แต่งตั้ง ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นทนายผู้ความ รัฐบาลสฤยดี ปลุกระดมให้ประชาชน “รักชาติ” บริจาคเงินคนละ 1 บาทเพื่อสู้คดี

ผลที่สุดไทยก็แพ้คดีด้วยคะแนนถึง 9 ต่อ 3 สำหรับ 9 ประเทศที่ออกเสียงให้กัมพูชาชนะคดี คือ โปแลนด์ ปานามา ฝรั่งเศส สหสาธารณรัฐอาหรับ อังกฤษ สหภาพโซเวียต ญี่ปุ่น และ อิตาลี

ส่วน 3 ประเทศ ที่ออกเสียงให้ไทย คือ อาร์เจนตินา จีน ออสเตรเลีย นำสังเกตว่า อาร์เจนตินา คือ ประเทศที่พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ ถูกเกมคณะปฏิวัติของจอมพลสฤยดี ส่งไปเป็นทูต และมีส่วนวิ่งเต้นให้อาร์เจนตินาออกเสียงให้ฝ่ายไทย ส่วนจีนนั้น คือ จีนคณะชาติ หรือได้หัวหน้าของนายพลเจียง ไคเช็ค หาใช่จีนแผ่นดินใหญ่ของเหมาเจ๋อตุงไม่ ดังนั้น ก็ต้องออกเสียงอยู่ในฝ่ายค่ายต่อต้านคอมมิวนิสต์สมัยสงครามเย็น คำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ตัดสินคดีด้วยข้อความดังนี้

“ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้วนี้ ศาล โดยคะแนนเสียงเก้าต่อสาม ลงความเห็นว่ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในอาณาเขตภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา

โดยเหตุนี้ จึงพิพากษา โดยคะแนนเสียงเก้าต่อสาม ว่าประเทศไทยมีพันธะที่จะต้องถอนกำลังทหารหรือตำรวจ ผู้เฝ้ารักษาหรือผู้ดูแลซึ่งประเทศไทยส่งไปประจำอยู่ที่ปราสาทพระวิหารหรือในบริเวณใกล้เคียงบนอาณาเขตของกัมพูชา”

ว่าไปแล้วรัฐบาลไทยแพ้คดีอย่างค่อนข้างราบคาบ และคำพิพากษาของศาล ก็ยึดจากสนธิสัญญาและ “เขตแดนและแผนที่” ที่ทำขึ้นหลายครั้งในสมัยปลายรัชกาลที่ 5 นั้นเอง (ระหว่าง พ.ศ.2447-50-52 หรือ ค.ศ.1904-07-09) แผนที่และสัญญาเหล่านั้นขีดเส้นใต้ปราสาทเขาพระวิหารอยู่กัมพูชาของฝรั่งเศส หาได้ใช้หลักทาง “ภูมิศาสตร์หรือสันปันน้ำ” หรือ “ทางขึ้น” ไม่ การกำหนดพรมแดนดังกล่าว รัฐสยามในสมัยนั้นของรัชกาลที่ 5 และสมเด็จพระยามคำรงราชานุภาพ ได้ยอมรับไปโดยปริยายโดยมิได้มีการท้วงติงแต่อย่างใด ดังนั้นผู้พิพากษาศาลโลก ก็ถือว่าการนิ่งเฉยเท่ากับเป็นการยอมรับหรือ “กฎหมายปิดปาก” ซึ่งไทยก็ต้องแพ้คดี นั้นเอง

กล่าวโดยย่อ ปราสาทพระวิหาร ตกเป็นของกัมพูชาหรือ “เป็นของเขา” ทั้งจากทางด้านประวัติศาสตร์-โบราณคดี และทางนิติศาสตร์ ข้ออ้างของฝ่ายไทยเราด้านภูมิศาสตร์ คือ ทางขึ้น

หรือสันปันน้ำ นั้นหาได้รับการรับรองจากศาลโลกไม่ แต่คติปราสาทพระวิหาร ก็มีผลกระทบอย่างประเมินมิได้ต่อจิตวิทยาของคนไทย ที่ถูกปลุกกระดมด้วยวาทกรรมของ “อำมาตยาเสนาชาตินิยม” และ “การเสียดินแดน” วาทกรรมของ “อำมาตยาเสนาชาตินิยม” และ “การเสียดินแดน” ครั้งนี้ถูกสร้างและ “ถูกผลิตซ้ำ” มายาวนานกว่าครึ่งศตวรรษแล้ว เริ่มด้วยกระบวนการสร้างจิตสำนึกใหม่ว่า ทั้ง “เขาและปราสาทพระวิหาร” เป็น “ของไทย” หรืออย่างน้อย “พวกทำงานสร้างปราสาทเหล่านี้ อาจมีคนไทยปนอยู่ด้วยเป็นจำนวนมากก็ได้” หรือขยายความการตีความประวัติศาสตร์ ให้ไทยมีความชอบธรรมในการครอบครองเขาพระวิหารยิ่งขึ้น มีการเสนอความคิดว่า “ขอมไม่ใช่เขมร” ดังนั้น เมื่อ “ขอม” มิได้เป็นบรรพบุรุษของเขมรหรือจะแมร์กัมพูชา ประเทศกัมพูชานั้นก็ไม่ควรมีสิทธิจะครอบครองปราสาทพระวิหาร นี่คือ “วาทกรรม” อันเป็นส่วนหนึ่งของ “หลุมดำ-ประวัติศาสตร์แฝงเงา-ประวัติศาสตร์ตัดตอน”

วิธีการตีความประวัติศาสตร์ที่ก่อให้เกิดจิตสำนึกว่าเป็น “ของไทย-ของเรา” แบบนี้จะพบในงานเขียนมากมายของยุคนั้น ไม่ว่าจะเป็นงานของ ปรีดา ศรีชลาลัย, น. ณ ปากน้ำ, พูลหลวง รวมทั้งของบุคคลสำคัญที่มีงานเขียนเชิงประชาสัมพันธ์ “อำมาตยาเสนาชาตินิยม” เช่น “นายหนวดย” เป็นต้น และยังถูกถ่ายทอดต่อมาในวงการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดีของหลายสถาบัน เช่น จุฬาฯ ธรรมศาสตร์ และศิลปากร ฯลฯ รวมทั้งปรากฏอยู่เป็นประจำในงานสื่อสารมวลชน นสพ. วิทยุ โทรทัศน์ และทีวี โดยทั่วไปอีกด้วย

เมื่อฝ่ายไทยแพ้คดีในปี 2505 สมัยนั้นถ้าบ้านเมืองมีประชาธิปไตย มีรัฐธรรมนูญ มีการเลือกตั้ง และที่สำคัญ ถ้ามี “พรรคฝ่ายค้าน” รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ก็คงล้มครืนไปแล้ว แต่รัฐบาลกับหาความสนับสนุนด้วย “การปลุก” กระแสลัทธิชาตินิยมให้นักเรียนนักศึกษาประชาชนเดินขบวนอยู่เกือบครึ่งเดือน เดินขบวนกันเกือบทั่วประเทศ ในกว่า 50 จังหวัด (สมัยนั้นประเทศไทยมี 71 จังหวัด) ไทยแพ้คดีเมื่อ 15 มิถุนายน 2505 แต่จอมพลสฤษดิ์ ก็นั่งเฝ้าอยู่ถึง 19 วัน ปล่อยให้รัฐมนตรีของท่าน เช่น จอมพลถนอม จอมพลประภาส หรือนายถนัด คอมันตร์ ออกมาพูดแทน จนกระทั่งถึงวันที่ 4 กรกฎาคม จึงได้ออกปราศรัยทางวิทยุและทีวีพร้อมด้วยน้ำตา ยอมรับคำตัดสินของศาลโลก

สมัยนั้น ภายใต้ “ระบอบสฤษดิ์” การเดินขบวนเป็นเรื่องผิดกฎหมายร้ายแรงของ “คณะปฏิวัติ” แต่รัฐบาลก็กระซิบผ่านมายังผู้บริหารมหาวิทยาลัยใหญ่ๆ อย่าง จุฬาฯ ธรรมศาสตร์ รัฐบาลบาลและผู้บริหารมหาวิทยาลัย สนับสนุนให้นักศึกษา “ขออนุญาต” และนำประชาชนออกไปเดินขบวนกันในถนนราชดำเนิน ร้องเพลงปลุกใจ “รักเมืองไทย ชูชาติไทย”

กล่าวโดยย่อ ผู้คนในประเทศของเราที่เป็น “จิงแก่” ที่มีอายุตั้งแต่ 80 ปีเรื่อยลงมาถึงอายุ 50-60 ปี ที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน รวมแล้วได้ 3-4 ชั่วโมงคนนั้น ต่างก็บริจาคเงินอย่างน้อยคนละ 1

บาทเพื่อสู้คดีปราสาทเขาพระวิหารกันทั้งนั้น ต่างก็เติบโตมาด้วยการถูก “ปลุกกระดม” ด้วยกระแส “ลัทธิชาตินิยม” สกฤ “อำมาตยาเสนาธิปไตย” ที่ออกไปเดินขบวนประท้วงมาแล้วทั้งสิ้นเกือบจะทุกคน ในขณะที่เดียวกันก็สร้างความชิงชังต่อพระเจ้านโรดมสีหนุ และกับคนกัมพูชาโดยทั่วๆ ไป กลายเป็น “สนิมคาใจ” หรือเป็น “ประวัติศาสตร์แผลเก่า” เป็น “ประวัติศาสตร์ตัดตอน” หมักหมม คั่งค้างอยู่อย่างยากที่จะเยียวยา

และดังนั้น ในการปลุกกระดมใหม่ครั้งล่าสุดในภาค 3 ของ “ชนชั้นกลางในเมือง” ที่เป็น ฝ่ายโค่นและฝ่ายค้าน นำ “อำมาตยาเสนาชาตินิยม” มาผนวกกับ “ราชาธิปไตย” จึง “จุดป๊อบติดป๊อบ” แต่ก็น่าตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ในยุคสมัยที่อินโดจีนถูกเปลี่ยนจาก “สนามรบให้เป็นตลาดการค้า” พรหมแดนระหว่างไทยกับลาว กับกัมพูชา และกับเวียดนาม เปิดอย่างโล่ง ใจจึง มีการไปมาหาสู่ การท่องเที่ยว การค้าการลงทุนอย่างมากมายมหาศาล

3.6.3 สายธารแห่งประวัติศาสตร์

จากภูมิหลังของประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา จึงเป็นที่น่าสนใจว่า คนรุ่นใหม่ที่มาพร้อมกับ “รักแห่งสยาม” หรือ “สละบายดี หลวงพระบาง” จะเข้าร่วมกับขบวน “ลัทธิชาตินิยม” สกฤอำมาตยาเสนาธิปไตย ที่ถูกนำมาผนวกเชื่อมกับ “ราชาชาตินิยม” ครั้งนี้หรือไม่

โดยสรุป เราจะเห็นได้ว่าวาทกรรมของ “อำมาตยาเสนาชาตินิยม” และ “การเสียดินแดน” นั้นถูกสร้าง ถูกปลุกกระดม ถูกผลิตขึ้นมาเป็นระยะเวลา 3-4 ชั่วโมงคน ฟังรากลึกมาก ดังนั้น ประเด็นนี้จึงกลายเป็น “ร้อนแรง-คุเดือด-เลือดพล่าน” จุดป๊อบติดป๊อบขึ้นมาทันที “5 พันมิตร ฯ” จะได้อาวุธใหม่และพรรคพวกเพิ่มในอันที่จะรุกรบให้แพ้ชนะกันให้เด็ดขาด นำเอาเวอร์ชันของ “อำมาตยาเสนาชาตินิยม” มาผสมกับ “ราชาชาตินิยม” ให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น ในขณะที่รัฐบาลอิมินีสมิตร และระบอบทักษิณ ก็ต้องเผชิญกับศึกหนัก จะอยู่หรือจะไป และที่สำคัญที่สุดก็คือ “ชาติบ้านเมือง” ของเราจะเป็นอย่างไร

ประเด็นแรกที่ต้องพิจารณาติดตาม คือ การเมืองระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา ที่นำวิตกกังวลก็คือ การเสนอ “ปราสาทเขาพระวิหาร” ขึ้นเป็นมรดกโลกของกัมพูชานั้น แทนที่จะเป็น เรื่องของการจัดการทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว กลับบานปลายไปเป็นการเมืองระหว่างไทยและกัมพูชา และจะรุนแรงจนขึ้นแบบเผาสนามทูตอีกหรือไม่ จะมีการปิดการค้าชายแดนหรือไม่ หรือจะเป็นเพียงการเมืองภายในของกัมพูชา (ที่มีการเลือกตั้งในวันที่ 27 กรกฎาคม 2551) จนกลายเป็นชัยชนะอย่างงดงามของพรรคการเมือง Cambodia and Business Management แทนที่จะเป็น Politics of Khmer-Thai Nationalism

ทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อความสมานฉันท์อาเซียน เพื่อคนไทย/คนไท คนกัมพูชา คนลาว คนญวน คนขะแมร์ คนอีสาน คนกำหมุ คนแต่จิว คนมอญ เขมร และ กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน ไทหล้า จาม ชาว

มลายู ซาไก มอแกน ทมิฬ เปอร์เซีย ปาทาน อาหรับ ฮ่อ พวน ไทดำ ผู้ไท จีน เวียดนาม ลัวะ ม้ง เข่า
กะเหรี่ยง ปะหล่อง มูเซอร์ อะข่า ขะมุ มลาบรี ของ ฉวากูร์ ฝรั่งเศส(ชาติต่างๆ) เขก(ชาติต่างๆ) ลูกครึ่ง
 ฯลฯ

ประเด็นสุดท้ายที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ คือ การเมืองภายใน ซึ่งดูจะน่าวิตกเสีย
มากกว่า ทั้งนี้เพราะได้เกิดความแตกแยกเป็นสีๆ เป็นก๊กเป็นเหล่าถึง “ไป๋ยัก” ด้วยซ้ำไป มีทั้งก๊ก
ไทยเหลือง ก๊กไทยแดง ก๊กไทยเขียว ก๊กไทยฟ้า ก๊กไทยขาว ก๊กไทยคม... ก๊กไทยบน... และก๊กไทย
ล่าง... ฯลฯ

คำถามที่ต้องการคำตอบในขณะนี้ คือ

- รัฐบาลสมัครจะต้องลาออกหรือถูกล้มหรือไม่ คุณสมัครจะหนีหนีขย เป็นแนว 9
ชีวิตหรือไม่
- พันธมิตรจะรุกต่อหรือจะต้องถอย หรือจะเป็น “การต่อสู้ครั้งสุดท้าย”
- รัฐบาลจะยุบสภาหรือไม่
- หรือว่าจะเกิดการนองเลือด เป็นสงครามกลางเมือง
- ทหารจะปฏิวัติรัฐประหารยึดอำนาจเป็น “วัฏจักรแห่งความชั่วร้าย” อีกหรือไม่
- กระบวนการตุลาการวิวัฒน์-ฝ่ายศาล จะได้ผลตามที่คาดหวังกันไว้หรือไม่ หรือจะ
ถูกทำให้เสียเครดิตไปอีกสถาบันหนึ่ง ดังเช่นฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร
หรือว่าสังคมไทยจะสามารถประสานประโยชน์ “เกื้อเลี้ยง” รักสามัคคี สมานฉันท์

แตกต่างกัน และหลากสี หลากก๊กกันได้

หรือในทางตรงกันข้าม เราได้มาถึงทางตัน จะเกิดสงครามกลางเมือง กลายเป็น “กบฏยุค”
ที่องค์พระอิศวรศิเวเทพ จะทรงปรากฏพระองค์เป็น “ศิเวนาฏราช” เหนือมหาปราสาททั้งที่เข
พระวิหารและที่เขพนมรุ้ง แล้วก็ทำลายล้างทุกสิ่งทุกอย่าง รวมยุคสมัยปัจจุบันนี้ เพื่อเปิดทางให้
พระนารายณ์วิษณุเทพ บันดาลให้ดอกบัวผุดออกมาจากพระนาภี แล้วให้ท้าวมหาพรหม มาทรง
สร้างยุคสมัยใหม่ ที่ดีกว่ายุคสมัยอันเลวร้ายนี้

กบฏยุค จะเป็นบ่อเกิดของความเสมอภาค เสรีภาพ ภราดรภาพ และประชาธิปไตย
หรือไม่

สายธารแห่งประวัติศาสตร์เท่านั้น ที่จะบอกเราได้

3.7 บทควม “กรณีปราสาทพระวิหารระหว่างไทย-กัมพูชา : เหริยญคนละด้านของเงินคนละสกุล” ของ พิกพ อูคร

ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2551 ที่กรณี การขึ้นทะเบียนมรดกโลกของปราสาทพระวิหาร กำลังกลายเป็นประเด็นร้อนแรง ที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในวงการเมืองภายในประเทศ และการเมืองระหว่างประเทศ พิกพ อูคร ได้เขียนบทความ “กรณีปราสาทพระวิหารระหว่างไทย-กัมพูชา : เหริยญคนละด้านของเงินคนละสกุล” ขึ้น เพื่อสะท้อนให้เห็นกรณีปราสาทพระวิหาร จากมุมมองของฝ่ายกัมพูชาที่มีความแตกต่างจากมุมมองของฝ่ายไทยค่อนข้างมาก พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาคัดแย้งในลักษณะ “Win-Win” ร่วมกัน เพื่อหาสาระสำคัญ มีดังนี้

3.7.1 ปราสาทพระวิหารกับยุทธศาสตร์เศรษฐกิจของกัมพูชา

ในขณะที่ฝั่งไทยทั้งรัฐบาล-ฝ่ายค้าน-พันธมิตร-ภาคประชาชน และนักวิชาการทั้งจริงปลอม ต่างพยายามโหม-แก็-ปลุก-ปลอบประเด็น “ปราสาทพระวิหาร” ในเรื่อง “ดินแดนและอธิปไตย” ของ “ชาติไทย” ซึ่งเป็นประเด็นเดียวกันกับปี 2505 ซึ่งหมายถึง 46 ปีที่ผ่านมา แต่เราไม่ค่อยได้ยินประเด็นปลุก-ปลอบเดียวกันเหล่านี้จากฝั่งกัมพูชาแต่อย่างใดเลย

ทั้งนี้ เป็นเพราะปราสาทพระวิหารในมุมมองของกัมพูชาในปัจจุบัน มิได้หมายถึงดินแดนและอธิปไตยในพื้นที่แต่อย่างใด แต่มองว่า ปราสาทพระวิหารจะเป็น “มหัศจรรย์ทางเศรษฐกิจ” ที่จะช่วยพลิกฟื้นความมั่งคั่งให้กับประเทศชาติและประชาชนชาวกัมพูชา ตาม “ยุทธศาสตร์สี่เหลี่ยม(จัตุโกณ)” ตามนโยบายสมเด็จพระฮุนเซน นายกรัฐมนตรี ที่พยายามผลักดันให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การจ้างงาน ความเสมอภาค และประสิทธิภาพ เป็นวาระแห่งชาติของกัมพูชาในปัจจุบัน และเป็นไปตามเป้าหมาย การพัฒนาแห่งสหัสวรรษของกัมพูชา (Cambodia Millennium Development Goals : CMDGs) ภายใต้การสนับสนุนของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ

การขอขึ้นทะเบียน ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก จึงเป็นมาตรการเพื่อยกระดับรายได้จากการท่องเที่ยวและการลงทุน ตามยุทธศาสตร์พัฒนาเศรษฐกิจของกัมพูชา เพราะเมื่อปราสาทพระวิหารได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก แห่งที่ 2 ของกัมพูชา ต่อจากปราสาทนครวัด (Angkor) ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกโลกในปี พ.ศ.2535 ไม่เพียงแต่จะสร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวทั่วโลกเท่านั้น หากแต่จะยังสร้างความมั่นใจให้กับนานาชาติที่จะเข้ามาร่วมลงทุนในธุรกิจเกี่ยวเนื่องประเภทต่างๆ ในเขต “สามเหลี่ยมการท่องเที่ยว” ของกัมพูชาซึ่งครอบคลุมพื้นที่ของกลุ่มจังหวัดเสียมเรียบ จังหวัดพระวิหาร และจังหวัดกัมปงชม

“มรดกโลกปราสาทพระวิหาร” จึงหมายถึง แม่เหล็กดึงดูดเงินลงทุนต่างประเทศในธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร คาสิโน กระจ่าลอยฟ้า สนามบิน ฯลฯ และหมายถึง การจ้างแรงงานที่

เพิ่มขึ้น หมายถึงช่องทางไหลเข้าของเงินตราต่างประเทศจากนักท่องเที่ยวทั่วโลกในรูปแบบเดียวกัน “มรดกโลกปราสาทนครวัด” ที่สร้างรายได้จากนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2550 จำนวนประมาณ 1 ล้านคน เฉพาะค่าเข้าชมอย่างเดียวเป็นจำนวนเงินกว่า 1,100 ล้านบาท ยังไม่รวมค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวในเรื่องที่พัก เดินทาง อาหาร ของที่ระลึก และอื่นๆ ซึ่งมีมูลค่าที่สูงกว่าราคาเข้าชมอย่างมาก และถือเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศที่มีรายได้ประชาชาติต่อหัวประมาณ 17,000 บาทต่อปี ในขณะที่ประชากรประมาณร้อยละ 35 ยังมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจน(Poverty line)

“มรดกโลกปราสาทพระวิหาร” จึงเป็นเครื่องจักรขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สำคัญของกัมพูชา ในการยกระดับรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งมีสัดส่วนสูงถึง 1 ใน 3 ของรายได้ทั้งประเทศ และเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะช่วยให้กัมพูชาบรรลุเป้าหมายการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติจาก 1.4 ล้านคน เป็น 3.12 ล้านคนภายในปี 2553 และเพิ่มรายได้ของประเทศจากการท่องเที่ยวเป็น 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ รวมถึงเพิ่มการจ้างงานอีก 360,000 คนตามแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวซึ่งตั้งเป้าหมายให้กัมพูชาเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทาง ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อทดแทนรายได้การส่งออกสิ่งทอ และเสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 85 ของการส่งออกรวมที่อาจโดนกระทบจากการถูกยกเลิกโควตานำเข้าในประเทศคู่ค้าที่สำคัญๆ จากการที่กัมพูชาเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ในช่วงปลายปี 2547

ดังนั้น “มรดกโลกปราสาทพระวิหาร” จึงเป็นคำตอบสำคัญของการชดเชยรายได้ของประเทศตามยุทธศาสตร์สี่เหลี่ยม เนื่องจากข้อมูลองค์การท่องเที่ยวแห่งโลก (World Tourism Organization) สะท้อนว่า ประเทศที่มีมรดกโลกอยู่มากมักติดอันดับประเทศจุดหมายของนักท่องเที่ยว 1 ใน 10 ของโลก และมีจำนวนนักท่องเที่ยวในระดับต้นๆ ของโลกทั้งสิ้น ทั้งนี้ประมาณการจากแหล่งต่างๆ คาดว่ารายได้จากการท่องเที่ยวอาจเพิ่มสูงขึ้นถึง 4-10 เท่าตัวจากการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

3.7.2 จุดยืนไทย-กัมพูชา กรณีปราสาทพระวิหาร ก่อนปี 2548

ไทยกับกัมพูชามีข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกันมากกว่า 17 ฉบับ และให้ความสำคัญอย่างมากต่อความร่วมมือเรื่องปราสาทพระวิหาร จึงมีมติคณะรัฐมนตรีร่วมไทย-กัมพูชา เมื่อ 31 พฤษภาคม 2546 ว่า “ทั้งสองฝ่ายต่างเห็นชอบในหลักการให้ร่วมมือกันพัฒนาเขาพระวิหาร เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว การศึกษาทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี การพัฒนาพื้นที่ในปริมาตรรอบปราสาทพระวิหาร เพื่อยกสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนของทั้งสองประเทศ รวมทั้ง เพื่อให้ปราสาทพระวิหารเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้น และยั่งยืนระหว่างไทยและกัมพูชา”

และรัฐบาลไทยยังได้ตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อพัฒนาเขาพระวิหาร โดยมี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน และตั้งอนุกรรมการขึ้นมาช่วยงานอีก 2 ชุด คือ (1) คณะอนุกรรมการบูรณปฏิสังขรณ์ปราสาทเขาพระวิหาร มีนายเดช บุญนาค เป็นประธาน และ (2) คณะอนุกรรมการวางแผน พัฒนาร่วมเขาพระวิหาร มีนายบัณฑิต โสคติพลาทฤทธิ์ รอง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เป็นประธาน และในส่วนของกัมพูชาได้จัดตั้ง “คณะกรรมการ ระหว่างกระทรวงเพื่อพัฒนาพื้นที่ตาเฒ่าและปราสาทเขาพระวิหาร” มีนายสก อัน รัฐมนตรีอาวุโส ประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

ต่อมาในเดือนมีนาคม 2547 กระทรวงการต่างประเทศก็ได้มีแถลงข่าวการทำงานของ คณะกรรมการและอนุกรรมการว่า “การดำเนินงานมีความคืบหน้าตามลำดับ” และยังได้กล่าวถึงความช่วยเหลือของรัฐบาลไทยในการก่อสร้างถนนในกัมพูชา จำนวน 2 สาย คือ ถนนหมายเลข 48 (ตราด-เกาะกง-สเรอัมเบ็ล) ระยะทาง 153 กิโลเมตร พร้อมทั้งก่อสร้างสะพานคอนกรีตเสริมเหล็กข้ามแม่น้ำจำนวน 4 แห่ง และถนนหมายเลข 67 (ช่องสะง่า-อัลลองเวง-เสียมเรียบ) เป็นระยะทาง 151 กิโลเมตร เริ่มจากช่องสะง่า จังหวัดศรีสะเกษ ไปอัลลองเวง จังหวัดออกทาร์เมียนเจ็บ (Otdar Meanchey) เชียดจังหวัดพระวิหารและสิ้นสุดที่จังหวัดเสียมเรียบ โดยสามารถเชื่อมต่อกับถนน หมายเลข 68 และ 64 ในเขตจังหวัดพระวิหาร และจังหวัดกำปงธม ซึ่งทำให้ถนน 3 สายดังกล่าว กลายเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญในบริเวณ “สามเหลี่ยมการท่องเที่ยว” ตามนโยบายรัฐบาล กัมพูชาได้อย่างดียิ่ง ทั้งนี้ ยังไม่รวมความช่วยเหลือในการสร้างทางหลวงหมายเลข 68 ในส่วนที่ แยกจากทางหลวงหมายเลข 6 ที่อำเภอกระดังงา ทางตะวันตกของจังหวัดเสียมเรียบขึ้นไปทางเหนือ จนจรดด้านชายแดนไทย-กัมพูชาที่ช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ระยะทางประมาณ 125 กม.

การให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลกัมพูชาข้างต้นสอดคล้องกับ โครงการความร่วมมือ สามเหลี่ยมมรกต (Emerald Triangle) ระหว่างไทย กัมพูชา และลาว ซึ่งเริ่มดำเนินการเป็นรูปธรรม ตั้งแต่ปี 2545 และยังคงสอดคล้องกับความร่วมมืออีก 2 โครงการหลัก คือ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือ ทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง ระหว่างไทย กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม (ACMECS : Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy) ซึ่งเริ่มต้นในปี 2546 และ โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS : Greater Mekong Subregion) ระหว่างไทย กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม และจีน ภายใต้การสนับสนุนของธนาคาร พัฒนาเอเชีย (ADB : Asian Development Bank) ซึ่งเริ่มต้นมาตั้งแต่ปี 2535 และทำให้มูลค่าการค้า ระหว่างไทย-กัมพูชา เติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดจนมีมูลค่าเกือบ 5 หมื่นล้านบาทในปี 2550

โดยภาพรวมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างไทยกับกัมพูชาจึงสะท้อนให้เห็นถึง “ความร่วมมือที่ใกล้ชิด ด้วยความจริงใจและเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและ สะท้อนถึงมิตรภาพอันแน่นแฟ้น และอบอุ่นระหว่างไทยและกัมพูชา” มาโดยตลอดตามแถลงของกระทรวงการต่างประเทศ ในปี 2547

3.7.3 จุดยืนไทย-กัมพูชา กรณีปราสาทพระวิหาร ตั้งแต่ปี 2548

แต่แล้วในปี 2548 กัมพูชาก็ยื่นขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งกัมพูชาสามารถดำเนินการเช่นนั้นได้ ย่อมอ้างการถือสิทธิครอบครองปราสาทพระวิหารตามคำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ที่มีมาตั้งแต่ปี 2505 และยังไม่เคยมีการเปลี่ยนแปลงคำตัดสินให้เป็นอย่างอื่นจนกระทั่งทุกวันนี้ และในทางปฏิบัติการขอขึ้นทะเบียนเฉพาะปราสาทพระวิหารโดยไม่รวมอาณาบริเวณโดยรอบ ก็น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับกัมพูชาในการสร้างยึดหยุ่นในการลงทุนพัฒนาพื้นที่รอบข้างให้เป็นธุรกิจรูปแบบต่างๆ ได้อย่างเต็มที่และกว้างขวาง คงเหลือแต่เพียงประเด็นว่า “กัมพูชาจะมีคำอธิบายอย่างไรกับไทย ในฐานะที่ได้ปรึกษาหารือความร่วมมือกันมาหลายปี และยังมีมติคณะรัฐมนตรีร่วมไทย-กัมพูชา ในปี 2546 คำอยู่” คำถาม 3 ข้อใหญ่ คือ (1) เหตุใดกัมพูชาตัดสินใจเดินหน้าขอขึ้นทะเบียนแต่เพียงประเทศเดียว ซึ่งสวนทางกับมติคณะรัฐมนตรีร่วมไทย-กัมพูชา ปี 2546 (2) รัฐบาลไทยได้รับทราบถึงการตัดสินใจ และการดำเนินการของกัมพูชาหรือไม่ และ (3) จุดยืนของรัฐบาลไทยเป็นอย่างไร และได้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ของประเทศในเรื่องดังกล่าวหรือไม่

คำตอบของคำถามข้างต้นอยู่ที่ข้อตกลงและความร่วมมือหลักๆ ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลกัมพูชาจาก แถลงข่าวของกระทรวงต่างประเทศของไทยตั้งแต่ปี 2548 เรื่อยมาจนถึงปี 2551 ดังต่อไปนี้

- 1 เมษายน 2548 ดร.กันตธีร์ ศุภมงคล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนไทยที่โรงแรม Intercontinental ที่กรุงเทพมหานครภายหลังเสร็จสิ้นการหารือกับบุคคลต่างๆ สรุปสาระสำคัญว่า “...ไทยยินดีที่จะช่วยผลักดันให้เขาพระวิหารได้รับการจดทะเบียนเป็นมรดกโลก ภายใต้องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) และจะดำเนินการพัฒนาเขาพระวิหารควบคู่กับการพัฒนาช่องตาเฒ่า และฝ่ายไทยจะให้ความช่วยเหลือแก่กัมพูชาในการบูรณะปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหารต่อไป”

- 10 กุมภาพันธ์ 2549 ดร.กันตธีร์ ศุภมงคล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กล่าวว่า ได้รับแจ้งจากฝ่ายกัมพูชาว่าองค์การ UNESCO จะประกาศให้เขาพระวิหาร เป็นมรดกโลก ในปีนี้ ดังนั้นไทยและกัมพูชาจะร่วมมือกันพัฒนาพื้นที่เขาพระวิหารต่อไป

- 10 สิงหาคม 2549 พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี มีกำหนดนำคณะเจ้าหน้าที่ระดับสูงไปเยือนราชอาณาจักรกัมพูชาอย่างเป็นทางการ เพื่อปรึกษาหารือในเรื่องสำคัญ ได้แก่ (1) การพัฒนาเครือข่ายเชื่อมโยงการคมนาคมทางบกในกัมพูชา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของกัมพูชา และการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมของกัมพูชากับของไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการคมนาคมขนส่งและการพัฒนาเศรษฐกิจของทั้งกัมพูชาและไทย (2) การสร้างความคืบหน้าในการเจรจาแบ่งเขตทางทะเลและการพัฒนาร่วมในพื้นที่ไหล่ทวีปที่ไทยกับกัมพูชาอ้างสิทธิทับซ้อนกัน เพื่อให้ประเทศทั้งสองสามารถบรรลุข้อยุติระหว่างกันได้ ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ทั้งสองฝ่ายสามารถร่วมมือกันสำรวจและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรใต้ทะเลได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยามที่เกิดวิกฤติการณ์พลังงานขึ้นในโลก (3) ความร่วมมือด้านเขตแดน เพื่อร่วมดำเนินการสำรวจ และจัดทำหลักเขตแดนทางบกระหว่างไทยกับกัมพูชาในปรากฏผลคืบหน้า ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้ชายแดนไทย-กัมพูชาสงบสุขและสามารถพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างเต็มศักยภาพ

- 15 ตุลาคม 2549 พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรีและคณะ ได้หารือถึงประเด็นความร่วมมือต่างๆ ระหว่างไทยกับกัมพูชา ซึ่งฝ่ายไทยได้แสดงท่าทีที่ชัดเจนว่าจะให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับฝ่ายกัมพูชา อย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด อย่างไรก็ตาม ทั้งฝ่ายไทยและกัมพูชาได้แสดงความวิตกกังวลต่อการให้ความช่วยเหลือด้านเส้นทางคมนาคมของไทย ได้แก่ การสร้างถนนหมายเลข 48 (เกาะกง-สเรอัมเบิล) ถนนหมายเลข 67 (สะง่า-อันลองเวง-เสียมราฐ) ถนนหมายเลข 68 (โสมเม็ค-ลำโรง-กรอลัน) นายกรัฐมนตรียืนยันว่าจะให้ความช่วยเหลือตามที่ได้ตกลงกันไว้ โดยกำชับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศรับไปพิจารณาและดำเนินการในเรื่องนี้ต่อไป และในขณะนี้ฝ่ายไทยจะให้การช่วยเหลือในการก่อสร้างและซ่อมแซมถนนหมายเลข 48 กับ 67 ต่อไป ...สำหรับการเปิดช่องทางที่บริเวณช่องตาเฒ่าเขาพระวิหาร ไทยพร้อมที่จะร่วมพัฒนาเขาพระวิหารกับกัมพูชา และยินดีที่กัมพูชายื่นขอจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกแล้ว

- 2 กรกฎาคม 2550 ประเทศไทยขอแสดงความยินดีต่อคณะกรรมการมรดกโลก และต่อประเทศและประชาชนกัมพูชาสำหรับมติเกี่ยวกับที่กัมพูชาขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก โดยเห็นว่าปราสาทพระวิหารมีคุณค่าที่เป็นสากลอย่างเด่นชัด และสมควรได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก และรับทราบว่าขั้นตอนการขึ้นทะเบียนอยู่ในระหว่างการดำเนินการ ซึ่งไทยและกัมพูชาตกลงที่จะร่วมมือกันอย่างเข้มแข็งในการจัดทำแผนอนุรักษ์และบริหารจัดการบริเวณปราสาทพระวิหาร โดยเห็นชอบให้มีการพิจารณาคำขอขึ้นทะเบียนอีกครั้งหนึ่งในการประชุมคณะกรรมการฯ สมัยที่ 32 ในปี 2551 ...ประเทศไทยเห็นพ้องและพึงพอใจต่อข้อมติดังกล่าว ... ทั้งนี้ ประเทศไทยและประชาชนไทย พร้อมที่จะให้ความร่วมมือและสนับสนุนกัมพูชาและประชาชน

ระหว่างประเทศในเรื่องนี้อย่างจริงจังและโดยทันที เพื่อพัฒนาให้ปราสาทพระวิหารเป็นโบราณสถานที่มีคุณค่าสมกับเป็นมรดกโลก ตลอดจนเป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพและความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนระหว่างประเทศ และประชาชนไทยกับกัมพูชาสืบไป

- 6 กรกฎาคม 2550 ดร.มนัสพาสน์ ชูโต ผู้แทนพิเศษของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และหัวหน้าคณะผู้แทนไทยในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 เมื่อ Christchurch ประเทศนิวซีแลนด์ เชิญหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาร่วมการประชุมคณะทำงานเฉพาะกิจว่าด้วยการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารของกัมพูชาเป็นมรดกโลก ...ยืนยันว่า ทางการไทยสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกมาโดยตลอด และขอให้หน่วยงานราชการทุกฝ่ายแสดงความพร้อมที่จะให้ส่วนเกื้อกูลความร่วมมือระหว่างไทย-กัมพูชา

- 20 สิงหาคม 2550 ดร.มนัสพาสน์ ชูโต ประธานคณะทำงานพิเศษว่าด้วยการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารของกัมพูชาเป็นมรดกโลก ได้นำคณะผู้แทนไทยไปเยือนกัมพูชาระหว่างเพื่อพบปะและหารือกับนายสก อาน รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีสำนักนายกรัฐมนตรีกัมพูชา เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารของกัมพูชาเป็นมรดกโลก ...นอกจากนี้ ประเทศไทยยังคงติดตามคำเชิญกัมพูชาที่จะเป็นสมาชิกของคณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศ (International Coordinating Committee : ICC Preah Vihear) ซึ่งจะจัดตั้งขึ้นเพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาปราสาทพระวิหารอย่างยั่งยืน

- 3 มีนาคม 2551 นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี และคณะ เดินทางเยือนกัมพูชา และกล่าวว่า... นายกรัฐมนตรีกัมพูชายืนยันว่าการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร เป็นการขึ้นทะเบียนเฉพาะองค์ปราสาทเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับเขตแดนไทยและกัมพูชา อย่างเด็ดขาด

- 22 พฤษภาคม 2551 นายพนพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้หารือกับ นายสก อาน รองนายกรัฐมนตรีกัมพูชา ที่สำนักงานใหญ่ยูเนสโก กรุงปารีส โดยมีผู้แทนระดับสูงของยูเนสโกเข้าร่วมด้วย ทั้งสองฝ่ายตกลงกัน ดังนี้

(1) ไทยจะสนับสนุนการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ซึ่งเสนอโดยกัมพูชา

(2) กัมพูชาจะขอขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาทพระวิหาร โดยฝ่ายกัมพูชาจะจัดทำแผนที่ฉบับใหม่แสดงขอบเขตปราสาทพระวิหาร เพื่อใช้แทนแผนที่ฉบับเดิมที่กัมพูชาใช้ประกอบคำขอขึ้นทะเบียน

(3) การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกจะไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของแต่ละฝ่ายในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนของคณะกรรมการวิชาการเขตแดนร่วม

(4) ทั้งสองฝ่ายจะต้องร่วมกันจัดทำแผนบริหารจัดการในพื้นที่ที่อ้างสิทธิทับซ้อน โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการอนุรักษ์ระดับสากล เพื่อเสนอคณะกรรมการมรดกโลกพิจารณาภายใน วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2553 ด้วย

ทั้งนี้ไทยและกัมพูชาได้บันทึกข้อตกลงไว้เป็นร่างแถลงการณ์ร่วม (Join Communiqué) ซึ่งจะลงนามเมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลทั้งสองฝ่ายแล้ว

จากนั้นก็ตามมาด้วยมติคณะรัฐมนตรีในวันที่ 17 มิถุนายน 2551 เห็นชอบแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชากรณีการสนับสนุนให้กัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ซึ่งถูกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครอง เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2551 ห้ามมิให้นำมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวไปใช้ต่อด้วยมติคณะกรรมการมรดกโลก ที่เห็นชอบให้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกในวันที่ 7 กรกฎาคม 2551 และลงท้ายด้วยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2551 ที่ให้แถลงการณ์ร่วมฯ เข้าข่ายรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 วรรคสอง จึงต้อง ขอความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อน

เหตุการณ์ที่ไล่เรียงมาข้างต้นทั้งหมดน่าจะช่วยให้คำตอบที่ชัดเจนสำหรับคำถามที่ (2) และ (3) ว่า ตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา รัฐบาลไทยทราบเรื่องมาโดยตลอด และมีจุดยืนที่ชัดเจนในการสนับสนุนให้กัมพูชาขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยยุทธศาสตร์ฝั่งไทย คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางด้านธุรกิจ การลงทุน และการท่องเที่ยวหลังจากที่กัมพูชาสามารถขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเรียบร้อยแล้ว โดยถือว่าการขึ้นทะเบียนตัวปราสาทพระวิหารเป็นคนละกรณีกับการปักปันเขตแดนที่ยังคงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไปทั้งบนบกและในทะเล

ส่วนการตั้งคณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศ (ICC) เพื่อมาร่วมจัดการและดูแลปราสาทพระวิหารนั้น ประเทศไทยรับทราบและตอบตกลงไปเข้าร่วมไปตั้งแต่สิงหาคม 2550 แล้ว

สำหรับคำถามที่ (1) เรื่องที่ “รัฐบาลไทยยินยอม และยินดี” ให้รัฐบาลกัมพูชาดำเนินการต่างจากมติคณะรัฐมนตรีร่วมไทย-กัมพูชา ที่มีมาอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นคำถามสำคัญที่ต้องหาคำตอบต่อไป

3.7.4 จุดยืนที่หมิ่นเหม่ของไทยในปี 2551

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่กัมพูชามีความรุดหน้าในการระดมความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจประเทศและแนวชายแดน โดยมีปราสาทพระวิหารทำหน้าที่เป็นพระเอก และรัฐบาลไทยก็เป็นส่วนหนึ่งของความช่วยเหลือที่ให้การพัฒนากัมพูชาแต่ดูเหมือนรัฐบาลไทยกับไม่ได้เตรียมตัวเพื่อการลงทุนต่อเนื่อง และสร้างรายได้ให้กับภาคเศรษฐกิจต่างๆ ของไทยแต่อย่างใด

หมายความว่า นอกจากประเทศไทยจะไม่ได้ต่อยอดจากเงินลงทุนที่ให้กับกัมพูชาไปแล้ว ยังกลับพาดตนเองมาอยู่ในสถานะการเรียกร้อง “ทวงคืน” ในสิ่งที่ไม่ได้เป็นของเรามาจนกว่า 46 ปีแล้ว ซึ่งจะกลายเป็นจุดยืนที่ไม่มีวันชนะหรือได้รับการยอมรับจากประเทศอื่นในโลกที่เคารพคำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เพราะเรากำลังบอกให้กัมพูชายอมรับคำตัดสินของศาลปกครองไทย ในขณะที่ประเทศไทยขอสงวนสิทธิที่จะไม่ทำตามคำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ในขณะที่กัมพูชาชู “มรดกโลกปราสาทพระวิหาร” เป็นมูมมอง “เศรษฐกิจและการพัฒนา” ประเทศไทยก็เดินหน้ากับการปลุกเร้าให้ปราสาทพระวิหารเป็นเรื่อง “ดินแดนและอธิปไตย” ดังนั้น **2 ประเทศจึงสื่อสารกันคนละภาษา มองเหรียญกันคนละด้าน และเงินตราคนละสกุลกัน**

แต่มูมมองของกัมพูชามีแนวโน้มเป็นที่ยอมรับในวงกว้างมากกว่า เพราะเป็นมูมมองที่สร้างสรรค์ประโยชน์ เป็นรูปธรรมโดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมการลงทุนให้กับประเทศต่างๆ ที่สนใจ ดังนั้น ข้อเสนอให้เลื่อนการพิจารณา หรือการประท้วงของไทยอาจถูกประเมินว่านอกจากจะไม่ได้มีข้อเสนอเพื่อการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมแล้ว ยังเป็นการขัดขวางและฉุดรั้งการพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษของกัมพูชาอีกด้วย จุดยืนเช่นนี้จึงยากที่จะได้รับความเข้าใจและสนับสนุนจากประเทศอื่นในโลก จุดยืนเช่นนี้ยังเสี่ยงต่อการทำลายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนำไปสู่การสูญเสียโอกาสในการลงทุนเพิ่ม การสูญเสียรายได้จากการท่องเที่ยว การค้าระหว่างประเทศ รวมถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับคนไทยกว่า 1,500 ชีวิตที่ดำเนินธุรกิจและลงทุนอยู่ในกัมพูชา

ซึ่งคำตอบสำหรับประเทศไทย ไม่น่าจะใช้การเรียกร้องทวงคืนอธิปไตย หากแต่เป็นการจัดการพื้นที่ชายแดนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และควรต้องเริ่มต้นขอขึ้นทะเบียนองค์ประกอบอื่นๆ ของปราสาทพระวิหารที่อยู่ในเขตแดนไทยให้เป็นมรดกโลกด้วยแม้ว่าจะดำเนินการช้าไปกว่า 2 ปี เพราะหากดำเนินการไปพร้อมๆ กับกัมพูชา ก็อาจจะได้รับการพิจารณาขึ้นทะเบียนไปพร้อมๆ กันแล้วในคราวเดียวกัน การขอยื้อไม่ให้กัมพูชาขอขึ้นทะเบียนโดยที่ไทยไม่ได้ดำเนินการภายใต้แผนสำรองใดเลย จึงทำให้ประเทศไทยไม่ได้รับประโยชน์ที่ควรจะได้

หากการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารสะท้อนความสำเร็จในการจัดการของรัฐบาลกัมพูชาภายใต้การนำของสมเด็จฮุนเซนในการเดินตามยุทธศาสตร์สี่เหลี่ยมที่ทำให้ไม่เพียงแต่ขึ้นทะเบียนมรดกโลกสำเร็จเท่านั้น หากแต่ยังนำมาซึ่งชื่อเสียงของประเทศ เงินตราต่างประเทศ ที่จะหลั่งไหลเข้าประเทศในรูปแบบการลงทุน และรายได้จากการท่องเที่ยว รวมทั้งความช่วยเหลือแบบต่างๆ จากรัฐบาลไทยทั้งในเรื่องถนนหนทาง และการอำนวยความสะดวกในการเปิดด่านที่จะตามมา ก็ไม่น่าสงสัยว่าจะส่งผลกระทบในทางบวกมากเพียงใดต่อพรรคฝ่ายรัฐบาลในการสมัครรับเลือกตั้งครั้งใหม่ที่กำลังจะมาถึง

ในทำนองกลับกัน กรณีมรดกโลกปราสาทพระวิหารก็สะท้อนความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิงของฝ่ายรัฐบาลไทย ที่ไม่สามารถชี้แจงจุดยืนที่ชัดเจนของไทยที่มีมาตลอดรัฐบาลทั้ง 3 สมัย นอกจากนี้ ยังไม่สามารถแสดงให้เห็นประจักษ์แก่สาธารณชนว่า ประเทศไทยได้หรือจะได้อะไรจากความสำเร็จของรัฐบาลกัมพูชาในครั้งนี้ จะมีผลตอบแทนอย่างไรจากการที่รัฐบาลไทยได้ลงทุนช่วยเหลือในการพัฒนาสร้างถนนคมนาคมที่สะดวกสบายให้แก่กัมพูชา เพราะสิ่งที่รัฐบาลไทยเพียรย้กับสาธารณชนมีแต่เพียงว่า ปราสาทพระวิหารไม่ได้เป็นของไทย และไทยไม่ได้เสียดินแดนหรืออธิปไตย แต่ไม่เคยบอกว่า แล้วไทยจะได้อะไรหรือไม่ สิ่งที่รัฐบาลเพียรแสดงย้ำแก่สาธารณชนแม้จะถูกต้องตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ และมีข้อเท็จจริงสนับสนุน แต่ก็ไม่ได้ทำให้กระแสความกดดันจากสื่อและสาธารณชนลดลงเท่าใด ซึ่งสะท้อนต้นทุนความน่าเชื่อถือทางสังคมที่ต่ำของรัฐบาลและบ่งบอกถึงอนาคตการจากไปของรัฐบาลว่าอยู่อีกไม่ไกล แต่สิ่งที่จะตกค้างจากการปลุกระดมของพันธมิตร ฯ ฝ่ายค้าน และฝ่ายอื่นๆ ที่ผสมโรงกันจนนับนิ้วไปกันหมด บวกกับความไร้ประสิทธิภาพในการชี้แจงของรัฐบาล ก็คือบาดแผลทางประวัติศาสตร์ที่ถูกเปิดขึ้นมาใหม่ และอาจอีกเสบลูกกลมไปจนกระทั่งไม่เพียงแต่กระทบกระเทือนความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศเท่านั้น หากแต่จะยังปิดกั้นโอกาสทางธุรกิจ การเติบโตทางเศรษฐกิจ และการลงทุนภายใต้โครงการความร่วมมือต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว และยังคงลูกกลมไปจนถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชาวไทยในกัมพูชา หรือชาวกัมพูชาในไทย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ยังคงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ หากผู้ที่เกี่ยวข้องใช้สติขยับยั้งการปลุกระดมของตนไม่ให้มุ่งสู่หนทางตันที่นำไปสู่การปะทะกันในที่สุด

การที่กัมพูชายื่นเรื่องไปที่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UN Security Council) มีนัยว่า ไทยกำลังอยู่ในสถานะที่อาจจะใช้กำลังทหารรุกล้ำเขตแดนหรือคุกคามกัมพูชา และอาจทำให้เกิดความไม่สงบ และ/หรือสูญเสียสันติภาพในพื้นที่บริเวณชายแดนของ 2 ประเทศ

นัยดังกล่าวน่าจะส่งผลในทางลบต่อภาพลักษณ์ของไทยในสายตานานาชาติ เนื่องจากเป็นเหตุการณ์เกิดขึ้นต่อเนื่องจากที่กัมพูชานำปราสาทพระวิหาร ที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตัดสินว่า “ตั้งอยู่ในอาณาเขตที่เป็นอำนาจอธิปไตยของกัมพูชา” ตั้งแต่ปี 2505 ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกได้สำเร็จในปี 2551 โดยมุ่งหวังให้ปราสาทพระวิหารเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ระดมเงินทุนจากต่างชาติเพื่อพัฒนาพื้นที่บริเวณใกล้เคียงเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 3 ล้านคนในปี 2553 และทำให้บรรลุเป้าหมายรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 2,000 ล้านบาท/ปี และการสร้างงานอีกหลายแสนราย

กล่าวง่ายๆ คือ ปราสาทพระวิหาร ณ ปี 2551 คือ “กลไกเศรษฐกิจและการพัฒนา” ในมุมมองของกัมพูชาซึ่งเป็นประเทศที่ค่อนข้างยากจนและพยายามพัฒนาประเทศให้สามารถขึ้นห้อยได้ในเวทีโลก แต่ไทยกลับถือปราสาทพระวิหารเป็นเรื่อง “ดินแดน และอธิปไตย” ซึ่งเป็นมุมมอง

เดียวกับ 46 ปีที่ผ่านมา ที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตัดสินให้ไทยแพ้คดีกัมพูชา และไทยยังไม่เคยมีการยื่นหลักฐานใหม่ใดๆ เพิ่มเติมเพื่อให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือพื้นการพิจารณาคดีใหม่อย่างใด

ด้วยมุมมองที่ต่างกันข้างต้นก็น่าจะพออนุมานได้ว่า นานาชาติน่าจะเลือกยื่นในฝั่งใด ทั้ง ASEAN และ UN Security Council สามารถทำหน้าที่ได้ในเบื้องต้น คือเป็นตัวกลางในการเจรจา แต่หากไม่สามารถบรรลุข้อตกลงได้ ก็อาจจะเสนอให้สองประเทศนำข้อพิพาทเข้าสู่การพิจารณาตีความของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศต่อไป และหากเป็นเช่นนั้น ไทยก็เสี่ยงที่จะประสบกับประวัติศาสตร์ซ้ำรอยเดียวกับเมื่อปี 2505 และคราวนี้อาจจะไม่ได้หมายถึง “เฉพาะตัวปราสาทพระวิหาร” ตามที่ไทย “เข้าใจและตีความเอาเอง” เพราะหากพิจารณาคำตัดสินของศาลควบคู่กับแผนที่ฝรั่งเศสซึ่งเป็นหลักฐานชั้นสำคัญที่ใช้ในการตัดสิน คือ ไทยก็ “เสี่ยงมาก” ที่จะสูญเสียทั้ง “ตัวปราสาท” และ พื้นที่ที่อ้างสิทธิทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตร”

ทางออกที่ดีที่สุด คือ การเจรจาแบบทวิภาคี และหลีกเลี่ยงไม่ให้องค์กรระหว่างประเทศเข้ามาร่วมในกระบวนการเจรจา เพราะหากไปถึงจุดนั้น ไทยก็จะถูกแรงกดดันให้ต้องปฏิบัติตามข้อสรุปที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และแนวโน้มไทยน่าจะ “เสีย” มากกว่า “ได้”

3.7.5 มรดกโลกปราสาทพระวิหาร คือ “โอกาส” ไม่ใช่ “วิกฤติ” ไทยต้องเปลี่ยนเกมจาก “ได้-เสีย” เป็น “ได้-ได้” (Win-Win)

ทั้งไทยและกัมพูชาต้องปรับท่าทีในการเจรจา การนำกำลังทหารไปตั้งบริเวณชายแดนในพื้นที่ที่อ้างสิทธิทับซ้อน โดยอ้างว่า “เพื่อรักษาดินแดน” นั้น ไม่มีประโยชน์ใดๆ เพราะไม่ได้ทำให้ “เส้นเขตแดน” เปลี่ยนไป ข้อตกลงระหว่าง 2 ประเทศต่างหากที่เป็นตัวกำหนดเส้นเขตแดนที่แท้จริง การใช้กำลังทหารทำให้เกิดความตึงเครียดระหว่างสองประเทศ อันไหวต่อการทำลายความสัมพันธ์ที่ดี และเป็นผลเสียต่อทั้งสภาพชีวิต สังคม และเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศ และระดับประชาชนรากหญ้าใน 2 เขตประเทศซึ่งอาจไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะบริเวณปราสาทพระวิหารเท่านั้น แต่อาจลุกลามไปตลอดแนวชายแดนซึ่งครอบคลุม 7 จังหวัดของไทย เป็นระยะทางกว่า 800 กิโลเมตร

กัมพูชาเองก็มีแรงจูงใจที่จะเลือกการเจรจาโดยสงบมากกว่า เนื่องจากการสู้รบย่อมไม่เป็นผลดีต่อแผนการพัฒนาเมืองใหม่บริเวณตรงข้ามช่องตาเฒ่าของไทย ทำให้นักลงทุนไม่กล้าเข้ามา ทำให้การท่องเที่ยวไม่เติบโตตามที่ตั้งใจ ทำให้ไม่เกิดการจ้างงาน ฯลฯ รวมความคือ จะทำให้ไม่สามารถบรรลุการเติบโตทางเศรษฐกิจตาม “ยุทธศาสตร์จัตุโกณ (Rectangular Strategy)” ที่ถือเป็นวาระแห่งชาติของกัมพูชาในปัจจุบันได้

ไทยต้องตระหนัก และใช้ประเด็นข้างต้นให้เป็นประโยชน์ในการเจรจาเพื่อสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติ และประชาชนใน 2 ฝั่ง โดยต้องทำให้ “มรดกโลกปราสาทพระวิหาร” เป็น “โอกาส” ความร่วมมือเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ไม่ใช่ “วิกฤติ” ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ผลกระทบในทางลบเกิดขึ้นแล้วทันทีกับระดับรากหญ้า คือ ประชาชนไทยและกัมพูชาที่พึ่งพาการหาเลี้ยงชีพจากการค้าขายในบริเวณปราสาทพระวิหาร ไม่ว่าจะเป็นที่พัก เดินทาง ร้านอาหาร ร้านของที่ระลึก ซึ่งเป็นวิกฤติร้ายแรงสำหรับผู้ที่หาเช้ากินค่ำโดยสุจริตในพื้นที่ดังกล่าว

ผลเสียหายที่ใหญ่กว่าที่จะตามมาในระยะเวลายันใกล้เมื่อเกิดเหตุการณ์ลูกหลานบานปลายก็คือ การสูญเสียการค้าระหว่างไทย-กัมพูชา ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 48,000 ล้านบาทในปี 2550 โดยเป็นมูลค่าของการค้าชายแดนถึงประมาณร้อยละ 70 และถึงแม้ว่ามูลค่าการค้าระหว่างไทยกับกัมพูชามีมูลค่าน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นที่มีอาณาเขตติดต่อกับไทย อย่างเช่น ลาว พม่า และมาเลเซีย แต่ไทยได้เปรียบดุลการค้ากับกัมพูชามากที่สุดถึงกว่าร้อยละ 90 หรือประมาณ 45,000 ล้านบาท และขาดดุลการค้ากับพม่าและมาเลเซียในมูลค่า 47,000 และ 30,000 ล้านบาทตามลำดับ

หากกัมพูชาเปลี่ยนมุมมองคนในชาติให้เป็นเรื่อง “ดินแดน และอธิปไตย” เช่นเดียวกับฝั่งไทย ก็คือ ปัญหาใหญ่ที่ตามมาคือความไม่ปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และเงินลงทุนของคนไทยกว่า 1,500 ชีวิตที่ทำงานและดำเนินธุรกิจอยู่ในกัมพูชา ในปัจจุบัน ยังไม่รวมต้นทุนค่าเสียโอกาสที่ทั้งราชการ และธุรกิจไทยสามารถร่วมลงทุน และจัดการประโยชน์ออกงายให้เกิดขึ้นกับประชาชน 2 ประเทศได้ โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ที่อ้างสิทธิทับซ้อน โดยอาจมีกฎ กติกา และระเบียบพิเศษที่ออกมาเพื่อให้เกิดการจัดการพื้นที่เพื่อธุรกิจ และการลงทุนของทั้งสองประเทศ และอันที่จริงแม้โอกาสทางธุรกิจ และการลงทุนในฝั่งกัมพูชาตรงข้ามช่องตาเฒ่า ไทยก็มีโอกาสมากกว่าชาติอื่นๆ ด้วยเหตุผลของความใกล้ชิดทางพื้นที่ และความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งมีมายาวนาน แต่ภายใต้ความตึงเครียดโอกาสเหล่านี้ย่อมเสียไปอย่างน่าเสียดาย และเป็นผลร้ายต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ

กัมพูชา ได้ปราสาทพระวิหารไปในปี 2505 ตามคำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ได้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกในปี 2551 ประชาชนได้ปิติและภูมิใจรัฐบาลมีแนวโน้มได้ชัยชนะจากการเลือกตั้งครั้งใหม่ และประเทศมีโอกาสได้เงินลงทุน ได้รายได้จากการท่องเที่ยว ได้เงินตราต่างประเทศ ได้การจ้างงาน ได้การเติบโตทางเศรษฐกิจ ฯลฯ

ไทย สูญเสียปราสาทพระวิหาร ไปในปี 2505 ตามคำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ และกำลังจะเสียโอกาสในการลงทุนต่อเนื่องหลังจากที่รัฐบาลไทยลงทุนก่อสร้างถนนหลายสายให้แก่กัมพูชาไปแล้ว กำลังจะเสียความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กำลังจะเสียภาพลักษณ์สุภาพชนที่ต้องเคารพ กฎ กติกาในสายตาประชาคมโลก และอาจดูกลามไปถึงแนวโน้มที่จะต้องเสียงบประมาณ เสียทรัพย์สินทั้งของรัฐ และเอกชน รวมไปถึงอาจต้องสูญเสียชีวิตของทหารและประชาชน หากมีการประท้วงใหญ่ในกัมพูชาหรือการสู้รบที่อาจตามมาจากการประจัญหน้ากันอย่างแข็งกร้าว

ทางออกที่ดีของไทย คือ ต้องใช้เหตุผลเหนืออารมณ์และทำตนเป็นสุภาพชน โดยแสดงความยินดีกับ “การได้ของเพื่อนบ้าน” และ “สร้างการได้ให้กับตนเอง” ในลักษณะ “Win-Win” ไทยควรยื่นมือเพื่อร่วมลงทุน ร่วมพัฒนา เพื่อประโยชน์ของประชาชนทั้งสองฝั่งประเทศ จึงจะทำให้ไทยยืนอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างเป็นที่ชื่นชม และยกย่องของนานาอารยประเทศ

“ไทยต้องทำให้ความสำเร็จในการขึ้นทะเบียน “มรดกโลกปราสาทพระวิหาร” ของกัมพูชา เป็น “โอกาส” ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ไม่ใช่ “วิกฤติ” ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ”

... ไทยไม่ควรเล่นเกม “ได้-เสีย” เพราะเมื่อประเมินจากมูลเหตุ และปัจจัยแวดล้อมต่างๆ แล้ว กัมพูชามีโอกาส “ได้ กับ ได้” ในขณะที่ไทยน่าจะมีแต่ “เสีย กับ เสีย”...

...ไทยควรใช้ยุทธศาสตร์ “เขาได้-เราได้” (Win-Win Strategy) โดยประพฤติตน เป็นสุภาพชนที่เคารพกติกาประชาคมโลก ต้องใจกว้าง แสดงความยินดีกับความสำเร็จของเพื่อนบ้าน รวมทั้ง แสดงเจตจำนงที่จะช่วยเหลือ ยื่นมือเพื่อร่วมลงทุนร่วมพัฒนา เพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์ให้กับประชาชนของทั้งสองฝั่งประเทศอย่างจริงจังและยั่งยืน...

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

1. แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary research) และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (In-depth Interview) จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกัน นโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ที่เกี่ยวกับกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก กล่าวคือ

1.1 การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง(Documentary research)

เป็นการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ อันได้แก่ รายงานต่างๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหว ต่างๆ ต่อการที่กัมพูชานำปราสาทพระวิหาร ขึ้นทะเบียนมรดกโลก ที่เจ้าหน้าที่รายงานต่อกระทรวงการต่างประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่กระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรายงานต่อคณะรัฐมนตรีและหรือที่คณะรัฐบาลรายงานต่อสภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐสภา เกี่ยวกับการตัดสินใจเชิงนโยบายและกำหนดแนวปฏิบัติในกรณีดังกล่าว รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรและหรือรัฐสภา ในการสนับสนุนหรือคัดค้าน หรือซักถามท้วงติง รายงานการดำเนินการเชิงการทูต และปฏิสัมพันธ์เชิงการเมืองระหว่างประเทศ บทความวิพากษ์วิจารณ์จากนักการเมืองทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน จากกลุ่มนักวิชาการอิสระ จากสื่อมวลชน และภาคประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีผลกระทบ ซึ่งปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ สื่อมวลชน วารสาร จุลสาร เอกสาร หนังสือ Website ใน Internet ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

1.2 การสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก(In-depth Interview)

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์และสอบถามจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง หรือค่อนข้างตรงต่อการตัดสินใจของรัฐบาล และจากผู้ที่นำนโยบายดังกล่าว ไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนผู้ที่มีบทบาทในการสนับสนุนหรือคัดค้านทางการเมือง และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจดังกล่าวของรัฐบาล

2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการศึกษาวิจัยนี้ คือ กลุ่มนักการเมือง สมาชิกรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจน ประชาสังคมและประชาชนผู้ได้รับผลกระทบทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จากนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลต่อกรณีการที่กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก

กลุ่มตัวอย่าง สำหรับการศึกษานี้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องนั้น จะคัดสรรเอาข้อมูลจาก เอกสารที่มีนัยสำคัญ จากบุคคลและองค์กรทางการเมืองที่เกี่ยวข้องในกลุ่มต่างๆ ตั้งแต่ รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา พรรคการเมืองทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน คณะรัฐมนตรีกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้อง สถาบันตุลาการ และองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ตลอดจนสถาบันวิชาการ สื่อมวลชน ประชาสังคม และองค์กรภาคประชาชน ที่เกี่ยวข้อง ดังรายชื่อเอกสารที่แสดงใน บรรณานุกรม

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกนั้น พิจารณาคัดสรรเอาบุคคลผู้มีบทบาท สำคัญจากองค์กรการเมืองที่เกี่ยวข้องกลุ่มต่างๆ กล่าวคือ

- กลุ่มผู้ตัดสินใจกำหนดนโยบาย เช่น รัฐมนตรีในคณะรัฐบาล นักการเมืองฝ่ายรัฐบาล เป็นต้น

- กลุ่มผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เช่น เจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศ นักกฎหมายในฝ่ายรัฐบาล เป็นต้น

- กลุ่มผู้ตรวจสอบการกำหนดนโยบาย เช่น สมาชิกวุฒิสภาพรรคฝ่ายค้าน กรรมการ ฝ่ายการต่างประเทศหรือวิเทศสัมพันธ์ เป็นต้น

- กลุ่มผู้สังเกตการณ์การกำหนดนโยบาย เช่น นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สื่อมวลชน ประชาสังคมที่ เกี่ยวข้อง เป็นต้น

- กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบาย เช่น ประชาสังคมกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น

ทั้งนี้ ได้คัดสรรบุคคลผู้มีบทบาทสำคัญ จากกลุ่มต่างๆ รวม 8 ท่าน เพื่อทำการสัมภาษณ์ เชิงเจาะลึก ดังนี้

1) **นายพนพล ปัทมะ** อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในฐานะผู้มี บทบาทสำคัญจากกลุ่มผู้ตัดสินใจกำหนดนโยบาย

- 2) นายปองพล อติเรกสาร อดีตประธานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญจากกลุ่มผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
- 3) นายบัญญัติ บรรทัดฐาน ในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญจากกลุ่มผู้ตรวจสอบการกำหนดนโยบาย
- 4) ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เลขานุการ สถาบันพระปกเกล้า นักวิชาการด้านนิติศาสตร์ ในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญจากกลุ่มผู้สังเกตการณ์ การกำหนดนโยบาย
- 5) ดร.สุรชาติ บำรุงสุข อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญจากกลุ่มผู้สังเกตการณ์การกำหนดนโยบาย
- 6) รศ.สุริชัย หวันแก้ว ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ ในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญจากกลุ่มผู้สังเกตการณ์การกำหนดนโยบาย
- 7) มล.วัลย์วิภา จรุงโรจน์ บุรุษรัตนพันธ์ นักวิจัย สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ ในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญจากกลุ่มผู้สังเกตการณ์ การกำหนดนโยบาย
- 8) นายเสนีย์ จิตตเกษม อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญจากกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบาย

3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เนื่องจากการศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ฉะนั้น เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยหลัก ก็คือ ตัวผู้ศึกษาวิจัยเอง ซึ่งทำหน้าที่ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง(Documentary research) และสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (In-depth Interview) ควบคู่กันไป

สำหรับการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ใช้ตัวผู้ทำการศึกษาวิจัยเป็นเครื่องมือโดยตรง เพื่อทำการคัดสรร แยกแยะ รวบรวม วิเคราะห์และตั้งข้อสังเกตต่างๆ โดยนำประเด็นที่ยังไม่อาจวิเคราะห์สรุปได้ชัดเจน ไปสู่การสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก เพื่อยืนยันหรือให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น

สำหรับการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก ได้เตรียมเครื่องมือประกอบการสัมภาษณ์ ดังนี้

3.1 หนังสือแนะนำตัวผู้ศึกษาวิจัยและจุดประสงค์การศึกษาวิจัย

เป็นการแนะนำตัวผู้ศึกษาวิจัยในฐานะนักศึกษา บัณฑิตศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีจุดประสงค์ของสัมภาษณ์เพื่อขอความรู้ความคิดเห็นเกี่ยวกับ

เรื่อง “ผลกระทบจากนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลไทยต่อกรณีที่ถูกพหุชา นำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก” ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยมี รศ.ดร.ธีรภัทร เสรีรังสรรค์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ใช้เป็นองค์ประกอบสำคัญ สำหรับการศึกษาบัณฑิตศึกษา และนำไปใช้ประโยชน์ในทางวิชาการ ทั้งนี้ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มการเมืองใดๆ

3.2 แนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับ

1) กระบวนการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาล แนวคิด แนวปฏิบัติมีความถูกต้องชอบธรรม ตามหลักนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ อย่างไร

2) นโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลระยะยาว จะส่งผลกระทบในระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว ต่อการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มากน้อยเพียงใด

3) ควรมีแนวทาง ปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เพื่อลดหรือระงับผลกระทบอันสืบเนื่องจากนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลดังกล่าว เพื่อเอื้อประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและภูมิภาค ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยรวม

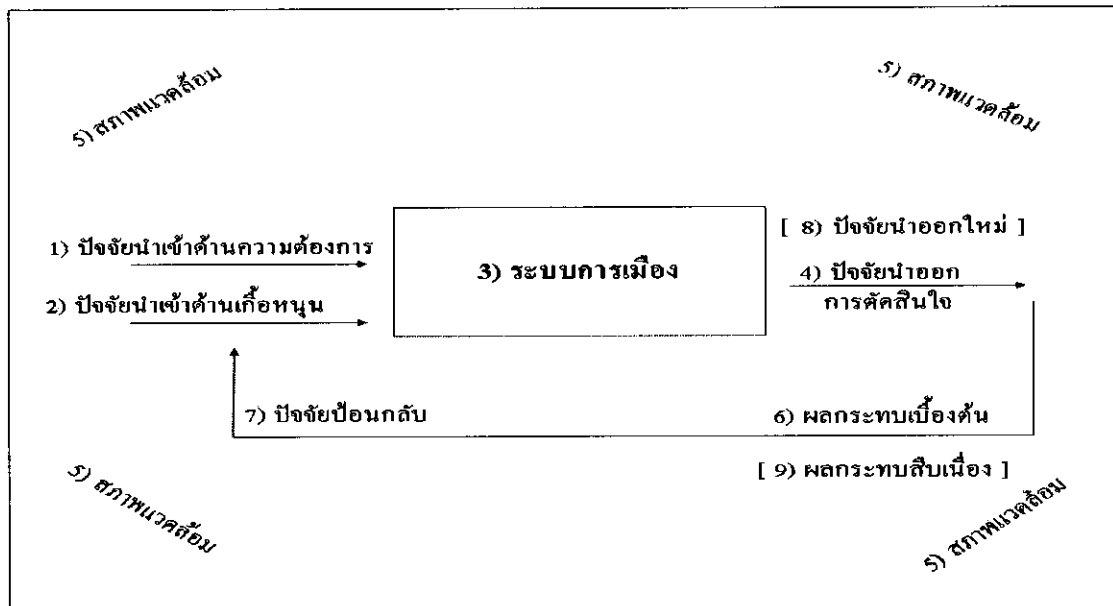
ทั้งนี้ การสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกนี้ มีลักษณะไม่เป็นทางการให้เป็นการพูดคุยกับบุคคลกลุ่มตัวอย่างไปเรื่อยๆ ในลักษณะพูดคุยขอรับฟังความคิดเห็น หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยผู้ศึกษาวิจัยตั้งคำถามในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคำถามที่เตรียมไว้ข้างต้น แล้วขอความคิดเห็น ซึ่งอาจเป็นความคิดเห็นสอดคล้องหรือขัดแย้ง หรือแตกต่าง จากข้อมูลที่ศึกษาเบื้องต้นไว้แล้ว จากการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และซักถามถึงเหตุผลของความคิดเห็นที่สอดคล้อง หรือขัดแย้งหรือแตกต่างเหล่านั้น ประกอบเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลโดยอิงทฤษฎีระบบการเมืองและทฤษฎีว่าด้วยนโยบายสาธารณะ

จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้งโดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และโดยการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (In-dept Interview) เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ต่อกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกแล้ว จะพิจารณาได้ว่าเป็นไปตามกลไกการขับเคลื่อนของระบบการเมือง (Political system) แบบ input-output โดยพิจารณาได้ดังนี้

ภาพที่ 4.1 การวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลไทยโดยอิงทฤษฎีระบบการเมืองแบบ Input-Output

1.1 ปัจจัยนำเข้าด้านความต้องการ (Input ด้าน Demand)

ปัจจัย Input ด้าน Demand ได้แก่

- 1) ความต้องการนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกของกัมพูชา
- 2) ความต้องการรักษาสิทธิประโยชน์ด้านต่างๆที่เกี่ยวกับปราสาทพระวิหารให้ได้มากที่สุดของรัฐบาลไทย
- 3) ความต้องการรักษาสัมพันธภาพฉันมิตรต่อกัมพูชาของรัฐบาลไทย

ปัจจัยนำเข้าด้านความต้องการนี้ ประมวลได้จากข้อมูลหรือหลักฐานยืนยัน ดังนี้

1.1.1 เจตนารมณ์อันแรงกล้าของรัฐบาลกัมพูชา ที่จะนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

รัฐบาลกัมพูชามีเจตนาอันแรงกล้าที่จะเสนอให้สถานศักดิ์สิทธิ์แห่งพระวิหารเข้ารับการพิจารณาของ UNESCO เพื่อขึ้นทะเบียนในรายการมรดกโลก เนื่องด้วยกัมพูชาเป็นรัฐภาคแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก (Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage) กัมพูชาจึงได้เสนอต่อ UNESCO ตั้งแต่ พฤศจิกายน พ.ศ.2535 เพื่อขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารอันศักดิ์สิทธิ์ลงในรายชื่อมรดกโลก ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีฮุนเซน ของกัมพูชา ได้มีจดหมายลงวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2544 แจ้งเรื่องการตัดสินใจของรัฐบาลกัมพูชาในการเสนอเพื่อรับพิจารณาการขึ้นทะเบียนดังกล่าวต่อ ฯพณฯ โคอิชิโร มัตสุมะ ผู้อำนวยการทั่วไปของ UNESCO ต่อมารายงานฉบับสมบูรณ์ซึ่งจัดทำขึ้นตามข้อกำหนดแนวทางเชิงปฏิบัติ(Operational Guidelines) ของราชอาณาจักรกัมพูชาเพื่อบรรลุผลแห่งอนุสัญญามรดกโลก ได้ถูกจัดเตรียมขึ้นโดยรัฐมนตรีกระทรวงศิลปและวัฒนธรรม และโดยคำแนะนำเชิงเทคนิคและความช่วยเหลืออย่างเต็มที่จาก UNESCO (แผนกวัฒนธรรมและสำนักงานประจำกรุงพนมเปญ) และรายงานดังกล่าวถูกส่งให้ศูนย์มรดกโลก(UNESCO ประจำกรุงปารีส) เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2549

ทั้งนี้ รัฐบาลกัมพูชา ได้แสดงเอกสารแผนที่หลักฐาน แสดงที่ตั้งของปราสาทพระวิหารและยืนยันปราสาทพระวิหารอยู่ภายใต้เขตอำนาจอธิปไตยของกัมพูชา พร้อมทั้งแสดงคุณค่าอย่างโดดเด่นเป็นสากลของปราสาทพระวิหารอันศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งคณะกรรมการมรดกโลก แสดงการสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ตลอดจนการสนับสนุนจากรัฐบาลไทยที่พร้อมให้ความร่วมมือ เพื่อการจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก (ดูภาคผนวก ๘ เอกสารที่กัมพูชายื่นต่อคณะกรรมการมรดกโลก)

1.1.2 ความร่วมมือไทย-กัมพูชา เพื่อพัฒนาปราสาทพระวิหาร

รัฐบาลไทยเห็นว่า ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกทางศิลปและวัฒนธรรมที่ตกทอดจากอดีตสู่ปัจจุบัน ถือเป็นสมบัติร่วมของมวลมนุษยชาติที่ทรงคุณค่า ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา หลังจากที่สันติภาพและความสงบสุขได้เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ ชาวไทยและชาวกัมพูชาทั้งสองฝั่งต่าง

ก็ได้มีโอกาสชื่นชมความงดงามด้านสถาปัตยกรรมของปราสาทพระวิหารและโบราณสถานอื่นๆ ที่ตั้งอยู่รายรอบอันเกิดจากฝีมือมนุษย์

ด้วยคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ รัฐบาลไทยได้พยายามเสมอมาที่จะให้สถานที่แห่งนี้เป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพและความร่วมมือที่แน่นแฟ้นและยั่งยืนระหว่างไทยกับกัมพูชา เพื่อให้เกิดการพัฒนาเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันทั้งในส่วนของตัวปราสาทและอาณาบริเวณโดยรอบ โดยการดำเนินการของไทยเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นี้ได้รับการเห็นพ้องด้วยจากกัมพูชาในการประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมไทย-กัมพูชา เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม ถึงวันที่ 1 มิถุนายน 2546 โดยที่ประชุมได้มีมติร่วมกันเป็นครั้งแรกที่จะให้มีความร่วมมือกันพัฒนาเขาพระวิหารและบูรณปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหารเพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพและความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและยั่งยืนระหว่างสองประเทศ และเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชนไทยกับกัมพูชาในทุกๆ ด้าน เช่น การสร้างรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่นจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว การสนับสนุนการเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์และรักษาคุณค่าทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ของโบราณสถาน และการบริหารจัดการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เป็นต้น

ที่ผ่านมา ทั้งสองฝ่ายได้ดำเนินการหลายประการเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามมติที่ประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมไทย-กัมพูชาดังกล่าว โดยไทยได้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อพัฒนาเขาพระวิหาร และกัมพูชาได้จัดตั้งคณะกรรมการระหว่างกระทรวงเพื่อเตรียมการพัฒนาพื้นที่ช่องตาเฒ่าและเขาพระวิหาร เพื่อเป็นกลไกหลักในการทำงานร่วมกัน โดยได้มีการจัดประชุมร่วมกันเมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2547 ที่กรุงเทพฯ ซึ่งที่ประชุมได้ตกลงในหลักการขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาร่วมเขาพระวิหารและบูรณปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหาร โดยกัมพูชาได้ร้องขอว่าความร่วมมือระหว่างไทย-กัมพูชาในเรื่องนี้ จะเริ่มขึ้นหลังจากที่องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก(UNSECO) ได้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ซึ่งในครั้งนั้น ฝ่ายไทยได้รับทราบ โดยขอให้มีการร่วมมือและปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดในทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขอขึ้นทะเบียนมรดกโลก การพัฒนาพื้นที่และการบูรณปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหาร (กระทรวงต่างประเทศ 2551 : 4-5)

1.1.3 มรดกโลก ปราสาทพระวิหาร เป็นเครื่องจักรขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจของกัมพูชา

พิภพ อุดร ได้ให้ทัศนะไว้ว่าในมุมมองของกัมพูชาปราสาทพระวิหารจะเป็น“มหัศจรรย์ทางเศรษฐกิจ” ที่จะช่วยพลิกฟื้นความมั่งคั่งให้กับกัมพูชาตาม “ยุทธศาสตร์สี่เหลี่ยม(จัตุโกณ)” ตามนโยบายของสมเด็จพระนายนายกรัฐมนตรี และเป็นไปตามเป้าหมายการพัฒน์แห่งสหัสวรรษของ

กัมพูชา (Cambodia Millennium Development Goals : CMDGs) ภายใต้การสนับสนุนของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ

การขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก จึงเป็นมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยว และการลงทุนตามยุทธศาสตร์พัฒนาเศรษฐกิจของกัมพูชาโดยมรดกโลก ปราสาทพระวิหารจะเป็นแม่เหล็กดึงดูดเงินทุนจากต่างประเทศ ในธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร คาสิโน กระเช้าลอยฟ้า สนามบิน ฯลฯ และเพิ่มการจ้างงานอย่างกว้างขวาง และเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติจาก 1.4 ล้านคน เป็น 3.12 ล้านคนในปี 2553 และเพิ่มรายได้ธุรกิจการท่องเที่ยวเป็น 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี

ในการนี้ ไทยกับกัมพูชามีข้อตกลงความร่วมมือกันมากกว่า 17 ฉบับ และให้ความสำคัญอย่างมากต่อความร่วมมือเรื่องปราสาทพระวิหาร จึงมีมติคณะรัฐมนตรีร่วมไทย-กัมพูชา เมื่อ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 ว่า “ทั้งสองฝ่ายต่างเห็นชอบในหลักการให้ร่วมมือกันพัฒนาเขาพระวิหารเพื่อประโยชน์ร่วมกันทั้งในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว การศึกษาทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี การพัฒนาพื้นที่ในปริมณฑลรอบปราสาทพระวิหารเพื่อยกระดับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ของทั้งสองประเทศ รวมทั้งเพื่อให้ปราสาทพระวิหารเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นและยั่งยืนระหว่างไทยและกัมพูชา”

การให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลกัมพูชาข้างต้น สอดคล้องกับโครงการความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกต (Emerald Triangle) ระหว่าง ไทย กัมพูชา และลาว ซึ่งดำเนินการเป็นรูปธรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 และยังสอดคล้องกับความร่วมมืออีก 2 โครงการหลัก คือ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง ระหว่าง ไทย กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม (ACMECS) ซึ่งเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2546 และโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-region) ระหว่างไทย กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม และจีน ภายใต้การสนับสนุนของธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535

การนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก จึงเป็นเป้าประสงค์ที่สำคัญและจำเป็นของกัมพูชา เพื่อขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยได้กำหนดนโยบายไว้ให้เป็นวาระแห่งชาติ และรัฐบาลไทยก็ได้รับทราบและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในด้านต่างๆ ฉันทมิตรมาโดยตลอด และพร้อมที่จะร่วมมือกันพัฒนาเขาพระวิหาร เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน (พิภพ อุดร 2551: 2-8)

1.1.4 ความพยายามปกป้องรักษาสีทธิประโยชน์และดินแดนไทย โดยกระทรวงการต่างประเทศ

นายพนพล ปัทมะ(2551:104-106) ได้เล่าเหตุการณ์ว่า ทันทีที่กระทรวงการต่างประเทศทราบว่ากัมพูชาได้นำปราสาทพระวิหารไปขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ก็ได้ไปตรวจสอบ พบว่าแผนที่ที่กัมพูชาเสนอขอขึ้นทะเบียน มีส่วนล้ำเข้ามาในเขตดินแดนของไทยอย่างสิทธิ จากนั้นก็ได้ทักท้วงกับยูเนสโก และกัมพูชา กระทรวงการต่างประเทศ โดยกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย ได้ส่งหนังสือประท้วงคัดค้านการขึ้นทะเบียนเมื่อเดือนพฤษภาคม 2550 และได้ส่งคณะเจ้าหน้าที่ ที่มี ดร.มนัสพาสน์ ชูโต เป็นหัวหน้าคณะไปทักท้วงในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 ที่เมืองไครสต์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ เมื่อเดือนกรกฎาคม 2550 จนที่ประชุมรับฟังคำทักท้วงของไทย และได้เลื่อนการพิจารณาคำขอขึ้นทะเบียนของกัมพูชาออกไป เพื่อให้ไทยกับกัมพูชาตกลงกันเสียก่อน โดยระบุว่า จะตัดสินใจอีกครั้งหนึ่งในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา ในเดือนกรกฎาคม 2551

ทันทีที่นายพนพล ปัทมะ เข้ารับตำแหน่งและเดินทางเข้าทำงานในกระทรวงการต่างประเทศ ในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2551 อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย ได้มีบันทึกเสนอขึ้นมาเป็นบันทึกข้อความด่วนที่สุด ที่ 0803/253/2551 ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2551 เรื่อง ข้อมูลสำหรับรัฐมนตรีว่าการฯ ประกอบการบรรยายสรุปเรื่องปัญหาข้อกฎหมาย กรณีกัมพูชาขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ซึ่งเอกสารแนบ 5 ของบันทึกดังกล่าวเป็นข้อเสนอแนะขั้นตอนการดำเนินการที่กระทรวงการต่างประเทศควรดำเนินการเพื่อปกป้องสิทธิของไทย กรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก กล่าวคือ

ในขั้นตอนที่ 1 ให้เจรจาทำความเข้าใจเรื่องการบริหารจัดการร่วมกันกับกัมพูชาในพื้นที่รอบปราสาทพระวิหารที่ไทยกับกัมพูชาต่างอ้างสิทธิทับซ้อนกัน ทั้งนี้ เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าการทำความเข้าใจเรื่องเขตแดนเป็นทางออกที่ดีที่สุดสำหรับไทย หากจะยอมให้มีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก แต่การเจรจาตกลงเรื่องเขตแดนเพียงประเด็นเดียว จะไม่ได้รับความร่วมมือจาก UNESCO และอาจสร้างความระแวงให้แก่กัมพูชา จึงควรเจรจาทำความเข้าใจความตกลงกับกัมพูชา เพื่อการบริหารจัดการร่วมกันในพื้นที่ที่อ้างสิทธิทับซ้อนเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะปักปันเขตแดนได้ในอนาคต ซึ่งจะช่วยรักษาสิทธิเรื่องเขตแดนไปในตัว โดยอาจรวมองค์ประกอบด้านความร่วมมือเป็นกรอบให้ความช่วยเหลือแก่กัมพูชาในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวด้วย ในการนี้ ควรเจรจาทำความเข้าใจสำเร็จโดยเร็วที่สุดก่อนการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ในเดือนกรกฎาคม 2551 โดยตรงคืออย่างจริงจัง และต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจและขอการสนับสนุนจากประชาคมระหว่างประเทศ และ UNESCO โดยเฉพาะประเทศสมาชิกคณะกรรมการมรดกโลกทั้ง 21 ประเทศ และเข้าร่วมประชุมหารือ 3 ฝ่าย

(ไทย กัมพูชา และ UNESCO) ที่ UNESCO จะจัดขึ้น โดยพยายามให้ Bureau ของคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 เข้าร่วมประชุมด้วย

ในการนี้ หากปรากฏชัดตั้งแต่กลางเดือนเมษายน 2551 ว่า จะไม่สามารถทำความตกลงได้ทันก่อนการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ก็อาจพิจารณาเริ่มดำเนินการเจรจาขั้นตอนที่ 2 คือการรักษาสิทธิของไทยหากปราสาทพระวิหารได้รับขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก คู่ขนานกันไปกับการเจรจาเรื่องการบริหารจัดการในพื้นที่ทับซ้อนร่วมกัน ทั้งนี้โดยคำนึงว่าการพยายามดำเนินการเจรจาอย่างสุจริตและตั้งใจเต็มที่ แม้ไม่สำเร็จก็ยังเป็นประโยชน์ในแง่ลดแรงกดดันต่อไทย ไม่ให้ถูกมองว่าเป็นผู้ผิดแต่ฝ่ายเดียว

สำหรับการเจรจาเพื่อรักษาสิทธิของไทยไว้นั้น ควรพยายามให้มีการรักษาสิทธิของไทยไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในเอกสารการขึ้นทะเบียนมรดกโลกของปราสาทพระวิหารที่ยื่นต่อ UNESCO โดยเฉพาะต้องระบุว่า การดำเนินการใดๆ เพื่อปฏิบัติตามข้อมติให้ขึ้นทะเบียนฯ ที่จะเกิดขึ้นในดินแดนไทยตามที่ไทยอ้างสิทธิ์ (ตามแผนที่ L7017) จะต้องได้รับความเห็นชอบล่วงหน้าจากไทยทุกครั้ง และหากโอกาสอำนวย อาจดำเนินการขอให้ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 เลื่อนการพิจารณากรณีปราสาทพระวิหาร ออกไปอีกครึ่งหนึ่ง

โดยสรุปแล้ว ท่าทีของไทยในการเจรจากับกัมพูชา คือ ควรต้องเจรจาทำความตกลงกับกัมพูชา เพื่อการบริหารจัดการร่วมกันในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะปักปันเขตแดนได้สมบูรณ์ในอนาคต

เมื่อจวนเจียนเวลาการประชุมของคณะกรรมการมรดกโลก ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา ในเดือนกรกฎาคม 2551 เข้ามาทุกที ในวันที่ 14 พฤษภาคม 2551 นายพลต ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้เดินทางโดยเฮลิคอปเตอร์ไปพบกับรองนายกรัฐมนตรี สก อาน ของกัมพูชา ที่จังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา และเจรจาทันทีกัน โดยฝ่ายไทยยื่นกรานกับฝ่ายกัมพูชาว่า จะไม่ยอมให้คำขอขึ้นทะเบียนของกัมพูชา มาพาดพิงถึงเขตแดนที่ไทยได้อ้างสิทธิ์ไว้ และฝ่ายกัมพูชาได้แจ้งว่าจะเปลี่ยนแปลงแผนผังที่เป็นเอกสารประกอบคำขอขึ้นทะเบียนเสียใหม่ คือ จะขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาทพระวิหารซึ่งอยู่ในเขตกัมพูชา

ต่อมาในวันที่ 22 พฤษภาคม 2551 นายพลต ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศพร้อมคณะ และรองนายกรัฐมนตรี สก อาน ของกัมพูชาได้เดินทางไปเจรจาร่วมกับฝ่ายยูเนสโกที่กรุงปารีส การเจรจาประสบความสำเร็จโดยมีข้อสรุปว่า กัมพูชาตกลงจะขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาทพระวิหาร และจะเสนอแผนผังใหม่ให้ไทยพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนที่จะยื่นต่อคณะกรรมการมรดกโลก ซึ่งจะทำให้ไทยสามารถปกป้องอธิปไตยและเขตแดนได้อย่างสมบูรณ์

1.2 ปัจจัยนำเข้าด้านเกื้อหนุน (Input ด้าน Support)

ปัจจัย Input ด้าน Support ได้แก่

- 1) แนวปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศ
- 2) แนวนโยบายสนับสนุนการร่วมมือกันระหว่างไทยกับกัมพูชาเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ของฝ่ายนิติบัญญัติ โดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียงข้างมากฝ่ายรัฐบาล
- 3) การสนับสนุนขององค์กรระหว่างประเทศของสหประชาชาติ เช่น UNESCO กรรมการมรดกโลก ICOMOS
- 4) แนวคิดนักวิชาการและประชาสังคมบางกลุ่ม

ปัจจัยนำเข้าด้านเกื้อหนุนหรือ Input ด้าน Support นี้ ประมวลได้จากข้อมูลต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.2.1 ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะ “กำปั้นเหล็ก ในถุงมือเพชร”

นโยบายการร่วมมือกันระหว่างไทยกับกัมพูชาเพื่อพัฒนาเขาพระวิหาร เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการหลังการประชุมร่วมคณะรัฐมนตรีไทย-กัมพูชา ที่เมืองเสียมราฐและจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 31 พ.ค.- 1 มิ.ย. พ.ศ.2546 มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดำเนินการด้านต่างๆ หลายชุด ซึ่งทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้เกี่ยวกับหลักการพื้นฐานในการร่วมพัฒนาเขาพระวิหาร โดยจะดำเนินโครงการให้เป็นสัญลักษณ์ของมิตรภาพไทย-กัมพูชา โดยร่วมมือกันบนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกันจะอนุรักษ์ปราสาทพระวิหารให้เป็นมรดกโลกของมนุษยชาติ โดยจะดำเนินโครงการให้เข้ากับโครงการในกรอบอื่นๆ เช่น ยุทธศาสตร์ความร่วมมือเศรษฐกิจประเทศลุ่มแม่น้ำอิรวดี เจ้าพระยา แม่โขง (ACMECS) และทั้งนี้จะไม่ให้มีผลกระทบต่อการปักปันเขตแดน(บรรดาศักดิ์ อูวรรณ โธ 2551: 254-255)

นโยบายการร่วมมือกันระหว่างไทยกับกัมพูชา เพื่อพัฒนาเขาพระวิหารนี้ ได้ดำเนินต่อเนื่องกันมาหลายรัฐบาล ตั้งแต่รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร รัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ และรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช มีหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบหลายหน่วยงาน ช่วยกันกลั่นกรอง ปรับปรุงให้เหมาะสมมาโดยตลอด ตั้งแต่กระทรวงการต่างประเทศ สภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการเหล่าทัพ กรมแผนที่ทหาร เป็นต้น

นาย วีระศักดิ์ พุทธะกุล ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อ พ.ศ. 2550-2552 ได้กล่าวไว้ว่า การเจรจาต่อรองเกี่ยวกับกรณีปราสาทพระวิหารกับฝ่ายกัมพูชาที่ผ่านมา ประสบความสำเร็จด้วยดี ส่วนหนึ่งก็ด้วยการสนับสนุนและความร่วมมืออย่างใกล้ชิดของฝ่ายทหารที่ประสานงานแบบถ่วงน้ำหนักกับฝ่ายทหารกัมพูชาด้วย เป็นการดำเนินงานในลักษณะที่เรียกว่า “กำปั้นเหล็กในถุงมือ

แพร์(An Iron fist in the Velvet glove)” กล่าวคือ กระทรวงการต่างประเทศ และฝ่ายทหารร่วมมือกันทำงานอย่างใกล้ชิด โดยทหารเปรียบเสมือนเป็นกำปั้นเหล็ก และกระทรวงการต่างประเทศเปรียบเสมือนถุงมือแพร์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าทั้งทหารและกระทรวงการต่างประเทศมีความเห็นตรงกันหน่วยงานความมั่นคงของประเทศไทย ทั้งกระทรวงการต่างประเทศ ฝ่ายทหาร และสภาความมั่นคงแห่งชาติ ทำงานอย่างต่อเนื่องและเต็มที่เพื่อรักษาอธิปไตยของไทยภายใต้กรอบกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่ ไม่ว่าจะกัมพูชาจะขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกสำเร็จหรือไม่ก็ตาม ก็ไม่มีข้อกังวลว่าจะมีผลกระทบต่องานการปักปันเขตแดนระหว่างสองประเทศแต่อย่างใด (กระทรวงการต่างประเทศ 2551: บทสรุปผู้บริหาร หน้า ๗.)

1.2.2 การสนับสนุนนโยบาย การร่วมกันระหว่างไทยกับกัมพูชา เพื่อพัฒนาเขาพระวิหาร เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันจากฝ่ายนิติบัญญัติ

ดังที่กล่าวแล้ว นโยบายการร่วมมือกันระหว่างไทยกับกัมพูชา เพื่อพัฒนาเขาพระวิหาร บนพื้นฐานเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน นั้น ริเริ่มขึ้นในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นนโยบายของพรรคไทยรักไทยซึ่งเป็นพรรคแกนนำในรัฐบาล แม้อันต่อมาพรรคไทยรักไทยต้องยุบสลายตัวไป และภายหลังเกิดพรรคการเมืองใหม่ คือ พรรคพลังประชาชนชนะการเลือกตั้ง เมื่อธันวาคม พ.ศ.2550 ได้ที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ถึง 233 ที่นั่ง เป็นพรรคแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลผสม โดยมีหัวหน้าพรรค นายสมัคร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรี

เป็นที่เข้าใจกันดีว่า พรรคพลังประชาชนนั้น ส่วนใหญ่ก็คือกลุ่มการเมืองเดียวกันกับพรรคไทยรักไทย และมีแนวนโยบายทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม คล้ายคลึงหรือเหมือนพรรคไทยรักไทยเดิม จึงให้การสนับสนุนการสานต่อในนโยบายการร่วมมือกันระหว่างไทยกับกัมพูชา เพื่อพัฒนาเขาพระวิหาร บนพื้นฐานเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเต็มที่

ส่วนพรรคร่วมรัฐบาลอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นพรรครวมใจไทยชาติพัฒนา พรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชากร หรือพรรคเพื่อแผ่นดิน ส่วนใหญ่ก็เป็นกลุ่มการเมืองเดียวกันกับพรรคไทยรักไทยเดิม หรือเป็นพันธมิตรกับพรรคไทยรักไทยเดิม มาก่อน ย่อมมีความเข้าใจและให้การสนับสนุนการสานต่อในนโยบายการร่วมมือกันระหว่างไทย-กัมพูชา เพื่อพัฒนาเขาพระวิหาร บนพื้นฐานเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน

สรุปแล้ว รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ย่อมได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายนิติบัญญัติ โดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายรัฐบาล ในการสานต่อนโยบายการร่วมมือกันระหว่างไทย-กัมพูชา บนพื้นฐานเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเต็มที่

1.2.3 คณะกรรมการมรดกโลก และ ICOMOS สนับสนุนให้ปราสาทพระวิหาร ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

การที่กัมพูชาเสนอขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก นั้น คณะกรรมการมรดกโลกได้มอบหมายให้องค์การที่ปรึกษาของคณะกรรมการมรดกโลก(International Council of Monument and Site หรือ ICOMOS) พิจารณาในความคิดเห็น และต่อมาเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2550 ICOMOS ได้รายงานความคิดเห็นซึ่งส่วนใหญ่ได้ข้อมูลที่ได้รับจากฝ่ายกัมพูชา เสนอให้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก โดยจะนำเข้าพิจารณาในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 ที่เมืองไครสต์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ ในวันที่ 23 มิถุนายน ถึง 2 กรกฎาคม 2550

แต่เนื่องจากกัมพูชาได้ขอขึ้นทะเบียน โดยใช้แผนที่ซึ่งแสดงเขตแดนชั่วคราว ถ้าเข้ามาในเขตแดนไทย ตามแนวคู่มือครองปราสาทพระวิหารที่กัมพูชาได้ออกเป็นพระราชกฤษฎีกาใหม่เมื่อ เมษายน 2549 ไทยจึงจำเป็นต้องทักท้วง และรณรงค์ทางการเมืองและการทูต จนประสบความสำเร็จ ให้ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 มีมติให้เลื่อนการพิจารณาการขึ้นทะเบียนกัมพูชาออกไปก่อน 1 ปี

อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 ที่นิวซีแลนด์ ได้มีมติไปแล้วว่า ปราสาทพระวิหารควรได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยได้มีมติในข้อ 3 ระบุว่า ปราสาทพระวิหารอันศักดิ์สิทธิ์มีความสำคัญระหว่างประเทศเป็นอย่างยิ่ง และมีคุณค่าสากลที่โดดเด่นบนพื้นฐานของเงื่อนไข 1,2 และ 4 ที่ประชุมเห็นชอบในหลักการว่า ปราสาทควรได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ที่ประชุมรับทราบว่า กระบวนการขึ้นทะเบียนอยู่ในระหว่างการดำเนินการ (นพดล ปีทมะ 2551: 52-54)

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ปองพล อติเรกสาร ให้สัมภาษณ์ว่า "...การนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกของกัมพูชานั้น ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนหลักเกณฑ์ใน Operation Guideline ของคณะกรรมการมรดกโลกอย่างถูกต้อง ปกติในการเสนอสถานที่ใดสถานที่หนึ่งขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกนั้น จะต้องเข้าเกณฑ์ว่า สถานที่ดังกล่าว (1)ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม หรือ (2)ทรงคุณค่าทางธรรมชาติ หรือ (3)ทรงคุณค่าผสมทั้งทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ทั้งนี้ ผู้เสนอจะต้องเสนอเข้าเป็น Tentative List หรือ บัญชีเบื้องต้นล่วงหน้าก่อนอย่างน้อย 1 ปี เมื่อครบ 1 ปีแล้ว ก็สามารถนำ Nomination file พร้อมเอกสารประกอบต่างๆ ขึ้นต่อคณะกรรมการมรดกโลก ซึ่งคณะกรรมการมรดกโลกจะมอบหมายให้หน่วยงานย่อยภายใต้คณะกรรมการมรดกโลก เช่น IUCN-สหภาพระหว่างประเทศว่าด้วยการอนุรักษ์ธรรมชาติ หรือ ICOMOS-สภาระหว่างประเทศว่าด้วยโบราณสถานและแหล่งโบราณคดี พิจารณาในรายละเอียดตามแต่กรณี สำหรับหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนมรดกโลกทางวัฒนธรรมนั้น มีอยู่ด้วยกัน 6 หลักเกณฑ์ โดยมีข้อพิจารณาที่สำคัญ คือ ต้องมีคุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากล(Outstanding Universal Value) ต้องเป็นของแท้ดั้งเดิม(Authenticity) ที่มีหลักฐานยืนยันและพิสูจน์ได้ และต้องมีความสมบูรณ์(Integrity) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดเหล่านี้แล้วจึงเสนอ

กลับขึ้นไปให้คณะกรรมการมรดกโลกพิจารณาตัดสินเป็นขั้นสุดท้าย ในกรณีปราสาทพระวิหาร กัมพูชาได้เสนอไปพร้อมสถานที่อื่นๆ รวมประมาณ 10 แห่ง เข้าเป็น *Tentative list* ตั้งแต่ พ.ศ. 2535 และเสนอ *Nomination file* ของขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกตามหลักเกณฑ์ที่ (i) (iii) และ (iv) เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2549 คณะกรรมการมรดกโลกได้กำหนดให้พิจารณาการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร เป็นมรดกโลกในการประชุมสมัยที่ 31 ซึ่งประชุมที่เมืองไครสต์เชิร์ช นิวซีแลนด์ ในช่วงวันที่ 23 มิถุนายน - 2 กรกฎาคม 2550 ในการนี้ต้องขอชมเชยการทำงานของคณะทำงานกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งมี ดร.มนัสพาสน์ ชูโต เป็นหัวหน้าคณะ ที่ได้ติดตามศึกษาเรื่องนี้อย่างละเอียดและพบประเด็นที่กัมพูชาได้แนบแผนที่ชุด 1:200,000 (ของปี 1907) เป็นเอกสารประกอบของ *Nomination file* ซึ่งเป็นการรวบรัดนับเอาพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตรที่ต่างฝ่ายต่างอ้างสิทธิ์กันอยู่เข้าเป็น เขตแดนของกัมพูชาไปด้วย ฝ่ายไทยจึงได้ทักท้วงเรื่องนี้อย่างหนัก จนมีผลให้คณะกรรมการมรดกโลกเลื่อนการพิจารณากรณีปราสาทพระวิหารออกไป 1 ปี โดยให้กัมพูชาทำข้อตกลงกับไทยเกี่ยวกับ พื้นที่ทับซ้อนดังกล่าวให้เรียบร้อยเสียก่อน...”

1.2.4 แนวคิดของนักวิชาการบางกลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาล ดำเนินนโยบายสนับสนุน กัมพูชา ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก

เมื่อรัฐบาลดำเนินนโยบาย สนับสนุนกัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ในกลุ่มนักวิชาการเกิดการแตกแยกทางความคิดออกเป็นหลายกลุ่ม ซึ่งพอจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มนักวิชาการที่เห็นว่า ไทยควรยอมรับว่า กัมพูชามีอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารโดยสิ้นเชิง และควรสนับสนุนและปฏิบัติต่อกัมพูชาฉันท์มิตร เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน กลุ่มนี้มี อาทิเช่น ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ รศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข อัครพงษ์ คำคุณ และนักวิชาการด้าน อนุชาตเนย์ คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น อีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มนักวิชาการที่เห็นว่า การตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เมื่อ พ.ศ. 2505 มีความผิดพลาด ไทยยังคงสงวนสิทธิ์ที่จะฟ้องเรียกคืน จึงไม่ควรสนับสนุนกัมพูชาในการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เพราะจะส่งผลให้ยากลำบากต่อการฟ้องร้องเรียกคืน และรักษาผลประโยชน์ในพื้นที่เขตแดนที่ยังมีข้อโต้แย้งกับกัมพูชาค้างคากันอยู่อีกจำนวนมาก ในกลุ่มนี้ มี อาทิเช่น ม.ล.วัลย์วิภา จรูญโรจน์ ประกาศิทธิ์ แก้วมงคล รศ.ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม ศ.ดร.สมปอง สุจริตกุล และนักวิชาการในสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น

สำหรับกลุ่มนักวิชาการ ที่สนับสนุนรัฐบาลดำเนินนโยบายสนับสนุนกัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เช่น ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ มีแนวคิดที่ ปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชา ทั้งจากทางด้านประวัติศาสตร์-โบราณคดี และทางด้านนิติศาสตร์ ข้ออ้างของฝ่ายรัฐบาลไทยด้านภูมิศาสตร์ คือ ทางขึ้นหรือสันปันน้ำนั้นหาได้รับการรับรองจากศาลโลกไม่ แต่

คติปราสาทพระวิหารมีผลกระทบอย่างประเมินมิได้ต่อจิตวิทยาของคนไทย ที่ถูกปลุกกระดมด้วยวาทะกรรมของอำมาตยาเสนาชาตินิยมว่าเรา“เสียดินแดน”มาเป็นเวลายาวนานและฝังรากลึก จนสังคมไทยเกิดความเข้าใจไขว้เขวไม่ยอมรับความจริง ถึงขนาดออกไปเดินขบวนประท้วงกันมาแล้ว และยังเกิดความชิงชังต่อพระเจ้าัน โรคมสีหนุและคนกัมพูชาโดยทั่วไป กลายเป็นสนิมคาใจหรือเป็นประวัติ ศาสตร์แผลเก่า เป็นประวัติศาสตร์ตัดตอน หมักหมมคั่งค้างอยู่อย่างยากที่จะเยียวยา ทางที่ถูกควรศึกษาข้อเท็จจริงให้ถูกต้อง ยอมรับความจริง และปฏิบัติต่อกัมพูชาฉันท์มิตร เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ 2551: 42,50, 53-56)

รศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “...ได้ติดตามเรื่องเขาพระวิหาร ตั้งแต่ตอนที่ยังไม่เกิดปัญหา โดยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่ปี 2550 ตอนที่กัมพูชาเสนอปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกต่อคณะกรรมการมรดกโลกที่ไครสต์เชิร์ช ทั้งนี้เพราะมีความวิตกกังวลว่า จะเกิดปัญหามานปลาย เพราะขณะที่กัมพูชากำลังจะขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก แต่รัฐบาลไทยกลับไม่ได้เตรียมตัวว่าจะชี้แจงต่อประชาชนคนไทยอย่างไรเลย ได้ทำนายไว้ว่า ถ้ามีใครสักกลุ่มหนึ่งจุดชนวนเรื่องนี้เป็นเรื่องชาตินิยม รัฐบาลตายแน่ และในที่สุดรัฐบาลก็ตายจริงๆ .... เพราะคนรุ่นหลังส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเรื่องคดีศาลโลก ส่วนใหญ่เกิดไม่ทัน เรื่องนี้สังเกตได้จากการจัดเวทีอภิปรายปัญหาปราสาทพระวิหาร เป็นครั้งแรกที่จุฬาฯ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2551 ปรากฏว่าไม่ค่อยมีคนสนใจ มีคนเข้าฟังน้อยมาก ฟังจากคำถามส่วนใหญ่ของผู้เข้าฟัง ก็จับประเด็นได้ว่าไม่เข้าใจเรื่องปราสาทพระวิหารเลย ไม่เข้าใจว่าเรื่องมันจบไปแล้วตั้งแต่สมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ส่วนใหญ่มีความเข้าใจตามความรู้สึกกันว่าเราเพิ่งสูญเสียปราสาทพระวิหารไปไม่นานนัก หรือถูกใครแอบยกไปให้กัมพูชาตอนไหนกระมัง คนไทยที่เกิดไม่ทันไม่อยู่ในเหตุการณ์ ส่วนใหญ่ไม่รู้ เมื่อไปเจอข้อมูลอีกชุดหนึ่งว่ามีคนแอบเอาไปยกให้เขา... อันนี้เอาไปเสียให้เขา ก็เกิดความเชื่ออย่างผิดๆ เมื่อได้มาฟังคำอภิปราย แม้จะพูดด้วยเหตุผลมีหลักฐานข้อเท็จจริง ก็ไม่ยอมรับฟัง กลับโต้แย้งอย่างหยาบคาย อย่างเช่น ไม่เอาแล้ว อาจารย์สุรชาตินะขายชาติ... หรือ อาจารย์ชาญวิทย์นะเป็นคนไทยหรือเปล่า เป็นต้น ต่อมายังมีการจัดอภิปรายเรื่องปราสาทพระวิหารที่จุฬาฯ อีกหลายครั้ง บางครั้งกระทรวงการต่างประเทศขอให้จัดเพื่ออภิปรายให้ชาว “เสื้อเหลือง” ฟัง แม้จะนำหลักฐานข้อเท็จจริงมายืนยันประกอบการอภิปราย ชาวเสื้อเหลืองส่วนใหญ่ก็มักไม่ยอมรับฟัง กลับกล่าวหาว่า ผู้บรรยายศึกษามาไม่เพียงพอ จึงเป็นการยากที่รัฐบาลจะทำการสื่อสารกล่อมเกล่าให้ประชาชนเข้าใจอย่างถูกต้อง โดยลบความเชื่อเก่าๆ ที่ผิดๆ เหล่านั้นออก รัฐบาลไทยมีปัญหาไม่สามารถสื่อสารถึงประชาชนคนไทยอย่างมีประสิทธิภาพได้ ปัญหาเรื่องนี้ผู้รับผิดชอบน่าจะเป็นสื่อมวลชนที่ไม่ทำหน้าที่สื่อสารถึงประชาชนให้เกิดความเข้าใจถูกต้องตามข้อเท็จจริง เพราะสื่อมวลชนเองก็มีพฤติกรรมที่ยึดถือความเชื่อเก่าๆ ที่ผิดๆ เป็นที่ตั้ง โดยไม่ยอมรับฟังคำชี้แจงด้วยเหตุผลและข้อมูล

หลักฐานที่ปรากฏ นักวิชาการในแวดวงนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ บางท่านก็มีพฤติกรรมลักษณะนี้ เช่นกัน กล่าวคือ ไม่ตั้งใจศึกษาข้อเท็จจริงอย่างจริงจังแต่เรียนรู้เอาจากสื่อมวลชนที่บอกเล่าต่อๆ กัน มา แล้วก็สรุปประเด็นวิเคราะห์เชิงวิชาการของตนออกมาอย่างผิดเพี้ยน ปัญหาปราสาทพระวิหารจึงถูกสื่อมวลชนและกลุ่มนักวิชาการดังกล่าวบิดประเด็น จนประชาชนเกิดความเข้าใจที่ผิดเพี้ยน และแตกแยกเชิงความคิดอย่างกว้างขวาง... จึงมีความจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องหาหนทางสื่อสารข้อเท็จจริงต่างๆ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างถูกต้องให้จงได้ แม้จะเป็นเรื่องยากลำบาก ก็จำเป็นต้องทำ ทั้งนี้ อาจจะร่วมมือกับสื่อมวลชน และ/หรือ วงการวิชาการในรูปแบบต่างๆ โดยทำอย่างต่อเนื่อง มิฉะนั้น สังคมไทยก็จะยังคงสับสนในข้อมูลและตัดสินใจทางการเมืองอย่างผิดพลาด อยู่ต่อไป...”

1.3 ระบบการเมือง

David Easton กล่าวว่าไว้ว่า กิจกรรมของระบบการเมือง คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรสิ่งที่มีประโยชน์และคุณค่าเพื่อสังคม โดยมีอำนาจบังคับให้มีการปฏิบัติตามการจัดสรรนั้น (Authoritative Allocation of Values for a Society)(พฤทธิสาณ ชุมพล 2550: 33, David Easton 1965 :37)

ฉะนั้นในที่นี้ ระบบการเมือง ย่อมหมายถึง รัฐบาลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน กำหนดนโยบายและวางกฎเกณฑ์ระเบียบปฏิบัติต่างๆ เพื่อจัดสรรทรัพยากรหรือสิ่งที่มีประโยชน์และคุณค่าแก่สังคม หรืออาจหมายรวมถึงรัฐสภา ซึ่งทำหน้าที่นิติบัญญัติ ศาลซึ่งทำหน้าที่ตุลาการ และระบบราชการซึ่งทำหน้าที่ปฏิบัติควบคุมให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล

ในกรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกนี้ รัฐบาลนาย สมักร สุนทรเวช ได้พิจารณาถึงปัจจัยนำเข้าทั้งด้านความต้องการ และด้านเงื่อนไขแล้ว พิจารณาได้ว่านโยบายสนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกนั้น เป็นนโยบายที่ดีที่ถูกต้อง โดยที่นโยบายนี้ได้ปฏิบัติต่อเนื่องกันมาตั้งแต่รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และรัฐบาล พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นการรักษาผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของฝ่ายไทยที่พึงจะได้ พร้อมทั้งสามารถรักษาสัมพันธภาพฉันมิตรที่ดีต่อกัมพูชาสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศกลุ่มแม่น้ำอิรวดี เจ้าพระยา แม่โขง (ACMECS) โครงการความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกต (Emerald Triangle) โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-region) และการรวมตัวของประเทศในอาเซียนเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในอนาคต ดัดขัดเพียงข้อกังวลที่กัมพูชาใช้เอกสารประกอบการขอขึ้นทะเบียน เป็นแผนที่แสดงเขตแดนชั่วคราวตามแนวคุ้มครองปราสาทพระวิหารที่กัมพูชาออกเป็นพระราชกฤษฎีกาใหม่ เมื่อเมษายน

2549 ซึ่งถ้าเข้ามาในเขตแดนไทย หรือพื้นที่ที่ไทยอ้างสิทธิ์อยู่ จึงดำเนินการเจรจาให้ฝ่ายกัมพูชา แก้ไขประเด็นแผนที่แสดงเขตแดนนี้ เพื่อให้ฝ่ายไทยมั่นใจว่า การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร เป็นมรดกโลกของกัมพูชา จะไม่มีผลกระทบต่อสิทธิหรืออธิปไตยในเขตแดนของไทยที่มีอยู่เดิม

ทั้งนี้ รัฐบาลมีความเชื่อมั่นเต็มที่ว่า รัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่เพียงพอที่จะกำหนดนโยบายและตัดสินใจทางการเมือง เพื่อจัดการกับปัญหาการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชาได้ด้วยดี ในเบื้องต้นจึงจำกัดบทบาทหน้าที่ของ“ระบบการเมือง” ไว้เพียงคณะรัฐมนตรีและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง มิได้ให้รัฐสภาหรือศาลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องแต่ประการใด

1.4 ปัจจัยนำออก (Output) และกระบวนการตัดสินใจ

ตามแนวคิดทฤษฎีว่าด้วย กระบวนการนโยบายสาธารณะ กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ อาจดำเนินตามขั้นตอน เริ่มจากขั้นการต่อตัวของนโยบายและการกำหนดปัญหา ขั้นการจัดทำข้อเสนอ นโยบาย และขั้นการประกาศเป็นนโยบาย ในกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกนี้ การก่อตัวของนโยบายเกิดจากความต้องการนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกของกัมพูชา แต่เกิดปัญหา เพราะในเอกสารประกอบคำขอขึ้นทะเบียนของกัมพูชานั้น ได้แสดงแผนที่บริเวณเขาพระวิหาร ระบุเส้นเขตแดนของกัมพูชาถ้าเข้ามาในพื้นที่ที่ไทยเองก็อ้างสิทธิ์และอธิปไตยเหนือพื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่ที่ทั้งไทยและกัมพูชาต่างอ้างสิทธิ์ทับซ้อนกัน เป็นเนื้อที่ประมาณ 4.6 ตารางกิโลเมตร รัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ จึงจำเป็นต้องทักท้วงในที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 ซึ่งประชุมที่เมืองโครสต์เซิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ ในวันที่ 23 มิถุนายน- 2 กรกฎาคม 2550 ทั้งนี้ เพื่อรักษาสิทธิประโยชน์ด้านต่างๆ และดินแดนของไทยไว้ แต่ก็ไม่ขัดขวางกัมพูชาที่จะนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก ทั้งนี้เพื่อรักษาสัมพันธภาพฉันท์มิตรที่ดีต่อกันระหว่างไทยกับกัมพูชาไว้ ความจริงรัฐบาลไทยได้เสนอทางเลือกในการแก้ไข ปัญหาขัดแย้งดังกล่าว เช่น เสนอให้นำปราสาทพระวิหารและ โบราณสถานที่เป็นองค์ประกอบของปราสาทพระวิหารที่ตั้งอยู่ในเขตอธิปไตยของไทย ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกร่วมกัน หรือชะลอการขอขึ้นทะเบียนมรดกโลกออกไปก่อนจนกว่า การปักปันเขตแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งอยู่ในระหว่างการดำเนินการของคณะกรรมการชายแดนร่วมไทย-กัมพูชาอยู่ ให้ได้ข้อยุติเรียบร้อยเสียก่อน แต่กัมพูชาก็ไม่ยินยอม ยืนยันที่จะขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกแต่โดยลำพัง ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยที่ 31 จึงมีมติว่า ปราสาทพระวิหารควรได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกในฐานะที่เป็นสถาปัตยกรรมชิ้นเอกของศิลปะเขมร โบราณที่มีคุณค่าโดดเด่นเป็น

สากล แต่ให้เลื่อนการพิจารณาออกไป 1 ปี เพื่อให้กัมพูชาเจรจาทำข้อตกลงกับไทยเกี่ยวกับพื้นที่ทับซ้อนให้เรียบร้อยเสียก่อน

เมื่อปัญหาการนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกของกัมพูชาตามมาถึงสมัยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช รัฐบาลได้รับทราบข้อมูลความเป็นมาของปัญหาโดยละเอียดจากกระทรวงการต่างประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงไม่ได้พิจารณาประเด็นปัญหานี้เป็นนโยบายใหม่ แต่พิจารณาในลักษณะเป็นการดำเนินนโยบายที่สืบเนื่องต่อจากรัฐบาลชุดก่อนๆ กล่าวคือ ไทยยินดีสนับสนุนกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก แต่ทั้งนี้ จะต้องไม่เกิดผลกระทบต่อสถิติและอธิปไตยในเขตแดนและสิทธิประโยชน์อื่นๆ ของไทย ซึ่งนโยบายดังกล่าวก็สอดคล้องกับนโยบายบริหารราชการแผ่นดินที่นายสมัคร สุนทรเวช ได้แถลงต่อรัฐสภาไว้ว่า“...นโยบายต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ...รัฐบาลจะดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อตอบสนองผลประโยชน์สูงสุดของประเทศและประชาชน โดยจะดำเนินบทบาทเชิงรุกในการส่งเสริมความร่วมมือและขยายความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศทั้งด้านการเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และยึดมั่นในพันธกรณีที่มีอยู่กับต่างประเทศตามสนธิสัญญาและความตกลงต่างๆ ที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเคารพกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งกฎบัตรสหประชาชาติและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พร้อมกับการสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาเศรษฐกิจไทยทุกสาขา ให้ได้รับประโยชน์จากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และสานต่อนโยบายทีมประเทศไทย (Team Thailand) เพื่อให้การดำเนินงานด้านต่างประเทศมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และมีเอกภาพ โดยจะดำเนินการ ดังนี้ (1) ส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยส่งเสริมความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และสื่อมวลชน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความใกล้ชิดระหว่างกัน อันจะนำไปสู่การขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การส่งเสริมการท่องเที่ยว การขยายการค้ามาคมขนส่ง และความร่วมมือด้านอื่นๆ ภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค เช่น ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) แผนงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) แผนงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT GT) และความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (BIMSTEC) เป็นต้น (2) ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศในเอเชีย กรอบความร่วมมือเอเชีย และเพิ่มบทบาทในการสร้างความแข็งแกร่งของอาเซียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน และผลักดันบทบาทอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศในวาระที่ไทยเป็นประธานอาเซียน...”

แนวความคิดการพิจารณา กำหนดนโยบายต่อกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช นี้ ได้รับการยืนยันจากนายพนม รัตนะ อดีต

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในขณะนั้น โดยได้ให้สัมภาษณ์ในภายหลังว่า “...การดำเนินนโยบายให้ความร่วมมือกับพม่าในการพัฒนาปราสาทพระวิหาร เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือพัฒนาเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช นั้นเป็นการดำเนินนโยบายที่ต่อเนื่องมาจากรัฐบาลชุดก่อนๆ ซึ่งรัฐบาลได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าเป็นนโยบายที่ดีที่ถูกต้องเป็นการรักษาผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของฝ่ายไทยที่พึงจะได้ พร้อมกับสามารถรักษาสัมพันธภาพฉันท์มิตรที่ดีต่อกัมพูชา ช่วยแก้ปัญหาขัดแย้งต่างๆ ที่ยังคงค้างคาอยู่ให้เบาบางลง สร้างผลประโยชน์ร่วมกันในโครงการอื่นๆ อีกได้อย่างกว้างขวาง...”

ตามหนังสือของนายพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ที่ กต. 0803/357 ลงวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 เพื่อรายงานผลการดำเนินการและการเจรจาของกระทรวงการต่างประเทศกรณีกัมพูชา ขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ให้คณะรัฐมนตรีรับทราบ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้รับทราบเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 โดยไม่มีข้อสังเกตหรือทักท้วงนั้น ได้รายงานความเป็นมาของข้อพิพาทไทย-กัมพูชา และคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2505 ให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาด้วยการคืนเฉพาะตัวปราสาท และกำหนดเส้นแนวเขตในบริเวณดังกล่าวตามที่ระบุไว้ในแผนที่ใช้งานราชการชุด L7017 (ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศส่งมาเป็นเอกสารแนบด้วย) และรายงานว่ากัมพูชามีความเห็นเกี่ยวกับคำพิพากษาดังกล่าวแตกต่างจากไทย โดยอ้างว่าแผนที่คณะกรรมการปักปันเขตแดนสยาม-ฝรั่งเศส (ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศแนบแผนที่มาด้วย) ที่กัมพูชาใช้แนบคำฟ้องเป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาและผูกมัดไทย แต่ไทยเห็นว่าศาลฯ พิพากษาชี้ขาดเฉพาะเรื่องตัวปราสาทพระวิหาร การตีความคำพิพากษาแตกต่างกันดังกล่าวทำให้ไทยกับกัมพูชา มีพื้นที่อ้างอธิปไตยทับซ้อนกัน ในบริเวณใกล้ตัวปราสาท คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 4.6 ตารางกิโลเมตร (ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศส่งแผนที่แสดงเขตการอ้างทับซ้อนกันของ 2 ประเทศมาด้วย)

กระทรวงการต่างประเทศรายงานต่อไปว่า เมื่อปี พ.ศ. 2549 กัมพูชาได้ออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์ปราสาทพระวิหารพร้อมแผนที่ ซึ่งบางส่วนของพื้นที่ดังกล่าวล้ำเข้ามาในดินแดนไทย และกัมพูชาได้ใช้แนวเขตตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวไปขอขึ้นทะเบียนปราสาท พร้อมทั้งรายงานว่าคณะกรรมการมรดกโลกสมัยที่ 31 มีมติให้เลื่อนการประชุมไป โดยให้กัมพูชาเพิ่มมาตรการอนุรักษ์และจัดการโบราณสถานและแจ้งความคืบหน้าในการจัดทำแผนจัดการที่เหมาะสมต่อศูนย์มรดกโลกภายใน 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 โดยกัมพูชาได้ดำเนินการแล้ว ดังนั้นจึงอาจมีความเป็นไปได้ที่คณะกรรมการมรดกโลกจะขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ระหว่างวันที่ 2-10 กรกฎาคม พ.ศ. 2551

ภายหลังการประชุมที่เมืองโครสต์เชิร์ช กระทรวงการต่างประเทศได้ตั้งคณะทำงานพิเศษว่าด้วยการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2550 โดยมี ดร. มนัสพาสน์ ชูโต เป็นประธาน ต่อมาเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2551 ได้ปรับคณะทำงานดังกล่าวเป็นคณะทำงานว่าด้วยการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารของกัมพูชา โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน โดยมีหน่วยงานของกระทรวงการต่างประเทศที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 4 กรม ได้แก่ กรมเอเชียตะวันออก กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กรมองค์การระหว่างประเทศ และกรมสารนิเทศ เป็นคณะทำงาน ต่อมาเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 ได้ปรับปรุงคณะทำงานดังกล่าวให้มีปลัดกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน

ต่อมา กระทรวงการต่างประเทศได้ประท้วงพระราชกฤษฎีกาของกัมพูชาและแผนที่ประกอบคำขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกไปแล้ว 2 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2550 คัดค้านพระราชกฤษฎีกาและการขึ้นทะเบียนดังกล่าว และครั้งที่สองเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2551 ประท้วงบนพื้นฐานของการรุกรานอธิปไตยของประเทศไทย

กระทรวงการต่างประเทศรายงานว่าได้วางแผนการดำเนินการเพื่อรับมือกับปัญหา กัมพูชาขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกไว้ 2 ขั้นตอนได้แก่

(1) ขั้นตอนที่ 1 พยายามจัดทำความตกลงกับกัมพูชาเพื่อบริหารจัดการพื้นที่ที่ไทยกับกัมพูชาอ้างสิทธิทับซ้อนร่วมกันชั่วคราว จนกว่าจะสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนได้ในอนาคต ซึ่งจะเป็นการรักษาสิทธิเรื่องเขตแดนไว้ จนถึงปัจจุบันมีการหารือกันระหว่างไทยกับกัมพูชาในเรื่องนี้หลายครั้ง

(2) ขั้นตอนที่ 2 ตั้งแต่กลางเดือนเมษายนที่ผ่านมา กระทรวงการต่างประเทศกำลังดำเนินการในขั้นตอนที่ 2 คือ รักษาสิทธิเรื่องเขตแดนของไทยหากปราสาทพระวิหารได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยพยายามให้มีการรักษาสิทธิของไทยไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในเอกสารข้อมติของคณะกรรมการมรดกโลกของยูเนสโก โดยเฉพาะต้องมีการระบุว่าการดำเนินการใดๆ เพื่อปฏิบัติตามข้อมติให้ขึ้นทะเบียนที่จะเกิดขึ้นในเขตพื้นที่ตามไทยอ้างสิทธิ (ตามแผนที่ L7017) จะต้องได้รับความเห็นชอบล่วงหน้าของไทยทุกครั้ง ทั้งนี้ หากโอกาสอำนวยฝ่ายไทยอาจพิจารณาดำเนินการคู่ขนานหาทางให้ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยที่ 32 เลื่อนการพิจารณาออกไปอีกครั้งหนึ่งด้วย

เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 กระทรวงการต่างประเทศรายงานว่าได้ส่งข้อบท่าที่ทางกฎหมายเพื่อรักษาสิทธิเรื่องเขตแดนของไทยให้สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส นำส่งศูนย์มรดกโลกเพื่อเวียนประเทศสมาชิกคณะกรรมการมรดกโลก และสมาชิกยูเนสโก ซึ่งสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้ดำเนินการแล้ว

นอกจากนั้น กระทรวงการต่างประเทศรายงานว่า เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2551 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้เห็นชอบกับข้อเสนอของกองบัญชาการกองทัพไทยให้ปฏิบัติการเก็บกู้ทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมในพื้นที่ใกล้เคียงปราสาทพระวิหาร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาอ้างอธิปไตยทับซ้อนกัน เพื่อเป็นการรักษาอธิปไตยของไทยเหนือดินแดนดังกล่าว ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศสนับสนุนข้อเสนอดังกล่าว และเสนอว่าควรเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติกับองค์กรพัฒนาเอกชนชื่อ Mekong Organization for Mankind (MOM) โดยให้มีแผนปฏิบัติการร่วมกันในพื้นที่ดังกล่าว โดยในการนี้มีการประชุมระหว่างกองทัพไทย กระทรวงการต่างประเทศ และ สมช. เป็นระยะๆ เกี่ยวกับการจัดทำแผนปฏิบัติการเก็บกู้ทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมตามบัญชาการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และต่อมาเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้อนุมัติให้กองทัพไทยดำเนินการตามแผนฯ และอนุมัติให้กองทัพไทยกำหนดวันปฏิบัติการได้ตามความเหมาะสม

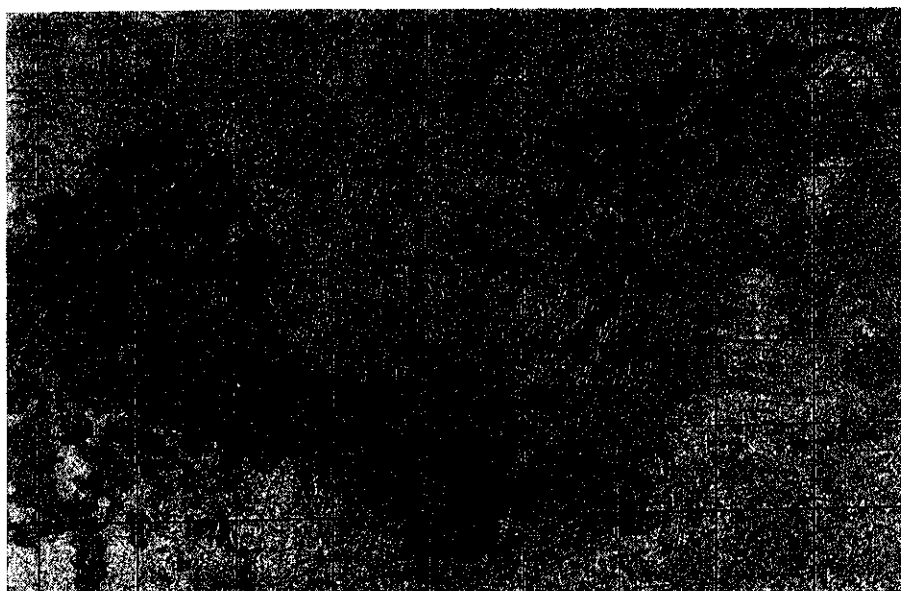
ต่อมาเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 มีการเจรจาระหว่างปลัดกระทรวงการต่างประเทศกับนายสก อาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีกัมพูชาเพื่อพิจารณาร่างแถลงการณ์ร่วม (Joint Statement) ซึ่งมีความคืบหน้าไปแล้วพอสมควร โดยทั้งสองฝ่ายสามารถมีร่างที่ผนวกร่วมกัน (Consolidated Draft) ที่ถือว่าจะไม่มีผลกระทบต่อทำทีของแต่ละฝ่าย โดยสามารถแก้ไขร่างดังกล่าวได้อีกหากไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลของแต่ละฝ่าย ประเด็นสำคัญที่ยังตกลงถ้อยคำกันไม่ได้ ได้แก่ เรื่องการพัฒนาร่วม โดยไทยเสนอร่างข้อบ่งชี้ระหว่างรอการสำรวจและการจัดทำหลักเขตแดนให้แล้วเสร็จในบริเวณนี้ ให้จัดตั้งคณะกรรมการชั่วคราวเพื่อการพัฒนาาร่วม (Temporary Joint Development Committee) เพื่อพิจารณาโครงการพัฒนาใดๆ ในพื้นที่ประชิดปราสาทพระวิหารทางทิศเหนือและตะวันตกในพื้นที่ที่กำหนด โดยระบุเป็นรัศมีจากจุดใดจุดหนึ่ง หรือตามแผนที่โครงการที่แนบกับแถลงการณ์ร่วม ส่วนฝ่ายกัมพูชาเสนอเพียงให้มีคณะกรรมการพัฒนาร่วมเพื่อแสวงหาวิธีการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจในกรอบทวิภาคี โดยไม่ได้กล่าวถึงพื้นที่ทับซ้อน ทั้งนี้ ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะเจรจาร่างแถลงการณ์ร่วมต่อไปทางอีเมลและทางโทรศัพท์

ต่อมา เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้หารือเรื่องปัญหาพื้นที่ทับซ้อนบริเวณใกล้เคียงปราสาทพระวิหารกับนายสก อาน ซึ่งนายสก อาน เสนอว่าจะหารือกับฝ่ายกัมพูชาตนเองและกับยูเนสโกเกี่ยวกับความเป็นไปได้รวมทั้งวิธีดำเนินการที่จะขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก และจะพยายามแจ้งผลให้ฝ่ายไทยทราบในวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2551

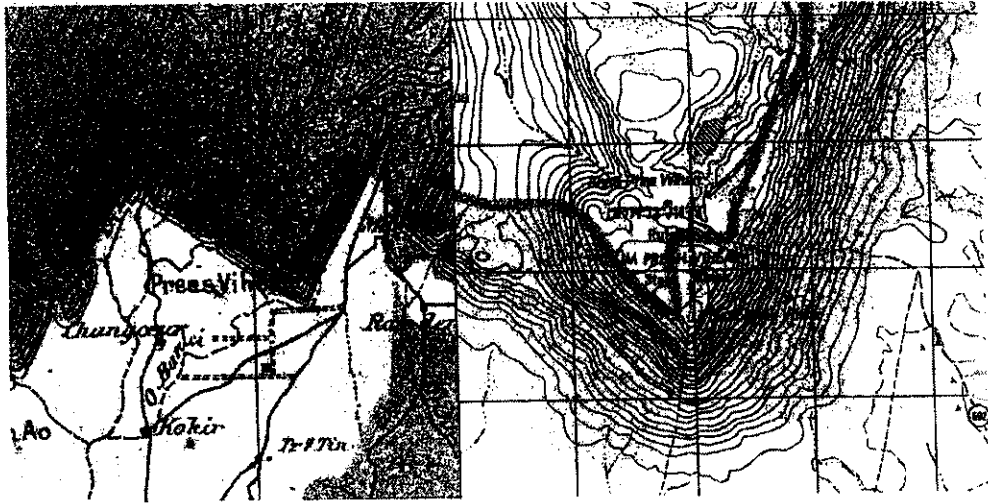
ท้ายที่สุดกระทรวงการต่างประเทศรายงานว่า เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 ฝ่ายกัมพูชาเสนอให้มีการประชุม 3 ฝ่ายระหว่างไทย กัมพูชา และยูเนสโกที่กรุงปารีส ฝ่ายไทยตอบรับข้อเสนอของฝ่ายกัมพูชา โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจะนำคณะผู้แทนไทยเดินทางไปร่วมการประชุมดังกล่าว

ซึ่งในการรายงานผลการดำเนินการและการเจรจาของกระทรวงการต่างประเทศกรณีกัมพูชาขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกให้คณะรัฐมนตรีรับทราบเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 นั้น กระทรวงการต่างประเทศได้แนบแผนที่ 4 ชุด ตลอดจนรายงานสถานะล่าสุดของการเจรจา ซึ่งแผนที่ทั้ง 4 ชุดได้แก่

- (1) สำเนาแผนที่ชุด L7017 บริเวณปราสาทพระวิหาร
- (2) สำเนาแผนที่คณะกรรมการปักปันสยาม-ฝรั่งเศส เปรียบเทียบกับแผนที่ L7017
- (3) สำเนาแผนที่อ้างสิทธิทับซ้อนกันในบริเวณใกล้ตัวปราสาทพระวิหาร
- (4) สำเนาแผนที่ประกอบขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก
(บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2551 : 291-296)

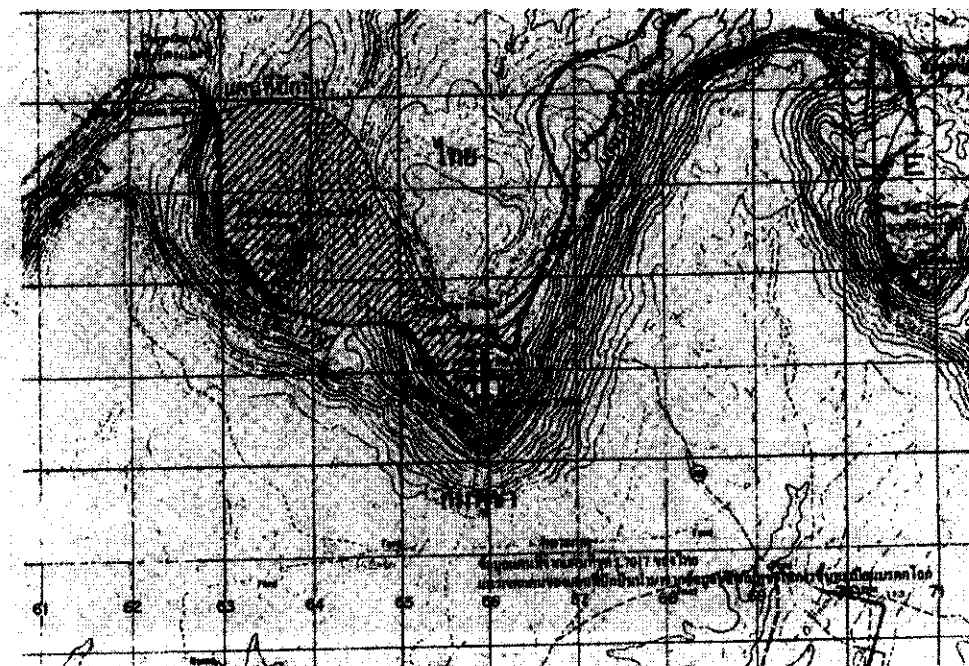
ภาพที่ 4.2 สำเนาแผนที่ชุด L7017 บริเวณปราสาทพระวิหาร

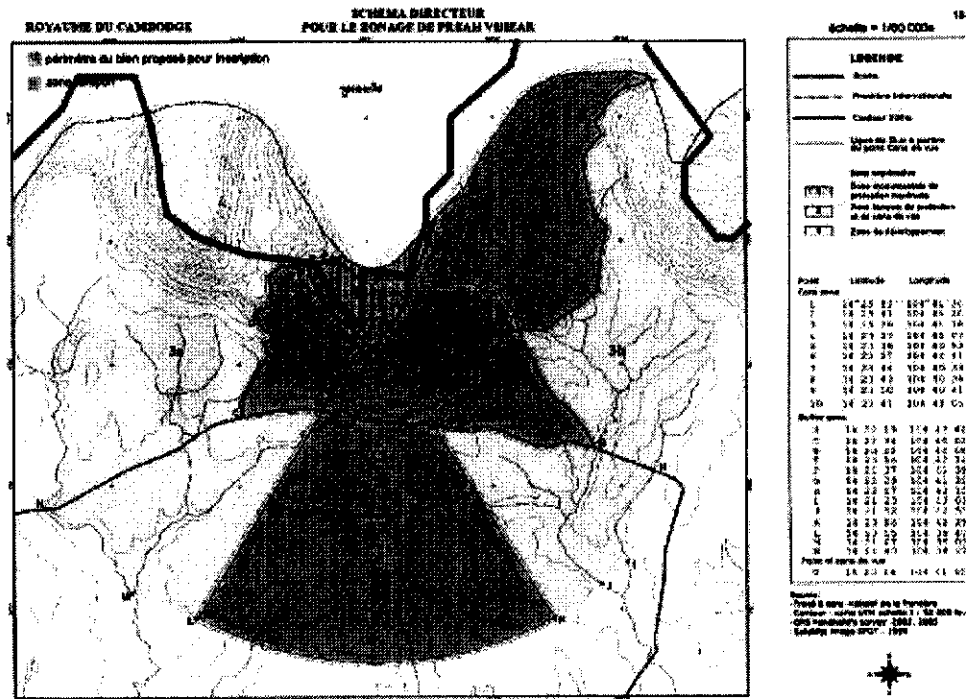
แผนที่คณะกรรมการปักปันฯ มาตรฐาน 1: 200,000
ผลิตขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1908

แผนที่ L7017 มาตรฐาน 1:50,000 ที่เจ้าหน้าที่ไทย
ใช้ปฏิบัติงาน

ภาพที่ 4.3 สำเนาแผนที่คณะกรรมการปักปันสยาม-ฝรั่งเศส เปรียบเทียบกับแผนที่ L7017

ภาพที่ 4.4 สำเนาแผนที่อ้างอิงสิทธิทับซ้อนกันในบริเวณใกล้ตัวปราสาทพระวิหาร

ภาพที่ 4.5 สำเนาแผนที่ประกอบขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก

หลังจากที่นายพลต ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และคณะเดินทางไปเจรจา 3 ฝ่ายที่ปารีส เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2551 แล้ว ต่อมาในวันที่ 27 พฤษภาคม 2551 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศก็ได้เสนอรายงานร่างคำแถลงการณ์ร่วมให้คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการตามเงื่อนไขในการลงนามย่อ (Initial) โดยมีสาระสำคัญดังนี้

กระทรวงการต่างประเทศรายงานว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้หารือกับนาย สก อาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีกัมพูชา ที่สำนักงานใหญ่องค์การศึกษาวិทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติยูเนสโก กรุงปารีส เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2551 โดยมีผู้แทนระดับสูงของยูเนสโกเข้าร่วมหารือด้วย การหารือมีความคืบหน้าเป็นอย่างมาก ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้จัดทำร่างแถลงการณ์ร่วม(Joint communiqué) โดยตกลงกันอย่างชัดเจนว่าแต่ละฝ่ายจะต้องนำกลับไปขอรับความเห็นชอบจากรัฐบาลตนก่อน สาระสำคัญของคำแถลงการณ์ร่วมสรุปได้ดังนี้

(1) ไทยสนับสนุนให้ปราสาทพระวิหาร ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา ซึ่งขอบเขตของปราสาทพระวิหารที่ขึ้นทะเบียนจะจำกัดเฉพาะตัวปราสาท ซึ่งกัมพูชาจะจัดทำแผนที่ฉบับใหม่เพื่อใช้แทนแผนที่ฉบับเดิมที่แนบคำร้องขอขึ้นทะเบียนฯ

(2) กัมพูชาจะขอขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก โดยในขั้นนี้จะไม่มีการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกปราสาทพระวิหาร

(3) ไทยกับกัมพูชาจะร่วมกันจัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่ด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกของปราสาทพระวิหาร โดยแผนการบริหารจัดการดังกล่าวจะเป็นส่วนหนึ่งของแผนบริหารจัดการปราสาทพระวิหารและพื้นที่โดยรอบทั้งหมด ซึ่งจะต้องเสนอต่อศูนย์มรดกโลกภายในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2553 สำหรับการพิจารณาของคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 34 ปี พ.ศ. 2553

(4) การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกจะไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของแต่ละฝ่ายในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนร่วมกันในบริเวณดังกล่าวในอนาคต

(ดูภาคผนวก ณ ร่างคำแถลงการณ์ร่วม (Join Communiqué) ฉบับ 22 พฤษภาคม 2551)

กระทรวงการต่างประเทศให้ความเห็นว่า ผลการประชุมครั้งนั้นประสบความสำเร็จและมีความคืบหน้าเป็นอย่างมาก กล่าวคือ กัมพูชายอมเปลี่ยนแปลงการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารและพื้นที่อนุรักษ์บริเวณรอบปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก โดยจะขอขึ้นเฉพาะตัวปราสาท และได้ให้คำมั่นว่าจะส่งแผนที่ฉบับใหม่แสดงขอบเขตตัวปราสาทพระวิหารที่จะขอขึ้นทะเบียนแทนแผนที่ฉบับเดิมที่เคยใช้ประกอบในคำขอขึ้นทะเบียนเมื่อปี พ.ศ. 2549 มาให้ฝ่ายไทยและฝ่ายยูเนสโกพิจารณาภายในวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2551

อนึ่ง กระทรวงการต่างประเทศเห็นว่า การขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาทจะช่วยทำให้ไม่มีปัญหาเรื่องการขอขึ้นทะเบียนพื้นที่ที่เป็นพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนเป็นมรดกโลก และทำให้ไม่มีการเสียผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ ไทยสามารถรักษาสีทธิทางเขตแดนไว้ได้อย่างสมบูรณ์

ดังนั้นกระทรวงการต่างประเทศจึงเสนอคณะรัฐมนตรีว่า เนื่องจากการเห็นพ้องร่วมกันของไทยกับกัมพูชาดังกล่าวข้างต้น ได้รับการบันทึกไว้เป็นร่างคำแถลงการณ์ร่วม โดยตกลงกันอย่างชัดเจนว่าแต่ละฝ่ายจะต้องนำกลับไปขอรับความเห็นชอบจากรัฐบาลของตนก่อน และจะต้องพิจารณาด้วยว่าแผนที่ฉบับใหม่ของฝ่ายกัมพูชา นั้น มีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด ดังนั้น ในขั้นนี้ กระทรวงการต่างประเทศจึงขอความเห็นชอบร่างคำแถลงการณ์ร่วมในหลักการก่อน ทั้งนี้ เมื่อได้รับแผนที่ฉบับใหม่จากฝ่ายกัมพูชาแล้ว กระทรวงการต่างประเทศจะนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบตามข้อเสนอของกระทรวงการต่างประเทศโดยไม่มีข้อสังเกตหรือทักท้วง(บวรศักดิ์ อุวรรณ โณ 2551 : 302,304)

ต่อมา นายพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้มีหนังสือที่ ก.ต. 0803/440 ลงวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2551 เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาในวันที่ 17 มิถุนายน 2551 เพื่อความเห็นชอบร่างคำแถลงการณ์ร่วม และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว ดังมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 เห็นชอบในหลักการต่อร่างคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวข้างต้น โดยให้รอผลการพิจารณาแผนที่ขอบเขตปราสาทพระวิหารที่กัมพูชาจะเสนอให้แก่ฝ่ายไทยพิจารณา และให้กระทรวงการต่างประเทศนำเรื่องเสนอเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบพร้อมกันอีกครั้งหนึ่ง

บัดนี้ กระทรวงการต่างประเทศได้รับแผนที่ฉบับใหม่ที่ฝ่ายกัมพูชาจัดทำขึ้น เพื่อประกอบร่างคำแถลงการณ์ร่วม ไทย-กัมพูชา เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2551 แผนที่ดังกล่าวจำกัดขอบเขตการขอขึ้นทะเบียนตัวปราสาท ตามที่ได้ตกลงกันที่กรุงปารีส เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 ต่อมากระทรวงการต่างประเทศได้ขอให้กรมแผนที่ทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย ตรวจสอบคำพิพากษาและพื้นที่ขอบเขตปราสาทตามแผนที่ โดยเปรียบเทียบข้อมูลทางภูมิศาสตร์และคำพิพากษาต่างๆ ที่ปรากฏในแผนที่ดังกล่าวกับผลการสำรวจข้อมูลในภูมิประเทศจริงและหลักฐานของฝ่ายไทย ซึ่งกรมแผนที่ทหารได้จัดส่งชุดสำรวจไปสำรวจพื้นที่บริเวณปราสาทพระวิหารเมื่อวันที่ 9-12 มิถุนายน พ.ศ. 2551 พบว่าขอบเขตของปราสาทพระวิหารบริเวณช่องบันไดหักกล้าเข้ามาในพื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิทับซ้อนประมาณ 38.215 ตารางวา

โดยที่เรื่องนี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อน กระทรวงการต่างประเทศจึงเจรจาให้ฝ่ายกัมพูชาปรับแก้แผนที่ดังกล่าว เพื่อไม่ให้มีขอบเขตของปราสาทพระวิหารล้ำเข้ามาในพื้นที่ที่ทับซ้อนอีกต่อไป ซึ่งฝ่ายกัมพูชาได้แก้ไขตามข้อเสนอของฝ่ายไทยแล้ว และส่งแผนที่ฉบับใหม่ที่แก้ไขแล้วให้แก่ฝ่ายไทยเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2551 (กระทรวงการต่างประเทศแนบแผนที่ดังกล่าวให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาด้วย) โดยกระทรวงการต่างประเทศแจ้งว่ากรมแผนที่ทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย ได้พิจารณาแล้ว ไม่มีส่วนใดล้ำเข้ามาในดินแดนไทย

กระทรวงการต่างประเทศรายงานว่าได้เสนอร่างคำแถลงการณ์ร่วมและแผนที่ที่ได้รับ การแก้ไขแล้วเข้าสู่การพิจารณาของสภาความมั่นคงแห่งชาติ เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2551 สภาความมั่นคงแห่งชาติพิจารณาแล้ว เห็นว่าไม่มีส่วนใดล้ำเข้ามาในพื้นที่ที่อ้างสิทธิทับซ้อนและมีมติเห็นชอบต่อร่างคำแถลงการณ์ร่วมและแผนที่แนบ กับให้กระทรวงการต่างประเทศเสนอขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีต่อไปได้

กระทรวงการต่างประเทศยืนยันว่า แผนที่แสดงขอบเขตปราสาทพระวิหารฉบับใหม่ที่ฝ่ายกัมพูชาเสนอมา ตามข้อ 3 ไม่มีส่วนใดล้ำพื้นที่ที่อ้างสิทธิทับซ้อนและเป็นไปตามผลการหารือ

ระหว่างกัมพูชา ไทย และยูเนสโก ที่กรุงปารีส เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2551 ซึ่งทำให้ไทยสามารถสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกได้ เนื่องจากฝ่ายไทยจะสามารถรักษาสีทิวทางเขตแดนไว้ได้อย่างสมบูรณ์ ไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของแต่ละฝ่ายในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนร่วมกัน โดยคณะกรรมการเขตร่วมฯ ตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกพร้อม ฉบับปี พ.ศ. 2543 ในบริเวณดังกล่าวในอนาคต

กระทรวงการต่างประเทศ จึงเสนอให้คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างคำแถลงการณ์ร่วมและแผนที่แนบท้าย และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศลงนามในร่างคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว ซึ่งจะได้ออกให้มีการลงนามร่วมสามฝ่ายระหว่างฝ่ายไทย ฝ่ายกัมพูชา และฝ่ายยูเนสโก ต่อไป

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ

(บรรณคดี อุวรรณ โณ 2551 : 304-306)

หลังจากนั้น ในวันที่ 18 มิถุนายน 2551 นายพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมไทย กัมพูชา ยูเนสโก ในฐานะผู้แทนรัฐบาลไทย

(ดูภาคผนวก ข คำแถลงการณ์ร่วม ไทย กัมพูชา ยูเนสโก)

จากมติของคณะรัฐมนตรีทั้ง 3 ครั้ง ที่มีต่อข้อเสนอของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศที่รับทราบรายงานผลการดำเนินงานและการเจรจากับกัมพูชา กรณีกัมพูชาขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกเห็นชอบร่างแถลงการณ์ร่วมในหลักการ และเห็นชอบร่างแถลงการณ์ร่วมและแผนที่แนบท้าย และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมนี้ แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ได้พิจารณาตัดสินใจทางการเมืองโดย

- ยอมรับการเสียสิทธิประโยชน์ในส่วนที่ไม่อาจเรียกคืนมาได้ เช่น ตัวปราสาทพระวิหาร
- พยายามรักษาสีทิวประโยชน์ในส่วนที่เรียกคืนมาได้ เช่น พื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตรม.
- พิจารณาว่า หากแสดงอาการคัดค้านแข็งกร้าว ไม่สนับสนุนกัมพูชา จะเป็นการผลักดันให้กัมพูชาหันไปพึ่งพาอาศัยของค์ระหว่างประเทศระดับต่างๆเช่น สภาความมั่นคงสหประชาชาติ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เป็นต้น เข้ามาเกี่ยวข้องกับจนกลายเป็นปัญหาบานปลาย ยุ่งยากต่อการแก้ไขปัญหามากยิ่งขึ้น
- พิจารณาว่า หากแสดงอาการให้การสนับสนุนกัมพูชาทุกรูปแบบอย่างไม่มีเงื่อนไข ก็อาจเสียทีทำให้กัมพูชาเรียกร้องสิทธิประโยชน์ต่างๆมากเกินไปจนไทยต้องเสียสิทธิประโยชน์มากเกินไป

จึงได้พิจารณากำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ เป็นปัจจัย Output ดังนี้

1) กำหนดนโยบายสนับสนุนให้กัมพูชา นำตัวปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก โดยมีเงื่อนไขว่า การขึ้นทะเบียนดังกล่าว จะต้องไม่ทำให้ไทยสูญเสียสิทธิทางด้านเขตแดน โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ทับซ้อน ซึ่งทั้งไทยและกัมพูชาต่างอ้างสิทธิครอบครอง

2) ดำเนินการลงนามในแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา อย่างรวบรัด เพื่อให้ทันก่อนการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา ในเดือนกรกฎาคม 2551 ทั้งนี้ รัฐบาลมีความเชื่อมั่นว่าจะสามารถชี้แจงให้สังคมไทยเข้าใจและคล้อยตามยอมรับได้ แม้จะมีกระแสต่อต้านคัดค้านบ้างพอสมควรก็ตาม โดยจะดำเนินการเจรจาประนีประนอมกับกัมพูชาเพื่อหาทางตกลงปัญหาอื่นๆ ที่ยังคงค้างอยู่ในรูปทวิภาคี ภายใต้บรรยากาศการร่วมมือฉันท์มิตร ซึ่งรวมไปถึงการร่วมมือกันพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

1.5 สภาพแวดล้อม (Environment)

สภาพแวดล้อม อันประกอบด้วยประชาชนในสังคมไทยโดยทั่วไป นักการเมืองซึ่งรวมทั้ง สส.ฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลและฝ่ายค้าน ตลอดจน สว. และนักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการ โดยเฉพาะในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและลงมือปฏิบัติ นักวิชาการ กลุ่มกิจกรรมทางการเมือง(NGO) สื่อมวลชนต่างๆ ตลอดจนประชาชนชาวกัมพูชา รัฐบาลกัมพูชา และประชาคมโลก เมื่อได้รับทราบนโยบายและการตัดสินใจดำเนินการของรัฐบาลต่อกรณีนี้แล้ว ต่างมีปฏิกิริยาในหลากหลายรูปแบบ เฉพาะสภาพแวดล้อมวงใน คือสังคมการเมืองภายในของไทยเองมีปฏิกิริยาเชิงลบค่อนข้างกว้างขวางซึ่งเป็นที่ผุดความคาดหมายของรัฐบาล ไปมาก ปฏิกิริยาของกลุ่มต่างๆ พอจะประมวลได้ ดังนี้

1.5.1 กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มกิจกรรมทางการเมือง (NGO)

กลุ่มนี้มีความคิดเห็นและปฏิกิริยาหลากหลาย มีทั้งสนับสนุนและคัดค้าน ที่น่าแปลกคือ ทั้งกลุ่มที่สนับสนุนและกลุ่มคัดค้านต่างก็อ้างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ปราสาทพระวิหารและคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ กรณีปราสาทพระวิหาร(พ.ศ.2505)ด้วยกัน แต่ตีความแตกต่างกัน และต่างก็เผยแพร่หลักฐานตามความเชื่อของตน แม้จะมีนักวิชาการบางท่านเสนอให้มีการประชุมเพื่อชำระหลักฐานข้อเท็จจริงเพื่อลดข้อขัดแย้งเชิงความคิดให้น้อยลง ก็ไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ต่างฝ่ายต่างพยายามเผยแพร่แนวคิดตามความเชื่อของตนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น กลุ่มกิจกรรมทางการเมืองที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาลในกรณีนี้ นำข้อมูลที่ยังไม่ได้ชำระถกแถลงเหล่านี้ออกกล่าวหาโจมตีรัฐบาลรุนแรงถึงขั้น“ขายชาติ”

1.5.2 สื่อมวลชน

สื่อมวลชนไทยเริ่มให้ความสนใจอย่างจริงจัง เกี่ยวกับการนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก เมื่อมีนักการเมืองฝ่ายค้าน นักวิชาการ และกลุ่มกิจกรรมทางการเมือง ออกมาคัดค้านการที่รัฐบาลไทยเตรียมจะลงนามในแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ที่สนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกฝ่ายเดียว แม้เนื้อหาข่าวและข้อวิจารณ์จะมีหลากหลายทั้งสนับสนุนและคัดค้าน แต่กระแสข่าวส่วนใหญ่หนักไปในทางคัดค้านการลงนามในแถลงการณ์ร่วม ซึ่งสอดคล้องกับกระแสชาตินิยมที่ประชาชนไทยส่วนใหญ่คิดอยู่ในใจและหวังลึกๆ ว่า วันหนึ่งในอนาคตยังมีโอกาสได้ปราสาทพระวิหารกลับคืนมาเป็นสมบัติของประเทศไทย สื่อมวลชนไทยมักอ้างข่าวและข้อมูลต่างๆ กันมาก่อนข้างจะเลื่อนลอย โดยไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอย่างจริงจัง ขณะเดียวกันแม้จะมีกลุ่มนักวิชาการที่รู้ข้อมูลข้อเท็จจริง นำข้อมูลดังกล่าวออกเผยแพร่ชี้แจง เพื่อพยายามลดความสับสนทางความคิดในสังคม แต่สื่อมวลชนส่วนใหญ่มักเลือกที่จะเลี่ยงไม่ใช้ข้อมูลที่แย้งหรือแตกต่างไปจากข้อมูลตามกระแสชาตินิยม ในภาพรวมจึงเห็นได้ว่า สื่อมวลชนไทย ออกข่าววิพากษ์วิจารณ์คัดค้านรัฐบาลค่อนข้างหนักและแสดงความไม่พอใจต่อกัมพูชาไปในตัวด้วย

1.5.3 ประชาชนไทย

สังคมไทยยังคงเป็นสังคมที่อยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่าน(Prismatic society หรือ Transitional society) เผลอเช่นสังคมในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ ประชาชนบริโภคข้อมูลข่าวสารที่หลั่งไหลในยุคโลกาภิวัตน์ โดยปราศจากวิจารณญาณ และส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อตามข้อมูลที่ปลุกฝังไว้ ตามลัทธิไทยนิยมตั้งแต่สมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม และเมื่อเกิดข้อพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทพระวิหาร เมื่อ พ.ศ. 2505 เมื่อมีการเคลื่อนไหวจากกลุ่มกิจกรรมการเมืองและสื่อมวลชนวิพากษ์วิจารณ์คัดค้านรัฐบาลที่จะออกแถลงการณ์ร่วม สนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก จึงเกิดกระแสสังคมคัดค้านนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลอย่างกว้างขวาง

1.5.4 นักการเมือง : สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเฉพาะฝ่ายค้านและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมีหน้าที่หลักในการตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาล ได้ติดตามตรวจสอบการดำเนินการเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกอย่างใกล้ชิด ยิ่งเมื่อมีกระแสคัดค้านรัฐบาลจากกลุ่มนักวิชาการ กลุ่มกิจกรรมทางการเมือง สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไปอย่างกว้างขวาง จึงดำเนินการคัดค้านรัฐบาลในกรณีนี้ยิ่งขึ้นที่ นำไปสู่การเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา และพรรคฝ่ายค้านเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในสภาผู้แทนราษฎร

1.5.5 ประชาชนและรัฐบาลกัมพูชา

การนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกนั้น เป็นมาตรการสำคัญมาตรการหนึ่งของรัฐบาลกัมพูชา ในการยกระดับรายได้จากการท่องเที่ยวและการลงทุน ตามยุทธศาสตร์พัฒนาเศรษฐกิจตามนโยบายและเป้าหมาย การพัฒนาแห่งสหัสวรรษของกัมพูชา(Cambodia Millennium Development Goals: CMDGs) เมื่อกัมพูชาขึ้นเอกสารต่อ UNESCO และศูนย์มรดกโลก เพื่อขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ในปี พ.ศ.2548 และปี พ.ศ. 2549 แต่ถูกฝ่ายไทยทักท้วงโต้แย้งเกี่ยวกับปัญหาเขตแดนและการใช้อำนาจอธิปไตย จนการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 ซึ่งประชุมที่เมืองไครสต์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ เมื่อ 23 มิถุนายน – 2 กรกฎาคม 2550 มีมติให้เลื่อนการพิจารณาการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา ออกไปก่อน เพื่อให้กัมพูชาเจรจากับไทยให้ได้ข้อยุติ เกี่ยวกับปัญหาเขตแดนและการใช้อำนาจอธิปไตยเสียก่อน กัมพูชาจึงได้เร่งรัดและกดดันในการดำเนินการเจรจากับฝ่ายไทย และในที่สุดยอมปรับปรุง แก้ไขเกี่ยวกับแผนที่แสดงเขตแดนในเอกสารประกอบต่างๆ ในการยื่นขอ เพื่อให้ได้ข้อยุติเป็นที่พอใจของฝ่ายไทย และขอร้องให้ฝ่ายไทยออกแถลงการณ์ร่วมกับกัมพูชา สนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกตามเงื่อนไขใหม่ และสามารถนำเสนอเข้าพิจารณาในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา ในวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2551

การพยายามให้ปราสาทพระวิหารได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ให้ทันการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยที่ 32 นี้ เป็นเหตุผลทางการเมืองของรัฐบาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เพราะมีการกำหนดการเลือกตั้งทั่วไปของกัมพูชาในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2551 การที่สามารถนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก นับเป็นผลงานชิ้นโบว์แดงของรัฐบาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่จะได้รับคะแนนนิยมอย่างกว้างขวาง ฉะนั้นกระแสการคัดค้านการออกแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชาของประชาชน สื่อมวลชน กลุ่มกิจกรรมทางการเมือง และนักการเมืองฝ่ายค้านของไทย จึงมีผลกระทบต่อการเมืองและสังคมภายในกัมพูชาโดยตรง

การที่รัฐบาลกัมพูชายอมแก้ไขแผนที่เขตแดน และขอขึ้นทะเบียนมรดกโลกเพียงแต่ตัวปราสาทและพื้นที่โดยรอบ แต่ไม่ขอขึ้นทะเบียนบริเวณพื้นที่ทับซ้อน ซึ่งกัมพูชาเข้าใจว่าเป็นเขตแดนของกัมพูชานั้น ก็ถูกประชาชนชาวกัมพูชาส่วนหนึ่งคัดค้านและออกไปปลิวโจมติดอยู่แล้ว เมื่อมีกระแสมวลชนของไทยคัดค้านการออกแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา และต่อต้านปฏิบัติการของไทยในสังคมกัมพูชาอย่างกว้างขวาง จนทางการกัมพูชาต้องส่งตำรวจเข้าคุ้มกันสถานเอกอัครราชทูตไทยในกรุงพนมเปญตลอด 24 ชั่วโมง และสั่งปิดประตูทางขึ้นปราสาทพระวิหารเพื่อความปลอดภัยของชาวกัมพูชา จนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย พร้อมกับสั่งให้กองกำลังทหารจำนวนหนึ่งเข้า

ประจำจุดต่างๆ บริเวณเขาพระวิหารเพื่อป้องกันการใช้กำลังทหารยึดปราสาทพระวิหารคืนของฝ่ายไทย จนเกิดความตึงเครียดไปทั่วบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

เกี่ยวกับเจตนาของฝ่ายกัมพูชาที่ ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ให้สัมภาษณ์ว่า “...ทราบมาว่า เดิมกัมพูชาขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกด้วยจุดประสงค์ที่จำกัดมาก ไม่มีอะไรเกี่ยวกับอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารเลย เพราะศาลโลกตัดสินแล้วว่าปราสาทเป็นของเขา เขาก็คิดว่าเป็นของเขา ทุกอย่างสงบเรียบร้อยคืออยู่แล้ว ไม่มีประเด็นอะไรจะต้องพูดถึง กัมพูชาขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจและจุดประสงค์ต้องการเงินช่วยเหลือจากยูเนสโก ประมาณสองพันล้านบาทมาใช้ช่วยการหาเสียงในการเลือกตั้ง ...แต่เป็นฝ่ายไทยเองที่ blowup ปัญหานี้ถึงขั้นจะเรียกคืนปราสาทพระวิหาร จนกลายเป็นปัญหาขัดแย้งระหว่างประเทศ...”

แต่ รศ.ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม มีความเห็นที่แตกต่าง โดยกล่าวว่า “... มรดกโลกตามอุดมคติควรเป็นแหล่งที่จะต้องเรียนรู้ทางอารยธรรมของโลกร่วมกัน ไม่มีเขตแดน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนให้อยู่กันอย่างสันติสุข เขาพระวิหารควรเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะสร้างสันติภาพระหว่างไทยกับเขมร แต่การขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของเขมรนั้น เป้าหมายที่แท้จริงเพื่อมาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเศรษฐกิจมากกว่า แล้วก็มีนัยที่ซ่อนเร้น... กล่าวคือ การขอมรดกโลกของเขมรนั้นมีการเตรียมการโดยคณะกรรมการมรดกโลกมาตลอด ซึ่งใน Master Plan จะสะท้อนให้เห็นขั้นตอนตามลำดับเลย ขั้นแรกให้กรรมสิทธิ์กับกัมพูชา เป็นกรรมสิทธิ์เขาพระวิหารโดยสมบูรณ์ ขั้นที่สองจะแนะนำให้ผู้แทนมรดกโลกเมืองไทยทำงานร่วมกันกับเจ็ดชาติ เพื่อเพิ่มพื้นที่รอบๆ เป็นมรดกโลก นั่นคือหลุมพราง เพราะถ้ามีการทำงานร่วมกันก็จะเพิ่มความสำคัญของเขาพระวิหารในเกณฑ์ข้อสองข้อสาม เท่ากับเรายกดินแดนให้เป็นอยู่ในเขตมรดกโลกในกรรมสิทธิ์ของกัมพูชา...” (จุลสารความมั่นคงศึกษาฉบับที่ 47 2551 :10-11)

ม.ล.วัลย์วิภา จรุงโรจน์ ให้สัมภาษณ์ว่า “...พิจารณาจากการที่กัมพูชาพยายามใช้แผนที่ 1:200,000 ที่ทำขึ้นในปี พ.ศ. 2450(ค.ศ.1907) ซึ่งไทยไม่ยอมรับเป็นเอกสารประกอบในการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก และพิจารณาเนื้อหาในร่างแถลงการณ์ร่วมแล้ว จะเห็นได้ว่า นอกจากการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกแล้ว กัมพูชายังมีเจตนาชัดเจนที่จะถือโอกาสยึดพื้นที่ที่ยังเป็นข้อโต้แย้งกันอยู่เป็นของตนพร้อมกันไปด้วย เรื่องแผนที่ 1:200,000 นี้เป็นเรื่องใหญ่ หากไทยไม่ได้แย้งคัดค้านอย่างแข็งแรงแล้ว นอกจากพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตรที่เขาพระวิหารแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสถานะของพื้นที่ที่ยังเป็นข้อโต้แย้งตลอดแนวพรมแดนไทย-กัมพูชา อีกสิบกว่าจุด...”

บัญญัติ บรรทัดฐาน ให้สัมภาษณ์ว่า “...เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมของฝ่ายกัมพูชาตามบันทึกของกองกำลังสุรนารีที่รายงานต่อรัฐบาลมาโดยตลอดตั้งแต่ตอนปลายรัฐบาลชวน ใน พ.ศ. 2543 มาจนถึงปัจจุบัน ก็สะท้อนให้เห็นชัดถึงความตั้งใจของฝ่ายกัมพูชาที่พยายามรุกล้ำเข้ามาในพื้นที่ที่ยังมีปัญหาขัดแย้งกันอยู่ตลอดมา ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยก็ทำการทักท้วงตอบโต้มาโดยตลอด มีการทำบันทึกกันในระดับเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลพื้นที่ ซึ่งฝ่ายกัมพูชามักอ้างเป็นเรื่องของชาวบ้านบ้าง ขอผ่อนผันเป็นมาตรการชั่วคราวบ้าง เพื่อการเก็บกู้ระเบิดที่เขมรแดงวางไว้ในสมัยสงครามภายในบ้าง แต่ความจริงเป็นการรุกล้ำที่ละเล็กละน้อย สร้างสิ่งก่อสร้าง สร้างชุมชนในพื้นที่ที่ยังมีปัญหาอยู่ตลอดแนวชายแดนในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ จนมาถึงเรื่องการพยายามนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก โดยใช้แผนที่ 1:200,000 เป็นเอกสารประกอบสำคัญแล้ว ก็สามารถวิเคราะห์ได้ชัดว่ากัมพูชามีเจตนาไม่สุจริต หวังจะยึดเอาพื้นที่ที่ยังมีปัญหากันอยู่เป็นของตัวเอง...”

1.6 ผลกระทบเบื้องต้น

จากพื้นฐานความคิด ความเข้าใจ เกี่ยวกับปราสาทพระวิหารที่แตกต่างกันของกลุ่มต่างๆ ในสังคมการเมืองไทย ก่อให้เกิดปฏิกิริยา เป็นผลกระทบที่เป็นรูปธรรมในเบื้องต้น ดังนี้

1.6.1 เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ ต่อต้าน คัดค้าน นโยบายของรัฐบาลและการออกแถลงการณ์ร่วมไทยกัมพูชา จากสื่อมวลชนและนักวิชาการอย่างกว้างขวาง

การที่รัฐบาลดำเนินนโยบายสนับสนุนให้กัมพูชา นำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกแต่ฝ่ายเดียว และออกแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา นั้น เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์คัดค้านอย่างกว้างขวาง จากทั้งนักวิชาการและสื่อมวลชน ประเด็นการคัดค้านสรุปได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1) ประเด็นเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนมรดกโลก

ในประเด็นนี้ ผู้เสนอความเห็นส่วนใหญ่เห็นว่าควรจะดำเนินการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารร่วมกับกัมพูชา เพื่อให้องค์ประกอบมรดกโลกด้านบูรณภาพ(integrity) มีความสมบูรณ์ อาทิ ต้องนำ “บาราย” ซึ่งเป็นสระที่เป็นสัญลักษณ์แทนมหาสมุทรไปร่วมจดทะเบียนด้วยรวมทั้งได้หีบขบยกประเด็นการทำเขตอนุรักษ์ ซึ่งอาจต้องบริหารร่วมกัน

ในเรื่องนี้กระทรวงการต่างประเทศชี้แจงว่าได้พยายามแล้ว แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ และฝ่ายกัมพูชาก็ดำเนินการไปฝ่ายเดียว (กระทรวงการต่างประเทศ 2551: 46-47)

2) ประเด็นเรื่องเขตแดน

ประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญที่สุดที่จะสร้างปัญหาชาตินิยมซึ่งกลายเป็นความคลั่งชาติได้ ในประเด็นนี้หลายฝ่ายมีความเชื่อมั่นว่าการที่ฝ่ายไทยสนับสนุนให้กัมพูชาขึ้นทะเบียนมรดกโลกปราสาทพระวิหาร โดยใช้แผนที่ที่กัมพูชาเคยใช้ในคดีปราสาทพระวิหารเมื่อปี พ.ศ.2505 (เส้น

นี้ในส่วนยาวที่ลากห่างจากแกนปราสาท 100 เมตร แต่แผนที่กัมพูชาลากเส้นห่างจากแกนปราสาทเพียง 30 เมตร) ทั้งปรากฏว่าเมื่อได้ลงนามย่อในคำแถลงการณ์ร่วมในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2551 แล้ว กระทรวงการต่างประเทศก็รายงานว่ารอให้กัมพูชาส่งแผนที่กลับมาให้ตรวจอีกครั้งหนึ่งก่อนลงนามขั้นสุดท้าย

การคัดค้านในเรื่องเขตแดนนั้น มี 2 ส่วน คือ

(1) ฝ่ายที่เห็นว่าดินแดนภายใต้ปราสาทเองก็ไม่มีคำพิพากษาศาลโลกให้ถือว่าเป็นของกัมพูชา ฝ่ายนี้อ้างว่าการยอมรับให้กัมพูชาขึ้นทะเบียนฝ่ายเดียว เท่ากับยอมรับว่าดินแดนที่เป็นพื้นดินใต้ตัวปราสาทจะตกเป็นของกัมพูชา

(2) ฝ่ายที่เห็นว่าบริเวณโดยรอบที่เป็นเขตอนุรักษณ์ตามระเบียบของการขึ้นทะเบียนมรดกโลกนั้นเองก็จะสร้างปัญหาให้เกิดได้ เพราะดินแดนดังกล่าวมีพื้นที่อยู่ในเขตแดนไทยตามมติคณะรัฐมนตรีปี พ.ศ.2505 การยอมรับให้กัมพูชาขึ้นทะเบียนฝ่ายเดียว โดยจะมีเขตอนุรักษณ์อยู่ในพื้นที่ของไทยจะมีผลกระทบถึงอธิปไตย (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2551 : 44)

ในขณะที่กระทรวงการต่างประเทศเชื่อว่าดินแดนใต้ปราสาทนั้นตกเป็นเขตแดนภายใต้อธิปไตยของกัมพูชาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 สำหรับเขตอนุรักษณ์ซึ่งต่างฝ่ายต่างอ้างว่าเป็นดินแดนในอาณาเขตตนเองก็ได้แก้ปัญหาโดยไม่ให้มีการกำหนดพื้นที่อนุรักษณ์ในบริเวณดังกล่าว (ด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกของตัวปราสาท) และได้กำหนดไว้ว่าจะร่วมกันจัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกันแล้ว จึงไม่กระทบต่ออธิปไตยของไทยเหนือพื้นที่ดังกล่าว และอนุสัญญามรดกโลกข้อ 11(3) ก็ระบุไว้ชัดเจนว่า การรวมเอาทรัพย์สินที่ตั้งอยู่ในดินแดนอธิปไตยหรือเขตอำนาจที่อ้างสิทธิโดยรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐจะไม่กระทบสิทธิของคู่พิพาทแต่อย่างใด(สมุคปกขาวกระทรวงการต่างประเทศ 2551 : 36)

แต่กลุ่มนักวิชาการสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นำโดย ม.ล.วัลย์วิภา จรูญโรจน์ มีความคิดเห็นเรื่อง “เขตแดน” ในอีกลักษณะหนึ่งดังที่ได้บรรยายแล้วในข้อ 2.2.5 ซึ่งมีความแตกต่างไปจากความเห็นของกระทรวงต่างประเทศค่อนข้างมากในหลายประเด็น กล่าวคือ

ประเด็นแรก เกี่ยวกับการปักปันเขตแดนของประเทศไทย นักวิชาการกลุ่มนี้มีความเห็นว่า ในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ประเทศไทยได้มีการปักปันแนวเขตแดนไว้อย่างแน่ชัดกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสี่ด้านร่วมกับประเทศชาติมหาอำนาจ ได้แก่ ด้านไทย-ลาวและไทย-กัมพูชา ทำกับประเทศฝรั่งเศส ส่วนด้านไทย-พม่าและไทย-มาเลเซีย ทำกับประเทศอังกฤษ ซึ่งการดำเนินการในขณะนั้นทั้งสองฝ่ายได้จัดทำหลักฐานแสดงแนวเขตไว้ด้วย อาทิเช่น สนธิสัญญา อนุสัญญา แผนที่ปักปันและหลักเขตแดน เพื่อใช้ในการอ้างสิทธิดินแดน ทั้งนี้ หลักฐานดังกล่าวยังคงมีผลบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบันและสืบสิทธิมายังประเทศเพื่อนบ้านภายหลังได้รับเอกราช สรุปได้ว่า แนวเขตแดนระหว่าง

ประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านได้กำหนดไว้แน่ชัดตั้งแต่ในอดีตและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแนวเขตแดนไปจากที่ตกลงกันได้

การสำรวจและปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านนับตั้งแต่ในอดีตมาจนถึงปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 ยุค ได้แก่

ยุคแรก เป็นการสำรวจและปักปันเขตแดนร่วมกับประเทศมหาอำนาจ เรียกว่า “การสำรวจและปักปันเขตแดน” (Delimitation)

ยุคปัจจุบัน เป็นการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านโดยตรง เรียกว่า “การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน” (Demarcation)

ซึ่งความหมายของสองกิจกรรมนี้ แตกต่างกัน โดยสิ้นเชิง

การปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชานั้น กระทำเสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์แล้วตามสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ.1904 (ร.ศ.122) ซึ่งเป็นหนังสือสนธิสัญญาใหญ่แม่ต่อมาภายหลัง จะมีการทำสนธิสัญญาปักปันเขตแดนระหว่างสยาม-ฝรั่งเศสบริเวณกัมพูชาอีกครั้งในปี ค.ศ.1907 โดยเริ่มจากช่องเสม็ดไปสิ้นสุดที่ช่องเกล (ห่างจากเขาพระวิหารมาทางทิศตะวันตกประมาณ 90 กิโลเมตร) ดังนั้นเขตแดนอันเป็นผลจากสนธิสัญญาปักปันเขตแดนทั้ง 2 ฉบับ จึงมาบรรจบกันที่ช่องเกลนี้ และไม่ได้มีผลยกเลิกแนวเขตแดนบริเวณเขาพระวิหาร(สนธิสัญญา 1904) ซึ่งยังคงยึดถือตามสันปันน้ำแต่ประการใด จึงสรุปว่าการปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชานั้นได้เสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์แล้วโดยไม่มีข้อสงสัยใดๆ นับจนถึงปัจจุบันเป็นเวลาถึง 104 ปี (ค.ศ.2008)

ประเทศกัมพูชาเป็นอดีตประเทศในอารักขา(อาณานิคมอินโดจีน)ของฝรั่งเศส ดังนั้นเมื่อได้รับเอกราชแล้วย่อมเป็นผู้สืบสิทธิต่างๆต่อจากฝรั่งเศส สนธิสัญญาหรือพันธกรณีใดๆ ที่ฝรั่งเศสได้ทำไว้กับประเทศไทย(สยาม)ไม่ว่าจะเป็นสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ.1904 และสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ.1907 ย่อมมีผลผูกพันกัมพูชาด้วย ดังนั้นกัมพูชาจะปฏิเสธการยอมรับผลของการปักปันฯที่เกิดขึ้นและเสร็จสิ้นมาแล้วนั้นไม่ได้

ดังนั้นย่อมยืนยันได้อย่างแน่นอนว่า ไม่มีพื้นที่ทับซ้อนระหว่างไทยกับกัมพูชา เพราะได้มีการปักปันกันเอาไว้ชัดเจนแล้วตามสนธิสัญญา แม้ว่ากัมพูชาจะอ้างแผนที่ตนละฉบับกับไทย แต่แผนที่ที่กัมพูชาใช้นั้นไม่ถูกต้องตรงตามสนธิสัญญา จึงไม่สามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงเหนือสนธิสัญญาได้

Joint Boundary Committee : JBC หรือคณะกรรมการชายแดนร่วมไทย-กัมพูชาเป็นคณะทำงานที่ตั้งขึ้นตามบันทึกความเข้าใจของรัฐบาลทั้งสองฝ่าย (Memorandum of Understanding : MOU) เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ.2543 ให้ทำการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน(Demarcation)ทางบก

ตลอดแนว ตามที่ได้มีการเจรจาปักปันกันไว้แล้วตามสนธิสัญญาและอนุสัญญา ค.ศ.1904 ไม่ใช่ทำ
หน้าที่ปักปันเขตแดนตามที่บุคคลต่างๆกล่าวอ้าง เพราะได้เสร็จสิ้นไปแล้วตามคำอธิบายข้างต้น

ประเด็นที่ 2 เกี่ยวกับการรับรองแผนที่ของกัมพูชาเป็น “แผนที่คณะกรรมการปักปัน
สยามฝรั่งเศส” ประเด็นสำคัญของการอ้างคำว่า “แผนที่คณะกรรมการปักปันสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ.
1904” คือ การบิดเบือนข้อเท็จจริงและเป็นการรับรองแผนที่ของกัมพูชา

ตามที่กระทรวงการต่างประเทศของไทยได้ใช้คำว่า “แผนที่คณะกรรมการปักปันสยาม-
ฝรั่งเศส” เรียกแผนที่ซึ่งกัมพูชาใช้ยึดถือเป็นเส้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา
ดังปรากฏในเอกสารแนบหมายเลข 2 ในหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ หมายเลข กต.0803/453
ส่งไปยังราชเลขาธิการ เรื่อง ผลการดำเนินการและการเจรจาของกระทรวงการต่างประเทศกรณี
กัมพูชาขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2551 และกล่าวอีก
หลายครั้งในสมุดปกขาวของกระทรวงการต่างประเทศ เรื่องกรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร
เป็นมรดกโลก เป็นการกล่าวในลักษณะยอมรับสถานภาพของแผนที่ของกัมพูชาว่าเป็นแผนที่ของ
คณะกรรมการปักปันร่วมสยาม-ฝรั่งเศส ทำขึ้นร่วมกันตามสนธิสัญญา ค.ศ. 1904 และกัมพูชาเป็น
ผู้ใช้แผนที่ฉบับนี้ในปัจจุบัน ในขณะที่เดียวกันทำให้แผนที่ L7017 ซึ่งประเทศไทยใช้ยึดถือนั้นมี
สถานะดีกว่าแผนที่ของกัมพูชา

ตามข้อเท็จจริงแผนที่ของกัมพูชา มาตรฐาน 1:200,000 ดังกล่าว เป็นแผนที่ซึ่งฝรั่งเศส
จัดทำขึ้นฝ่ายเดียวโดยไม่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการผสมสยาม-ฝรั่งเศส ตามสนธิสัญญา
ค.ศ.1904 แต่ประการใด เนื่องจากคณะกรรมการผสมชุดดังกล่าวได้ยุบเลิกไปในเดือนมีนาคม 1907
ก่อนที่จะมีการจัดทำแผนที่ฉบับดังกล่าวขึ้นมาเป็นเวลาถึง 1 ปี ส่วนแผนที่ฉบับนี้(1:200,000) ได้ถูก
พิมพ์ขึ้นที่กรุงปารีสในระหว่างฤดูร้อนปี ค.ศ.1908 ดังนั้น คณะกรรมการผสมที่ตั้งขึ้นตามสนธิ
สัญญา 1904 จึงไม่มีโอกาสได้เห็นแผนที่ฉบับดังกล่าวเลย ดังนั้น ย่อมเป็นไปได้ที่จะกล่าวว่า
แผนที่ฉบับนี้(1:200,000)เป็นแผนที่ของคณะกรรมการปักปันสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ.1904

แผนที่ 1:200,000 ฉบับดังกล่าวนี้ กัมพูชาเคยใช้เป็นเอกสารแนบท้ายคำฟ้อง(แผนที่
ผนวก1) ในคดีปราสาทพระวิหาร ต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (The International Court of
Justice)หรือศาลโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ.2502-2505 ดังปรากฏว่า ในคำขอทั้ง 5 ข้อที่กัมพูชาขอให้ศาลชี้
ขาดนั้น ศาลได้ตัดสินให้กัมพูชาชนะเพียง 3 ข้อ(ข้อ3,4,5) คือ (ข้อ3)กัมพูชามีอธิปไตยเหนือพื้นที่ที่
ตัวปราสาทตั้งอยู่ (ข้อ4)ขอให้ไทยถอนกองกำลังทหาร ตำรวจหรือยามออกจากออบกอบบริเวณ
ใกล้เคียง (ข้อ5)ขอให้ไทยคืนวัตถุโบราณที่หายไปจากปราสาทหลัง ค.ศ.1954 โดยไม่ได้ระบุ
รายการว่ามีอะไรบ้าง ส่วนข้อ1 และข้อ2 นั้นศาลมิได้ชี้ขาดว่า แผนที่ 1:200,000 นั้นเป็นแผนที่ที่ทำ
ขึ้นโดยได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการผสมทั้งสองฝ่าย หรือมีสถานภาพตามกฎหมายที่

ถูกต้อง และข้อ 2 ศาลไม่ได้ชี้ขาดว่า เส้นเขตแดนที่ปรากฏในแผนที่ 1:200,000 ของกัมพูชาเป็นเส้นเขตแดนที่ถูกต้องระหว่างไทยกับกัมพูชา

ผู้พิพากษา 3 ท่าน คือ Sir Percy Spender, Wellington Koo และ Moreno Quintana ได้ให้ความเห็นต่อแผนที่ 1:200,000 ของกัมพูชาไว้อย่างชัดเจนว่า

- แผนที่ผนวก 1 นั้นผิดพลาดไม่ถูกต้องในบริเวณปราสาทพระวิหาร
- เส้นเขตแดนที่ปรากฏในแผนที่ผนวก 1 นั้นคลาดเคลื่อน และ
- เส้นสันปันน้ำตามสนธิสัญญา ค.ศ.1904 อยู่ที่ขอบหน้าผาในบริเวณปราสาทคือเส้นเขตแดนปันปราสาททั้งหมดให้อยู่ในเขตไทย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าแผนที่ 1:200,000 ของกัมพูชา ไม่ใช่แผนที่ของคณะกรรมการปักปันร่วมสยาม-ฝรั่งเศส ตามสนธิสัญญา ค.ศ.1904 เป็นเส้นเขตแดนที่ขัดแย้งกับสนธิสัญญา ค.ศ.1904 และเป็นเส้นเขตแดนที่ไม่ทราบว่าใครเป็นผู้ลากไว้โดยปราศจากอำนาจ จึงเป็นแผนที่โคลงลอยที่เชื่อถือไม่ได้

ประเด็นที่ 3 เกี่ยวกับการเข้าใจผิดเรื่อง “เส้นเขตแดนตามมติคณะรัฐมนตรี 2505” จากกรณีที่กระทรวงการต่างประเทศของไทยและกรมแผนที่ทหารและหน่วยราชการต่างๆของไทย ได้เกิดความเข้าใจผิดว่า เส้นแสดงเขตแดนที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2505 ให้กั้นแนวปราสาทพระวิหาร ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามคำตัดสินของศาลโลกที่ระบุว่าไทยต้องถอนกองกำลังออกจากบริเวณปราสาทพระวิหารนั้นเป็นเส้นเขตแดน หรือความเข้าใจผิดว่า มติครม. 2505 นั้นเป็นการเปลี่ยนเส้นเขตแดนของไทย ดังปรากฏข้อความต่อไปนี้ในสมุดปกขาวของกระทรวงการต่างประเทศ

ตามข้อเท็จจริง ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 10 กรกฎาคม 2505 และหนังสือสั่งการลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2505 ให้กระทรวงมหาดไทยไปจัดทำแนว ทำป้ายและกั้นรั้วลวดหนามรอบปราสาทพระวิหารนั้น เป็นการกั้นแนวเขตแดนเพื่อเป็นการแสดงแนวปฏิบัติการ (Operational Line) ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย และเป็นการปฏิบัติตามคำตัดสินของศาลโลกที่ระบุว่าไทยต้องถอนกองกำลังออกจากบริเวณปราสาทพระวิหาร ไม่ใช่เป็นการกำหนดเส้นเขตแดน (Border Line) ใหม่ ดังนั้นมติคณะรัฐมนตรี 2505 จึงไม่ใช่การเปลี่ยนเส้นเขตแดนของไทย เส้นเขตแดนของไทยที่เขাপระวิหารยังอยู่ที่สันปันน้ำเหมือนเมื่อก่อนที่ศาลโลกตัดสินทุกประการ (วัลย์วิภา จรุงญโรจน์ และประกาสสิทธิ์ แก้วมงคล 2551: 2-7)

3) ประเด็นกฎหมาย

ประเด็นกฎหมายนี้มีความเชื่อมโยงกับประเด็นเรื่องดินแดนอย่างมาก โดยแยกประเด็นย่อยๆ ได้ ดังนี้

(1) คำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศและผล

ในประเด็นนี้ ได้มีการตีความคำพิพากษาโดยบางฝ่ายว่าศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิพากษาว่าเฉพาะตัวปราสาทเท่านั้นที่อยู่ในเขตอธิปไตยของกัมพูชา แต่พื้นที่ได้ปราสาทยังต้องถือว่าเป็นของไทย การยอมรับแถลงการณ์ร่วมจึงเท่ากับยอมรับว่าพื้นที่ได้ปราสาทเป็นของกัมพูชา

แต่ความเห็นของ ศ.ดร.สมปอง สุจริตกุล ซึ่งบรรยายไว้แล้วในข้อ 2.2.4 เห็นว่าการที่ไทยทำหนังสือคัดค้าน ไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ แสดงว่าไทยไม่ยอมรับอธิปไตยของกัมพูชาเหนือปราสาทพระวิหาร และไทยยังถือว่าปราสาทยังอยู่ในเขตแดนไทย การทำคำแถลงการณ์ร่วมจึงเป็นการยอมรับอธิปไตยกัมพูชาเหนือปราสาท และสละสิทธิ์และอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาท

(2) การตั้งข้อสงวนต่อคำพิพากษาและผลกระทบของคำแถลงการณ์ร่วมต่อข้อสงวน

ประเด็นนี้ถูกหยิบยกขึ้น โดย ศ.ดร.สมปอง สุจริตกุล ซึ่งบรรยายไว้แล้วในข้อ 2.2.4 โดยเห็นว่าการที่ประเทศไทยได้ทำหนังสือถึงเลขาธิการสหประชาชาติคัดค้าน ไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาศาลโลก และได้ตั้งข้อสงวนสิทธิ์ของไทยที่มีหรือที่จะมีในอนาคตที่จะเรียกเอาปราสาทพระวิหารคืนมา โดยอาศัยกระบวนการทางกฎหมายที่มีอยู่ หรือที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง ซึ่งบรรยายไว้แล้วในข้อ 2.2.4 โดยเป็นข้อสงวนที่มีขอบเขตกว้างขวาง การทำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวก็เท่ากับการเป็นการสละสิทธิ์

ในเรื่องนี้กระทรวงการต่างประเทศชี้แจงว่า แถลงการณ์ร่วมไม่ได้สละสิทธิ์ใดๆ และไทยก็ไม่อาจจะขอทบทวนคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ได้อีก เพราะเวลาล่วงเลยมาเกิน 10 ปี จึงไม่อาจกระทำได้ตามธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศอีก (กระทรวงการต่างประเทศ 2551: บทสรุปผู้บริหาร หน้า ก.)

(3) คำแถลงการณ์ร่วมเป็นหนังสือสัญญาที่ต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาตามมาตรา 190 วรรคสอง หรือไม่

ประเด็นนี้ ทั้งสมาชิกวุฒิสภา หัวหน้าพรรคฝ่ายค้านและสมาชิกพรรคฝ่ายค้านตลอดจนนักวิชาการจำนวนมากเห็นว่า คำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวมีสถานะทางกฎหมายเป็นหนังสือสัญญาตามอนุสัญญากรุงเวียนนา ว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 และตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 บางท่านเห็นว่าเป็นสนธิสัญญาที่อาจทำให้ไทยเสียอาณาเขต บางท่านเห็นว่าเป็นสนธิสัญญาที่มีผลกระทบทางสังคมอย่างกว้างขวาง จึงต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาตามมาตรา 190 วรรคสอง(บรรพศักดิ์ อุวรรณ โฉม 2551 : 45-46)

ในเรื่องนี้ กระทรวงการต่างประเทศเห็นว่า แลกเปลี่ยนร่วมดังกล่าว เป็นการแสดงเจตนารมณ์ทางการเมือง ไม่ใช่สนธิสัญญา และไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อเขตแดน จึงไม่ต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาแต่อย่างใด (กระทรวงการต่างประเทศ 2551 : 49)

ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณ โณ ได้เขียนบทความ “แลกเปลี่ยนร่วมไทย-กัมพูชา เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร กับมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญ” โดยได้วิเคราะห์วิจารณ์ว่า ตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาศาลโลก คำแลกเปลี่ยนร่วมโดยทั่วไปที่ต้องการแลกเปลี่ยนหรือเจตนาของแต่ละฝ่ายซึ่งไม่ได้มุ่งหมายให้เกิดผลผูกพันทางกฎหมาย โดยหลักการ แลกเปลี่ยนร่วมในลักษณะนี้ จะไม่เป็นหนังสือสัญญาตามอนุสัญญากรุงเวียนนา หรือรัฐธรรมนูญมาตรา 190 แต่ถ้าคำแลกเปลี่ยนร่วมมีเจตนาของคู่กรณีที่ต้องการให้มีผลผูกพันทางกฎหมาย แลกเปลี่ยนร่วมนั้น ก็เป็น “หนังสือสัญญา” หรือ “สนธิสัญญา” ตามอนุสัญญากรุงเวียนนา และรัฐธรรมนูญมาตรา 190 ทั้งนี้

ดังนั้น เจตนาของคู่กรณีจึงเป็นจุดชี้เป็นชี้ตาย ไม่ใช่ชื่อของเอกสาร

เมื่อพิจารณาคำแลกเปลี่ยนร่วมไทย-กัมพูชา ซึ่งมีเนื้อความ 5 ข้อ

ข้อ 1 เป็น การแลกเปลี่ยนฝ่ายเดียวของไทย

ข้อ 2-3 เป็น การแลกเปลี่ยนฝ่ายเดียวของกัมพูชา

ข้อ 4-5 เป็น การแลกเปลี่ยนร่วมกัน โดย ข้อ 5 มีเนื้อความ “สงวนสิทธิ์” ของทั้ง 2 ประเทศเหนือดินแดน แสดงให้เห็นชัดเจนว่า คู่กรณีไทย โดยเฉพาะกัมพูชาต่างมุ่งให้เกิดผลผูกพันทางกฎหมายแน่นอน และเมื่อพิจารณาถึงพฤติการณ์ก่อนทำแลกเปลี่ยนร่วม ก็ยังเห็นชัดว่า ไทยเคยคัดค้านการขึ้นทะเบียน เพราะกัมพูชาใช้แผนที่ที่ไทยยอมรับไม่ได้ จนกัมพูชายอมถอนแผนที่ดังกล่าวและใช้แผนที่ใหม่ ก็ยังเห็นชัดถึงการ “สงวนสิทธิ์” ซึ่งในทางกฎหมายถือว่าเป็นการแสดงเจตนาที่มุ่งโดยตรงต่อการก่อนิติสัมพันธ์ทั้งสิ้น

คำแลกเปลี่ยนร่วมนี้อาจเป็น “หนังสือสัญญา” และหนังสือสัญญาดังกล่าวกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมภายในและระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง รัฐบาลจึงนำแลกเปลี่ยนร่วมดังกล่าวไปขอความเห็นชอบจากรัฐสภาตามมาตรา 190 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 190 จึงเป็นการจงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน (บวรศักดิ์ อุวรรณ โณ 2551: 340-341, 344-346)

(ดูรายละเอียดของบทความนี้ในภาคผนวก ค บทความ “แลกเปลี่ยนร่วมไทย-กัมพูชา เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร กับมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญ” ของ ศ.ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณ โณ)

นอกจากนี้ สถาบันพระปกเกล้า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ได้จัดทำกรอภิปรายทางวิชาการ เรื่อง “การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร: ปัญหากฎหมายและอธิปไตยของชาติ” เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2551 ที่โรงแรมรามาคาร์ดิน โดยมี ศ.ดร.อดุล วิเชียรเจริญ รศ.ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม พลโทแดน มีชูอรรถ เจ้ากรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม (ศ.ดร. สมปอง สุจริตกุล และนายเสนีย์ จิตตเกษม ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ เป็นผู้อภิปราย

ศ.ดร.อดุล วิเชียรเจริญ ในฐานะอดีต ประธานคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วย อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก เห็นว่าประเทศไทยไม่ควรออกแถลงการณ์ร่วมกับประเทศกัมพูชา เพราะจะเกิดความหมายว่าประเทศไทย ยินดีสนับสนุนประเทศกัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ซึ่งจะมีผลกระทบอย่างน้อยที่สุด 2 ประการ คือ

ประการแรก เรื่อง ข้อกฎหมายที่จะรุกอำนาจอธิปไตยและดินแดน เพราะการขึ้นทะเบียนมรดกโลกของปราสาทพระวิหาร ต้องมีการทำเขตอนุรักษ์(Buffer zone) ตามข้อบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติตามอนุสัญญา ซึ่งจะมีผลรุกที่ดินแดนและอธิปไตยของไทยได้

ประการที่ 2 ตามหลักทฤษฎีวิทยา ด้านศาสนาฮินดู เมื่อปราสาทเป็นที่บูชาพระศิวะ ก็น่าจะต้องมี “บาราย” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของมหาสมุทร ซึ่งบารายดังกล่าวตั้งอยู่ในดินแดนของไทย ซึ่ง ดร.อดุล วิเชียรเจริญ เคยเสนอให้นำบริเวณรายรอบในภาพสถานในฝั่งไทยเข้าร่วมจดทะเบียนร่วมกับปราสาทพระวิหาร เป็นมรดกโลก ร่วมกับกัมพูชา แต่กัมพูชาบ่ายเบี่ยง

การที่ไทยได้ลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมกับกัมพูชา จะมีผลให้กัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกโดยลำพัง ซึ่งจะมีผลให้ไทยจะต้องเสียอำนาจอธิปไตยและดินแดนได้

รศ. ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม ในฐานะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการบริหารศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มองปัญหาของมรดกโลกว่าทำให้เกิด “ปัญหาข้างชาติและข้ามชาติ” ได้ โดยเกิดจากการดำเนินการที่ไม่ถูกต้องของมรดกโลก เป้าหมายที่แท้จริงของมรดกโลกควรเป็นแหล่งเรียนรู้อารยธรรมของโลก โดยยึดถือเป้าหมายทางวิชาการประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคมให้แน่นชัด แต่มรดกโลกที่ผ่านมากลับใช้ประโยชน์ในเชิงการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และนำไปสู่ปัญหาเรื่องเขตแดน กรณีเขาพระวิหาร จึงควรมีการศึกษาให้ได้อย่างถ่องแท้ให้รอบคอบเสียก่อน ที่จะสรุปหรือดำเนินการใดๆ

ในทัศนะของ รศ. ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม เห็นว่า ในศตวรรษที่ 15-16 กษัตริย์เขมรเป็นองค์อุปถัมภ์ศาสนาฮินดู จึงมีการแผ่ขยายขบวนการ “ทำให้เป็นฮินดู” (Hinduization) โดยการทำให้สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของท้องถิ่นกลายเป็นของศาสนาฮินดู ไม่ได้เป็นเรื่องการประกาศอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดน ซึ่งตรงกันข้ามกับประเทศฝรั่งเศส ที่ระบุว่า กระบวนการดังกล่าวเป็นเรื่องอำนาจทาง

การเมือง โดยใช้ประวัติศาสตร์แบบยุโรปมาตัดสิน รศ. ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม เชื่อว่า หากทบทวนความหมายทางวิชาการที่เข้าถึงความจริงแท้แน่นอน (Authenticity) ของเขาพระวิหาร จะพบว่า เขาพระวิหารเป็นเมืองชายแดนในเขตดินแดนประเทศไทย เพราะมีความสัมพันธ์ทางสังคมชุมชนที่ดำรงตั้งอยู่ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งทุกวันนี้

พลโท แคน มีชูอรรถ ในฐานะเจ้ากรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเขตแดนไทย-กัมพูชา ว่า มีความยาวทั้งสิ้น 798 กม. เป็นสันปันน้ำ 524 กม. เป็นเส้นตรง 58 กม. และเป็นลำคลอง 216 กม. ซึ่งถูกกำหนดขึ้นตั้งแต่สมัย ร.5 (ค.ศ.1904) หลักฐานทางกฎหมายที่ใช้แบ่งปันเขตแดนที่สำคัญ คือ สัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ฉบับวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 1904 และสัญญาว่าด้วยการปักปันเขตแดน ค.ศ.1907 รวมถึงแผนที่ปักปันเขตแดนร่วม สยามกับฝรั่งเศส มาตรการส่วน 1: 200,000 มีการจัดทำหลักเขตแดนร่วม 73 หลัก โดยคณะกรรมการปักปันเขตแดน สยามกับฝรั่งเศส และได้จัดทำแผนที่มาตรการส่วน 1: 200,000 ทั้งหมด 6 ระวาง ซึ่งจากหลักฐานดังกล่าว จะเห็นว่าในสนธิสัญญา ประเทศไทยยึดถือสันปันน้ำ ทำให้ปราสาทพระวิหารอยู่ในพื้นที่ประเทศไทย ส่วนประเทศกัมพูชายึดถือแผนที่ 1: 200,000 ทำให้ เขาพระวิหารทั้งเขารวมถึงปราสาทพระวิหารอยู่ในเขตประเทศกัมพูชา ตรงนี้ทำให้เป็นที่มาของข้อพิพาท อันเนื่องมาจากยึดถือหลักฐานที่ต่างกัน จนกระทั่งมีการฟ้องศาลโลก และศาลโลกตัดสินเมื่อ พ.ศ. 2505 ให้ปราสาทพระวิหารอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของกัมพูชา หลังจากนั้น คณะรัฐมนตรีสมัยนั้น มีมติให้กั้นอาณาเขตรอบตัวปราสาทพระวิหาร ซึ่งเป็นแผนที่ มีคณะรัฐมนตรีเป็นคนกำหนดเอง และกลายเป็นเส้นเขตแดนที่กรมแผนที่ยึดถือปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน

สำหรับการปักปันหลักเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา เริ่มในปี 2543 โดยไทยกับกัมพูชาตกลงว่าจะมีการปักหลักเขตแดนทั้งหมดตลอด 795 กม. เพื่อให้มีความชัดเจน โดยมีขั้นตอนการจัดทำ คือ หาหลักเขตแดนอันเก่าทั้ง 73 หลัก ว่าอยู่ครบหรือถูกที่หรือไม่ หลังจากนั้นจะกำหนดเขตแดนและกำหนดจุดที่จะปักหลักเขตแดน และขั้นตอนสุดท้าย คือ สร้างหลักเขตแดนตลอดแนว ทั้งนี้ เพิ่งเริ่มดำเนินการดังกล่าวเมื่อ สิงหาคม 2549

ศ.ดร. สมปอง สุจริตกุล อดีตเอกอัครราชทูต อภิปรายว่า มีประเด็นกฎหมาย 3 ประการ คือ คำพิพากษาศาลโลก ผลของคำพิพากษาและแถลงการณ์ร่วม คำพิพากษาศาลโลกเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2505 ตัดสินให้พื้นที่บริเวณที่สร้างปราสาทพระวิหารเป็นพื้นที่อธิปไตยของกัมพูชา ด้วยมติไม่เป็นเอกฉันท์ ถือได้ว่า เกือบครึ่งหนึ่งของศาลยังมีความเห็นว่า ไทยสมควรมีอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหาร ตามหลักสันปันน้ำที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญา ค.ศ. 1904 ไทยได้มีหนังสือถึงรักษาการณ์เลขาธิการสหประชาชาติว่า ไทยมิได้ขัดแย้งหรือฝ่าฝืนคำพิพากษาของศาลโลก แต่ไทยไม่เห็นด้วย และได้ตั้งข้อสงวนว่าไทยอาจกลับเข้าไปครอบครองปราสาทในวันข้างหน้า

เนื่องจากไทยยังคงถือว่า ปราสาทพระวิหารอยู่ในอำนาจอธิปไตยของไทย คำแถลงการณ์ร่วมของไทย-กัมพูชา ซึ่งลงนามโดยรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศไทย กับ รองนายกรัฐมนตรีกัมพูชา เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2551 จึงเท่ากับเป็นการหยิบยื่นดินแดนให้กัมพูชา

นายเสนีย์ จิตตเกษม ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ เสนอข้อคิดเห็นจากประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่อีสานใต้ โดยเสนอประเด็นพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรม วิถีชีวิตและความผูกพันของพี่น้องชาวไทย และชาวกัมพูชาที่เคยติดต่อกันในพื้นที่ภูมิภาคนี้ มีการผ่อนปรนชั่วคราวทางการท่องเที่ยว ตั้งแต่ศรีสะเกษ บริเวณปราสาทพระวิหาร ไปถึงนครวัด นครธม ในเวลาที่ผ่านมา มีการเปิดปิดบริเวณปราสาทพระวิหาร 3 ครั้งตามเหตุการณ์การเมืองภายในกัมพูชา มีการประท้วงบ้าง แต่ก็ไม่มีอะไรรุนแรง จนถึง พ.ศ. 2542 มีการสร้างวัดของกัมพูชาใหม่ขึ้นบริเวณพื้นที่ทับซ้อนระหว่างกัมพูชากับไทย โดยทั่วไปชาวไทยและชาวกัมพูชาในพื้นที่มีความผูกพันในด้านสังคมวัฒนธรรม และร่วมมือกันในด้านต่างๆ และอยู่ร่วมกัน โดยความสงบ(ฉัตรบงกช ศรีวิฒนสาร และยะวดี เทพย์สุวรรณ 2551 : 1-10)

(ดูภาคผนวก ค สรุปการอภิปรายเชิงวิชาการ เรื่อง“การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร : ปัญหากฎหมายและอธิปไตยของชาติ”เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2551 ที่ โรงแรมรามารการ์เด็น)

1.6.2 การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติในวุฒิสภา และการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลโดยพรรคฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

การออกคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชาของรัฐบาลเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง สมาชิกวุฒิสภาได้หยิบยกประเด็นความไม่ชอบมาพากลของการดำเนินการนี้ เปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติในวุฒิสภา ในวันที่ 23 มิถุนายน 2551 โดยอภิปรายเรื่องการดำเนินการของรัฐบาลและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ว่าไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรค 2 ทั้งยังอาจทำให้ประเทศไทยเสียประโยชน์ในเรื่องดินแดนด้วย

ในวันที่ 24-26 มิถุนายน 2551 พรรคฝ่ายค้านได้ขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอื่นๆ โดยผู้นำฝ่ายค้านได้หยิบยกประเด็นเรื่องการทำคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชานั้น รัฐบาลไม่ได้นำเสนอให้รัฐสภาเห็นชอบ อันขัดต่อมาตรา 190 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญ และคำแถลงการณ์ร่วมทำให้ประเทศไทยเสียประโยชน์ในเรื่องเขตแดน รวมทั้งเป็นการสละสิทธิ์สงวนไว้ในกรณีไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งผู้นำฝ่ายค้านและสมาชิกพรรคฝ่ายค้านได้ใช้เวลาอภิปรายเรื่องดังกล่าวยาวนานที่สุดในบรรดาเรื่องทั้งหลายที่เปิดอภิปราย(บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2551 : 40-41)

นายพอล ปีทนะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ชี้แจงต่อสภาผู้แทนราษฎร กรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2551 มีสาระสำคัญสรุปดังนี้

(1) ปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชา ตามคำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ศาลโลก) โดยไม่ได้ชี้ว่า เส้นเขตแดนในบริเวณดังกล่าวเป็นไปอย่างไร

(2) การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกตามที่กัมพูชาได้แก้ไขขอบเขต แผนที่ใหม่ ไม่ทำให้ไทยเสียดินแดน

(3) การลงนามในแถลงการณ์ร่วมเพื่อสนับสนุนให้กัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร เป็นมรดกโลก ไม่เป็นการสละสิทธิ์ที่ไทยจะทวงคืนปราสาทพระวิหารในอนาคต

(4) กัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกแต่ฝ่ายเดียวตั้งแต่ปี 2548 โดยปฏิเสธคำขอของไทยที่จะขอขึ้นทะเบียนร่วมกันแต่ไม่สำเร็จเพราะเอกสารไม่พร้อม กัมพูชาได้ยื่นคำขออีกในปี 2549 แต่มีการแสดงขอบเขตพื้นที่อาณาบริเวณปราสาทพระวิหารและพื้นที่อนุรักษ์ล้ำเข้ามาในพื้นที่ที่ไทยอ้างสิทธิ์ว่าเป็นของเราซึ่งเป็นพื้นที่บริเวณที่ยังไม่ได้ปักหลักเขตแดน ไทยจึงได้ประท้วงอย่างต่อเนื่อง จนกัมพูชายินยอมแก้ไขแผนที่ใหม่ซึ่งไม่ล้ำเข้ามาในพื้นที่ที่ไทยอ้างสิทธิ์แล้ว

(5) กระทรวงการต่างประเทศได้ดำเนินการทักท้วงการขอขึ้นทะเบียนปราสาทเป็นมรดกโลก ในหลายวาระ เช่น ในที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 ที่เมืองโครสต์เซิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ การเจรจากับกัมพูชาโดยตรงที่เกาะกง กัมพูชา จนเจรจาได้สำเร็จ โดยกัมพูชายินยอมเปลี่ยนแปลงแผนที่ใหม่ และจะขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาทพระวิหาร

(6) การเจรจาระหว่างฝ่ายไทย กัมพูชา ร่วมกับยูเนสโก ที่กรุงปารีส ประสบผลสำเร็จ โดยกัมพูชาตกลงจะขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาทพระวิหาร และจะเสนอแผนที่ใหม่ให้ไทยพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนที่จะยื่นต่อคณะกรรมการมรดกโลก ซึ่งทำให้ไทยสามารถปกป้องอธิปไตยและเขตแดนได้อย่างสมบูรณ์

(7) พื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตร ก่อนการปักปันเขตแดนจะต้องบริหารจัดการร่วมกัน และการปักปันเขตแดนต้องหารือภายใต้คณะกรรมการเขตแดนร่วม

(8) แถลงการณ์ร่วมไม่ใช่สนธิสัญญา เป็นเพียงเจตนารมณ์ทางการเมือง จึงไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากรัฐสภาก่อนตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรค 2

(9) การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ไทยจะได้ประโยชน์จากการดึงดูดนักท่องเที่ยวซึ่งจะต้องขึ้นจากฝั่งไทย และเกิดความร่วมมือทวิภาคีเกี่ยวกับโครงการสามเหลี่ยมมรกตในกรอบของ ACMECS (Ayeyawady-Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy)

(ดูรายละเอียดประเด็นคำชี้แจงในภาคผนวก ข คำแถลงการณ์ร่วมไทย กัมพูชา ยูเนสโก)

อย่างไรก็ตาม ผลการลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ปรากฏว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศยังคงได้รับความไว้วางใจด้วยคะแนน 278 ต่อ 162 ตามกลไกรัฐบาลเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร

นายพอล ปีทมะ ได้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมในภายหลังว่า “..การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการที่กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกนั้น เป็นการดำเนินการตามนโยบายที่สืบเนื่องจากรัฐบาลชุดก่อนๆ กล่าวคือ ไทยไม่ขัดขวางการเสนอขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา แต่การขึ้นทะเบียนดังกล่าวจะต้องไม่กระทบสิทธิเรื่องเขตแดนและอธิปไตยของไทย ซึ่งทั้งท่านนายกสมัคร สุนทรเวช และตนในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ต่างก็ได้กล่าวยืนยันต่อผู้นำรัฐบาลกัมพูชาในหลายโอกาสหลายวาระด้วยกัน แต่ทางฝ่ายกัมพูชายังคงพยายามจะใช้แผนที่ชุด 1:200,000 เป็นเอกสารประกอบการนำเสนอการขอขึ้นทะเบียน โดยยังคงเพิกเฉยต่อข้อทักท้วงของฝ่ายไทย พร้อมกับบ่ย้างว่าการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เป็นเรื่องวัฒนธรรมไม่เกี่ยวกับดินแดน และยูเนสโกก็ไม่มีอำนาจที่จะพิจารณาเรื่องเขตแดนแต่อย่างใด แต่เราก็ยังคงไม่ยินยอมที่จะตกลงด้วย การเจรจาต่อรองกับนายสก อาน รองนายก รัฐมนตรีกัมพูชาที่กรุงปารีส ภายใต้การอุปถัมภ์ของสำนักงานใหญ่ยูเนสโก เมื่อวันที่ 22-23 พฤษภาคม 2551 นั้น นับเป็นการเจรจาที่มีผลก้าวหน้ามากที่สุดโดยฝ่ายกัมพูชายินยอมจัดทำแผนที่ฉบับใหม่ที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายไทย เพื่อใช้แทนแผนที่ฉบับเดิมที่แนบเป็นเอกสารประกอบการร้องขอขึ้นทะเบียน ไทยกับกัมพูชาจะร่วมกันจัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่ด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกของปราสาทพระวิหารและการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกนี้จะไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของแต่ละฝ่ายในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนร่วมกันในอนาคต ข้อตกลงนี้เป็นที่มาของร่างแถลงการณ์ร่วม ซึ่งต่างฝ่ายต่างนำกลับไปขอความเห็นชอบจากรัฐบาลของตน และกลับมาเป็นคำแถลงการณ์ร่วมฉบับจริงในเวลาต่อมา...”

ส่วนบัญญัติ บรรทัดฐาน ให้สัมภาษณ์ว่า “...การที่รัฐบาลนายกสมัคร สุนทรเวช กำหนดนโยบายสนับสนุนกัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก จนถึงขั้นออกแถลงการณ์ร่วม ซึ่งมีผลกระทบที่เสี่ยงต่อการสูญเสียดินแดนราชอาณาจักรไทยนั้น ต้องถือเป็นเรื่องใหญ่มากสำหรับประชาชนคนไทย ไม่ว่ารัฐบาลจะอ้างว่าทำเพื่อรักษามิตรไมตรีกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกันหรือด้วยเหตุผลใดๆก็แล้วแต่ แต่การด่วนสรุปตัดสินใจทำไปเช่นนั้น โดยไม่นำพาความรู้สึกของประชาชนคนไทยส่วนใหญ่่นั้นเป็นเรื่องผิดพลาดแน่นอน ซึ่งต่อมาภายหลังศาลรัฐธรรมนูญก็ตัดสินแล้วว่า รัฐบาลกระทำไปโดยลำพังนั้นขัดกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา 190 และผลจากการกระทำนั้น กลับจะสร้างความบาดหมางระหว่างไทยกับกัมพูชา ส่งผลเสียตรงกันข้ามกับเหตุผลที่รัฐบาลอ้างแทบทั้งหมด การที่รัฐบาลอ้างว่ากรณีพิพาทเรื่องปราสาทพระ

วิหารที่ศาลโลก เมื่อปี 2505 นั้น ศาลโลกได้ตัดสินแล้วว่าปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชาแล้วก็จริงแต่คดีที่ศาลโลกครั้งนั้นไทยเพิกเฉยพลาในเชิงหลักฐานข้อสัญญา ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการแบ่งเขตดินแดนที่ใช้สันปันน้ำซึ่งเป็นหลักสากลที่ได้ตกลงกันไว้แล้วแต่เดิม และศาลโลกก็ตัดสินเฉพาะตัวปราสาทไม่ได้ตัดสินเรื่องเขตแดน และรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ก็ได้แสดงเจตนาขอสงวนสิทธิไว้ที่จะทวงคืนเมื่อสามารถรวบรวมหลักฐานที่สามารถต่อสู้ตามข้อกฎหมายในอนาคต ซึ่งจนถึงปัจจุบันเรื่องเขตแดนไทย-กัมพูชาก็ยังไม่บรรลุข้อยุติ ยังมีข้อโต้แย้งในเรื่องดินแดนในบริเวณต่างๆ ตลอดแนวชายแดนไทย-กัมพูชามากกว่าสิบจุดซึ่งรอการตัดสินสรุปอยู่ การที่รัฐบาลคุณสมภารไปคว้นสรุปเรื่องปราสาทพระวิหารดังกล่าว จึงกระทบความรู้สึกระชาชนคนไทยค่อนข้างรุนแรง เกิดความกังวลที่จะต้องสูญเสียดินแดนส่วนนั้นไป ในวงการเมืองไทยเองมีผู้เสนอแนวคิดที่ว่าที่ผ่านมาไทยเราจะพยายามใช้สันติวิธีในการแก้ไขปัญหาเขตแดนกับกัมพูชา แต่กัมพูชากลับใช้มาตรการโต้ตอบที่รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เราจึงควรชิงนำเรื่องเขตแดนนี้ขึ้นศาลโลกเสียเองเพื่อหาข้อยุติโดยอาศัยข้อมูลที่ถูกต้องต่อสู้ดีกว่าปล่อยให้เรื่องนี้อืดเยื้อออกไปโดยไม่จำเป็น ผู้รู้หลายคนเชื่อว่า ทุกวันนี้บรรยากาศการเมืองระหว่างประเทศได้เปลี่ยนไปมากแล้ว ปัจจุบันไทยเรามีนักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญกฎหมายระหว่างประเทศจำนวนมาก สามารถศึกษาวิจัยรวบรวมเอกสารหลักฐานต่างๆ ได้มากมาย น่าจะต่อสู้ดำเนินคดีในศาลโลกได้ดีกว่า..."

1.6.3 การยื่นฟ้องศาลปกครองกลาง เพื่อขอให้ศาลเพิกถอนมติคณะรัฐมนตรีที่เห็นชอบให้ลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา

เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2551 นายสุวัตร อภัยภักดี นายสุริยะใส กตะศิลา และพวกรวม 9 คน ได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองกลาง โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 และคณะรัฐมนตรีเป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 โดยได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้เพิกถอนการลงนามของรัฐบาลไทย ในคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา กรณีการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก พร้อมแผนที่แนบท้าย เพราะเป็นการทำขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 และเป็นการดำเนินการที่ขัดกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน

ในวันที่ 27 มิถุนายน 2551 ศาลปกครองกลางมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว ห้ามมิให้ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการใดๆ ที่เป็นการอ้างหรือใช้ประโยชน์จากมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2551 จนกว่าคดีจะถึงที่สุด หรือศาลมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2551 : 348)

(ดูภาคผนวก ๓ คำสั่งศาลปกครอง กำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราว คดีแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา)

คำสั่งศาลปกครองกลาง กำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวนี้ มีเสียงขานรับอย่างกว้างขวาง แต่ก็มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากนักวิชาการบ้างพอสมควร

ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ในฐานะนักวิชาการนิติศาสตร์ ได้แสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ ไม่เห็นพ้องกับคำสั่งศาลปกครองกลางดังกล่าว โดยได้เขียนบทวิเคราะห์ทางวิชานิติศาสตร์ต่อคำสั่งศาลปกครองกลาง กำหนดวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวในคดีแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ว่า ...ตามหลักกฎหมายมหาชน ถือว่า ถ้าคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญในความสัมพันธ์กับสภากีติ หรือใช้อำนาจในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็ดี ศาลไม่ว่าศาลใดก็จะไม่เข้าไปควบคุม เพราะมีการควบคุมทางการเมืองตามหลักการประชาธิปไตย และความรับผิดชอบต่อศาลและต่อประชาชนอยู่แล้ว ตามรัฐธรรมนูญจึงไม่ใช่เรื่องที่ศาลปกครองจะไปใช้กฎหมายปกครองมาควบคุม

แนวปฏิบัติเช่นนี้เป็นสากล ศาลปกครองสูงสุดฝรั่งเศส ถือหลักไม่ควบคุมการกระทำของรัฐบาลมากกว่า 100 ปี ศาลอังกฤษและศาลอเมริกันก็ไม่รับคำฟ้องคดี “การกระทำของรัฐบาล” (act of government) เช่นเดียวกัน ศาลปกครองกลางของไทยเอง เดิมยังยึดถือหลักการเดียวกันนี้ เพราะเมื่อปีที่แล้วนี้เอง ศาลปกครองกลางมีคำสั่งไม่รับฟ้องและคำขอคุ้มครองชั่วคราว ในคดีมูลนิธิข้าวขวัญและคณะ ฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) โดยศาลปกครองกลางอ้างว่า “คำฟ้องของผู้ฟ้องคดีทั้งห้า มีวัตถุประสงค์ให้ศาลเพิกถอนกระบวนการเข้าทำความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยในทางกิจการระหว่างประเทศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 (คณะรัฐมนตรี) ในฐานะฝ่ายบริหาร อันมิใช่การใช้อำนาจทางปกครองที่จะมีอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งของศาลปกครองตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ...ศาลจึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา..

ต่อมามีการอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุด ซึ่งมีคำพิพากษาขึ้นตามศาลปกครองกลางโดยศาลปกครองสูงสุด ได้ชี้ให้เห็นข้อแตกต่างระหว่าง “การใช้อำนาจทางปกครอง” ซึ่งเป็นการใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีผลใช้บังคับดังเช่น พระราชบัญญัติออก กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดอันอยู่ในอำนาจพิจารณาคดีของศาลปกครอง ว่าแตกต่างจาก “การใช้อำนาจบริหารของรัฐตามรัฐธรรมนูญ” การกระทำใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำในความสัมพันธ์กับรัฐสภาหรือการกระทำในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการกระทำในฐานะที่เป็น “องค์กรตามรัฐธรรมนูญ” อันมิได้อยู่ในอำนาจศาลปกครองและศาลปกครองสูงสุด ก็สรุปว่า “...ที่ศาลปกครองชั้นต้นมีดำริไม่รับคำฟ้องคดีนี้ไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความนั้นชอบแล้ว ศาลปกครองสูงสุดเห็นพ้องด้วย”

ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ วิเคราะห์ว่า การที่ศาลปกครองกลางออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว คดีแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวาง เช่น

(1) กระทรวงการต่างประเทศ ประกาศยกเลิกการสัมมนาที่จะจัดขึ้นเพื่อชี้แจงเรื่องนี้ รวมทั้งยกเลิกสมุดปกขาวที่จะชี้แจงข้อเท็จจริงทั้งหมด อธิบดีกรมสนธิสัญญาที่รับจะไปอภิปรายเรื่อง “การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร : ปัญหากฎหมายและอธิปไตยของชาติ” ซึ่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์มนุษยวิทยาสิรินธร และสถาบันพระปกเกล้าจัดขึ้น ก็ขอยกเลิกไม่เข้าร่วมอภิปราย

(2) หากไม่มีการอุทธรณ์ หรืออุทธรณ์ แต่ศาลปกครองสูงสุดยังไม่มีคำสั่ง หรือยื่นตามศาลชั้นต้น คงจะไม่มีผู้แทนรัฐบาลไทยเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก ในวันที่ 2-10 กรกฎาคม 2551 กัมพูชาก็คงจะนำเสนอการขึ้นทะเบียนมรดกโลกไปแต่ฝ่ายเดียว

(3) ไม่แนใจว่า ความน่าเชื่อถือของรัฐบาลไทยในการเจรจาต่อรองกับรัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ จะเหลือเพียงใด

ทั้งนี้ ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เสนอว่า

(1) กระทรวงการต่างประเทศควรอุทธรณ์คำสั่งนี้โดยด่วน เพื่อฟังคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด แล้วจึงค่อยดำเนินการตามนั้น

(2) ศาลรัฐธรรมนูญควรเร่งพิจารณาคำร้องของสมาชิกรัฐสภาและฝ่ายค้านว่า แลลงการณ์ร่วมดังกล่าว เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องดำเนินการตามมาตรา 190 คือ เสนอให้รัฐสภาเห็นชอบหรือไม่ หากต้องดำเนินการ คณะรัฐมนตรีก็ต้องเสนอแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ให้รัฐสภาพิจารณาโดยด่วนที่สุด และแจ้งให้คณะกรรมการมรดกโลกทราบ ว่า ประเทศไทยยังดำเนินการไม่ครบถ้วนตามขั้นตอนภายในของเรา จึงยังไม่อาจใช้แถลงการณ์ร่วม ประกอบการพิจารณาทางคณะกรรมการมรดกโลกได้ ซึ่งเป็นเหตุผลที่รัฐต่างประเทศเข้าใจและยอมรับกันเสมอมา (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2551 : 348-349, 353)

(ดูภาคผนวก ท บทวิเคราะห์ทางวิชานิติศาสตร์ต่อคำสั่งศาลปกครองกลาง กำหนดวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวฯ ในคดีแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา)

1.6.4 การยื่นฟ้องศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 หรือไม่

ผลจากการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติในวุฒิสภา และการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลในสภาผู้แทนราษฎร มีผลให้สมาชิกรัฐสภา 77 คน และสมาชิกผู้แทนราษฎร 151 คน ส่งความเห็นผ่านประธานวุฒิสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎร ถึงศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้

วินิจฉัยชี้ขาดว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ฉบับลงวันที่ 18 มิถุนายน 2551 เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 หรือไม่

ทั้งนี้ แยกออกเป็น 2 คำร้อง คำร้องที่ 1 ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมีข้อเท็จจริงตามที่ได้มีการอภิปรายกันในวุฒิสภา คำร้องที่ 2 ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีข้อเท็จจริงตามที่ได้อภิปรายกันในสภาผู้แทนราษฎร ศาลรัฐธรรมนูญ ได้พิจารณาทั้ง 2 คำร้องพร้อมกัน โดยตั้งประเด็นว่า

ประเด็นที่ 1 คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา หรือ Joint Communiqué ฉบับลงวันที่ 18 มิถุนายน 2551 เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 190 หรือไม่

ประเด็นที่ 2 หากคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา หรือ Joint Communiqué ฉบับลงวันที่ 18 มิถุนายน 2551 เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 190 แล้ว คำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 190 วรรคสอง ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือไม่

วันที่ 8 กรกฎาคม 2551 ศาลรัฐธรรมนูญ โดยมติเอกฉันท์ วินิจฉัยชี้ขาดว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา หรือ Joint Communiqué ฉบับลงวันที่ 18 มิถุนายน 2551 มีลักษณะครบองค์ประกอบของความเป็นหนังสือสนธิสัญญา ตามอนุสัญญากรุงเวียนนา ว่าด้วย กฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ.1969 และเป็นไปตามนัย คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 11/2542 และที่ 33/2543 จึงเป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 และมีมติ 8 ต่อ 1 เสียง วินิจฉัยชี้ขาดว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา หรือ Joint Communiqué ฉบับลงวันที่ 18 มิถุนายน 2551 เป็นหนังสือสัญญาที่อาจมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของประเทศ ทั้งยังมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมของประเทศอย่างกว้างขวางอีกด้วย ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรคสอง

(ดูภาคผนวก ข คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ เกี่ยวกับ คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190หรือไม่)

1.6.5 เกิดภาวะตึงเครียดด้านชายแดนบริเวณเขาพระวิหาร และกระแสนต่อต้านไทยของชาวกัมพูชา

ผลจากกระแสนิยมที่ต่อต้านแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เพราะเกรงว่าจะนำไปสู่การสูญเสียอธิปไตยเขตแดนไทยบริเวณเขาพระวิหาร ก่อให้เกิดความตึงเครียดด้านชายแดนบริเวณเขาพระวิหารขึ้น มีการปิดชายแดน และเพิ่มกองกำลังเพื่อรักษาพื้นที่กันทั้ง 2 ฝ่าย และเกิดการปะทะสู้รบกันประปราย การค้าขายและการท่องเที่ยวถูกระงับทั้งหมด และเกิดกระแสนต่อต้านไทยของชาว

กัมพูชา จนทางการกัมพูชาต้องจัดกองกำลังรักษาสถานทูตไทยในกรุงพนมเปญอย่างเข้มงวด (บทสัมภาษณ์ของนาย เสนีย์ จิตตเกษม อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ)

1.7 ปัจจัยป้อนกลับ (Feed back)

ปัจจัยป้อนกลับที่สำคัญที่กลายเป็นปัจจัยนำเข้า(Input) ตัวใหม่ ที่ส่งผลให้ระบบการเมือง คือ รัฐบาลต้องทบทวนและปรับปรุงนโยบายและการตัดสินใจทางการเมือง เกี่ยวกับกรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก มี 2 ประการ คือ

1.7.1 คำสั่งคุ้มครองชั่วคราว ของศาลปกครองกลาง

ดังที่ได้บรรยายในข้อ 1.6.3 แล้ว ในวันที่ 27 มิถุนายน 2551 ศาลปกครองกลางมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว ห้ามมิให้ผู้ถูกฟ้องคดี(หมายถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและคณะรัฐมนตรี) ดำเนินการใดๆ ที่เป็นการอ้างหรือใช้ประโยชน์จากมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 (หมายถึงคณะรัฐมนตรี) เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2551 จนกว่าคดีจะถึงที่สุด หรือศาลมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

1.7.2 คำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับสถานภาพของแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา

ดังที่ได้บรรยายในข้อ 1.6.4 แล้ว ในวันที่ 8 กรกฎาคม 2551 ศาลรัฐธรรมนูญ โดยมติเอกฉันท์วินิจฉัยชี้ขาดว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ฉบับลงวันที่ 8 มิถุนายน 2551 มีลักษณะครบองค์ประกอบของความเป็นหนังสือสนธิสัญญา ตามอนุสัญญากรุงเวียนนา ว่าด้วย กฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 และเป็นไปตามนัย คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 11/2542 และที่ 33/2543 จึงเป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 และมีมติ 8 ต่อ 1 เสียง วินิจฉัยชี้ขาดว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ฉบับดังกล่าว เป็นหนังสือสัญญาที่อาจมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของประเทศ ทั้งยังมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมของประเทศอย่างกว้างขวางอีกด้วย ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรค 2

1.8 ปัจจัยนำออกใหม่ ภายหลังรับปัจจัยป้อนกลับและกระบวนการตัดสินใจ

ตามแนวคิดทฤษฎีว่าด้วย กระบวนการนโยบายสาธารณะ การกำหนดปัจจัยนำออกใหม่ ภายหลังรับปัจจัยป้อนกลับ คือ ขั้นตอนการติดตาม ประเมิน ปรับเปลี่ยน หรือยุตินโยบายสาธารณะ ซึ่งโดยทั่วไป เมื่อนำนโยบายไปปฏิบัติในระยะหนึ่งแล้วก็มีความจำเป็นที่จะต้องประเมินผลนโยบายนั้นว่าบรรลุผลตรงตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ ก่อให้เกิดผลกระทบข้างเคียงอย่างไรบ้าง โดยเกณฑ์การประเมินนั้นจะคำนึงถึงประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ความพอเพียง ความเป็นธรรม ความสามารถในการตอบสนองความเหมาะสมและความคุ้มค่าแล้ว จึงนำมา

พิจารณาตัดสินใจ ทำการปรับปรุงนโยบาย หรือเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรือยุตินโยบาย หรือดำเนินการต่อไป ตามความเหมาะสมต่อไป

ในกรณี รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช กำหนดนโยบายสนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก นั้น ทันททีที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างคำแถลงการณ์ร่วมฯ ก็เกิดกระแสต่อต้านคัดค้านอย่างกว้างขวาง มีการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติในวุฒิสภา และการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลในสภาผู้แทนราษฎร มีการยื่นฟ้องศาลปกครองกลาง เพื่อให้ศาลเพิกถอนมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว และการยื่นฟ้องศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดว่า คำแถลงการณ์ร่วมฯ เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตลอดจนเกิดสภาวะตึงเครียดด้านชายแดนบริเวณเขาพระวิหาร แม้อาจมิได้ทำการประเมินผลนโยบายดังกล่าวอย่างเต็มรูปแบบ รัฐบาลก็สามารถรับผลกระทบอย่างกว้างขวางและมากมายแทบทุกด้าน แต่รัฐบาลก็ยังยืนยันยึดในนโยบาย โดยออกแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เพื่อสนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ซึ่งจะประชุมที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา ในเดือนกรกฎาคม 2551 ต่อไป

แต่เมื่อมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลาง และคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับสถานภาพของคำแถลงการณ์ร่วมฯ ว่าเป็นหนังสือสัญญาซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาก่อน ดังกล่าวแล้วในข้อ 1.7 รัฐบาลจึงได้ตัดสินใจทบทวนและปรับปรุงแก้ไขนโยบายเกี่ยวกับการสนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกเสียใหม่ ดังนี้

1.8.1 ถือปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลางโดยแจ้งขอระงับผลการใช้บังคับของคำแถลงการณ์ร่วม

เมื่อศาลปกครองกลางมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2551 แม้จะมีนักวิชาการเสนอความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ ให้รัฐบาลอุทธรณ์คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวดังกล่าว เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือของรัฐบาลไทยในการเจรจาต่อรองกับรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศแต่ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2551 ได้มีมติ รับทราบและให้ถือปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลาง และให้กระทรวงการต่างประเทศแจ้งขอระงับผลการใช้บังคับของคำแถลงการณ์ร่วมออกไปก่อนตามคำสั่งศาลปกครองกลาง ให้รัฐบาล กัมพูชา ยูเนสโก คณะกรรมการมรดกโลกทั้ง 21 ประเทศ และบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับทราบโดยด่วนภายในวันที่ 1 กรกฎาคม 2551 (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2551: 306-307)

1.8.2 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศตัดสินใจได้ออกเพื่อแสดงควมรับผิดชอบต่อการออกแถลงการณ์ร่วม ซึ่งฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 วรรค 2

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยชี้ขาดในวันที่ 8 กรกฎาคม 2551 ว่า การออกแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ฉบับลงวันที่ 18 มิถุนายน 2551 นั้น ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรค 2 ก็เกิดกระแสกดดันจากสมาชิกวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้าน เรียกร้องให้คณะรัฐมนตรีลาออก เพื่อแสดงความรับผิดชอบ โดยพรรคประชาธิปัตย์ได้ยื่นหนังสือพร้อมรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 ใน 4 ต่อรองประธานวุฒิสภา เพื่อให้ถอดถอนนาย นพดล ปัทมะ ออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 270 และจะยื่นถอดถอนรัฐมนตรีอื่นๆ ที่เข้าประชุมคณะรัฐมนตรีในวันที่ 17 มิถุนายน 2551 ด้วยในภายหลัง

แต่รัฐบาลพิจารณามีความเห็นขัดแย้งว่าเป็นเพียงการคิดพลาดเชิงเทคนิค คณะรัฐมนตรีไม่มีความจำเป็นต้องลาออก จึงมีเพียงนาย นพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ยื่นหนังสือลาออกจากตำแหน่ง เพื่อแสดงสปิริตและความรับผิดชอบ โดยให้มีผลในวันที่ 14 กรกฎาคม 2551

1.9 ผลกระทบสืบเนื่อง

1.9.1 ผลกระทบสืบเนื่องจากการยื่นฟ้องศาลปกครองกลาง เพื่อให้เบิกถอนมติคณะรัฐมนตรีที่เห็นชอบให้ลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา

เมื่อศาลปกครองกลางมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2551 และที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2551 มีมติรับทราบและให้ถือปฏิบัติตามคำสั่งศาลปกครองกลางมีผลให้กระทรวงการต่างประเทศ แจ้งขอระงับผลการใช้บังคับของคำแถลงการณ์ร่วมออกไปก่อนตามคำสั่งศาลปกครองกลาง ให้รัฐบาลกัมพูชา ยูเนสโก คณะกรรมการมรดกโลกทั้ง 21 ประเทศ และบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบโดยเร่งด่วน ดังกล่าวแล้วในข้อ 1.7.1 และ 1.8.1

ในวันที่ 7 กรกฎาคม 2551 ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา ได้พิจารณา การเสนอขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา ในกรณีนี้ นาย นพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและคณะ ได้เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการมรดกโลกครั้งนี้ด้วย และได้ชี้แจงต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกว่า ผลจากคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลาง เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2551 ทำให้รัฐบาลไทยซึ่งเคยมีทำที่สนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชามาก่อน ไม่สามารถสนับสนุนกัมพูชาได้อีกต่อไปโดยปริยาย ไทยจึงคัดค้านคำขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็น

มรดกโลกของกัมพูชา และคัดค้านเอกสารทุกชิ้นทุกชนิด รวมถึงแผนผังที่กัมพูชายื่นประกอบเพื่อขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกในครั้งนี้ (นพดล ปีทมะ 2551 : 58)

(ดูภาคผนวก ก คำแถลงของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 คัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก)

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการมรดกโลกได้ให้ความเห็นชอบโดยไม่มีการอภิปรายเป็นมติ 32 COM8B.102 ให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก บนพื้นฐานของเกณฑ์ i เพียงข้อเดียวในฐานะที่เป็นสถาปัตยกรรมจีนเอกของศิลปะเขมร ทั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากข้อมติดังกล่าวของคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 ที่เมืองโครสต์เชิร์ช เมื่อเดือนมิถุนายน 2550 ที่เคยลงมติเห็นชอบในหลักการว่าปราสาทพระวิหารควรได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

มติ 32 COM8B.102 มีสาระสำคัญ ดังนี้

- ที่ประชุมรับทราบว่า จะไม่ใช่แถลงการณ์ร่วม ไทย-กัมพูชา และยูเนสโก มาพิจารณาเพื่อให้เป็นไปตามความคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลางของไทย (มติข้อ 5)

- ในกรณี ที่ประชุมรับทราบว่า กัมพูชาได้ยื่นแผนผัง (Graphic plan) ที่ปรับปรุงใหม่ (มติข้อ 6)

- และความปรารถนาของประเทศไทย แสดงออกหลายครั้งว่า ต้องการนำเสนอปราสาทพระวิหารและอาณาบริเวณโดยรอบขึ้นเป็นมรดกโลกร่วมกับกัมพูชา (มติข้อ 8)

- และที่ประชุมบันทึกไว้ว่า กัมพูชาเสนอขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาท โดยมีได้รวมอาณาบริเวณโดยรอบ (มติข้อ 9)

- ให้กัมพูชา โดยความร่วมมือกับยูเนสโก จัดประชุมคณะกรรมการประสานงานนานาชาติ เพื่อการพิทักษ์รักษาและพัฒนาทรัพย์สินภายในเดือนกุมภาพันธ์ 2009 โดยให้เชิญรัฐบาลไทยมาร่วมด้วย กับให้เชิญรัฐภาคีอื่นๆ ที่เหมาะสมอีกไม่เกิน 7 ราย มาร่วมตรวจสอบนโยบายทั่วไป โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลของการอนุรักษ์ (มติข้อ 14)

- ให้กัมพูชานำเสนอแผนบริหารจัดการฉบับสมบูรณ์สำหรับทรัพย์สินที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วนี้ รวมทั้งแผนที่มูลค่าสูงสุดเสนอต่อศูนย์มรดกโลกภายในเดือนกุมภาพันธ์ 2009 เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลกในการประชุมสมัยที่ 34 ในปี 2010 ต่อไป (มติข้อ 16)

(ดูภาคผนวก น คำแปลอย่างไม่เป็นทางการของมติ 32COM8B.102 ของคณะกรรมการมรดกโลก)

หลังจากที่คณะกรรมการมรดกโลกมีมติให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก นายปองพล อดิเรกสาร ประธานคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ได้แถลงต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ณ นครควิเบก เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2551 แสดงความ

ผิดหวังอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจของคณะกรรมการมรดกโลกในการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร โดยกัมพูชาตามลำพังแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการมรดกโลกและข้อพิจารณาด้านวิชาการ ซึ่งมีผลลดความน่าเชื่อถือของคณะกรรมการมรดกโลกเอง พร้อมทั้งประท้วงการใช้แผนที่เอกสารต่างๆ ของกัมพูชาในการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ซึ่งอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและความไม่เป็นมิตรกันระหว่างประชาชนในพื้นที่ในอนาคตกับยืนยันเจตนารมณ์ของไทยที่จะยื่นขอขึ้นทะเบียนโบราณสถานและอาณาบริเวณ ในเขตไทยที่เกี่ยวข้องกับปราสาทพระวิหาร ในมิติด้านภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม (Cultural Landscape) เป็นมรดกโลก เพื่อให้ปราสาทพระวิหารมีสถานะมรดกโลกที่สมบูรณ์แบบ อีกทั้งเป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพและความร่วมมือโดยสันติระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา รวมทั้งประชาชนทั้งสองฝ่ายด้วย (นพดล ปีทมะ 2551 : 130)

(ดูภาคผนวก บ คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ ของคำแถลงค้านของนายปองพล อติเรกสาร ต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยที่ 32 ณ นครควิเบก ประเทศแคนาดา)

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ปองพล อติเรกสาร ให้สัมภาษณ์ว่า “...กัมพูชาได้ขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ตามขั้นตอนและหลักเกณฑ์ของ *Operation Guideline* อย่างถูกต้อง แต่ฝ่ายไทยก็สามารถหักท้วงได้สำเร็จในที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 ในปี 2550 ที่เมืองไครสต์เชิร์ช นิวซีแลนด์ ที่กัมพูชาใช้แผนที่ฉบับ 1:200,000 เป็นเอกสารประกอบใน *Nomination file* อันมีผลกระทบต่ออธิปไตย สิทธิเขตแดนของไทย ซึ่งไทยไม่ยอมรับ มีผลให้คณะกรรมการมรดกโลกเลื่อนการพิจารณาปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกออกไป 1 ปี โดยให้กัมพูชา กับ ไทย ทำการตกลงเกี่ยวกับเรื่องเขตแดนให้เสร็จเรียบร้อยเสียก่อน ในช่วงระยะ 1 ปีดังกล่าว กัมพูชาได้ดำเนินการเมืองระหว่างประเทศควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์อย่างเต็มที่ เช่น การเชิญกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและเจ้าหน้าที่จากประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ไปร่วมสัมมนาวิชาการระดับนานาชาติเรื่องปราสาทพระวิหาร ที่เมืองเสียมเรียบ พาคณะผู้เชี่ยวชาญและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไปชมปราสาทพระวิหาร ฯลฯ พร้อมกันนั้นก็เร่งรัดฝ่ายไทยให้ตกลงยินยอมสนับสนุนกัมพูชาให้ปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก แต่ฝ่ายไทยก็ขอต่อรอง ยืนกรานให้กัมพูชายอมรับพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตร จนในที่สุด กัมพูชายอมแก้ไขแผนที่ที่ใช้เป็นเอกสารประกอบใน *Nomination file* เสียใหม่ จนเป็นที่พอใจของฝ่ายไทย จนเป็นที่มาของแถลงการณ์ร่วม

อย่างไรก็ตาม เมื่อฝ่ายไทยแจ้งคณะกรรมการมรดกโลกขอระงับผลการใช้บังคับของแถลงการณ์ร่วมตามคำสั่งศาลปกครองกลาง ที่คณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก แคนาดา จึงต้องพิจารณาการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชาโดยไม่ใช้แถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา และยูเนสโก ฉบับดังกล่าว

ในการนี้ ICOMOS (สภาระหว่างประเทศว่าด้วยโบราณสถานและแหล่งโบราณคดี) ได้เสนอสรุปต่อคณะกรรมการมรดกโลกอย่างตรงไปตรงมาว่า เมื่อคณะกรรมการมรดกโลกได้ตัดสินใจว่า จะขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกแล้ว แม้กัมพูชาได้เสนอขอขึ้นทะเบียนตามเกณฑ์ (i) (iii) และ (iv) ก็ตาม เมื่อแสดงการมีส่วนร่วมไม่มีผลบังคับใช้ คณะกรรมการมรดกโลกก็คงพิจารณาให้ขึ้นทะเบียนมรดกโลกได้เฉพาะตามเกณฑ์ (i) เท่านั้น

อนึ่ง มีข้อสังเกตเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ใหม่ๆ ที่ใช้ในการพิจารณาขึ้นทะเบียนมรดกโลก ซึ่งจะเรียกว่าเป็นปัญหาการเมืองในคณะกรรมการมรดกโลกก็ได้ กล่าวคือ ในระยะหลายปีที่ผ่านมา ประเทศที่พัฒนาแล้วถูกกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาวิพากษ์วิจารณ์ว่า ประเทศกำลังพัฒนาถูกประเทศพัฒนาแล้วกีดกัน ไม่ค่อยได้รับความเป็นธรรมในการพิจารณาขึ้นทะเบียนมรดกโลก ถูกประเทศที่พัฒนาแล้ว แย่งโอกาสไปแทบหมด ระยะหลังนี้จึงเกิดแนวปฏิบัติใหม่ขึ้นในคณะกรรมการมรดกโลก โดยจะพยายามให้ *Priorities* แก่ 1) ประเทศกำลังพัฒนา หรือประเทศยากจน 2) ประเทศที่เพิ่งผ่านปัญหาสงครามภายในมา และ 3) ประเทศที่เคยขึ้นทะเบียนมรดกโลกมาแล้ว 10 ปี ซึ่งทั้ง 3 หลักเกณฑ์นี้เข้าทางของกัมพูชาทั้งหมด

ในที่สุด ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ได้มีมติให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกตามเกณฑ์ (i) และเน้นไว้อย่างชัดเจนว่า ขึ้นทะเบียนมรดกโลกเฉพาะตัวปราสาท โดยมีได้รวมอาณาบริเวณโดยรอบ

อย่างไรก็ตาม คนในฐานะประธานคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ได้แถลงค้านต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 นี้ โดยทักท้วงในประเด็น *Integrity* คือ ต้องมีความสมบูรณ์ และเฉพาะตัวปราสาทยังไม่มี ความสมบูรณ์ตามเกณฑ์ *Integrity...*"

ส่วนผลของคดีที่ศาลปกครองกลาง เพื่อให้เพิกถอนมติคณะรัฐมนตรีที่เห็นชอบให้ลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา นั้น

ต่อมา ในวันที่ 30 ธันวาคม 2552 ศาลปกครองกลางโดยนายชาชีพวัฒน์ ศรีแก้ว ตุลาการศาลปกครองกลาง เข้าของสำนวนคดีได้ออกนั่งบัลลังก์อ่านคำพิพากษาในคดีที่นายสุวัตร อกภัยภักดี นายสุริยะใส กตะศิลา และพวกยื่นฟ้องนายนพดล ปัทมะ และคณะรัฐมนตรีสมัยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน โดยศาลวินิจฉัยว่า คดีนี้เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ว่าเป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญปี 2550 มาตรา 190 หรือไม่ ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้วว่า แถลงการณ์ร่วมดังกล่าวเป็นหนังสือสัญญาที่อาจมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของประเทศ และมีผลกระทบกับความมั่นคงทางสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนตามรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ดังนั้น มติ

กรม. ที่ให้ความเห็นชอบร่างแถลงการณ์ร่วมฯ เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2551 จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบตามขั้นตอนและวิธีการที่มาตรา 190 กำหนดไว้

และศาลยังวินิจฉัยอีกว่า แม้แถลงการณ์ร่วมจะไม่กำหนดให้พื้นที่ N.2 และ N.3 เป็นพื้นที่รอบปราสาทพระวิหารในลักษณะเดียวกันกับพื้นที่ N.1 แต่ระบุให้พื้นที่นั้นเป็นพื้นที่กันชนหรือ Buffer zone เพื่อกำหนดมาตรการอนุรักษ์คุ้มครองสถานที่ขอขึ้นทะเบียนและให้เป็นพื้นที่ที่สองประเทศจัดทำแผนบริหารจัดการร่วมกัน ก็ย่อมเป็นการให้สิทธิประเทศกัมพูชาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ที่อยู่ในเขตแดนและอธิปไตยของไทย ดังนั้น การที่นายพนด ปัทมะ นำแถลงการณ์ร่วมและแผนที่แนบท้ายที่ไม่ถูกต้องเสนอต่อ กรม. จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและส่งผลให้มติ กรม. เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2551 ไม่ชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน

ศาลจึงพิพากษาให้เพิกถอนมติ กรม. วันที่ 17 มิถุนายน 2551 ที่เห็นชอบร่างแถลงการณ์ร่วมและแผนที่แนบท้าย รวมทั้งการเห็นชอบให้นายพนด ลงนามในแถลงการณ์ร่วมฯ โดยให้มีผลย้อนหลังไปถึงวันที่ 17 มิถุนายน 2551 ซึ่งมีผลให้มติ กรม. วันที่ 24 มิถุนายน 2551 ที่ให้กระทรวงการต่างประเทศแก้ไขถ้อยคำ จากคำว่า “แผนที่” เป็น “แผนผัง” ทั้งในหนังสือของกระทรวงการต่างประเทศและเอกสารที่เกี่ยวข้องต้องสิ้นผลไปด้วย ทั้งนี้ ศาลยังให้คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวที่ศาลมีไว้เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2551 มีผลต่อไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุดด้วย(มติชนออนไลน์ 30 ธ.ค. 2552)

1.9.2 ผลกระทบสืบเนื่องจากคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับสถานภาพของแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา

ภายหลังคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2551 ว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ฉบับลงวันที่ 18 มิถุนายน 2551 ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 วรรค 2 และนายพนด ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ แสดงความรับผิดชอบยื่นหนังสือขอลาออกจากตำแหน่ง โดยมีผลในวันที่ 14 กรกฎาคม 2551 ดังกล่าวแล้วในข้อ 1.7.2 และ 1.8.2 นั้น

ต่อมา ในวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 นางสาวรสนา โตสีตระกูล และนายสมชาย แสวงการ สมาชิกวุฒิสภา ยื่นคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา กล่าวโทษคณะรัฐมนตรี ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อส่งเรื่องยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 275 เนื่องจากรัฐมนตรีไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ กระทบต่อความมั่นคงของราชอาณาจักร ซึ่งเป็นความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 มาตรา 120 และมาตรา 157 การดำเนินการดังกล่าวได้เริ่มขึ้นภายหลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า แถลงการณ์ร่วมเป็นสนธิสัญญาซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

และในวันเดียวกัน พรรคประชาธิปัตย์ ได้ยื่นหนังสือพร้อมรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 ใน 4 ต่อรองประธานวุฒิสภาเพื่อถอดถอนนายนพดล ปัทมะ ออกจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 270 โดยข้อหาต่อว่าจงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 พร้อมกับจะยื่นถอดถอนรัฐมนตรีอื่นที่เข้าประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2551 ด้วย ในภายหลัง

ท้ายที่สุด วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ได้ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 164 นำรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 46,530 คน ซึ่งเข้าชื่อถอดถอนรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล รวม 33 คน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 240 จากกรณีรับรองแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 ต่อ นายประสพสุข บุญเดช ประธานวุฒิสภา (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2551: 428-249)

ต่อมาภายหลัง ในวันที่ 29 กันยายน 2552 (ซึ่งรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ได้พ้นสภาพไปแล้ว) คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติ 6 ต่อ 3 ซึ่งมีความผิดทางอาญา มาตรา 157 กับนายสมัคร สุนทรเวช อดีตนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม และนายนพดล ปัทมะ อดีต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กรณีการออกแถลงการณ์ร่วมสนับสนุนประเทศกัมพูชา ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก รวมถึงมีมติให้ถอดถอนทั้ง 2 คน ออกจากตำแหน่ง ตามมาตรา 270 แห่งรัฐธรรมนูญ โดยหลังจากนี้ ป.ป.ช. จะส่งเรื่องไปยังสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป ส่วนการถอดถอนออกจากตำแหน่งจะส่งเรื่องไปยังประธานวุฒิสภา เพื่อดำเนินการต่อไป

ส่วนรัฐมนตรีคนอื่นๆ ในรัฐบาลนายสมัคร นั้น ป.ป.ช. มีมติ 8 ต่อ 1 ว่า ผู้ถูกกล่าวหาเหล่านี้ ไม่มีเจตนากระทำความผิดร่วมกับนายสมัครและนายนพดล เนื่องจากได้รับทราบข้อมูลตามที่นายสมัครและนายนพดลแจ้งในที่ประชุม ครม. เท่านั้น(มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 30 กันยายน 2552 : 1, 5)

แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินการถอดถอนบุคคลทั้งสองออกจากตำแหน่ง ตามความผิดตามมาตรา 270 แห่งรัฐธรรมนูญ นั้น เนื่องจาก นายสมัคร สุนทรเวช ได้ถึงแก่อนิจกรรมไปแล้ว วุฒิสภาก็ดำเนินการพิจารณากรณีนายนพดล ปัทมะ เพียงคนเดียว และในวันที่ 12 มีนาคม 2553 วุฒิสภามีการประชุมนัดพิเศษเพื่อพิจารณาญัตติที่เสนอให้ถอดถอนนายนพดล ปัทมะ ออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศย้อนหลังตามมาตรา 273 แห่งรัฐธรรมนูญ ตามที่ ป.ป.ช. ได้ชี้มูลความผิดกรณีลงนามในแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา สนับสนุนกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก ปรากฏว่า มีมติเห็นด้วยให้ถอดถอน 57 เสียง ไม่เห็นด้วย 55 เสียง งออกเสียง 4 เสียง บัตรเสีย 1 เสียง จากสมาชิกวุฒิสภาเข้าร่วมประชุม 117 คน ทั้งนี้ มติที่ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งต้องใช้เสียงสนับสนุนไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมด

หรือไม่น้อยกว่า 90 เสียง เป็นอันว่า นายพดล ปัทมะ รอดพ้นจากการถูกถอดถอนโดยวุฒิสภาให้
ออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (สำนักข่าวอินโฟเควสท์ 12 มีนาคม
2553)

1.9.3 ปฏิบัติการและผลกระทบสืบเนื่องจากการที่ปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนเป็น มรดกโลก

สืบเนื่องจากการที่ปราสาทพระวิหารได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ก่อให้เกิดปฏิบัติการ
และผลกระทบในสังคมไทยและกัมพูชาอย่างกว้างขวาง ซึ่งแยกแยะได้ดังนี้

1) ฝ่ายการเมืองและรัฐบาลกัมพูชา

ปฏิบัติการของกัมพูชาที่มีต่อการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารและท่าทีของฝ่ายไทยนั้น
เป็นไปในทางตึงเครียด โดยเฉพาะเมื่อฝ่ายไทยวิพากษ์วิจารณ์การลงนามในแถลงการณ์ร่วมไทย-
กัมพูชา วันที่ 18 มิถุนายน 2551 และมีการประท้วงอย่างต่อเนื่อง ยิ่งไปกว่านั้นคือ กัมพูชากำลังอยู่
ในช่วงก่อนการเลือกตั้ง ทำให้ประเด็นปราสาทพระวิหาร ซึ่งเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อนยิ่งของทั้ง
สองชาติอาจถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการเมืองได้ง่ายที่สุด

สำหรับปฏิบัติการของผู้บริหารระดับสูงของกัมพูชานั้น พล.อ. เตียบ บันห์ รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงกลาโหมกัมพูชากล่าวว่า การที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเตรียมยื่นให้
ศาลปกครองของไทยยับยั้งไม่ให้รัฐบาลไทยสนับสนุนกัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็น
มรดกโลกเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ เพราะไทยและกัมพูชาได้มีการประชุมหารือเจรจาทกลงสำรวจ
พื้นที่และแผนที่ด้วยกันเรียบร้อยแล้ว กัมพูชาไม่เคยมีแนวคิดที่จะเอาเปรียบฝ่ายไทย หรือคิดจะทำ
ให้ไทยเสียดินแดนในอนาคตเลย (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2551 : 422)

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่คณะกรรมการมรดกโลกมีมติขึ้นทะเบียนปราสาทพระ
วิหารเป็นมรดกโลกในวันที่ 7 กรกฎาคม 2551 เกิดกระแสต่อต้านคัดค้านในสังคมไทย จนปัญหา
บานปลายต่อเนื่องตามมาทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ จนทำให้มีการตรึงกำลังทหาร
บริเวณชายแดนไทยกับกัมพูชาบริเวณเขาพระวิหาร จนกัมพูชานำเรื่องเข้าสู่เวทีอาเซียน และคณะ
มนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติในวันที่ 18 กรกฎาคม 2551 (ดูภาคผนวก ป หนังสือของ
กัมพูชาเสนอเรื่องสู่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2551)

ต่อมา ในการหารือระหว่างนายเดช บุญนาค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
คนใหม่ของไทย กับนายฮอร์นัมฮง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกัมพูชา เมื่อวันที่ 28
กรกฎาคม 2551 ซึ่งเป็นการพบกันครั้งแรกระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศทั้งสอง
คน เพื่อแก้ไขปัญหาความตึงเครียดระหว่างกัน โดยนาย ฮอร์นัมฮง ได้กล่าวกับคณะผู้แทนไทยว่า
แถลงการณ์ร่วมดังกล่าวไม่เป็นสนธิสัญญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งฝ่ายไทยได้ขอบคุณที่

กัมพูชาเข้าใจ และกระทรวงการต่างประเทศได้มีหนังสือไปยังกัมพูชาในวันที่ 25 สิงหาคม 2551 ว่า "ไทยไม่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติตามคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว ทั้งสองฝ่ายเห็นตรงกันว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังการลงนามและข้อจำกัดที่เป็นผลซึ่งเกิดขึ้นตามมาทำให้แถลงการณ์ร่วมนั้นถือเป็นเอกสารที่สิ้นผลแล้ว และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกัมพูชาได้มีหนังสือตอบเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2551 ยืนยันว่า คำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวไม่เป็นสนธิสัญญา (ดูภาคผนวก ๗ Press Release ของกระทรวงการต่างประเทศ กรณีกัมพูชา ไม่ถือว่าคำแถลงการณ์ร่วมเป็นสนธิสัญญา ภาคผนวก ๘ หนังสือของนายเดช บุญนาค ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2551 ยืนยันการสิ้นผลของคำแถลงการณ์ร่วม (คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ) ภาคผนวก ๙ ร่างหนังสือของนายฮอง นัม ฮง ลงวันที่ 1 กันยายน 2551 ยืนยันว่าคำแถลงการณ์ร่วมไม่เป็นสนธิสัญญา) (นพดล ปีทมะ 2551 : 60)

เกี่ยวกับประเด็นนี้ นพดล ปีทมะ ได้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมในภายหลังว่า "...เป็นที่น่าเสียดายที่แถลงการณ์ร่วมฉบับนี้เกิดความผิดพลาดทางเทคนิคกฎหมาย และมีอันต้องตกไปตามคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลาง เราจึงต้องแจ้งขอระงับผลการใช้บังคับของคำแถลงการณ์ร่วมนี้ให้รัฐบาลกัมพูชา ยูเนสโก คณะกรรมการมรดกโลกทั้ง 21 ประเทศ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้รับทราบ เป็นที่น่าสังเกตว่าหลังจากคณะกรรมการมรดกโลกได้มีมติให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกตามเกณฑ์(i) โดยไม่ใช้แถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา และยูเนสโก มาพิจารณานั้น ผู้นำรัฐบาลกัมพูชาได้รับออกมาแถลงย่ำว่า แถลงการณ์ร่วมดังกล่าวไม่มีผลบังคับใช้ใดๆ อีกแล้ว ทั้งนี้ ตามข้อเท็จจริงแถลงการณ์ร่วมฉบับดังกล่าวเป็นเอกสารทางการชั้นแรกและชั้นเดียวที่กัมพูชายอมรับว่า "มีพื้นที่ทับซ้อน" เพราะที่ผ่านมากัมพูชาไม่เคยยอมรับอย่างเป็นทางการว่ามีพื้นที่ทับซ้อนอยู่เลย ฉะนั้น หากวันหนึ่งข้างหน้าจำเป็นต้องนำเรื่องเขตแดนนี้ขึ้นพิจารณาในศาลโลก แถลงการณ์ร่วมฉบับนี้ก็จะป็นหลักฐานสำคัญที่ผู้กัมพูชาในการยอมรับอย่างเป็นทางการว่า มีพื้นที่ทับซ้อนอยู่..."

2) ประชาชนกัมพูชา

ในขณะที่ประชาชนชาวไทยกล่าวหาว่ารัฐบาลว่ากระทำการไม่รอบคอบเรื่องแถลงการณ์ร่วม แถลงการณ์ร่วมฉบับเดียวกันก็เป็นเหตุให้รัฐบาลกัมพูชาถูกโจมตีจากประชาชนเช่นกัน เพราะเห็นว่าการที่รัฐบาลขอขึ้นทะเบียนปราสาทเพียงแค่ตัวปราสาทและพื้นที่โดยรอบ แต่ไม่ขอขึ้นทะเบียนพื้นที่ทับซ้อนระหว่างสันปันน้ำ และเส้นสมมติในแผนที่มาตราส่วน 1: 200,000 เป็นการตกลุมพรางของไทย ซึ่งมีการออกไปปลิวโจมตีรัฐบาลด้วย

ในกรุงเทพมหานคร วันที่ 3 กรกฎาคม 2551 ทางกรได้ส่งตำรวจเข้ามาคุ้มกันที่สถานเอกอัครราชทูตไทยในกรุงเทพมหานคร หลังจากได้ทราบว่ามีฝูงชนไปชุมนุมที่นั่น เพื่อประท้วงกรณีความขัดแย้งเกี่ยวกับปราสาทพระวิหาร สถานทูตไทยในกรุงเทพมหานครเมื่อวันก่อน

หน้านี้ ซึ่งรายงานข่าวระบุว่าได้มีการวางกำลังตำรวจ 18 นาย คอยสกัดเวรอารักขาโดยรอบสถานทูตตลอด 24 ชั่วโมง พร้อมกับได้จัดรถดับเพลิงและเจ้าหน้าที่มาประจำการด้วย แต่การประชุมดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากรัฐบาลไม่อนุญาต ในการนี้รัฐบาลได้กล่าวหาพรรคฝ่ายค้านว่าอยู่เบื้องหลังการประชุมดังกล่าว

ในส่วนของความสัมพันธ์ระดับชายแดน วันที่ 22 มิถุนายน 2551 ได้มีกลุ่มมวลชนไทยที่คัดค้านการนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก มาปักหลักชุมนุมบริเวณพรมแดนไทยเป็นผลให้ทางการกัมพูชาสั่งปิดประตูทางขึ้นปราสาทพระวิหาร โดยอ้างถึงความปลอดภัยของประชาชนชาวกัมพูชาที่ค้าขายและอาศัยบริเวณทางขึ้นปราสาทพระวิหาร จนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย

ถัดมาในวันที่ 30 มิถุนายน 2551 ทางกรกัมพูชาสั่งให้กองกำลังทหารจำนวนหนึ่งเข้าประจำจุดต่างๆ บริเวณเขาพระวิหาร เนื่องจากความหวาดวิตกว่าทางการไทยจะใช้กำลังทหารยึดปราสาทพระวิหารคืน นายเปรี๊ยะ ตัน ผู้ว่าราชการจังหวัดพระวิหาร กัมพูชา สั่งการมายังนายรัวะเฮง ประธานช่องพระวิหาร ห้ามมิให้ข้าราชการไทยทิ้งทหารและพลเรือนของไทยแต่งเครื่องแบบขึ้นไปบนปราสาทพระวิหาร

ล่าสุด ในคืนวันที่ 7 กรกฎาคม 2551 ชาวกัมพูชาได้รับทราบผลการพิจารณาของคณะกรรมการมรดกโลกให้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร ทำให้ความตึงเครียดของกัมพูชาลดลงทันที โดยชาวกัมพูชาต่างฉลองกันทั้งในกรุงพนมเปญและบริเวณปราสาทพระวิหาร แต่ทางการกัมพูชายังเตือนมิให้ประชาชนข้ามมายังฝั่งไทย เนื่องจากเกรงอันตรายจากชาวไทยที่กำลังอยู่ในอารมณ์ตึงเครียด (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2551 : 422-423)

เกี่ยวกับปฏิกิริยาของชาวกัมพูชาบริเวณเขาพระวิหาร เสนีย์ จิตตเกษม ซึ่งเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษในระบายนั้น ให้สัมภาษณ์ว่า "...ภายหลังจากสงครามกลางเมืองภายในกัมพูชาสิ้นสุดลง ไทยและกัมพูชาได้ฟื้นฟูความสัมพันธ์ เปิดพรมแดนบริเวณเขาพระวิหาร ทำให้คนไทยและคนกัมพูชาทั้งสองฝากฝั่ง ซึ่งความจริงต่างก็สืบทอดมาจากรากเหง้าเดียวกัน เป็นญาติพี่น้องกัน ใช้ภาษาเดียวกัน วัฒนธรรมเดียวกันอยู่แล้ว ไปมาหาสู่กันไหว้พระทำบุญที่วัดแก้วสิกขาคีรีสวาระร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมตามประเพณีร่วมกัน ค้าขายกัน ส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยไม่คำนึงถึงเรื่องพรมแดนเป็นเรื่องสำคัญแต่อย่างใด แต่เมื่อกัมพูชาขอจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 ในเดือนมิถุนายน 2550 ที่เมืองไคโรสดีเชิร์ช และฝ่ายไทยหักท้วง จนมีผลให้คณะกรรมการมรดกโลกเลื่อนการพิจารณาออกไป 1 ปี นั้น บรรยากาศบริเวณเขาพระวิหารเริ่มมีความตึงเครียด เพราะทั้งฝ่ายไทยและกัมพูชาต่างทยอยส่งกองกำลังทหารเข้ารักษาความสงบในพื้นที่ และเริ่มมีการโต้เถียงกันเกี่ยวกับเรื่องเขตแดน เพราะต่าง

ถือแผนที่คนละฉบับ จนบางครั้งเกิดการปะทะยิงต่อสู้กันประปราย แต่เหตุการณ์ก็ยังไม่ถึงเครียดมากนัก วันนี้อย่างกันพรั่งนี้ก็กินข้าวด้วยกัน เจริญแก่ไขปัญหาขัดแย้งกันอะไรทำนองนั้น ในช่วงที่มีการออกแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชานั้น ที่จังหวัดศรีสะเกษและบริเวณพรหมแดนไทย-กัมพูชาที่เขาวัดพระวิหารนั้น ดูเหมือนไม่มีใครทราบรายละเอียดเกี่ยวกับแถลงการณ์ร่วมนั้นมากนัก ส่วนใหญ่เข้าใจไปในทำนองว่า ไทยกับกัมพูชาลงนามร่วมกันในสัญญาพัฒนาพื้นที่ร่วมกันอะไรทำนองนั้น แต่เมื่อที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก มีมติให้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เมื่อเดือนกรกฎาคม 2551 ความตึงเครียดของกัมพูชาที่พนมเปญลดลงทันที แต่ที่บริเวณเขาพระวิหารกลับตึงเครียดยิ่งขึ้น เพราะฝ่ายกัมพูชาเกรงว่าฝ่ายไทยจะใช้กำลังทหารเข้ายึดพื้นที่ มีการตั้งกำลังทหารอย่างหนาแน่นตามแนวชายแดนบริเวณเขาพระวิหาร และกัมพูชานำเรื่องเข้าสู่เวทีอาเซียนและสหประชาชาติ พรหมแดนถูกปิดตายตั้งแต่นั้นมา แม้นายทหารของกองกำลังในพื้นที่หรือผู้ว่าราชการจังหวัดฝ่ายไทยจะเชิญนายทหารหรือเจ้าหน้าที่ผู้ใหญ่ฝ่ายกัมพูชามาประชุมหารือด้วยเหมือนครั้งก่อนๆ ก็ได้รับการบ่ายเบี่ยงโดยอ้างว่าไม่พร้อม สันนิษฐานว่าคงเป็นคำสั่งจากรัฐบาลกัมพูชาหรือสมเด็จพระสันตะปาปา ทำให้การติดต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนไทยและคนกัมพูชาทั้งสองฝั่งต้องหยุดชะงักลงโดยสิ้นเชิง รวมถึงผลกระทบต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวปราสาทพระวิหารและบริเวณรายรอบโดยตรงด้วย...”

3) สื่อมวลชนกัมพูชา

ส่วนปฏิกริยาของสื่อมวลชนกัมพูชานั้น เป็นไปในทางรุนแรงไม่แพ้สื่อมวลชนไทย โดยเฉพาะข้อเขียนในกระแสดชาตินิยม ตัวอย่างเช่น

(1) บทความในหนังสือพิมพ์เกาะสันติภาพ

คนไทยยังคงประท้วงใช้คำหยาบคายต่อว่าชาวกัมพูชาที่บ้านปราสาท โดยอ้างว่าชาวกัมพูชาอยู่บนดินแดนไทยและขอให้รื้อถอนบ้านเรือนออกไป การต่อต้านของไทยมีขึ้นหลังทราบว่าปราสาทพระวิหารของกัมพูชาอ้างสิทธิ์ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ทำให้คนกัมพูชาได้รับความยากลำบากในการเดินทางเข้าออกระหว่างกัมพูชา-ไทย โดยคนกัมพูชาได้รับอนุญาตให้ซื้อข้าวสารเพียงคนละ 5 กิโลกรัม ส่วนน้ำดื่มก็ซื้อได้คนละแพ็ค อาหารการกินต่างๆ ก็ถูกจำกัดเช่นกัน

นายรัวะ เสง หัวหน้าจุดผ่านแดนปราสาทพระวิหารกล่าวว่า คนกัมพูชาและเจ้าหน้าที่ไม่ได้ตอบโต้คนไทยที่มาประท้วงและตะโกนบอกให้ชาวกัมพูชารื้อถอนบ้านเรือน ยิ่งกว่านั้นคนไทยเหล่านี้ยังได้ทวงคืนปราสาทพระวิหารให้กับไทย แต่ทหารพรานไทยเข้าขัดขวาง

“พวกเขามีความคิดต่ำช้า กล่าวร้ายตะโกนโวยวาย อยากจะละเมิดอธิปไตยของประเทศข้างเคียงอย่างไม่มีหย่างอาย” นายสงกล่าว อย่างไรก็ตามก็ดี เกาะสันติภาพพระบุนว่าการทวงปราสาทพระวิหารเป็นเรื่องของผู้ประท้วงกลุ่มหนึ่งในไทย ซึ่งไม่ได้เป็นตัวแทนของคนไทยทั้งประเทศ

(2) บทความในหนังสือพิมพ์ศรีกัมพูชา

รัฐบาลกัมพูชาขอให้ประชาชนอยู่ในความสงบ อย่าทำอะไรที่จะนำไปสู่การใช้ความรุนแรงและการทำลายผลประโยชน์คนไทยในกัมพูชา โดยนายเปรี๊ย สุคน รัฐมนตรีช่วยประจำสำนักนายกรัฐมนตรีกัมพูชา ได้พบกับตัวแทนจากศูนย์วัฒนธรรมและศีลธรรมสังคมแห่งชาติของกัมพูชาที่ยื่นขออนุญาตจัดการเดินขบวนเพื่อแสดงจุดยืนของชาวกัมพูชาต่อกรณีไทยไม่ยอมเคารพคำตัดสินศาลโลก และพยายามคัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก โดยแสดงความขอบคุณผู้รักชาติที่ออกมาคัดค้าน แต่ขอให้มีการคัดค้านอย่างเงียบสงบเช่นที่ผ่านมา เพราะจะแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้ใหญ่ของชาวกัมพูชา และขอให้เชื่อมั่นว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับการทำงานเรื่องนี้สูงสุด

ขณะที่ นายโป สมนาง ประธานศูนย์วัฒนธรรมและศีลธรรมสังคมแห่งชาติของกัมพูชา รับที่จะระงับการชุมนุมประท้วงเป็นการชั่วคราว โดยจะยื่นจดหมายให้สถานทูตไทยผ่านทางรัฐบาลกัมพูชาแทน และแสดงความเชื่อมั่นต่อการดำเนินการของรัฐบาลภายใต้การนำของสมเด็จพระนเรน แต่จะติดตามปัญหาดังกล่าวต่อไป เช่นเดียวกับสภาเฝ้าระวังกัมพูชาที่ออกแถลงการณ์ระบุกำลังติดตามสถานการณ์ดังกล่าวอย่างใกล้ชิด แต่การที่ไทยยังคงต่อแยกกัมพูชาโดยไม่ยอมเลิกרא แสดงให้เห็นว่าไม่เคารพคำตัดสินศาลโลกและสนธิสัญญาฝรั่งเศส-สยาม ทั้งนี้สภาเฝ้าระวังกัมพูชาจะจัดการชุมนุมประท้วงใหญ่เพื่อปกป้องบูรณภาพเหนือดินแดนกัมพูชา รวมถึงปราสาทพระวิหาร

นายซุน ชัย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคสมรังสี ขอให้รัฐบาลกัมพูชาตอบได้ไทยที่ละเมิดอธิปไตยกัมพูชาในการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก และรุกรานดินแดนกัมพูชาในการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก และรุกรานดินแดนกัมพูชาใกล้กับปราสาทพระวิหาร รวมถึงแนวชายแดนอีกหลายแห่งอย่างเป็นทางการ พร้อมกับเสนอให้รัฐบาลยุติการเจรจาปัญหาเขตแดนแบบทวิภาคีกับไทย โดยผลักดันให้นานาชาติเข้ามามีส่วนร่วมในการประกันบูรณภาพเหนือดินแดนกัมพูชาผ่านองค์การอื่น อาทิ สหประชาชาติ

(3) บทความในหนังสือพิมพ์สำเลงยูวชนแซมร์

ความละโมภไร้ขีดจำกัดของไทยจะจบลงอย่างน่าอัปยศ เพราะแม้ไทยจะพยายามคัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก แต่ประเทศต่างๆ จะมองไปที่คำตัดสินของศาลโลกที่บอกชัดเจนว่าปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชาอย่างแน่นอน ดังนั้น คำคัดค้านของไทยทำให้ประชาชนกัมพูชาและองค์กรทั้งในและต่างประเทศประณามผู้คัดค้านของไทยที่ไม่รู้จักประวัติศาสตร์และมีการออกแถลงการณ์ขององค์กรต่างๆ ในเรื่องนี้ โดยประธานศูนย์วัฒนธรรมและศีลธรรมแห่งสังคมของกัมพูชาระบุว่า อยากให้ไทยเคารพกฎหมายนานาชาติหลังจากที่ศาลโลก

ได้มอบสิทธิให้กัมพูชา การขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารของรัฐบาลกัมพูชาเป็นเรื่องถูกต้อง แต่ไทยคิดเพียงจะหารายได้จากนักท่องเที่ยว และไม่ยอมให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก

คนกัมพูชาเป็นคนสุภาพ ซื่อสัตย์ ดินแดนที่กัมพูชาเสียไปเราไม่เคยคิดไปแทรกแซง เพราะเราเคารพความเป็นมิตร แต่ประชาชนไทยที่ต่อต้านไม่คิดเช่นนั้น เขาคิดแต่จะหาประโยชน์อย่างเดียว แค่นี้ก็สะท้อนให้เห็นว่าฝ่ายไทยต้องการจะละเมิดดินแดนกัมพูชาแล้ว อยากรู้ก็ดี หากไทยยังไม่เลิกเราก็จะมีการชุมนุมขึ้น ซึ่งคาดว่าผู้ประท้วงอาจเพิ่มขึ้นถึง 10,000 คน เพราะกัมพูชาจะไม่ยอมปล่อยให้ไทยทำอะไรตามอำเภอใจเด็ดขาด

(4) บทความในหนังสือพิมพ์กัมพูชาเมย

นายไพ สิปาน โฆษกสำนักนายกรัฐมนตรีกัมพูชากล่าวว่า กัมพูชาตัดสินใจขอขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาท เพราะเป็นการประนีประนอมกับประเทศข้างเคียง และเรื่องนี้ไม่ได้เกี่ยวกับเขตแดน นอกจากนี้ คำสั่งศาลปกครองไทยไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของยูเนสโกที่สัญญาว่าจะขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก และไทยก็ไม่ได้มีบทบาทอะไรนอกจากเป็นผู้สังเกตการณ์เท่านั้น ทั้งนี้ หลักจากศาลไทยส่งหนังสือมายังรัฐบาลกัมพูชาและยูเนสโกว่าไม่สามารถให้การสนับสนุนแถลงการณ์ร่วมระหว่างสองประเทศได้ หนังสือดังกล่าวก่อให้เกิดปฏิกิริยาจากชาวกัมพูชาจำนวนมาก

(บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2551 : 424-426)

4) ฝ่ายการเมืองและรัฐบาลไทย

จากการมีกระแสกดดันจากสมาชิกรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้าน และกลุ่มการเมือง เรียกร้องให้คณะรัฐบาลลาออก และเสนอให้พิจารณาความผิดทางอาญาของคณะรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ที่ดำเนินการให้ความเห็นชอบร่างคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา-ยูเนสโก เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก โดยไม่ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา อันเป็นการผิดรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 วรรค 2 ดังกล่าวแล้วในข้อ 1.9.2

คณะรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ยกเว้นนายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งได้ขอลาออกเพื่อแสดงความรับผิดชอบ ต่างมีความเห็นว่า เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเพียงการผิดพลาดเชิงเทคนิคทางกฎหมาย คณะรัฐมนตรีไม่มีความจำเป็นต้องลาออก และได้เร่งรัดปรับความเข้าใจและแก้ไขข้อผิดพลาดเชิงเทคนิค ทางกฎหมายกับกัมพูชา ซึ่งเดิมไทยมีมติสนับสนุนกัมพูชา แต่จำเป็นต้องเปลี่ยนเป็นคัดค้านกัมพูชา ตามคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลาง ต่อการที่กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก โดยได้มอบหมายให้นายเดช บุญนาค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศคนใหม่หารือกับนาย ฮอร์ นัม ฮง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกัมพูชา เพื่อแก้ไขปัญหาความตึงเครียดระหว่างกัน และ

หาทางเจรจาแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่ยังคงเหลืออยู่ในเชิงทวิภาคี ซึ่งกัมพูชาก็ยินดีคล้อยตามเพราะยังมีกิจกรรมอีกหลายประการที่จะต้องดำเนินการตามคณะกรรมการมรดกโลก เช่น การกำหนดเขตพื้นที่กันชน และเขตพื้นที่อนุรักษ์ ซึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายไทย ทั้งนี้ในการพบปะหารือกันในครั้งนั้น นาย ฮอร์ นัม ฮง ได้กล่าวยืนยันกับฝ่ายไทยว่า แลกเปลี่ยนร่วมไทย-กัมพูชา ไม่ถือเป็นสนธิสัญญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ และทั้งสองฝ่ายเห็นตรงกันว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังการลงนามและข้อจำกัดที่เป็นผลซึ่งเกิดขึ้นตามมา ก็ทำให้แลกเปลี่ยนร่วมนั้นถือเป็นเอกสารที่สิ้นสุดแล้ว ดังกล่าวแล้วในข้อ 1.9.3 1)

5) ประชาชนไทย

ประชาชนไทย โดยทั่วไปมีความไม่พอใจต่อรัฐบาลและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และบานปลายกลายเป็นความไม่พอใจต่อชาวกัมพูชาด้วย เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2551 กลุ่มประชาชนท้องถิ่นได้รวมตัวกัน ณ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อประท้วงรัฐบาล และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กรณีการลงนามในแลกเปลี่ยนร่วมสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก โดยกลุ่มประชาชนเรียกร้องให้รัฐบาลผลักดันชาวกัมพูชากว่า 500 คน ที่ตั้งชุมชน บ้านเรือน และร้านค้ารุกกล้าอาณาเขตไทย ออกจากดินแดนของไทย เป็นเงื่อนไขแรกก่อนที่จะมีการดำเนินการใดๆ ในเรื่องการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก

ต่อมา เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ระหว่างการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา ได้มีกลุ่มประชาชนที่อำเภอกันทรลักษ์ มารวมตัวกันราว 300 คน ยื่นข้อเรียกร้อง 4 ประการ ต่อรัฐบาล คือ

- กัมพูชาจะต้องคืนแผ่นดินไทยบริเวณตลาดเชิงเขาพระวิหารภายใน 30 วัน
- ไทยต้องร่วมกับกัมพูชา ทำการปักปันเขตแดนโดยทันที
- รัฐบาลไทยต้องผลักดันกรณีความขัดแย้งเรื่องปราสาทพระวิหารเป็นวาระแห่งชาติ
- ต้องจัดตั้งสภาการแห่งชาติขึ้นมาดูแลเรื่องปราสาทพระวิหาร เพื่อไม่ให้ไทยเสีย

ดินแดน ภายใน 30 วัน

เมื่อคณะกรรมการมรดกโลกมีมติขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก กระแสความไม่พอใจของไทยยิ่งรุนแรง และสืบเนื่องจากความล่าช้าของรัฐบาลในการดำเนินการใดๆ ต่อกรณีความขัดแย้งดังกล่าว กลุ่มประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษได้ทำหนังสือยื่นเรื่องถึงผู้บัญชาการกองทัพบก เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 เพื่อขอทราบความชัดเจนกรณีความขัดแย้งปราสาทพระวิหาร พร้อมยื่นข้อเรียกร้อง 3 ประการ คือ

- จะต้องผลักดันชาวแกมพูชาที่รุกร้าอาณาเขตไทยออกไปภายใน 7 วัน นับตั้งแต่วันที่ 13-21 กรกฎาคม

- จะต้องนำธงชาติไทยไปปักที่บันไดขั้นที่ 16 นับจากตัวปราสาทลงมา
- ตั้งคณะกรรมการปักปันเขตแดนให้ชัดเจนภายใน 7 วัน

นอกจากนี้ ยังมีการปักหลักชุมนุมกันบริเวณทางขึ้นปราสาทพระวิหาร เป็นผลให้เจ้าหน้าที่ไทยและแกมพูชาต้องจัดวางกำลังไว้บริเวณดังกล่าว เพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุรุนแรงขึ้น

อย่างไรก็ดี ในวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ.2551 ประชาชนจากกลุ่มธรรมชาติ 2 คน และพระสงฆ์ 1 รูป คือ นายวิชาญ ทับซ้อน นางชนิกาญจน์ เก่งนอก และพระคำพอง ไม่ทราบฉายา ได้ข้ามรั้วลวดหนามที่กองกำลังสุรนารีตั้งกีดขวางไว้เข้าไปในเขตแกมพูชา โดยอ้างว่าเพื่อประท้วงอย่างอหิงสา และถูกฝ่ายทหารแกมพูชาจับกุมตัวไปเมื่อเวลาประมาณ 06.00 น. แม้ว่าฝ่ายแกมพูชาจะรับปากว่าจะปล่อยตัวชาวไทยทั้ง 3 โดยไม่มีเงื่อนไข และได้รับการปล่อยตัวในวันต่อมา

ในวันเดียวกัน พ.ต.วิชัย อารมณ์ รองผู้บัญชาการกองร้อยชุดปฏิบัติการกองร้อยทหารพรานที่ 2301 ซึ่งกำลังปฏิบัติการทางจิตวิทยากดดันแกมพูชาและคุ้มครองชุดเจรจา ได้เหยียบกับระเบิดบาดเจ็บขาขวาขาด (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2551 : 427-428)

สรุปแล้ว ผลกระทบสืบเนื่องจากการที่ปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก มีผลให้เกิดความตึงเครียดบริเวณชายแดนเขาพระวิหาร ซึ่งต่างฝ่ายต่างตั้งกองกำลังตรึงสถานการณ์ไว้ ด้านเข้าออกทางชายแดนถูกปิดลง รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณเขาพระวิหารก็ถูกปิดลงโดยปริยายด้วย และเมื่อสถานการณ์นี้ยืดเยื้อออกไปนานเข้า ก็มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การค้าขาย และการดำรงชีวิตของประชาชนบริเวณชายแดนเขาพระวิหารและจังหวัดศรีสะเกษมากขึ้นเป็นลำดับ

ต่อมาเมื่อรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแกมพูชาได้เจรจาเพื่อลดความตึงเครียดของกองกำลังรักษาการณ์ในบริเวณพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะบริเวณเขาพระวิหาร และในที่สุดอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร ซึ่งถูกสั่งปิดมาร่วม 7 เดือนตั้งแต่กรกฎาคม 2551 ก็เปิดให้นักท่องเที่ยวขึ้นไปชมได้อย่างไม่เป็นทางการ โดยจะมีกำหนดเปิดอย่างเป็นทางการในเดือนเมษายน 2552 (มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2552 : 13)

เสณีย์ จิตตเกษม ให้สัมภาษณ์ในภายหลังว่า "... บรรยากาศในวันแรกของการเปิดอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร ซึ่งปิดไปประมาณ 7 เดือนนั้น นับว่าคึกคักมาก มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาจำนวนมาก เจ้าหน้าที่ทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายจังหวัดก็ช่วยกันดูแลความเรียบร้อยอย่างเต็มที่ มีกองกำลังทหารพรานและเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร รักษาความปลอดภัยและคอยอำนวยความสะดวกอย่างใกล้ชิด ในวันนั้นมีกลุ่มธรรมชาติประมาณ 10 คน เดินทางขึ้นไป

บริเวณผามออีแดง นับว่าเพื่อเชื่อมให้กำลังใจแก่ทหารไทยที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่บริเวณเขาพระวิหาร โดยไม่มีเรื่องพิศปกติใดๆ นอกจากนี้ เนื่องจากในวันเปิดใกล้กับวันวาเลนไทน์ คือวันที่ 14 กุมภาพันธ์ ทางจังหวัดศรีสะเกษจึงส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร โดยจัดบริการรับจดทะเบียนสมรสให้คู่สมรส ที่บริเวณผามออีแดง และจัดให้มีจุดถ่ายภาพให้คู่สมรส และนักท่องเที่ยวในบรรยากาศทะเลป่าภูผาหมอกที่สวยงามเป็นที่ระลึกอีกด้วย...”

การปรับเปลี่ยนท่าทีและนโยบายของรัฐบาลในการผ่อนคลายความตึงเครียดที่ชายแดนเขาพระวิหาร ก่อให้เกิดความแตกแยกทางความคิดของประชาชนออกเป็นสองกลุ่ม ประชาชนที่บริเวณชายแดนเขาพระวิหารและศรีสะเกษ เริ่มพอใจท่าทีผ่อนปรนของรัฐบาล เพราะช่วยให้การดำรงชีวิตประจำวันผ่อนคลายความเครียดลง และธุรกิจ การค้าขายสะดวกสบายดีขึ้น ส่วนประชาชนทั่วไปที่หวงแหนเขาพระวิหาร เช่น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ที่นำโดยนายวิระ สมความคิด เกรงว่าจะเสียท่ากับพม่า จึงมีการเคลื่อนไหวกอบขบวนบุกไปที่อุทยานแห่งชาติเพื่อทวงคืนพื้นที่ทับซ้อนที่เป็นข้อพิพาท 4.6 ตารางกิโลเมตร ให้กลับมาเป็นของไทย แม้รัฐบาลจะพยายามห้ามปรามไม่ให้ประนามกล่าวหาคนชาติอื่น และใช้กำลังตำรวจประมาณ 2,000 นาย ตั้งด่านสกัดมิให้กลุ่มพันธมิตรฯ ขึ้นไปบนอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร โดยมีทหารคุมพื้นที่ตรงชายแดนเป็นด่านสุดท้าย แต่ก็เกิดการปะทะกันขึ้นระหว่างกลุ่มพันธมิตรฯ กับกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ที่บริเวณหน้าโรงเรียนภูมิซรอล อ.กันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีผู้บาดเจ็บด้วยกันทั้งสองฝ่ายเป็นจำนวนหลายสิบคน

ชาวบ้านในพื้นที่อ้างเหตุผลว่า การเคลื่อนไหวกอบขบวนบุกไปที่อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารเมื่อครั้งก่อน ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของพวกเขาโดยตรง พวกพันธมิตรฯ มาแล้วก็กลับไป แต่คนในพื้นที่อย่างพวกเขาเดือดร้อน เคยทำมาค้าขายก็ทำไม่ได้ เคยเข้าไปหาของป่าก็ทำไม่ได้ ครั้งก่อนชาวบ้านตั้งด่านสกัดและไล่ตีกลุ่มพันธมิตรฯ อย่างเปิดเผย แต่ครั้งนี้ชาวบ้านใช้วิธีซุ่มโจมตี มีทั้งโรยตะปูเรือใบ ตักยิงด้วยหนังสติ๊ก ในขณะที่กลุ่มการ์ดพันธมิตรฯ ไม่ได้มีอุปกรณ์ป้องกันตัวครบมือเหมือนครั้งก่อนทำให้การปะทะกันครั้งนี้ต่างฝ่ายต่างก็บาดเจ็บเสียกัน กลุ่มพันธมิตรฯ นั้น สามารถฝ่าเข้าไปถึงด่านสุดท้ายที่ทหารตั้งกำลังอยู่ ก่อนการเจรจาจะจบลงด้วยการยินยอมให้นายวิระ สมความคิด ขึ้นไปอ่านแถลงการณ์ที่ผามออีแดงในวันรุ่งขึ้น ต่อมาแม้สถานการณ์ในพื้นที่จะสงบลง แต่เหตุการณ์ดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ต่างๆ มากมาย ทั้ง “รอยแผล” ในใจชาวศรีสะเกษ และ “ความขัดแย้ง” เล็กๆ ในกลุ่มพันธมิตรฯ (มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับที่ 1519 ประจำวันที่ 25 กันยายน – 1 ตุลาคม 2552 : 9)

เหตุการณ์ “ไทย”ดี“ไทย” ให้ “กัมพูชา” คู่นี้ เข้าลักษณะตามทฤษฎีระบบการเมืองแบบพฤติกรรมกลุ่ม ซึ่ง รศ.สุริชัย หวันแก้ว ได้ให้สัมภาษณ์เชิงวิจารณ์ว่า “...นั่นเป็นความอาภัพของ

ประชาชนคนไทย โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ไกลถึงชายแดนที่การเมืองระดับชาติไม่มีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมของสังคมชายแดน ความจริงความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์และเชิงวัฒนธรรมของประชาชนบริเวณชายแดนมีการพัฒนาต่อเนื่องกันมายาวนานมาก ยาวนานกว่าการเกิดขึ้นของกรุงเทพฯ เองด้วยซ้ำไป ความโชคไม่ดีที่วันนี้ก็คือ การเมืองที่กรุงเทพฯ มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนผู้อยู่ดั้งเดิมที่บริเวณชายแดน โดยประชาชนเหล่านั้นไม่มีส่วนรู้เห็น แต่ก่อนแต่ไรมาก็อาศัยอยู่ด้วยกันฉันทพี่น้อง ชำกัน ไปมา ทำนาด้วยกัน ทำบุญร่วมกัน แต่งงานเป็นญาติคองกัน แล้วอยู่ๆ ก็กลายเป็นประชาชนของคนละประเทศที่เป็นศัตรูกัน ถูกห้ามเดินทางข้ามไปมา หรือดำเนินกิจกรรมร่วมกันโดยปริยาย ความจริงวัฒนธรรมพื้นบ้านที่พัฒนาร่วมกันต่อเนื่องกันมายาวนานนับเป็นทุนทางสังคมที่มีคุณค่ามากสำหรับประเทศเพื่อนบ้านกัน อย่างไทยกับกัมพูชา แล้วอยู่ๆ ก็ถูกการเมืองที่กรุงเทพฯ ที่ไม่เข้าใจคุณค่าดังกล่าวผลักไสให้ประชาชนบริเวณนั้นต้องแตกแยกเป็นการสูญเสียทุนทางสังคมที่มีคุณค่าไปอย่างน่าเสียดาย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักการเมืองผู้มีอำนาจในกรุงเทพฯ ไม่เข้าใจคุณค่าของทุนทางสังคมดังกล่าว มองแต่ด้านการเมืองและเศรษฐกิจ หรือเข้าใจแต่ไม่ให้ความสำคัญ เพราะตนเป็นคนกรุงเทพฯ ไม่เห็นหัวอกของประชาชนผู้อาศัยอยู่บริเวณชายแดน ซึ่งเป็นการเห็นแก่ตัว ทางที่ดีปัญหาการเมืองที่เกี่ยวข้องกับชายแดน น่าจะให้ประชาชนผู้อาศัยอยู่ที่บริเวณชายแดนนั้นๆ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายซึ่งอาจช่วยให้ได้ข้อสรุปที่ก่อให้เกิดความสมานฉันท์ และสันติสุข แทนที่จะสร้างความขัดแย้ง แยกแยก และบาดหมางเช่นทุกวันนี้...”

6) คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก

สำหรับปฏิริยาขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับมรดกโลกโดยตรงนั้น คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกได้เสนอแผนจัดการ “เขาพระวิหาร” เสนอคณะรัฐมนตรีในวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 โดยนายปองพล อดิเรกสาร ประธานคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก แถลงข่าวการประชุมคณะกรรมการครั้งที่ 2/2551 ว่ามีวาระพิจารณาเรื่องการรายงานผลการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา โดยมีเอกสาร 3 ฉบับ คือ มติของคณะกรรมการโลกทั้งฉบับภาษาไทยและฉบับภาษาอังกฤษ และคำกล่าวคัดค้านของตนในที่ประชุม และรายงานของไอ โคมอส ข้อสรุปของการประชุมมี 4 ประเด็น ได้แก่

- สรุปผลการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก
- จัดทำสมุดปกขาวเพื่อชี้แจงรายละเอียดต่างๆ โดยเฉพาะแผนที่
- จัดทำแผนที่ ในส่วนของไทย โดยอิงตามเกณฑ์ข้อ 9 ของมติคณะกรรมการมรดกโลก

โดยกัมพูชาจะได้แค่ปราสาท ไม่รวมชะง่อนผาและถ้ำ ดังนั้น ไทยจะต้องยึดเอาจากเส้นแกนที่

ลากเส้น 800-850 เมตรจากตัวปราสาท และอาณาเขตในฝั่งไทยมอบหมายให้กรมศิลปากร กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการเชิงรุก ก่อนจะมีการตั้งกรรมการ 7 ชาติในอีก 6 เดือนข้างหน้า

- จัดเตรียมการขึ้นทะเบียนทางวัฒนธรรมในส่วนของพื้นที่ฝั่งไทย ที่ประกอบด้วย สระตราวสถูปคู่ รูปสลักนูนต่ำและชุมชนโบราณที่มีการค้นพบในอุทยานเขาพระวิหาร และให้ความเห็นว่า จะดำเนินการเชิงรุกโดยเร่งรัดการจัดแผนเพื่อเปรียบเทียบกับฉบับที่กัมพูชาจัดทำขึ้น (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2551: 429)

เกี่ยวกับคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกนี้ ต่อมาภายหลังในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2552 ได้มีมติอนุมัติการแต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกชุดใหม่จำนวน 26 คน แทนคณะกรรมการชุดเดิมที่มีนายปองพล อดิเรกสาร เป็นประธาน ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ นั้นว่าเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและสถานการณ์ในปัจจุบัน

องค์ประกอบของคณะกรรมการชุดใหม่ ประกอบด้วย ศ.ดร.อดุล วิเชียรเจริญ (อดีตประธานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก) เป็นกรรมการและที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นรองประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นรองประธาน กรรมการประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการพระราชวัง หรือผู้แทน ผู้บัญชาการทหารสูงสุด หรือผู้แทน เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ หรือผู้แทน ผู้อำนวยการสำนักงานประสาน หรือผู้แทน ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือผู้แทน เลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือผู้แทน นายวัญญู ณ ถลาง นายสุวิชัย รัศมิภุติ นายพยุง นพสุวรรณ นายอุทิศ กุญชรินทร์ นายมานิตย์ ศิริวรรณ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการต่างประเทศ 2 คน (โดยความเห็นชอบของประธาน) โดยมีปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการและเลขานุการ อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อธิบดีกรมศิลปากร และอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

นายศักดิ์สิทธิ์ ตรีเดช ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกของไทยชุดใหม่ ได้ชี้แจงต่อสื่อมวลชนว่า การที่คณะกรรมการชุดใหม่นี้ มีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีตำแหน่งรอง

ประธานเพิ่มมาอีก 2 ตำแหน่ง เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรฯ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ และคณะกรรมการมีความหลากหลายมากขึ้น เนื่องจากคงไม่ได้ดูแลแค่เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและศิลปกรรมอีกแล้ว แต่จะดูแลครอบคลุมถึงพื้นที่คาบเกี่ยวกับเขตแดนระหว่างประเทศ ที่มีแนวโน้มจะเกิดปัญหาเหมือนกรณีปราสาทพระวิหาร จึงต้องมีผู้แทนจากฝ่ายความมั่นคงและทางทหารเข้าร่วมด้วย เพื่อให้เกิดประโยชน์และรอบคอบยิ่งขึ้น คาดว่าคณะกรรมการชุดใหม่นี้จะมีการประชุมกันได้ในเร็วๆ นี้ เพื่อพิจารณาประเด็นต่างๆ ก่อนเสนอบรรจุวาระในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกของยูเนสโก รวมทั้งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก และการทบทวนแผนงานใหม่ เป็นต้น (มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2552 : 1,13)

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ปองพล อดิเรกสาร ให้สัมภาษณ์เชิงวิจารณ์ว่า “...รัฐบาลประชาธิปไตยเข้าใจผิดในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ซึ่งที่ถูกต้องควรเป็นองค์กรที่อิสระจากการเมือง ดำเนินการตามระเบียบกฎเกณฑ์ของคณะกรรมการมรดกโลกของยูเนสโก แต่นี่กลับปรับเปลี่ยนเอารองนายกฯ มาเป็นประธาน และบุคคลฝ่ายการเมืองระดับสูงมาเป็นกรรมการ เพื่อให้สนองนโยบายของรัฐบาล ในลักษณะเช่นนี้ จะมีผลให้คณะกรรมการชุดนี้ทำงานได้ด้วยความยากลำบาก โดยเฉพาะในการประสานงานกับคณะกรรมการในลักษณะเดียวกันของประเทศอื่นๆ เพราะไม่เป็นที่น่าเชื่อถือของต่างประเทศ เคยเสนอให้เรื่องมรดกโลกนี้เป็นเรื่องของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ของประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยไม่เอาการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ก็ไม่สำเร็จ...”

7) ฝ่ายทหารไทย

ทางฝ่ายทหารนั้น พลโทแดน มิซุอรรธ เข้ากรมแผนที่ทหารยืนยันว่า การขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของปราสาทพระวิหารนั้น ไม่ทำให้เราเสียดินแดน เขตแดนของประเทศไทยนั้นยังคงเดิมเหมือนเขตแดนเมื่อหลัง พ.ศ. 2505

ส่วนวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรก็ได้จัดการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นในการกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการพื้นที่พิพาท กรณีศึกษาปราสาทพระวิหาร ขึ้นเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 โดยมีทั้งนักศึกษาวิชาการและทหารเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น โดยได้ข้อเสนอแนะจากการประชุมอันเป็นยุทธศาสตร์ 5 ประการ คือ

- ควรให้โปร่งใส ให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ โดยที่ประชุมเสนอแนะให้กระทรวงการต่างประเทศทำเอกสารชี้แจงที่ชัดเจน เข้าใจง่าย โดยเฉพาะแถลงการณ์ร่วมกับกัมพูชา ทั้งทางบกและทางทะเล

- ควรมีหน่วยค้นคว้าวิจัยระดับอุดมศึกษาอย่างละเอียด โดยสถาบันวิจัยทางยุทธศาสตร์อาจร่วมประชุมสัมมนาอีก
- ควรมีเอกภาพทางความคิด นโยบาย และมีนโยบายที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดอำนาจต่อรอง
- ควรดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
- ควรแจ้ยกเล็กคำแถลงการณ์ร่วมไปยังประเทศและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ เพราะปัจจุบันเป็นเพียงการระงับเท่านั้น

นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอต่อกองทัพอีกสองประการ ประการแรก คือ ประชาชนในพื้นที่พิพาทอยากให้คนสัญชาติกัมพูชาอาศัยในพื้นที่ของไทยเป็นไปอย่างมีระบบ โดยต้องมีหลักฐานในการอาศัยในพื้นที่ของไทยด้วย ประการที่สอง ต้องการให้มีการจัดสร้างรั้วในบริเวณปราสาทพระวิหารที่เคยมีอยู่เดิม ซึ่งให้ทางกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ดำเนินการหารือกับกัมพูชาก่อนแจ้ยกกองทัพ

อย่างไรก็ดี มีนายทหารระดับสูงออกมากล่าวหาในการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารครั้งนี้ มีการร่วมมือการทุจริตของผู้นำกัมพูชาและอดีตผู้นำรัฐบาลไทย ซึ่งข้อมกล่าวหาดังกล่าวยังทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศนี้ตึงเครียดมากขึ้น

(บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2551 : 430)

8) นักวิชาการไทย

ภายหลังจากที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา มีมติให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ในกลุ่มนักวิชาการไทย ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ย้อนไปถึงนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนกัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก การออกแถลงการณ์ร่วม การระงับผลการใช้บังคับของแถลงการณ์ร่วมตามคำสั่งศาลปกครองกลาง และมีการเสนอแนะเกี่ยวกับการเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมในคณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศ(International Coordinating Committee หรือ ICC) การนำองค์ประกอบปราสาทพระวิหารที่อยู่ในฝั่งไทยขึ้นทะเบียนมรดกด้วย การปฏิบัติต่อกัมพูชา และปฏิบัติการตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นต้น ซึ่งดังที่กล่าวแล้ว พอจะแบ่งนักวิชาการเหล่านี้ ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มนักวิชาการที่เห็นว่า ไทยควรยอมรับว่ากัมพูชาถืออธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหาร โดยสิ้นเชิง และควรปฏิบัติต่อกัมพูชาฉันท์มิตร เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ในกลุ่มนี้มี อาทิเช่น ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ รศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข อัครพงษ์ คำคุณ เป็นต้น อีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มนักวิชาการที่เห็นว่า การตัดสินใจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เมื่อ พ.ศ. 2505 มีความผิดพลาด ไทยยังคงสงวนสิทธิ์ที่จะฟ้องเรียกคืน จึงไม่ควรสนับสนุนกัมพูชาในการขึ้นทะเบียน

ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เพราะจะส่งผลให้ยากลำบากต่อการฟ้องร้องคืนและรักษาผลประโยชน์ในพื้นที่เขตแดน ที่ยังมีข้อโต้แย้งกับกัมพูชาค้างคากันอยู่อีกจำนวนมาก ในกลุ่มนี้มี อาทิเช่น ม.ล.วัลย์วิภา จรุงโรจน์ ประกาศสิทธิ์ แก้วมงคล รศ.ศรีศักดิ์ วัลลิโกดม ศ.ดร.สมปอง สุจริตกุล เป็นต้น

ในวันที่ 9 กรกฎาคม 2551 สองวันหลังจากที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา มีมติให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ รศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข ได้ร่วมกันอภิปรายเรื่อง ปราสาทเขาพระวิหาร ในรายการกรองสถานการณ์ ของสถานีโทรทัศน์ NBT โดยมีนายอดิศัย ศรีสม เป็นพิธีกร ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ได้เล่าประวัติของปราสาทเขาพระวิหารอย่างย่อและรวบรัด ที่สร้างขึ้นโดยกษัตริย์เขมรโบราณ เมื่อประมาณ 1,000 ปีก่อน ในสมัยที่มีอาณาจักรแต่ยังไม่มีเส้น “พรมแดน” ต่อมากรุงศรีอยุธยาหรือ นครวัตนครของกัมพูชาเสียกรุงให้แก่กองทัพของกรุงศรีอยุธยา ต้องหนีย้ายเมืองหลวงไปอยู่ ตะแวงอุดมมีชัย และพนมเปญ ตามลำดับ ปราสาทพระวิหารจึงถูกปล่อยทิ้งร้างไว้ จนมาถึงสมัย รัชกาลที่ 5 ซึ่งฝรั่งเศสได้เข้ายึดอินโดจีนเป็นอาณานิคมแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ จำเป็นต้องลงพระนามในสัตยาบันเพื่อแลกดินแดนกันกับประธานาธิบดีฝรั่งเศส โดยให้มณฑลบูรพา คือ เมืองเสียมราฐ พระตะบอง ศรีโสภณ เป็นของฝรั่งเศส เพื่อเอาเมืองตราด จันทบุรี และด่านซ้ายคืนมา ปราสาทพระวิหารถูกขีดให้ตกอยู่เขตอินโดจีนของฝรั่งเศส ต่อมาใน พ.ศ. 2483 รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม สร้างกระแสลัทธิไทยนิยม ปลุกกระตุนใจนักศึกษาและประชาชน ให้เรียกร้องดินแดนคืนจากกัมพูชาและลาวของฝรั่งเศส จนเกิดการสู้รบกันทั้งทางบกและทางทะเล ช่วงนั้นฝรั่งเศสกำลังอ่อนแอเป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ปารีสถูกเยอรมันยึดครอง ไทยจึงประสพชัยชนะ ยึดได้ดินแดนมากมาย รวมทั้งปราสาทเขาพระวิหารด้วย แต่เมื่อเยอรมันและ ญี่ปุ่นพ่ายแพ้ในสงครามโลก ไทยจึงต้องคืนดินแดนที่ยึดมาให้ฝรั่งเศสและอังกฤษ แต่ก็มีข้อยกเว้น ละเอียดไม่มีการคืนปราสาทเขาพระวิหาร ไปพร้อมกับมณฑลบูรพา เมื่อกัมพูชาเป็นเอกราช เจ้า นโรดมสีหนุ ก็ทวงคืน ไทยไม่ยอมคืนก็ไปฟ้องศาลโลก และศาลโลกก็ตัดสินให้เป็นของกัมพูชาในปี 2505

รศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข ได้อภิปรายว่า ชุดความคิดที่ใช้เส้น “เขตแดน” กำหนดอำนาจอธิปไตยในดินแดน ที่เป็นที่ยอมรับนับถือกันทางโลกตะวันตก และนำมาใช้ในประเทศทางเอเชียโดยประเทศเจ้าอาณานิคมทั้งหลายนั้น นับเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศสยาม ในสมัยรัชกาลที่ 5 เส้นเขตแดนนี้อาจนับเป็นผลดีต่อประเทศสยามที่เห็นการยืนยันรับรองถึงอำนาจอธิปไตยของเราเหนือดินแดนทุกส่วนของเรา ซึ่งสิ้นสุดลง ณ เส้นเขตแดน ที่จะไม่ถูกรัฐอื่นแทรกแซง แต่ก็อาจมีผลเสียที่มักเสียเปรียบเจ้าอาณานิคมในการขีดเส้นเขตแดนที่มีผลให้สูญเสียดินแดนไปบ้าง ซึ่งก็

เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับประเทศต่างๆ ทั่วโลก ต่อมาใน พ.ศ. 2483 ที่ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ไป ยึดมณฑลบูรพา รวมทั้งปราสาทเขาพระวิหารคืนมา เท่ากับไม่ยอมรับในสัญญาที่ทำไว้ ต่อมาเกิด การโต้แย้งหาข้อยุติไม่ได้ ก็นับเป็นข้อดีที่นำเรื่องขึ้นศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ และศาลยุติธรรม ระหว่างประเทศโดยคะแนน 9 ต่อ 3 ตัดสินชัดเจนว่า ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในอาณาเขตภายใต้ อธิปไตยของกัมพูชา ซึ่งหมายความว่า กัมพูชามีอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหาร รวมทั้งพื้นที่ใต้ ปราสาทพระวิหารทั้งหมด ซึ่งต่อมารัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ได้มีมติ ครม.กำหนดเส้นเขตพื้นที่ที่จะส่ง มอบให้กัมพูชาไว้ด้วย ฉะนั้นที่มีผู้พยายามตีความว่า กัมพูชามีอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหาร แต่ พื้นที่ใต้ปราสาทยังเป็นของไทยนั้นคงไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ ยังมีผู้อ้างว่า ไทยเราส่งมอบปราสาท พระวิหารให้กัมพูชาแล้วก็จริง แต่ก็ได้สงวนสิทธิ์ที่จะทวงคืนตามกฎหมายในอนาคตนั้น ต้อง ตระหนักว่า การสงวนสิทธิ์นั้นมีอายุความ 10 ปี ตลอดเวลาที่ผ่านมามีไทยไม่เคยใช้สิทธิ์ที่สงวนไว้ แต่อย่างใด จึงไม่น่ามีนัยทางกฎหมายผูกมัดว่า การสงวนสิทธิ์ยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน

ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ได้อภิปรายเพิ่มเติมว่า กัมพูชาให้ความสำคัญต่อปราสาทพระ วิหารมากจนประกาศเป็นวาระแห่งชาติ แม้แต่จังหวัดกำแพงเพชร ยังเปลี่ยนชื่อเป็นจังหวัดพระวิหาร หรือเปรียะวิเชียร์ เมื่อได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ก็คงดีใจฉลองกันใหญ่ อ้างว่าเป็นชัยชนะของ อารยธรรมกัมพูชาหรือเขมรโบราณ นับเป็นส่วนสำคัญในหัวใจชาตินิยมของกัมพูชาทีเดียว และคง ส่งผลให้สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ชนทะเลอ่าวไทยจะมาถึงในเร็วๆ นี้ ความสัมพันธ์กับไทยอาจจะจกกันไป ชั่วคราว แต่เมื่อมองกลับกัน ปัญหาปราสาทพระวิหารกลับกลายเป็นปัญหาการเมืองภายในของไทย เราเอง เป็นปัญหาซับซ้อนกว่าการเมืองไทยกับกัมพูชา เพราะมีหลายฝ่ายเหลือเกิน ใน ประวัติศาสตร์การเมืองไทย ไม่เคยเห็นการมีความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกแยกกันมากเหมือนทุก วันนี้ อย่างเรื่องปราสาทพระวิหารที่กำลังอภิปรายอยู่นี้ พุคให้คนกลุ่มหนึ่งฟัง อาจไม่ยอมรับฟังใน ประเด็นใดๆ เลย ต่างฝ่ายต่างยึดมั่นในแนวคิดของตน เหลืองเชื่อเหลือง แดงเชื่อแดง โดยไม่ พยายามทำความเข้าใจในเหตุผลและหลักฐานอีกฝ่ายหนึ่ง ปัญหาปราสาทพระวิหารถูกนำมาใช้จน กลายเป็นตัวเพิ่มความแตกแยกในการเมืองภายในของไทยให้หนักยิ่งขึ้น กระแสลัทธิชาตินิยม กำลังถูกปลุกให้รุนแรงขึ้น จนมีผลกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐบาลว่า รัฐบาลจะล้ม ใหม มีการนองเลือดใหม่ จะต้องยุบสภาใหม่ จะถูกรัฐประหารใหม่ การเมืองไทยกำลังตกอยู่ใน หลุมดำที่น่าวิตกมาก

รศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข อภิปรายเพิ่มเติมว่า การที่มีผู้วิตกว่า การสนับสนุนให้กัมพูชา ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกจะกลายเป็นหลักฐานตามหลักกฎหมายปิดปาก ให้ ไทยต้องสูญเสียดินแดนที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนอีกหรือไม่ นั่น คิดว่าไม่น่าวิตกเพราะคณะกรรมการ มรดกโลก ไม่ใช่ผู้ปักปันเขตแดนของรัฐ และการขึ้นทะเบียนมรดกโลก ไม่มีผลผูกพันต่อรัฐใน

อนาคต ส่วนปัญหาเส้นเขตแดนของรัฐที่ไม่กลายเป็นสงคราม ตัวอย่างจริงที่เป็นรูปธรรมก็มีแล้ว คือพื้นที่ทับซ้อนของไทยกับมาเลเซียทางภาคใต้ ที่ทั้ง 2 ฝ่ายสามารถตกลงกันให้เปลี่ยนพื้นที่ที่เป็นปัญหาเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม ที่เรียกว่า IDA ไทย มาเลเซีย อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ พื้นที่ทับซ้อนในทะเลของไทยกับเวียดนาม สามารถทำข้อตกลงลาดตระเวนร่วมกันได้สำเร็จ เรามีตัวแบบความสำเร็จอยู่แล้ว เราจึงควรพิจารณาหาทางเจรจากับกัมพูชา เพื่อเปลี่ยนพื้นที่ทับซ้อนบริเวณเขาพระวิหารเป็นพื้นที่พัฒนาวัฒนธรรมร่วมไทย-กัมพูชา หรือ Joint Cultural Development Asia หรือ JCDA ไทย กัมพูชา ดึกว่าที่จะคิดใช้กำลังทำสงครามเข้ายึดปราสาทพระวิหาร เพราะแม้ยึดได้สำเร็จก็คงครอบครองไม่ได้ มิฉะนั้นไทยจะกลายเป็นรัฐนอกกฎหมายที่ละเมิดคำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ได้อภิปรายเพิ่มเติมว่า เมื่อกัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกได้สำเร็จ กระแสชาตินิยมคงไม่รุนแรงเหมือนก่อน ต่อไปนี้คงเร่งรัดพัฒนาปราสาทพระวิหารให้มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว การเจรจากับ ไทยคงไม่ยุ่งยากมากเหมือนในอดีต เพราะเหลือกลุ่มการเมืองฝ่ายเดียว ไม่มากฝ่ายเหมือนแต่ก่อน ฝ่ายไทยเองเสียอีกที่อาจจะยุ่งยากกว่า เพราะมีความคิดแตกแยกเป็นหลายฝ่ายและต่างก็ไม่ยอมฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เราอาจต้องตั้งหลักแก้ไขตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน เช่น ชำระตำราเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ให้ตรงตามข้อเท็จจริง ไม่ส่งเสริมชาตินิยมจนเกินขอบเขต สื่อสารให้ประชาชนทั่วไปให้เข้าใจอย่างถูกต้อง ไม่ดูหมิ่นดูแคลนหรือเกลียดชังประเทศเพื่อนบ้าน ยอมรับนับถือในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยทัดเทียมกัน ในกรณีพื้นที่ทับซ้อนลักษณะนี้ มีตัวอย่างในยุโรปและอเมริกาเหนือ ที่เขาสามารถทำข้อตกลงกันได้ให้เป็น peace land หรือดินแดนแห่งสันติไม่เป็นดินแดนของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่น่าเสียดายที่ยังไม่มีตัวอย่าง peace land ในเอเชีย หากเจรจากับกัมพูชาดีๆ เขาพระวิหารก็อาจมีโอกาเป็น peace land แห่งแรกในเอเชียก็ได้

ส่วนในกลุ่มนักวิชาการที่เห็นว่า การตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เมื่อ พ.ศ. 2505 มีความผิดพลาด และไทยไม่ควรสนับสนุนกัมพูชาในการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ก็มีปฏิกิริยาแสดงความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยกับคณะกรรมการมรดกโลกที่มีมติให้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกด้วยเหตุผลต่างๆ และเสนอแนะให้รัฐบาลไทย ไม่ให้ยอมรับและไม่ให้ความร่วมมือใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของปราสาทพระวิหาร โดยเฉพาะการเข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศ (ICC) เพื่อพิจารณากำหนดแผนการคุ้มครองและพัฒนาองค์ปราสาทพระวิหารและอาณาบริเวณโดยรอบตามหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการมรดกโลก และมีการเสนอแนะเกี่ยวกับว่า รัฐบาลไทยควรหรือไม่

ควร นำองค์ประกอบอื่นๆของปราสาทพระวิหารที่อยู่ในฝั่งไทยขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกต่างหาก ควบคู่ไปด้วย

เกี่ยวกับเรื่องการเข้าร่วมเป็นกรรมการประสานงานระหว่างประเทศ หรือ ICC นี้ กระทรวงการต่างประเทศได้แถลง เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2551 ว่า ประเทศไทยเตรียมจะเข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการ ICC ตาม มติข้อ 14 ของ ข้อมติคณะกรรมการมรดกโลก ที่ กำหนดให้กัมพูชาจัดตั้งคณะกรรมการ ICC เพื่อตรวจสอบนโยบายในการคุ้มครองและพัฒนา ทรัพย์สินที่ขอขึ้นทะเบียน โดยให้ร่วมมือกับ UNESCO และให้กัมพูชา “เชิญ” ประเทศไทยเข้าร่วม ด้วย โดยร่วมกับคู่ภาคีระหว่างประเทศอีกจำนวน ไม่เกิน 7 ประเทศ/องค์กร ซึ่งในข้อ 9 ในข้อมติ ดังกล่าวระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ทรัพย์สินที่ขอขึ้นทะเบียนนั้นจำกัดไว้เฉพาะตัวปราสาทพระวิหาร ไม่รวมพื้นที่อื่น จึงวางใจได้ว่าการดำเนินการของ ICC จะไม่ล่วงล้ำเข้ามาในเขตที่เป็นดินแดนของ ไทย ยิ่งกว่านั้นข้อมตินี้เป็นการกำหนดให้กัมพูชามีพันธกรณีที่จะต้อง “เชิญ” ให้ไทยเข้าร่วม มิใช่ บังคับให้ไทยต้องเข้าร่วมแต่ประการใด

ม.ล.วัลย์วิภา จรูญโรจน์ ให้สัมภาษณ์ในเรื่องนี้ว่า “...ที่นักวิชาการหลายฝ่ายเสนอแนะ ให้รัฐบาลไทยไม่ให้เข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการ ICC นั้น เพราะมีความวิตกกังวลว่า จะมี ผลทำให้ไทยต้องสูญเสียดินแดนและอธิปไตยของพื้นที่บริเวณเขาพระวิหาร โดยเฉพาะพื้นที่ทับ ซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตร เพราะการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของปราสาทพระวิหารนี้ คณะกรรมการมรดกโลกพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่ i) เพียงหลักเกณฑ์เดียวเท่านั้น เพราะเฉพาะตัว ปราสาทพระวิหารยังไม่มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่ iii) และ iv) ตามที่ กัมพูชาเสนอได้ ซึ่ง ICOMOS (สภาระหว่างประเทศว่าด้วยโบราณสถานและแหล่งโบราณคดี) ได้ เสนอแนะคณะกรรมการมรดกโลกว่า ถ้ามีความเป็นไปได้ที่จะขยายขอบเขตของทรัพย์สินที่ขึ้น ทะเบียนให้รวมถึงภูมิทัศน์โดยรอบของปราสาท ตลอดจนชะง่อนผาด้วยแล้ว ก็น่าจะได้รับการ พิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่ iii) และ iv) อย่างเหมาะสมในอนาคต “ภูมิทัศน์โดยรอบ” ที่ ICOMOS กล่าวถึง ก็คือโบราณสถานหลายแหล่งที่ตั้งอยู่ในดินแดนของไทย และเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ จะทำให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกที่สมบูรณ์นั่นเอง จึงมีความวิตกว่าคณะกรรมการ ICC จะ พิจารณากำหนดแผนพัฒนาปราสาทพระวิหารโดยพยายามผนวก “ภูมิทัศน์โดยรอบ” เข้าใน แผนพัฒนานั้นด้วย อันจะกระทบถึงสิทธิและอธิปไตยของไทย โดยเฉพาะส่วนที่อยู่ในพื้นที่ทับ ซ้อนที่ทั้งไทยและกัมพูชาต่างก็อ้างสิทธิกันอยู่... อีกประการหนึ่งก็คือไม่ค้อยู่ไว้วางใจบทบาทของ กระทรวงการต่างประเทศที่มีกาดำเนินการนโยบายต่างประเทศ โดยเฉพาะเกี่ยวกับกรณีปราสาทพระ วิหารนี้โดยลำพัง ตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศเองเสียส่วนใหญ่ โดยไม่ ค่อยยินยอมให้ภาคประชาชนได้รับรู้แสดงความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมเท่าที่ควร แม้ว่าจะมีการ

เสนอให้ กรม.หรือรัฐสภารับทราบหรือขอความเห็นชอบ ก็มักจะปกปิดไม่ให้ภาคประชาชนรับรู้ เมื่อถูกภาคประชาชนติติงก็ไม่ยอมรับฟัง กลับเคืองโกรธและตอบโต้ก่อนข้างรุนแรง...”

เกี่ยวกับเรื่องคณะกรรมการ ICC นี้ ปองพล อติเรกสารให้สัมภาษณ์ว่า “...การที่ คณะกรรมการมรดกโลกมีมติข้อ 14 เรียกร้องให้รัฐภาคีกัมพูชา โดยความร่วมมือกับ UNESCO จัด ประชุมคณะกรรมการประสานงานนานาชาติหรือคณะกรรมการ ICC เพื่อพิทักษ์รักษาและพัฒนา ทรัพย์สินนี้ในเดือนกุมภาพันธ์ 2552 โดยให้เชิญรัฐบาลไทยมาร่วมด้วย กับให้เชิญผู้เป็นหุ้นส่วน นานาชาติอื่นๆ ที่เหมาะสมไม่เกิน 7 ราย มาร่วมตรวจสอบนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องการรักษา รักษาคุณค่าที่โดดเด่นอันเป็นสากลของทรัพย์สินแห่งนี้ โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลของ การอนุรักษ์นั้น นับเป็นข้อเรียกร้องที่เบาที่สุดในเกณฑ์ของ UNESCO นักวิชาการหลายๆ ท่านที่ คัดค้านคงมีความเข้าใจผิดในบทบาทของคณะกรรมการ ICC ว่าอาจมีผลกระทบต่ออธิปไตย ทรัพย์สิน ดินแดนในฝั่งไทย การจัดตั้งคณะกรรมการ ICC เป็นวิธีการทำงานรูปแบบหนึ่งของ UNESCO และศูนย์มรดกโลก (World Heritage Centre) เป็นการปฏิบัติขั้นต้นเพื่อพิจารณาแผนการ บริหารจัดการในการดูแลรักษามรดกโลก ทั้งที่เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในกรณีที่มีการดูแลรักษานั้นจำเป็นต้องอาศัยเงินทุนจำนวนมาก และต้องใช้ความรู้ความ ชำนาญด้านวิชาการเฉพาะด้าน เช่น การอนุรักษ์ปฏิสังขรณ์โบราณสถาน เป็นต้น ในอดีตที่ผ่านมา ก็ เคยมีการตั้งคณะกรรมการ ICC มาใช้ในหลายๆ กรณี เช่น คณะกรรมการ ICC มรดกโลกทาง วัฒนธรรมของเยรูซาเลม คณะกรรมการ ICC มรดกโลกทางวัฒนธรรมของอิรัก และคณะกรรมการ ICC ของมรดกโลกทางวัฒนธรรมนครวัด เป็นต้น ในกรณีคณะกรรมการ ICC นครวัด ไทยเราก็ ร่วมเป็นกรรมการอยู่ด้วย คณะกรรมการ ICC มีหน้าที่พิจารณาแผนการบริหารจัดการให้เรียบร้อย ซึ่งหากไม่เรียบร้อยก็อาจจำเป็นต้องเพิ่มมาตรการ เช่น การกำหนดกองกำลังเพื่อรักษาความสงบ เรียบร้อย เป็นต้น ในกรณีปราสาทพระวิหาร ไทยควรตั้งตัวแทนเข้าร่วมเพื่อดูแลพิทักษ์ ผลประโยชน์ของไทยไว้ หากไม่เข้าร่วมก็อาจสูญเสียประโยชน์ไปได้ ตามข้อเท็จจริง คณะกรรมการ ICC มิได้เลวร้ายอย่างที่มิผู้ออกมาวิพากษ์วิจารณ์อย่างผิดๆ ถูกๆ จนผู้คนเข้าใจ ไขว้เขวไปหมด...”

ส่วนการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับแนวคิดให้รัฐบาลไทยนำโบราณสถานและโบราณวัตถุ ในฝั่งไทยที่อยู่รายรอบปราสาทพระวิหารของกัมพูชาแยกขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกนั้น มีข้อ วิพากษ์วิจารณ์หลากหลายทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ตลอดจนมีเงื่อนไขต่างๆ นานา

ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “...เมื่อกัมพูชาสามารถนำเฉพาะตัว ปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกได้ ประเทศไทยก็ควรพิจารณานำโบราณสถานและ โบราณวัตถุที่อยู่รายรอบปราสาทพระวิหารที่อยู่ในฝั่งไทยขึ้นทะเบียนมรดกโลกควบคู่ไปด้วย รีบ

ดำเนินการตอนนี้เลยก็ยังไม่สาย จะได้เป็นเครื่องยืนยันถึงอธิปไตยและสิทธิอันชอบธรรมของไทย ต่อโบราณสถานและโบราณวัตถุดังกล่าว ซึ่งจะช่วยให้ไทยมีสถานะและอำนาจการต่อรองต่อการ กำหนดแผนอนุรักษ์และพัฒนาทรัพย์สินที่ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกกว้างขวางและชัดเจนยิ่งขึ้น...”

ส่วน ม.ล.วัลย์วิภา จรุงโรจน์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “...เห็นด้วยกับแนวคิดที่จะนำ โบราณสถานและ โบราณวัตถุรายรอบปราสาทพระวิหารที่อยู่ในฝั่งไทยไปขึ้นทะเบียนมรดกโลก โดยแยกต่างหากกับตัวปราสาทพระวิหาร แต่ทั้งนี้ต้องไม่เป็นการนำเอาโบราณสถานและ โบราณวัตถุดังกล่าว ไปผนวกรวมกับตัวปราสาท หรือเป็นองค์ประกอบของตัวปราสาท อันจะทำให้ ตัวปราสาทเป็นมรดกโลกที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพราะไม่เห็นด้วยกับคณะกรรมการมรดกโลก ที่มีมติให้เฉพาะตัวปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ทั้งที่ยังไม่มีความสมบูรณ์ เพราะยังขาด องค์ประกอบสำคัญอื่นๆ อีกมากมาย...”

บัญญัติ บรรทัดฐาน ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการขอขึ้นทะเบียนมรดกโลกของ โบราณสถานฝ่ายไทยเองว่า “...การแยกกันต่างคนต่างขึ้นทะเบียนมรดกโลกนั้นคงจะยาก เพราะ ต่างก็เป็นองค์ประกอบซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างขึ้นทะเบียนก็คงใช้ประโยชน์ร่วมกันไม่ได้ ที่ถูก ควรเป็นการขึ้นทะเบียนร่วมกัน และให้อนุรักษ์และพัฒนาาร่วมกัน แต่เมื่อขึ้นทะเบียนร่วมกัน ไม่ได้ การพิจารณาต่างฝ่ายต่างขึ้นทะเบียนในส่วนของตน ซึ่งต่างไม่ครบองค์ประกอบจึงเป็นการไม่ ถูกต้อง แม้กัมพูชาสามารถขึ้นทะเบียนตัวปราสาทแต่ลำพังเป็นมรดกโลกก็ตาม ก็ยังมีเงื่อนไขต้อง สามารถอนุรักษ์และพัฒนาตัวปราสาทและองค์ประกอบอื่นๆ โดยต้องจัดทำแผนการอนุรักษ์และ พัฒนาตัวปราสาทและองค์ประกอบต่างๆ ให้แล้วเสร็จ และรายงานคณะกรรมการมรดกโลกใน เดือนกุมภาพันธ์ 2553 ซึ่งจนถึงบัดนี้ ฝ่ายไทยซึ่งเป็นฝ่ายครอบครองพื้นที่ที่ตั้งขององค์ประกอบ อื่นๆ ไม่เห็นด้วยกับแผนการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ร่วม น่าจะส่งผลให้กัมพูชาไม่สามารถสรุป แผนอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ร่วมได้ ซึ่งจะทำให้กัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดก โลกได้ไม่สมบูรณ์ในที่สุด...”

1.10 ข้อสังเกต

1) ปัจฉัยนำเข้าแฝง

มีข้อสังเกตว่า ในการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก มีผู้ให้สัมภาษณ์หลายท่านได้แสดงข้อคิด เห็นในลักษณะเป็นข้อสังเกตเกี่ยวกับ“ปัจฉัยนำเข้าแฝง” ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่อ กรณีปราสาทพระวิหารของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช อยู่ 2 ประเด็น ประเด็นแรก คือ อดีตนายภฯ ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งมีเสียงเล่าลือโจษจันกันหนาหูว่า ได้ทำข้อตกลงกับสมเด็จพระนเรนทร ราชกุมารของกัมพูชา ทั้งการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล และผลประโยชน์

ส่วนบุคคลซึ่งเป็นผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างกว้างขวางนั้น ได้ใช้อิทธิพลซึ่งทำให้รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช สนับสนุนรัฐบาลนายฮุนเซนอย่างเต็มที่ ในการนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก ในครั้งนี้หรือไม่อย่างไร ประเด็นที่ 2 คือ นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีได้ขอร้องให้นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น เร่งรัดสรุปปัญหาขัดแย้งต่างๆ เพื่อให้คณะกรรมการมรดกโลกสามารถพิจารณาการขึ้นทะเบียนมรดกโลกของปราสาทพระวิหาร ให้ทันในการประชุม สมัยที่ 32 ซึ่งจะประชุมที่เมืองควิเบก แคนาดา ในเดือนกรกฎาคม 2551 ทั้งนี้เพื่อช่วยให้นายกฯฮุนเซน ได้รับคะแนนนิยมอย่างสูงในกัมพูชา ซึ่งจะมีการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนสิงหาคม 2551 จริงหรือไม่อย่างไร

สำหรับข้อสังเกตประเด็นที่ 1 จากการตรวจสอบข้อมูลต่างๆ โดยละเอียด ไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนพอที่จะยืนยันได้ว่า อดีตนายกฯ ทักษิณ ชินวัตร มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีปราสาทพระวิหารแต่อย่างใด เป็นแค่เพียงข้อสงสัย ข้อกล่าวหา และคำกล่าวอ้าง ส่วนข้อสังเกตประเด็นที่ 2 นั้น มีปรากฏในการสืบสวนของ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณาชี้มูลความผิดทางอาญา มาตรา 157 ต่อคณะรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช ในกรณีออกแถลงการณ์ร่วมฯ สนับสนุนประเทศกัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก โดยจะส่งเรื่องไปยังสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และส่งเรื่องไปยังประธานวุฒิสภา เพื่อดำเนินการถอดถอนออกจากตำแหน่งนั้นว่า รัฐบาลได้พยายามเร่งรัดแก้ไขปัญหาคือข้อขัดแย้ง เพื่อให้ทันนำเสนอคณะกรรมการมรดกโลก ในการประชุม สมัยที่ 32 ในเดือนกรกฎาคม 2551 จริง แต่ไม่มีความชัดเจนว่า เพื่อเป็นการช่วยนายกฯ ฮุนเซน ได้รับคะแนนนิยมในกัมพูชา เพื่อผลการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนสิงหาคม แต่อย่างใด

เกี่ยวกับประเด็นนี้ นายนพดล ปัทมะ ได้ให้สัมภาษณ์ชี้แจงในภายหลังว่า "...ทั้งหมดเป็นไปตามเงื่อนไขข้อตกลงที่ได้เจรจากับนายสก อาน รองนายกรัฐมนตรีของกัมพูชา ที่สำนักงานยูเนสโก ที่กรุงปารีส เมื่อ 22 พฤษภาคม 2551 ซึ่งถือว่าการเจรจาที่ประสบผลสำเร็จอย่างยิ่ง โดยฝ่ายกัมพูชา ยินยอมเปลี่ยนท่าที โดยจะขอขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาท โดยไม่มีเขตอนุรักษณ์ในพื้นที่ทางทิศตะวันตกและทิศเหนือของตัวปราสาท แต่จะมีเขตอนุรักษณ์ทางทิศตะวันออกและทิศใต้ของตัวปราสาท และฝ่ายกัมพูชายินยอมจัดทำแผนผังฉบับใหม่ แสดงขอบเขตปราสาทพระวิหารขึ้นใหม่ โดยให้ฝ่ายไทยพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อน โดยทั้ง 2 ฝ่ายจะออกแถลงการณ์ร่วม เพื่อแสดงเจตนารมณ์ว่าไทยสนับสนุนกัมพูชาในการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ณ เมือง ควิเบก ประเทศแคนาดา ในเดือนกรกฎาคม 2551 ...แถลงการณ์ร่วมฯฉบับนี้ นับเป็นคุณสำหรับประเทศไทย เพราะนับเป็นครั้งแรกที่กัมพูชายอมรับอย่างเป็นทางการ

ว่ามีพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตร ที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิทับซ้อนกันอยู่ ซึ่งจะช่วยให้ไทยสามารถปกป้องอธิปไตยและเขตแดนได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น”

2) ข้อสังเกตของผู้วิจัย

โดยสรุปแล้ว ข้อสังเกตเกี่ยวกับ “ปัจจัยนำเข้าแฝง” 2 ประเด็นดังกล่าวข้างต้น ไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนเพียงพอที่จะยืนยันได้ เป็นเพียงข้อสงสัยและข้อกล่าวหา การศึกษาวิจัยนี้จึงไม่นับเอาประเด็นผลประโยชน์ส่วนบุคคลทับซ้อนดังกล่าวเป็นปัจจัยนำเข้าเพื่อวิเคราะห์ด้วย มิฉะนั้นผลการวิเคราะห์จะมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า การกำหนดนโยบายของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ต่อกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก โดยถือเป็นนโยบายที่สืบเนื่องต่อจากรัฐบาลชุดก่อนๆ และเห็นว่าเป็นนโยบายที่ดีที่ถูกต้องแล้ว โดยมีจำเป็นต้องทบทวน พิจารณากำหนดนโยบายใหม่ตามกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างเต็มรูปแบบนั้น นับว่าคณะรัฐบาล โดยเฉพาะนายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศผู้รับผิดชอบโดยตรง ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของข้อมูลและข้อเสนอแนะของหน่วยงานข้าราชการประจำ โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศค่อนข้างมาก ซึ่งเรื่องนี้ได้รับการยืนยันจากนายนพดล ปัทมะเองที่กล่าวว่า “...ท่านจะเชื่อใครระหว่าง (1) กระทรวงการต่างประเทศ สภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้บัญชาการเหล่าทัพ ผู้บัญชาการทหารบก กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กรมแผนที่ทหาร เอกสารที่แท้จริงของราชการฝ่ายหนึ่ง หรือ (2) มือบกหมู่และนักเล่นการเมือง ตลอดจนความเห็นของนักวิชาการบางคนที่มิวาระส่วนตัวและมีความเชื่อมโยงกับฝ่ายการเมืองอีกฝ่ายหนึ่ง ผมเชื่อฝ่ายแรกครับ เพราะท่านทั้งหลายเป็นมืออาชีพ เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง เป็นผู้เก็บเอกสารให้กับประเทศ เป็นผู้มืองค์ความรู้ ท่านเหล่านี้ ไม่บิดเบือนข้อมูลและข้อเท็จจริง เพราะไม่มีแรงจูงใจทางการเมืองที่จะทำเช่นนั้น ส่วนพวกหลังนั้นเป็นพวกเล่นการเมือง หูดเพื่อหวังผลและประโยชน์ทางการเมืองให้กลุ่มคน...” (นพดล ปัทมะ 2551 : 90)

ในลักษณะเช่นนี้ บางครั้งก็เกิดข้อผิดพลาดที่เห็นได้ชัดที่สุด ก็คือการตีความว่า คำแถลงการณ์ร่วมฯ ไม่ใช่สนธิสัญญาเป็นเพียงเจตนารมณ์ทางการเมือง จึงไม่มีความจำเป็นต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรค 2 ซึ่งนายนพดล ปัทมะ เห็นคล้อยตาม ข้อเสนอแนะของข้าราชการประจำของกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งมีความรอบรู้ในด้านกฎหมายระหว่างประเทศและประสบการณ์มายาวนาน และไม่ยอมรับฟังข้อทักท้วงของฝ่ายการเมือง จนเรื่องบานปลาย จนกระทั่ง นายนพดล ปัทมะ ต้องลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อแสดงความรับผิดชอบในที่สุด

โดยทั่วไป ในการพิจารณาเพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หน่วยงานราชการประจำ เช่น กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งมีบทบาทร่วม

พิจารณา กำหนดนโยบาย และนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จะมีแนวคิดที่โน้มไปในทางให้เป็นเรื่องลับหรือเป็นเรื่องปกปิด ไม่เปิดเผยออกไปในระยะเวลาหนึ่งเท่าที่จะกระทำได้ ดังที่มักจะเห็นได้จาก การนำเสนอเข้าพิจารณาในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีในลักษณะเป็นวาระจร มักไม่มีเอกสารประกอบการนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีศึกษาล่วงหน้า และเมื่อพิจารณาข้อเสนอ ลงมติเรียบร้อยแล้ว ก็มักจะเรียกเก็บคืนหมดเพื่อป้องกันการรั่วไหล ทั้งนี้เพื่อช่วยให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เช่น การเจรจาต่อรอง หรือแลกเปลี่ยนกับต่างประเทศสามารถปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพสูงสุด หรือรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติไว้สูงสุด แต่สำหรับฝ่ายการเมือง ผู้ทำหน้าที่รัฐบาลแม้จะต้องรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติไว้สูงสุด แต่ขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องพิจารณาถึงการเปิดเผยข้อมูลต่อประชาชน ต่อรัฐสภา หรือต่อหน่วยงานผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาลในระดับหนึ่ง ที่ไม่ทำให้เกิดผลเสียต่อการนำไปสู่การปฏิบัติพร้อมกันไปด้วย ฉะนั้น ในการพิจารณากำหนดนโยบายสาธารณะเรื่องเดียวกัน ข้อมูลชุดเดียวกัน ในบางครั้งรัฐบาลอาจมีความจำเป็นต้องมีแนวคิดที่แตกต่างไปจากหน่วยงานราชการประจำ โดยต้องให้ความสำคัญต่อปฏิริยาของสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยนำเข้าอีกปัจจัยหนึ่ง

ระบบการเมืองจะต้องมีการสื่อสารตกลงกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ต้องเปิดให้มีการแสดงความคิดเห็น การสำรวจสถานการณ์ และการกำหนดทางเลือก โดยพิจารณาถึงสาระสำคัญ ประสิทธิภาพ ต้นทุน ผลลัพธ์ เพื่อคัดเลือกข้อเสนอ มีการระดมความสนับสนุนทางการเมือง และการกล่อมเกลางานการเมือง เพื่อช่วยให้ระบบการเมืองสามารถรักษาคุณภาพไว้ให้ได้

ในการกำหนดนโยบายของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ต่อกรณีปราสาทพระวิหารนี้ เห็นได้ว่า รัฐบาลให้ความสำคัญต่อปฏิริยาของ“สิ่งแวดล้อม”ทางการเมืองน้อยเกินไป ไม่มีเวลาหรือโอกาสทำการสื่อสารทางการเมือง เพื่อระดมความสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อมทางการเมือง หรือการกล่อมเกลางานการเมืองนี้เพียงพอ

เรื่องนี้สอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ รศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข ที่ให้สัมภาษณ์ว่า “...ก่อนหน้านั้น ได้ติดตามเรื่องเขาพระวิหารตั้งแต่ตอนที่ยังไม่เกิดปัญหา โดยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่ปี 2550 ตอนที่กัมพูชาเสนอปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกต่อคณะกรรมการมรดกโลก ที่ไครสต์เชิร์ช ทั้งนี้เพราะมีความวิตกกังวลว่า จะเกิดปัญหามานปลายเพราะขณะที่กัมพูชากำลังจะขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก แต่รัฐบาลไทยกลับไม่ได้เตรียมตัวว่าจะชี้แจงต่อประชาชนคนไทยอย่างไรเลย ได้ทำนายไว้ว่า ถ้ามีใครสักกลุ่มหนึ่งจุดชนวนเรื่องนี้เป็นเรื่องชาตินิยม รัฐบาลตายแน่ และในที่สุดรัฐบาลก็ตายจริงๆ เพราะคนรุ่นหลังส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเรื่องคดีศาลโลก เพราะเกิดไม่ทัน ...”

และสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ นายบัญญัติ บรรทัดฐาน ที่ให้สัมภาษณ์ว่า “...การที่รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช กำหนดนโยบายสนับสนุนกัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็น

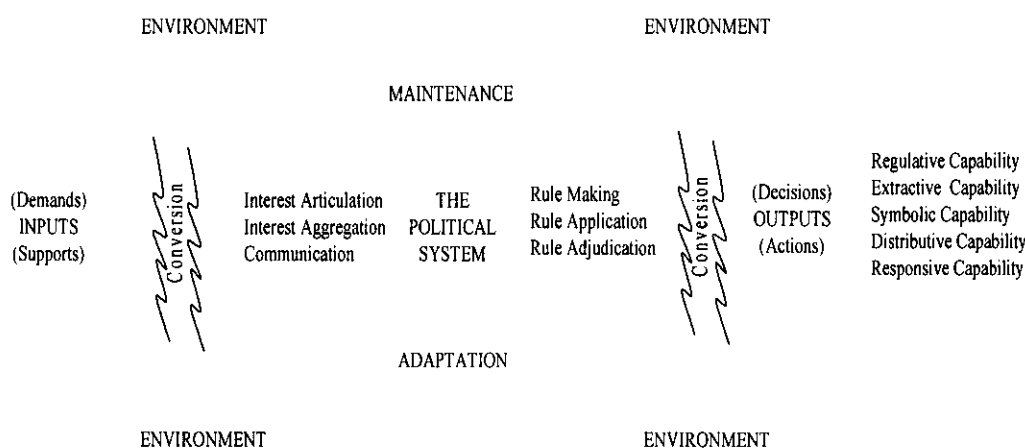
มรดกโลกจนถึงขั้นออกแถลงการณ์ร่วม ซึ่งมีผลกระทบที่เสี่ยงต่อการสูญเสียดินแดนราชอาณาจักรไทยนั้น ต้องถือว่าเป็นเรื่องใหญ่มากสำหรับประชาชนคนไทย ไม่ว่ารัฐบาลจะอ้างว่าทำเพื่อรักษามิตรไมตรีกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน หรือด้วยเหตุผลใดๆ ก็แล้วแต่ แต่การคว่นสรูปตัดสินใจทำไปเช่นนั้น โดยไม่นำพาความรู้สึกของประชาชนคนไทยส่วนใหญ่นั้นเป็นเรื่องผิดพลาดอย่างแน่นอน ...”

จึงสรุปได้ว่า นอกเหนือจากความผิดพลาดทางเทคนิคที่ตีความว่า คำแถลงการณ์ร่วมไม่ใช่สนธิสัญญาแล้ว การให้ความสำคัญต่อปฏิกิริยาของสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ต่อระบบการเมืองน้อยเกินไป ไม่สามารถระดมความสนับสนุนทางการเมืองจากสิ่งแวดล้อมได้เพียงพอ จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ระบบการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ไม่สามารถรักษาคุณภาพอยู่ได้

2. การวิเคราะห์ผลกระทบระยะยาวจากนโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช โดยอิงทฤษฎีระบบการเมือง

ตามหลักการวิเคราะห์ระบบการเมืองตามทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ ระบบการเมืองจะมีเสถียรภาพ หรือมีการปรับตัวอย่างราบรื่นจากคุณภาพหนึ่งไปสู่อีกคุณภาพหนึ่ง เมื่อโครงสร้างองค์กรต่างๆ (Structures) ในระบบการเมือง ได้กระทำหน้าที่ต่างๆ (Functions) ได้เต็มที่สมบูรณ์

แต่เมื่อพิจารณาวิเคราะห์ระบบการเมืองไทย มักจะพบว่า ระบบการเมืองไทยไม่สามารถรักษาเสถียรภาพหรือปรับตัวสู่คุณภาพได้ดีนัก เนื่องจากโครงสร้างองค์กรต่างๆ ในระบบการเมืองไทย มักไม่ได้กระทำหน้าที่ ทั้งหน้าที่ทางด้านปัจจัยนำเข้า และหน้าที่ทางด้านปัจจัยนำออกที่สมบูรณ์เท่าที่ควร

ภาพที่ 4.6 การวิเคราะห์ผลกระทบจากการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลไทยโดยอิงทฤษฎีระบบการเมืองแบบ โครงสร้างและหน้าที่

ในกรณีการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจเกี่ยวกับการที่กัมพูชานำปราสาทพระวิหาร ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกนั้น ปัจจัยนำเข้าที่ทำหน้าที่เรียกร่องผลประโยชน์(Intest Articulation) เป็นการริเริ่มจากรัฐบาลกัมพูชาซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้าจากภายนอกประเทศ ปัจจัยนำเข้าที่ทำหน้าที่การรวบรวมจัดระบบผลประโยชน์(Intest Aggregation) เป็นบทบาทของรัฐบาลไทยหรือพรรคพลังประชาชนซึ่งเป็นพรรครัฐบาล ในการพยายามรักษาผลประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวกับปราสาทพระวิหารให้แก่ประเทศไทย ให้ได้มากที่สุด พร้อมๆ กับการรักษาสัมพันธภาพฉันมิตรต่อกัมพูชาให้ดีที่สุด อย่างไรก็ตาม ปัจจัยนำเข้าที่ทำหน้าที่การสื่อสารทางการเมือง(Political Communication) และการกล่อมเกลாதงการเมือง(Political Socialization) นั้น ไม่มีโครงสร้างองค์กรใดได้กระทำหน้าที่ด้านเหล่านี้อย่างแข็งแรงจริงจังนัก รัฐบาลไทยได้ดำเนินการพิจารณาตัดสินใจทางการเมืองเกี่ยวกับกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกนี้อย่างค่อนข้างรวบรัดไม่ค่อยมีการสื่อสารทางการเมืองหรือการกล่อมเกลาทงการเมืองให้มากเพียงพอ

ส่วนปัจจัยนำออกที่ทำหน้าที่การสร้างกฎระเบียบ (Rule Making) ซึ่งปกติเป็นหน้าที่ของสถาบันนิติบัญญัติหรือรัฐสภานั้น ในเบื้องต้นมิได้ทำหน้าที่นี้แต่กลับกลายเป็นบทบาทของคณะรัฐมนตรีในการออกเป็นมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งเมื่อเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ทักท้วงจากสังคมกว้างแล้วรัฐสภาจึงได้ทำหน้าที่ตรวจสอบ ปัจจัยนำออกที่ทำหน้าที่การนำกฎระเบียบไปใช้(Rule Application)เป็นบทบาทของรัฐบาล โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศซึ่งได้รับไปดำเนินการอย่างเข้มแข็ง ส่วนปัจจัยนำออกที่ทำหน้าที่การตีความหรือตัดสินใจในกรณีต่างๆ(Rule Adjudication)ซึ่งเป็นหน้าที่ของสถาบันตุลาการนั้น ในกรณีนี้ศาลปกครองกลางและศาลรัฐธรรมนูญได้มีบทบาททำหน้าที่ด้านนี้ได้อย่างเต็มที่แล้ว

สรุปแล้ว จึงมีเพียงหน้าที่ด้านการสื่อสารทางการเมือง และการกล่อมเกลาทงการเมืองที่ยังอ่อนด้อย ไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรัฐบาลพิจารณาว่า

- (1) มิได้เป็นเรื่องใหม่ แต่เป็นเรื่องเก่าที่ดำเนินการสืบเนื่องต่อกันมาจากรัฐบาลชุดก่อนๆ และ/หรือ
- (2) มีเวลาจำกัด เมื่อสามารถต่อรองในหลักการสำคัญกับกัมพูชาได้แล้ว จึงต้องเร่งรัดเพื่อให้ทันการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ตามที่กัมพูชาร้องขอ และ/หรือ
- (3) ยึดถือธรรมเนียมปฏิบัติในการบริหารราชการแผ่นดินของไทย ซึ่งมักถือว่าเรื่องการค้าต่างประเทศเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ดังนั้น การเสนอเรื่องเข้าสู่การประชุมคณะรัฐมนตรีจึงมักทำเป็น "เรื่องจร"ตลอดมา ทั้งยังมีการขอเก็บเอกสารคืนจากคณะรัฐมนตรีด้วย จึงกลายเป็น "เรื่องลับ" ไปโดยปริยาย คณะรัฐมนตรีเองก็มีเวลาจำกัดที่จะทำการศึกษาค้นคว้ารายละเอียดให้ได้ความชัดเจน

และไม่อาจนำพาไปสู่การสื่อสารทางการเมือง หรือการกล่อมเกลாதทางการเมืองได้อย่างกว้างขวาง และ/ หรือ

(4) มองข้ามความสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองซึ่งอาจส่งผลกระทบกันข้าม อันจะก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์จากฝ่ายค้านให้เรื่องยืดเยื้อไปโดยไม่จำเป็น

สื่อมวลชนเอง ซึ่งควรเป็นโครงสร้างองค์กรที่ทำหน้าที่สื่อสารทางการเมืองกับประชาชน ก็มีความเข้าใจในเนื้อหาประเด็นต่างๆ ค่อนข้างจำกัด ไม่อาจทำหน้าที่ที่ถูกต้องสมบูรณ์ได้ และมักนำเอาความคิดเห็นที่แตกต่างที่ได้มาจากความเชื่อเก่าๆ หรือข่าวลือที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานข้อมูลที่ถูกต้อง มานำเสนอจนก่อให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างสับสน

กลุ่มนักวิชาการ ซึ่งน่าจะเป็นกลุ่มที่รอบรู้เข้าใจในข้อมูลหลักฐานข้อเท็จจริงมากกว่าประชาชนทั่วไป ได้พยายามจัดการประชุมสัมมนาวิชาการเพื่อศึกษาแลกเปลี่ยนข้อคัดค้านและป้อนข้อมูลข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ถูกต้อง ผ่านสื่อมวลชนสู่ประชาชนทั่วไป แต่ก็มีบ่อยครั้งที่นักวิชาการต่างสำนักกันมีความเห็นขัดแย้งกัน ทั้งๆ ที่ต่างก็อ้างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ปราสาทพระวิหาร และคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ กรณีปราสาทพระวิหาร(พ.ศ.2505) ด้วยกัน แม้จะมีนักวิชาการบางท่านเสนอให้มีการประชุมร่วมกันเพื่อชำระหลักฐานข้อเท็จจริงให้ตรงกัน เพื่อลดข้อขัดแย้งเชิงความคิดเห็นให้น้อยลงก็ไม่ได้ได้รับความสนใจร่วมมือเท่าที่ควร ต่างฝ่ายต่างก็พยายามเผยแพร่แนวคิดตามความเชื่อของตนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การประชุมสัมมนาอภิปรายเชิงวิชาการของนักวิชาการเหล่านี้ มักไม่ค่อยได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไป สื่อมวลชนเองซึ่งมีความรู้จำกัด ไม่มากพอต่อการกลั่นกรองข้อมูลเชิงวิชาการเหล่านี้ ก็ไม่ได้ให้ความสนใจเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเหล่านี้มากนัก นอกจากประเด็นที่มีการโต้แย้งกันซึ่งมักจะเป็นข่าวและข้อมูลจากกลุ่มกิจกรรมทางการเมือง หรือนักการเมืองเอง

ในลักษณะเช่นนี้สังคมไทยซึ่งยังคงเป็นสังคมที่อยู่ในระหว่างการเปลี่ยนผ่าน(Prismatic Society) ที่บริโภคมข้อมูลข่าวสารที่หลังไหลในยุคโลกาภิวัตน์โดยปราศจากวิจรณ์ญาณ ผสมผสานกับความเชื่อเก่าๆ ที่ล้าสมัยที่เคยถูกปลูกฝังไว้ตามลัทธิไทยนิยมอยู่ในตำราเรียนบ้าง วาทะกรรมของผู้นำในอดีตบ้าง จึงหล่อหลอมเป็นกระแสชาตินิยม ที่จะเลือกเชื่อ เลือกฟัง แต่ข่าวสารข้อมูลที่ตนเชื่อถือและพอใจ โดยไม่ใส่ใจที่จะตรวจสอบหาข้อเท็จจริงหรือความถูกต้องอย่างจริงจัง

จึงเป็นโอกาสของนักการเมืองฝ่ายค้านและกลุ่มกิจกรรมทางการเมืองฝ่ายค้าน ที่จะใช้กระแสชาตินิยมนี้สร้างกระแสต่อต้านคัดค้านนโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาล ในการสนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก ซึ่งเป็นพฤติกรรมตามทฤษฎีระบบการเมืองแบบพฤติกรรมกลุ่ม ที่จะแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่กลุ่มของตนให้ได้มากที่สุด

และเป็นการสื่อสารทางการเมืองเชิงลบ ที่เป็นการทำลายความน่าเชื่อถือ(Discredit) ของรัฐบาล ที่มีผลบานปลายอย่างมีสาระสำคัญ

นอกเหนือจากผลกระทบเบื้องต้น ดังที่ได้กล่าวแล้วในข้อ 1 ที่ก่อให้เกิดกระแสต่อต้านคัดค้านจากประชาชนอย่างกว้างขวาง การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติในวุฒิสภา การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลโดยพรรคฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร การยื่นฟ้องศาลปกครองกลางเพื่อขอให้ศาลเพิกถอนมติคณะรัฐมนตรีที่เห็นชอบให้ลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา การยื่นฟ้องศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชาเป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 และเกิดสถานะตั้งเครือข่ายชายแดนบริเวณเขาพระวิหาร และกระแสต่อต้านไทยของชาวกัมพูชาแล้ว ยังมีผลสืบเนื่องให้รัฐบาลไทยแจ้งขอระงับผลการใช้บังคับของคำแถลงการณ์ร่วมไปถึงรัฐบาลกัมพูชา ยูเนสโก และคณะกรรมการมรดกโลกทั้ง 21 ประเทศ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศตัดสินใจลาออกเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อการออกแถลงการณ์ร่วม ซึ่งฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 ผลกระทบจากกรณีดังกล่าวยังคงไม่ยุติลงเพียงแค่นี้ ทรายใดที่ระบบการเมืองไทยยังไม่สามารถปรับตัวสู่ดุลยภาพได้ ผลจากการวิเคราะห์ระบบการเมืองไทยตามทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ และทฤษฎีพฤติกรรมกลุ่ม รวมทั้งข้อคิดเห็นจากผู้สังเกตการณ์ที่ได้ขอเข้าสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกและข้อสังเกตจากการสังเกตการณ์ด้านต่างๆ แล้ว พอที่จะประมวลผลกระทบที่น่าจะเกิดตามมาอีกได้ ดังนี้

2.1 ผลกระทบทางการเมืองการปกครอง

2.1.1 ผลกระทบต่อความมั่นคงและความน่าเชื่อถือของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช เนื่องจากการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 190

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า แถลงการณ์ร่วมเป็นสนธิสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 แม้นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ยื่นหนังสือลาออกจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2551 เพื่อแสดงความรับผิดชอบแล้วก็ตาม ในวันที่ 14 กรกฎาคม 2551 นางสาวรสนา โตสิตระกูล และนายสมชาย แสวงการ สมาชิกวุฒิสภา ได้ยื่นคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา กล่าวโทษคณะรัฐมนตรีต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อส่งเรื่องไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 275 เนื่องจากรัฐมนตรีไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ กระทบต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร ซึ่งเป็นความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 119 มาตรา 120 และมาตรา 157

และในวันเดียวกัน พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้าน ได้ยื่นหนังสือพร้อมรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 ใน 4 ต่อรองประธานวุฒิสภา เพื่อถอดถอนนายสนธิ ลิ้มทองกุล ออกจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 270 โดยข้อหาถือว่าจงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 พร้อมกับจะยื่นถอดถอนรัฐมนตรีอื่นที่เข้าประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2551 ด้วยในภายหลัง

ต่อมา ในวันที่ 15 กรกฎาคม 2551 กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ได้ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 164 นำรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 46,530 คน ซึ่งเข้าชื่อกันยื่นต่อ นายประสพสุข บุญเดช ประธานวุฒิสภา เพื่อขอให้ถอดถอนรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล รวม 33 คน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 270 จากกรณีรับรองแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 190

จากเหตุการณ์ดังกล่าว มีผลให้ความเชื่อมั่นเชื่อถือของประชาชนต่อรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช สั่นคลอนและตกต่ำลงมาก ประชาชนเสื่อมความเชื่อถือในความรู้ความสามารถในการบริหารราชการแผ่นดิน เสื่อมความเชื่อถือในความบริสุทธิ์ใจและความโปร่งใสในนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลต่อกรณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปราสาทพระวิหารและกัมพูชา จนถึงขั้นมีการกล่าวหาว่า การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชาครั้งนี้ มีการร่วมมือกันทุจริตของผู้นำกัมพูชากับอดีตผู้นำของรัฐบาลไทย ซึ่งข้อกล่าวหาดังกล่าวนอกจากสั่นคลอนความน่าเชื่อถือของรัฐบาลไทยแล้ว ยังทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาซึ่งตกต่ำอยู่แล้ว เลวร้ายยิ่งขึ้น (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2551:430)

รัฐบาลพยายามประคับประคองสถานการณ์ โดยอ้างว่า การผิดพลาดครั้งนี้ไม่ใช่การผิดพลาดทางนโยบายที่สำคัญ แต่เป็นการผิดพลาดเชิงเทคนิคทางขั้นตอนปฏิบัติ จึงจะปฏิบัติหน้าที่เป็นรัฐบาลต่อไปไม่ลาออก จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยว่ารัฐบาลทำความผิดร้ายแรงตามข้อกล่าวหาจริง แต่เนื้อหาเหตุผลในการชี้แจงและช่วงจังหวะเวลาในการสื่อสารทางการเมืองของรัฐบาล ไม่ช่วยให้สถานการณ์ของรัฐบาลดีขึ้นมากนัก ยังคงถูกโจมตีจากฝ่ายต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เกิดความกดดันต่อความมั่นคงของรัฐบาลโดยรวม

แต่ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญต่อคำร้องต่างๆ ดังกล่าว ก็มีเหตุการณ์ทางการเมืองแทรกซ้อนเกิดขึ้น กล่าวคือ ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยตามคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา ว่า การที่ นายกรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช ไปออกรายการโทรทัศน์ในรายการ “จิมไปบ่นไป” นั้น เป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 267 จึงมีผลให้นายสมัคร สุนทรเวช ต้องพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และต่อมาคณะรัฐบาลพรรคพลังประชาชน ภายใต้การนำของนายฯ สมชาย วงศ์สวัสดิ์ ต้องสิ้นสุดลงอีกตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2251 ให้นายสมัคร

พลังประชาชน และห้ามคณะผู้บริหารพรรคทำหน้าที่ทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี จึงมีผลให้คณะรัฐมนตรีในรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช เดิม พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีทุกคน

ต่อมาภายหลัง ในวันที่ 29 กันยายน 2552 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติ 6 ต่อ 3 ชี้มูลความผิดทางอาญา มาตรา 157 กับนายสมัคร สุนทรเวช อดีตนายกรัฐมนตรี และนายนพดล ปัทมะ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กรณีออกแถลงการณ์ร่วมสนับสนุนประเทศกัมพูชา ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก รวมถึงมีมติให้ถอดถอนทั้ง 2 คนออกจากตำแหน่งตามมาตรา 270 แห่งรัฐธรรมนูญ โดย ป.ป.ช.จะส่งเรื่องไปยังสำนักอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป ส่วนการถอดถอนจะส่งเรื่องไปยังวุฒิสภาเพื่อดำเนินการต่อไป ส่วนรัฐมนตรีคนอื่นๆ ในรัฐบาลนายสมัคร ป.ป.ช. มีมติ 8 ต่อ 1 ว่า ผู้ถูกกล่าวหาเหล่านี้ไม่มีเจตนากระทำความผิด เนื่องจากได้รับทราบข้อมูลตามที่นายสมัคร และนายนพดลแจ้งในที่ประชุม ครม.เท่านั้น

การดำเนินการถอดถอนนายสมัคร สุนทรเวช และนายนพดล ปัทมะ ออกจากตำแหน่งตามความผิดมาตรา 270 แห่งรัฐธรรมนูญ นั้น เนื่องจากนายสมัคร สุนทรเวช ได้ถึงแก่อนิจกรรมไปแล้ว วุฒิสภาจึงดำเนินการพิจารณากรณีนายนพดล ปัทมะ เพียงคนเดียว โดยวุฒิสภามีการประชุมนัดพิเศษเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2553 เพื่อพิจารณาถอดถอนนายนพดล ปัทมะ ออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศย้อนหลังตามมาตรา 273 แห่งรัฐธรรมนูญ ตามที่ ป.ป.ช. ได้ชี้มูลความผิดไว้ ปรากฏว่า มีมติเห็นด้วยให้ถอดถอน 57 เสียง ไม่เห็นด้วย 55 เสียง งดออกเสียง 4 เสียง บัตรเสีย 1 เสียง เสียงถอดถอน 57 เสียงไม่ถึง 3 ใน 5 ของจำนวน ส.ว. ทั้งหมดหรือ 90 เสียง นายนพดล ปัทมะ จึงรอดพ้นจากการถูกถอดถอน โดยวุฒิสภา

และต่อมาภายหลังในวันที่ 30 ธันวาคม 2552 ศาลปกครองกลางได้พิพากษาให้เพิกถอนมติ ครม.วันที่ 17 มิถุนายน 2551 ที่เห็นชอบร่างแถลงการณ์ร่วมฯ และแผนที่แนบท้าย รวมทั้งการเห็นชอบให้นายนพดล ลงนามในแถลงการณ์ร่วมฯ โดยให้มีผลย้อนหลังไปถึงวันที่ 17 มิถุนายน 2551 และยังให้คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวที่ศาลมีไว้เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2551 มีผลต่อไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

2.1.2 ความยากลำบากในการปฏิบัติงานของหน่วยราชการ บนสถานะการขัดแย้งเชิงนโยบาย

การที่รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ ยังคงมีนโยบายที่พยายามจะทวงสิทธิ์ปราสาทพระวิหารคืนจากกัมพูชา พร้อมๆ กับการดำเนินการร่วมมือร่วมใจสร้างความสามัคคีกัน เพื่อรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน ในปี 2558 ด้วยนั้น จึงดูเหมือนหนึ่งมีความขัดแย้งเชิงนโยบายอยู่ในที่ ซึ่งจะเป็อุปสรรคสำคัญต่อหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการให้นโยบายการเมืองทุก

ด้านสัมฤทธิ์ผล หน่วยงานราชการที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวที่เด่นชัดก็คือ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น

ในช่วงระยะหลายปีที่ผ่านมา นอกเหนือจากกิจกรรมทางการเมืองระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องในกรอบของอาเซียนแล้ว รัฐบาลไทยโดยกระทรวงการต่างประเทศยังได้ดำเนินการเจรจากับฝ่ายกัมพูชาในลักษณะทวิภาคี ในเรื่องความร่วมมือกันและกันอีกหลายเรื่อง ซึ่งปรากฏผลก้าวหน้าหรือบรรลุข้อตกลงมาเป็นลำดับ เช่น เรื่องการพัฒนาเครือข่ายเชื่อมโยงคมนาคมทางบก การส่งคืนวัตถุโบราณให้กัมพูชา การเจรจาแบ่งเขตทางทะเล และการพัฒนาพื้นที่ร่วมกันในพื้นที่ไหลทวีปที่ไทยกับกัมพูชาอ้างสิทธิ์ทับซ้อนกัน การเปิดจุดผ่านแดนถาวรแห่งใหม่ที่อำเภออรุณประเทศ จังหวัดสระแก้ว การปักปันหลักเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาตลอดแนวชายแดน 798 กม. และการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เป็นต้น

แนวปฏิบัติในการเจรจาของกระทรวงการต่างประเทศ ย่อมเป็นไปตามแนวนโยบายของรัฐบาล โดยพยายามรักษาสีทธิประโยชน์อันพึงได้รับของไทยให้มากที่สุด และพร้อมกันนั้นก็แสดงความจริงใจให้ความร่วมมือกับกัมพูชาเท่าที่พึงกระทำ ซึ่งไทยก็ได้รับความร่วมมือจากกัมพูชาในลักษณะเดียวกัน ทำให้การเจรจาข้อตกลงต่างๆ เหล่านี้ ดำเนินไปในบรรยากาศฉันท์มิตร แม้แต่เรื่องที่ยกมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกซึ่งฝ่ายไทยก็สนับสนุน แต่ทักท้วงเรื่องแผนผังในเอกสารประกอบการขอขึ้นทะเบียนหลายครั้ง และในที่สุดฝ่ายกัมพูชาก็ยินยอมแก้ไขแผนผังพร้อมด้วยเงื่อนไขต่างๆ ตามที่ฝ่ายไทยต้องการ หากไม่เกิดข้อผิดพลาดในขั้นตอนปฏิบัติที่คณะรัฐมนตรีให้การเห็นชอบ ในการออกแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา โดยไม่ได้ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญมาตรา 190 แล้ว ผลการดำเนินการเจรจากับกัมพูชาในเรื่องนี้ อาจนับเป็นผลงานชิ้นงามของกระทรวงการต่างประเทศอีกชิ้นหนึ่ง แต่เมื่อผนวกกับข้อผิดพลาดที่การออกแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ ทำให้การเจรจากับกัมพูชาเกี่ยวกับปราสาทพระวิหารในภาพรวม เป็นการดำเนินการที่ผิดพลาดไปหมด ยิ่งกว่านั้นบรรยากาศในการเจรจากับฝ่ายกัมพูชาซึ่งเคยเป็นบรรยากาศฉันท์มิตรที่ดีก็เปลี่ยนแปลงไป ความเชื่อถือซึ่งกันและกันก็อาจลดน้อยถอยลง และยิ่งแนวนโยบายของรัฐบาลชุดใหม่ของนายอภิสิทธิ์มีลักษณะขัดแย้งกับแนวความสัมพันธ์ฉันท์มิตรด้วยแล้ว การปฏิบัติงานของกระทรวงการต่างประเทศ จึงอยู่ในสถานะที่ยากลำบากยิ่ง

ทางด้านกระทรวงกลาโหม อาจประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน จากกรณีที่แนวเขตแดนยังไม่มี ความชัดเจนในหลายจุด และมีพื้นที่ที่ทั้ง 2 ฝ่ายอ้างสิทธิ์ทับซ้อนกัน กระทรวงกลาโหมจึงมีความจำเป็นต้องจัดกองกำลังป้องกันการรุกราน และรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งทางฝ่ายกัมพูชาก็ดำเนินการในลักษณะคล้ายคลึงกัน ขณะเดียวกันกองกำลังทั้ง 2 ฝ่าย ก็

จำเป็นต้องรักษาสถานการณ์ไม่ให้ปะทะกัน ซึ่งขยายตัวเป็นการสู้รบกันอันเป็นสัญลักษณ์ที่ทำลายภาพความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างทั้ง 2 ประเทศ ในกรณีนี้ เจ้าหน้าที่ทหารระดับสูงของกองกำลังทั้ง 2 ฝ่าย ก็มักจะมีการพบปะประชุมร่วมกันเพื่อปรับความเข้าใจหรือแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าต่างๆ อยู่เป็นประจำอยู่แล้ว แต่ทุกครั้งที่เกิดกระแสรบเมืองในประเด็นต่างๆ ที่ฝ่ายไทยต่อต้านกัมพูชาหรือกัมพูชาต่อต้านไทย บริเวณชายแดนโดยเฉพาะบริเวณเขาพระวิหารมักจะทำให้เกิดความตึงเครียดจนบางครั้งเกิดการสู้รบกันประปรายจนต้องสูญเสียกำลังพล และต่างฝ่ายต่างต้องเพิ่มกองกำลังเพื่อตรึงสถานการณ์มากยิ่งขึ้น หากการขัดแย้งเชิงนโยบายยังคงดำเนินต่อไปเรื่อยๆ ความตึงเครียดบริเวณชายแดนอาจบานปลายขยายตัวเป็นการปะทะสู้รบกันจริงๆ จนฝ่ายกลาโหมยากที่จะรักษาสถานการณ์อย่างเดิมไว้ได้

ทางด้านกระทรวงมหาดไทย คงประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน หากไม่มีความตึงเครียดทางชายแดน โดยปกติชายแดนจะเปิดเพื่อให้มีการสัญจรข้ามพรมแดนและการค้าขายบริเวณชายแดนและการเดินทางท่องเที่ยว เมื่อเกิดตึงเครียดบริเวณชายแดน ก็จะต้องปิดด่านข้ามแดน ระวังการค้าขายและการท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะสูญเสียเชิงเศรษฐกิจแล้ว ความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนชาวบ้านบริเวณดังกล่าวย่อมมีปัญหา กลายเป็นความยุ่งยากในการบริหารปกครองท้องที่ให้สงบเรียบร้อยได้

หน่วยงานราชการอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกัมพูชา ย่อมเกิดผลกระทบในทำนองเดียวกัน ทั้งนี้รวมถึงข้าราชการและประชาชนคนไทยที่พำนักหรือเดินทางไปทำธุรกิจที่กัมพูชา และชาวกัมพูชาที่พำนักอยู่ในประเทศไทยด้วย

2.1.3 ความยากลำบากในการกล่อมเกลாத่างการเมือง และการสื่อสารทางการเมือง

จากผลการวิเคราะห์ระบบการเมืองไทยตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ซึ่งพบว่า หน้าที่ทางด้านการสื่อสารทางการเมืองและการกล่อมเกลาท่างการเมืองยังอ่อนด้อย เป็นสาเหตุประการสำคัญที่สภาพแวดล้อมทางการเมืองเกิดความตึงเครียดเห็นแตกแยก นำไปสู่การต่อต้านคัดค้านอย่างรุนแรง ต่อนโยบายการสนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช จนสั่นคลอนความมั่นคงของรัฐบาล และต่อมาเมื่อเปลี่ยนเป็นรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ซึ่งยึดถือนโยบายตรงข้าม คือ คัดค้านการนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกของกัมพูชา นอกจากจะถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมการเมืองส่วนหนึ่งภายในประเทศไทยแล้ว ยังถูกต่อต้านคัดค้านอย่างหนักจากรัฐบาลและประชาชนชาวกัมพูชา สรุปแล้วไม่ว่ารัฐบาลไทยจะยึดถือนโยบายลักษณะใด สภาพแวดล้อมทางการเมืองก็ยังคงเกิดกระแสคัดค้านต่อต้านจนยากที่จะปรับตัวสู่ดุลยภาพได้ ในกรณีนี้รัฐบาลไทยคงไม่อาจปล่อยให้การสื่อสารทางการเมือง และการกล่อมเกลาท่างการเมืองดำเนินการไปตามกลไกระบบการเมือง โดยสื่อมวลชน สถาบันการ

ศึกษา หรือสถาบันครอบครัว ฯลฯ ตามปกติวิสัยต่อไปได้ จำเป็นจะต้องยื่นมือเข้ามาเร่งรัดกิจกรรมเหล่านี้ เพื่อให้กระแสความขัดแย้งลดทอนลงจนสามารถปรับตัวสู่ดุลยภาพได้ในที่สุด แต่เนื่องจากปัญหาปราสาทพระวิหารถูกปฏิบัติโดยกระแสการเมือง ตามทฤษฎีพฤติกรรมกลุ่มมากจนเกิดความสับสนในข้อมูลและข้อเท็จจริง ความขัดแย้งเชิงความคิด และกระแสชาตินิยมจนกลายเป็นบาดแผลลึกในสังคมไทย จึงนับเป็นการยากต่อการเยียวยาโดยการสื่อสารทางการเมืองเพื่อให้เข้าใจข้อมูลข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง และการกล่อมเกล่าให้เกิดการยอมรับและปรับทัศนคติใหม่

2.2 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

2.2.1 ผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยว การค้าขายบริเวณชายแดนและการค้าการสัญจรข้ามพรมแดนไทย-กัมพูชา

ในยามปกติ ธุรกิจการท่องเที่ยวและการค้าขาย การสัญจรในบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา โดยเฉพาะบริเวณเข้าพระวิหารค่อนข้างคึกคัก แต่ละวันมีนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมปราสาทพระวิหารและบริเวณรายรอบค่อนข้างมาก ซึ่งมีผลให้การค้าขาย การเดินทางในบริเวณนั้นคึกคักไปด้วย แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ขัดแย้งทางการเมืองระหว่างไทยกับกัมพูชาขึ้นเมื่อใดมักจะทำให้เกิดความตึงเครียดในบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาจนต้องปิดพรมแดนในจุดต่างๆ และบางครั้งยังเกิดการต่อสู้กันประปรายจากกองกำลังทั้ง 2 ฝ่าย ก่อให้เกิดความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งเป็นผลกระทบโดยตรงต่อธุรกิจการท่องเที่ยว การค้าขาย และการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนบริเวณไทย-กัมพูชา ซึ่งแม้เมื่อเหตุการณ์คืนสู่สภาวะปกติสามารถเปิดพรมแดนสัญจรไปมาได้แล้วก็ตาม แต่ธุรกิจการท่องเที่ยวก็ยังคงต้องใช้เวลานานเพื่อเรียกความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวที่จะกลับมาท่องเที่ยวด้วยความปลอดภัยเหมือนเดิม การกำหนดนโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลไทย ต่อกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก ทั้งรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตของประชาชนในบริเวณชายแดนมาก และจะยังก่อให้เกิดผลกระทบในลักษณะนี้ต่อไปอีกหากไม่สามารถปรับแก้ไขนโยบายเพื่อลดความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชาให้เบาบางลง

2.2.2 ผลกระทบต่อโครงการความร่วมมือไทย-กัมพูชา

ในหลายปีที่ผ่านมา ไทยกับกัมพูชาได้มีข้อตกลงในการดำเนินโครงการความร่วมมือไทย-กัมพูชา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมร่วมกันหลายโครงการ เช่น โครงการพัฒนาเครือข่ายเชื่อมโยงคมนาคมทางบก การแบ่งเขตทางทะเลและการพัฒนาพื้นที่ร่วมในพื้นที่ใกล้ทวิปที่ไทยกับกัมพูชาอ้างสิทธิทับซ้อนกัน การเปิดจุดผ่านแดนถาวรแห่งใหม่ที่อำเภอรัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว การปักปันหลักเขตแดนตลอดแนวชายแดน 798 กม. รวมทั้งการพัฒนาบริเวณรายรอบ

ปราสาทพระวิหารและโครงการความร่วมมือด้านอื่นๆ เมื่อเกิดความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างไทยกับกัมพูชาขึ้น จึงเกิดผลกระทบต่อการดำเนินการของโครงการความร่วมมือต่างๆ เหล่านี้ แม้จะสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งในทางการเมืองได้เป็นกรณีๆ แล้ว และความเชื่อมั่นเชื่อถือซึ่งกันและกันของเจ้าหน้าที่ทั้ง 2 ฝ่ายกลับคืนสู่ระดับเดิมได้ แต่นโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลไทยต่อกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก ซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างไทยกับกัมพูชา เป็นระยะๆ จึงมีผลกระทบต่อโครงการความร่วมมือต่างๆ ระหว่างไทยกับกัมพูชา ให้ชะงักงัน ล่าช้า และในที่สุดต้องหยุดชะงักลง เมื่อรัฐบาลไทยประกาศยกเลิกบันทึกความเข้าใจ (MOU) ระหว่างไทยกับกัมพูชา ว่าด้วยพื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิ์ในไหล่ทวีปทับซ้อน ฉบับวันที่ 8 มิถุนายน 2544 และกัมพูชาประกาศให้หน่วยงานทุกระดับของกัมพูชาระงับการรับความช่วยเหลือจากไทย อันมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้ง 2 ฝ่ายอย่างกว้างขวาง

2.2.3 ผลกระทบต่อการค้า การลงทุน ข้ามชาติระหว่างไทยกับกัมพูชา

ภายหลังการสิ้นสุดสงครามกลางเมือง กัมพูชาได้พยายามฟื้นฟูเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง ด้วยความร่วมมือของมิตรประเทศ และได้เข้าเป็นสมาชิกของอาเซียน ในปี 2542 ด้วยความเอื้ออำนวยทางด้านภูมิศาสตร์ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ประเทศไทยได้กลายเป็นคู่ค้าที่สำคัญของกัมพูชาในหลายปีที่ผ่านมา นอกเหนือจากการค้าขายที่เพิ่มปริมาณขึ้นอย่างรวดเร็วแล้ว ยังมีการลงทุนของไทยในกัมพูชาอย่างกว้างขวาง แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างไทยกับกัมพูชาขึ้น เหตุการณ์ก็มักบานปลาย เกิดกระแสต่อต้านไทยในกัมพูชาอย่างรุนแรง ดังตัวอย่างเหตุการณ์การบุกเข้าเผาสถานทูตไทยในกรุงพนมเปญ ในปี 2547 เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนคนไทยที่พำนักอยู่ในกัมพูชา การค้า การลงทุนต้องหยุดชะงักและถดถอยไปตั้งต้นใหม่

นโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลไทย ต่อกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกในปี 2551 ซึ่งรัฐบาลพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองกับกัมพูชาแล้วก็ตาม แต่ก็ยังก่อให้เกิดกระแสต่อต้านไทยในกัมพูชา กล่าวหาว่าไทยไม่มีความจริงใจ และมีทีท่าว่าเหตุการณ์อาจจะบานปลายอีก แต่เมื่อคณะกรรมการมรดกโลกมีมติขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เหตุการณ์ในกัมพูชาจึงได้คลี่คลายลง แต่เมื่อรัฐบาลไทยส่งผู้แทนไปร่วมประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 33 ที่เมืองเซบิญา เพื่อคัดค้านมติการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ของคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ก็สร้างความขุ่นเคืองแก่รัฐบาลและประชาชนชาวกัมพูชาอีก จนไทยต้องส่งผู้แทนไปปรับความเข้าใจกับกัมพูชา ซึ่งไม่ค่อยได้ผลดีนัก และต่อมาความสัมพันธ์ของไทยกับกัมพูชาก็ตกต่ำถึงขั้นต่ำสุด เมื่อถึงขั้นเรียก

เอกอัครราชทูตกลับประเทศ จึงกล่าวได้ว่า นโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลไทย ต่อกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง กับกัมพูชาแล้วซ้ำอีกเช่นนี้ ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการค้าการลงทุนข้ามชาติระหว่างไทย กับกัมพูชาอย่างแน่นอน

2.3 ผลกระทบทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

2.3.1 ผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมภายในและระหว่างประเทศ

เมื่อรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ตัดสินใจลงนามในแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ที่ สนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกแต่ฝ่ายเดียว ได้ก่อให้เกิดกระแส คัดค้าน เกิดการวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชน นักวิชาการ กลุ่มกิจกรรมทางการเมือง และสื่อมวลชน อย่างกว้าง เกิดความตึงเครียดและความระส่ำระสายที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา จนเกิดการปะทะ สู้รบกันประปราย สูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของทั้ง 2 ฝ่าย และเมื่อเปลี่ยนรัฐบาลเป็นรัฐบาลนาย อภิสิทธิ์ ซึ่งดำเนินนโยบายคัดค้านและสงวนสิทธิในการขอปราสาทพระวิหารคืนมาเป็นของไทย ก็ เกิดการวิพากษ์วิจารณ์จากนักวิชาการและกลุ่มกิจกรรมการเมืองอีกฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะการวิพากษ์ วิจารณ์จากผู้นำรัฐบาล ประชาชน และสื่อมวลชนกัมพูชาอย่างรุนแรง มีความเสี่ยงสูงที่สถานการณ์ จะบานปลายลุกลามใหญ่โต คล้ายคลึงกับกรณีฝูงชนชาวกัมพูชาเดินขบวนบุกเผาสถานทูตไทยใน กัมพูชา เมื่อหลายปีก่อน

ตราบใด ที่รัฐบาลไทยยังไม่สามารถปรับจุดยืนในนโยบายเกี่ยวกับปราสาทพระวิหาร เพื่อลดหรือยุติความขัดแย้งกับกัมพูชาได้ ก็จะทำให้เกิดเหตุการณ์ไม่สงบในสังคมภายในและระหว่าง ประเทศทั้งสองต่อไป และยิ่งช้านานออกไปความขัดแย้งก็จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น นโยบายและการ ตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลไทย ต่อกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกนี้ จึงมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมทั้งภายในและระหว่างประเทศทั้งสอง อย่างมีนัยสำคัญ

2.3.2 การสูญเสียโอกาสในการฟื้นฟูบูรณสถานโบราณที่สำคัญร่วมกัน เพื่อเป็น ศูนย์เชื่อมโยงความนับถือศรัทธาและวัฒนธรรมของชาวไทยและกัมพูชา

ปราสาทพระวิหาร ก่อสร้างขึ้นโดยชาวขแมร์กัมพูชาหรือขอม โบราณติดต่อกันยาวนานหลายรัชสมัยกว่า 300 ปี ตั้งแต่กษัตริย์ “ยโสวรมันที่ 1” ถึง “สุริยวรมันที่ 1” เรื่อยมาจน “ชัยวรมันที่ 5-6” จนกระทั่งท้ายสุด “สุริยวรมันที่ 2” และ “ชัยวรมันที่ 7” จากพุทธศตวรรษที่ 15 ถึง 18 เป็น เทวสถานอันศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เพื่อบูชาพระศิวะ นับเป็นสถาปัตยกรรมอันน่าทึ่ง และเป็นมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมของบรรพชนขอมโบราณ ที่อาศัยอยู่ทั้งในกัมพูชาและใน ภาคอีสานของไทยในปัจจุบันเป็นศูนย์รวมของความศรัทธา เชื้อถืออันยาวนานของผู้คนทั้งสองฟาก

ฝั่งตั้งแต่สมัยที่ยังไม่มีพรมแดนติดกันมาจนถึงปัจจุบัน ไม่คำนึงถึงเชื้อชาติหรือสัญชาติ จึงไม่ต้องสงสัยว่าผู้คนในแถบนั้น ไม่ว่าจะเชื้อชาติใดสัญชาติใดที่มีความเชื่อ ความศรัทธาตรงกัน ก็จะขึ้นมาทำพิธีกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์ทางการค้าขายแลกเปลี่ยนกัน เป็นญาติพี่น้องกันบ้าง เกี่ยวดวงทางสมรสบ้าง ซึ่งเป็นการผูกพันทางสังคมและวัฒนธรรมระหว่างผู้คนสองฟากฝั่ง แม้ภายหลังจะมีการแบ่งแยกเขตแดนเป็นคนละประเทศ คือ ไทยกับกัมพูชา แต่ผู้คนทั้งสองฟากฝั่งในบริเวณนั้น ยังคงมีปฏิสัมพันธ์และผูกพันทางสังคมและวัฒนธรรมเช่นเดิม จนเมื่อเกิดข้อพิพาทในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิการครอบครองปราสาทพระวิหารระหว่างไทยกับกัมพูชา วิธีชีวิตของผู้คนทั้งสองฟากฝั่งบริเวณเขาพระวิหารก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป ด้วยข้อจำกัดทางด้านเขตแดนและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

เมื่อสงครามภายในประเทศกัมพูชาสิ้นสุด เกิดสันติภาพและความสงบสุขขึ้นในภูมิภาคนี้ รัฐบาลไทยเห็นว่า ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมที่ตกทอดจากอดีตสู่ปัจจุบัน คือ เป็นสมบัติร่วมของมวลมนุษยชาติที่ทรงคุณค่าที่ชาวไทยและชาวกัมพูชาทั้งสองฟากฝั่งควรมีโอกาสชื่นชมความงดงามด้านสถาปัตยกรรมของปราสาทพระวิหาร และโบราณสถานอื่นๆที่ตั้งอยู่รายรอบตัวปราสาท จึงจัดให้มีการประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมไทย-กัมพูชาขึ้น เมื่อ 31 พฤษภาคม และ 1 มิถุนายน 2546 เพื่อร่วมมือกันพัฒนาเขตพระวิหารและบูรณปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหาร เพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพและความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นและยั่งยืนระหว่างสองประเทศ และเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชนไทยกับกัมพูชาในทุกๆ ด้าน เช่น การสร้างรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่นจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว สนับสนุนการเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และศิลปะวัฒนธรรม การอนุรักษ์และรักษาคุณค่าทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ของโบราณสถาน เป็นต้น ผลจากการประชุมครั้งนั้นก่อให้เกิดโครงการร่วมมือด้านต่างๆ ตามมาอีกมากมาย แต่เมื่อเกิดความขัดแย้งทางการเมือง สืบเนื่องจากกรณีการนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกของกัมพูชา ย่อมมีผลกระทบต่อโครงการร่วมมือต่างๆ เหล่านี้อย่างมาก โดยเฉพาะโอกาสฟื้นฟูพัฒนาเขาพระวิหาร บูรณะปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหารร่วมกัน เพื่อเป็นศูนย์เชื่อมโยงความนับถือศรัทธา และวัฒนธรรมของชาวไทยและชาวกัมพูชา นั้นสูญสลายไปโดยปริยาย

2.3.3 ความเสี่ยงต่อการเกิดกระแส“คลั่งชาตินิยม(Chauvinism)”ในหมู่ประชาชนไทย

เมื่อรัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช ออกแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา สนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก ก็เกิดการทักท้วง คัดค้าน ในสังคมไทย องค์กรในระบบการเมืองไทยก็เริ่มเคลื่อนไหวตามทฤษฎีพฤติกรรมกลุ่ม การหิบบกเรื่องปราสาทพระวิหารขึ้นอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติในวุฒิสภาก็ดี การอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในสภาผู้แทนราษฎรก็ดี รวมทั้งการยื่นเรื่องต่อศาล

ปกครองกลางที่ดี การขึ้นถดถอยและดำเนินคดีอาญาต่อผู้เกี่ยวข้องก็ดี ทั้งหมดเป็นผลมาจากการพยายามทำหั่นกันในการการเมืองภายในของไทยทั้งสิ้น ที่สำคัญคือ ได้มีการหยิบยกประเด็นดังกล่าวพร้อมด้วยข้อมูลที่ไม่ชัดเจนและไม่ถูกต้องสมบูรณ์ ไปปลุกระดมกันในหมู่ประชาชน เช่น ในทำนองให้เห็นว่า ไทยเราจะเสียดินแดนอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งบ้างก็ทำไปด้วยความเชื่อเช่นนั้นจริงๆ บ้างก็ทำไปด้วยเล่ห์กลเกมการเมือง ที่จะใช้ “ชาตินิยม (Nationalism)” หรือ “คลั่งชาตินิยม (Chauvinism)” ไปทำลาย “ประชานิยม” สังคมไทยซึ่งยังเป็นสังคมที่อยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่าน (Prismatic Society หรือ Transitional Society) ที่ประชาชนส่วนใหญ่บริโภคข้อมูลข่าวสารที่หลงใหลในยุคโลกาภิวัตน์ โดยขาดวิจารณญาณที่ดี และส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อตามข้อมูลที่ปลุกฝังไว้ผิดๆ ในอดีต ก็คล้อยตาม เกิดกระแสคัดค้านต่อต้าน นโยบายของรัฐบาล และต่อต้านประเทศกัมพูชาไปในตัว

ความจริง ชาตินิยม(Nationalism) เป็นสิ่งที่ดีและจำเป็น เพื่อความเป็นปึกแผ่นแน่นหนาสามัคคีของคนในชาติ ชาติใดที่ไม่มีชาตินิยมก็จะเจริญได้ยาก แต่ความคลั่งชาติ (Chauvinism) ที่สำคัญผิดคิดว่าชาติตนยิ่งใหญ่กว่า สำคัญกว่า ชาติอื่น จนครองสติไม่ได้ ไร้เหตุไร้ผล นั้น ได้นำมาซึ่งความเสียหายต่อมวลมนุษยชาติมากต่อมากแล้ว ประสบการณ์คลั่งชาติของคนเยอรมันที่กระทำต่อชาวยิว เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือความคลั่งชาติของคนกัมพูชาบางส่วนที่เผาสถานทูตไทยในกรุงพนมเปญ เมื่อ 2547 ก็ตาม ล้วนแต่แสดงโทษมหันต์ของความคลั่งชาติ ทั้งสิ้น

ผลจากการที่รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช กำหนดนโยบายและออกแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เพื่อสนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก โดยขาดการปูพื้นข้อมูลข่าวสาร โดยการสื่อสารทางการเมืองและการกล่อมเกลாதทางการเมืองที่ดีเพียงพอ จึงไม่สามารถตัดทานการปลุกระดมกระแสชาตินิยมในหมู่ประชาชน จนเกิดกระแสต่อต้านรัฐบาลกัมพูชาอย่างกว้างขวาง ในขณะที่เดียวกันคู่กรณีคือกัมพูชาก็อาจมีการปลุกระดมให้เกิดกระแสคลั่งชาติเพื่อตอบโต้ไทยได้เช่นกัน จึงเป็นความเสี่ยงที่จะเกิดกระแสคลั่งชาติกันทั้ง 2 ฝ่าย เป็นการสร้างความเสียหายแก่ทั้ง 2 ฝ่ายโดยไม่จำเป็น

2.4 ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

2.4.1 ความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชาเสื่อมทรามตกต่ำลงทุกด้าน

สืบเนื่องจากความขัดแย้งทางการเมือง ที่เกิดขึ้นจากความไม่คงเส้นคงวาของนโยบายรัฐบาลไทย ต่อกรณีที่กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก ก่อให้เกิดความขุ่นเคืองทั้งในระดับผู้นำรัฐบาลและประชาชนทั่วไป มีผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาเสื่อมทรามตกต่ำลงทุกด้าน ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม แม้ทั้งสองฝ่ายจะพยายามหาทางเจรจา

ปรับความเข้าใจเพื่อแก้ไขสถานการณ์ไม่ให้ลุกลามเป็นปัญหาใหญ่ แต่ก็แก้ไขได้บ้างในปัญหาเฉพาะหน้า เฉพาะกรณี ไม่สามารถแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนได้ โครงการความร่วมมือไทย-กัมพูชาหลายโครงการต้องชะงักและยุติลงหรือทบทวนใหม่ การค้าการลงทุนระหว่างไทยกับกัมพูชาชะงักตัวลง เกิดความตึงเครียดบริเวณแนวชายแดนโดยเฉพาะบริเวณเขาพระวิหารเป็นระยะๆ ซึ่งยุ่งยากต่อการรักษาความสงบและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของทั้งสองฝ่าย ธุรกิจการท่องเที่ยวและการค้าข้ามพรมแดนต้องสะดุดหยุดชะงัก ล้วนสร้างความเสียหายแก่ทั้งสองฝ่าย และยิ่งนานวันออกไปปัญหาความขัดแย้งเหล่านี้ก็จะยังถูกเพาะบ่มให้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น トラบาคที่รัฐบาลทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะรัฐบาลไทยไม่สามารถปรับจุดยืนทางนโยบายให้เป็นที่ยอมรับซึ่งกันและกันได้

2.4.2 ผลกระทบต่อจิตวิญญาณของอาเซียนที่จะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปี พ.ศ. 2558

ประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศของอาเซียน ได้ทำข้อตกลงกันว่า จะรวมตัวกันขึ้นต้นเป็นประชาคมอาเซียน ในปี ค.ศ. 2015 หรือ พ.ศ. 2558 เพื่อเสริมสร้างพลังในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในประชาคมโลก ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับวิวัฒนาการของสหภาพยุโรป ซึ่งเริ่มจากการรวมตัวกันเป็นตลาดร่วมยุโรป ต่อมาเป็นประชาคมยุโรป และเป็นสหภาพยุโรป ในปัจจุบัน

แต่ประชาคมอาเซียนจะมีคุณลักษณะที่พิเศษกว่า กล่าวคือ มีกฎบัตรร่วมกัน (ASEAN Charter) ที่กินความกว้างกว่า ไม่จำกัดเพียงมิติทางเศรษฐกิจและการเมืองเท่านั้น แต่มีการเน้นในความสำคัญที่มีค่านิยมมนุษยธรรม โดยเฉพาะมุ่งหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่เอื้ออาทรหรือร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน (Caring) และการเป็นสังคมแบ่งปันกัน (Sharing) ซึ่งเป็นจิตวิญญาณของอาเซียนที่มีความสำคัญยิ่ง แต่ประเทศไทยยังคงอยู่ในภาวะวิกฤตและสับสน เกิดการขัดแย้งทางการเมืองและปัญหาสิทธิครอบครองดินแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน จนส่งผลกระทบต่อจิตวิทยาของสังคมโดยรวม

นโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลต่อกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกนี้ ยังคงทิ้งปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ความขัดแย้งในด้านสิทธิพื้นที่พรมแดน ความหวาดระแวงสงสัย และความไม่เชื่อถือเชื่อใจซึ่งกันและกัน ระหว่างรัฐบาลและประชาชนของไทยกับกัมพูชาไว้ เป็นการบั่นทอนความพยายามของประชาชนทั้ง 2 ประเทศที่จะอยู่ร่วมกัน ทำการค้าขายการลงทุนร่วมกัน อาศัยซึ่งกันและกันอย่างสันติสุข ซึ่งมีผลกระทบต่อจิตวิญญาณของอาเซียนที่จะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับด้านสังคมมนุษยธรรมร่วมกันอย่างจริงจัง ต่อไป

2.4.3 ความเสี่ยงต่อการสูญเสียสิทธิในดินแดนอย่างถาวร

ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างไทยกับกัมพูชา ที่อยู่ในสภาพตกต่ำลงนี้ รัฐบาลไทยได้พยายามเจรจากับฝ่ายกัมพูชา เพื่อเปิดการเจรจาแก้ไขปัญหากันเองเพียงสองฝ่าย ซึ่งทางกัมพูชาก็ยินดีตกลงด้วย เพราะยังต้องอาศัยความร่วมมือจากไทยอีกหลายด้าน แต่ต่อมาเมื่อความขัดแย้งรุนแรงขึ้นจนไม่สามารถเจรจาทหาข้อยุติด้วยดีได้ กัมพูชาก็อาจอาศัยองค์กรในประชาคมโลกเข้ามาร่วมเจรจา เพื่อให้ได้ข้อยุติ ซึ่งดูเหมือนกัมพูชาค่อนข้างมั่นใจว่า กัมพูชามีหลักฐานข้อมูลที่หนักแน่นกว่า อยู่ในฐานะที่ดีกว่าในสายตาของประชาคมโลก

ความจริง ความขัดแย้งเรื่องปราสาทพระวิหารระหว่างไทยกับกัมพูชาไม่ได้เกิดเฉพาะระหว่างสองประเทศนี้ แต่อยู่ในบริบทการเมืองระหว่างประเทศที่กว้างขวางกว่านั้นมาก

ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณ โณ ตั้งข้อสังเกตว่า “.....กรณีพิพาทตั้งแต่ปี 2484 ก็มีมหาอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งสิ้น เริ่มตั้งแต่การประท้วงไทยที่ส่งผู้ดูแลเข้าไปในตัวปราสาท ก่อให้เกิดการประท้วงจากฝ่ายฝรั่งเศสและกัมพูชา แม้ในคดีปราสาทพระวิหารเอง ฝ่ายไทยก็ระแวงฝรั่งเศสตลอดเวลา ดังจะปรากฏในรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบเป็นระยะๆ ว่า ฝรั่งเศสแกล้งว่าจะเป็นกลาง แต่ในความเป็นจริงกลับให้ใช้สถานทูตฝรั่งเศสที่กรุงเทพฯ เป็นสถานที่ยื่นฟ้องของกัมพูชา ทั้งยังติดต่อสอบถามพยานฝ่ายไทยถึงเรื่องต่างๆ ทำให้เราเชื่อว่าฝรั่งเศส “ถือหาง” กัมพูชา

แม้จีนแผ่นดินใหญ่ ซึ่งขณะนั้นยังไม่ได้เป็นสมาชิกสหประชาชาติ เพราะจีนได้หวั่นยังได้รับการรับรองจากมหาอำนาจตะวันตกอยู่ในบริบทสงครามเย็น ทั้งสองจีนก็ถูกลากเข้ามาพัวพันด้วย โดยมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า ความขัดแย้งไทย-กัมพูชา เป็นที่ปรารถนาของจีนแผ่นดินใหญ่ และผู้ตั้งข้อสังเกตนี้ ก็คือ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีไทยเองในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2505 นอกจากนั้น ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นจีนได้หวั่น(นายเวลลิงตัน กู) เอง ก็เขียนความเห็นขัดแย้งคำพิพากษายาวพอๆ กับคำพิพากษาอธิบายข้ออ้างทางฝ่ายไทยว่า ควรรับฟังมากกว่าทางกัมพูชา เพื่อสรุปว่า ‘ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า เหตุผลซึ่งเป็นคำพิพากษามีได้อาศัยเป็นมูลฐาน ไม่อาจรับฟังได้ทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย’ ซึ่งเป็นคุณแก่ฝ่ายไทย มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าเป็นเช่นนี้เพราะไทยในยุคสงครามเย็นนั้นอยู่ข้างโลกเสรี ในทำนองเดียวกับจีนได้หวั่น สำหรับท่าทีของสหรัฐอเมริกาเอง บุคคลผู้อยู่ในเหตุการณ์การต่อสู้คดีในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศก็บอกผู้เขียนว่า มีความโน้มเอียงไปในทางหนุนกัมพูชาด้วยเหตุผลที่ว่า ไทยอยู่ในค่ายโลกเสรีเต็มที่แล้ว ไม่มีอะไรต้องกังวล แต่กัมพูชายังมีท่าที “ลูกผี-ลูกคน” คือยังไม่รู้ว่าอยู่ข้างไหน การเอาชนะใจผู้นำกัมพูชาด้วยการสนับสนุนคดีนี้อยู่ลับๆ เป็นความหวังของสหรัฐอเมริกาที่จะ “ซื้อใจ” กัมพูชาให้เข้ามาอยู่ในค่ายโลกเสรี

จริงเท็จอย่างไรไม่มีใครรู้ได้ แต่สิ่งที่แน่นอนก็คือ เมื่อชาติเล็กๆ 2 ชาติ ชัดแย้งกัน มหาอำนาจก็จะต้องมีบทบาทไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง จะว่าไม่สำคัญก็ได้ เพราะมหาอำนาจ 5 ชาติ สมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (Security Council) เป็นผู้รักษาความ สักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษาศาลโลก และเราเองก็เคยถูกกัมพูชาฟ้องไปยังคณะมนตรีความมั่นคงแห่ง สหประชาชาติแล้วในปี 2509 ว่า “ไม่เคารพคำพิพากษา...”(บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2551:53-54)

ในบริบทการเมืองระหว่างประเทศ เช่นนี้ หากข้อขัดแย้งทางการเมืองระหว่างไทยกับ กัมพูชาอันสืบเนื่องจากกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก ยึดเชื้อหรือบาน ปลายไปถึงเรื่องสิทธิการครอบครองดินแดนในพื้นที่ทับซ้อนซึ่งต่างฝ่ายต่างอ้างสิทธิ์ และไม่สามารถตกลงกันได้ มีความเป็นไปได้สูงที่ฝ่ายกัมพูชาจะนำปัญหานี้ร้องต่อคณะมนตรีความมั่นคง แห่งสหประชาชาติหรือต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นสิทธิการ ครอบครองพื้นที่ในบริเวณรอบปราสาทพระวิหาร เพื่อให้คำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่าง ประเทศคดีปราสาทพระวิหารในปี 2505 สมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้น ซึ่งนับเป็นความเสี่ยงสำหรับ ประเทศไทยว่า นอกจากจะไม่มีสิทธิครอบครองตัวปราสาทพระวิหาร และผืนแผ่นดินที่ตัวปราสาท พระวิหารตั้งอยู่แล้ว ยังอาจเสี่ยงที่จะต้องสูญเสียสิทธิการครอบครองพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตาราง กิโลเมตร เป็นการถาวรอย่างสิ้นเชิงตามไปด้วย

3. การวิเคราะห์แนวทางปรับปรุงแก้ไขนโยบายและแนวปฏิบัติของรัฐบาล เพื่อลดหรือ ระวังผลกระทบในระยะยาว

ผลการวิเคราะห์ผลกระทบในข้อ 2 ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาผลกระทบส่วนใหญ่เกิดจาก องค์กรในระบบการเมืองไม่ได้กระทำหน้าที่ได้ดีเพียงพอตามบทบาทกลไกของระบบการเมือง โดยเฉพาะทางด้านการสื่อสารทางการเมืองและการกลมกลืนทางการเมือง เมื่อเกิดเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงทางการเมือง ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมือง จึงเกิดผลกระทบที่ยากต่อการ ปรับตัวสู่ดุลยภาพได้โดยง่าย

จึงควรปรับปรุงแก้ไข เกี่ยวกับนโยบายและแนวปฏิบัติต่างๆ ของรัฐบาล เพื่อลดหรือ ระวังผลกระทบเชิงลบในระยะยาว

3.1 ไม่สร้างกระแสคลั่งชาติเพื่อสนับสนุนนโยบายทางการเมือง หรือไม่กำหนดนโยบายการเมืองตามกระแสคลั่งชาติ ซึ่งเสี่ยงต่อการนำไปสู่หายนะ

ดังที่กล่าวแล้ว ชาตินิยม(Nationalism) เป็นสิ่งที่ดีและจำเป็น เพื่อความเป็นปึกแผ่นแน่นหนา สามัคคีของคนในชาติ ชาติใดที่ไม่มีชาตินิยมก็มักจะไม่เจริญ แต่ความคลั่งชาติ (Chauvinism) ที่สำคัญคือว่าชาติตนยิ่งใหญ่สำคัญกว่าชาติอื่น คลั่งชาติจนครองสติไม่ได้ ไร้เหตุผล นั้น รังแต่จะนำมาซึ่งหายนะ สร้างความเสียหายต่อทั้งชาติของตนและชาติอื่น หรือต่อมนุษยชาติทั้งมวล

ฉะนั้น การกำหนดนโยบายการเมือง โดยเฉพาะนโยบายการเมืองด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยการเกาะกระแสชาตินิยมอย่างไม่ลืมหูลืมตา ก็มีความเสี่ยงที่บางครั้งอารมณ์ของกระแสสังคมการเมืองภายในประเทศ ชักพาให้เลยเถิดจากชาตินิยมไปเป็นความคลั่งชาติ เมื่อไปกระทบหรือปะทะกับชาตินิยมหรือความคลั่งชาติของประเทศอื่นเข้า ก็จะเกิดปัญหาขัดแย้งบานปลายระหว่างประเทศ หรือฐานะของประเทศในสายตาประชาคมโลกตกต่ำเสื่อมทรามลง

รัฐบาลจึงจำเป็นต้องระมัดระวังในการกำหนดนโยบายการเมืองที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มิให้เสี่ยงต่อการก่อให้เกิดความคลั่งชาติหรือชาตินิยมเกินขอบเขต และในทางกลับกันก็ไม่ควรสร้างกระแสความคลั่งชาติหรือชาตินิยมเกินขอบเขต เพื่อสนับสนุนนโยบายการเมืองของตน มิฉะนั้นจะเป็นการเสี่ยงอย่างสูงที่จะบานปลายให้เกิดหายนะสร้างความเสียหาย ทั้งต่อชาติตนเองและหรือชาติอื่นๆ ที่ยากต่อการควบคุมหรือแก้ไขได้

3.2 ควรเร่งรัดการกล่อมเกลாதองการเมือง(Political Socialization) เพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ที่เข้มแข็ง

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่พูดง่ายแต่ทำยาก ประชาชนคนไทยอ่อนด้อยและล้าหลัง ทั้งด้านความรู้และวัฒนธรรมทางการเมือง ครั้นจะปล่อยให้ประชาชนค่อยๆ พัฒนาเรียนรู้ ทำความเข้าใจด้วยตนเองควบคู่ไปกับการพัฒนาการเมืองและประชาธิปไตยภาคประชาชน อาจจะไม่ทันการหรือบรรลุเป้าหมาย เพราะเทคโนโลยีด้านการสื่อสารในยุคโลกาภิวัตน์เจริญก้าวหน้ามากขึ้น จนไม่เป็นอุปสรรคต่อประชาชนทั่วไปที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ แต่เนื้อหาของข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นต่างหากที่ไม่ได้รับการปรับปรุงและกลั่นกรอง มีทั้งข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและที่ผิดเพี้ยน ทั้งที่ผิดเพี้ยนโดยจงใจและไม่ตั้งใจ ปะปนอยู่มากมายจนสร้างความสับสนแก่ประชาชนทั่วไปที่เข้าถึงข้อมูลข่าวสารทั้งที่ถูกต้องและผิดเพี้ยน การขาดดุลยพินิจที่ดีเพียงพอที่จะแยกแยะ ทำให้การกล่อมเกลาทองการเมืองไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรและไม่สามารถสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เข้มแข็งขึ้นได้

จึงเป็นการสมควรที่รัฐควรให้ความสำคัญต่อการกล่อมเกลາทางการเมือง โดยเร่งรัดพัฒนา การเรียนรู้ และปรับความเข้าใจที่เคยผิดเพี้ยนให้ถูกต้อง แก่ประชาชนทั่วไปในสังคมในทุกมิติ ทุกระดับ ในสถาบันต่างๆ เช่น

(1) สถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม แต่มีความสำคัญอย่างมากต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง เพราะโครงสร้างและโยงใยสัมพันธ์ภายในครอบครัว มีระดับ ที่ประกอบด้วยความเป็นผู้นำ ความศรัทธาเชื่อถือ ความรัก ความอาทรที่จริงใจ จะช่วยให้การอบรมกล่อมเกลามีประสิทธิภาพสูง ประเด็นสำคัญผู้นำครอบครัวควรมีหรือได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง หรืออาศัยความมีอาวุโสและประสบการณ์ สามารถใช้ดุลยพินิจแยกแยะข้อมูล และเลือกสรรใช้ ส่วนที่ถูกต้อง มิฉะนั้นกลับจะสร้างความผิดเพี้ยนผิดพลาดให้ขยายตัวมากขึ้นได้เช่นกัน

(2) สถาบันการศึกษา นับเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่อบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในขั้นพื้นฐานแก่เยาวชนที่มีประสิทธิผลมากที่สุด เพราะนับเป็นหน้าที่หลักของสถาบันการศึกษาทั้งหลาย อยู่แล้ว ประเด็นสำคัญอยู่ที่การเลือกสรรกลั่นกรองเอาข้อมูลข่าวสารความรู้ที่ถูกต้องมาใช้ในการสั่งสอนอบรมกล่อมเกลา หากนำข้อมูลข่าวสารที่ผิดเพี้ยนมาใช้จะกลายเป็นการปลุกฝังความคิดความเข้าใจที่ผิดๆ แก่เยาวชน ซึ่งยากต่อการปรับปรุงแก้ไขในภายหลัง และยังส่งผลเสียหายากยิ่งขึ้นอีก เมื่อนำข้อมูลที่ผิดเพี้ยนเหล่านั้นไปเผยแพร่ต่อโดยไม่ได้ตั้งใจ

มีผลงานศึกษาวิจัย ระบุว่า ความรู้ที่สังคมไทยมีกับเพื่อนบ้านยังล้าหลังและไม่ได้ถูกจัดระบบเสียใหม่ให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เห็นได้ว่าในแวดวงการศึกษายังขาดหลักสูตร การศึกษาที่มีคุณภาพ ขณะที่ก็ยังขาดทรัพยากรมนุษย์ในจำนวนที่เหมาะสม ทั้งยังขาดศูนย์ศึกษา หรือห้องสมุดที่สมบูรณ์เกี่ยวกับประเทศรอบด้านหรืออาเซียนโดยรวม และถึงแม้ความรู้ที่มีในสังคมไทยที่เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านจะได้เคยถูกจัดระบบมาบ้าง แต่ความรู้ส่วนใหญ่ก็ล้าสมัย เพราะได้ถูกจัดระบบขึ้นในยุคสงครามเย็น และจากยุคนั้นเป็นต้นมายังไม่ปรากฏการจัดระบบใหม่ ให้พร้อมเผชิญกับคำถามและปัญหาใหม่ๆ ทำให้องค์ความรู้ที่มีกลายเป็นอุปสรรคต่อการสร้างการ รับรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง และตอบสนองได้กับเงื่อนไขของสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป นอกจากนี้ โลกทัศน์ของประชาคมไทยที่มีต่อประเทศรอบด้านไม่ได้เปลี่ยนไปจากเดิมเท่าไรนัก คนไทยยังคง เพื่อนบ้านด้วยสายตาค่อนข้างจะดูถูกดูหมิ่นหรือบางครั้งถึงกับมองในฐานะของกลุ่มสงคราม ซึ่งย่อมไม่ เอื้อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับเพื่อนบ้านที่ถูกต้องได้(สุเนตร ชุตินทรานนท์ 2552 : คำนำ ,หน้า 12)

จึงมีนักวิชาการหลายกลุ่ม เรียกร้องให้กระทรวงศึกษาธิการเร่งรัดการจัดระบบใหม่ ปรับปรุงเนื้อหาในแบบเรียนต่างๆ ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ ของโลกที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า

ถ้าหลังมาก เพราะเนื้อหาส่วนใหญ่ยังคงยึดแนวแบบเรียนเก่าในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่มุ่งก่อให้เกิดจิตสำนึกด้านชาตินิยมตามนโยบายของรัฐบาลสมัยนั้น เป็นประวัติศาสตร์ “ตัดตอน” ที่บอกเล่าถึงการเสียดินแดนในโอกาสต่างๆ แต่ละเว้นไม่กล่าวถึงการได้มาของดินแดนเหล่านั้นว่า ได้มาอย่างไร เมื่อไร ทำให้เข้าใจไขว้เขวว่าเป็นของไทยมาแต่ต้น ซึ่งเราควรมีสัทธาเรียกคืน เป็นต้น (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ 2551:43)

บัดนี้โลกได้พัฒนา และเปลี่ยนแปลงไปมาก หมคยุดที่จะพัฒนาชาติให้เข้มแข็งโดยการขยายดินแดนหรือการสู้รบ แต่เป็นยุคใหม่ที่ต้องพัฒนาชาติให้เข้มแข็งโดยการพัฒนาด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และความร่วมมือระหว่างประเทศ แบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์จึงควรมีการชำระ ให้มีเนื้อหาที่ถูกต้องครอบคลุมครบถ้วนยิ่งขึ้น ส่งเสริมความร่วมมือและความสัมพันธ์อันดีระหว่าง ประเทศเพื่อนบ้าน และสะท้อนให้เห็นจิตวิญญาณของประชาคมอาเซียนที่เราจะร่วมรวมตัวกันใน อนาคตอันใกล้

(3) องค์การชุมชนและประชาสังคม นับเป็นหน่วยย่อยขององค์กรในระบบการเมือง ที่มี กิจกรรมด้านการเมืองการปกครองที่เข้มข้นและต่อเนื่อง เป็นการรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่มีสถาน ภาพคล้ายคลึงกัน มีโอกาสแสดงปฏิกิริยาตอบโต้ซึ่งกันและกันบ่อยครั้ง พอที่จะกำหนดหลักการ และแบบแผน แนวคิด ในทัศนะทางการเมืองร่วมกัน หรือมีสิ่งๆที่เรียกว่า ผลประโยชน์ทางการเมือง ร่วมกัน การส่งเสริมให้เกิดองค์กรชุมชนและประชาสังคมในรูปแบบต่างๆ อย่างกว้างขวาง เป็นการ พัฒนาประชาธิปไตยและการเมืองภาคประชาชนโดยตรง การที่สมาชิกขององค์กรชุมชนหรือ ประชาสังคมต่างๆ มีโอกาสได้ศึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทัศนะทางการเมืองกันอย่างกว้างขวาง ย่อมเป็นกิจกรรมหลักในการอบรมกล่อมเกลாதองการเมืองที่จะสร้าง และคัดสรรบุคลากรที่เหมาะสม เข้ามาทำหน้าที่ต่างๆ ในระบบการเมือง ซึ่งจะช่วยให้ระบบการเมืองมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

(4) สื่อมวลชน เป็นกลไกสำคัญในระบบการเมืองที่ทำหน้าที่สื่อข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ในสังคมการเมืองทุกระดับและทุวงการอย่างมีประสิทธิภาพสูง ยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศใน ยุคโลกาภิวัตน์เจริญก้าวหน้าไปมากเพียงใดสื่อมวลชนไทยก็สามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เหล่านี้ พัฒนาการสื่อข้อมูลข่าวสารให้สะดวกรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูงขึ้นเท่านั้น สื่อมวลชนไทยจึงไม่มี ปัญหาที่ “สื่อ” แต่ก็มีปัญหาที่ “สาร” คือ เนื้อหาของข้อมูลข่าวสารที่มักไม่ค่อยได้คัดกรองหรือ ตรวจสอบความถูกต้องอย่างจริงจัง มีผลให้สังคมไทยบริโภคข่าวสารที่มักคิดเพี้ยน ไม่ตรงตาม ข้อเท็จจริงทำให้สังคมเกิดความสับสนแตกแยกในความคิดเห็น นับเป็นการอบรมกล่อมเกลาทอง การเมืองที่ไม่สร้างสรรค์และกลับจะก่อให้เกิดปัญหาต่อไปในระยะยาว สื่อมวลชนไทยจึงควร พัฒนาในการเสนอข้อมูลข่าวสารที่มีเนื้อหาถูกต้อง น่าเชื่อถือ และบทวิเคราะห์วิจารณ์ที่เที่ยงธรรม และสร้างสรรค์ แม้บางครั้งจะแตกต่างไปจากกระแสนิยมของประชาชนบ้างก็ตาม

(5) พรรคการเมือง ปกติพรรคการเมืองมิใช่องค์กรหลักในระบบการเมืองที่ทำหน้าที่กล่อมเกลாதองการเมืองแต่ทำหน้าที่รวบรวมผลประโยชน์ (Interest Aggregation) กล่าวคือรวบรวมความต้องการหรือผลประโยชน์ของประชาชนกลุ่มต่างๆ ที่ได้เรียกร้อง (Articulate) แล้วมาผสมผสานกันเป็นหมวดหมู่ หรือนำมาถ่วงปรองประนีประนอมกันให้มีรูปแบบซึ่งเป็นทางเลือกในการกำหนดนโยบาย (Policy Alternatives) สำหรับผู้มีอำนาจทางการเมือง เช่น รัฐบาลจะได้ทำการตัดสินใจกำหนดนโยบายหรือออกกฎข้อบังคับ (Rule Making) ในขั้นสุดท้าย เป็นปัจจัยนำออกของระบบการเมือง

แต่ในบริบทนี้ สังคมกลุ่มต่างๆ มีความต้องการที่ขัดแย้งหรือสวนทางกัน ก็จำเป็นต้องนับเอาความต้องการที่ขัดแย้งแตกต่างกันนี้เป็นปัจจัยนำเข้าเพื่อผสมผสาน และถ่วงปรอง ประนีประนอมกันด้วย ซึ่งในบางกรณีจำเป็นต้องทำการอบรวมกล่อมเกลากันให้มีผลให้กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ที่มีความต้องการขัดแย้งแตกต่างกันนี้ ปรับจุดยืนในความต้องการของกลุ่มตนให้ประนีประนอมยอมรับร่วมกันได้ ทั้งนี้ อาจจะกระทำร่วมกับสื่อมวลชนระดับผู้นำ สถาบันวิชาการ และประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยภาวะผู้นำ ความเชื่อถือ ศรัทธา และเครือข่ายอำนาจหน้าที่ของพรรคการเมืองเป็นแรงสนับสนุน

(6) รัฐบาล ซึ่งปกติทำหน้าที่ตัดสินใจกำหนดนโยบาย ตามทางเลือกต่างๆ ในการกำหนดนโยบาย (Policy Alternatives) ที่รวบรวมศึกษามา โดยออกกฎระเบียบข้อบังคับ (Rule-Making) และการนำกฎระเบียบข้อบังคับไปใช้ (Rule Application) นั้น ต้องให้ความสำคัญในด้านการสื่อสารทางการเมืองกับสาธารณชน ควรกระทำเป็นขั้นเป็นตอนตั้งแต่ต้น ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายทั้งเหตุและผลด้วยความชัดเจนโปร่งใส เพื่อให้สาธารณชนเข้าใจ เชื่อถือ และยอมรับถือเป็นการกล่อมเกลาทองการเมืองไปในตัว ไม่พึงชี้แจงเมื่อเกิดเหตุแล้ว เพราะจะมีผลทางจิตวิทยาว่ารัฐบาลพยายามปิดบัง ไม่สร้างความไว้วางใจ เชื่อถือ และคล้อยตาม

3.3 ให้ความสำคัญเรื่องกฎหมายระหว่างประเทศ

ปกติ ผู้คนในซีกโลกตะวันออก มักจะไม่ให้ความสำคัญกับกฎหมาย จนกว่าเรื่องจะบานปลายกลายเป็นข้อพิพาทที่หาทางออกทางอื่นไม่ได้แล้ว จึงนึกถึงกฎหมายและศาล แต่ในโลกแห่งความเป็นจริงซึ่งต้องรวมซีกโลกตะวันตกไว้ด้วยนั้น แต่ไหนแต่ไรมากกฎหมายเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดเรื่องหนึ่งเสมอ แม้ในเวลานี้มหาอำนาจโลกก็คืบหน้าสร้างกติกาต่างๆ ระดับระหว่างประเทศเป็นอนุสัญญา สนธิสัญญา ฯลฯ มากมายในเรื่องต่างๆ เพื่อจัดสรรผลประโยชน์ที่จะทำให้เขาได้ประโยชน์สูงสุด

ในบริบทเช่นนี้ เราจำเป็นต้องให้ความสำคัญในเรื่องกฎหมายระหว่างประเทศ ความเปลี่ยนแปลงของไทยในคดีปราสาทพระวิหารในปี 2505 นับเป็นบทเรียนที่ดี ซึ่งพิจารณาได้ดังนี้

ประการแรก ความไม่สนใจและใส่ใจในการประท้วง แผนที่ 1:200,000 ซึ่งฝ่ายฝรั่งเศสทำขึ้นหลังปี 2450 และพฤติกรรมอีกหลายประการของข้าราชการระดับสูงของไทยเรา ที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เห็นว่า เป็นการยอมรับแผนที่ดังกล่าวโดยปริยาย เป็นเหตุให้ฝ่ายไทย “ถูกปิดปาก” มิให้ยกข้อต่อสู้เรื่องความผิดพลาดของแผนที่ขึ้นอ้าง

ประการที่สอง คือ พฤติกรรมและคำพูดทุกอย่างซึ่งดูเหมือนจะไม่ใช้เรื่องกฎหมาย แต่เอาเข้าจริงเมื่อเกิดคดีขึ้น สิ่งเหล่านี้ถูกใช้นำไปตีความเห็นพฤติกรรมที่ส่งผลทางกฎหมายทั้งสิ้น ตัวอย่าง เช่น กรณีการเสด็จเยือนปราสาทพระวิหารของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี พระราชธิดาองค์โตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เป็นต้น

ประการที่สาม คือ ความโอนอ่อนผ่อนตามกระแสโลก โดยไม่ได้ระลึกถึงผลทางกฎหมายที่จะตามมาภายหลัง โดยเฉพาะกรณีที่กระทรวงการต่างประเทศมีหนังสือถึงเลขาธิการสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2493 ขยายการรับรองศาลประจํายุติธรรมระหว่างประเทศ (The League of Nations) ภายหลังจากที่ศาลดังกล่าวถูกยุบไปพร้อมกับสันนิบาตชาติ ในวันที่ 19 เมษายน 2489 การกระทำนี้ แม้เราพยายามต่อสู้ว่าไม่ใช่การรับรองศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (The International Court of Justice หรือ ICJ) หรือศาลโลก ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศโดยมติเอกฉันท์ก็วินิจฉัยว่าเป็นการยอมรับอำนาจศาลที่ตั้งขึ้นใหม่ตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติ

ประการสุดท้าย คือ การไม่ระมัดระวังในการสู้คดีโดยนำเรื่องที่ขัดกันเองมาเป็นข้อต่อสู้ เช่น การที่ไทยอ้างว่าได้ใช้อธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารมาช้านาน เพื่อพิสูจน์สิทธิของไทยเหนือปราสาทพระวิหาร แต่ในข้อต่อสู้เรื่องแผนที่ กลับยกข้อต่อสู้ว่า ไทยสำคัญผิดในการประพฤติกฎปฏิบัติอันเป็นการยอมรับแผนที่ ซึ่งศาลโลกก็เห็นว่าข้อต่อสู้ที่ขัดแย้งกันเช่นนี้รับฟังไม่ได้ หรือกรณีไทยต่อสู้ว่าการใช้แผนที่ที่ฝรั่งเศสทำ 1:200,000 นั้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยในเวลานั้นไม่มีใครทราบเรื่องปราสาทพระวิหารเลย จึงไม่ได้สนใจเครื่องหมายอันแสดงตัวปราสาทไว้อย่างชัดเจนบนแผนที่ จึงไม่ได้ทักท้วง แต่ในเอกสารที่ส่งศาลกลับระบุว่าปราสาท “ถูกค้นพบใหม่” โดยกรมหลวงสรรพสิทธิพร้อมข้าราชการและบุคคลสำคัญเป็นเวลา 9 ปีก่อนที่จะมีแผนที่ดังกล่าว ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศจึงเห็นว่า ข้อต่อสู้ที่ว่าเราไม่รู้ว่าปราสาทอยู่จึงไม่ได้ทักท้วงนั้นฟังไม่ขึ้น(บรรณคดี อวธรรม โฉม 2551:55-56)

ดังนั้น คำพูดและการกระทำทุกอย่างของคนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ใหญ่ของบ้านเมือง หรือผู้ที่มีอำนาจเต็มในการทำหน้าที่แทนรัฐไทย เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เอกอัครราชทูต หรือเจ้าหน้าที่คนสำคัญอื่นๆ ต้องกลั่นกรองให้รอบคอบเพราะบุคคลเหล่านี้จะพูดหรือแสดงพฤติกรรมอะไร ไม่ว่าสองฝ่ายหรือฝ่ายเดียว จะมีผลต่อความผูกพัน

ของประเทศทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศอาจใช้พหุติกรรมและพหุติการณ์ทุกอย่างทั้งการประกาศฝ่ายเดียว การแถลงต่อรัฐสภา ฯลฯ มาประกอบการตีความเจตนาของกลุ่มได้ทั้งสิ้น ความ“ปากไว”ของผู้แทนรัฐบาลไทยเหล่านี้ที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาจย้อนกลับมาสร้างความเสียหายแก่ประเทศชาติมหาศาลอย่างคาดไม่ถึง ทางที่ดีควร “สงวนท่าที” ไว้ให้มาก ส่วนพหุติกรรมต่างๆ ก็ควรระมัดระวัง เพื่อไม่ให้ถูกนำไปใช้ “ปิดปาก” เราเองเวลาเกิดคดีขึ้น

3.4 การปรับปรุงระบบการบริหารราชการแผ่นดิน ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ควรมีการปรับปรุงระบบการบริหารราชการแผ่นดิน ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีโอกาสพิจารณาไตร่ตรองประเด็นปัญหาได้สุขุมรอบคอบมากยิ่งขึ้น และเกิดความผิดพลาดทางเทคนิคน้อยลง ดังนี้

1) การปรับปรุงระบบการเสนอและพิจารณาเรื่องโดยคณะรัฐมนตรี

การเสนอเรื่องสำคัญให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ควรมีเรื่องจรรยาให้น้อยที่สุด ควรมีเวลาให้รัฐมนตรีแต่ละคนได้ใคร่ครวญไตร่ตรองโดยรอบคอบ โดยจะพิจารณาเสนอเรื่องเป็นวาระจรเฉพาะเรื่องที่ถูกเงินจำเป็นเร่งด่วน และเรื่องที่หากไม่พิจารณาแล้วจะเสียหายเท่านั้น อีกทั้งควรมีการแจกเอกสารให้คณะรัฐมนตรีรับทราบ เว้นแต่เรื่องที่เป็นเรื่องลับจริงๆก็อาจใช้วิธีแถลงด้วยวาจาได้

2) ควรใช้เวทีรัฐสภาที่รัฐบาลมีเสียงข้างมากอยู่แล้ว เป็นเวทีสร้างความชอบธรรมและอำนาจต่อรองให้รัฐบาล แม้จะล่าช้าบ้างก็เป็นช่องทางที่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญและหลักประชาธิปไตย ต่อแต่นี้ไปควรถือเป็นแนวปฏิบัติว่า เมื่อมีข้อสงสัยว่าเรื่องนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาหรือไม่ ก็ต้องตีความในลักษณะที่ส่งรัฐสภาพิจารณา มากกว่าพยายามเลี่ยง และถ้าเกรงว่าจะกระทบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือการชี้แจงอาจถูกนำไปอ้างอิงให้เกิดความเสียหายในภายหลัง ก็ให้เป็นเอกสิทธิ์ของรัฐบาลที่จะขอให้เป็นการประชุมลับ

3) การลงนามย่อ(Initial)ในเอกสารสำคัญใดๆ จะกระทำได้ต่อเมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว

4) เรื่องใดที่ไม่ต้องการให้เป็นหนังสือสัญญาที่มีผลตามกฎหมายระหว่างประเทศ ก็ให้เขียนระบุให้ชัดเจนในเอกสารว่าเป็นคำประกาศเจตนารมณ์ทางการเมืองที่ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย

5) การสื่อสารกับสาธารณชน ต้องกระทำเป็นขั้นเป็นตอนไปตั้งแต่ต้น ไม่พึงชี้แจงเมื่อเกิดเหตุแล้ว เพราะไม่มีน้ำหนัก ไม่น่าเชื่อถือ และไม่สร้างความไว้วางใจ

(บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2551: 69-70)

3.5 ให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา

ประเทศไทยกับกัมพูชา มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันมายาวนาน ไม่ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้น ประเทศไทยก็ต้องตั้งอยู่ในที่นี้และมีพรมแดนร่วมกับกัมพูชาเกือบ 800 กม. เรามีการค้าขายชายแดนต่อกัน มีแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน มีแม่น้ำโขงร่วมกัน มีวัฒนธรรม ศาสนา ใกล้เคียงกัน ประชาชนทั้งสองประเทศไปมาหาสู่กัน เป็นญาติเกี่ยวดองกัน เรายังมีความสัมพันธ์ร่วมกันในอาเซียน ในคณะกรรมการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขง และมีกิจกรรมร่วมกัน ปฏิสัมพันธ์กันอีกมากมายจนแทบนับไม่ถ้วน นับเป็นทุนทางสังคมที่มีคุณค่าของทั้งประเทศไทยและกัมพูชาด้วยกัน

ปัญหาปราสาทพระวิหาร เป็นเพียงปัญหาเดียวในความสัมพันธ์พหุมิติ การรักษาผลประโยชน์ของประเทศเรา เราก็ต้องทำ แต่ก็ต้องพยายามไม่ให้กระทบจนเสียความสัมพันธ์ทุกมิติ ดังที่เคยเกิดขึ้นในอดีต เมื่อเราตัดความสัมพันธ์ทางการทูตทั้ง 2 ครั้ง ระหว่างปี 2500-2509

ผู้นำในรัฐบาลซึ่งรับผิดชอบต่อบ้านเมืองจึงจำเป็นต้องคิดหาวิธี “จำกัดปัญหา” ไม่ให้ลุกลามไปทำลายพหุมิติแห่งความสัมพันธ์ ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่มีคุณค่า ซึ่งจำเป็นต้องคิดอย่างรอบคอบโดยอาศัยสติและปัญญา การศึกษาหาความรู้อย่างแท้จริงมากกว่าการใช้อารมณ์หรือเกาะตามกระแส

แม้ไทยกับกัมพูชาเป็นเพื่อนบ้านที่มีความสัมพันธ์ในมิติต่างๆ มายาวนาน แต่ประชาชนคนไทยโดยทั่วไปกลับมีความรู้ความเข้าใจประเทศกัมพูชาค่อนข้างน้อยและผิวเผิน ส่วนใหญ่เรียนรู้จากแบบเรียนสมัยยังเป็นเด็กนักเรียน ซึ่งมักเป็นข้อมูลเก่าที่ล้าสมัยและไม่ครบถ้วน และมักเชื่อว่าสิ่งที่ปรากฏในแบบเรียนคือความจริง การเรียนรู้กัมพูชาในลักษณะนี้ไม่เอื้อต่อการแสวงหาทางออกของปัญหาความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา หรือข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์อื่นใดทั้งสิ้น นอกจากนี้ ยังมีงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระดับความรู้ ความอยากเรียนรู้เรื่องของประเทศเพื่อนบ้าน และความสนใจเรียนรู้ภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน ในหมู่นักศึกษามหาวิทยาลัยในหมู่ประเทศสมาชิกอาเซียน พบว่านักศึกษาไทยเมื่อเปรียบเทียบกับนักศึกษาในประเทศ ASEAN อื่นๆแล้ว อยู่ในอันดับแทบจะรั้งท้าย (จุลณี เทียนไทย และ Eric Thompson 2008 :16,63)

ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็น ที่รัฐบาลต้องให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ของไทยกับกัมพูชา ควรมี “ศูนย์กัมพูชาศึกษา” หรือ “ศูนย์เมียนมาร์ศึกษา” หรือ “ศูนย์ลาวศึกษา” ฯลฯ เกิดขึ้นกระจัดกระจายอยู่ในมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยต่างๆทั้งในกรุงเทพฯและในท้องถิ่น ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประเทศเพื่อนบ้านเหล่านั้น หรือแม้แต่ในกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อช่วยกันหาความรู้ในการพัฒนาพหุมิติแห่งความสัมพันธ์บนสันติวิธี

3.6 ปรับตัวให้สมเป็นประเทศระดับผู้นำที่สง่างามในอาเซียน

ดังที่กล่าวแล้วว่า สมาคมประชาชาติอาเซียนกำลังจะก้าวขึ้นสู่ขั้นตอนใหม่ โดยรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) โดยมีกฎบัตรร่วมกัน (ASEAN Charter) ซึ่งกินความไม่จำกัดเพียงมิติทางเศรษฐกิจ และมิติทางการเมืองเท่านั้น แต่กินความกว้างกว่า โดยเน้นที่มิติสังคมมนุษยธรรมด้วย โดยเฉพาะมุ่งหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่เอื้ออาทรหรือร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน (Caring) และการเป็นสังคมแบ่งปันกัน (Sharing) ซึ่งเป็นเป้าประสงค์ที่ทรงคุณค่าและสง่างาม แต่ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีประเทศไทยกลับตกอยู่ในวังวนของภาวะวิกฤติ มีปัญหาขัดแย้งทางการเมืองและสิทธิการครอบครองดินแดนกับกัมพูชามาเป็นระยะ จนส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียนโดยรวม

ณ จุดนี้ คงถึงเวลาที่สังคมไทยต้องตั้งคำถามกับตัวเองเสียที่ว่า ควรหรือที่เราจะต้องเสี่ยงต่อการสูญเสียเสถียรภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ไปในเกมส์วิาทะทางการเมืองแบบแพ้-ชนะเพียงแค่นี้ แล้วปล่อยให้ตั้งโจทย์วนเวียนอยู่กับหัวข้อการเมืองที่น่าเบื่อหน่ายเพียงไม่กี่เรื่องกระนั้นหรือ เป็นไปได้ไหมที่เราจะก้าวข้ามภาวะชะงักงันเช่นในปัจจุบันแล้วมองไปข้างหน้า เพราะยังมีบริบทในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น ที่ต่างก็สร้างปัญหาใหม่ๆ เข้าใส่สังคมไทยให้ต้องแก้อยุ่ตลอดเวลา โจทย์ข้อหนึ่งที่มีความสำคัญไม่แพ้การเมืองภายในประเทศ ก็คือ ตำแหน่งจุดยืนของไทยในอาเซียน ท่ามกลางบริบทของโลกาภิวัตน์

ในปัจจุบันนี้ ประชาชนในประเทศเพื่อนบ้าน มีความคาดหวังต่อประเทศไทย ในฐานะประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงและน่าจะพึ่งพาได้เพราะความเป็นผู้ใหญ่ แต่สถานภาพนี้ก็กลับไม่เข้ามาสู่ความเข้าใจและการรับรู้ของคนไทยเองแต่อย่างใด เรากลับอ่อนค้อยในเรื่องสำนึกรู้ต่อบทบาทของตนเอง โดยเฉพาะในแง่สำนึกรับผิดชอบต่อภูมิภาค คนไทยจำนวนไม่น้อยเห็นภาพตนเองสูงส่งกว่าเพื่อนบ้าน เพราะมีเงินทองมีการพัฒนามากกว่า ทำให้เกิดความรู้สึก “ยกตนข่มท่าน” โดยไม่รู้ตัว บางครั้งจะพบว่า การแสดงออกทางวัฒนธรรมต่อผู้คน และวัฒนธรรมของเพื่อนบ้านมีอาการ “หน้าไหว้หลังหลอก” เช่น เอ่ยถึงชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมเพื่อนบ้านในแง่เป็นตัวตลก ซึ่งมักเกิดขึ้นในโฆษณาธุรกิจ ละครโทรทัศน์ หรือมุขขบขันของตลกคาเฟ่ เป็นต้น การแสดงปมแข็งของเราอย่างผิดที่ผิดทางแทนที่จะเรียกความศรัทธา ชื่นชม นับถือ และเกรงใจ จากประชาชนประเทศเพื่อนบ้าน กลับกลายเป็นการสร้างภาพโกรธเคือง เคียดแค้น เกลียดชัง อาฆาต และไม่ไว้วางใจเสียแทน และบ่อยครั้งเกิดปัญหามานปลายจนสร้างความเสียหายอย่างซ้ำๆ ซากๆ สิ่งเหล่านี้ย่อมบ่งบอกถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่ไทยเราต้องทบทวน และปรับตัวเสียใหม่ให้สมบทบาทผู้นำในอาเซียน

ฉะนั้น อุปสรรคของการก้าวสู่ออนาคตของอาเซียนอย่างสมบเทาประเทศผู้นำนั้น จึงมิได้มาจากศัตรูที่น่ากลัวจากที่ไหน แต่เป็นศัตรูในตัวเอง นั่นคือ “ภาวะโลกกว้าง-จิตแคบ” ในประชาชนคนไทยทุกระดับ โดยเฉพาะระดับผู้นำทางการเมืองและพรรคการเมือง

หัวใจของอนาคตของอาเซียน ก็คือ การเสริมสร้างความเป็นตัวคนร่วม ที่เรียกกันว่า อัตลักษณ์ร่วมกันของประชาคมอาเซียน (ASEAN Identity) โดยยอมรับความหลากหลายของอัตลักษณ์ ทั้งในฐานะพลเมืองของประเทศและอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ รวมทั้งอัตลักษณ์ของประชาชนในประชาคมอาเซียนเดียวกัน เคียงคู่ไปกับการส่งเสริมสำนึกการร่วมทุกข์ร่วมสุข (Caring) ให้มีมากขึ้น การแบ่งปันตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกัน (Sharing) โดยเฉพาะในการต้องเผชิญหน้าและแก้ปัญหาความเดือดร้อนจากภัยพิบัติหรือวิกฤตสิ่งแวดล้อม น่าจะร่วมสร้างอัตลักษณ์ประชาคมอาเซียนร่วมกันให้เข้มแข็งขึ้นได้ ประเทศต่างๆย่อมมีความหลากหลายของท้องถิ่น ภาษา ชาติพันธุ์ และประเทศอยู่แล้ว การตระหนักถึงนิเวศวิทยาของอาณาบริเวณที่จะต้องอยู่ร่วมกัน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในทุกระดับเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ย่อมเป็นเครื่องหนุนช่วยให้เห็นความจำเป็นที่จะพัฒนาไปด้วยกัน ด้วยหลัก “พอเพียงและยั่งยืน” ได้มากขึ้น

ฐานะและบทบาทของประเทศไทยสำหรับอาเซียนในขั้นตอนใหม่ และในโลกท่ามกลางวิกฤตสิ่งแวดล้อมและวิกฤตการเงินในขณะนี้ จึงต้องเพียรหาสำนึกของสังคมไทยทั้งมวล ขณะเดียวกันความจำเป็นในบริบทใหม่นี้ ย่อมกำหนดให้เราต้องมองประเทศเพื่อนบ้านของเราด้วยทัศนคติที่ไปพ้นชาตินิยมชนิดสุดขั้ว หรือความกลัวชาติและเหนือการมุ่งเพียงฉกฉวยผลประโยชน์ฉาบฉวยระยะสั้นและทางเศรษฐกิจแต่มีมติเดียว บัดนี้ สมาคมประชาชาติอาเซียนได้ก่อตั้งและพัฒนามาได้กว่า 40 ปีแล้ว นับว่าเหมาะแก่กาล ณ จุดหัวเลี้ยวหัวต่อนี้ ที่จะช่วยกันพัฒนาให้ภูมิภาคนี้เปลี่ยนผ่านสู่ออนาคตในมิติใหม่ควบคู่ไปกับการพัฒนาประชาธิปไตยในไทยเราเองด้วย จึงน่าถือเป็นโอกาสอันสำคัญ เพื่อยกระดับของสังคมและประเทศชาติ ด้วยการเน้นการมุ่งหน้าไปสู่ “ประชาคมอาเซียน” ที่สามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนบ้านด้วยความเคารพซึ่งกันและกัน อนาคตที่ยั่งยืนของไทยย่อมไม่อาจแยกขาดออกจากอนาคตเพื่อนบ้านในอาเซียนไปได้เลย ความเคารพต่อกันและการร่วมทุกข์ร่วมสุข รวมทั้งการพัฒนาที่ยึดหลักความยั่งยืนและพอเพียงเท่านั้นที่จะเป็นพื้นฐานของความ สัมพันธ์อันยืนยงคงสถาพรสืบต่อไปได้

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

1.1 กระบวนการตัดสินใจทางการเมือง

จากการวิเคราะห์กระบวนการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจทางการเมือง ของรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช ต่อกรณีที่กำลังพูนานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกในบทที่ 4 ข้อ 1 สรุปได้ว่า กระบวนการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลดำเนินไปตาม กลไกของระบบการเมืองแบบ input-output โดยมีความต้องการนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกของกัมพูชา ความต้องการรักษาสิทธิประโยชน์ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปราสาทพระวิหารให้ได้มากที่สุดของรัฐบาลไทย และความต้องการรักษาสัมพันธภาพฉันท์มิตรที่ดีต่อกัมพูชาของรัฐบาลไทยเป็น “ปัจจัยนำเข้าด้านความต้องการ” (input ด้าน demand) และมีแนวปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศ แนวคิดของพรรคพลังประชาชน ซึ่งเป็นพรรครัฐบาลเสียงข้างมาก การสนับสนุนขององค์กรระหว่างประเทศของสหประชาชาติ เช่น UNESCO, ICOMOS และแนวคิดของนักวิชาการและประชาสังคมบางกลุ่มเป็น “ปัจจัยนำเข้าด้านเกื้อหนุน” (input ด้าน support) ทั้งนี้คณะรัฐมนตรีของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ทำหน้าที่เป็น “ระบบการเมือง” พิจารณา “ปัจจัยนำเข้าและสภาพแวดล้อม” ต่างๆ แล้วตัดสินใจกำหนด “ปัจจัยนำ ออก” โดยถือเป็นนโยบายที่สืบเนื่องต่อจากนโยบายของรัฐบาลชุดก่อนๆ คือ สนับสนุนให้กัมพูชา นำตัวปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก โดยมีเงื่อนไขว่าการขึ้นทะเบียนดังกล่าวจะต้องไม่ ทำให้ไทยสูญเสียสิทธิทางด้านเขตแดน โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ทับซ้อน ซึ่งทั้งไทยและกัมพูชา ต่างอ้างสิทธิครอบครอง และดำเนินการลงนามในแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา-UNESCO

แต่ “สภาพแวดล้อม” ทางการเมืองอันประกอบไปด้วยกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มกิจกรรมทางการเมือง (NGO) สื่อมวลชนไทย ข้าราชการ โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ประชาชนไทย ประชาชนและรัฐบาล กัมพูชา เป็นต้น เมื่อได้รับทราบนโยบายและการตัดสินใจดำเนินการของรัฐบาลต่อกรณีนี้แล้วต่างมี ปฏิกิริยากว้างขวางในหลายรูปแบบก่อนไปทางเชิงลบ ซึ่งเป็นที่ผิดความคาดหมายของรัฐบาลก่อให้เกิดผลกระทบเบื้องต้นหลายประการ เช่น เกิดกระแสต่อต้านคัดค้านอย่างกว้างขวางต่อนโยบายของ

รัฐบาลที่สนับสนุนกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกและการออกแถลงการณ์ร่วม ไทย-กัมพูชา การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติในวุฒิสภา การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ รัฐบาลโดยพรรคฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร การยื่นฟ้องศาลปกครองกลาง เพื่อขอให้ศาลเพิกถอนมติคณะรัฐมนตรีที่เห็นชอบให้ลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา การยื่นฟ้องศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชาเป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 หรือไม่ และเกิดสถานะตั้งเครือข่ายชายแดนบริเวณเขาพระวิหารและกระแสนต่อต้านไทยของชาวกัมพูชา เป็นต้น

จากผลกระทบดังกล่าว ก่อให้เกิดปัจจัยย้อนกลับ (Feedback) ที่กลายเป็นปัจจัยนำเข้าตัวใหม่ที่สำคัญ 2 ประการคือ คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลางที่ห้ามไม่ให้ผู้ถูกฟ้องคดี ซึ่งหมายถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และคณะรัฐมนตรี ดำเนินการใดๆ ที่เป็นการอ้างหรือใช้ประโยชน์จากมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ซึ่งหมายถึง คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2551 จนกว่าคดีจะถึงที่สุด หรือศาลมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น และคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งวินิจฉัยชี้ขาดว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เป็นหนังสือสัญญาที่อาจมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของประเทศ ทั้งยังมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมของประเทศอย่างกว้างขวางอีกด้วย ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรค 2

จากปัจจัยย้อนกลับดังกล่าว มีผลให้ “ระบบการเมือง” คือ รัฐบาลทบทวนและปรับปรุงแก้ไขนโยบายเกี่ยวกับกรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร เป็นมรดกโลก กลายเป็นปัจจัยนำออกใหม่ที่สำคัญ 2 ประการ คือ การถือปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลาง โดยแจ้งขอระงับผลการใช้บังคับของคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ให้รัฐบาลกัมพูชา UNESCO คณะกรรมการมรดกโลกทั้ง 21 ประเทศ รวมทั้งบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ และ นาย นพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ตัดสินใจลาออกจากตำแหน่ง เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อการออกแถลงการณ์ไทย-กัมพูชา ซึ่งฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรค 2

ผลจาก “ปัจจัยนำออก” ใหม่ผสมผสานกับปฏิริยาของ “สภาพแวดล้อม” ทางการเมืองที่ยังระส่ำระสายและเคลื่อนไหว ไม่สามารถปรับตัวสู่ดุลยภาพได้ ก่อให้เกิดผลกระทบสืบเนื่องตามมาอย่างกว้างขวาง

ผลกระทบสืบเนื่องจากคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลาง ซึ่งรัฐบาลถือปฏิบัติตาม โดยแจ้งขอระงับผลการใช้บังคับของคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา และต้องเปลี่ยนท่าทีจากเดิมที่สนับสนุนกลายเป็นคัดค้านทุกรูปแบบ ต่อกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก อย่างไรก็ตามที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก มีมติให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกบนพื้นฐานของเกณฑ์ I เพียงข้อเดียว ในฐานะที่เป็นสถาปัตยกรรม

กรรมชิ้นเอกของศิลปินโดยไม่ใช่แถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา และยูเนสโก มาพิจารณาและเน้นไว้ว่าขึ้นทะเบียนมรดกโลกเฉพาะตัวปราสาทโดยมิได้รวมอาณาบริเวณโดยรอบ ซึ่งเป็นที่ศรัทธาของฝ่ายไทยที่หวังว่าการขอระงับผลการใช้บังคับของคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา จะมีผลให้คณะกรรมการมรดกโลกเลื่อนการพิจารณากรณีปราสาทพระวิหารออกไปก่อน เพื่อให้ไทยและกัมพูชามีเวลาเจรจาแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ให้เรียบร้อยเสียก่อน ส่วนการพิจารณาคดีที่ศาลปกครองกลางเพื่อให้เพิกถอนมติคณะรัฐมนตรีที่เห็นชอบให้ลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา นั้น ต่อมาศาลปกครองกลางวินิจฉัยว่า มติคณะรัฐมนตรีที่ให้ความเห็นชอบแถลงการณ์ร่วมฯ เป็นการกระทำที่ไม่ชอบตามขั้นตอนและวิธีการตามที่รัฐธรรมนูญมาตรา 190 กำหนดไว้ จึงพิพากษาให้เพิกถอนมติ ครม.ดังกล่าว รวมทั้งมติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรณีนี้สิ้นผลไปด้วย และยังให้คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวมีผลต่อไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

ผลกระทบสืบเนื่องจากคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ว่าคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ต้องได้รับความเห็นชอบรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรค 2 และมีผลให้นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ขอลาออกจากตำแหน่งเพื่อแสดงความรับผิดชอบ แม้จะมีกระแสกดดันจากสมาชิกรัฐสภาและสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านเรียกร้องให้คณะรัฐมนตรีทั้งคณะลาออกเพื่อแสดงความรับผิดชอบ แต่รัฐบาลก็ได้แย้งว่า เป็นเพียงการผิดพลาดเชิงเทคนิคทางกฎหมายและได้ดำเนินการแจ้งขอระงับผลการใช้บังคับของคำแถลงการณ์ร่วมฯ ไว้เรียบร้อยแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องลาออกทั้งคณะ สมาชิกวุฒิสภากลุ่มหนึ่งจึงได้ยื่นคำร้องกล่าวโทษคณะรัฐมนตรีต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อส่งเรื่องยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ฐานไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ กระทบต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร และพรรคประชาธิปัตย์ก็ได้ยื่นหนังสือพร้อมรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 ใน 4 ต่อรองประธานวุฒิสภาเพื่อให้ถอดถอนนายนพดล ปัทมะ ออกจากตำแหน่ง โดยข้อหาถือว่าจงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 พร้อมกับจะยื่นถอดถอนรัฐมนตรีอื่นที่เข้าประชุมวันนั้นด้วยในภายหลัง นอกจากนี้ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ได้นำรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 46,530 คน ซึ่งเข้าชื่อถอดถอนรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล รวม 33 คน จากกรณีรับรองร่างแถลงการณ์ร่วมฯ ต่อนายประสพสุข บุญเดช ประธานวุฒิสภา การเคลื่อนไหวเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อสถานการณ์การดำรงคงอยู่ของคณะรัฐบาลโดยตรง แม้รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ได้สิ้นสภาพลงในเวลาต่อมาด้วยสาเหตุอื่น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ยังคงดำเนินคดีนี้อย่างต่อเนื่อง และภายหลังได้มีมติชี้มูลความผิดทางอาญากับนายสมัคร สุนทรเวช อดีตนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม และนายนพดล ปัทมะ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กรณีการออกแถลงการณ์ร่วมฯ สนับสนุนประเทศ

กัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก รวมถึงมีมติให้ถอดถอนทั้ง 2 คน ออกจากตำแหน่ง ส่วนรัฐมนตรีคนอื่นๆ ในรัฐบาลนายสมัครนั้น ป.ป.ช.มีมติว่า ผู้ถูกกล่าวหาเหล่านี้ไม่มีเจตนากระทำความผิด แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินการถอดถอนบุคคลทั้ง 2 ออกจากตำแหน่งนั้น เนื่องจาก นายสมัคร สุนทรเวช ได้ถึงแก่กรรมไปก่อนหน้านี้ วุฒิสภาก็ดำเนินการพิจารณากรณีนาย นพดล ปัทมะ เพียงคนเดียว และในการประชุมนัดพิเศษเพื่อพิจารณาญัตติที่เสนอให้ถอดถอนนาย นพดล ปัทมะ ออกจากตำแหน่งตามที่ ป.ป.ช. ได้ชี้มูลความผิดนั้น ปรากฏว่า มีมติเห็นด้วยให้ถอดถอน 57 เสียง ไม่เห็นด้วย 55 เสียง ทั้งนี้ มติที่ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งต้องใช้เสียงสนับสนุนไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 หรือ 90 เสียง เป็นอันว่า นาย นพดล ปัทมะ รอดพ้นจากการถูกถอดถอนโดย วุฒิสภา

ส่วนปฏิบัติการและผลกระทบสืบเนื่อง จากการที่ปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกนั้น ได้เกิดปฏิบัติการและผลกระทบในสังคมไทยและสังคมกัมพูชาอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ฝ่ายการเมืองและรัฐบาล ประชาชนและสื่อมวลชนกัมพูชา ฝ่ายการเมืองและรัฐบาลไทย ประชาชนและสื่อมวลชนไทย โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบโดยตรง เช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ตลอดจนการวิพากษ์วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากกลุ่มนักวิชาการ ในประเด็นต่างๆ มากมาย ทั้งเชิงรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และประวัติศาสตร์ รวมทั้งแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการร่วมมือหรือไม่ร่วมมือกับกัมพูชา ในการพัฒนาปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก การเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมในคณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศ (ICC) เพื่อพิจารณากำหนดแผนการคุ้มครองและพัฒนาองค์ปราสาทพระวิหาร การนำโบราณสถานและโบราณวัตถุในฝั่งไทยที่อยู่รายรอบปราสาทพระวิหารแยกขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก การดำเนินการของคณะกรรมการวิชาการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา(JBC) เป็นต้น

เมื่อพิจารณาในภาพรวม กระบวนการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ต่อกรณีที่ยกภูเขานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก ไม่สามารถรักษาคุณภาพของระบบการเมืองไว้ได้ด้วยดี สาเหตุใหญ่เป็นเพราะรัฐบาลมั่นใจว่า นโยบายที่สนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก โดยไม่สูญเสียสิทธิทางด้านเขตแดนนั้นเป็นนโยบายที่ถูกต้อง ซึ่งดำเนินการสืบเนื่องกันมาโดยรัฐบาลชุดก่อนๆ หลายสมัย และคาดไม่ถึงว่าจะถูกต่อต้านจาก “สภาพแวดล้อม” ทางการเมืองอย่างรุนแรงและกว้างขวาง ประเด็นความผิดพลาดที่สำคัญคือ การตีความว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ไม่ใช่สนธิสัญญาเป็นเพียงเจตนารมณ์ทางการเมือง จึงไม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนตามบทบัญญัติ

รัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรค 2 ทั้งๆ ที่รัฐบาลมีเสียงสนับสนุนในสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เพียงพอ หากต้องนำเข้าพิจารณาในรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ

ปัญหาพื้นฐานของระบบการเมืองไทย คือ “สภาพแวดล้อม” หรือสังคมการเมืองไทยยังเป็นสังคมที่อยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่าน (Prismatic Society หรือ Transitional Society) ที่ประชาชนบริโภคข้อมูลข่าวสารที่หลังไหลท่วมทับในยุคโลกาภิวัตน์โดยปราศจากวิจารณญาณที่ดี ส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อในแนวคิดชาตินิยมสุดขั้ว ตามข้อมูลที่ถูกปลูกฝังไว้แต่ก่อนเก่าเมื่อครั้งเกิดข้อพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชากรณีปราสาทพระวิหารเมื่อ พ.ศ.2505 เมื่อมีการเคลื่อนไหวจากกลุ่มกิจกรรมการเมืองและสื่อมวลชนวิพากษ์วิจารณ์คัดค้านรัฐบาลกรณีออกคำแถลงการณ์ร่วม จึงเกิดกระแสต่อต้านขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง แสดงถึงความล้มเหลวและอ่อนแอในด้านกล่อมเกลாதทางการเมือง (political socialization) ของรัฐบาลและสังคมไทยที่จำเป็นต้องปรับปรุงพัฒนาเป็นขนานใหญ่ต่อไป

มีข้อสังเกตว่า ในการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก มีผู้ให้สัมภาษณ์หลายท่าน ได้แสดงความคิดเห็นในลักษณะเป็นข้อสังเกตเกี่ยวกับ “ปัจจัยเข้าแฝง” ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายกรณีปราสาทพระวิหารของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช อยู่ 2 ประเด็น ประเด็นแรก คือ อดีตนายฯ ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเล่าลือกันว่า มีข้อตกลงลับกับนายฯ สุนทรเวช ในการร่วมมือช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนเพื่อผลประโยชน์ส่วนบุคคล ได้ใช้อิทธิพลนี้ทำให้รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช สนับสนุนรัฐบาลนาย สุนทรเวช อย่างเต็มที่ในการนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก หรือไม่อย่างไร ประเด็นที่ 2 คือ นายสมัคร สุนทรเวช ได้ขอร้องให้นายนพดล ปัทมะ เร่งรัดแก้ไขปัญหาคัดแย้ง เพื่อช่วยให้กัมพูชาสามารถนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกทันการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 321 ที่เมืองควิเบก ในเดือนกรกฎาคม 2551 เพื่อช่วยให้นายฯ สุนทรเวช ได้รับคะแนนนิยมและชนะการเลือกตั้งทั่วไปที่จะมีขึ้นในเดือนสิงหาคม 2551 หรือไม่อย่างไร

จากการตรวจสอบข้อมูลต่างๆ โดยละเอียด ไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนพอที่จะยืนยันได้ว่า อดีตนายฯ ทักษิณ ชินวัตร มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีปราสาทพระวิหาร และนายสมัคร สุนทรเวช มีเจตนาช่วยเหลือนายสุนทรเวชเพื่อชนะการเลือกตั้งแต่อย่างใด ทั้ง 2 ประเด็นจึงเป็นเพียงคำเล่าลือ ข้อสงสัย และข้อกล่าวหา การศึกษาวิจัยนี้ จึงมิได้นำเอาข้อสงสัย 2 ประเด็นดังกล่าวเป็นปัจจัยนำเข้าเพื่อวิเคราะห์ด้วย มิฉะนั้นผลการวิเคราะห์จะมีความสับสนซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า การกำหนดนโยบายของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ต่อกรณีปราสาทพระวิหาร โดยถือเป็นนโยบายที่สืบเนื่องต่อจากรัฐบาลชุดก่อนๆ ซึ่งเป็นนโยบายที่ดีแล้ว ถูกต้องแล้วนั้น นับว่าคณะรัฐบาลโดยเฉพาะนายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของข้อมูล และข้อเสนอแนะของหน่วยงานข้าราชการประจำ

โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศค่อนข้างมาก จนบางครั้งเกิดข้อผิดพลาด ที่เห็นชัดที่สุดคือ การตีความว่า คำแถลงการณ์ร่วมฯ ไม่ใช่สนธิสัญญา เป็นเพียงเจตนารมณ์ทางการเมือง จึงไม่มีความจำเป็นต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภา นับเป็นความผิดพลาดที่สำคัญจนมีผลให้ระบบการเมืองไม่สามารถรักษาคุณภาพไว้ได้ในที่สุด

ผู้วิจัยเห็นว่า ในฐานะนักการเมืองผู้ทำหน้าที่รัฐบาล ซึ่งมีอำนาจหน้าที่พิจารณาและกำหนดนโยบายสาธารณะจำเป็นต้องทบทวนขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างถี่ถ้วน โดยเฉพาะต้องให้ความสำคัญต่อปฏิริยาของสิ่งแวดล้อมทางการเมือง และหากเป็นไปได้ควรดำเนินการระดมความสนับสนุนทางการเมือง หรือการกล่อมเกลางานทางการเมืองให้พร้อมเสียก่อน จึงจะดำเนินการประกาศนโยบายสาธารณะต่อไป

1.2 ผลกระทบจากการตัดสินใจทางการเมือง

จากการวิเคราะห์กระบวนการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาล ต่อกรณีที่ถูกพจนานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก สามารถชี้ให้เห็นผลกระทบในมิติต่างๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งประมวลสรุปได้ดังนี้

1.2.1 ผลกระทบทางการเมืองการปกครอง

1) *ผลกระทบต่อความมั่นคง และความน่าเชื่อถือของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช* เนื่องจากการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 190

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มติ ครม.รับรองร่างแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ซึ่งไม่ได้ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา เป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญมาตรา 190 มีผลให้นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศต้องแสดงความรับผิดชอบ โดยประกาศลาออกจากตำแหน่ง และทำให้ความเชื่อถือของประชาชนต่อรัฐบาลนายสมัครได้ตกต่ำลงอย่างมาก แม้ภายหลังรัฐบาลนายสมัครต้องสิ้นสุดลงด้วยเหตุผลอื่น แต่ต่อมา ป.ป.ช. ก็ยังชี้มูลความผิดทางอาญากับนายสมัคร สุนทรเวช ในฐานะนายกรัฐมนตรีและนายนพดล ปัทมะ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง โดยส่งเรื่องให้วุฒิสภาเพื่อดำเนินการถอดถอน และให้สำนักงานอัยการสูงสุดดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

3) *ความยากลำบากในการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการบนสถานะการขัดแย้งเชิงนโยบาย*

ความขัดแย้งเชิงนโยบายของรัฐบาลอภิสิทธิ์ที่พยายามจะทวงสิทธิ์ปราสาทพระวิหารคืนจากกัมพูชา พร้อมกับร่วมมือร่วมใจสร้างความสมานฉันท์ในหมู่ประเทศอาเซียน เพื่อ

รวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน ในปี 2558 ย่อมเป็นอุปสรรคสำคัญต่อหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการให้นโยบายการเมืองทุกด้านสัมฤทธิ์ผล โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น

4) ความยากลำบากในการกล่อมเกลາทางการเมือง และการสื่อสารทางการเมือง จากผลการวิเคราะห์ระบบการเมืองไทยตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ซึ่งพบว่าหน้าที่ทางการเมืองการสื่อสารทางการเมืองและการกล่อมเกลาทางการเมืองของไทยอ่อนค้อยมาก เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สภาพแวดล้อมทางการเมืองขาดเอกภาพ เกิดความคิดเห็นแตกแยกอย่างกว้างขวางและนำไปสู่การต่อต้านคัดค้านอย่างรุนแรง ต่อนโยบายสนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกของรัฐบาลนายสมัครจนสันคลอนความมั่นคงของรัฐบาลอย่างรุนแรง และต่อมาเมื่อเปลี่ยนเป็นรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ ซึ่งยึดถือนโยบายตรงข้ามคือ คัดค้านการนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกของกัมพูชา ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมการเมืองไทยอีกฝ่ายหนึ่งอย่างรุนแรง และถูกต่อต้านคัดค้านอย่างหนักจากรัฐบาลและประชาชนกัมพูชา ซึ่งสรุปแล้วไม่ว่ารัฐบาลไทยจะยึดถือนโยบายลักษณะใด สภาพแวดล้อมทางการเมืองของไทยก็ยังคงเกิดกระแสต่อต้านคัดค้านรุนแรง ซึ่งยากลำบากที่จะปรับตัวสู่ดุลยภาพได้ ในกรณีนี้รัฐบาลไทยจึงไม่อาจปล่อยให้การสื่อสารทางการเมือง และการกล่อมเกลาทางการเมืองดำเนินการไปตามกลไกระบบการเมืองตามปกติ โดยสื่อมวลชน สถาบันการศึกษา หรือสถาบันครอบครัว ฯลฯ ต่อไปได้ เนื่องจากปัญหาปราสาทพระวิหารถูกดึงไปพัวพันกระแสเกมการเมือง ตามทฤษฎีพฤติกรรมกลุ่มมากจนเกิดความสับสนในข้อมูลและข้อเท็จจริง ความขัดแย้งเชิงความคิดและกระแสนิยมจนกลายเป็นบาดแผลลึกในสังคมไทย เป็นการยากลำบากต่อการเยียวยาโดยการสื่อสารทางการเมือง เพื่อให้เข้าใจข้อมูลข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง และการกล่อมเกลาทางการเมืองให้เกิดการยอมรับและปรับทัศนคติใหม่

1.2.2 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

1) ผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยว การค้าขายบริเวณชายแดนและการค้า การสัญจรข้ามพรมแดน

ในยามปกติ ธุรกิจการท่องเที่ยวการค้าขาย การสัญจรข้ามพรมแดนไทย-กัมพูชาค่อนข้างคึกคัก แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ขัดแย้งทางการเมือง หรือบางครั้งเกิดการปะทะต่อสู้กันของกองกำลังทหารทั้งสองฝ่าย ธุรกิจรวมทั้งหลายต้องหยุดชะงัก ต้องปิดพรมแดน และบางครั้งเกิดความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทั้งสองฝ่าย นโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลไทยต่อกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตของประชาชนบริเวณชายแดนมาก และจะยังผลกระทบในลักษณะนี้ต่อไปอีกนาน หากไม่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งไทย-กัมพูชาให้เบาบางลง

2) ผลกระทบต่อโครงการความร่วมมือไทย-กัมพูชา

ในหลายปีที่ผ่านมา ไทยกับกัมพูชาได้มีข้อตกลงเพื่อดำเนินโครงการความร่วมมือไทย-กัมพูชา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมร่วมกันหลายโครงการ เช่น โครงการพัฒนาเครือข่ายเชื่อมโยงคมนาคมทางบก การพัฒนาพื้นที่ร่วมในพื้นที่ไหลทวีปที่ไทยกับกัมพูชาอ้างสิทธิ์ทับซ้อน เป็นต้น เมื่อเกิดความขัดแย้งทางการเมืองอันสืบเนื่องมาจากปัญหาปราสาทพระวิหาร ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อการค้าและการของโครงการความร่วมมือต่างๆ เหล่านี้ ชะลอตัว ล่าช้า หรือหยุดชะงักลง และแม้บางกรณีสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งได้ แต่ความเชื่อถือซึ่งกันและกันก็ยากที่จะกลับคืนสู่ระดับเดิม จึงมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งสองฝ่ายอย่างกว้างขวาง

3) ผลกระทบต่อการค้า การลงทุนข้ามชาติระหว่างไทยกับกัมพูชา

เมื่อกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิกของอาเซียนเมื่อปี 2542 ประเทศไทยซึ่งมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่ใกล้ชิดกับกัมพูชา ได้กลายเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของกัมพูชาตลอดหลายปีที่ผ่านมา มีการลงทุนของไทยในกัมพูชาอย่างกว้างขวาง แต่เมื่อเกิดความขัดแย้งทางการเมืองขึ้น ก็มักจะส่งผลกระทบบานปลายไปถึงการค้าการลงทุน ตลอดจนชีวิตทรัพย์สินของคนไทยในกัมพูชาอย่างกว้างขวางเกินกว่าเหตุ ดังตัวอย่างการบุกเข้าสถานทูตไทยในกรุงพนมเปญในปี 2547

กรณีปราสาทพระวิหาร ท่าทีของรัฐบาลไทยซึ่งค่อยๆ เปลี่ยนจากการสนับสนุนอย่างมีเงื่อนไขไปสู่การคัดค้าน ในที่สุดจนกลายเป็นความขัดแย้งทางการเมืองกับกัมพูชา ถึงขั้นตัดความสัมพันธ์ทางการทูตนั้น ย่อมก่อให้เกิดกระแสต่อต้านไทยในกัมพูชาอย่างกว้างขวาง สื่อมวลชนกัมพูชากล่าวหาว่าไทยไม่มีความจริงใจ ไม่น่าเชื่อถือ ผู้นำรัฐบาลกัมพูชาสั่งทุกหน่วยงานระงับการรับความช่วยเหลือจากรัฐบาลไทย และขู่จะนำข้อพิพาทไปฟ้องศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ฯลฯ ในบรรยากาศการขัดแย้งทางการเมืองและสังคมเช่นนี้ ย่อมเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการค้าการลงทุนข้ามชาติระหว่างไทยกับกัมพูชา ก่อให้สูญเสียโอกาสทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศอย่างกว้างขวาง

1.2.3 ผลกระทบทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

1) ผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมภายในและระหว่างประเทศ

สังคมไทยยังมีความคิดเห็นในกรณีปราสาทพระวิหารที่แตกต่างกันอย่างกว้างขวาง และหลากหลายเมื่อรัฐบาลนายทักษิณ รมต. ให้การสนับสนุนกัมพูชาในการนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกแต่ฝ่ายเดียว ได้ก่อให้เกิดกระแสคัดค้านและวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชน นักวิชาการ กลุ่มกิจกรรมการเมือง และสื่อมวลชนอย่างกว้างขวาง เกิดความตึงเครียดระส่ำระสายที่บริเวณชายแดน

ไทย-กัมพูชา เกิดการปะทะสู้รบกันประปราย และเมื่อเปลี่ยนรัฐบาลเป็นรัฐบาลนายทศ อภิสิทธิ์ ซึ่งดำเนินนโยบายคัดค้านและสงวนสิทธิในการขอปราสาทพระวิหารกลับคืนมาเป็นของไทยก็เกิดการวิพากษ์วิจารณ์จากนักวิชาการและกลุ่มกิจกรรมการเมืองอีกฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้นำรัฐบาล ประชาชน และสื่อมวลชนกัมพูชาอย่างรุนแรง ความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชาตกต่ำถึงระดับต่ำสุด ตราบใดที่รัฐบาลไทยไม่สามารถปรับจุดยืนในนโยบายที่เกี่ยวกับปราสาทพระวิหารให้เหมาะสม เพื่อลดหรือยุติความขัดแย้งกับกัมพูชาได้ ก็จะเกิดเหตุการณ์ความสงบในสังคมภายในและระหว่างประเทศทั้งสองต่อไป และยิ่งช้านานไปก็ยิ่งทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น จนมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมทั้งภายในและระหว่างประเทศทั้งสองอย่างไม่รู้จบ

2) การสูญเสียโอกาสในการฟื้นฟูบูรณสถาน โบราณที่สำคัญร่วมกัน เพื่อเป็นศูนย์เชื่อมโยงความนับถือศรัทธาและวัฒนธรรมของชาวไทยและกัมพูชา

ปราสาทพระวิหาร นับเป็นสถาปัตยกรรมอันน่าทึ่งและเป็นมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมของบรรพชนขอม โบราณที่เคยอาศัยอยู่ทั้งในกัมพูชาและภาคอีสานของไทยในปัจจุบัน แม้ภายหลังมีการแบ่งแยกเขตแดนเป็นคนละประเทศ คือ ไทยกับกัมพูชา แต่ผู้คนทั้งสองฟากฝั่งในบริเวณนั้นยังคงมีปฏิสัมพันธ์และผูกพันทางสังคมและวัฒนธรรมเช่นเดิม เมื่อเกิดข้อพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชาเกี่ยวกับสิทธิการครอบครองปราสาทพระวิหาร วิถีชีวิตของผู้คนทั้งสองฟากฝั่งก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป ด้วยข้อจำกัดทางด้านเขตแดนและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จนเมื่อสงครามภายในกัมพูชาสิ้นสุดลง รัฐบาลไทยและรัฐบาลกัมพูชาได้ร่วมประชุมกันในปี 2546 และเห็นร่วมกันว่า ชาวไทยและชาวกัมพูชาทั้งสองฟากฝั่งควรมีโอกาสชื่นชมปราสาทพระวิหารและโบราณสถานอื่นๆ ที่ตั้งอยู่รายรอบตัวปราสาท จึงมีคำริ่วมกันพัฒนาเขตพระวิหารและบูรณปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหาร เพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพและความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นและยั่งยืนระหว่างสองประเทศสืบไป และผลจากการประชุมครั้งนั้นก่อให้เกิดโครงการร่วมมือด้านต่างๆ ตามมาอีกมากมาย แต่เมื่อเกิดความขัดแย้งทางการเมือง ย่อมมีผลกระทบต่อโครงการร่วมมือเหล่านั้นอย่างมาก โดยเฉพาะโอกาสฟื้นฟูพัฒนาเขาพระวิหาร บูรณะปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหารร่วมกัน เพื่อเป็นศูนย์เชื่อมโยงความนับถือศรัทธาและวัฒนธรรมของชาวไทยและกัมพูชานั้นสูญสลายไปโดยปริยาย

3) ความเสี่ยงต่อการเกิดกระแส "ชาตินิยม (Chauvinism)" ในหมู่ประชาชนไทย

ผลจากการที่รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช สนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกแต่ฝ่ายเดียว ทำให้กลุ่มกิจกรรมการเมืองและนักวิชาการที่ไม่เห็นด้วยวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักพร้อมด้วยปลุกกระแสชาตินิยมในหมู่ประชาชนเพื่อเคลื่อนไหวคัดค้าน จนเกิดกระแสต่อต้านรัฐบาลกัมพูชาอย่างกว้างขวาง และต่อมารัฐบาลนายอภิสิทธิ์ดำเนินนโยบายคัดค้าน

การนำปราสาทพระวิหาร ขึ้นทะเบียนมรดกโลกของกัมพูชา จนเกิดความขัดแย้งทางการเมืองกับกัมพูชา ถึงขั้นตัดสัมพันธ์ทางการทูตยังเป็นการกระพือกระแสชาตินิยมให้รุนแรง ในขณะที่คูกรณีคือกัมพูชา ทั้งรัฐบาลและสื่อมวลชนก็วิพากษ์วิจารณ์ไทยอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดกระแสชาตินิยมต่อต้านตอบโต้ไทยเช่นกัน กระแสชาตินิยมของทั้งสองฝ่ายมีความอ่อนไหวที่จะบานปลายกลายเป็นกระแสลัทธิชาตินิยม(Chauvinism)จนสร้างความหายนะความเสียหายต่อทั้งสองฝ่ายโดยไม่จำเป็น

1.2.4 ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1) ความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา เสื่อมทรามตกต่ำลงทุกด้าน

ความขัดแย้งทางการเมืองของไทย-กัมพูชา ที่สืบเนื่องจากกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก ได้ก่อให้เกิดความขุ่นเคืองทั้งระดับผู้นำรัฐบาลและประชาชนทั่วไป มีผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาเสื่อมทรามตกต่ำลงทุกด้าน ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โครงการความร่วมมือไทย-กัมพูชา หลายโครงการต้องชłodตัวและยุติลง หรือต้องทบทวนใหม่หมด การค้าการลงทุนชłodตัวลง เกิดความตึงเครียดในบริเวณชายแดน โดยเฉพาะบริเวณเขาพระวิหารเป็นระยะๆ ซึ่งยุ่งยากต่อการรักษาความสงบและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของทั้งสองฝ่าย ธุรกิจการท่องเที่ยวและการค้าข้ามพรมแดนต้องหยุดชะงัก ฯลฯ ซึ่งล้วนสร้างความเสียหายแก่ทั้งสองฝ่าย ยิ่งนานวันออกไปยิ่งทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น トラบใดที่รัฐบาลทั้งสองฝ่ายไม่สามารถปรับจุดยืนของนโยบายให้เป็นที่ยอมรับซึ่งกันและกันได้

2) ผลกระทบต่อจิตวิญญาณของอาเซียนที่จะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558

ประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศของอาเซียน ได้ทำข้อตกลงกันไว้ว่า จะรวมตัวกันขึ้นตั้งเป็นประชาคมอาเซียน ในปี 2558 โดยมีวิวัฒนาการคล้ายคลึงกันกับสหภาพยุโรป ซึ่งเริ่มจากการรวมตัวกันเป็นตลาดร่วมยุโรป ต่อมาเป็นประชาคมยุโรป และเป็นสหภาพยุโรปในที่สุด

แต่ประชาคมอาเซียนจะมีคุณลักษณะที่พิเศษกว่า มีกฎบัตรร่วมกัน(ASEAN Charter) ที่กินความกว้างกว่า ไม่จำกัดเพียงมิติทางเศรษฐกิจ และการเมืองเท่านั้น แต่มีการเน้นในความสำคัญที่มิติสังคมมนุษยธรรม โดยเฉพาะมุ่งหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่เอื้ออาทรหรือร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน(Caring)และการเป็นสังคมแบ่งปันกัน(Sharing)ซึ่งเป็นจิตวิญญาณของอาเซียนที่มีความสำคัญยิ่ง

แต่ขณะนี้ ประเทศไทยยังอยู่ในภาวะวิกฤตและสับสนจากการขัดแย้งทางการเมืองกับกัมพูชา อันสืบเนื่องจากกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก ก่อให้เกิดความหวาดระแวง สงสัย ความไม่เชื่อใจซึ่งกันและกัน ระหว่างรัฐบาลและประชาชนทั้งสองฝ่าย นับเป็นการขัดแย้งต่อจิตวิญญาณของอาเซียนที่จะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน โดยตรง

3) ความเสี่ยงต่อการสูญเสียสิทธิในดินแดนอย่างถาวร

ความขัดแย้งทางการเมืองไทย-กัมพูชา รัฐบาลไทยได้พยายามแก้ไขปัญหาโดยใช้กลไกทวิภาคี ซึ่งกัมพูชาก็ยินดีตกลงด้วย แต่เมื่อการเจรจาไม่มีผลคืบหน้า และมีเหตุการณ์แทรกซ้อน ทำให้ความขัดแย้งทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น จนต้องตัดความสัมพันธ์ทางการทูต และไม่สามารถเจรจาเพื่อหาข้อยุติในข้อขัดแย้งดังกล่าว เช่น สิทธิการครอบครองพื้นที่บริเวณเขาพระวิหารที่อ้างสิทธิทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตร ร้องเรียนต่อองค์กรในประชาคมโลก เช่น คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ หรือ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดเพราะกัมพูชาค่อนข้างมั่นใจว่า กัมพูชามีหลักฐานข้อมูลที่น่าหนักแน่นกว่า อยู่ในฐานะที่ดีกว่าในสายตาประชาคมโลก จึงนับเป็นความเสี่ยงของประเทศไทยว่า นอกจากจะไม่มีสิทธิครอบครองตัวปราสาทพระวิหารแล้ว ยังอาจต้องสูญเสียสิทธิครอบครองพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตร เป็นการถาวรอย่างสิ้นเชิงไปด้วย

1.3 ข้อเสนอแนะเพื่อลดผลกระทบจากการตัดสินใจทางการเมือง

ผลกระทบต่างๆ ดังกล่าวในบทที่ 5.1.2 นั้น พอสรุปได้ว่า เป็นผลสืบเนื่องจากองค์กรในระบบการเมืองของไทยไม่ได้ทำหน้าที่ได้ดีเพียงพอตามบทบาทกลไกของระบบการเมือง โดยเฉพาะทางด้านการสื่อสารทางการเมือง และการกล่อมเกลางานทางการเมือง เมื่อเกิดเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงทางการเมือง ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมือง จึงเกิดผลกระทบที่ยากต่อการปรับตัวสู่ดุลยภาพได้โดยง่าย จึงขอเสนอแนะให้รัฐบาลไทยปรับปรุงแก้ไข แนวนโยบายและแนวปฏิบัติต่างๆ เพื่อลดหรือระงับผลกระทบในระยะยาว ดังนี้

1.3.1 ไม่สร้างกระแสลัทธิชาติ เพื่อสนับสนุนนโยบายการเมือง หรือไม่กำหนดนโยบายการเมือง ตามกระแสลัทธิชาติ

กระแสลัทธิชาติ มักนำไปสู่การขาดสติไร้เหตุผล และสร้างความหายนะต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รัฐบาลจำเป็นต้องระมัดระวังไม่กำหนดนโยบายทางการเมือง โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่เสี่ยงต่อการก่อให้เกิดกระแสลัทธิชาติ และไม่ควรสร้างกระแสลัทธิชาติหรือชาตินิยมเกินขอบเขต เพื่อสนับสนุนนโยบายการเมืองของตน มิฉะนั้นจะเสี่ยงต่อการเกิดเหตุการณ์บานปลายที่ควบคุมไม่ได้และสร้างความหายนะแก่สังคมประเทศไทยอย่างใหญ่หลวง

1.3.2 ควรเร่งรัดการกล่อมเกลางานทางการเมือง(Political Socialization)เพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ที่เข้มแข็ง

เรื่องนี้เป็นปมอ่อนค้อยของสังคมการเมืองไทย แต่เป็นเรื่องสำคัญที่จำเป็นต้องเร่งรัดแก้ไข รัฐบาลควรให้ความสำคัญต่อการกล่อมเกลางานทางการเมือง โดยเร่งรัดพัฒนาการเรียนรู้ให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ถูกต้อง ปรับความเข้าใจที่เคยผิดเพี้ยนให้ตรงตามข้อเท็จจริงแก่ประชาชนทั่วไปในสังคมในทุกมิติ ทุกระดับ โดยผ่านสถาบันต่างๆ เช่น

- สถาบันครอบครัว
- สถาบันการศึกษา
- องค์กรชุมชนและประชาสังคม
- สื่อมวลชน
- พรรคการเมือง
- รัฐบาล

เพื่อให้ประชาชนทั่วไปมีความรู้พื้นฐานทางการเมืองเพียงพอที่จะรับรู้ เรียนรู้ วิเคราะห์ ข้อมูลใหม่ๆ ทางการเมืองด้วยเหตุด้วยผลด้วยตนเอง และหล่อหลอมเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันตนเองสูง สามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองร่วมกับรัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.3.3 ให้ความสำคัญเรื่องกฎหมายระหว่างประเทศ

ความเปลี่ยนแปลงของไทยในคดีปราสาทพระวิหาร เมื่อปี 2505 นับเป็นบทเรียนที่ดีสำหรับประเทศไทย ที่จะต้องให้ความสำคัญ ในเรื่องกฎหมายระหว่างประเทศให้มากเป็นพิเศษ คำพูดและการกระทำทุกอย่างของบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ใหญ่ของบ้านเมือง หรือผู้มีอำนาจเต็มในการทำหน้าที่แทนรัฐบาลไทย เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เอกอัครราชทูต หรือเจ้าหน้าที่คนสำคัญอื่นๆ ต้องถ่วงถ่วงให้รอบคอบ เพราะบุคคลเหล่านี้ จะพูดหรือแสดงพฤติกรรมอะไรไม่ว่าสองฝ่ายหรือฝ่ายเดียว จะมีผลต่อความผูกพันของประทศทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น คำพูดหรือพฤติกรรมทุกอย่างจะถูกนำมาประกอบการพิจารณาในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้ทั้งสิ้น

นอกจากนี้ เมื่อคำนึงถึงความเสี่ยงที่อาจจะเกิดข้อพิพาทที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเกี่ยวกับพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนบริเวณเขาพระวิหารแล้ว รัฐบาลไทยก็ควรเตรียมการให้พร้อม โดยตั้งทีมนักกฎหมายที่เชี่ยวชาญกฎหมายระหว่างประเทศโดยเฉพาะ เพื่อรวบรวมข้อมูลและศึกษาแนวทางและแง่กฎหมายในการต่อสู้ในศาลไว้แต่เนิ่นๆ ตลอดจนช่องทางกฎหมาย หลักฐานใหม่ๆ และความเป็นไปได้ที่จะเรียกร้องสิทธิการครอบครองปราสาทพระวิหารกลับคืนมา ตามที่รัฐบาลอ้างว่าเราได้สงวนสิทธิ์ไว้แล้ว ให้ได้ความชัดเจนต่อไป

1.3.4 การปรับปรุงระบบการบริหารราชการแผ่นดิน ในส่วนที่เกี่ยวข้องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ควรมีการปรับปรุงระบบการบริหารราชการแผ่นดินในส่วนที่เกี่ยวข้องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีโอกาสพิจารณาโดยตรงประเด็นปัญหาได้สุขุมรอบคอบมากยิ่งขึ้น และเกิดความผิดพลาดทางเทคนิคน้อยลง เช่น

- 1) การเสนอเรื่องสำคัญให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ควรมีเรื่องจริงให้น้อยที่สุด ควรมีเวลาให้รัฐมนตรีแต่ละคนได้ใคร่ครวญ ไตร่ตรองโดยรอบคอบ โดยพิจารณาเสนอเรื่องเป็นวาระจร เฉพาะเรื่องที่ถูกเงิน จำเป็นเร่งด่วน เท่านั้น
- 2) ควรใช้เวทีรัฐสภาที่รัฐบาลมีเสียงข้างมากอยู่แล้ว เป็นเวทีสร้างความชอบธรรมและอำนาจต่อรองให้รัฐบาลแม้จะล่าช้าบ้างก็เป็นช่องทางที่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญและหลักประชาธิปไตย
- 3) การลงนามย่อ(Initial) ในเอกสารสำคัญใดๆ จะกระทำได้อต่อเมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว
- 4) เรื่องใดที่ไม่ต้องการให้เป็นหนังสือสัญญาที่มีผลตามกฎหมายระหว่างประเทศ ให้เขียนระบุไว้ชัดเจนในเอกสาร
- 5) การสื่อสารกับสาธารณชน ต้องกระทำเป็นขั้นเป็นตอนไปตั้งแต่ต้น ไม่พียงชี้แจงเมื่อเกิดเหตุแล้ว เพราะจะไม่น่าเชื่อถือและไม่สร้างความไว้วางใจ

1.3.5 ให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา

ประเทศไทยกับกัมพูชา มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันมายาวนาน มีพรมแดนร่วมกันเกือบ 800 กิโลเมตร มีการค้าขายชายแดนต่อกัน มีแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน มีแม่น้ำโขงร่วมกัน มีวัฒนธรรมศาสนา ใกล้เคียงกัน ประชาชนทั้งสองประเทศไปมาหาสู่กัน เป็นญาติเกี่ยวดองกัน มีกิจกรรมร่วมกัน ปฏิสัมพันธ์กันอีกมากมาย นับเป็นทุนทางสังคมที่มีคุณค่าของทั้งสองประเทศ

ปัญหาปราสาทพระวิหาร เป็นเพียงปัญหาเดียวในความสัมพันธ์พหุมิติ การรักษาผลประโยชน์ของประเทศเราก็ต้องทำ แต่ก็ต้องพยายามไม่ให้กระทบจนเสียความสัมพันธ์ทุกมิติ เราจำเป็นต้องคิดหาวิธีจำกัดปัญหา ไม่ให้ไปทำลายพหุมิติแห่งความสัมพันธ์ ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่มีคุณค่า ซึ่งจำเป็นต้องคิดอย่างรอบคอบโดยอาศัยสติและปัญญา การศึกษาหาความรู้อย่างแท้จริงมากกว่าการใช้อารมณ์หรือเกาะตามกระแส

1.3.6 ปรับตัวให้สมเป็นประเทศระดับผู้นำที่สง่างามในอาเซียน

สมาคมประชาชาติอาเซียนกำลังจะก้าวขึ้นสู่ขั้นตอนใหม่ โดยรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน(ASEAN Committee) โดยมีกฎบัตรรวมกัน (ASEAN Charter) ซึ่งกินความไม่จำกัดเพียงมิติทางเศรษฐกิจ และมิติทางการเมืองเท่านั้น แต่กินความกว้างกว่าโดยเน้นที่มิติสังคมมนุษยธรรมด้วย โดยเฉพาะมุ่งหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่เอื้ออาทรหรือร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน(Caring) และเป็นสังคมแบ่งปันกัน(Sharing) ซึ่งเป็นเป้าประสงค์ที่ทรงคุณค่าและสง่างาม แต่ในช่วงเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยกลับตกอยู่ในวังวนของภาวะวิกฤติ มีปัญหาขัดแย้งทางการเมืองและสิทธิการครอบ

ครองดินแดนกับกัมพูชามาเป็นระยะ จนส่งผลกระทบต่อเชิงจิตวิทยาต่อเสถียรภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียนโดยรวม

ไทยจึงจำเป็นต้องก้าวข้ามภาวะชะงักงันเช่นในปัจจุบัน และมองไปข้างหน้า รับรู้ความคาดหวังของประเทศเพื่อนบ้านที่มีต่อประเทศไทยในฐานะประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูง และนำพึงพาได้ เพราะความเป็นผู้ใหญ่ เพื่อปรับตำแหน่งจุดยืนของไทยเสียใหม่ให้สมบทบาทผู้นำในอาเซียน ท่ามกลางบริบทของโลกาภิวัตน์

หัวใจของอนาคตของอาเซียน คือ การเสริมสร้างความเป็นตัวตนร่วม ที่เรียกกันว่า อัตลักษณ์ร่วมกันของประชาคมอาเซียน(ASEAN Identity) โดยยอมรับความหลากหลายของอัตลักษณ์ทั้งในฐานะพลเมืองของประเทศและอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ รวมทั้งอัตลักษณ์ของประชาชนในประชาคมอาเซียนเดียวกัน เคียงคู่ไปกับการเสริมสร้างสำนักการร่วมทุกข์ร่วมสุข (Caring) ให้มีมากขึ้น การแบ่งปันตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกัน (Sharing) โดยเฉพาะการต้องเผชิญหน้าและแก้ปัญหาความเดือดร้อนจากภัยพิบัติหรือวิกฤตสิ่งแวดล้อม น่าจะร่วมสร้างอัตลักษณ์ประชาคมอาเซียนร่วมกันให้เข้มแข็งขึ้นได้

ฐานะและบทบาทของประเทศไทยสำหรับอาเซียนในขั้นตอนใหม่และในโลก ท่ามกลางวิกฤตสิ่งแวดล้อม และวิกฤตการเงินในขณะนี้จำเป็นต้องเพียรหาสำนึกของสังคมไทยที่มองประเทศเพื่อนบ้านด้วยสายตาที่พินิจนิยมนุชก และเหนือการมุ่งจกจกผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ฉาบฉวยระยะสั้นเพียงมิติเดียว แต่เน้นการมุ่งหน้าไปสู่ประชาคมอาเซียนที่สามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนบ้านด้วยความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน อนาคตที่ยั่งยืนของไทยย่อมไม่อาจแยกขาดจากอนาคตเพื่อนบ้านในอาเซียนไปได้เลย ความเคารพนับถือต่อกัน การร่วมทุกข์ร่วมสุข รวมทั้งการพัฒนาที่ยึดหลักความยั่งยืน และพอเพียงเท่านั้นที่จะเป็นพื้นฐานของความสัมพันธภาพของประชาคมอาเซียนที่จะยืนยงสถาพรสืบต่อไปได้

2. อภิปรายผล

2.1 ความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดและทฤษฎี

ผลการศึกษาวิจัยนี้ ชี้ให้เห็นว่า กระบวนการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ต่อกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก สอดคล้องกับทฤษฎีระบบการเมืองแบบ input-output และการที่รัฐบาลไม่สามารถรักษาคุณภาพของระบบการเมืองไว้ได้นอกจากความผิดพลาดสำคัญเชิงนิติศาสตร์ที่รัฐบาลเชื่อมั่นว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เป็นเพียงเจตนารมณ์ทางการเมืองไม่ใช่หนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบ

ของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรค 2 แล้วยังพบว่า ระบบการเมืองไทยในองค์ประกอบ ส่วนที่เป็น “สภาพแวดล้อม” หรือสังคมการเมืองไทย ยังเป็นสังคมที่อยู่ในระหว่างการเปลี่ยนผ่าน (Transitional Society หรือ Prismatic Society) ที่มีความอ่อนค้อยและอ่อนไหว เพราะยังขาดการ กล่อมเกลாதองการเมือง (Political Socialization) และการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) ที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ซึ่งชี้ให้เห็นความอ่อนค้อยขององค์กรในระบบการเมือง ที่มีหน้าที่ด้านนี้ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีระบบการเมืองแบบโครงสร้าง-หน้าที่ ผสมผสานกับ พฤติกรรมของกลุ่มการเมืองที่มีผลประโยชน์ขัดกันชักนำไปสู่ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงขึ้น ทะเบียนมรดกโลกจากเดิมเป็นปัญหาการเมืองระหว่างประเทศกลายมาเป็นปัญหาการเมือง ภายในประเทศเกิดความขัดแย้งเชิงความคิดอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีระบบ การเมืองแบบพฤติกรรมกลุ่มทำให้ประเด็นปัญหาการเมืองเรื่องนี้สร้างความขัดแย้งในสังคมอย่าง กว้างขวางและไม่สามารถปรับตัวกลับเข้าสู่ดุลยภาพได้โดยง่ายและส่งผลกระทบต่อออกไปในมิติ ต่างๆ อย่างกว้างขวาง

2.2 ข้อค้นพบเด่น

ผลการศึกษาวิจัยนี้ ทำให้ค้นพบว่า สังคมการเมืองไทยยังเป็นสังคมที่อยู่ระหว่างการ เปลี่ยนผ่าน (Transitional Society หรือ Prismatic Society) ที่ยังอ่อนค้อยและอ่อนไหวมาก ทั้งนี้เป็น เพราะสังคมการเมืองไทยยังขาดการกล่อมเกลาทองการเมือง (Political Socialization) และการ สื่อสารทางการเมือง (Political Communication) ที่มีประสิทธิภาพเพียงพอเพื่อให้มีความรู้พื้นฐาน ทางการเมืองเพียงพอที่จะรับรู้ เรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลใหม่ๆ ทางการเมืองด้วยเหตุและผล ด้วย ตนเอง และหล่อหลอมเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่เข้มแข็งมีภูมิคุ้มกันตนเองสูงสามารถมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจทางการเมือง ร่วมกับรัฐบาล หรือองค์กรการเมืองอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง ปัญหาเรื่องนี้มิใช่ปัญหาเฉพาะกรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก แต่เป็นปัญหา พื้นฐานสำคัญของระบบการเมืองไทยที่สังคมไทยโดยเฉพาะรัฐบาลควรให้ความสำคัญ เร่งรัด พัฒนาสังคมการเมืองไทยในด้านการกล่อมเกลาทองการเมืองและการสื่อสารทางการเมืองในทุกมิติ ทุกระดับ โดยผ่านสถาบันต่างๆ ตั้งแต่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา องค์กรชุมชน และ ประชาสังคม สื่อมวลชน พรรคการเมือง และรัฐบาล เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง ของไทยให้เข้มแข็ง และพัฒนาสังคมการเมืองไทยสู่ระดับสากลทัดเทียมนานาชาติอารยประเทศ ช่วยให้ ประเทศสามารถมีปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศกับประเทศต่างๆ ในระดับภูมิภาค และ ระดับโลกได้อย่างสมภาคภูมิ

2.3 ความแตกต่างหรือความสอดคล้องเมื่อเทียบกับความคาดหมาย

เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบจากนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ต่อกรณีที่กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก เมื่อรัฐบาลตัดสินใจออกคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ซึ่งเป็นการสนับสนุนกัมพูชาในการนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก และได้รับกระแสคัดค้านต่อต้านอย่างกว้างขวางในสังคมการเมืองไทย จนมีการอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาและอภิปรายไม่ไว้วางใจในสภาผู้แทนราษฎร แม้มติไม่ไว้วางใจรัฐบาลจะไม่ผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรแต่สังคมการเมืองไทยก็ได้คาดหมายว่า รัฐบาลคงจะปรับเปลี่ยนนโยบายโดยเปลี่ยนท่าทีไม่สนับสนุนกัมพูชาอย่างเดิมเหมือนที่ผ่านมา แต่รัฐบาลก็ยังยืนยันยึดนโยบายเดิมอย่างแข็งขันจนมีการยื่นฟ้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และคณะรัฐมนตรีต่อศาลปกครองกลางให้เพิกถอนมติคณะรัฐมนตรี และการลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา พร้อมขอคุ้มครองชั่วคราวและเมื่อศาลปกครองกลางมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวแล้ว รัฐบาลจึงได้ยอมเปลี่ยนนโยบายให้ถือปฏิบัติตามคำสั่งศาลปกครองกลาง แจ้งขอระงับการใช้บังคับของคำแถลงการณ์ร่วมออกไปให้รัฐบาลกัมพูชา ยูเนสโก และกรรมการมรดกโลกทั้ง 21 ประเทศ รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

ต่อมาเมื่อมีการฟ้องศาลรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 วรรค 2 สังคมการเมืองไทยก็ได้คาดหมายและเรียกร้องให้รัฐบาลแสดงความรับผิดชอบโดยการประกาศลาออกทั้งคณะ แต่รัฐบาลก็ได้แย้งว่าเป็นเพียงความผิดพลาดเชิงเทคนิคทางกฎหมาย ไม่มีความจำเป็นต้องลาออกทั้งคณะ โดยมีนายพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ขอลาออกจากตำแหน่งเพื่อแสดงความรับผิดชอบเพียงคนเดียว

จึงมีกระแสกดดันจากสมาชิกวุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้าน และกลุ่มการเมือง ได้ยื่นคำร้องกล่าวโทษคณะรัฐมนตรีต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ เพื่อส่งเรื่องยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ฐานไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ และละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ การเคลื่อนไหวเหล่านี้ย่อมมีผลกระทบต่อสถานการณ์ การดำรงอยู่ของคณะรัฐบาลโดยตรง เผอิญรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ได้สิ้นสภาพลงก่อนด้วยสาเหตุอื่น หากยังคงเป็นรัฐบาลอยู่ต่อไป ก็คงได้รับกระแสกดดันสืบเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 วรรค 2 ต่อไป โดยเฉพาะต่อนายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี จนในที่สุด รัฐบาลหมดความชอบธรรม ไม่สามารถดำรงคงอยู่เป็นรัฐบาลต่อไปได้

โดยสรุปแล้ว ผลกระทบจากนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ต่อกรณีที่กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลก ส่งผลให้รัฐบาลขาดความชอบธรรม

ขาดความเชื่อถือ ศรัทธา และไม่สามารถดำรงคงอยู่ต่อไปได้ในที่สุด ซึ่งค่อนข้างสอดคล้องกับความคาดหมายของสังคมการเมืองไทย แม้ช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงจะช้าและยืดเยื้อกว่าที่คาดหมายไว้ก็ตาม

2.4 ความแตกต่างหรือสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ

2.4.1 เปรียบเทียบกับสมุดปกขาว “กรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก” และ “ข้อมูลที่ประชาชนไทยควรทราบเกี่ยวกับกรณีปราสาทพระวิหารและการเจรจาเขตแดนไทย-กัมพูชา” ของกระทรวงการต่างประเทศ

ที่สมุดปกขาว “กรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก” และหนังสือ “ข้อมูลที่ประชาชนไทยควรทราบเกี่ยวกับกรณีปราสาทพระวิหารและการเจรจาเขตแดนไทย-กัมพูชา” ไม่ใช่ผลงานศึกษาวิจัย แต่เป็นหนังสือรวบรวมข้อเท็จจริงและเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปราสาทพระวิหาร โดยเฉพาะกรณีนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกและการปักปันเขตแดนไทย-กัมพูชา เพื่อเผยแพร่ชี้แจงให้ประชาชนทั่วไปที่สนใจได้รับทราบ ซึ่งงานศึกษาวิจัยฉบับนี้ก็ใช้ข้อมูลของเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่บันทึกในสมุดปกขาวนี้เป็นพื้นฐานและแนวทางหลักในการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูล และหลักฐานของเอกสารอื่นๆ เพื่อสรุปหาข้อเท็จจริงซึ่งส่วนใหญ่ก็ค่อนข้างสอดคล้องกับข้อมูลในสมุดปกขาวและข้อมูลเกี่ยวกับกรณีปราสาทพระวิหารและการเจรจาเขตแดนไทย-กัมพูชา มีเพียงบางประเด็นที่แตกต่างกันหรือไม่สอดคล้องกัน ตัวอย่างของประเด็นสำคัญที่แตกต่างกันมีดังนี้

1) กระทรวงการต่างประเทศอ้างธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือศาลโลกว่า คำตัดสินของศาลโลกถือเป็นที่สุดไม่มีอุทธรณ์ แต่ศาลอาจรื้อฟื้นคดีขึ้นมาพิจารณาทบทวนคำพิพากษาใหม่ได้ หากมีการค้นพบหลักฐานใหม่ แต่จะต้องกระทำภายใน 10 ปี แต่ในปัจจุบันนี้ (2551) เวลาได้ผ่านไปแล้ว 46 ปี โดยฝ่ายไทยไม่ได้ดำเนินการขอทบทวน ดังนั้นในระบบกฎหมายระหว่างประเทศในปัจจุบันจึงถือว่าพ้นเวลาที่ไทยจะขอทบทวนคำพิพากษาดังกล่าวแล้ว แต่การสงวนสิทธิ์ของไทยยังคงอยู่ต่อไป (กระทรวงการต่างประเทศ 2551 : 2-3, 1.5 บทสรุปผู้บริการหน้า ก., กระทรวงการต่างประเทศ 2552 : 13-14) แต่นักวิชาการและผู้สันักคดีหลายท่าน เช่น ศ.ดร. สมปอง สุจริตกุล มล.วัลย์วิภา จรูญโรจน์ ปองพล อติเรกสาร บัญญัติ บรรทัดฐาน ต่างมีความเห็นว่า ไทยยังอาจมีสิทธิ์ที่รื้อฟื้นคดีขึ้นมาให้ศาลพิจารณาทบทวนพิพากษาใหม่ การศึกษาวิจัยนี้จึงสรุปประเด็นนี้ว่า ไทยยังอาจมีสิทธิ์ที่จะรื้อฟื้นคดีขึ้นมาให้พิจารณาใหม่ได้

2) กระทรวงการต่างประเทศ มีความและมีความเข้าใจว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เป็นเพียงการแสดงเจตนารมณ์ทางการเมืองไม่ใช่สนธิสัญญา และไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อ

เขตแดน จึงไม่จำเป็นต้องขอความเห็นชอบต่อรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 (กระทรวงการต่างประเทศ 2551 :21-22) แต่ต่อมาภายหลังปรากฏชัดเจนว่า ศาลรัฐธรรมนูญ มีมติเอกฉันท์วินิจฉัยชี้ขาดว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 และมีมติ 8 ต่อ 1 วินิจฉัยชี้ขาดว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 วรรค 2

3) ในหนังสือข้อมูลที่ประชาชนไทยควรทราบเกี่ยวกับกรณีปราสาทพระวิหาร และการเจรจาเขตแดนไทย-กัมพูชา นั้น กระทรวงการต่างประเทศได้ระบุชัดเจนว่า ไทยไม่เคยยอมรับแผนที่มาตราส่วน 1:200,000 ที่ฝรั่งเศสจัดทำขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2451 ซึ่งเป็นต้นเหตุสำคัญที่เกิดพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน 46 ตารางกิโลเมตร และฝากความหวังไว้ว่า ข้อขัดแย้งเรื่องเขตแดนนี้จะบรรลุนิติภาวะได้จากกลไกเจรจาของคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา (JBC) ซึ่งมีความก้าวหน้าโดยรัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบกรอบการเจรจาแล้วเมื่อ 28 ตุลาคม 2551 และขณะนี้การเจรจาในกรอบ JBC กำลังดำเนินอยู่ แต่การศึกษาวินิจฉัยพบว่า JBC ถือกำเนิดมาจาก MOU หรือบันทึกความเข้าใจปี 2543 ซึ่งอ้างอิงแผนที่กัมพูชา มาตราส่วน 1:200,000 จึงน่าสงสัยว่า JBC ปฏิบัติงานโดยใช้หลักการอ้างอิงแผนที่กัมพูชา มาโดยตลอด ซึ่งต่อมาในวันที่ 12 ตุลาคม 2552 มล.วัลย์วิภา จรุงญโรจน์ และคณะในนามของ “ประชาชนไทยและภาคีเครือข่ายผู้ติดตามสถานการณ์ปราสาทพระวิหาร” ได้ทำหนังสือถึงนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี เพื่อขอให้ยกเลิกเพิกถอนมติรัฐสภาวันที่ 28 ตุลาคม 2551 เรื่องกรอบเจรจาของ JBC และขอให้ถอนร่างข้อตกลงชั่วคราวไทย-กัมพูชา ฉบับวันที่ 6 เมษายน 2552 ณ กรุงพนมเปญ ออกจากระเบียบวาระการประชุมของรัฐสภา และระงับกระบวนการพิจารณาใดๆ อันมีผลเป็นการแบ่งแยกราชอาณาจักรไทย ซึ่งภายหลังการร้องเรียนดังกล่าวรัฐบาลได้ถอนเรื่องการพิจารณาเห็นชอบข้อตกลงชั่วคราวไทย-กัมพูชา ออกจากระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา เพื่อทบทวนใหม่อย่างไม่มีกำหนด

2.4.2 เปรียบเทียบกับหนังสือ “ผมไม่ได้ขายชาติ” ของ นายนพดล ปัทมะ

หนังสือ “ผมไม่ได้ขายชาติ” ความจริงไม่ใช่เอกสารงานศึกษาวิจัย แต่เป็นหนังสือที่นายนพดล ปัทมะ รวบรวมข้อมูล หลักฐาน ข้อเท็จจริง ประกอบคำอธิบายว่า ตน ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ดำเนินการต่อกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกโดยบริสุทธิ์ใจ และพยายามรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ ไม่ได้ “ขายชาติ” ตามที่มีผู้คนตั้งข้อกล่าวหา ซึ่งจากผลการตรวจสอบในงานศึกษาวิจัยนี้ พบว่า ข้อมูล หลักฐานส่วนใหญ่ก็สอดคล้องตรงกัน ประเด็นสำคัญที่มีความแตกต่างกันมีเพียง 2-3 ประเด็นดังนี้

1) นายนพดล ปัทมะ เชื่อมันเช่นเดียวกับกระทรวงการต่างประเทศว่า คำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร เมื่อปี 2505 ถือเป็นที่สุดไม่สามารถอุทธรณ์ หรือรื้อฟื้นคดีขึ้นมาพิจารณาทบทวนใหม่อีกแล้ว

2) นายนพดล ปัทมะ เดิมเชื่อมันเช่นเดียวกับกระทรวงการต่างประเทศ ว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เป็นเพียงการแสดงเจตนาธรรมทางการเมืองไม่ใช่สนธิสัญญาและไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อเขตแดนจึงไม่จำเป็นต้องขอความเห็นชอบต่อรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 แต่ภายหลังเมื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา มีสถานะเป็นสนธิสัญญา ซึ่งจำเป็นต้องขอความเห็นชอบต่อรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 นายนพดล จึงยอมรับผิดและแสดงความรับผิดชอบโดยการลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

3) นายนพดล ปัทมะ เชื่อมันว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ซึ่งเป็นผลสรุปจากการเจรจาระหว่างฝ่ายไทยกับกัมพูชา และยูเนสโก ที่กรุงปารีส ถือว่าประสบความสำเร็จอย่างสูง เพราะสามารถบรรลุข้อตกลงว่า กัมพูชาจะขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาทพระวิหาร และจะเสนอแผนผังใหม่ให้ไทยพิจารณาเห็นชอบก่อนจะยื่นต่อคณะกรรมการมรดกโลก ซึ่งแสดงว่า ไทยสามารถปกป้องอธิปไตยและเขตแดนโดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตร ไว้ได้อย่างสมบูรณ์ และคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ฉบับนี้นับเป็นเอกสารที่เป็นทางการชิ้นแรกและชิ้นเดียวที่กัมพูชายอมรับว่า บริเวณเขาพระวิหารมีพื้นที่ที่ 2 ประเทศ อ้างสิทธิ์ทับซ้อนกันเป็นบริเวณประมาณ 4.6 ตารางกิโลเมตร อันจะเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายไทยในการดำเนินการปักปันเขตแดน หรือหากวันหนึ่งข้างหน้าจำเป็นต้องนำเรื่องเขตแดนบริเวณเขาพระวิหารนี้ขึ้นพิจารณาในศาลโลก แถลงการณ์ร่วมฉบับนี้ก็จะเป็นหลักฐานสำคัญที่ผูกมัดกัมพูชาในการยอมรับอย่างเป็นทางการว่ามีพื้นที่ทับซ้อนอยู่ แต่จากผลการศึกษาวินิจฉัยพบว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เห็นว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา นี้ อาจมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของประเทศทั้งยังมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง และกลุ่มนักวิชาการและกลุ่มการเมืองที่ส่วนใหญ่มีความกังวลว่าคำแถลงการณ์ร่วมนี้จะนำไปสู่การสูญเสียดินแดน โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ทับซ้อนดังกล่าว

2.4.3 เปรียบเทียบกับหนังสือ “แถลงเอกสารลับที่สุด ปราสาทพระวิหาร พ.ศ. 2505-2511” ของ ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ

หนังสือ “แถลงเอกสารลับที่สุด ปราสาทพระวิหาร พ.ศ.2505-2511” ของ ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ นับเป็นหนังสือที่รวบรวมเอกสาร หลักฐาน ข้อเท็จจริง ประวัติความเป็นมา ตลอดจนบทวิเคราะห์เกี่ยวกับกรณีกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกที่มีเนื้อหาครอบคลุม

ประเด็นปัญหาต่างๆ ที่กว้างขวางที่สุดฉบับหนึ่ง โดยเฉพาะบทวิเคราะห์ ซึ่งวิเคราะห์ประเด็นปัญหาต่างๆ ตามหลักวิชานิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ พร้อมข้อเสนอแนะอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งงานศึกษาวิจัยนี้มีผลสรุปในด้านผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ พร้อมด้วยข้อเสนอแนะที่ค่อนข้างสอดคล้องกับบทวิเคราะห์ของหนังสือฉบับนี้มาก แม้จะมีประเด็นย่อยบางเรื่องที่มีความแตกต่างในรายละเอียดบ้างก็ตาม

บทวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่น่าสนใจเป็นพิเศษมีดังนี้

1) บทวิเคราะห์ในทางนิติศาสตร์ว่า แกลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เป็นสนธิสัญญาที่ต้องนำเข้าขอความเห็นชอบจากรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 วรรค 2 หรือไม่ ซึ่ง ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้เขียนบทวิเคราะห์ลงในหนังสือพิมพ์มติชนรายวันก่อนที่จะรวบรวมมาลงในหนังสือฉบับนี้ ซึ่งสรุปผลวิเคราะห์ว่า แกลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เป็นสนธิสัญญาที่ต้องนำเข้าขอความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนตามรัฐธรรมนูญนั้น ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในแวดวงนิติศาสตร์ ซึ่งต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่า แกลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เป็นหนังสือสัญญาหรือสนธิสัญญาที่ต้องนำเข้าขอความเห็นชอบจากรัฐสภาเช่นเดียวกับที่ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้วิเคราะห์สรุปไปก่อนหน้านี้

2) บทวิเคราะห์ในทางนิติศาสตร์ว่า มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับแกลงการณ์ร่วมฯ ไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง เนื่องจากเป็นการกระทำทางรัฐบาล (Act of Government) ซึ่งก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางเช่นกัน โดย ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ มีความเห็นเพิ่มเติมว่า คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลางก่อให้เกิดผลกระทบต่อการทำงานของรัฐบาลอย่างกว้างขวาง และในระหว่างการรอคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดความน่าเชื่อถือของรัฐบาลไทยในการเจรจาต่อรองกับรัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศที่กำลังดำเนินการอยู่ก็ดีหรือที่ จะดำเนินการก็ดี จะตกต่ำอย่างยิ่งและอาจไม่มีผู้แทนรัฐบาลไทยไปร่วมประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา มีผลให้กัมพูชานำเสนอการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกไปแต่ผู้เดียว ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อประเทศไทย จึงเสนอแนะให้กระทรวงการต่างประเทศอุทธรณ์คำสั่งคุ้มครองนั้นเป็นการด่วน เพื่อฟังคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด แล้วจึงค่อยดำเนินการตามนั้น อีกด้านหนึ่งศาลรัฐธรรมนูญควรเร่งพิจารณาคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา และ ส.ส.ฝ่ายค้าน โดยวินิจฉัยว่า แกลงการณ์ร่วมฯ เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องให้รัฐสภาเห็นชอบหรือไม่ หากต้องดำเนินการคณะรัฐมนตรีก็ต้องเสนอแกลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ให้รัฐสภาพิจารณาโดยด่วนที่สุด และแจ้งให้คณะกรรมการมรดกโลกทราบว่า ประเทศไทยยังดำเนินการไม่ครบถ้วนตามขั้นตอนภายในของเราจึงยังไม่อาจใช้แกลงการณ์ร่วมประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการมรดกโลกได้ ซึ่งเป็นเหตุผลที่รัฐต่างประเทศน่าจะเข้าใจและยอมรับได้

แต่การณ้ปรากฏว่า คณะรัฐมนตรีมีมติให้ถือปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลาง และให้กระทรวงการต่างประเทศ แจ้งขอระงับผลการใช้บังคับของคำแถลงการณ์ร่วมฯ ออกไปก่อน ให้รัฐบาลกัมพูชา ยูเนสโก คณะกรรมการมรดกโลก ทั้ง 21 ประเทศ หน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้องทราบเป็นการด่วน

3) ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ วิเคราะห์ว่า หากกัมพูชาสามารถขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกได้สำเร็จ เรื่องคงไม่จบง่ายๆ แน่ อาจจะต้องเกิดเหตุรุนแรงขึ้นทั้งในทางการเมืองและเหตุวุ่นวาย เลือดตกยางออก เหมือนเหตุการณ์ในปี 2505 กล่าวคือ นอกจากจะมีการพิพาทกันตลอดแนวชายแดนไทย-กัมพูชา แล้ว ยังมีการปะทะกันถึงเลือดในประเศไทยเองด้วย ซึ่งการณ้ปรากฏภายหลังตรงกับผลการวิเคราะห์ดังกล่าว โดยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ถูกกดดันอย่างหนัก มีการระดมกองกำลังทหารทั้งสองฝ่ายตริ่งตามแนวชายแดนบริเวณเขาพระวิหาร มีการปะทะกันถึงเลือดตกยางออกของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับกลุ่มต่อต้าน เป็นต้น

2.4.4 เปรียบเทียบกับบทวิจารณ์ 3 บทความ ของ ศ.ดร.สมปอง สุจริตกุล

บทวิจารณ์ทั้ง 3 บทความ ว่าด้วยข้อพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชาในคดีปราสาทพระวิหาร ข้อสงวนของไทยเกี่ยวกับคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในคดีปราสาทพระวิหาร และสนธิสัญญาและคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในคดีปราสาทพระวิหาร นั้น ศ.ดร.สมปอง สุจริตกุล เขียนขึ้นเมื่อได้สลับรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ในหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ที่พาดพิงถึงคดีปราสาทพระวิหารอย่างคลุมเครือ ในฐานะบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ตั้งแต่ต้น จึงได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายให้ประชาชนไทยเข้าใจให้ถูกต้องตรงกัน อย่งไรก็ตาม คำชี้แจงหรือข้อวิจารณ์ของ ศ.ดร.สมปอง สุจริตกุล นี้ ติความในประเด็นคำพิพากษาและข้อกฎหมายที่แตกต่างไปจากความเข้าใจและการตีความของกระทรวงการต่างประเทศ และรัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช ค่อนข้างมาก จึงได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง และกลายเป็นข้ออ้างอิงของกลุ่มนักวิชาการและกลุ่มการเมืองที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล ตัวอย่างการตีความในประเด็นคำพิพากษาและข้อกฎหมายที่น่าสนใจ มีดังนี้

1) ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคติความใดๆ หากไม่ได้รับความยินยอมจากรัฐคู่กรณี ซึ่งคดีปราสาทพระวิหาร ไทยได้คัดค้านอำนาจศาลแล้วตั้งแต่ต้น

2) คดีปราสาทพระวิหารจำกัดเฉพาะภายในกรอบคำร้องที่กัมพูชายื่นฟ้อง คือ เฉพาะอำนาจอธิปไตยเหนือพื้นที่ที่ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ มีอาจขยายให้กว้างออกไปนอกพื้นที่จนครอบคลุมเขาพระวิหาร และไม่อาจขยายไปถึงคำขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ไม่ผูกพันองค์การยูเนสโก หรือองค์การชำนาญพิเศษใดๆ

3) แม้ไทยได้ปฏิบัติตามคำพิพากษา โดยถอนบุคลลากร ย้ายเสาชิงช้าไทยออกมานอกพื้นที่ปราสาทพระวิหาร และสร้างรั้วล้อมตัวปราสาทไว้ แต่ไทยไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษา จึงไม่ยอมรับอำนาจอธิปไตยของกัมพูชาและยื่นประท้วงคัดค้านคำพิพากษา และตั้งข้อสงวนไว้ โดยไทยถือว่าปราสาทพระวิหารยังอยู่ในอำนาจอธิปไตยของไทย และจะกลับไปครอบครอง เมื่อได้รับการพิจารณาทบทวนแก้ไขภายหลัง

4) หากพิจารณาในภาพรวม จะเห็นว่า ศาลเชื่อในหลักการว่าเส้นสันปันน้ำ ยังคงเป็นเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา ฉะนั้น หากมีการสำรวจใหม่โดยใช้เส้นสันปันน้ำเป็นเส้นแบ่งเขตแดน ปราสาทพระวิหารจะอยู่ในเขตแดนไทย

5) ข้อสงวนของไทย ครอบคลุมถึงธรรมนูญศาลทั้งหมด รวมทั้งข้อ 60 ซึ่งไม่มีการจำกัดเวลา 10 ปี นอกจากนี้ ยังคลุมถึงกฎบัตรสหประชาชาติทั้งฉบับ โดยเฉพาะข้อ 33 ที่เปิดโอกาสให้คู่กรณีแสวงหาช่องทางระงับกรณีพิพาทโดยสันติวิธี ข้อสงวนของไทยจึงเปิดโอกาสให้กัมพูชาแสดงมิตรไมตรีต่อไทย โดยคืนอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารให้ไทย หรือยินยอมให้ใช้อำนาจอธิปไตย ร่วมกันตามที่กัมพูชาเคยเสนอ เมื่อ พ.ศ. 2501 การยอมถอนข้อสงวนที่บรรพชนตั้งไว้ จึงหมายถึงการสละอำนาจอธิปไตยเหนือพื้นที่ทับซ้อนในบริเวณที่ตั้งปราสาทพระวิหาร และสรุปได้ว่า คำแถลงการณ์ร่วมของไทยและกัมพูชา เป็นการหยิบยื่นดินแดนให้กัมพูชาโดยปราศจากเงื่อนไข

6) พื้นที่ทับซ้อนในปัจจุบันของไทยกับกัมพูชานั้น ได้แก่ พื้นที่ตั้งของตัวปราสาทเท่านั้น โดยไทยถือว่าปราสาทพระวิหารเป็นเขตในอำนาจอธิปไตยของไทย กัมพูชาก็ถือว่าอยู่เขตของกัมพูชา

ในงานศึกษาวิจัยนี้ จากการประมวลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เชิงเจาะลึก และศึกษาจากบทความวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ ปรากฏว่า มีผู้ไม่เห็นด้วยกับข้อสรุปการตีความข้างต้นค่อนข้างน้อย แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ค่อยปรากฏผู้คัดค้านการตีความข้างต้นอย่างชัดเจน ส่วนใหญ่จะให้ความเห็นทำนองว่าเป็นข้อวิจารณ์ที่น่าสนใจ และควรค่าแก่การศึกษาวิจัยในเชิงนิติศาสตร์อย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้องชัดเจนต่อไป

2.4.5 เปรียบเทียบกับบทความเรื่อง “การปักปันเขตแดนยังไม่แล้วเสร็จ? “แผนที่ฝรั่งเศสทำแต่ฝ่ายเดียว”! “เส้นเขตแดนตามมติคณะรัฐมนตรี 2505” ไทยไม่ควรขึ้นทะเบียนร่วม” ของ มล.วัลย์วิภา จรูญโรจน์ และประกาสิตธิ์ แก้วมงคล

บทความข้างต้นของ มล.วัลย์วิภา จรูญโรจน์ และประกาสิตธิ์ แก้วมงคล นี้ ก็เป็นบทความอีกฉบับหนึ่งที่มีข้อคิดเห็นและการตีความในข้อกฎหมาย และคำพิพากษาเกี่ยวกับกรณีปราสาทพระวิหารที่แตกต่างไปจากความเข้าใจและการตีความของกระทรวงการต่างประเทศ และรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ค่อนข้างมาก จึงวิจารณ์เพื่อคัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร

เป็นมรดกโลกของกัมพูชา โดยสรุปว่าประเด็นปัญหาสำคัญคือ เรื่องเขตแดน ซึ่งไทยและกัมพูชาต่างกันคือแผนที่คนละฉบับ ทั้งนี้ได้อภิปรายประเด็นสำคัญเกี่ยวกับเรื่องเขตแดนและการขึ้นทะเบียนร่วมดังนี้

1) ความหมายที่แตกต่างกันระหว่างคำว่า “การปักปันเขตแดน” และ “การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน”

การสำรวจและปักปันเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านนับแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันแบ่งออกได้เป็น 2 ยุค ยุคแรกเป็นการสำรวจและปักปันเขตแดนร่วมกับประเทศมหาอำนาจเรียกว่า “การสำรวจและปักปันเขตแดน” (Delimitation) ยุคปัจจุบันเป็นการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านโดยตรง เรียกว่า “การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน” (Demarcation) ซึ่งความหมายของสองกิจกรรมนี้แตกต่างกันสิ้นเชิง การปักปันเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชานั้น กระทำเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้วตามสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ.1904 (รศ.122) แม้จะมีการทำสนธิสัญญากำหนดเขตแดนระหว่างสยามกับฝรั่งเศสอีกครั้งหนึ่งในปี ค.ศ.1907 ก็ไม่ได้มีผลยกเลิกแนวเขตแดนบริเวณเขาพระวิหารตามสนธิสัญญา ค.ศ.1904 ซึ่งยึดถือตามแนวสันปันน้ำแต่ประการใด ดังนั้นย่อมยืนยันได้ว่าไม่มีพื้นที่ทับซ้อนระหว่างไทยกับกัมพูชา เพราะได้ปักปันกันชัดเจนแล้วตามสนธิสัญญา แม้กัมพูชาจะอ้างแผนที่คนละฉบับกับไทย แผนที่ฉบับของกัมพูชาไม่สอดคล้องกับสนธิสัญญาเดิมจึงใช้ไม่ได้ คณะกรรมาธิการชายแดนร่วมไทย-กัมพูชา (JBC) จึงมีหน้าที่ทำการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน (Demarcation) ทางบกตลอดแนวเขตแดน ซึ่งได้มีการเจรจาปักปันเสร็จสมบูรณ์แล้วตามสนธิสัญญา ค.ศ.1904 ไม่ใช่ทำหน้าที่ปักปันเขตแดนที่ค้างค้างให้แล้วเสร็จตามที่กระทรวงการต่างประเทศและบุคคลต่างๆ กล่าวอ้าง การอ้างว่า “การปักปันเขตแดนยังไม่แล้วเสร็จ” นั้น นำหนักในการอ้างสิทธิเหนือดินแดนข่มน้อยกว่าการอ้างสิทธิเหนือดินแดนที่อยู่ในขั้นตอนของ “การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน” และทำลายความชอบธรรมในการอ้างอธิปไตยของชาติเหนือดินแดนตลอดแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ณ บริเวณที่อ้าง

2) การรับรองแผนที่ของกัมพูชาเป็น “แผนที่คณะกรรมการปักปันสยาม-ฝรั่งเศส” เป็นการบิดเบือนข้อเท็จจริง

แผนที่ 1:200,000 ของกัมพูชานั้น ไม่ใช่แผนที่ของคณะกรรมการปักปันร่วมสยาม-ฝรั่งเศส ตามสนธิสัญญา ค.ศ.1904 เป็นแผนที่แสดงเส้นเขตแดนที่ขัดแย้งกับสนธิสัญญา ค.ศ.1904 ซึ่งไม่ทราบว่าใครเป็นผู้ลากไว้ โดยปราศจากอำนาจจึงเชื่อถือไม่ได้ การที่กระทรวงการต่างประเทศของไทยใช้คำว่า “แผนที่คณะกรรมการปักปันสยาม-ฝรั่งเศส” เรียกแผนที่ 1:200,000 ของกัมพูชาเป็นการบิดเบือนข้อเท็จจริงทำให้แผนที่ L7017 ซึ่งไทยใช้อึดถือนั้นมีสถานะค้อยกว่าแผนที่ของกัมพูชา

3) การเข้าใจผิดเรื่อง “เส้นเขตแดนตามมติคณะรัฐมนตรี 2505”

กระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานราชการต่างๆ ของไทยเกิดความเข้าใจผิดว่า เส้นแสดงเขตที่คณะรัฐมนตรีเมื่อ 10 กรกฎาคม 2505 ให้กั้นแนวปราสาทพระวิหารเป็นการปฏิบัติ ตามคำตัดสินของศาลโลก หรือเข้าใจผิดว่า มติคณะรัฐมนตรี 2505 นั้นเป็นการเปลี่ยนเส้นเขตแดน ของไทย การที่กระทรวงการต่างประเทศกล่าวว่า แนวดังกล่าวเป็นเส้นเขตแดนจะเท่ากับเป็นการยก พื้นที่รอบตัวปราสาทซึ่งอยู่นอกเหนือคำตัดสินของศาลโลกให้เป็นของกัมพูชาโดยปริยาย และยก บันไดทางขึ้นปราสาทชั้นที่ 1-62 ซึ่งเคยเป็นของไทยให้กับกัมพูชา และเป็นการละทิ้งการสงวน สิทธิของไทยเหนือปราสาทพระวิหารและพื้นที่โดยรอบปราสาท

4) ไทยไม่ควรขึ้นทะเบียนร่วม

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในช่วงที่กัมพูชาขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกนั้น รัฐบาลไทยแสดงท่าทีสนับสนุน และให้การรับรองอย่างแข็งขันเสมือนไม่รักษาผลประโยชน์ของ ประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ซึ่งเมื่อวิเคราะห์อย่างละเอียดทุกข้อ แล้ว เป็นการเอื้อประโยชน์แก่กัมพูชาแทบทั้งสิ้นยิ่งมาประกบกับร่างมติของคณะกรรมการมรดก โลกยิ่งทำให้ประเทศชาติเกิดความเสียหายอย่างมากในการสูญเสียดินแดน เพราะเท่ากับเป็นการยก พื้นที่บริเวณรอบปราสาทให้กัมพูชา ยกพื้นที่บริเวณเขาพระวิหารให้อยู่ในเขตแดนของกัมพูชาด้วย เหตุผล เพื่อความสมบูรณ์และความงดงามทางวัฒนธรรม-อารยธรรม ยกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขา พระวิหารให้กัมพูชาด้วยเหตุผล ด้านภูมิทัศน์จะมากหรือน้อยอยู่ที่แผนพัฒนาร่วมอันอาจจะ ครอบคลุมบางส่วนในพื้นที่ 2 จังหวัด คือ ศรีสะเกษ และ อุบลราชธานี และพื้นที่ของไทย 4.6 ตารางกิโลเมตร ที่รัฐบาลไทยไม่ยอมยืนยันในอาณาเขตของตนตามแผนที่เส้นเขตแดนของตนแต่ กลับไปรับรองยืนยันในแผนที่ของกัมพูชา แม้จะรู้และอ้างอยู่เสมอว่าถือแผนที่กันคนละฉบับและ เรียกพื้นที่นี้ว่า “พื้นที่ทับซ้อน” มีรัฐบาลเท่านั้นที่ได้แสดงเจตนายินยอมให้พื้นที่อยู่ในการบริหาร จัดการของ ICC ภายใต้แผนแม่บทมรดกโลกของกัมพูชา ทั้งนี้ยังไม่คิดรวมถึงอธิปไตยของชาติ อธิปไตยของพลเมืองความเป็นธรรม และประโยชน์หลากหลายมิติ รวมถึงมิติทางวัฒนธรรม สันติภาพ และชาติพันธุ์ ที่ต้องถูกผลกระทบโดยตรง

ยิ่งหากมีการขึ้นทะเบียนร่วมของไทย การบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์จะยังมีปัญหา มาก เพราะกัมพูชาจะถือว่าดินแดนเป็นของตน โครงการเป็นของตนและกำหนดโดยตน และกรรมการ ดูแลมาตรฐานเป็นนานาชาติที่กัมพูชาเชื่อเชิญมา การที่ไทยเข้าไปร่วมด้วยอีก 1 ชาติ จะต้องรู้ว่า ไม่ใช่ชาติเจ้าของดินแดนหรือเจ้าอธิปไตยแต่อย่างใด การขอขึ้นทะเบียนร่วมของไทยจึงกลายเป็น การกลบเกลื่อนที่แนบเนียนต่อการสูญเสียดินแดน 4.6 ตารางกิโลเมตรให้กัมพูชาโดยปริยาย สอด

คล้องกับคำยืนยันของกัมพูชาว่าการขึ้นทะเบียนของตนไม่มีผลกระทบต่อเขตแดน และสอดคล้องกับคำกล่าวของนักการเมืองและข้าราชการไทย ที่ออกมาได้ตลอดเวลาว่าไม่เสียดินแดน

ทั้งนี้ เพราะเมื่อไทยไปขึ้นทะเบียนร่วมกับกัมพูชา ไทยจะตกอยู่ในสภาพหรือภาวะผูกพัน ที่ยอมให้กัมพูชาเป็นผู้บริหารจัดการหลัก และสามารถบริหารในส่วนที่เป็นโบราณสถานของไทย และพื้นที่ 4.6 ตารางกิโลเมตรของไทยซึ่งจะถูกรวมเข้าไปกับพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่กันชน และถูกอ้างว่าเป็นของกัมพูชาทั้งหมด และประเทศไทยจะไม่มีสิทธิบริหารจัดการพื้นที่และโบราณสถานของไทยเองโดยลำพัง โดยไทยจะเป็นเพียง 1 ใน 7 ประเทศ (ICC) ที่จะเข้ามาจัดการมรดกโลกอันเป็นของไทยโดยอ้างความเป็นมาตรฐานสากล

ไทยจึงไม่ควรขอขึ้นทะเบียนร่วมกับกัมพูชา ซึ่งจะมีผลทำให้การขึ้นทะเบียนมรดกโลกของกัมพูชาไม่สมบูรณ์ตามระเบียบของคณะกรรมการมรดกโลก และมีความเป็นไปได้ที่อาจถูกถอน หากทำไม่ทันตามกำหนดเวลาภายในกุมภาพันธ์ 2553

อย่างไรก็ตาม ในการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกโดยตรง ม.ล.วัลย์วิภา จรุงโรจน์ ได้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมว่า หากประเทศไทยจะนำโบราณสถานที่เขาพระวิหารที่อยู่ในฝั่งไทย แยกขึ้นทะเบียนมรดกโลกของไทยเองไม่ไปขึ้นทะเบียนร่วม กลายเป็นองค์ประกอบของปราสาทพระวิหารของกัมพูชาที่จะเห็นด้วย

ในงานศึกษาวิจัยนี้ จากการประมวลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เชิงเจาะลึก และศึกษาจากเอกสารบทความวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ ปรากฏว่ามีทั้งที่เห็นด้วย และคัดค้านไม่เห็นด้วยค่อนข้างหลากหลาย ที่เห็นด้วยมีค่อนข้างน้อย และมักใช้บทความนี้อ้างอิง ที่ไม่เห็นด้วยก็มักโต้แย้งด้วยเหตุผลเชิงวิชาการ ลงในหนังสือพิมพ์ หรือวารสารต่างๆ กระทรวงการต่างประเทศซึ่งถูกบทความนี้โจมตีว่า ดำเนินงานโดยไม่รักษาผลประโยชน์ของชาติ และมีเจตนาไม่บริสุทธิ์ ก็ได้แย้งว่าบทความนี้พิจารณาปัญหาเฉพาะจุด ไม่ได้ครอบคลุมถึงข้อเท็จจริง และองค์ประกอบอื่นอย่างครบถ้วน ในขณะที่ กระทรวงการต่างประเทศดำเนินการไปโดยพิจารณาถึงหลักนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แต่ส่วนใหญ่จะให้ความเห็นทำนองว่าเป็นข้อวิจารณ์ที่น่าสนใจ ซึ่งควรค่าแก่การศึกษาวิจัยเชิงลึกทั้งด้านนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญเตรียมไว้สำหรับมาตรการแก้ไขปัญหานี้ ที่อาจจะบานปลายขึ้นอีกในอนาคต

2.4.6 เปรียบเทียบกับบทความ “ปราสาทเขาพระวิหาร หลุมดำ-ลัทธิชาตินิยม-ประวัติศาสตร์แผลเก่า-ประวัติศาสตร์ตัดตอน-กับบ้านเมืองของเรา” ของ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

บทความนี้ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ เรียบเรียงขึ้นเพื่อเผยแพร่แก่สาธารณชนทั่วไป ในช่วงที่กรณีปราสาทพระวิหารกำลังเป็นประเด็นร้อนแรงของการเมืองภายใน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อช่วยให้สาธารณชนเข้าใจประวัติศาสตร์ปราสาทพระวิหารให้ถูกต้องและครบ

ถ้วนทุกด้านทุกขั้นตอน เพื่อพิจารณากรณีปราสาทพระวิหารให้ถูกต้องตามข้อเท็จจริง ไม่ให้ประวัติศาสตร์บิดเบือนพาหลงไปสู่ชาตินิยมสุดขีดหรือการคลั่งชาติ

นอกเหนือไปจากประวัติความเป็นมาของปราสาทพระวิหารตั้งแต่แรกเริ่มก่อสร้าง การครอบครอง การปล่อยทิ้งร้าง การฟื้นฟูขึ้นใหม่ บทความนี้ได้พูดถึงบทบาทของรัฐบาลไทยในยุคลัทธิชาตินิยมครั้งที่ 1 ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 “ที่ระบอบพิบูลสงคราม” พยายามส่งเสริม “ลัทธิไทยนิยม” และสร้าง “มหาอาณาจักรไทย” และยุคลัทธิชาตินิยมครั้งที่ 2 ในช่วงสงครามเย็นที่รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ปลุกกระแสชาตินิยม โดยสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาและประชาชนเดินขบวนประท้วงคำพิพากษาของศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร พร้อมทั้งเตือนสติว่ากรณีการที่กัมพูชา นำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแทนที่จะเป็นเรื่องของการจัดการทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวตามเจตนาเดิม กลับบานปลายไปเป็นการเมืองระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา และจะรุนแรงจนถึงขั้นปะทะกับด้วยกำลังหรือบุกเผาสถานทูต ดร.ชาวุฒิชัย เกษตรศิริ เสนอแนะไว้ว่า ไทยกับกัมพูชาเป็นสมาชิกอาเซียนด้วยกัน เป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนร่วมยาว 800 กิโลเมตร ควรหาทางแก้ปัญหาโดยปรองดองให้อยู่ร่วมกันได้โดยสันติ เช่น ตกลงจัดการเรื่องเขตแดนและแผนที่ให้เรียบร้อย หาทางตกลงบริหารจัดการทั้งปราสาทพระวิหารและทั้งเขาพระวิหารให้เป็นมรดกของมนุษยชาติร่วมกัน แบ่งผลประโยชน์ร่วมกัน ทำให้เป็นเรื่องการบริหารจัดการทางวัฒนธรรมและธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นต้น

งานศึกษาวิจัยนี้ มีข้อสรุปที่ค่อนข้างสอดคล้องกับบทความดังกล่าวข้างต้น โดยเน้นให้เร่งรัดการกล่อมเกลากองการเมืองและการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งจุดประสงค์หลักก็เพื่อขจัดความเข้าใจที่ไขว้เขว ไม่ครบถ้วนตรงตามข้อเท็จจริง และเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาคด้วยสันติวิธี โดยให้ปรองดองอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีมิตรไมตรีต่อกันในฐานะเพื่อนบ้านและสมาชิกประชาคมอาเซียนด้วยกัน

2.4.7 เปรียบเทียบกับบทความ “กรณีปราสาทพระวิหารระหว่างไทย-กัมพูชา-เหรียญคนละด้านของเงินคนละสกุล” ของ พิภพ อุดร

บทความนี้ พิภพ อุดร เขียนขึ้นในช่วงที่กรณีการขึ้นทะเบียนของปราสาทพระวิหารกำลังเป็นประเด็นร้อนแรงในวงการเมืองภายในและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยมีจุดประสงค์สะท้อนให้เห็นกรณีปราสาทพระวิหารจากมุมมองของฝ่ายกัมพูชา ซึ่งแตกต่างจากมุมมองของไทยค่อนข้างมาก พร้อมทั้งเสนอทางแก้ไขปัญหาลักษณะ “win-win” ร่วมกัน

พิภพ อุดร เห็นว่า ปราสาทพระวิหารในมุมมองของกัมพูชาในปัจจุบันมิได้หมายถึงดินแดนและอธิปไตยในพื้นที่แต่อย่างใด แต่มองว่าปราสาทพระวิหารจะเป็น “มหัศจรรย์ทางเศรษฐกิจ” ที่จะช่วยพลิกฟื้นความมั่งคั่งให้กับกัมพูชาตามยุทธศาสตร์สี่เหลี่ยม (จัตุโกณ) คือ

เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การจ้างงาน ความเสมอภาค และประสิทธิภาพ เป็นวาระแห่งชาติตาม เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษของกัมพูชา ภายใต้การสนับสนุนของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ “มรดกโลกปราสาทพระวิหาร” จึงหมายถึง แม่เหล็กดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศ และการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น เป็นเครื่องจักรขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สำคัญของกัมพูชา ทั้งนี้ รัฐบาลไทยตั้งแต่ปี 2548 ทราบเรื่องมาโดยตลอด และมีจุดยืนที่ชัดเจนในการสนับสนุนให้กัมพูชา ขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยยุทธศาสตร์ฝ่ายไทย คือ จะเข้าไปมีส่วนร่วม ในการพัฒนาทางด้านธุรกิจการลงทุน และการท่องเที่ยวหลังจากที่กัมพูชาสามารถขึ้นทะเบียน ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกเรียบร้อยแล้ว โดยถือว่าการขึ้นทะเบียนตัวปราสาทพระวิหารเป็น คนละกรณีกับการปักปันเส้นเขตแดนที่ยังคงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไปทั้งบนบก และใน ทะเล

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่กัมพูชามีความรุดหน้าในการระดมความช่วยเหลือเพื่อพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศโดยมีปราสาทพระวิหารเป็นตัวนำ แต่รัฐบาลกลับไม่ได้เตรียมตัว “ต่อ ยอด” เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแต่อย่างใด แลกลับพาดตนเองมาอยู่ในสถานะการเรียกร้องทวงคืน ในสิ่งที่ไม่ได้เป็นของเรามานานกว่า 46 ปีแล้ว ซึ่งคงยากที่จะได้รับการยอมรับจากประชาคมโลก เพราะเรากำลังบอกให้กัมพูชายอมรับคำตัดสินของศาลปกครองไทย ในขณะที่ประเทศไทยขอ สงวนสิทธิที่จะไม่ทำตามคำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ในขณะที่กัมพูชา ชู “มรดกโลก ปราสาทพระวิหาร” เป็นมูมมอ “เศรษฐกิจและการพัฒนา” ประเทศไทยกลับเดินหน้ากับการปลุก เร้าให้ปราสาทพระวิหารเป็นเรื่อง “ดินแดนและอธิปไตย” ดังนั้นสองประเทศจึงสื่อสารกันคนละ ภาษา มองเหรียญกันคนละด้าน และเงินตราคนละสกุลกัน

หากความขัดแย้งนี้ยังยืดเยื้อออกไปทั้ง ASEAN และสภาความมั่นคงแห่งสหประชา ชาติอาจทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการไกล่เกลี่ยแต่หากไม่สามารถบรรลุข้อตกลงได้ ก็อาจนำข้อ พิพาทเข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศต่อไป ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นไทยก็เสี่ยงมาก ที่จะสูญเสียทั้งตัวปราสาทและพื้นที่ที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตร ทางออกที่ดีที่สุดคือการ เจริญจากวิภาติ และหลีกเลี่ยงไม่ให้องค์กรระหว่างประเทศเข้ามาร่วมในกระบวนการเจรจา กัมพูชา เองก็มีแรงจูงใจที่จะเลือกเจรจาโดยสงบมากกว่า เนื่องจากการสู้รบไม่เป็นผลดีต่อแผนการพัฒนา เศรษฐกิจตามยุทธศาสตร์จัตุโกณ ไทยจึงควรใช้เหตุผลเหนืออารมณ์และทำตนเป็นสุภาพชน โดย แสดงความยินดีกับ “การได้ของเพื่อนบ้าน” และ “สร้างการได้ให้กับตนเอง” ในลักษณะ “win-win” ไทยควรยื่นมือเพื่อร่วมลงทุนร่วมพัฒนาเพื่อประโยชน์ของประชาชนทั้งสองฝั่งประเทศ จึงจะทำให้ ไทยยืนอยู่ในประชาคมโลกอย่างเป็นที่ชื่นชมและยกย่องของนานาอารยประเทศ ไทยต้องทำให้

ความสำเร็จในการขึ้นทะเบียน “มรดกโลกปราสาทพระวิหาร” ของกัมพูชา เป็น “โอกาส” ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ไม่ใช่ “วิกฤติ” ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

งานศึกษาวิจัยนี้มีข้อสรุปค่อนข้างสอดคล้องกับความคิดเห็นของบทความข้างต้นที่เห็นว่าจุดประสงค์หลักของกัมพูชาในการนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกนั้น เพื่อเป็นเครื่องจักรขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด แม้จะมีจุดประสงค์รองเพื่อรักษาอธิปไตยเหนือดินแดนของตนแฝงอยู่ด้วยก็ตาม และเห็นว่าไทยควรปรับท่าทีหาทางเจรจาแบบทวิภาคีกับกัมพูชาเพื่อแก้ไขปัญหาขัดแย้งโดยสันติวิธี โดยให้ยุทธศาสตร์ “เขาได้-เราได้” (win-win strategy) โดยรักษาสถานภาพความเป็นประเทศระดับผู้นำในกลุ่ม ASEAN ซึ่งจะช่วยให้ไทยยืนอยู่ในประชาคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรีเป็นที่ชื่นชมยกย่องของนานาชาติอารยประเทศ

2.5 จุดดีและจุดอ่อนของวิธีการวิจัย

2.5.1 จุดดีของวิธีการวิจัย : ความหลากหลายของข้อมูลทุติยภูมิ

เมื่อรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช มีมติให้เห็นชอบให้ลงนามในแถลงการณ์ร่วมเพื่อสนับสนุนการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา สังคมการเมืองไทยก็เกิดปฏิกิริยา วิพากษ์วิจารณ์ ทั้งสนับสนุน และต่อต้านคัดค้านอย่างกว้างขวาง ทั้งจากนักการเมือง นักวิชาการ ประชาสังคม สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป มีการอภิปรายในรัฐสภา มีการจัดสัมมนาอภิปรายเชิงวิชาการ การแสดงความคิดเห็น ให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อมวลชน เขียนบทความ วิพากษ์วิจารณ์ลงในหนังสือพิมพ์และเว็บไซต์ และรวบรวมบทความเป็นหนังสือเผยแพร่อย่างกว้างขวาง การศึกษาวิจัยนี้ จึงสามารถรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารและข่าวสารที่เกี่ยวข้องในแง่มุมต่างๆ ได้กว้างขวางหลากหลายและค่อนข้างมาก ช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำได้อย่างถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น

2.5.2 จุดอ่อนของวิธีการวิจัย : ข้อจำกัดของกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก

ในทางตรงกันข้ามกับการเก็บข้อมูลจากเอกสารและข่าวสาร การขอเข้าสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกกับบุคคลในฐานะตัวแทนขององค์กร หรือองค์ประกอบของระบบการเมืองที่เกี่ยวข้องในงานศึกษาวิจัยนี้ไม่ได้รับความร่วมมือด้วยดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ในหน่วยงานราชการ หรือองค์กรการเมือง ตัวอย่างเช่น บุคคลในฐานะตัวแทนขององค์กรผู้รับนโยบายไปปฏิบัติโดยตรงคือ ตัวแทนของกระทรวงการต่างประเทศ ทั้งนี้สืบเนื่องจากปัญหาปราสาทพระวิหารเป็นประเด็นอ่อนไหวทั้งทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และมีหลายเรื่องที่มีการฟ้องร้องและกำลังดำเนินคดีอยู่ในชั้นศาล บุคคลที่ได้ติดต่อขอเข้าสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก หลายท่านจึงบ่ายเบี่ยงขอ

ตัวไม่ให้สัมภาษณ์ โดยอ้างว่าทำให้สัมภาษณ์อาจถูกอ้างอิงมีผลกระทบต่อรูปคดีหรือมีผลกระทบต่อ การดำเนินงานของหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในงานวิจัย

3.1 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย : สร้างวัฒนธรรมการเมืองที่เข้มแข็ง

งานศึกษาวิจัยนี้นอกจากสามารถเข้าใจกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง ของ รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ในการดำเนินการสนับสนุนกัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียน มรดกโลก และผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศ ตลอดจนแนวทางปรับปรุงแก้ไขเพื่อลดผลกระทบทางลบในระยะยาวแล้ว งานศึกษาวิจัยนี้ ยังสะท้อนให้เห็นสภาพอ่อนด้อยของสังคมการเมืองไทย ที่ยังคงเป็นสังคมที่อยู่ในระหว่างการ เปลี่ยนผ่าน (Transitional society หรือ Prismatic society) ที่จำเป็นต้องเร่งรัดการกล่อมเกลாதง การเมืองเพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เข้มแข็ง ให้สังคมไทยมีภูมิคุ้มกันตนเองสูง สามารถมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองร่วมกับรัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพ ดังได้กล่าวแล้วในบทที่ 4 หัวข้อ 3.2 และบทที่ 5 หัวข้อ 1.3.2

อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้ดังที่ได้กล่าวแล้วเช่นกันว่า เป็นเรื่องที่พูดง่ายแต่ทำยาก เพราะ ประชาชนคนไทยในปัจจุบันยังอ่อนด้อยและล้าหลัง ทั้งด้านความรู้ และวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่ง ถ้าปล่อยให้ประชาชนค่อยๆ พัฒนาเรียนรู้ทำความเข้าใจด้วยตนเอง ควบคู่ไปกับการพัฒนาการเมือง และประชาธิปไตยภาคประชาชน ดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน ก็คงจะยากที่จะพัฒนาวัฒนธรรมทาง การเมืองให้บรรลุเป้าหมายได้ เทคโนโลยีด้านการสื่อสารในยุคโลกาภิวัตน์ที่ก้าวหน้าขึ้นมาจนไม่ เป็นอุปสรรคต่อประชาชนทั่วไปที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ แต่เนื้อหาข้อมูลข่าวที่มี ทั้งที่ถูกต้อง และผิดเพี้ยน ปะปนกันไป จนสร้างความสับสน ยิ่งพัวพันความรู้ความเข้าใจเดิมอ่อนด้อยอยู่ก่อนแล้ว ก็ยิ่งเป็นการยากที่จะใช้ดุลยพินิจแยกแยะได้ถูกต้อง ทำให้การกล่อมเกลாதงการเมืองไม่ก้าวหน้า เท่าที่ควร ไม่สามารถสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เข้มแข็ง ให้ทันรับสภาพการเปลี่ยนแปลงของ สังคมทางการเมืองในปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพได้

การกล่อมเกลாதงการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมือง จึงกลายเป็นปัญหาใหญ่ของ สังคมการเมืองไทยที่รัฐบาลและสังคมการเมืองไทย ต้องให้ความสำคัญในการเร่งรัดพัฒนา ทั้งเชิง ลึกและเชิงกว้าง โดยกำหนดเป็นนโยบายแห่งชาติ หรือวาระแห่งชาติควบคู่ไปกับนโยบายพัฒนา ประชาธิปไตยภาคประชาชน มีแผนแม่บท ในการเร่งรัดพัฒนา การสื่อสาร การเรียนรู้ และองค์ ความรู้ที่ถูกต้องทันสมัยแก่ประชาชนทั่วไปในทุกมิติทุกระดับ ในสถาบันต่างๆ ตั้งแต่สถาบัน

ครอบครัว สถาบันการศึกษา องค์กรชุมชนและประชาสังคม สื่อมวลชน พรรคการเมือง หน่วยงานราชการ ตลอดจนคณะรัฐบาล ทั้งนี้รัฐบาลจะต้องจริงจังในการกำหนดนโยบายพัฒนาวัฒนธรรมการเมืองนี้ให้เป็นนโยบายแห่งชาติที่หวังผลระยะยาว โดยความร่วมมือร่วมใจของกลุ่มการเมืองทุกพรรคทุกฝ่าย ที่แม้จะมีการเปลี่ยนรัฐบาลแล้ว นโยบายและโครงการนี้ก็ยังสามารถดำเนินสืบเนื่องต่อไปได้ตามแผนแม่บท และมีภูมิคุ้มกันตัวเองที่แข็งแรง ไม่ให้ถูกระงับหรือปรับเปลี่ยนได้โดยง่าย รวมทั้งการดำเนินโครงการที่เป็นองค์ประกอบสนับสนุนแผนแม่บทดังกล่าว ตัวอย่างเช่น

1) โครงการปรับเปลี่ยนตำราแบบเรียนหลักสูตรในการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา เรียนรู้เข้าใจเรื่องราวของประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ปฏิสัมพันธ์กับประเทศไทยที่ทันสมัย ตรงตามสภาพความเป็นจริง ละ เลิก แนวคิดชาตินิยมเกินขอบเขต หรือแนวคิดดูแคลนประเทศเพื่อนบ้าน ให้เกียรติ ให้ความนับถือต่อเขาในฐานะเพื่อนบ้านที่ดี ที่มีมิตรไมตรีต่อกัน ตามแนวคิดจิตวิญญาณแห่งอาเซียนที่จะรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในอนาคตอันใกล้

2) โครงการจัดตั้งศูนย์การศึกษาวิจัยประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศที่มีปฏิสัมพันธ์ที่สำคัญกับประเทศไทย ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีการทำงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อตรวจสอบ ทบทวน ติดตาม เรียนรู้ และเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป ตลอดจนบุคลากรในวงการสื่อมวลชน หน่วยงานราชการ และฝ่ายการเมือง ให้ได้รับทราบข้อมูล ข่าวสาร พื้นฐานที่ถูกต้องไม่หลงตามข้อมูลที่บางครั้งผิดเพี้ยน บิดเบือนจนสร้างความสับสน

3) โครงการพัฒนาวงการสื่อมวลชน และบุคลากรในวงการสื่อมวลชน ทั้งสื่อกระแสหลัก เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อกระแสรอง เช่น เว็บไซต์ อินเทอร์เน็ต ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนที่ดีที่สมภาคภูมิ ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพล การชี้นำ หรือชักจูงของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ส่งเสริมให้สื่อมวลชนมีเสรีภาพในการเผยแพร่ข่าวสารในระดับที่เหมาะสม ให้มีการตรวจสอบ ควบคุมการเผยแพร่ข่าวสารด้วยตนเอง ด้วยองค์กร สภา หรือสมาคมในวงการสื่อมวลชนด้วยตนเอง และส่งเสริมให้สื่อมวลชนเป็นองค์กรหลักในการทำหน้าที่กล่อมเกลாதองการการเมืองตามบทบาท โครงสร้าง หน้าที่ ในระบบการเมืองที่ดีต่อไป

4) โครงการส่งเสริมการก่อตั้งประชาสังคม และองค์กรชุมชนในระดับต่างๆ ส่งเสริมการกระจายอำนาจการปกครองสู่ระดับท้องถิ่น ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีองค์กร ชุมชน และหรือ ประชาสังคม ทำหน้าที่ตรวจสอบอย่างสร้างสรรค์ และทำหน้าที่กล่อมเกลาทองการการเมืองในท้องถิ่น ควบคู่ไปด้วย

3.2 ข้อเสนอแนะด้านปฏิบัติการ : การใช้ประโยชน์ผลงานศึกษาวิจัยนี้

ในสภาพสังคมการเมืองของไทยในปัจจุบัน แม้จะมีความพยายามเร่งรัดการกล่อมเกลารอบทิศทางเพื่อสร้างวัฒนธรรมการเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อให้สังคมการเมืองของไทยมีภูมิคุ้มกันตนเองสูง สามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองร่วมกับรัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ยังคงต้องใช้เวลาอีกยาวนานพอสมควร

ในระหว่างนี้ โครงสร้างสังคมทางการเมืองของไทยยังคงดำรงสภาพดังปัจจุบันอยู่ มีพฤติกรรม มีปฏิริยาต่อนโยบายการเมือง อันเป็นปัจจัยนำออกของระบบการเมืองหรือรัฐบาล ในลักษณะเดียวกันกับปฏิริยาต่อนโยบายสนับสนุนให้กัมพูชานำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ของการศึกษาวิจัยนี้ หากจะมีส่วนเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็คงยังเป็นส่วนน้อย ฉะนั้นหากรัฐบาลจะดำเนินการกำหนดนโยบายหรือตัดสินใจทางการเมืองในประเด็นอื่น ก็อาจวิเคราะห์ผลกระทบจากปฏิริยาของสิ่งแวดล้อม หรือสังคมการเมือง โดยวิเคราะห์อิทธิพลทุกระบบการเมืองและกระบวนการนโยบายสาธารณะในลักษณะเดียวกันได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ โดยการประเมินว่า สังคมการเมืองไทยปัจจุบันที่ ยังคงมีสภาพ คุณลักษณะ และพฤติกรรมเหมือนเดิม ย่อมมีปฏิริยาเช่นเดียวกันกับกรณีปราสาทพระวิหาร ซึ่งจะเป็ข้อมูลช่วยให้รัฐบาลหาทางแก้ไขปัญหาล่วงหน้า หรือปรับปรุงนโยบายให้เหมาะสมไม่ก่อให้เกิดผลกระทบจนทำให้ระบบการเมืองสูญเสียดุลยภาพได้

3.3 ข้อเสนอแนะด้านวิชาการ : การศึกษาวิจัยข้อกฎหมายและสนธิสัญญาให้ได้ข้อยุติ

ในงานศึกษาวิจัยนี้ ยังมีประเด็นข้อกฎหมายและสนธิสัญญาอยู่หลายประเด็นที่มีความสำคัญและยังไม่อาจสรุปหาข้อยุติในการตีความได้อย่างถูกต้องและชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น

1) เนื่องจากไทยไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในคดีปราสาทพระวิหาร เมื่อปี 2505 จึงไม่ยอมรับอำนาจอธิปไตยของกัมพูชาและขึ้นประท้วงคัดค้านคำพิพากษาดังกล่าวและตั้งข้อสงวนไว้ โดยไทยถือว่าปราสาทพระวิหารยังอยู่ในอำนาจอธิปไตยของไทยและยังกลับไปครอบครองปราสาทพระวิหารอีกเมื่อคำพิพากษาได้รับการพิจารณาทบทวนแก้ไขอีกครั้ง

2) หากพิจารณาในภาพรวมจะเห็นได้ว่า ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเชื่อในหลักการว่าเส้นสันปันน้ำยังคงเป็นเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาในบริเวณเทือกเขาดงรัก เส้นสันปันน้ำที่เขาวัดพระวิหารอยู่ที่ขอบหน้าผา ฉะนั้นถ้าจะมีการสำรวจใหม่เส้นแบ่งเขตน่าจะเป็นเช่นเดิม โดยใช้สันปันน้ำเป็นหลักปราสาทพระวิหารจึงยังอยู่ในเขตแดนไทย

3) ข้อสงวนที่รัฐบาลไทยได้ตั้งไว้รวมคำคัดค้านไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาข้างมากของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เมื่อปี 2505 มีขอบเขตกว้างขวางหาได้จำกัดเฉพาะการร้องขอให้ศาลพิจารณาทบทวนคำพิพากษาตามข้อ 61 ของธรรมนูญศาลยุติธรรมแต่อย่างใด แต่ครอบคลุมถึงธรรมนูญศาลทั้งหมดรวมทั้งข้อ 60 ซึ่งไม่มีการจำกัดเวลา 10 ปี เช่นข้อ 61 และยังคงครอบคลุมถึงกฎบัตรสหประชาชาติทั้งฉบับ โดยเฉพาะข้อ 33 ที่เปิดโอกาสให้คู่กรณีแสดงช่องทางระงับกรณีพิพาทโดยสันติวิธี ซึ่งเปิดโอกาสให้กัมพูชาแสดงมิตรไมตรีต่อไทยโดยเสนอคืนอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารให้ไทยหรือยินยอมให้ใช้อำนาจอธิปไตยร่วมกัน

4) การปักปันเขตแดน (Delimitation) ระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา นั้นได้กระทำเสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์แล้วตามสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ.1904 ซึ่งเป็นหนังสือสนธิสัญญาใหญ่ แต่ต่อมาภายหลังจะมีการทำสนธิสัญญาปักปันเขตแดนระหว่างสยาม-ฝรั่งเศส อีกครั้งในปี ค.ศ. 1907 ก็ไม่ได้มีผลยกเลิกแนวเขตแดนบริเวณเขาพระวิหารตามสนธิสัญญา 1904 ซึ่งยังคงยึดถือตามสันปันน้ำแต่ประการใด ดังนั้นกัมพูชาจะปฏิเสธการยอมรับผลของการปักปันเขตแดนที่เกิดขึ้นและเสร็จสิ้นมาแล้วนั้นไม่ได้ จึงสรุปได้ว่าไม่มีพื้นที่ทับซ้อนระหว่างไทยกับกัมพูชา แม้ว่ากัมพูชาจะอ้างแผนที่คนละฉบับกับไทย แต่แผนที่ที่กัมพูชาใช้นั้น ไม่ถูกต้องตรงตามสนธิสัญญา จึงไม่อาจใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงเหนือสนธิสัญญาได้

5) แผนที่ของกัมพูชา มาตราส่วน 1:200,000 นั้น เป็นแผนที่ซึ่งฝรั่งเศสจัดทำขึ้นฝ่ายเดียว โดยไม่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการผสมสยาม-ฝรั่งเศส ตามสนธิสัญญา ค.ศ. 1904 แต่ประการใด เนื่องจากคณะกรรมการผสมชุดดังกล่าวได้ยุบเลิกไปในเดือนมีนาคม 1907 ก่อนที่จะมีการจัดทำแผนที่ฉบับดังกล่าวขึ้นมาเป็นเวลาถึง 1 ปี

6) ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 กรกฎาคม 2505 และหนังสือสั่งการลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2505 ให้กระทรวงมหาดไทยไปจัดทำแนวทำปายและกั้นรั้วลวดหนามรอบปราสาทพระวิหารนั้นเป็นการกั้นแนวเขตนาเพื่อเป็นการแสดงแนวปฏิบัติการ (Operational Line) ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย และเป็นการปฏิบัติตามคำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศที่ระบุว่า ไทยต้องถอนกำลังออกจากบริเวณปราสาทพระวิหารไม่ใช่อำนาจกำหนดเส้นเขตแดน (Border Line) ใหม่ ดังนั้นมติคณะรัฐมนตรี 2505 จึงไม่ใช่อำนาจเปลี่ยนเส้นเขตแดนของไทย เส้นเขตแดนของไทยที่เขาสพระวิหารยังอยู่ที่สันปันน้ำเหมือนเมื่อก่อนศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตัดสินทุกประการ เป็นต้น

ประเด็นข้อกฎหมาย สนธิสัญญา หรือคำพิพากษา ดังกล่าวนี้นี้มีความสำคัญและมีคุณค่าสมควรแก่การศึกษาวิจัยในเชิงลึกด้านนิติศาสตร์อย่างจริงจัง โดยคณะผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายในระดับสูง เพื่อให้ได้ข้อยุติในการตีความได้อย่างถูกต้องและชัดเจน ซึ่งนอกเหนือจากจะเป็นข้อมูลสำคัญเพื่อใช้ในการถกเถียงกลาทางการเมือง ให้เกิดความเข้าใจตรงกันและขจัดข้อโต้แย้งในสังคม

ไทยเราเองแล้ว ยังอาจใช้เป็นข้อมูลสำคัญในกรณีที่จะต้องนำปัญหาปราสาทพระวิหารขึ้นสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือในองค์กรประชาคมโลกในอนาคตได้อีกด้วย ถือเป็น การเตรียมพร้อมเพื่อรับกับทุกๆ สถานการณ์เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติตามสมควรแก่ เหตุเป็นสำคัญ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงการต่างประเทศ (2551) สมุดปกขาว “กรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก”
- กระทรวงการต่างประเทศ (2552) “ข้อมูลที่ประชาชนไทยควรทราบเกี่ยวกับกรณีปราสาทพระวิหารและการเจรจาเขตแดนไทย-กัมพูชา”, บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม (2552) “สรุปสาระสำคัญของการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญ ครั้งที่ 33 ระหว่างวันที่ 22-30 มิถุนายน 2552 ณ เมืองเซบิญา ราชอาณาจักรสเปน” คืบค้นวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2553 จาก www.onep.go.th/ncecd/?news&file=readnews&id=7
- “ความเป็นมืออาชีพกับกรณีเขาพระวิหาร” (255) คืบค้นวันที่ 16 มิถุนายน 2551 จาก www.oknation.net/blog
- คำบุญ สิทธิสมาน (2551) “ปราสาทพระวิหาร ไทยจะเสียดินแดน ครั้งที่ 5 และครั้งที่ 6,7 เร็วๆ นี้ !!??” คืบค้นวันที่ 27 กรกฎาคม จาก www.manager.co.th/daily/viewnews.aspx?NewsID=9510000088058 2551
- จูลี เทียนไทย และ Eric Thompson (2008) Attitudes and awareness toward ASEAN: Summary of Findings from a Ten Nation survey.
- จุฬารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 48 (2551) รายงานการเสวนาความมั่นคงเรื่อง “เขาพระวิหาร : วิกฤตและโอกาส” จัดโดยโครงการความมั่นคงศึกษา-สกว. เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2551 ที่โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพฯ (หน้า 10-11).
- ฉัตรบงกช ศรีวัฒนสาร และยุวดี เทพยสุวรรณ (2551) สรุปการอภิปรายทางวิชาการเรื่อง “การขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหาร: ปัญหากฎหมายและอธิปไตยของชาติ” 30 มิถุนายน 2551. โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และสถาบันพระปกเกล้า.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2551) ปราสาทเขาพระวิหาร : หลุมดำ-ลัทธิชาตินิยม-ประวัติศาสตร์แผลเก่า-ประวัติศาสตร์ตัดตอน-กับบ้านเมืองของเรา (Prah Vihear Temple: A Block Hole-Nationalism-Wounded History-and Our Country: Siam-Thailand) มุลินธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กรุงเทพฯ, 13 ก.ค. 2551
- รูปนรรต พรหมอินทร์ (2549) “กระบวนการนโยบายสาธารณะ” ในเอกสารแนวการศึกษาชุดวิชา ปัญหาเฉพาะเชิงนโยบายสาธารณะ หน่วยที่ 1-8 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- นพดล ปัทมะ (2551) “นพดล ปัทมะ ผมไม่ได้ขายชาติ”, บริษัท เกล็ดไทย จำกัด

- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2551) แฉเอกสาร “ลับที่สุด” ปราสาทพระวิหาร พ.ศ.2505-2551 สำนักพิมพ์
มติชน กรุงเทพฯ
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2551) บทความ “แถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียน
ปราสาท พระวิหารกับมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญ” คืบค้นวันที่ 2 กรกฎาคม 2551 จาก
www.matichon.co.th
- ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนาพานิช (2551) บทความ “เหตุผลใดไทยจึงแพ้คดีปราสาทพระวิหาร. คณะ
นิติศาสตร์
- ผู้จัดการออนไลน์ (2551) “นักวิชาการสักรัฐบาลเกิดเหตุลอบยิงสูง-หลอกหลวงประชาชน จัดฉากให้เห็น
เขมร” คืบค้นวันที่ 8 กรกฎาคม 2551 จาก [www.manager.co.th/QOL/viewnews.aspx?
news//=9510000083933](http://www.manager.co.th/QOL/viewnews.aspx?news//=9510000083933)
- พฤทธิสาม ชุมพล (2550) “ระบบการเมือง : ความรู้เบื้องต้น”, สำนักพิมพ์จุฬาฯ
- พิภพ อุดร (2551) กรณีปราสาทพระวิหาร ระหว่างไทย-กัมพูชา : เหริยคุณละด้านของเงินคนละ
สกุล คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ 25
กรกฎาคม 2551
- วัลย์วิภา จรูญโรจน์, ประกาศสิทธิ์ แก้วมงคล (2551) เรื่อง “การปักปันเขตแดนยังไม่แล้วเสร็จ” ?
“แผนที่ฝรั่งเศสทำแต่ผู้เดียว” ! “เส้นเขตแดนตามมติคณะรัฐมนตรี 2505” ? “ไทยไม่
ควรขึ้นทะเบียนร่วม” สถาบันไทยคดีศึกษา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศาลรัฐธรรมนูญ (2551) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญชี้ขาดเกี่ยวกับคำแถลงการณ์ร่วมไทย - กัมพูชา
ฉบับลงวันที่ 18 มิถุนายน 2551 เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของ
รัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 หรือไม่” คืบค้นจากวันที่ 8 กรกฎาคม 2551 จาก
http://www.pravitharn.net/images/stories/SanRutTumNoo/SRTN_All.pdf
- สุจิต บุญบงการ(2550) เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง “การวิเคราะห์การเมือง” ในสัมมนาเข้ม
ชุดวิชา 80702 การวิเคราะห์การเมืองและระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์สำหรับนักศึกษา
ระดับบัณฑิตศึกษา มสธ.
- สุนทร ชุตินทรานนท์ (2552) “ชาตินิยมในแบบเรียนไทย : ทศนคติเหยียดหยามเพื่อนบ้านผ่าน
แบบเรียน”, สำนักพิมพ์มติชน, คำนำ หน้า 12
- อนุชา แป๊ะพรรณวรรณ (2551) “Exclusive การเมืองเรื่องเขาพระวิหาร.” สำนักพิมพ์คลังอักษร
กรุงเทพฯ

อัครพงษ์ คำคุณ (2551) บทความ “สนธิสัญญา และแผนที่ไทย (สยาม)-กัมพูชา : พรหมแดนความไม่
 รับรู้ของสื่อสาธารณะ” ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันอังคารที่ 28 ตุลาคม 2551
 Easton, David. (1962) A framework for Political Analysis. New Jersey : Prentice-Hall, Inc.
 Englewood Cliffs.
 Easton, David. (1965) A systems Analysis of Political Life. John Wiley& Sons, Inc. New York.
 The Council of Ministers of the Royal Government of the Kingdom of Cambodia (2008).
 “The Temple of Preah Vihear : proposed for the inscription on the World Heritage
 List(UNESCO). Phnom Penh, June 2008”

หนังสือพิมพ์

คมชัดลึก ฉบับประจำวันที 9 พฤศจิกายน 2552 หน้า 17
 ประชาตริฐกิจรายสัปดาห์(2551) สัมภาษณ์พิเศษ “บวรศักดิ์ แฉเอกสารลับที่สุด ปราสาทพระวิหาร
 พ.ศ. 2505-2551 สู่ บรรณพิภพ” สำนักพิมพ์มติชน. วันที่ 17 กรกฎาคม 2551.
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 1 ตุลาคม 2551
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 1 ตุลาคม 2551 หน้า 12
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 28 ตุลาคม 2551 “ความขัดแย้งไทยกัมพูชาบนพรหมแดนเขาพระ
 วิหาร”
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 17 พฤศจิกายน 2551 “การแก้ปัญหาไทย-กัมพูชา ความคืบหน้าที
 ต้องลู่ต่อไป”
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 3 กุมภาพันธ์ 2552
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 8 กุมภาพันธ์ 2552
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 11 กุมภาพันธ์ 2552
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 4 เมษายน 2552
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 14 พฤษภาคม 2552
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 18 มิถุนายน 2552
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 25 มิถุนายน 2552
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 26 มิถุนายน 2552
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 28 มิถุนายน 2552
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 29 มิถุนายน 2552
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที 30 มิถุนายน 2552

มติชนรายวัน ฉบับประจำวันี่ 2 กรกฎาคม 2552
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันี่ 9 พฤศจิกายน 2552
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันี่ 6 ธันวาคม 2552
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันี่ 8 ธันวาคม 2552
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันี่ 8 กุมภาพันธ์ 2553
 มติชนรายวัน ฉบับประจำวันี่ 9 กุมภาพันธ์ 2553
 มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับที่ 1462 ประจำวันที่ 22-28 สิงหาคม 2551
 มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับที่ 1519 ประจำวันที่ 25 กันยายน – 1 ตุลาคม 2552
 มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับที่ 1524 ประจำวันที่ 30 ตุลาคม – 5 พฤศจิกายน 2552
 มติชนออนไลน์ ประจำวันที่ 30 ธันวาคม 2552
 มติชนออนไลน์ ประจำวันที่ 19 มิถุนายน 2552
 มติชนออนไลน์ ประจำวันที่ 21 มิถุนายน 2552
 มติชนออนไลน์ ประจำวันที่ 22 มิถุนายน 2552

www.praviharn.net

www.igetweb.com

www.prachatouch.co.th

www.ryt9.com

www.mfa.go.th

www.kuaikumboard.ob.tc

<http://whc.unesco.org/en/sessions/32COM/documents/>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

**คำแถลงนโยบายรัฐบาลนายสมัครสุนทรเวช ต่อรัฐสภา
(18 กุมภาพันธ์ 2551)**

นโยบายรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช
คำแถลงนโยบาย (18 กุมภาพันธ์ 2551)

ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้กระผมเป็นนายกรัฐมนตรี ตามประกาศพระบรมราชโองการ ลงวันที่ 29 มกราคม พุทธศักราช 2551 และแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีตามประกาศพระบรมราชโองการ ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2551 นั้น บัดนี้ คณะรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินเรียบร้อยแล้ว โดยยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และครอบคลุมถึงแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามบทบัญญัติในหมวด 5 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คณะรัฐมนตรีจึงขอแถลงนโยบายดังกล่าวต่อที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเพื่อให้ทราบถึงเจตนารมณ์ ยุทธศาสตร์ และนโยบายของรัฐบาล ที่มุ่งมั่นที่จะสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงก้าวหน้าในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์สุขของประเทศชาติและประชาชนชาวไทยทุกคน

ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ เศรษฐกิจไทยในปีนี้จะปีที่ต้องเผชิญกับปัญหาจากเศรษฐกิจโลกที่มีความรุนแรง อย่างน้อยสองประการ คือ ปัญหาหนี้ด้อยคุณภาพของอสังหาริมทรัพย์ในประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ ที่ส่งผลกระทบต่อตลาดเงินและเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในโลก และปัญหาราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและก่อให้เกิดแรงกดดันต่อภาวะเงินเฟ้อในโลกและในประเทศไทยนอกจากปัญหาเฉพาะหน้าดังกล่าวแล้ว รัฐบาลยังมีการกิจสำคัญอื่น ๆ ในการวางรากฐานการเจริญเติบโตที่มั่นคงและยั่งยืน และส่งเสริมภาคการผลิตและบริการให้สามารถปรับตัวไปสู่การผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูงขึ้น เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งเป็นปัญหาโครงสร้างระยะยาวของประเทศ ส่วนด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม สังคมไทยจะเริ่มเข้าสู่จุดเริ่มต้นของสังคมผู้สูงอายุในปี 2552 และประชากรไทยตั้งแต่เด็กจนถึงผู้สูงอายุอยู่ในภาวะที่ต้องปรับตัวเข้าสู่สังคมฐานความรู้ในยุคโลกาภิวัตน์ ในขณะที่ภาวะโลกร้อนภัยธรรมชาติ และปัจจัยด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับในช่วง 4 ปีต่อไป รัฐบาลจะดูแลปัญหาทั้งระยะสั้นและระยะยาว และมุ่งมั่นที่จะบริหารประเทศภายใต้หลักการสำคัญสองประการ ซึ่งรัฐบาลเชื่อมั่นว่าจะสามารถสร้างความยั่งยืนให้แก่เศรษฐกิจและสังคมไทย และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนไทยและต่างประเทศ และประชาคมโลก

ประการแรก คือ การสร้างความสามัคคีให้แก่คนไทยทุกภาคส่วนที่จะต้องร่วมมือกันในการนำพาประเทศให้ผ่านพ้นวิกฤติการณ์ต่าง ๆ และสร้างรากฐานที่มั่นคงสำหรับประเทศในอนาคต การสร้างความสามัคคีนี้รวมถึงเรื่องที่สำคัญ คือ การแก้ไขและเยียวยาปัญหาในพื้นที่

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปสู่แนวทางของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและสามัคคีของพี่น้องประชาชนในพื้นที่ และพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศให้เป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ

ประการที่สอง คือ การสร้างความสมดุลและภูมิคุ้มกันให้แก่เศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับนโยบายในทุกด้าน ตั้งแต่การพัฒนาคมนาคมที่มีคุณธรรมนำความรู้การสนับสนุนการออมระยะยาว การส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ที่เหมาะสม การพัฒนาชุมชนให้พึ่งตนเองได้และเชื่อมโยงกับตลาดอย่างเป็นขั้นตอน จนถึงการสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน การดูแลการเคลื่อนย้ายเงินทุน และการเพิ่มความสามารถในการใช้ประโยชน์และต่อยอดเทคโนโลยีให้เข้ากับภูมิปัญญาไทยเพื่อนำไปสู่นวัตกรรมและสร้างรายได้ให้แก่ระบบเศรษฐกิจ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวทางหลักในการดำเนินงานของรัฐบาลตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ นอกจากหลักการทั้งสองประการแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ให้ความสำคัญแก่บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศ และกลไกการตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ เพื่อให้อยู่ในกรอบแนวทางของการบริหารประเทศตามหลักธรรมาภิบาล รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว และจะยึดเป็นแนวทางในการดำเนินงานของรัฐบาล

ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ รัฐบาลได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินที่สำคัญ โดยแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วนที่ต้องเริ่มดำเนินการในปีแรก และระยะการบริหารราชการ 4 ปีของรัฐบาล ดังต่อไปนี้

1. นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก

รัฐบาลถือเป็นความจำเป็นเร่งด่วนในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมปราบปรามยาเสพติด สร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุน พื้นฟูให้เศรษฐกิจมีความเข้มแข็ง แก้ไขปัญหาความยากจน โดยพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อเพิ่มศักยภาพการหารายได้ ลดรายจ่าย สร้างโอกาสในอาชีพอย่างยั่งยืนให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะเกษตรกรแรงงาน และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และแก้ไขปัญหาสังแวดล้อมที่มีความสำคัญเร่งด่วน โดยมีนโยบายที่สำคัญ คือ

1.1 สร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติและฟื้นฟูประชาธิปไตยโดยการเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันของประชาชนในชาติให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเชื่อมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศ และสร้างเสถียรภาพทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง สังคม และเศรษฐกิจ โดยมุ่งถึงประโยชน์สุขของประชาชนส่วนรวมเป็นสำคัญ ซึ่งจะเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 แก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยน้อมนำแนวทางพระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาดำเนินการกิจในด้านความมั่นคงและด้านการพัฒนา โดยให้มีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อของประชาชน ตลอดจนทั้งอำนวยความสะดวกและเป็นธรรมและความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สร้างความสามัคคีและสันติสุขในพื้นที่โดยเร็วที่สุด

1.3 เร่งรัดแก้ไขปัญหายาเสพติดและปราบปรามผู้มีอิทธิพล โดยยังคงยึด หลักการ “ผู้เสพ คือผู้ป่วยที่ต้องได้รับการรักษา ส่วนผู้ค้า คือผู้ที่ต้องได้รับโทษตามกระบวนการ ยุติธรรม” ทั้งนี้ รัฐบาลจะเร่งรัดปราบปรามการค้ายาเสพติด ลดปริมาณผู้เสพยา และป้องกันมิให้กลุ่มเสี่ยงเข้าไปเป็นเหยื่อของยาเสพติด โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนควบคู่กับมาตรการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม และใช้มาตรการทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมตัดช่องทางการหาเงินทุจริตของผู้มีอิทธิพลในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการตัดไม้ทำลายป่า การค้ำมนุษย์ และการเป็นเจ้ามือการพนัน เป็นต้น

1.4 ดำเนินมาตรการในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและผู้ประกอบการ โดยดูแลเสถียรภาพของค่าเงินบาท ราคาสินค้าอุปโภคบริโภค และราคาพลังงานให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคและผู้ผลิต พร้อมทั้งจัดหาสินค้าราคาประหยัดจำหน่ายเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้มีรายได้น้อย

1.5 เพิ่มศักยภาพของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นแหล่งเงินหมุนเวียน ในการลงทุน สร้างงานและอาชีพ สร้างรายได้และลดรายจ่ายให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน พัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีการบริหารจัดการที่ดี ให้สามารถยกระดับเป็นธนาคารหมู่บ้านและชุมชน

1.6 จัดสรรงบประมาณตามขนาดประชากร (Small Medium Large: SML) ให้ครบทุกหมู่บ้านและชุมชน เพื่อสร้างโอกาสให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง และพัฒนาโครงการที่จะก่อให้เกิดรายได้ที่ยั่งยืน พัฒนาสินทรัพย์ชุมชนอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการใช้ทรัพยากรของรัฐ ท้องถิ่น และจังหวัด อย่างมีประสิทธิภาพ

1.7 สนับสนุนโครงการธนาคารประชาชน เพื่อกระจายโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินให้แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย สร้างทางเลือกและลดการพึ่งพาแหล่งเงินกู้ยืมในระบบซึ่งจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการสร้างงาน สร้างรายได้ด้วยตนเอง

1.8 สนับสนุนสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการขนาดกลาง ขนาดย่อม และวิสาหกิจ ชุมชน เพื่อสร้างโอกาสในการลงทุนและสร้างรายได้ ผ่านสถาบันการเงินของรัฐและธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย

1.9 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้แต่ละชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาสินค้า โดยรัฐพร้อมที่จะสนับสนุนให้ชุมชนเข้าถึงองค์ความรู้สมัยใหม่ แหล่งเงินทุน และพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการและการตลาด เพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.10 พักหนี้ของเกษตรกรรายย่อยและยากจน ที่ผ่านกระบวนการจัดทำแผนฟื้นฟู อาชีพ เพื่อสร้างโอกาสให้เกษตรกรสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยการสร้างรายได้และอาชีพที่ มั่นคง

1.11 สร้างระบบประกันความเสี่ยงให้เกษตรกร เพื่อลดความเสี่ยง อันเนื่องมาจาก ผลกระทบความเสียหายจากภัยธรรมชาติ และสร้างกลไกในการสร้างเสถียรภาพราคาของสินค้าเกษตรที่เป็นธรรม

1.12 ขยายบทบาทของศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix-it Center) และสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อให้คำแนะนำและถ่ายทอดความรู้ในการใช้ การดูแลรักษาและซ่อมบำรุงเครื่องมือ อุปกรณ์การประกอบอาชีพ เครื่องใช้ในครัวเรือน รวมทั้งสร้างเครือข่ายศูนย์กับชุมชนและวิสาหกิจเพื่อให้เกิดการพัฒนานวัตกรรม ระบบรับรองและตรวจสอบคุณภาพในขั้นต้นของสินค้าชุมชน

1.13 สร้างโอกาสให้ประชาชนได้มีที่อยู่อาศัยอย่างทั่วถึง เช่น โครงการ "บ้านเอื้ออาทร" "บ้านรัฐสวัสดิการ" และ "ที่อยู่อาศัยของตนเองเป็นครั้งแรก" โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ซึ่งสามารถเดินทางเชื่อมระหว่างกรุงเทพมหานครและปริมณฑลด้วยระบบขนส่งมวลชนได้อย่างสะดวก

1.14 เร่งรัดการลงทุนที่สำคัญของประเทศ เช่น การพัฒนาระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 9 สาย รถไฟความเร็วสูง รถไฟทางคู่รถไฟชานเมือง และรถไฟกึ่งปลาเชื่อม โยงจังหวัดที่ยังไม่มีรถไฟขนส่งผู้โดยสารและขนส่งสินค้า และการพัฒนาขีดความสามารถของท่าอากาศยานสากล เป็นต้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

1.15 ดำเนินมาตรการลดผลกระทบจากราคาพลังงาน โดยเร่งรัดโครงการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนจากก๊าซธรรมชาติและผลผลิตทางการเกษตร เช่น แก๊สโซฮอลล์ ไบโอดีเซล รวมทั้งเร่งรัดมาตรการประหยัดพลังงานและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดภาระการนำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศ

1.16 พื้นความเชื่อมั่นด้านการลงทุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยประกาศให้ปี 2551 – 2552 เป็น "ปีแห่งการลงทุน" และ "ปีแห่งการท่องเที่ยวไทย"

1.17 วางระบบการถือครองที่ดินและกำหนดแนวเขตการใช้ที่ดินให้ทั่วถึงและเป็นธรรม โดยใช้ข้อมูลระบบภูมิสารสนเทศ ภายใต้กระบวนการที่ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนมีที่ดินทำกินและประกอบอาชีพอย่างทั่วถึงและพอเพียง

1.18 ขยายพื้นที่ชลประทานและเพิ่มประสิทธิภาพระบบชลประทาน โดยฟื้นฟู และขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ รวมทั้งพัฒนาแหล่งน้ำผิวดินและใต้ดิน โดยดำเนินการก่อสร้างระบบชลประทานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เพื่อประโยชน์ในการปรับโครงสร้างภาคการเกษตร การบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง ทั้งในพื้นที่ชุมชนเมืองและพื้นที่เกษตรกรรม รวมทั้งระบบประปาที่ ถูกสุขอนามัย เพื่อการอุปโภคและบริโภคแก่ประชาชนให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ เพิ่มประสิทธิภาพการกระจายน้ำโดยการพัฒนาชลประทานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ชลประทานระบบท่อ

1.19 เร่งรัดมาตรการและโครงการเพื่อบรรเทาผลกระทบจากวิกฤติโลกร้อน โดยส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ธุรกิจเอกชน และชุมชน ให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะการปลูกและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้งสนับสนุนการใช้พลังงานทางเลือกจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในระดับครัวเรือน เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ ในส่วนของนโยบายที่จะดำเนินการภายในช่วงระยะ 4 ปีของรัฐบาลชุดนี้ รัฐบาลจะดำเนินนโยบายหลักในการบริหารประเทศซึ่งปรากฏตามนโยบายข้อที่ 2 ถึงข้อที่ 8 ดังต่อไปนี้

2. นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต

ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ รัฐบาลให้ความสำคัญแก่การให้หลักประกันขั้นพื้นฐานของบริการสาธารณะของรัฐภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ การพัฒนาคน และสังคมให้มีคุณภาพ การมีสภาพแวดล้อมที่นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิต และประชาชนมีความสุข โดยจะดำเนินการ ดังนี้

2.1 นโยบายการศึกษา

2.1.1 ยกย่องคุณภาพการศึกษาของคนไทยอย่างมีบูรณาการและสอดคล้องกันตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาทั้งในและนอกระบบการศึกษา และสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.1.2 พัฒนาหลักสูตร ปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและคุณธรรมอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

2.1.3 ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียน การสอน และการเรียนรู้อย่างจริงจัง จัดให้มีการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประกอบการเรียนการสอนให้โรงเรียนอย่างทั่วถึง

2.1.4 ดำเนินการให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา 12 ปีโดยไม่ เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้งสนับสนุนผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรืออยู่ในสภาวะยากลำบากให้ได้รับการศึกษา และเพิ่มโอกาสให้แก่เยาวชนในการศึกษาต่อด้านกองทุนให้กู้ยืมที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต และ เชื่อมโยงกับนโยบายการผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ของประเทศ รวมทั้งต่อยอดให้ทุนการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

2.1.5 สนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาค การผลิตและบริการ และเร่งผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อสนับสนุนความสามารถ ในการแข่งขันของประเทศในสาขาต่างๆ เช่น ปิโตรเคมี ซอฟต์แวร์ อาหาร สิ่งทอ บริการสุขภาพ และการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการ เป็นต้น ด้วยความร่วมมือระหว่าง สถานประกอบการ สถาบันการศึกษา และสถาบันเฉพาะทาง ตลอดจนให้มีการรับรองคุณวุฒิ วิชาชีพตามมาตรฐานสากล

2.1.6 ขยายบทบาทของระบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านองค์กรต่างๆ เช่น สำนักงาน บริหารจัดการองค์ความรู้ ระบบห้องสมุดสมัยใหม่ หรืออุทยานการเรียนรู้พิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ แห่งชาติ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ ศูนย์พัฒนาด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ ศูนย์บำบัดและพัฒนา ศักยภาพของบุคคลออทิสติก เด็กสมาธิสั้น และผู้ด้อยโอกาสอื่น ๆ ศูนย์การเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร

2.2 นโยบายแรงงาน

2.2.1 เร่งฝึกอบรมและพัฒนาคนที่ทำงานแล้วและคนที่ถูกเลิกจ้าง เพื่อเพิ่มโอกาสการ เข้าสู่ภาคการผลิตและบริการที่มีระดับเทคโนโลยีที่สูงขึ้น

2.2.2 จัดให้มีระบบเตือนภัยและติดตามสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อ การจ้างงาน การเลิกจ้างอื่นเนื่องจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ พร้อมทั้งจัดให้มีการจ้างงานใหม่โดยเร็ว

2.2.3 ให้การคุ้มครองแรงงานตามมาตรฐานแรงงานไทย ซึ่งให้ความสำคัญแก่ความ ปลอดภัยในการทำงานและสวัสดิการแรงงาน พร้อมทั้งจัดระบบการคุ้มครองแก่แรงงานนอกระบบ ให้ครอบคลุมมากขึ้น

2.3 นโยบายการพัฒนาสุขภาพของประชาชน

2.3.1 เพิ่มคุณภาพของระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และให้ประชาชนเข้าถึง บริการได้อย่างไม่เป็นอุปสรรค พร้อมทั้งปฏิรูประบบบริหารจัดการสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพ

ทั่วถึงและครบวงจร ทั้งการรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสุขภาพ การป้องกันโรค และการส่งเสริมสุขภาพ

2.3.2 จัดให้มีมาตรการลดปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อสุขภาพและภาวะทุพโภชนาการที่นำไปสู่การเจ็บป่วยเรื้อรัง เช่น โรคมะเร็ง หัวใจ เบาหวาน ความดันโลหิต และอุบัติเหตุจากการจราจร พร้อมทั้งนำมาตรการภาษีการบริโภคสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพมาใช้กระตุ้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบุคคลให้ลด ละ และเลิก พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ

2.3.3 ดำเนินการระบบเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคเชิงรุก เพื่อป้องกัน ปัญหาการป่วยและตายด้วยโรคอุบัติใหม่และระบาดซ้ำในคน พร้อมทั้งสร้างขีดความสามารถในการเฝ้าระวังวินิจฉัย และดูแลรักษาพยาบาลอย่างเป็นระบบที่ประสานเชื่อมโยงทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2.3.4 เพิ่มแรงจูงใจและขยายงานอาสาสมัครสาธารณสุข เพื่อเป็นกำลัง สำคัญให้ชุมชนในการดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ การดูแลผู้ป่วยในโรงพยาบาลและการเฝ้าระวังโรคในชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3.5 ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสออกกำลังกาย และเล่นกีฬาเพื่อสร้างเสริมสุขภาพและพลานามัยที่ดี รวมทั้งพัฒนาทักษะทางด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศที่จะนำชื่อเสียงมาสู่ประเทศชาติ สร้างนิสัยรักการกีฬาและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่นและมั่วสุมกับอบายมุขและยาเสพติด

2.4 นโยบายศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

2.4.1 อุปถัมภ์ ค้ำชูคุ้มครอง และทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ เพื่อให้มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังให้ประชาชนเข้าใจและนำหลักธรรมของศาสนา มาใช้ในการเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

2.4.2 ฟื้นฟูและสืบสานคุณค่าความหลากหลายของวัฒนธรรมไทย ทั้งที่เป็นวิถีชีวิต ประเพณี ค่านิยมที่ดีงาม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการดูแลรักษาแหล่งอุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถานต่างๆ เพื่อการศึกษาเรียนรู้และใช้ประโยชน์ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์บนพื้นฐานความรู้และความเป็นไทย รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาโบราณสถานให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมระดับโลก

2.4.3 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการนันทนาการ เพื่อส่งเสริมให้ วัยรุ่นไทยเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีคุณธรรมเอื้ออาทรต่อผู้อื่นและเกิดการเรียนรู้ศิลปะอย่างสร้างสรรค์ เข้าใจถึงคุณค่า ซาบซึ้งในความสุนทรีย์ของศิลปะ

2.4.4 ขยายบทบาทสภาวัฒนธรรมทุกจังหวัดให้เป็นกลไกเฝ้าระวังทาง วัฒนธรรมที่ครอบคลุมทั้งวิถีชีวิตและสื่อทุกประเภทที่มีผลกระทบต่อการเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม และพฤติ

กรรมของเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งจัดสื่อที่เป็นภัยต่อสังคม ขยายสื่อดีเพื่อนำไปสู่การสร้าง ภูมิคุ้มกันทางสังคมอย่างเท่าทันสถานการณ์

2.5 นโยบายความมั่นคงของชีวิตและสังคม

2.5.1 ประสานเชื่อมโยงการดำเนินงานและใช้ประโยชน์จากกองทุนต่างๆ เช่นกองทุน ผู้สูงอายุ กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ กองทุนพัฒนาชุมชน และกองทุนสนับสนุนการ วิจัยเพื่อให้เป็นพลังร่วมในการสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่มี ประสิทธิภาพ

2.5.2 สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาให้มีความรู้และ จริยธรรม เริ่มตั้งแต่เด็กแรกเกิดและเยาวชนทุกช่วงวัย โดยให้ความสำคัญแก่การสร้างสภาพแวดล้อม ที่เหมาะสม ครอบครัวที่อบอุ่น และสถานศึกษาที่เอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดด้วยการปลูกฝังความรู้ ที่ทันโลกและคุณค่าที่ดีของวัฒนธรรมไทย สร้างความเข้าใจให้แก่พ่อแม่ถึงวิธีการดูแลบุตรที่ ถูกต้องตามระดับการพัฒนาของสมอง

2.5.3 สร้างหลักประกันความมั่นคงและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ให้เด็ก สตรีและคน พิการที่ด้อยโอกาส โดยจะจัดขจัดขบวนการก้ำมุนุษย์ให้หมดสิ้นไป จัดการเลือกปฏิบัติและการ ละเมิดสิทธิเด็ก สตรี และคนพิการในทุกรูปแบบและอย่างเด็ดขาด รวมทั้งเสริมสร้างสวัสดิการทาง สังคมแก่คนพิการและผู้ด้อยโอกาสอย่างเหมาะสม และส่งเสริมความรู้และอาชีพให้สตรีและคน พิการให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

2.5.4 เตรียมความพร้อมให้แก่สังคมผู้สูงอายุ โดยยึดหลักการให้ผู้สูงอายุเป็นทรัพยากร ที่มีคุณค่าของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ โดยสร้างหลักประกันด้านรายได้และระบบการออมในช่วงวัยทำงานที่เพียงพอสำหรับช่วงวัยชรา สร้างพฤติกรรมด้านสุขภาพที่เหมาะสมกับช่วงวัย สนับสนุนครอบครัวให้เข้มแข็งสามารถดูแล สมาชิกได้อย่างมีคุณภาพ ขยายฐานการให้เบี้ยยังชีพแก่คนชราที่ไม่มีรายได้ และส่งเสริมการใช้ ประสพการณ์ของผู้สูงอายุในกระบวนการพัฒนาประเทศโดยระบบคลังสมอง

2.5.5 สร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ในสังคมเมือง โดยมีการวางผังเมืองอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยสาธารณะ และสิ่งแวดล้อมอย่าง เกร่งกรัด รวมทั้งจัดให้มีบริการขั้นพื้นฐานอย่างเหมาะสม มีโรงเรียนใกล้บ้านมีการสื่อสารคมนาคม ที่มีประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3. นโยบายเศรษฐกิจ

ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ รัฐบาลจะบริหารจัดการเศรษฐกิจให้มีการขยายตัวอย่าง ต่อเนื่อง มีความสมดุลและเข้มแข็ง ทั้งในภาคเศรษฐกิจภายในประเทศและต่างประเทศ มีภูมิคุ้มกัน

ต่อความเสี่ยงต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกทั้งด้านการค้าและการลงทุน รวมทั้งการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยวางโครงสร้างพื้นฐานด้านองค์ความรู้ มีระบบธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและบริการ รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านอุตสาหกรรม การเกษตร ระบบบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการพลังงาน และระบบโครงข่ายสารสนเทศและการสื่อสาร โดยจะดำเนินการ ดังนี้

3.1 นโยบายการเงินการคลัง

3.1.1 ดำเนินนโยบายการเงินเพื่อสนับสนุนการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ อย่างมีเสถียรภาพ โดยดูแลเงินเฟ้อและค่าเงินบาทให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและกลไกตลาด ส่งเสริมประสิทธิภาพและความมั่นคงของภาคการเงินในประเทศ และส่งเสริมศักยภาพในการบริหารความเสี่ยงของภาคเอกชน

3.1.2 รักษาวินัยการคลังเพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางการคลังในระยะยาว ซึ่งครอบคลุมถึงเงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณ งบประมาณของท้องถิ่น ฐานะการเงินของรัฐวิสาหกิจและสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ ปฏิรูประบบงบประมาณแผ่นดินทั้งระบบ ให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศอย่างบูรณาการ ปรับปรุงระบบภาษีและการจัดเก็บภาษีให้มีความเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ และเพียงพอกับรายจ่ายเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

3.1.3 ส่งเสริมให้มีระบบการออมระยะยาว เพื่อให้มีเงินออมเพียงพอต่อการดำรงชีพในยามชรา รวมทั้งเป็นการสร้างฐานเงินออมเพื่อการระดมทุนของประเทศในอนาคต

3.1.4 วางระบบการดูแลและส่งเสริมการเคลื่อนย้ายเงินทุนทั้งระยะสั้นและระยะยาวให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศ ส่งเสริมการลงทุนของไทยในต่างประเทศ ทั้งการลงทุนของผู้ประกอบการและนักลงทุนที่เป็นสถาบัน และดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ โดยให้สอดคล้องกับขีดความสามารถในการแข่งขัน เป้าหมายการส่งเสริมศักยภาพของสาขาการผลิตที่จำเป็น และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

3.1.5 ปรับปรุงประสิทธิภาพของตลาดทุนให้ทัดเทียมกับตลาดหลักในภูมิภาคและตลาดโลกทั้งด้านธรรมาภิบาล ราคา และคุณภาพ โดยให้ความสำคัญแก่การปรับปรุงมาตรการสิ่งจูงใจเพื่อสนับสนุนการออมของประเทศ การเพิ่มบทบาทของตลาดทุนและตลาดตราสารหนี้ในการเป็นแหล่งทุนสำหรับการลงทุนโครงการขนาดใหญ่ของรัฐและการจัดให้มีกลไกเพื่อกำกับดูแลการพัฒนาตลาดทุนให้ประสานสอดคล้องกับการพัฒนาตลาดเงิน

3.1.6 พัฒนารัฐวิสาหกิจให้สามารถเป็นกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาและการลงทุนของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างฐานรายได้และมูลค่าให้แก่ทรัพย์สินของรัฐ มีการบริหารงานอย่างมืออาชีพ ตลอดจนกำกับดูแลการบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจภายใต้

หลักธรรมาภิบาล ทั้งการจัดทำและแยกบัญชีเชิงสังคมความโปร่งใส และการวัดประสิทธิภาพของการดำเนินงานในมาตรฐานไม่น้อยกว่าเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมทั้งเร่งฟื้นฟู รัฐวิสาหกิจที่มีปัญหาฐานะการเงิน

3.2 นโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ

3.2.1 ภาคเกษตร

3.2.1.1 เร่งปรับโครงสร้างการผลิตทางการเกษตรให้สอดคล้องกับโอกาสทางการตลาด และการเปลี่ยนแปลงรสนิยมของผู้บริโภค ทั้งที่เป็นตลาดเดิมและตลาดใหม่โดยกำหนดยุทธศาสตร์ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารของโลก เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของการทำประมง ปศุสัตว์ และพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศให้ครบวงจร รวมทั้งสนับสนุนการผลิตพืชพลังงาน เช่น ปาล์มน้ำมัน อ้อย มันสำปะหลังเพื่อสนับสนุนนโยบายพลังงานทดแทน และสนับสนุนการผลิตสินค้าใหม่ที่มีโอกาสทางการตลาด เช่น พืชเส้นใย และสมุนไพร เป็นต้น

3.2.1.2 ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าเกษตร โดยการแปรรูปที่ได้คุณภาพและมาตรฐานสากลเพื่อเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมเกษตร โดยการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรและอาหาร ความปลอดภัยอาหารตามมาตรฐานสากล รวมทั้งให้มีระบบป้องกันและควบคุมการระบาดของโรค ตลอดจนสนับสนุนการแปรรูปสินค้าเกษตรในชุมชน

3.2.1.3 เร่งรัดการเจรจาข้อตกลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร เพื่อป้องกันมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี และพัฒนาโครงข่ายระบบการขนส่งสินค้าเกษตรทั้งในพื้นที่ชนบทและเมือง เพื่อขยายตลาดของสินค้าเกษตรและอาหารสู่ตลาดโลก

3.2.1.4 ส่งเสริมการทำเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ ในระดับชุมชนตามแนวพระราชดำริ เพื่อให้ครัวเรือนเกษตรกรมีความมั่นคงทางด้านอาหาร ส่งเสริมการขยายกระบวนการเรียนรู้ระบบเกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน วนเกษตร โครงการอาหารกลางวัน และธนาคารโคกระบือตามแนวพระราชดำริ โดยเกษตรกรและชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางและแนวทางด้วยตนเอง

3.2.1.5 ส่งเสริมและสนับสนุนสถาบันเกษตรกรทั้งในด้านการรวมกลุ่มสหกรณ์วิสาหกิจชุมชน ตลอดจนสภาเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนทางพัฒนาการเกษตร และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันด้วยตนเอง

3.2.2 ภาคอุตสาหกรรม

3.2.2.1 พัฒนาประสิทธิภาพและผลิตภาพของภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งสร้างมูลค่าให้กับสินค้าอุตสาหกรรม ด้วยการยกระดับความสามารถ ทักษะแรงงาน การบริหารจัดการของผู้ประกอบการและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ปรับปรุงประสิทธิภาพเครื่องจักรระบบบริหารจัดการขนส่ง

สินค้าและบริการภายในกลุ่มอุตสาหกรรม บนพื้นฐานความร่วมมือระหว่างภาครัฐภาค เอกชน และ สถาบันการศึกษา

3.2.2.2 พัฒนาและขับเคลื่อนอุตสาหกรรมที่ประเทศไทย มีศักยภาพสูงและมีความได้เปรียบ เช่น อาหาร เหล็ก ยานยนต์ ปิโตรเคมี พลังงาน และอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ให้เป็นฐานการผลิตในระดับภูมิภาคและระดับโลก ด้วยการส่งเสริมการลงทุนหรือให้สิทธิพิเศษกับอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ รวมทั้งจัดหาและพัฒนาพื้นที่และโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะ 20 ปีข้างหน้า โดยคำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่

3.2.2.3 สร้างสินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐานเพื่อเพิ่มมูลค่าและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้แก่สินค้าที่ผลิตในประเทศไทย โดยสนับสนุนการพัฒนาทักษะฝีมือผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น กลุ่มสินค้าแฟชั่น อัญมณี และเครื่องประดับและสินค้าอื่น ๆ พร้อมทั้งใช้มาตรการด้านการตลาดและสร้างตราสัญลักษณ์สินค้าของไทยให้เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.2.2.4 สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นฐานการผลิตของระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าและศักยภาพในการแข่งขัน ด้วยการสนับสนุนด้านองค์ความรู้และนวัตกรรม รวมถึงการสร้างธรรมาภิบาลในการประกอบการและความรับผิดชอบต่อสังคม

3.2.2.5 ส่งเสริมและขยายบทบาทศูนย์บ่มเพาะสำหรับผู้ประกอบการที่มุ่งสร้างสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ออกแบบให้มีความเหมาะสมตามศักยภาพในพื้นที่ต่าง ๆ พร้อมทั้งสร้างศูนย์พัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ตลอดจนสนับสนุนให้มีการนำองค์ความรู้และนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

3.2.2.6 จัดตั้งกองทุนพัฒนาความสามารถในการแข่งขันและการลงทุนเพื่อกระตุ้นอุตสาหกรรมให้มีการปรับตัว และสนับสนุนการลงทุนของอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูงและใช้พลังงานน้อย รวมทั้งขยายบทบาทของกองทุนที่มีอยู่ในปัจจุบันให้สามารถสนับสนุนการปรับโครงสร้างของภาคอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.3 ภาคการท่องเที่ยวและบริการ

3.2.3.1 เร่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว โดยฟื้นฟู พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน และสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพสามารถเชื่อมโยงธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน รวมถึงการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน คบคู่

กับการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มดูแลรักษาสุขภาพ กลุ่มประชุม และแสดงสินค้า และกลุ่มที่มีความสนใจด้านระบบนิเวศ วัฒนธรรมท้องถิ่น แหล่งประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน เป็นต้น และดูแลให้นักท่องเที่ยวปลอดภัยจากอาชญากรรม การฉ้อฉล และอุบัติเหตุที่เกิดจากความบกพร่องของผู้ประกอบการ

3.2.3.2 พัฒนาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ เพื่อสร้างโอกาสการขยายฐานการผลิตและการตลาดในระดับภูมิภาค เช่น ธุรกิจบริการสุขภาพ ธุรกิจ การประชุมและแสดงสินค้า การศึกษานานาชาติ การก่อสร้าง ธุรกิจภาพยนตร์ และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกีฬาและนันทนาการ เป็นต้น โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเข้มแข็งของผู้ประกอบการ การเสริมสร้างบรรยากาศการลงทุน มาตรฐานธุรกิจและการพัฒนาบุคลากรให้พร้อมรับการขยายตัวของธุรกิจ และการส่งเสริมด้านการตลาด

3.2.3.3 ส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือของกลุ่มอุตสาหกรรมการค้าและบริการที่เน้นความสำคัญของศักยภาพพื้นที่และเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรม รวมทั้งความสามารถทางด้านบุคลากรเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ เช่น ธุรกิจบริการด้านสุขภาพและการแพทย์ที่เชื่อมโยงกับการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมยาและเวชภัณฑ์

3.2.4 การตลาด การค้า และการลงทุน

3.2.4.1 ส่งเสริมนโยบายการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ป้องกันการผูกขาดตัดตอน และคุ้มครองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างความมั่นใจให้กับผู้ประกอบการในด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

3.2.4.2 ดำเนินการตลาดเชิงรุกเพื่อรักษาตลาดเดิมและสร้างตลาดใหม่ เพื่อลดการพึ่งพาการส่งออกไปตลาดหลัก โดยส่งเสริมการส่งออกในตลาดใหม่ ได้แก่ จีน อินเดีย ตะวันออกกลาง แอฟริกา และยุโรปตะวันออก พร้อมทั้งรักษาส่วนแบ่งในตลาดหลักไม่ให้ลดลง โดยมุ่งเน้นการส่งออกสินค้าที่มีอัตราการขยายตัวสูงในตลาดใหม่

3.2.4.3 ขยายความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจเพื่อผลประโยชน์ทางการค้าภายใต้กรอบความร่วมมือและข้อตกลงทางการค้าในระบบพหุภาคีและทวิภาคี เพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการขยายตลาดการค้าระหว่างประเทศ และการค้าชายแดน

3.2.4.4 ทบทวนการจัดตั้งสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศและปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการด้านการค้าของประเทศให้ไปอย่างบูรณาการ โดยเชื่อมโยงกลไกในระดับนโยบายและหน่วยงานปฏิบัติที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกและลดขั้นตอนให้แก่ธุรกิจภาคเอกชนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของตลาดโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

3.2.4.5 สนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศในสาขาที่ผู้ประกอบการไทยมีศักยภาพ ทั้งในการลงทุนตั้งโรงงานผลิตสินค้า การทำสัญญาสินค้าเกษตรตามข้อตกลง การเปิดสาขา การหาตัวแทนและหุ้นส่วนในต่างประเทศเพื่อสร้างเครือข่ายธุรกิจไทยในต่างประเทศ

3.2.4.6 ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าการลงทุน เพื่อสร้างบรรยากาศการลงทุนที่ดีและสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนทั้งในประเทศ และจากต่างประเทศ

3.3 นโยบายโครงสร้างพื้นฐาน และระบบบริหารจัดการขนส่งมวลชน สินค้าและบริการ

3.3.1 พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานให้กระจายไปสู่ภูมิภาคอย่างทั่วถึงและเพียงพอ โดยเฉพาะการจัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ทั้งนี้เพื่อการอุปโภคบริโภค บริการสื่อสาร โทรคมนาคม และที่อยู่อาศัย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

3.3.2 พัฒนาระบบคมนาคมขนส่งและเชื่อมโยงโครงข่ายการบริหารจัดการขนส่งมวลชนสินค้าและบริการ ทั้งพื้นที่ชนบท เมือง และระหว่างประเทศ โดยให้ความสำคัญแก่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการขนส่งระบบรางให้เชื่อมโยงการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ เพื่อลดต้นทุนสินค้าและบริการเพื่อการส่งออก

3.3.3 พัฒนาการขนส่งทางน้ำและกิจการพาณิชย์นาวี ทั้งภายในและระหว่างประเทศ ตลอดจนพัฒนาท่าเรือน้ำลึกบริเวณพื้นที่ภาคใต้ พัฒนาท่าเรือชุมชน และกองเรือไทย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดการใช้พลังงานในภาคขนส่ง เชื่อมโยงประตูการค้าใหม่และสนับสนุนการท่องเที่ยว

3.3.4 พัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ท่าอากาศยานภูมิภาค และอุตสาหกรรมการบินของไทย เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบิน การท่องเที่ยว และการขนส่ง สินค้าทางอากาศชั้นนำของเอเชียและโลก

3.4 นโยบายพลังงาน

3.4.1 สร้างความมั่นคงทางด้านพลังงาน ด้วยการจัดหาพลังงานให้เพียงพอต่อการพัฒนาประเทศเพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชน โดยเร่งรัดให้มีการลงทุนสำรวจและพัฒนาพลังงานทั้งจากในประเทศ เขตพื้นที่พัฒนาร่วม และจากประเทศเพื่อนบ้านให้เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือด้านพลังงานกับต่างประเทศ

3.4.2 ส่งเสริมให้มีการกำกับดูแลกิจการพลังงานให้มีราคาพลังงานที่เหมาะสม เป็นธรรม และก่อให้เกิดการแข่งขันลงทุนในธุรกิจพลังงาน โดยมีมาตรฐาน คุณภาพการให้บริการและความปลอดภัยที่ดี

3.4.3 พัฒนาและวิจัยพลังงานทดแทนทุกรูปแบบเพื่อเป็นทางเลือกแก่ประชาชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในการตัดสินใจพัฒนาพลังงานทางเลือกอื่นๆ ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและพลังงานที่สอดคล้องกับท้องถิ่น

3.4.4 ส่งเสริมการอนุรักษ์และประหยัดพลังงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งสนับสนุนการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในภาคการผลิต ภาคบริการ และภาคประชาชน โดยมีมาตรการจูงใจที่เหมาะสม

3.4.5 ส่งเสริมการพัฒนา ผลิต และใช้พลังงานควบคู่ไปกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมกลไกการพัฒนาพลังงานที่สะอาด รวมทั้งให้ความสำคัญกับการจัดการก๊าซเรือนกระจกเพื่อช่วยบรรเทาสภาวะโลกร้อน

3.5 นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ

3.5.1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น โครงข่ายสื่อสารความเร็วสูงให้ทั่วถึง เพียงพอ ในราคาที่เหมาะสม เป็นธรรม และแข่งขันได้ เพื่อเป็นโครงข่ายหลักสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา ช่วยลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเขตเมืองและชนบท และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ

3.5.2 พัฒนาอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ ฮาร์ดแวร์ และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องด้านบริการความรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และจัดให้มีกลไกสนับสนุนแหล่งทุนสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพได้มาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภูมิภาค

3.5.3 สนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาระบบบริหารจัดการและบริการภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ การเชื่อมโยงข้อมูล การบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการ การเตือนภัยและความมั่นคงของรัฐ บริการการศึกษาและสาธารณสุข ตลอดจนการพัฒนา ระบบภูมิสารสนเทศและเทคโนโลยีอวกาศ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ

4. นโยบายที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ รัฐบาลให้ความสำคัญแก่บทบาทของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการสร้างความสุขของประชาชนและสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยให้ความสำคัญแก่การบริหารจัดการอย่างบูรณาการระหว่างมิติของเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเพิ่มการมีบทบาทร่วมของประชาชนและชุมชน โดยจะดำเนินการ ดังนี้

4.1 อนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญแก่การใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นตลอดจนความปลอดภัยทางชีวภาพ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารและสุขภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มสู่เศรษฐกิจระดับประเทศและสากลในระยะต่อไป

4.2 เร่งรัดการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ให้มีความสมดุลของการใช้ประโยชน์ การถือครอง และการอนุรักษ์ฐานทรัพยากร ที่ดิน ป่าไม้ สัตว์ป่า ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และทรัพยากรธรณี โดยการใช้ระบบภูมิสารสนเทศ ควบคู่กับการปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายตลอดจนกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด โดยเร่งรัดปราบปรามการทำลายป่า สัตว์ป่า และทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจัง รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

4.3 อนุรักษ์ทรัพยากรดินและป่าไม้ โดยการยุติการเผาไร่นาและทำลายหน้าดิน การลดการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตร รวมทั้งการฟื้นฟูดินและป้องกันการชะล้างทำลายดิน โดยการปลูกหญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริ รวมทั้งมีการกระจายและจัดการกรรมสิทธิ์ที่ดินอย่างเป็นธรรม อนุรักษ์และป้องกันรักษาป่าที่สมบูรณ์ สนับสนุนให้มีการปลูกและฟื้นฟูป่าตามแนวพระราชดำริ สนับสนุนการจัดการป่าชุมชน และส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่ที่เหมาะสมตามหลักวิชาการ และการสนับสนุนบทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำ เช่น การทำฝายต้นน้ำลำธาร หรือฝายชะลอน้ำตามแนวพระราชดำริ

4.4 จัดให้มีมาตรการป้องกันและพัฒนาระบบข้อมูลและเตือนภัยจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง ธรณีพิบัติ และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และดำเนินมาตรการลดผลกระทบและความเดือดร้อนของประชาชนจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ

4.5 เร่งรัดการควบคุมมลพิษทางอากาศ ขยะ น้ำเสีย กลิ่น และเสียง ที่เกิดจากการผลิตและบริโภค โดยเฉพาะเร่งรัดการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากสังคมเมืองและการผลิตใน

ภาคเกษตรและอุตสาหกรรม การจัดทำระบบกำจัดขยะโดยวิธีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำจัดขยะและบำบัดน้ำเสีย

4.6 ส่งเสริมให้ภาครัฐและภาคเอกชนวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การผลิตวัสดุที่สามารถย่อยสลายได้ การหมุนเวียนการใช้วัสดุคืบและเทคโนโลยีที่สะอาด และการใช้หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายเพื่อกระตุ้นให้เกิดการลดการก่อมลพิษและลดภาระของสังคมตามธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

4.7 ส่งเสริมการสร้างความรู้ความตระหนักทางด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมและการปรับปรุงพฤติกรรมการผลิตและการบริโภค เพื่อบรรเทาผลจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่จะนำมาสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5. นโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม

ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยและพัฒนา ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ในฐานะที่เป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ และการยกระดับคุณภาพชีวิต โดยรัฐบาลจะดำเนินการ ดังนี้

5.1 ส่งเสริมการนำงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาประเทศควบคู่กับการพัฒนาระบบวิจัยและพัฒนาเชิงนวัตกรรมที่มีอยู่ให้สนองความต้องการของภาคการผลิตและบริการ โดยให้ความสำคัญแก่การเชื่อมโยงระหว่างภาคเอกชน สถาบันวิจัย และมหาวิทยาลัย ตลอดจนพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ ซึ่งจะนำไปสู่การวิจัย และพัฒนาต่อยอดและมีการใช้ประโยชน์องค์ความรู้และเทคโนโลยีในเชิงพาณิชย์

5.2 สร้างเสริมความรู้ความคึกของประชาชนทางด้านวิทยาศาสตร์ พร้อมทั้งเร่งผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพและคุณธรรมให้สอดคล้องกับการเจริญเติบโตของภาคการผลิตและบริการ ตลอดจนพัฒนาเส้นทางอาชีพเพื่อรักษาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไว้ในระบบ รวมทั้งจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถดึงดูดบุคลากรที่มีความรู้ขั้นสูงจากต่างประเทศเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่บุคลากรไทย

5.3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมให้มีคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการ และสนับสนุนการสร้างทรัพย์สินทางปัญญาของคนไทยเพื่อป้องกันมิให้ไทยถูกเอาเปรียบทางเทคโนโลยีจากต่างประเทศ โดยพัฒนาระบบการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบรับรองมาตรฐานให้ทันสมัย รวมทั้งพัฒนาศูนย์บ่มเพาะธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยี อุทยานวิทยาศาสตร์และศูนย์แห่งความเป็นเลิศในสาขาเทคโนโลยีที่สำคัญ

5.4 ปรับปรุงระบบการวิจัยของประเทศให้สอดคล้องกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยพัฒนามาตรการจูงใจ และกฎหมายให้เอื้อต่อการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคธุรกิจ เอกชน และส่งเสริมการลงทุนจัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์จากต่างประเทศมาใช้ประโยชน์

6. นโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ   รัฐบาลจะดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อตอบสนองผลประโยชน์สูงสุดของประเทศและประชาชน โดยจะดำเนินบทบาทเชิงรุกในการส่งเสริมความร่วมมือและขยายความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศทั้งด้านการเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และยึดมั่นในพันธกรณีที่มีอยู่ต่างประเทศตามสนธิสัญญาและความตกลงต่างๆ ที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเคารพกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งกฎบัตรสหประชาชาติและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พร้อมกับการสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาเศรษฐกิจไทยทุกสาขา ให้ได้รับประโยชน์จากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศและสานต่อนโยบายทีมประเทศไทย (Team Thailand) เพื่อให้การดำเนินงานด้านต่างประเทศมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และมีเอกภาพ โดยจะดำเนินการ ดังนี้

6.1 ส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยส่งเสริมความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และสื่อมวลชน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความใกล้ชิดระหว่างกัน อันจะนำไปสู่การขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การส่งเสริมการท่องเที่ยว การขยายการคมนาคมขนส่ง และความร่วมมือด้านอื่นๆ ภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค เช่น ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) แผนงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) แผนงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMTGT) และความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (BIMSTEC) เป็นต้น

6.2 ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศในเอเชีย กรอบความร่วมมือเอเชีย และเพิ่มบทบาทในการสร้างความแข็งแกร่งของอาเซียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน และผลักดันบทบาทอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศในวาระที่ไทยเป็นประธานอาเซียน

6.3 มีบทบาทที่สร้างสรรค์ในองค์กรระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเวทีสหประชาชาติ และองค์กรระดับภูมิภาคต่างๆ เพื่อรักษาสันติภาพ ความมั่นคง ส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน มนุษยธรรม ตลอดจนร่วมมือในการแก้ไขปัญหาข้ามชาติทุกด้านที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์

6.4 กระชับความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศและกลุ่มประเทศที่มีบทบาทสำคัญของโลก จัดทำข้อตกลงการค้าเสรีในกรอบพหุภาคีและกับประเทศต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศโดยรวม สร้างกลไกเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการให้สามารถปรับตัวรับผลกระทบและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรี

6.5 ดำเนินงานเชิงรุกทางการทูตเพื่อประชาชน วัฒนธรรม และการศึกษา ตลอดจนการแลกเปลี่ยนในระดับประชาชนกับนานาประเทศ พร้อมทั้งส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศกำลังพัฒนา และสานต่อความร่วมมืออย่างใกล้ชิด เพื่อความเข้าใจอันดีกับองค์กรทางศาสนาอื่นๆ

6.6 กู้มครองผลประโยชน์ของคนไทย ดูแลคนไทยและแรงงานไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะคนไทยที่ประกอบอาชีพและมีถิ่นฐานในต่างประเทศ ส่งเสริมบทบาทของชุมชนชาวไทยในการรักษาเอกลักษณ์และความเป็นไทย

7. นโยบายความมั่นคงของรัฐ

ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ รัฐบาลจะรักษาความมั่นคงของประเทศ สถาบันพระมหากษัตริย์ และระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และสร้างความสามัคคีของคนในชาติ เตรียมความพร้อมในการเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ ทั้งภัยธรรมชาติและ ความขัดแย้งที่อาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทย แก้ไขความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้และสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขสามัคคี สร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชนในทุกพื้นที่ของประเทศ และต่อต้านภัยสังคมนิทุกรูปแบบ โดยจะดำเนินการ ดังนี้

7.1 เกิดทุนและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ ดำรงรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์มิให้ผู้ใดล่วงละเมิดได้ รวมทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกประชาชนในชาติ ให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนสร้างบรรยากาศให้เกิดความรัก ความสามัคคี และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของคนในชาติ

7.2 เสริมสร้างระบบป้องกันประเทศให้มีความมั่นคง มีศักยภาพในการรักษา เอกอรัชอธิปไตย บูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ และผลประโยชน์ของชาติ โดยมุ่งพัฒนาความทันสมัยของอาวุธยุทโธปกรณ์ และเตรียมความพร้อมของกำลังพลในกองทัพ ตลอดจนการฝึกกำลังประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการรักษาความมั่นคงของประเทศ พร้อมทั้งให้การสนับสนุนภารกิจในการพัฒนาประเทศและการรักษาสันติภาพภายใต้กรอบกติกาของสหประชาชาติ

7.3 เร่งพัฒนาระบบการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และบุคคลที่ยังไม่มีสถานะที่ชัดเจน เน้นการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับขบวนการลักลอบเข้าเมืองที่ผู้มีอิทธิพลให้การสนับสนุน เพื่อลดขนาดและผลกระทบของปัญหาความมั่นคง

ระยะยาวให้เหลือน้อยที่สุด ควบคู่ไปกับการจัดการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่ไม่มีสถานภาพที่ชัดเจนภายใต้ความสมดุลระหว่างการรักษาความมั่นคงของชาติกับการดูแลสิทธิขั้นพื้นฐาน

7.4 พัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งมุ่งพัฒนาระบบบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการรักษาความมั่นคงตลอดจนการดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และเร่งขจัดเงื่อนไขความไม่เข้าใจกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านความมั่นคง

7.5 ปฏิรูประบบข่าวกรองให้เกิดประโยชน์ต่อการรักษาความมั่นคงและการเสริมสร้างผลประโยชน์ของชาติ โดยจัดระบบบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานพลเรือน ตำรวจ ทหาร และให้ความสำคัญแก่ข้อมูลเชิงลึกด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงที่เป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาของชาติได้อย่างแท้จริง

7.6 พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ โดยเน้นการบริหารวิกฤตการณ์ทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติและภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมุ่งระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนให้สามารถดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกัน แก้ไข บรรเทา และฟื้นฟูความเสียหายของชาติที่เกิดจากภัยต่างๆ

8. นโยบายการบริหารจัดการที่ดี

ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ รัฐบาลจะพัฒนาและปรับปรุงระบบการบริหารงานภาครัฐ เพื่อให้ส่วนราชการมีความพร้อมและกำลังคนที่มีขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล มีความคุ้มค่า และเกิดความเป็นธรรมในการให้บริการสาธารณะ และจะปรับปรุงกฎหมายและการยุติธรรม สนับสนุนการพัฒนาการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินนโยบายสาธารณะ เพื่อให้เกิดการบริหารราชการแผ่นดินที่ดี โดยจะดำเนินการดังต่อไปนี้

8.1 ประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดิน

8.1.1 ปรับปรุงการให้บริการประชาชน ด้วยการสร้างนวัตกรรมและนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการให้บริการรูปแบบต่างๆ เพื่อลดภาระและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

8.1.2 พัฒนาระบบและกำหนดมาตรการเพื่อดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามารับราชการ ด้วยการปรับปรุงระบบค่าตอบแทนและสิ่งจูงใจให้เทียบเคียงหรือแข่งขันได้ในตลาดแรงงาน เพื่อให้ระบบราชการเป็นนายจ้างอันเป็นที่หมายปองของผู้สมัครงานรวมทั้งสนับสนุนให้มี

การเคลื่อนย้ายถ่ายโอนกำลังคนทั้งภายในระบบราชการและระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคส่วนอื่นๆ

8.1.3 พัฒนาระบบงานและสมรรถนะของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการและการส่งมอบบริการสาธารณะ โดยจะเน้นการพัฒนาข้าราชการในตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระบบราชการ รวมทั้งจะวางมาตรการสำหรับประเมินผลการปฏิบัติงานและจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมตามผลงาน เพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการพัฒนาผลงาน

8.1.4 พัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ดีขึ้นเพื่อให้สามารถดำรงชีพอย่างมีศักดิ์ศรี โดยการเพิ่มเงินเดือน ค่าตอบแทน และสวัสดิการให้เหมาะสมกับสภาพการทำงานและสถานการณ์ค่าครองชีพที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งปรับปรุงสวัสดิภาพการทำงานและภาระหนี้สิน เพื่อให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความสมดุลระหว่างการทำงานกับชีวิตส่วนตัว

8.1.5 เสริมสร้างมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และพัฒนาความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ พร้อมทั้งป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างจริงจัง เพื่อให้ภาคราชการเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจแก่ประชาชน

8.1.6 ส่งเสริมการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นอย่างจริงจัง โดยสร้างดุลยภาพระหว่างการทำกับดูแลและความเป็นอิสระของท้องถิ่น โดยไม่กระทบความสามารถในการตัดสินใจดำเนินงานตามความต้องการของท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งและขีดความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณและบุคลากรของท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ตลอดจนพึ่งพาตนเองด้วยฐานรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองได้มากขึ้น

8.1.7 สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่นเพิ่มขึ้น โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความเหมาะสมตามศักยภาพของท้องถิ่น รวมทั้งความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนขยายการให้บริการที่ครอบคลุมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เชื่อมโยงและบูรณาการกับแผนชุมชนและแผนระดับต่างๆ ในพื้นที่

8.1.8 เร่งรัดดำเนินการถ่ายโอนภารกิจของราชการส่วนกลางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการจัดสรรรายได้ให้ท้องถิ่นแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม

8.1.9 สนับสนุนระบบการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการของผู้ว่าราชการจังหวัดผ่านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด และการจัดทำงบประมาณจังหวัดและ

กลุ่มจังหวัด เพื่อให้จังหวัดและกลุ่มจังหวัดวางยุทธศาสตร์การพัฒนาและทิศทางการพัฒนาพื้นที่ใน อนาคตที่สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ศักยภาพของ พื้นที่ และความต้องการของประชาชน

8.2 กฎหมายและการยุติธรรม

8.2.1 ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรมและทั่วถึง และส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่มีผลกระทบต่อประชาชนและภาคธุรกิจ รวมถึงตลอดถึงเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

8.2.2 พัฒนากฎหมายให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงและความจำเป็นของสังคมรวมทั้งจัดให้มี "องค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมาย" และ "องค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม" ตาม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อปรับปรุงและพัฒนากฎหมายของประเทศ และกระบวนการยุติธรรม

8.2.3 ส่งเสริมและพัฒนาระบบงานยุติธรรมทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการป้องกัน อาชญากรรมและสร้างความเป็นธรรมในสังคม การพัฒนาระบบการยุติธรรมทางอาญาให้ เป็นไปตามหลักนิติธรรม การใช้เครื่องมือและหลักวิชาการนิติวิทยาศาสตร์ การส่งเสริมการเข้าถึง ความยุติธรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม เช่น การพัฒนาระบบ ยุติธรรมชุมชนและยุติธรรมจังหวัด การพัฒนาและจัดให้มีกระบวนการยุติธรรมทางเลือก (ซึ่งเป็น กระบวนการชะลอการลงโทษ เช่น ใช้วิธีการทำงานบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม เป็นต้น) ควบคู่กับ กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักรวมทั้งการพัฒนาระบบและวิธีปฏิบัติเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ให้เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนการพัฒนากระบวนการฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ กระบวนการยุติธรรม

8.2.4 เสริมสร้างความยุติธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมุ่งพัฒนากฎหมายและ ระบบงานยุติธรรมที่สอดคล้องกับพื้นที่ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น บังคับใช้กฎหมายอย่าง เคร่งครัด ขจัดเงื่อนไขความไม่ยุติธรรม และพัฒนาระบบการพิสูจน์การกระทำผิดคดีที่มี ประสิทธิภาพ

8.3 ส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางราชการและสื่อ สารธารณะอื่นได้อย่างกว้างขวาง ถูกต้อง เป็นธรรม และรวดเร็วผ่านประธานรัฐสภาที่เคารพ รัฐบาล มีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐอย่างจริงจัง โดยรัฐบาลขอชี้แจงว่า การกำหนดนโยบายของรัฐบาลที่ได้กราบเรียนมาแล้วนี้ จะเป็นแนวทางดำเนินการในระยะเวลา 4 ปี ตามความเร่งด่วนของการแก้ไขปัญหาของประเทศ รวมทั้งจะเป็นการบริหารราชการแผ่นดินให้

เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามบทบัญญัติในหมวด 5 ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นอกจากนี้ เพื่อให้รัฐบาลสามารถบริหารราชการแผ่นดินได้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และดำเนินนโยบายจนบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ รัฐบาลจะดำเนินการปรับปรุงหรือกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ พัฒนาระบบการบริหารจัดการเสนาอรัญกฏหมาย ตลอดจนดำเนินการทุกประการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการแผ่นดินให้มีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุผลในทางปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาประเทศ โดยถือเป็นนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลนี้ด้วย

ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ การกำหนดนโยบายบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีตามที่กล่าวมา ได้วางอยู่บนพื้นฐานข้อมูลตามความเป็นจริงของประเทศและความต่อเนื่องกับเหตุการณ์ที่ผ่านมา ตลอดจนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมใหม่ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เมื่อการแถลงนโยบายนี้เสร็จสิ้นแล้ว รัฐบาลจะได้เร่งดำเนินการให้เป็นรูปธรรม โดยจัดทำรายละเอียดของแผนปฏิบัติการประกอบด้วย แผนการบริหารราชการแผ่นดินแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการต่างๆ และแผนการตรากฎหมาย ที่จะใช้เป็นคู่มือและแนวทางการทำงานต่อไป

อนึ่ง รัฐบาลขอเรียนว่า รัฐบาลนี้ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยถือว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นรากฐานสำคัญในการวางระบบการบริหารประเทศให้เกิดความมั่นคง และสร้างเสริมหลักประชาธิปไตยที่ถูกต้องและเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของชนในชาติ ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ทำให้ประชาชนออกเสียงลงประชามติให้ความเห็นชอบ แต่โดยที่ยังปรากฏว่ามีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอยู่มาก รัฐบาลนี้จึงจะสนับสนุนให้มีการศึกษาทบทวนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการแก้ไขให้เป็นไปตามหลักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และเป็นประโยชน์ต่อการบริหารประเทศให้ดียิ่งขึ้นในเวลาอันควรต่อไป

รัฐบาลขอให้ความเชื่อมั่นแก่รัฐสภา อันเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินว่า จะบริหารราชการแผ่นดินด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีความมุ่งมั่นที่จะบริหารประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ทัดเทียมอารยประเทศ สร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในสังคมที่มีความสมดุลมากขึ้น และให้คนไทยมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ทั้งนี้ โดยยึดประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทยเป็นที่ตั้งอย่างแท้จริง

ภาคผนวก ข
มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2505

รับ

คำวินิจฉัย

ที่ นท. ส๑๗๖/๒๕๐๕

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๑๑ กรกฎาคม ๒๕๐๕

เรื่อง การปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

อ้างถึง หนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ ๑๐๔๖๗/๒๕๐๕ ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๐๕

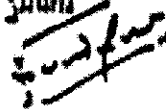
ตามที่ได้เสนอวิธีกำหนดเขตกรณีเขตปราสาทพระวิหาร เพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลโลก ไปเพื่อ ทนาย นายกรัฐมนตรีพิจารณา รวม ๒ วิธี นั้น
ทนาย นายกรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้วมีคำสั่งให้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๐๕ ลงมติว่าการกำหนดเขตกรณีเขตปราสาทพระวิหารให้วิธีที่ ๒ และให้จัดทำป้ายแสดงเขต
ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ ทั้งนี้ให้เพิ่มห้ารั้วลวดหนามทาบ
จึงขอเรียนมา เพื่อจะได้ดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นายบุญ นริศตรี)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองนิติกร ร.ม.

ภาคผนวก ค

**หนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรี ลงนาม โดย จอมพล ประภาส จารุเสถียร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2505**

คำสั่ง

ที่ 11467 /๒๕๐๕

กระทรวงมหาดไทย

6 กรกฎาคม ๒๕๐๕

เรื่อง การปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร

ทราบรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ มท. ๕๕๕๔/๒๕๐๕ ลงวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๐๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผนที่กำหนดคบวิเวณปราสาทพระวิหาร

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๐๕

เกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร ซึ่ง ารทนาย
นายถวิลอรรถกวี เห็นสมควรให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเดินทางไปยังเขาพระวิหาร
เพื่อชี้แจงแนวทางปฏิบัติแก่เจ้าหน้าที่ของเราที่รักษาการณ์อยู่ ณ ที่นั้น ตลอดจนชี้แจงแนวเขตให้
เจ้าหน้าที่ไทยทราบด้วย ซึ่งคณะรัฐมนตรีลงมติเห็นชอบด้วย ทั้งความละเอียดและแข็งแรงตามหนังสือ
ที่อ้างถึงข้างต้น นั้น

เพื่อให้การปฏิบัติในเรื่องนี้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย และชอบด้วยนโยบาย
ของรัฐบาลที่จะให้การ เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร กระทรวง
มหาดไทยจึงได้จัดผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ เจ้ากรมแผนที่ทหารบก และเจ้าหน้าที่
ของกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้องมาประชุม ณ กระทรวงมหาดไทย เพื่อพิจารณารายปรึกษา
กำหนดแนวเขตบริเวณปราสาทพระวิหาร ที่ฝ่ายไทยมีพื้นที่จะกองตอนกำลังสำรวจ คนเฝ้า
หรือยามรักษาการณ์ไร้ถิ่นจากบริเวณปราสาทพระวิหาร โดยมีหลักการที่จะให้สัมฤทธิ์ไปได้
ซึ่งปราสาทพระวิหาร และพื้นที่บริเวณปราสาทเท่านั้น

ที่ประชุมได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่จะกำหนดบริเวณปราสาทพระวิหาร
เพื่อที่สัมฤทธิ์จริงได้มีอำนาจอธิปไตยตามคำพิพากษาของศาลโลกนั้น อาจทำได้ ๒ วิธี คือ -

- ๑. กำหนดเป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมฉากปราสาทพระวิหาร มีแนวเขตจาก
ปีกขวาของตัวปราสาทพระวิหารถึงเส้นของมรโกหก (ของมรโกหก
อยู่ภายในบริเวณปราสาทพระวิหาร) โดยอาศัยลักษณะภูมิประเทศซึ่ง
อาจมีเนินดินหรือต่ำต้อยเป็นหลัก ตักด้วยวิธีคำนวณแล้วเก็บไป
ตามแนวลักษณะภูมิประเทศ โดยจนรทหน้าปากคำเข้าช่วย จะเป็นเนื้อที่บริเวณ
ปราสาทพระวิหารประมาณ ๕ ตารางกิโลเมตร

- ๖. กำหนดเป็นรูปที่สี่ เติมนักเข้าครอบปราสาทพระวิหาร มีแนวเขต จากปีกขวาของตัวปราสาทพระวิหารถึงเขตรองมรรโกหัก (ของมรรโกหักอยู่ภายในบริเวณปราสาทพระวิหาร) ลากเส้นตรงข้ามจากมรรโกหักตรงไปจนถึงตัวปราสาทพระวิหาร แล้วลากเส้นตรงขนานกับตัวปราสาทพระวิหารไปสุดที่หน้าบ้านชั้นหลังปราสาทพระวิหาร จะเป็นเนื้อที่บริเวณปราสาทพระวิหารประมาณ ๕ ตารางกิโลเมตร

รายละเอียดตามแผนที่ที่ส่งมาเพื่อประกอบการพิจารณาพร้อมหนังสือนี้

อนึ่ง-ในการปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหารนี้ นอกจากจะกำหนดเขตบริเวณปราสาทพระวิหารตามวิธีใดวิธีหนึ่งใน ๖ วิธีดังกล่าวข้างต้นนั้น ที่ประชุมเห็นสมควรปฏิบัติภารกิจต่อไปนี้ คือ -

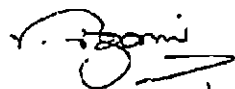
- ๑. จัดทำป้ายไม้ ลักษณะและขนาดเท่าป้ายสถานีรถไฟ แขวงเขตบริเวณปราสาทพระวิหารไปปักตามจุดที่รองมรรโกหัก , ปากมรรโกหัก , ที่มุมปราสาทปีกซ้าย , และที่หน้าบ้านหลังปราสาทอีก .

ป้ายนี้บ้านที่หุ้มมาทางประเทศไทยให้เขียนว่า "เขตบริเวณปราสาทพระวิหาร" และมีภาษาอังกฤษกำกับ ส่วนทางบ้านที่หุ้มไปทางกัมพูชาเขียนข้อความเป็นภาษากัมพูชาว่า "เขตนอกบริเวณปราสาทพระวิหาร" และมีภาษาอังกฤษกำกับไว้ด้วย

- ๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะไปกำหนดและชี้แนวเขตบริเวณปราสาทพระวิหารในวันใด จะได้เชิญงโทรรงค์ตั้งจากเสา เจ้าหน้าที่สำรวจและเจ้าหน้าที่ดูแลปราสาทพระวิหารจะได้ออกตัวออกจากบริเวณนี้ในวันนั้น

กระทรวงมหาดไทยจึงขอกราบเรียนมาเพื่อไปพิจารณา หากเห็นสมควรให้กำหนดเขตบริเวณปราสาทพระวิหารตามวิธีใดแล้ว กระทรวงมหาดไทยจะรีบไปดำเนินการปฏิบัติต่อไป ทั้งนี้กระทรวงมหาดไทยก็ได้ให้เจ้าหน้าที่ขึ้นไปสำรวจและศึกษาภูมิประเทศเป็นलगวดหน้าแล้ว.

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

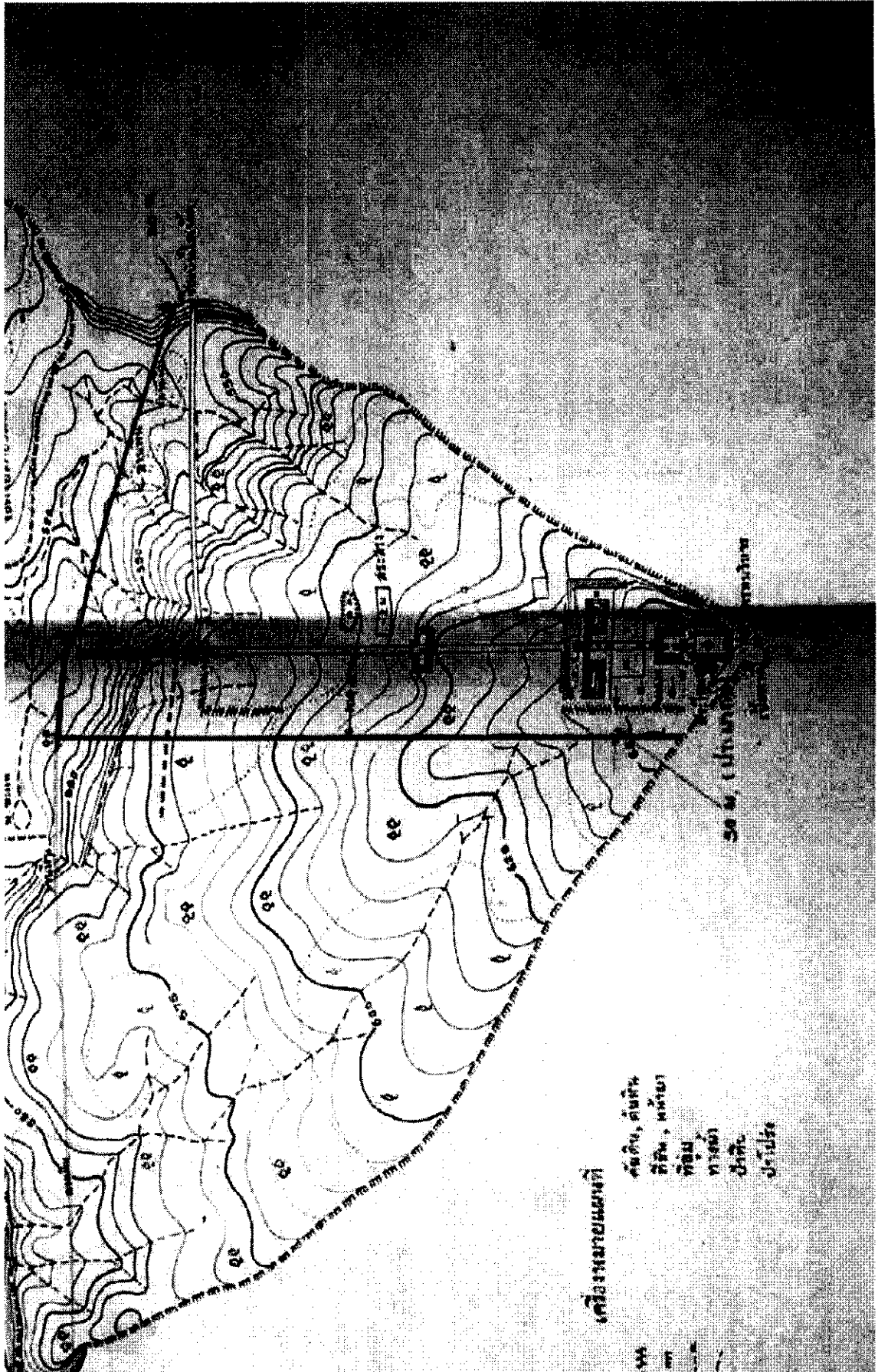
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๕ เมษายน ๑๙๕๕

(นายภักดีธรรม ศิริวัฒน์)
 อดีตรัฐมนตรี

ภาคผนวก ง
แผนที่แสดงแนวเขตแดนตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี 2505

ภาคผนวก จ

คำปราศรัย ของ ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี

คำปราศรัย

ของ

ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี

เกี่ยวกับคติปราสาทพระวิหาร

ทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ๔ กรกฎาคม ๒๕๐๕

พี่น้องร่วมชาติ และมิตรร่วมชีวิตที่รักของข้าพเจ้าทั้งหลาย

ตามที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า "ศาลโลก" ได้วินิจฉัยชี้ขาด เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๐๕ ให้ปราสาทพระวิหารตกไปเป็นของกัมพูชา และทางรัฐบาลได้ออกแถลงการณ์ให้พี่น้องทั้งหลายได้ทราบมาโดยลำดับแล้วนั้น โดยที่รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และโดยเฉพาะตัวข้าพเจ้า ถือว่าเรื่องนี้มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับผลได้ผลเสียอย่างสำคัญของชาติ เป็นเรื่องของผืนแผ่นดินไทย ซึ่งเป็นมรดกที่บรรพบุรุษของเราสู้สุดสหายฝ่าคมอาวุธรักษาไว้ และตกทอดมาถึงรุ่นเรา จึงสมควรที่เราทุกคนจะได้เอาใจใส่ และสนใจร่วมรับรู้ร่วมเห็นก่อนที่จะมีการดำเนินงานใด ๆ ลงไปเกี่ยวกับผืนแผ่นดินนี้ ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงถือว่าเป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลและของตัวข้าพเจ้าเองที่จะต้องชี้แจงให้พี่น้องร่วมชาติที่รักทั้งหลาย ได้ทราบถึงการที่รัฐบาลนี้จะต้องตัดสินใจในกรณีปราสาทพระวิหารต่อไป

แต่เนื่องจากในคำปราศรัยนี้ เป็นเรื่องที่สะเทือนใจพี่น้องทั้งหลายอยู่มาก ข้าพเจ้าจึงจำต้องขออภัยไว้ล่วงหน้า ข้าพเจ้าทราบดีว่า ในส่วนลึกที่สุดของหัวใจแล้ว คนไทยผู้รักชาติทุกคนมีความเศร้าสลดและมีความขมขื่นใจเพียงใด การแสดงออกของประชาชนในการเดินขบวนทั่วประเทศ เพื่อคัดค้านคำพิพากษาของศาลโลกในสัปดาห์ที่แล้วมา เป็นสิ่งที่เห็นกันอย่างแน่ชัดอยู่แล้ว แต่ก็ทำอะไรไม่ได้ เราต้องถือว่าเป็นคราวเคราะห์ร้ายของเราที่ต้องมาประสบกับชะตากรรมเช่นนี้ เราจะไม่โทษใครเป็นอันขาด เพราะการไปโทษผู้ที่พ้นจากหน้าที่ไปนั้น ย่อมเป็นการไม่สมควร แต่ทั้งนี้ก็มีหวังว่าเราจะพากันนิ่งเฉยท้อแท้ใจ ชาติไทยจะยอมท้อแท้ทอดอาลัยไม่ได้ เราเคยสูญเสียดินแดนแก่ประเทศมหาอำนาจที่ล่าอาณานิคมมาแล้วหลายครั้ง ถ้าบรรพบุรุษของเรายอมท้อแท้ เราจะทำแผ่นดินที่ไหนดมาอยู่กันได้จนถึงทุกวันนี้ เราจะต้องหาวิธีการสู้ต่อไป ส่วนเราจะต่อสู้อย่างไรนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง เพราะในการต่อสู้ในกรณีเช่นนี้ เราอาจจะทำได้หลายวิธี และแต่ละวิธีก็มีผลดีผลเสียแตกต่างกัน เราจะต้องได้พิจารณาให้สุ่มรอบคอบ ต้องใช้เหตุผลเหนืออารมณ์ และด้วยสายตามองการณ์ไกล แล้วเลือกใช้วิธีที่ดีที่สุด ละเมียดละไมและให้ผลประโยชน์มากที่สุด ทั้งใน

เวลานี้และในอนาคต ชาติเราจึงจะสามารถชำระแค้นและอธิปไตยอยู่ได้ และอยู่ในฐานะที่กล่าวได้ว่า "เต็มไปด้วยศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิ" ขอให้พี่น้องผู้รักชาติทั้งหลายโปรดอย่าได้ใช้อารมณ์ หุนหันพลันแล่นหรือคิดมั่วหยาบ จะหักหาญกันด้วยกำลังแต่เพียงอย่างเดียว สำหรับตัวข้าพเจ้า ในฐานะที่มีชีวิตเป็นทหารมาแต่เล็กแต่น้อย และได้เคยผ่านสงครามทำการสู้รบมาแล้วหลายครั้ง ข้าพเจ้าจึงมิได้มีความเกรงกลัวการสู้รบแต่ประการใดเลย แต่ตามพันธกรณีที่มีอยู่ตามกฎหมาย สหประชาชาติ ยังเป็นเรื่องที่ไม่ควรจะต้องรบกัน

สำหรับกรณีปราสาทพระวิหาร ซึ่งศาลโลกได้วินิจฉัยชี้ขาดไปแล้วนั้น ข้าพเจ้าขอ ทบทวนเข้าใจกับเพื่อนร่วมชาติทั้งหลายว่า รัฐบาลและประชาชนชาวไทย ไม่ได้เห็นด้วยกับคำ ตัดสินของศาลโลก ทั้งในข้อเท็จจริง ในทางกฎหมายระหว่างประเทศ และในหลักความยุติธรรม ตามเหตุผลที่รัฐบาลได้แถลงไปแล้ว แต่เราก็ตระหนักดีว่า คำพิพากษาของศาลเป็นอันเสร็จเด็ดขาด ไม่มีทางจะอุทธรณ์ได้ ยิ่งกว่านั้น กฎบัตรของสหประชาชาติ มาตรา ๕๔ บ่งไว้ว่า "ข้อ ๑ สมาชิกแต่ละ ประเทศของสหประชาชาติรับที่จะปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในคดี ใด ๆ ที่ตนตกเป็นผู้แพ้ ข้อ ๒ ถ้าผู้แพ้ในคดีใด ไม่ปฏิบัติตามข้อผูกพันซึ่งตกอยู่แก่ตนตามคำ วินิจฉัยของศาล อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องเรียนไปยังคณะมนตรีความมั่นคง ซึ่งถ้าเห็นเป็นการจำเป็น ก็ อาจทำคำแนะนำ หรือวินิจฉัยมาตรการที่จะดำเนิน เพื่อยังผลให้เกิดแก่คำพิพากษานั้นได้"

เมื่อเป็นดังนี้ แม้ว่ารัฐบาลและประชาชนชาวไทย จะได้มีความรู้สึกสลดใจและขมขื่น เพียงใด ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกของสหประชาชาติ ก็ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีในกฎบัตร สหประชาชาติ กล่าวคือ จำต้องยอมให้กัมพูชามีอธิปไตยเหนือพระวิหารนั้น ตามพันธกรณีแห่ง กฎบัตรสหประชาชาติ แต่รัฐบาลขอตั้งข้อประท้วง และขอสงวนสิทธิอันชอบธรรมของประเทศไทย ในเรื่องนี้ไว้ เพื่อสงวนสิทธิที่จะดำเนินทางกฎหมายที่จำเป็น ซึ่งอาจจะมีขึ้นในภายหน้า ให้ได้ กรรมสิทธิ์นี้กลับคืนมาในโอกาสอันควร

พี่น้องชาวไทยที่รัก ข้าพเจ้าเองก็เป็นคนไทยคนหนึ่ง ซึ่งมีความรู้สึกนึกคิดเช่นเดียวกับพี่น้องทั้งหลาย และถ้าพูดถึงความรักชาติบ้านเมือง ข้าพเจ้าก็เชื่อเหลือเกินว่า ข้าพเจ้ามีความรักชาติไม่ น้อยไปกว่าพี่น้องคนไทยทั้งหลาย แต่ที่รัฐบาลจำต้องโอนอ่อนปฏิบัติตามพันธกรณีในกฎบัตร สหประชาชาติ ก็โดยคำนึงถึงเกียรติภูมิของประเทศไทย ที่เราได้สร้างสมไว้เป็นเวลานานร้อยๆ ปี ยิ่ง กว่าปราสาทพระวิหาร ทั้งนี้ มิใช่เกิดจากความกลัวหรือความซื่อลาคแต่ประการใดเลย แต่พี่น้องชาว ไทยทั้งหลายจะต้องมองการณ์ไกล เวลานี้เราอยู่ในสังคมของโลก สมัยนี้ไม่มีชาติใดที่จะอยู่โดดๆ เดี่ยวได้ ประเทศไทยของเราได้รับความนิยมนับถือจากสังคมนานาชาติเพียงใด พี่น้องทั้งหลายคงจะ

ทราบคืออยู่แล้ว ถ้าชาติของเราจะต้องเสียศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิไป เนื่องจากซากปราสาทพระวิหารคราวนี้แล้ว อีกก็สิบก็ร้อยปี เราจึงจะสามารถสร้างเกียรติภูมิที่สูญหายไปคราวนี้กลับคืนมาได้ ข้าพเจ้าทราบดีว่า การสูญเสียปราสาทพระวิหารคราวนี้ เป็นการสูญเสียที่สะเทือนใจคนไทยทั้งชาติ ฉะนั้น แม้ว่ากัมพูชาจะได้ปราสาทพระวิหารนี้ไป ก็คงได้ไปแต่ซากสลักหักพังและแผ่นดินเฉพาะที่รองรับพระวิหารนี้เท่านั้น แต่วิญญาณของปราสาทพระวิหารคงยังอยู่กับไทยตลอดไป ประชาชนชาวไทยจะระลึกอยู่เสมอว่า ปราสาทพระวิหารของไทยถูกปล้นเอาไป ด้วยอุบายที่เล่ห์กลของคนที่ไม่รักเกียรติและไม่รักความชอบธรรม เมื่อประเทศไทยประพุดิตินดีในสังคมของโลก เป็นประเทศที่มีศีลมีสัตย์ ในวันหนึ่งข้างหน้าไม่ช้าก็เร็ว ปราสาทพระวิหารจะต้องกลับคืนมาอยู่ในดินแดนไทยอีกครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าการปฏิบัติของประเทศไทยตามพันธกรณีในกฎบัตรสหประชาชาติครั้งนี้ คงจะทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเห็นอกเห็นใจเรายิ่งขึ้น เหตุการณ์เกี่ยวกับปราสาทพระวิหารครั้งนี้ จะสลักแน่นอยู่ในความทรงจำของคนไทยสืบไปชั่วลูกชั่วหลาน และเป็นรอยจารึกอยู่ในประวัติ ศาสตร์ของชาติไทยตลอดไป เสมือนหนึ่งแผลเป็นที่หัวใจของคนไทยทั้งชาติ แต่ข้าพเจ้าก็ยังหวังอยู่เสมอว่า ในที่สุดธรรมะ ย่อมชนะอธรรม การหัวเราะที่หลังย่อมหัวเราดั่งและนานกว่า

อนึ่ง ในเรื่องนี้รัฐบาลรู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้นของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระประมุขที่เคารพของปวงชนชาวไทย ที่ได้พระราชทานคติและพระบรมราโชวาทแก่รัฐบาลด้วยความที่ทรงห่วงใย ในสวัสดิภาพของชาติบ้านเมืองเป็นอย่างยิ่ง

ขอให้พี่น้องร่วมชาติทุกท่านได้โปรดวางใจเถิดว่า รัฐบาลที่ข้าพเจ้าเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่นี้ จะสามารถนำชาติและพี่น้องประชาชนชาวไทยที่รัก ก้าวไปสู่อนาคตอันสดใสได้ในที่สุด และข้าพเจ้าขอรับรองต่อท่านทั้งหลายว่า เมื่อถึงคราวที่ชาติเข้าที่คับขันแล้ว ข้าพเจ้าจะกอดคอร่วมเป็นร่วมตายกับพี่น้องชาวไทยเอาเลือดทาแผ่นดินไว้ โดยไม่เสียดายชีวิตแม้แต่คนเดียว แต่เราจะทำอย่างไรได้ ข้าพเจ้าเองก็มีความเจ็บช้ำน้ำใจมิได้น้อยไปกว่าเพื่อนร่วมชาติที่รักทั้งหลายเลย การที่ข้าพเจ้าต้องมากล่าวถึงเรื่องนี้ในวันนี้ ข้าพเจ้าอยากจะกล่าวว่า ข้าพเจ้ามาพูดกับท่านด้วยน้ำตา แต่น้ำตาของข้าพเจ้าเป็นน้ำตาของผู้ชาย ของเลือด ของความก้มก้นและการผูกใจเจ็บไปชั่วชีวิต ทั้งชาตินี้และชาติหน้า ต่อดวงวิญญาณของบรรพบุรุษผู้กล้าหาญของชาวไทย ข้าพเจ้าขอกล่าวคำปฏิญาณด้วยสัตวาจาวันนี้ไว้ พี่น้องที่รัก น้ำตาไม่ได้ช่วยให้คนฉลาดขึ้นและได้อะไรคืนมา นอกจากความพยายาม ความสามัคคี ความสุขุมรอบคอบ ความอดกลั้นที่กล้าเผชิญกับความสูญเสีย พร้อมทั้งรวมกำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิด เพื่อให้ชาติที่รักของเรา แข็งแกร่งมั่นคงถาวรยิ่งขึ้น ในขั้น

สุดท้ายชาติไทยต้องประสบกับชัยชนะเสมอ เราต้องกล้าสู้ ต้องยืนรับต่อภัยที่มาถึงตัวเรา ชาติไทยเป็นชาติที่เชื่อมั่นในบวรพุทธศาสนา ตั้งตนอยู่ด้วยความเป็นธรรมตลอดมา ข้าพเจ้าเชื่อมั่นเสมอว่าชาติของเราจะไม่อับจนเป็นอันขาด เรื่องนี้เป็นแต่เพียงเรื่องหนึ่งในบรรดาเรื่องใหญ่ทั้งหลาย ซึ่งมีความสำคัญมากกว่านี้มากนัก ชาติที่รักของเรากำลังพัฒนาตามวิถีทางที่ติดอยู่แล้วทุกทาง เหตุนี้ไม่ใช่เหตุของความอับจน เราจงหวังและทำในเรื่องของชาติที่สำคัญกว่านี้ ข้าพเจ้ามั่นใจเหลือเกินว่า ชาติไทยของเราจะมีอนาคตอันแจ่มใสและรุ่งโรจน์ประเทศหนึ่งอย่างแมนมั่นในอนาคตอันใกล้นี้ เราจงมาช่วยกันสร้างชาติที่รักยิ่งของเราต่อไป

พี่น้องชาวไทยที่รัก ในวันหนึ่งข้างหน้าเราจะต้องเอาปราสาทพระวิหาร กลับคืนมาเป็นของชาติไทยให้จงได้

สวัสดิ์.

ที่มา : พิมพ์จากสำเนาต้นฉบับคำปราศรัยของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (จากภาคผนวกในสมุดปกขาวกระทรวงการต่างประเทศ กรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก, มิถุนายน 2551)

ภาคผนวก ฉ

หนังสือจาก พ.อ. ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
ถึง รักษาการเลขาธิการสหประชาชาติ

130

NOTE TO U.N. ACTING SECRETARY-GENERAL

No. (0601) 22289/2505

Ministry of Foreign Affairs,
Bangkok, July 6, B.E. 2505 (1962).

Excellency,

I have the honour to refer to the case concerning the Temple of Phra Viharn, which was brought before the International Court of Justice by Cambodia's Unilateral Application on October 6, 1959, and on which the Court rendered its decision on June 15, 1962 recognizing Cambodian sovereignty over the ruins of the Temple of Phra Viharn.

In an official communiqué dated July 3, 1962, His Majesty's Government made a public announcement, expressing its disagreement with the above-mentioned decision of the Court on the ground that, in its opinion, the decision goes against the express terms of the relevant provisions of the 1904 and 1907 Treaties and is contrary to the principles of law and justice, but stating nonetheless that, as a member of the United Nations, His Majesty's Government will honour the obligations incumbent upon it under the said decision in fulfilment of its undertaking under Article 94 of the Charter.

I wish to inform you that, in deciding to comply with the decision of the International Court of Justice in the Case concerning the Temple of Phra Viharn, His Majesty's Government desires to make an express reservation regarding whatever rights Thailand has, or may have in future, to recover the Temple of Phra Viharn by having recourse to any existing or subsequently applicable legal process, and to register a protest against the decision of the International Court of Justice awarding the Temple of Phra Viharn to Cambodia.

I, therefore, have the honour to bring the above to your knowledge with the request that this Note be circulated to all Members of the Organization.

Accept, Excellency, the renewed assurances of my highest consideration.

(Signed)

Thanat Khoman

(Thanat Khoman)

Minister of Foreign Affairs
of Thailand.

His Excellency

U Thant,

Acting Secretary-General of the United Nations,

NEW YORK.

คำแปล

หนังสือจาก ฯพณฯ พ.อ.ถนัด คอมันตร์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
ถึง เลขาธิการสหประชาชาติ

เลขที่ (0601) 22239/2505

กระทรวงการต่างประเทศ

กรุงเทพฯ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2505 (ค.ศ. 1962)

เรียน ฯพณฯ อู ถั่น
รักษาการเลขาธิการสหประชาชาติ
นิวยอร์ก

ข้าพเจ้าขออ้างถึงคติปราสาทพระวิหารซึ่งกัมพูชาแต่ฝ่ายเดียวได้ยื่นฟ้องต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม ค.ศ. 1959 (พ.ศ. 2502) และศาลได้พิพากษาเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 1962 (พ.ศ. 2505) ยอมรับอำนาจอธิปไตยของกัมพูชาเหนือปราสาทพระวิหาร

ในคำแถลงเป็นทางการเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม ค.ศ. 1962 (พ.ศ. 2505) รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ไทยไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาล โดยให้เหตุผลว่า รัฐบาลไทยพิจารณาแล้วเห็นว่าคำพิพากษาดังกล่าวขัดอย่างชัดแจ้งต่อบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญา ค.ศ. 1904 และ ค.ศ. 1907 ในข้อที่เกี่ยวข้องโดยตรง ตลอดจนขัดต่อหลักกฎหมาย และหลักความยุติธรรม ถึงกระนั้นก็ตาม ในฐานะที่ไทยเป็นสมาชิกสหประชาชาติ รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งคำพิพากษานั้นที่ได้ให้คำมั่นไว้ภายใต้ข้อ 94 ของกฎบัตรสหประชาชาติ

ข้าพเจ้าขอแจ้งให้ท่านทราบด้วยว่า การตัดสินใจปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในคติปราสาทพระวิหารนั้น รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรารถนาจะตั้งข้อสงวนอย่างชัดเจน เพื่อสงวนไว้ ซึ่งสิทธิที่ประเทศไทยมีหรือพึงมีในอนาคตในการเรียกคืนปราสาทพระวิหาร โดยใช้วิถีทางที่ชอบด้วยกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันหรือในอนาคต และขอยื่นขอรื้อคดีคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งวินิจฉัยให้ปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชา

ข้าพเจ้าจึงขอเรียนมา เพื่อทราบพร้อมทั้งขอให้ท่านส่งเวียนหนังสือฉบับนี้ไปยังประเทศที่เป็นสมาชิกของสหประชาชาติทุกประเทศ

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

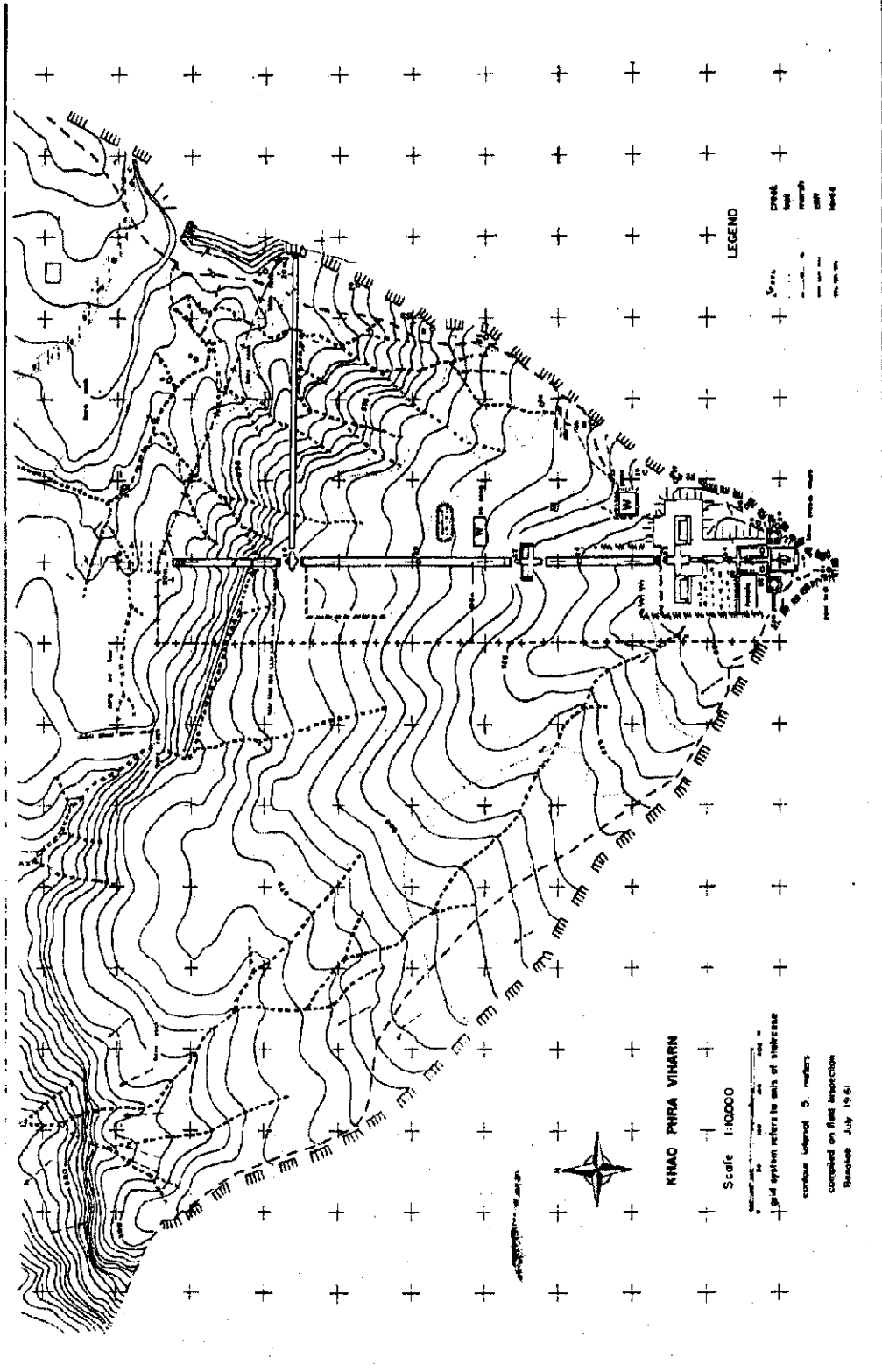
(ลงนาม) ถนัด คอมันตร์

(ถนัด คอมันตร์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแห่งประเทศไทย

*แปลโดย ศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุจริตกุล วันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2551

ภาคผนวก ข
แผนที่ตามที่ปรากฏใน Foreign Affairs Bulletin ของกระทรวงการต่างประเทศ

(Map by courtesy of the Survey Department)

Map representing the area where the Temple of Phra Viharn is situated, over which Thailand has relinquished her sovereignty.

ภาคผนวก ซ
คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ยูเนสโก

JOINT COMMUNIQUE

On 22 May 2008, a meeting took place between H.E. Mr. Sok An, Deputy Prime Minister, Minister in charge of the Office of the Council of Ministers of the Kingdom of Cambodia and H.E. Mr. Noppadon Pattama, Minister of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand, to continue their discussion regarding the inscription of the Temple of Preah Vihear on the World Heritage List. The meeting was held at UNESCO Headquarters in Paris in the presence of Mrs. Françoise Rivière, Assistant Director-General for Culture of UNESCO, Ambassador Francesco Caruso, Mr. Azedine Beschouch, Mrs. Paola Leoncini Bartoli and Mr. Giovanni Boccardi.

The meeting was held in a spirit of friendship and cooperation.

During the meeting both sides agreed as follows:

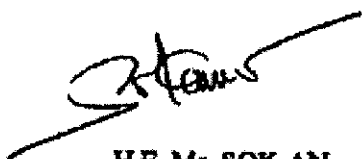
1. The Kingdom of Thailand supports the inscription, at the 32nd session of the World Heritage Committee (Québec, Canada, July 2008), of the Temple of Preah Vihear on the World Heritage List proposed by the Kingdom of Cambodia, the perimeter of which is identified as N. 1 in the map prepared by the Cambodian authorities and herewith attached. The map also includes, identified as N.2, a buffer zone to the East and South of the Temple.
2. In the spirit of goodwill and conciliation, the Kingdom of Cambodia accepts that the Temple of Preah Vihear be nominated for inscription on the World Heritage List without at this stage a buffer zone on the northern and western areas of the Temple.
3. The map mentioned in paragraph 1 above shall supersede the maps concerning and including the "Schéma Directeur pour le Zonage de Preah Vihear" as well as all the graphic references indicating the "core zone" and other zoning (zonage) of the Temple of Preah Vihear site in Cambodia's nomination file;
4. Pending the results of the work of the Joint Commission for Land Boundary (JCB) concerning the northern and western areas surrounding the Temple of Preah Vihear, which are identified as N. 3 in the map mentioned in paragraph 1 above, the management plan of these areas will be prepared in a concerted manner between the

Cambodian and Thai authorities in conformity with the international conservation standards with a view to maintain the outstanding universal value of the property. Such management plan will be included in the final management plan for the Temple and its surrounding areas to be submitted to the World Heritage Centre by 1st February 2010 for the consideration of the World Heritage Committee at its 34th session in 2010;

5. The inscription of the Temple of Preah Vihear on the World Heritage List shall be without prejudice to the rights of the Kingdom of Cambodia and the Kingdom of Thailand on the demarcation works of the Joint Commission for Land Boundary (JBC) of the two countries;
6. The Kingdom of Cambodia and the Kingdom of Thailand express their profound appreciation to the Director-General of UNESCO, H.E. Mr. Koïchiro Matsuura, for his kind assistance in facilitating the process towards the inscription of the Temple of Preah Vihear on the World Heritage List.

Phnom Penh, 18 June 2008

For the Royal Government
of Cambodia,

H.E. Mr. SOK AN
Deputy Prime Minister,
Minister in charge of the Office
of the Council of Ministers

Bangkok, 18 June 2008

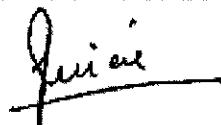
For the Government of the Kingdom
of Thailand,

H.E. Mr. NOPPADON PATTAMA
Minister of Foreign Affairs

Paris, 18 June 2008

Representative of the UNESCO

Françoise Rivière
Assistant Director-General for Culture

ภาคผนวก ฅ

ข้อมติที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ณ นครควิเบก ประเทศแคนาดา
เรื่อง การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก วันที่ 7 กรกฎาคม 2551

World Heritage	32 COM
-----------------------	---------------

32 COM 8B.102

UNITED NATIONS EDUCATIONAL, SCIENTIFIC
AND CULTURAL ORGANIZATION

CONVENTION CONCERNING THE PROTECTION OF
THE WORLD CULTURAL AND NATURAL HERITAGE

WORLD HERITAGE COMMITTEE

Thirty-second session
Quebec City, Canada
2 - 10 July 2008

Decision:

The World Heritage Committee,

1. Having examined Document *WHC-08/32.COM/INF.8B.Add2*,
2. Recalling Decision **31 COM 8B.24**, which recognized ‘that the Sacred Site of the Temple of Preah Vihear is of great international significance and has Outstanding Universal Value on the basis of criteria (i), (iii) and (iv), and agreed in principle that it should be inscribed on the World Heritage List’,
3. Having noted the progress made by the State Party of Cambodia towards the development of a Management Plan for the property, as requested by the Committee by its Decision **31 COM 8B.24** in Christchurch, New Zealand,
4. Expressing gratitude to the governments of Belgium, the United States of America, France, and India for providing support for the work of experts to assist in this effort, and to the governments of China and Japan, as well as ICCROM, for providing valuable expert input to this process,
5. Recognizing that the Joint Communiqué signed on 18 June 2008 by the representatives of the Governments of Cambodia and Thailand, as well as by UNESCO, including its draft which was erroneously referred to as having been signed on 22 and 23 May 2008 in the document *WHC-08/32.COM/INF.8B1.Add.2*, must be disregarded, following the decision of the Government of Thailand to suspend the effect of the Joint Communiqué,

pursuant to the Thai Administrative Court's interim injunction on this issue,

6. Noting that the State Party of Cambodia submitted to the World Heritage Centre the revised graphic plan of the property (RGPP) included in WHC-08/32.COM/INF.8B.Add2 (hereinafter called "RGPP") indicating a revised perimeter of the area proposed for inscription on the World Heritage List,
7. Decides, on an exceptional basis, to accept, in view of the multilateral process leading to the elaboration of the supplementary report submitted in May 2008 by the State Party of Cambodia at the request of the UNESCO World Heritage Centre, the information submitted by the State Party beyond the deadline established in the paragraph 148 of the *Operational Guidelines*;
8. Recognizes that Thailand has repeatedly expressed a desire to participate in a joint nomination of the Temple of Preah Vihear and its surrounding areas;
9. Notes that the property proposed for inscription is reduced and comprises only the Temple of Preah Vihear and not the wider promontory with its cliffs and caves;
10. Considers further that archaeological research is underway which could result in new significant discoveries that might enable consideration of a possible new transboundary nomination, that would require the consent of both Cambodia and Thailand;
11. Encourages Cambodia to collaborate with Thailand for safeguarding the value of the property, in view of the fact that peoples of the surrounding region have long treasured the Temple of Preah Vihear, and agrees that it would be desirable in the future to reflect its full values and landscape setting through a possible additional inscription to the World Heritage List that could capture criteria (iii) and (iv), which had been recognized by the Committee in its Decision **31 COM 8B.24**.
12. Inscribes the Temple of Preah Vihear, Cambodia, on the World Heritage List under **criterion (i)**;
13. Adopts the following Statement of Outstanding Universal Value:

The Temple of Preah Vihear, a unique architectural complex of a series of sanctuaries linked by a system of pavements and staircases on an 800 metre long axis, is an outstanding masterpiece of Khmer architecture, in terms of plan, decoration and relationship to the spectacular landscape environment.

Criterion (i): Preah Vihear is an outstanding masterpiece of Khmer architecture. It is very 'pure' both in plan and in the detail of its decoration.

Authenticity, in terms of the way the buildings and their materials express well the values of the property, has been established. The attributes of the property comprise the temple complex; the integrity of the property has to a degree been compromised by the absence of part of the promontory from the perimeter of the property. The protective measures for the Temple, in terms of legal protection are adequate; the progress made in defining the parameters of the Management Plan needs to be consolidated into an approved, full Management Plan;

14. Requests the State Party of Cambodia, in collaboration with UNESCO, to convene an international coordinating committee for the safeguarding and development of the property no later than February 2009, inviting the participation of the Government of Thailand and not more than seven other appropriate international partners, to examine general policy matters relating to the safeguarding of the Outstanding Universal Value of the property in conformity with international conservation standards;
15. Requests the State Party of Cambodia to submit to the World Heritage Centre, by **1 February 2009**, the following documents:
  - a) a provisional map providing additional details of the inscribed property and a map delineating the buffer zone identified in the RGPP;
  - b) updated Nomination dossier to reflect the changes made to the perimeter of the property;
  - c) confirmation that the management zone for the property will include the inscribed property and buffer zone identified in the RGPP;
  - d) progress report on the preparation of the Management Plan;
16. Further requests the State Party of Cambodia to submit to the World Heritage Centre by **February 2010**, for submission to the World Heritage Committee at its 34th session in 2010 a full Management Plan for the inscribed property, including a finalized map.

ภาคผนวก ญ

กรอบการเจรจาข้อตกลงชั่วคราวไทย-กัมพูชา เกี่ยวกับสถานการณ์ชายแดนบริเวณเขาพระวิหาร และกรอบการเจรจาด้านการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชา ตลอดแนวในกรอบของคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา และกลไกอื่นๆ ภายใตกรอบนี้

กรอบการเจรจา

(๑) ข้อตกลงชั่วคราวไทย - กัมพูชา เกี่ยวกับสถานการณ์ชายแดนบริเวณเขาพระวิหาร

วัตถุประสงค์

เพื่อมีมาตรการชั่วคราวร่วมกันสำหรับลดความตึงเครียดและลดการเผชิญหน้าทางทหารระหว่างไทยกับกัมพูชาที่ชายแดนบริเวณเขาพระวิหาร ระหว่างรอให้คณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา (Thai – Cambodian Joint Commission on Demarcation for Land Boundary – JBC) สำรองและจัดทำหลักเขตแดนในพื้นที่ดังกล่าวแล้วเสร็จ

สาระสำคัญ

๑. ปรับกำลังของแต่ละฝ่ายออกจากวัดแก้วสิขาศิริสวารวดี พื้นที่รอบวัด และปราสาทพระวิหารเหลือไว้เพียงชุดติดตามสถานการณ์ทหาร (Military Monitoring Groups) ของแต่ละฝ่ายในจำนวนที่เท่ากัน
๒. จัดการประชุมระหว่างหัวหน้าชุดประสานงานชั่วคราวฝ่ายกัมพูชา (ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๖ ส.ค. ๒๕๕๑) กับประธานคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคฝ่ายไทย เป็นครั้งที่สองที่กัมพูชา เพื่อหารือเรื่องการปรับกำลังช่วงที่สอง และให้ฝ่ายไทยจัดตั้งชุดประสานงานชั่วคราว
๓. เก็บกู่ทูนระเบิดในลักษณะที่ประสานงานกัน ในพื้นที่ที่จะทำการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน โดย JBC ตามบันทึกความเข้าใจปี ๒๕๔๓
๔. ให้ JBC กำหนดพื้นที่ที่จะทำให้อยู่ในสภาพพร้อมสำหรับการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนภายใต้แผนแม่บทและข้อกำหนดอำนาจหน้าที่ของ JBC และทำให้พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในสภาพพร้อม ก่อนที่ชุดสำรวจร่วมจะเริ่มงาน
๕. จัดตั้งชุดประสานงานชั่วคราวประกอบด้วย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทั้งสองฝ่าย เพื่อพิจารณาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ รวมทั้งวัดแก้วสิขาศิริ-สวารวดี
๖. ข้อตกลงชั่วคราวนี้จะไม่กระทบต่อสิทธิของแต่ละฝ่ายเกี่ยวกับการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนในกรอบของ JBC และทำที่ทางกฎหมายของตน

**(๒) กรอบการเจรจาด้านการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกไทย - กัมพูชา ตลอดแนวใน
กรอบของคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา และกลไกอื่นๆ ภายใต้กรอบนี้**

ให้คณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชาเจรจากับฝ่ายกัมพูชาเพื่อดำเนินการสำรวจ
และจัดทำหลักเขตแดนทางบกระหว่างไทยกับกัมพูชาให้เป็นไปตามเอกสารดังต่อไปนี้

๑. อนุสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส แก้ไขข้อบทเพิ่มเติม ข้อบทแห่งสนธิสัญญา ฉบับลง
วันที่ ๓ ตุลาคม ร.ศ. ๑๑๒ (ค.ศ. ๑๘๖๙) ว่าด้วยดินแดนกับข้อตกลงอื่นๆ ฉบับลงนาม ณ
กรุงปารีส เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๒ (ค.ศ. ๑๘๐๔)
๒. สนธิสัญญาระหว่างพระเจ้าแผ่นดินสยาม กับประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสฉบับ
ลงนาม ณ กรุงเทเพฯ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๕ (ค.ศ. ๑๘๐๗) กับพิธีสารว่าด้วยการ
ปักปันเขตแดนแนวทำสนธิสัญญา ฉบับลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๕ (ค.ศ. ๑๘๐๗)
๓. แผนที่ที่จัดทำขึ้นตามผลงานการปักปันเขตแดนของคณะกรรมการปักปันเขตแดนระหว่าง
สยามกับอินโดจีน ที่จัดตั้งขึ้นตามอนุสัญญาฉบับปีค.ศ. ๑๘๐๔ และสนธิสัญญาฉบับปี ค.ศ.
๑๘๐๗ กับเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้อนุสัญญาฉบับปี ค.ศ. ๑๘๐๔ และ
สนธิสัญญาฉบับปีค.ศ. ๑๘๐๗ ระหว่างสยามกับฝรั่งเศส วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๒
(ค.ศ. ๑๘๐๔)

ภาคผนวก ฎ

คำแถลงของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก
สมัยที่ 32 ตัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก

Statement by H.E. Mr. Noppadon Pattama
 Minister of Foreign Affairs of Thailand and Head of the Thai Delegation
 at the 32nd Session of the World Heritage Committee Quebec City, Canada
 7 July 2008

Madame Chairperson,
 Distinguished Members of the World Heritage Committee,
 Ladies and Gentlemen,

It is my great honour to lead the Thai delegation to attend the 32nd Session of the World Heritage Committee in this beautiful Quebec City.

With regard to the decision just adopted by the Committee, Thailand wishes to put on record her objection and the following observations and reservations, based on the drawbacks and shortcomings of the various qualifications necessary for the complete status of the World Heritage Site as appeared in the ICOMOS' evaluations of the cultural properties.

In addition to the unresolved border disputes of the area surrounding the Temple of Preah Vihear, Thailand cannot support the decision. Thailand wishes to point out that the decision is not practical because any subsequent action or measure to be taken by Cambodia or any third party in the area adjacent to the Temple of Preah Vihear which is Thai territory cannot be carried out without Thailand's consent. As a state party to the 1972 World Heritage Convention, Thailand reaffirms her full rights to apply the article 11 (3) which stipulates that the inclusion of a property situated in a territory, sovereignty or jurisdiction over which is claimed by more than one state will in no way prejudice the rights of the party to the dispute.

Thailand reaffirms her protest and objection to any document submitted by Cambodia for the inscription of the Temple of Preah Vihear as a World Heritage site, particularly the Experts Technical Report and the flawed Progress Report in which Thailand was not fully engaged and from which was compelled to dissociate herself. Thailand wants to note to the World Heritage Committee that a practical management plan of the Temple of Preah Vihear will not be complete without Thailand's cooperation.

Thailand regrets that the World Heritage Committee has overlooked the fact that she is a major stakeholder and ignored the possibility for her to nominate the surrounding areas with features pertinent to the outstanding universal value of Preah Vihear Temple as a World Heritage site so that the full values of this property and its landscape setting can be realised. Therefore, Thailand reiterates her intention to nominate other features of the Temple located in her territory for World Heritage status so that the values of this property and its landscape setting can be fully realized. In this connection, we ask the Committee for its favourable consideration of Thailand's intention.

In short, Thailand is obliged to object the decision to inscribe the Temple of Preah Vihear on the World Heritage list, as unilaterally proposed by Cambodia and on the basis of incomplete integrity.

On behalf of the Thai delegation, I wish to reassure the World Heritage Committee that this inscription issue is but a single issue in the overall relations between Thailand and Cambodia. The Government of Thailand will continue to work closely with the Government of Cambodia to further their cooperation for the mutual benefit of the two countries and peoples.

Madame Chairperson,
 Distinguished Members of the World Heritage Committee,

In the end, I wish to reaffirm Thailand's reservations of her rights as contained in the Note dated 6 July 1962 from the Minister of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand to the Acting Secretary-General of the United Nations. The inscription of the Temple of Preah Vihear on the World Heritage list shall in no way prejudice Thailand's rights regarding her territorial integrity and sovereignty as well as the survey and demarcation of land boundary in the area and Thailand's legal position.

Thank you.

*****

ถ้อยแถลงโดยนายพดล ปัทมะ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และหัวหน้าคณะผู้แทนไทย
ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 นครควิเบก ประเทศแคนาดา
วันที่ 7 กรกฎาคม 2551

ท่านประธาน

ท่านสมาชิกคณะกรรมการมรดกโลกผู้ทรงเกียรติ

ท่านสภาพสตรีและสุภาพบุรุษทุกท่าน

นับเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ผมได้นำคณะผู้แทนไทยเดินทางมาร่วมประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ณ นครควิเบก อังคางามในวันนี้

เกี่ยวกับข้อคิดในเรื่องการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกที่คณะกรรมการฯ ได้ให้การรับรองไป ซึ่งแม้จะตั้งอยู่บนข้อบกพร่องและข้อจำกัดของคุณสมบัติต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการได้รับสถานะมรดกโลกที่สมบูรณ์ ตามข้อประเมินของอิกโม่สด้านทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ประเทศไทยประสงค์ให้บันทึกข้อสังเกตและข้อสงวนดังต่อไปนี้

นอกเหนือจากข้อขัดแย้งเรื่องพรมแดนต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขในพื้นที่รอบ ๆ ปราสาท พระวิหาร ประเทศไทยประสงค์จะชี้ให้เห็นว่า ข้อคิดของคณะกรรมการมรดกโลกไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติ เนื่องจากการกระทำหรือมาตรการ และการดำเนินการใด ๆ ที่จะติดตามมาหลังจากนี้ ไม่ว่าจะโดยกัมพูชาหรือฝ่ายที่สามอื่น ๆ ในพื้นที่ข้างเคียงปราสาทพระวิหารที่เป็นดินแดนไทยนั้น จะไม่สามารถดำเนินการได้จนกว่าจะได้รับความยินยอมของประเทศไทยเท่านั้น ในฐานะประเทศภาคีสถัญญาคุ้มครองมรดกโลก ค.ศ. 1972 ประเทศไทยยืนยันสิทธิทั้งหลายทั้งปวงของไทยตามมาตรา 11 (3) ของอนุสัญญาฯ ซึ่งกำหนดว่าการรวมเอาทรัพย์สินที่ตั้งอยู่ในดินแดน อธิปไตย หรือเขตอำนาจ ซึ่งอ้างสิทธิมากกว่าหนึ่งรัฐจะไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของรัฐที่มีข้อพิพาท

ประเทศไทยขอย้ำว่า การประท้วงและคัดค้านเอกสารทั้งปวงที่กัมพูชาได้ยื่นเพื่อเสนอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รายงานทางเทคนิคของคณะผู้เชี่ยวชาญ และรายงานความก้าวหน้าเพิ่มเติมไปด้วยข้อบกพร่อง เพราะประเทศไทยถูกปิดโอกาสไม่ให้เข้าร่วมอย่างเต็มที่จนจำเป็นต้องสงวนสิทธิและปลีกตัวออกจากรายงานดังกล่าวในท้ายที่สุด ประเทศไทยประสงค์ให้บันทึกแก่คณะกรรมการมรดกโลกว่า แผนบริหารจัดการของปราสาทพระวิหารที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติจะไม่มีทางสมบูรณ์ได้ หากปราศจากความร่วมมือจากประเทศไทย

ประเทศไทยรู้สึกเศร้าใจที่ว่า คณะกรรมการมรดกโลกได้เพิกเฉยต่อข้อเท็จจริงที่ว่า ไทยมีฐานะเป็นประเทศที่มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ และความเป็นไปได้ที่ไทยจะยื่นเสนอบริเวณโดยรอบในเขตแดนไทยที่มีลักษณะสอดคล้องเกือบทัดต่อคุณค่าอันโดดเด่นอันเป็นสากลของปราสาทพระวิหารในฐานะมรดกโลก เพื่อให้คุณค่าของสินทรัพย์แห่งนี้ มีความสมบูรณ์ในฐานะมรดกโลกอย่างแท้จริงดังนั้น ประเทศไทยจึงขอย้ำ ณ ที่นี้ ถึงความตั้งใจที่จะยื่นจดทะเบียนสถานที่และอาณาบริเวณในดินแดนไทยที่เกี่ยวข้องกับปราสาทพระวิหาร เพื่อให้ได้รับสถานะเป็นมรดกโลก เพื่อให้คุณค่าความสำคัญและความสมบูรณ์ของสถานที่แห่งนี้ ปรากฏเป็นความจริง ในการนี้ ไทยจึงร้องขอคณะกรรมการฯ พิจารณาให้การสนับสนุนเจตนาของประเทศไทยในเรื่องนี้ด้วย

โดยสรุป ประเทศไทยซึ่งจำเป็นต้องคัดค้านข้อมติในการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกตามที่กัมพูชาเสนอโดยฝ่ายเดียว เนื่องจากเป็นการขึ้นทะเบียนมรดกโลกที่ขาดความสมบูรณ์ และไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์

ในนามของคณะผู้แทนไทย ขอแจ้งและให้ความมั่นใจกับคณะกรรมการมรดกโลกว่า ปัญหาการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกนี้ เป็นเพียงประเด็นเดียวในภาพรวมของความสัมพันธ์ไทยกับกัมพูชา รัฐบาลไทยยังคงให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการทำงานอย่างใกล้ชิดกับรัฐบาลกัมพูชาในทุกเรื่องต่อไป เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศและประชาชนของทั้งสองประเทศ

ท่านประธาน

ท่านสมาชิกคณะกรรมการมรดกโลกผู้ทรงเกียรติ

สุดท้าย ไทยประสงค์จะย้ำการสงวนสิทธิต่าง ๆ ตามที่ระบุในหนังสือลงวันที่ 6 กรกฎาคม ค.ศ. 1962 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของราชอาณาจักรไทย ถึงรักษาการเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ และยืนยันรักษาสีทธิของไทยว่า การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร เป็นมรดกโลกจะไม่กระทบต่อสิทธิทั้งปวงของประเทศไทยเกี่ยวกับบูรณภาพแห่งดินแดนและอธิปไตย ตลอดจนการสำรวจและปักปันเขตแดนทางบกในพื้นที่ในอนาคต และทำที่ทางกฎหมายของประเทศไทย

ขอบคุณ

*****

ภาคผนวก ก

**คำแถลงของประธานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วย อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก
ต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32**

Statement by
Mr. Pongpol Adireksarn
Chairman of the National World Heritage Committee of Thailand
at the 32nd Session of the World Heritage Committee
on Item 8 B : Nominations to the World Heritage List : the Temple of Preah Vihear
on July 7, 2008
*****

Madam Chair,

May I, as the Chairman of the National World Heritage Committee of Thailand, first request that the statement I am about to make be officially included in the record of the Committee meeting.

Madam Chair,

Thailand fully recognizes that the World Heritage Convention is about international cooperation for the conservation of World Heritage, for mutual appreciation and respect, and peace.

Out of this recognition, Thailand has repeatedly appealed for her participation in a joint nomination of Preah Vihear, an eleventh century Hindu Temple, situated on top of a cliff of a mountain that forms a border between Cambodia and Thailand, an area which is still being disputed by the parties concerned.

We are strongly disappointed that our appeal for the joint nomination has been repeatedly denied, and now Preah Vihear Temple has been exceptionally allowed to be listed as a World Heritage Property on the basis of criteria (i) alone, without the proper buffer zones, and without the necessary cultural and natural landscapes on all sides that would have given the dignity and the integrity of the Temple as it rightly deserves. For that reason, we are unable to accept the unilateral inscription of Preah Vihear on only one criterion. We would have liked to postpone the inscription until the two State Parties concerned have resolved the differences and come up with a joint nomination that would be acceptable to both parties. We also protest the use of any accompanied geographic plan or map of the property that it might lead to further dispute and unfriendly actions between the communities in the surrounding region in the future.

However, Thailand fully respects the Committee's decision, and we are thankful to you and all parties concerned for the hard work done outside the meeting room both before and during the Committee meeting.

May I also put on record our appreciation for ICOMOS' professionalism as reflected in the evaluations document, particularly their frank and to-the-point comments, their conclusions and recommendations, which are strictly in line with the principle of outstanding universal value, authenticity and integrity.

In ICOMOS's conclusion, it "considers that the full value of the Temple of Preah Vihear is inextricably linked to the surrounding landscape and that the planning and orientation of the Temple, facing North, is quite different from other Khmer temples."

May I explain that the northern orientation of the Temple signifies that it faces the area in Thailand where streams running from the watershed at the top of the cliff feed into a pond, considered

to be a part of the sacred landscape, significant in any planning for the surrounding of a Hindu-style temple. The water subsequently flows into the Moon River in Thailand, a tributary of the Mekong. Around this area, traces of ancient communities as well as several ruins of Hindu monuments can still be discerned.

Madam Chair,

The World Heritage Convention is also about the promotion of public awareness and involvement, including the role of the communities, in support for the World Heritage.

The communities on the north of the Temple in the territory of Thailand had long been, for hundreds of years, able to visit and worship at the Temple. In ancient times, according to one inscription at the Temple, the indigenous communities were given the responsibility of looking after the Temple.

As suggested by ICOMOS, an extension of boundaries in the future should be jointly submitted to reflect the full value of Preah Vihear. This I fully agree, as it would also allow the communities in the northern as well as southern lower plains, to be able to participate in the conservation and in the cultural activities at the Temple as they had been able to do so in the past.

The inscription of Preah Vihear should be further extended with the cooperation of Thailand and should be developed into a model case of transboundary nomination, and even a mixed cultural and natural nomination, that could pave the way for enhanced mutual respect, friendship, and peaceful cooperation between the two neighboring States concerned, and between the local communities on both sides.

We are happy that the Committee, in its decision taken just now, has encouraged Cambodia and Thailand to collaborate for the safeguarding of the values of the property.

We are thankful that the Committee has agreed that it would be desirable in the future to have additional inscription to capture criteria (iii) and (iv). To do this, I strongly believe, the cultural and natural landscapes on the northern part of the Temple which lie in the Thai territory, and which have already been identified and registered under the Thai Preservation Law as being significantly related to the Temple of Preah Vihear in the ancient time, must be taken into due and fair consideration. Our delegation has already submitted informally to the World Heritage Center, the necessary documents which have been prepared for additional and possible transboundary inscription for preliminary comments and future assistance. We hope to continue the collaboration with all agencies concerned in the immediate future.

Thank you.

*****

ภาคผนวก ฐ

หนังสือของนายเดช บุญนาค ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2551 ยืนยันการสิ้นสุดผลของคำแถลงการณ์ร่วม

หนังสือของนายเดช บุญนาค ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2551
ยืนยันการสิ้นสุดของคำแถลงการณ์ร่วม

(คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ)

ที่ 0803/636

กระทรวงการต่างประเทศ
ถนนศรีอยุธยา
กรุงเทพฯ 10400

25 สิงหาคม 2551

ฯพณฯ

ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติที่จะอ้างถึงคำกล่าวของท่านระหว่างการประชุมระหว่างมืออาหารเที่ยงของเรา ในการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทย-กัมพูชา ครั้งที่เมืองเสียมราฐ ในวันที่ 28 กรกฎาคม 2551 ว่า ราชอาณาจักรกัมพูชาไม่ถือว่าคำแถลงการณ์ร่วมระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา ลงวันที่ 18 มิถุนายน 2551 เป็นสนธิสัญญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ

ข้าพเจ้าขอถือโอกาสนี้แสดงความขอบคุณสำหรับความเข้าใจของท่านว่า ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติ ตามความในคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว ข้าพเจ้ามีความเห็นเช่นเดียวกันว่า สภาวะการณ์หลังการลงนาม และข้อ จำกัดที่เป็นผลตามมา ทำให้คำแถลงการณ์ร่วมเองนั้นเป็นเอกสารที่สิ้นสุดแล้ว

ข้าพเจ้าขอย้ำความยึดมั่นของประเทศไทยที่จะทำงานร่วมกับราชอาณาจักรกัมพูชาอย่างใกล้ชิดเพื่อเพิ่มพูน ความสัมพันธ์ฉันมิตรที่มีอยู่ระหว่างประเทศของเราทั้งสอง

ขอแสดงความนับถือ

ลงนาม

(นายเดช บุญนาค)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแห่งราชอาณาจักรไทย

ฯพณฯ

นายฮอ นัมฮง

รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
และความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา
กรุงพนมเปญ

ภาคผนวก ๓

หนังสือของนาย สอ นัมสง ลงวันที่ 1 กันยายน 2551 ยืนยันว่า คำแถลงการณ์ร่วม
ไม่เป็นสนธิสัญญา

หนังสือของนายฮอ นัมฮง ลงวันที่ 1 ก.ย. 2551 ยืนยันว่าคำแถลงการณ์ร่วมไม่เป็นสนธิสัญญา

KINGDOM OF CAMBODIA

NATION - RELIGION - KING

*Deputy Prime Minister
Minister of Foreign Affairs
and International Cooperation*

Phnom Penh, 1 September 2008

*H.E. Mr. Tej Bunnag
Minister of Foreign Affairs
Kingdom of Thailand
Bangkok*

Excellency, Dear colleague

I have the honour to acknowledge receipt of your letter dated 25 August 2008, concerning the Joint Communiqué signed between Cambodia and Thailand on 18 June 2008.

In this regard, I would like to recall that during our working lunch in Siem Reap on 28 July 2008, talking about the said Joint Communiqué, I said that "It is not an international treaty", thus its value is worth what it is.

Taking this opportunity, I would like to refer to our 2nd Meeting in Hua Hin on 18-19 August 2008, during which we agreed to convene the 2nd meeting between the Cambodian Temporary Coordinating Task Force and the Thai Regional Border Committee on 29 August 2008. However, this planned meeting was postponed upon Thai request. With a view to maintaining the positive momentum and encouraging environment for a peaceful settlement to the border problems between our countries, I wish to seek your kind cooperation in holding this meeting as soon as possible, without much further delay, so as to expedite the removal of both sides' remaining troops from the region of Preah Vihear Temple.

I would like to further propose that the meeting between the Thai-Cambodian Joint Commission on Demarcation for Land Boundary (JCB) together with Thai and Cambodian legal experts be convened in early October 2008 as agreed during our 2nd meeting.

May I also assure Your Excellency of Cambodia's commitment and readiness to work closely with Thailand to amicably resolve all differences between our two countries and to further promote close ties of friendship between our nations.

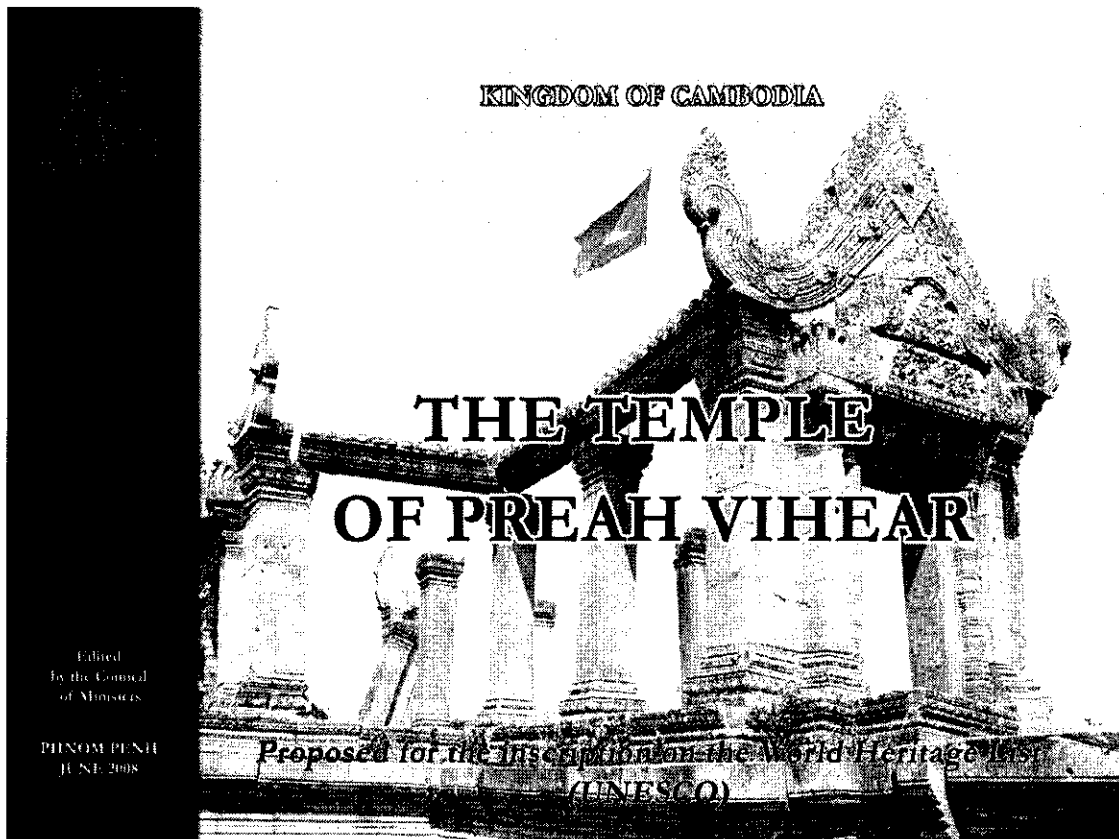
Please accept, Excellency, the assurances of my highest consideration.

*H.E. Namfong
Deputy Prime Minister
Minister of Foreign Affairs
and International Cooperation*

Address : N° 3, Samdech Hun Sen Street, Sangkat Tonle Basar, Khan Chmumkum
Phnom Penh, Kingdom of Cambodia

Tel : (855) 23 214 441, 216 122
Fax : (855) 23 216 144, 216 141
Email : infocaseam@online.com.kh

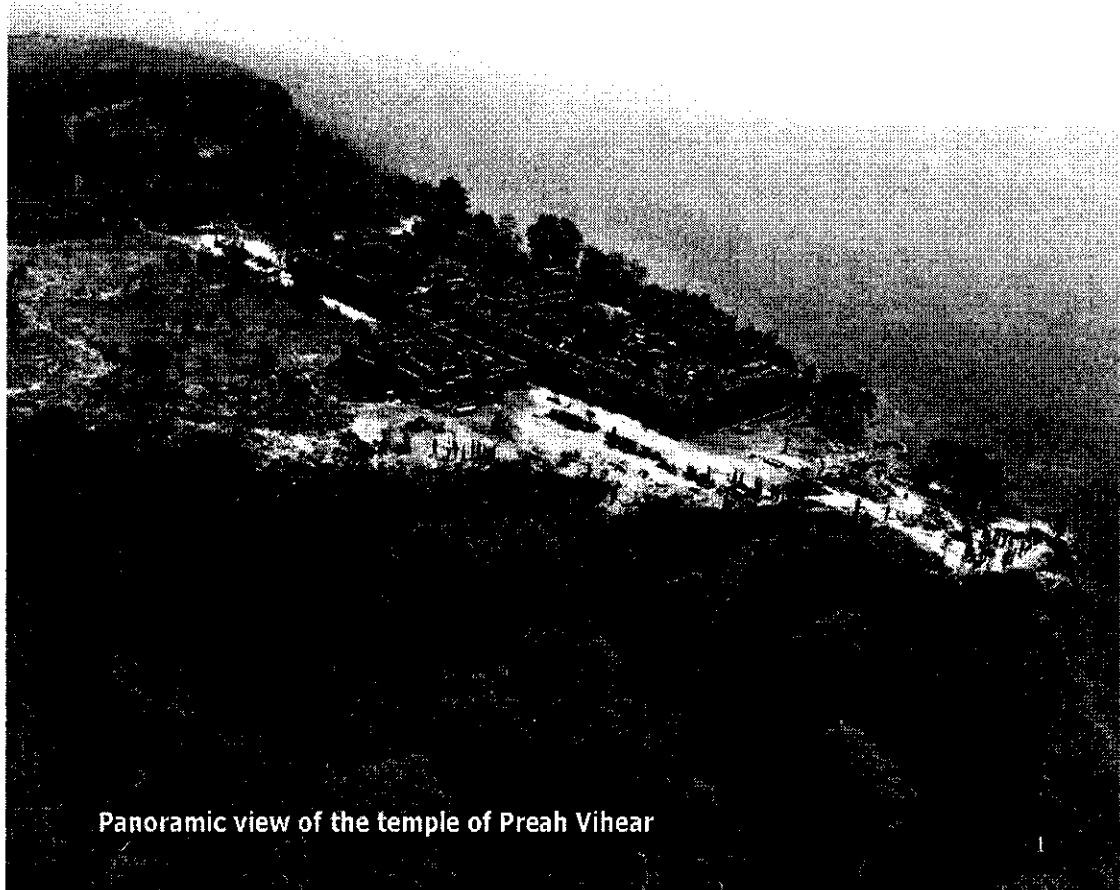
ภาคผนวก ๓
เอกสารที่กัมพูชายื่นต่อคณะกรรมการมรดกโลก

TABLE OF CONTENTS

	PAGES
1- THE LOCATION OF THE TEMPLE	2
2- THE TEMPLE OF PREAH VIHEAR IS UNDER THE SOVEREIGNTY OF CAMBODIA (Judgment of the International Court of Justice - 15 June 1962)	3 - 9
3- THE KINGDOM OF CAMBODIA PROPOSES THAT THE "SACRED SITE" OF THE TEMPLE OF PREAH VIHEAR BE INSCRIBED ON THE WORLD HERITAGE LIST	10
4- THE MEANING AND THE SCOPE OF THE WORLD HERITAGE CONVENTION	11
5- THE WORLD HERITAGE CONVENTION RESPECTS THE SOVEREIGNTY OF STATES AND THEIR RIGHTS	12
6- THE SACRED SITE OF THE TEMPLE OF PREAH VIHEAR IS OF OUTSTANDING UNIVERSAL VALUE	13 - 16
7- THE WORLD HERITAGE COMMITTEE EXPRESSES ITS SUPPORT TO INSCRIBE THE SACRED SITE OF THE TEMPLE OF PREAH VIHEAR IN 2008 (31 st session of the Committee - Christchurch, New Zealand - July 2007, Decision No 31 COM 8B.24)	17 - 19
8- THE KINGDOM OF CAMBODIA IMPLEMENTS DECISION 31 COM 8B.24 OF THE WORLD HERITAGE COMMITTEE	20 - 21
9- CAMBODIA AND THAILAND ENHANCE THEIR COOPERATION FOR THE INSCRIPTION OF THE TEMPLE OF PREAH VIHEAR	22 - 31
10- THE DESCRIPTION OF THE TEMPLE OF PREAH VIHEAR	32 - 44

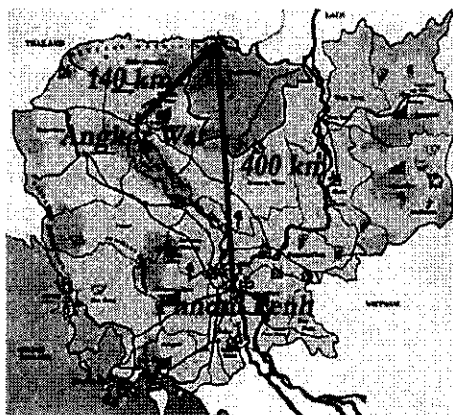

Panoramic view of the temple of Preah Vihear

THE LOCATION OF THE TEMPLE

The Temple of Preah Vihear is an Angkorianera monument located in the northern province of Preah Vihear, 400 km north of Phnom Penh and 140 km northwest of Angkor, in immediate proximity to Cambodia's border with the Kingdom of Thailand.

The Temple is perched on the southern end of a 625 meter high rock promontory of the "Dangrek" mountain range. From the top of this steep escarpment, it looks to the south over a vast plain stretching out below on the Cambodian side. Beyond the plateau to the north, the terrain extends in a gentle slope towards Thailand.

THE TEMPLE OF PREAH VIHEAR IS UNDER THE SOVEREIGNTY OF CAMBODIA (Judgment of the International Court of Justice – 15 June 1962)

Through its petition submitted to the International Court of Justice (the Court) on 6 October 1959, the Cambodian Government requested that the Court rule on a dispute over territorial sovereignty. In its judgment of 26 May 1961 the Court "upheld its jurisdiction to adjudicate upon the dispute" which it described in the following terms:

"In the present case, Cambodia alleges a violation on the part of Thailand of Cambodia's territorial sovereignty over the region of the Temple of Preah Vihear and its precincts. Thailand replies by affirming that the area in question lies on the Thai side of the common frontier between the two countries, and is under the sovereignty of Thailand. This is a dispute about territorial sovereignty."

"The court can only give a decision as to the sovereignty over the Temple area after having examined what the frontier line is".

MAPS were submitted to the Court and various considerations were brought to bear on this subject. The Court found therein the reasons for the Decision that it would render to resolve the dispute.

The Court first noted that:

- The "Dangrek" mountain range wherein the Temple of Preah Vihear stands on a promontory, is in a general way the **border** between the two countries in this region—Cambodia to the south and Thailand to the north;
- The **border** in this area of the "Dangreks" was subject to the relevant provisions of the **13 February 1904 Convention** between FRANCE (as the protectorate power of CAMBODIA within French Indochina) and SIAM (as THAILAND was then known);
- **The exact delineation of this border** was to be determined by a Franco-Siamese Mixed Commission.

The Court then pointed out that:

- A new **Border Treaty** had been signed on **23 March 1907** between Siam and France;
- A second **Mixed Border Delimitation Commission** had then been established;

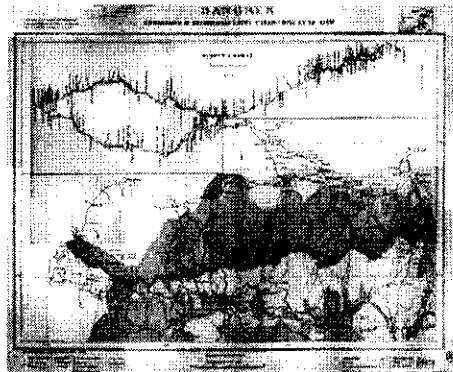
3

- A **Map** (referred to by the Court as Annex I Map) shows the delineation of the border as the result of delimitation work and locates **THE ENTIRE PROMONTORY OF PREAH VIHEAR, INCLUDING THE TEMPLE ZONE, WITHIN CAMBODIAN TERRITORY.**

"Thailand denies this so far as she is concerned, representing herself as having adopted a merely passive attitude in what ensued. She maintains also that a course of conduct, involving at most a failure to object, cannot suffice to render her a consenting party to a departure at Preah Vihear from the watershed line specified by Article I of the Treaty of 1904, so great as to affect the sovereignty of the Temple area."

"The Court sees the matter differently" because:

- "The maps were given wide publicity in all technically interested quarters by being also communicated to the leading geographical societies in important countries; to the Siamese legations accredited to the British, German, Russian and United States Governments; and to all the members of the Mixed Commission, French and Siamese;"

Map designated by the International Court of Justice as the Annex I map representing the frontier line in 1908 (Ref. maps in details on pages 7-8)

4

- "The Court cannot accept these contentions either on the facts or the law", which Thailand "suggested during the oral proceedings that no one in Siam at that time knew anything about the Temple or would be troubling about it."
- "It is an established rule of law that the plea of error cannot be allowed as an element of vitiating consent if the party advancing it contributed by its own conduct to the error."

The Court raised the question:

"THE REAL QUESTION, THEREFORE, WHICH IS THE ESSENTIAL ONE IN THIS CASE, IS WHETHER THE PARTIES DID ADOPT THE ANNEX I MAP, AND THE LINE INDICATED ON IT, AS REPRESENTING THE OUTCOME OF THE WORK OF DELIMITATION OF THE FRONTIER IN THE REGION OF PREAH VIHEAR, THEREBY CONFERRING ON IT A BINDING CHARACTER" (p.22, par.3 Reports of Judgments, Advisory Opinions and Orders, International Court of Justice - Case Concerning the Temple of Preah Vihear - Judgment of 15 June 1962);

The Court answered:

1. **"THE COURT HOWEVER CONSIDERS THAT THAILAND IN 1908 -1909 DID ACCEPT THE ANNEX I MAP AS REPRESENTING THE OUTCOME OF THE WORK OF DELIMITATION, AND HENCE RECOGNIZED THE LINE ON THAT MAP AS BEING THE FRONTIER LINE, THE EFFECT OF WHICH IS TO SITUATE PREAH VIHEAR IN CAMBODIAN TERRITORY"** (p.32, par.5 of the same Report of Judgment, Advisory Opinions and Orders mentioned above).
2. **BOTH PARTIES, BY THEIR CONDUCT, RECOGNIZED THE LINE AND THEREBY IN EFFECT AGREED TO REGARD IT AS BEING THE FRONTIER LINE"** (p.33, par.1 of the same Report of Judgment, Advisory Opinions and Orders mentioned above).
3. **"THE COURT CONSIDERS THE ACCEPTANCE OF THE ANNEX I MAP BY THE PARTIES CAUSED THE MAP TO ENTER THE TREATY SETTLEMENT AND TO BECOME AN INTEGRAL PART OF IT"** (p.33, par.4 of the same Report of Judgment, Advisory Opinions and Orders mentioned above).
4. **"THE COURT, THEREFORE, FEELS BOUND, AS A MATTER OF TREATY INTERPRETATION, TO PRO- NOUNCE IN FAVOR OF THE LINE AS MAPPED IN THE DISPUTED AREA"** (p.35, par.3 of the same Report of Judgment, Advisory Opinions and Orders mentioned above).

5

**INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE
J U D G M E N T of 15 June 1962**

"FOR THESE REASONS,

THE COURT,

By nine votes to three,

FINDS THAT THE TEMPLE OF PREAH VIHEAR IS SITUATED IN TERRITORY UNDER THE SOVEREIGNTY OF CAMBODIA."

Remarks:

The above text basically summarizes the judgment that the International Court of Justice published in its **"Reports of Judgments, Advisory Opinions and Orders,"** under the heading **CASE CONCERNING THE TEMPLE OF PREAH VIHEAR (CAMBODIA vs THAILAND) – Merits – Judgment of 15 June 1962 – ICJ. Case report, p. 6-37. The United Nations Charter** signed in San Francisco on 26 June 1945, under the provisions respecting the **STATUTE OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE, stipulates the following:**

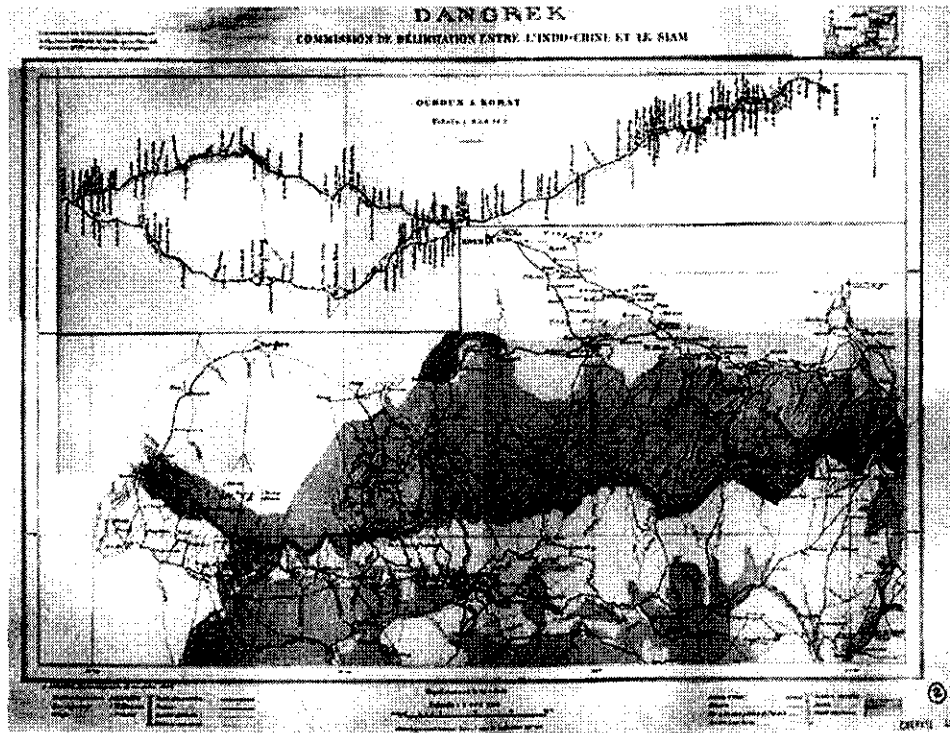
Article 60:

The judgment is final and without appeal.

Article 61, paragraph 5:

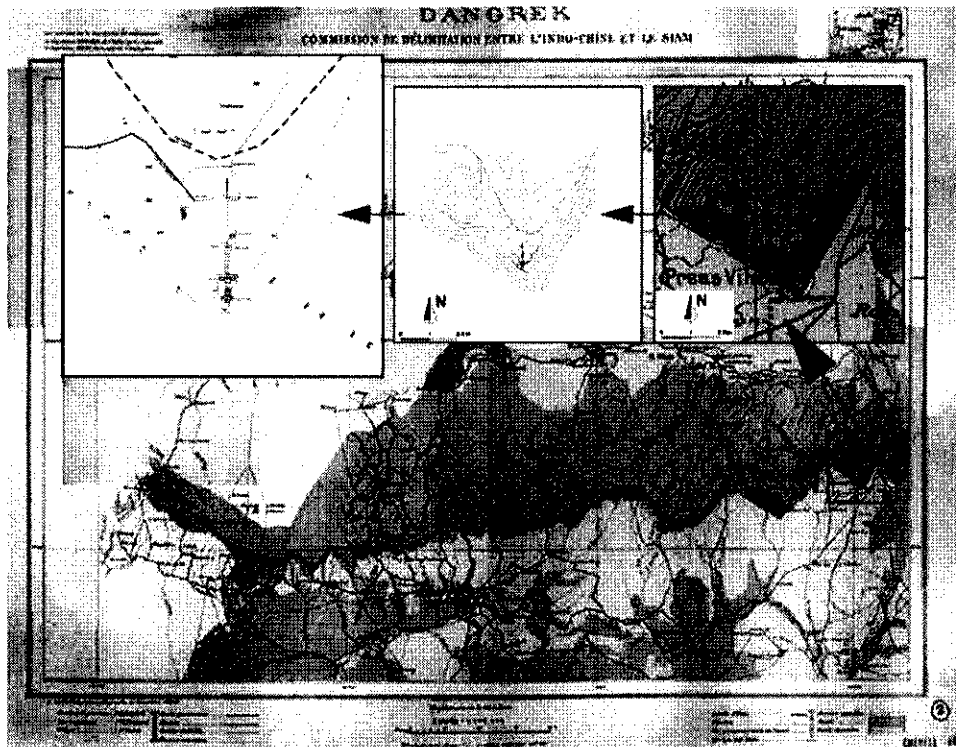
No application for revision may be made after the LAPSE OF TEN YEARS from the date of the judgment.

6

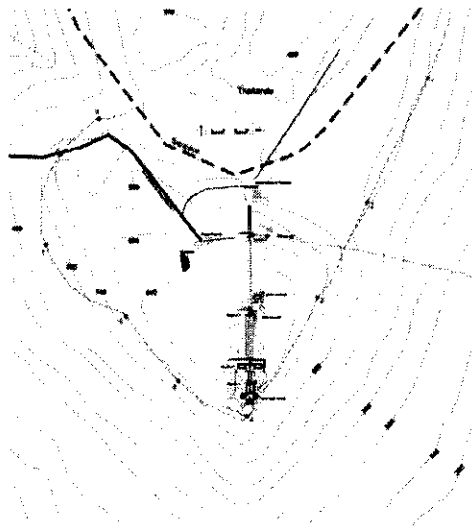
Map designated by the International Court of Justice as the Annex I map showing the frontier line in 1908

7

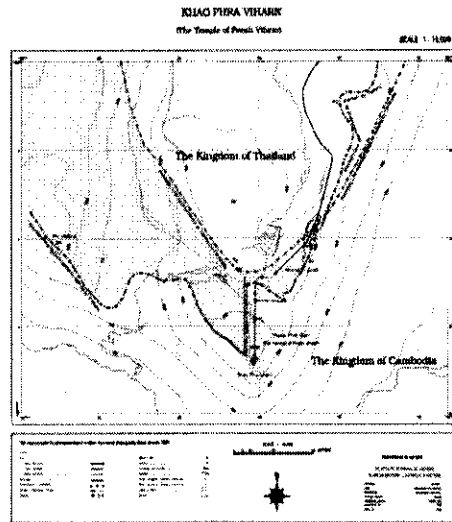

Area of the Temple of Preah Vihear in the Dangrek range of mountains (extrapolation from the map recognized by the International Court of Justice, 15 June 1962)

8

Map used by the Kingdom of Cambodia based on the Map recognized by the ICJ as an integral part of the treaty settlement in its Judgment of 15 June 1962

Recent map for the same area unilaterally prepared and presented by the Kingdom of Thailand. The yellow colored area indicates the dam by Thailand.

9

THE KINGDOM OF CAMBODIA PROPOSES THAT THE SACRED SITE OF THE TEMPLE OF PREAH VIHEAR BE INSCRIBED ON THE WORLD HERITAGE LIST

As State Party to the *Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage* (commonly referred to as the 1972 Convention or World Heritage Convention), since November 1991, the Kingdom of Cambodia presented to UNESCO to inscribe the **SACRED SITE OF THE TEMPLE OF PREAH VIHEAR** on the World Heritage List.

In a letter dated 10 October 2001, His Excellency the Prime Minister of the Kingdom of Cambodia, Samdech Akka Moha Sena Padei Techo HUN Sen, informed the Director General of UNESCO, His Excellency Mr Koichiro MATSUURA, of the Royal Government's decision to propose this inscription.

Subsequently, a complete portfolio in compliance with the *Operational Guidelines of the Kingdom of Cambodia for the Implementation of the World Heritage Convention* was prepared by the Ministry of Culture and Fine Arts, with the technical advice and active assistance of UNESCO (Cultural Section and Office in Phnom Penh).

This portfolio was submitted to the World Heritage Center (UNESCO-Paris) on 30 January 2006.

10

MEANING AND SCOPE OF THE WORLD HERITAGE CONVENTION

As noted by the members of the World Heritage Committee in the "*Budapest Declaration*" adopted on 28 June 2002, during the United Nations Year for Cultural Heritage and on the thirtieth anniversary of the 1972 Convention:

"The **properties** on the World Heritage List are **assets** held in trust to pass on to generations of the future as their rightful **Inheritance**;"

"The 1972 World Heritage Convention is an **instrument for the sustainable development** of all societies through DIALOGUE and MUTUAL UNDERSTANDING."

This Convention adopted by the UNESCO General Conference in Paris on 16 November 1972, states in:

- Article 6, that **property inscribed** constitutes a **world heritage**, for whose protection it is the duty of the international community as a whole to co-operate;
- Article 7, that **international protection** of the world heritage shall be understood to mean the establishment of a system of **international co-operation and assistance** designed to CONSERVE AND IDENTIFY THAT HERITAGE.
- Article 27, that the States Parties shall endeavor by all appropriate means to strengthen **APPRECIATION** and **RESPECT** of the **HERITAGE** by their peoples.

THE WORLD HERITAGE CONVENTION RESPECTS THE SOVEREIGNTY OF THE STATES AND THEIR RIGHTS

Article 6, the Convention states that State Parties **fully respect the sovereignty of the State** in whose territory the heritage is situated.

Article 11, paragraph 3 of the Convention is an essential provision to avoid conflicts and contestations:

"The inclusion of a property situated in a territory, sovereignty or jurisdiction over which is claimed by more than one State, shall in no way prejudice the rights of the parties to the dispute."

Paragraph 106 of the Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention:

"Where no buffer zone is proposed, the nomination should include a statement as to why a buffer zone is not required".

THE SACRED SITE OF THE TEMPLE OF PREAH VIHEAR IS OF OUTSTANDING UNIVERSAL VALUE

A non-governmental advisory organization with the World Heritage Committee, the **International Council on Monuments and Sites (ICOMOS)** is in charge of evaluating proposals for the inscription of cultural property.

In accordance with the *Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention*, ICOMOS performs "evaluations that are **OBJECTIVE, RIGOROUS and SCIENTIFIC, with a consistent level of professionalism.**"

Pursuant to a technical mission carried out on the sacred site of the Temple of Preah Vihear by the ICOMOS representative from 23 to 29 October 2006, and to additional information requested by ICOMOS and submitted by Cambodia, on 3 January 2007, ICOMOS **approved** as of 21 January 2007, the following evaluation:

ICOMOS considers that the site's OUTSTANDING UNIVERSAL VALUE HAS BEEN DEMONSTRATED.

And that the property is in keeping with criteria I, II and IV,

Criterion I

"Preah Vihear is an outstanding masterpiece of Khmer architecture. It is very 'pure' both in plan and in the detail of its decoration"

Criterion II

"Preah Vihear demonstrates an important interchange in human values and developments in art, architecture, planning and landscape design"

13

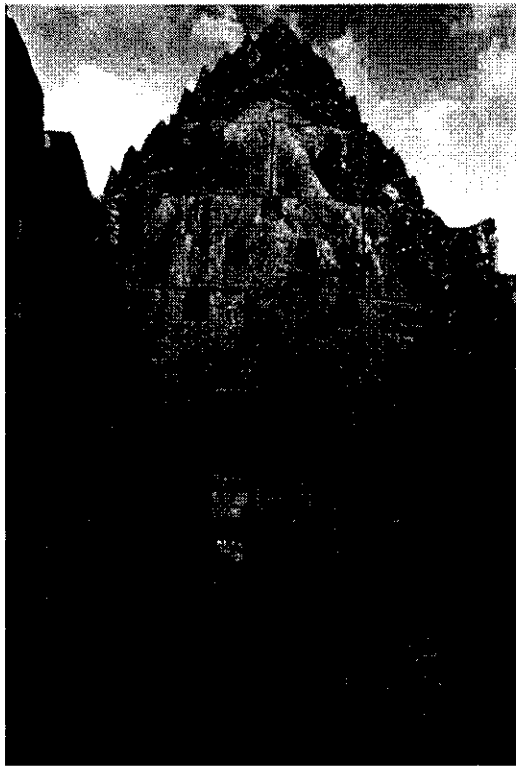
Criterion IV

"The architectural ensemble is exceptional in its representation of Buddhist geometry. The position of the Temple on a cliff edge site is particularly impressive. Stairs and historical access surviving for over a thousand years show a sophisticated technological understanding. The whole historic structure demonstrates the highpoint of a significant state in human history."

Consequently, **ICOMOS recommends that the Sacred Site of the Temple of Preah Vihear (Cambodia) be included on the World Heritage List.**

14

THE WORLD HERITAGE COMMITTEE EXPRESSES ITS SUPPORT TO INSCRIBE THE SACRED SITE OF THE TEMPLE OF PREAH VIHEAR IN 2008

(31st session of the Committee - Christchurch, New Zealand - July 2007, Decision No 31 COM 8B.24)

During its 31st regular session held in Christchurch, New Zealand, from 23 June to 2 July 2007, the World Heritage Committee examined all the documents relating to the proposal to inscribe the Sacred Site of the Temple of Preah Vihear on the World Heritage List.

The Committee first of all took note of the following statement made by the Chairman of the World Heritage Committee, approved by the delegation from Cambodia and the delegation from Thailand:

*"The State Party of Cambodia and the State Party of Thailand are in full agreement that the Sacred Site of the Temple of Preah Vihear has **Outstanding Universal Value** and **must be inscribed on the World Heritage List** as soon as possible. Accordingly, Cambodia and Thailand agree that Cambodia will propose the site for **formal inscription** on the World Heritage List at the 32nd Session of the World Heritage Committee **in 2008 with the active support of Thailand.**"*

The Committee then recognized:

*"That the **Sacred Site of the Temple of Preah Vihear** is of great international significance and has **Outstanding Universal Value** under **criteria (i), (ii) and (iv)**" and agreed "in principle that it should be inscribed on the World Heritage List and noted that **the process for inscription is in progress.**"*

The Committee concluded by requesting the State Party Cambodia:

*"To strengthen **conservation and management at the site** by making progress in developing an appropriate management plan, which progress will enable its formal inscription by the Committee at its 32nd Session in 2008;" and "to **submit a progress report** to the World Heritage Center, **by 1 February 2008.**"*

17

Activities of the delegation of the Royal Government at the 31st session of the World Heritage Committee in Christchurch, New Zealand

18

World Heritage 31 COM

WHC-07/31.COM/24

Paris, 31 July 2007
Original: French / EnglishUNITED NATIONS EDUCATIONAL, SCIENTIFIC AND
CULTURAL ORGANIZATIONCONVENTION CONCERNING THE PROTECTION OF
THE WORLD CULTURAL AND NATURAL HERITAGEWORLD HERITAGE COMMITTEE
Thirty-First Session
Christchurch, New Zealand
23 June – 2 July 2007Decision: **31 COM 8B.24**

TEXT

1. The World Heritage Committee, Having examined documents WHC-07/31.COM/8B and WHC-07/31.COM/INF.8B.1,
2. Having taking note of the following statement by the Chair of the World Heritage Committee which has been agreed to by the Delegation of Cambodia and the Delegation of Thailand:

"The State Party of Cambodia and the State Party of Thailand are in full agreement that the Sacred Site of the Temple of Preah Vihear has Outstanding Universal Value and must be inscribed on the World Heritage List as soon as possible. Accordingly, Cambodia and Thailand agree that Cambodia will propose the site for formal inscription on the World Heritage List at the 32nd Session of the World Heritage Committee in 2008 with the active support of Thailand.

They also agree that the site is in need of urgent attention and requires international financial and technical assistance and close cooperation between them.

They further agree that it is essential to strengthen conservation and management at the site including by the development of an appropriate management plan, as required under paragraph 108 of the Operational Guidelines, that will ensure the future protection of this property.

They understand, following consultation with the World Heritage Centre, that financial and technical assistance for the development of a management plan will be available through the World Heritage Centre's International Assistance programme."

3. Recognises that the Sacred Site of the Temple of Preah Vihear is of great international significance and has Outstanding Universal Value on the basis of criteria (i), (ii) and (iv), agrees in principle that it should be inscribed on the World Heritage List and notes that the process for inscription is in progress;
4. Requests the State Party of Cambodia to strengthen conservation and management plan, which progress in developing an appropriate management plan, which progress will enable its formal inscription by the Committee at its 32nd Session in 2008;
5. Further requests the State Party of Cambodia to submit a progress report to the World Heritage Centre, by 1 February 2008.

Chairperson statement

at the 31st session of the World Heritage Committee
Christchurch, New Zealand

This decision means that the committee has agreed that the Sacred Site deserves to be included in the World Heritage List and that its formal listing will take place at its next session in 2008, and I request that my remarks are included in the final report of this meeting along with the decision.

Mr. Tama Te Heshen
Chairman of the World Heritage
Committee

19

THE KINGDOM OF CAMBODIA IMPLEMENTS DECISION 31 COM 8B.24 OF THE WORLD HERITAGE COMMITTEE

The Royal Government of Cambodia created a public institution, the National Authority for the Protection and Development of the Preah Vihear Natural and Cultural Site (*Autorité Nationale pour la Protection et le Développement du site culturel et naturel de Preah Vihear - ANPV*) and has provided it with the human and financial resources as well as the legal and statutory capacity to:

Reinforce **CONSERVATION OF THE SITE** and move forward in developing an appropriate **MANAGEMENT PLAN** for this site.

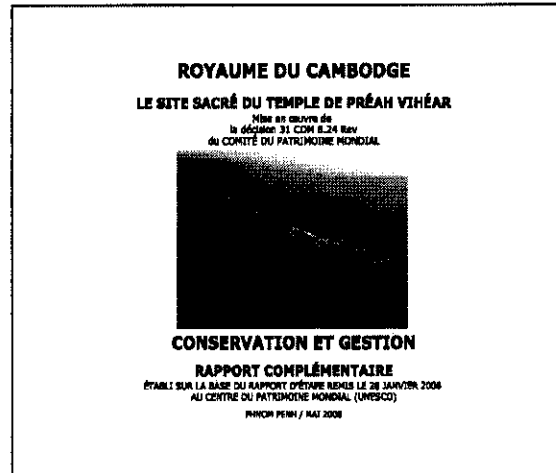
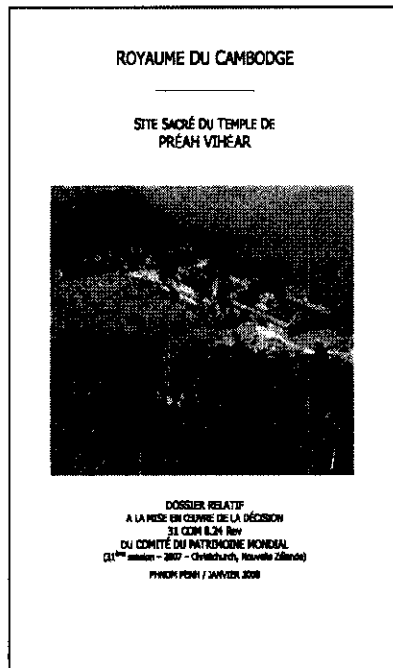
In order to implement the aforementioned decision of the Committee in the best possible conditions, the ANPV conducted a number of appraisal and technical analysis missions on the Preah Vihear site from September 2007 to January 2008. These high-level missions were made possible due to the kind commitment and generous contribution of Belgium, the United States of America, France and India, whose distinguished experts also benefited from valuable input by colleagues from China, Japan and Thailand, as well as the International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM).

The missions resulted in the preparation of a **PROGRESS REPORT** forwarded to the World Heritage Centre (UNESCO) on 28 January 2008.

This document was complemented by a **SUPPLEMENTARY REPORT** following up on the "Meeting of experts regarding conservation and management procedures for the Sacred Site of the Temple of Preah Vihear," held at UNESCO Headquarters on 25 and 26 March 2008, at the invitation of the Deputy Director for Culture, Her Excellency Ms. Françoise RIVIÈRE.

This latter report was forwarded to the Centre on May 13, 2008.

20

21

CAMBODIA AND THAILAND ENHANCE THEIR COOPERATION FOR THE INSCRIPTION OF THE TEMPLE OF PREAH VIHEAR

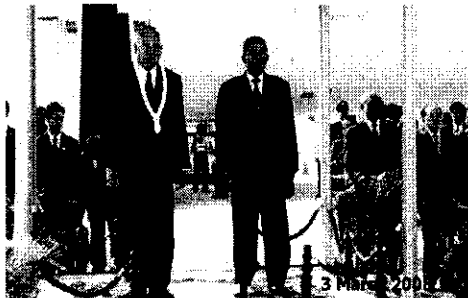
In a spirit of friendship, neighborliness and mutual understanding between the two countries, the Royal Government of Cambodia and the Government of the Kingdom of Thailand have been working together in recent months to strengthen dialogue and consultation in a number of areas of mutual interests.

These fruitful developments focus in particular on inscribing the TEMPLE OF PREAH VIHEAR on the World Heritage List in 2008.

Thailand has confirmed its decision, as expressed at the 31st Session of the World Heritage Committee held in Christchurch (New Zealand, 23 June to 2 July 2007), **to support the inscription** of the Sacred Site of the Temple of Preah Vihear.

This confirmation was made:

- 1) Firstly, by the **Prime Minister of the Kingdom of Thailand**, His Excellency Mr. Samak Sundaravej, on the occasion of his visit to Phnom Penh on **3 and 4 March 2008** at the invitation of His Excellency Samdech Akka Moha Sena Padei Techo HUN Sen, Prime Minister of the Kingdom of Cambodia;

22

- 2) Then by a press release published by **the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand** on 11 March 2008;
- 3) In a **joint press release** issued on 6 May 2008 at the conclusion of a working meeting on the subject of the **Temple of Preah Vihear** attended by a Cambodian delegation led by His Excellency Mr. SOK An, Deputy Prime Minister, Minister in charge of the Office of the Council of Ministers and a Thai Delegation led by His Excellency Mr. Virasakdi Futrakul, Permanent Secretary of the Ministry of Foreign Affairs;
- 4) During a tête à tête meeting between His Excellency Mr. SOK An, Deputy Prime Minister, Minister in charge of the Office of the Council of Ministers, and His Excellency Mr Noppadon Pattama, Minister of Foreign Affairs of the Government of the Kingdom of Thailand on 14 May 2008, on the occasion of the ribbon-cutting ceremony for National Highway No. 48 (Koh Kong-Sre Ambel), presided over by the Prime Minister of the Kingdom of Cambodia, His Excellency Samdech Akka Moha Sena Padei Techo Hun Sen and His Excellency Mr Somchai Wongsawat, Deputy Prime Minister and Minister of Education, Senior Representative of the Government of the Kingdom of Thailand;
- 5) And finally, during a meeting in Paris (France) on 22 May 2008 between a Cambodian delegation led by His Excellency Mr. SOK An, Deputy Prime Minister, Minister in charge of the Office of the Council of Ministers and a Thai Delegation led by His Excellency Mr. Noppadon Pattama, Minister of Foreign Affairs of the Government of the Kingdom of Thailand in the presence of a number of UNESCO eminent members, led by Her Excellency the Deputy Director General of UNESCO for Culture, Mrs Françoise RIVIERE. **The Kingdom of Thailand reconfirmed its support for the inscription of the Temple of Preah Vihear on the World Heritage List at the 32nd Session of the World Heritage Committee to be held in Quebec, Canada in July 2008. For its part, the Kingdom of Cambodia, in a spirit of goodwill and conciliation, accepted to inscribe the Temple of Preah Vihear on the List of the World Heritage, at this stage, without a buffer zone on the north and west of the Temple.**

The documents herewith illustrate the development of this most productive process.

Samdech Akka Moha Sena Padei Techo HUN Sen welcomes the Prime Minister Samak Sundaravej at Pnom Penh International Airport, 3 March 2008

Menu

- ข่าวประชาสัมพันธ์
- สารนิเทศ
- จดหมายข่าว
- คู่มือ
- เอกสารเผยแพร่
- สืบค้นข้อมูล
- ติดต่อ

Press Release

English

- Thailand - Cambodia agree to strengthen their cordial relations   March 11, 2008, 2:28 pm

As part of his customary introductory visits to fellow ASEAN member countries after his recent appointment, Prime Minister Samak Sundaravej paid an official visit to the Kingdom of Cambodia from 3-4 March 2008, at the invitation of the Cambodian Prime Minister. In addition to reflecting the importance Thailand attaches to its relations with neighbouring countries, particularly those sharing a common border with the Kingdom, the visit afforded both sides with the opportunity to deepen and broaden their bilateral relations as well as to exchange views on various important issues.

During his visit, the Prime Minister was graciously granted an audience with H.M. the King of Cambodia. He also paid courtesy calls on the President of the Senate, the Chairman of the National Assembly, and held official talks with the Prime Minister of Cambodia.

Prime Minister Samak also met with the Team Thailand in Cambodia, headed by the Thai Ambassador and comprising officials from other government agencies posted to Cambodia, and members of the Thai community in Phnom Penh, during which he was briefed on the latest developments in Thai-Cambodia relations and business opportunities in Cambodia.

Overall, the visit contributed much towards the strengthening relations between Thailand and Cambodia. As "development partners", both sides agreed to further their cooperation in various fields, including the development of closer transportation linkages, tourism co-operation, expediting negotiations on overlapping maritime claims, the return of ancient artifacts to Cambodia, the inscription of Fresh Water Temple on the UNESCO World Heritage List, combating transnational crimes, as well as co-operation within the framework of ASEMCS and the BIMF.

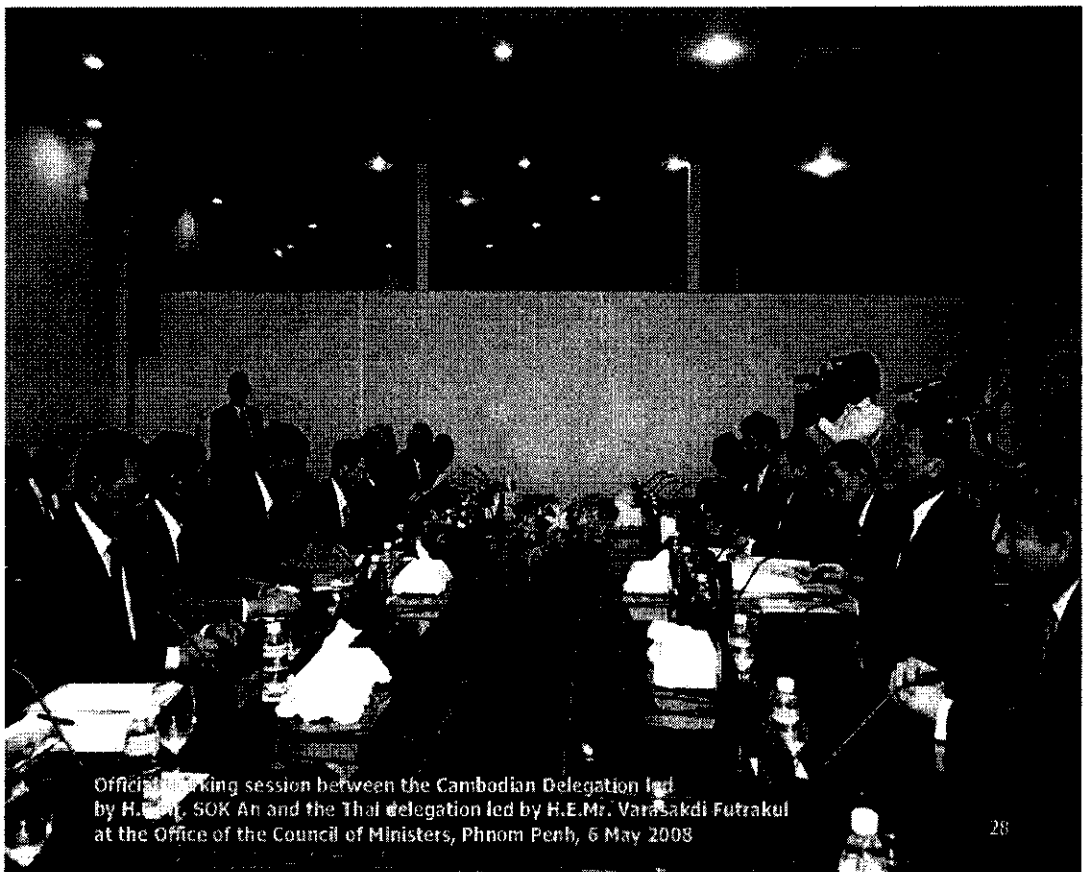
11 March 2008

H.E. Mr. SOK An welcomes H.E. Mr. Virasakdi Futrakul at the Office of the Council of Ministers, Phnom Penh, 6 May 2008

27

Official working session between the Cambodian Delegation led by H.E. Mr. SOK An and the Thai delegation led by H.E. Mr. Virasakdi Futrakul at the Office of the Council of Ministers, Phnom Penh, 6 May 2008

28

JOINT PRESS RELEASE

On May 6, 2008 His Excellency Mr. SOK An, Deputy Prime Minister, Minister in charge of the Office of the Council of Ministers of the Kingdom of Cambodia, welcomed his Excellency Mr. Virasakdi Futrakul, Permanent Secretary of the Foreign Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand accompanied by a Thai delegation during their visit to Phnom Penh.

The meeting was conducted in a fruitful and constructive atmosphere to discuss ways and means of strengthening the neighborly cooperation for a further reach for long lasting cooperation between Cambodia and Thailand.

Both sides agreed to fulfill commitments envisaged in the Decision of the 31st Session of the World Heritage Committee to ensure Cambodia's formal inscription of the Temple of Preah Vihear on the World Heritage List at the 32nd Session in July 2008.

The Kingdom of Cambodia strongly stresses that the inscription of the Temple of Preah Vihear is without prejudice to the demarcation work of the Cambodian-Thai Joint Commission on Demarcation for Land Boundary (JCB) between Cambodia and Thailand; and the zoning ("Zonage" in French) stipulated in the document submitted by Cambodia to UNESCO shall not be considered as boundary line.

Phnom Penh May 6, 2008

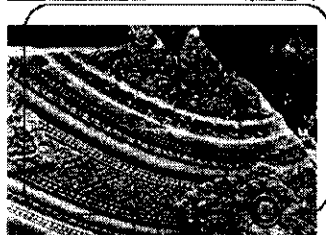
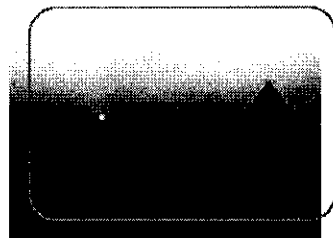
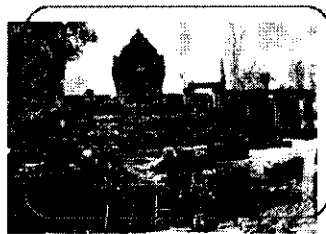

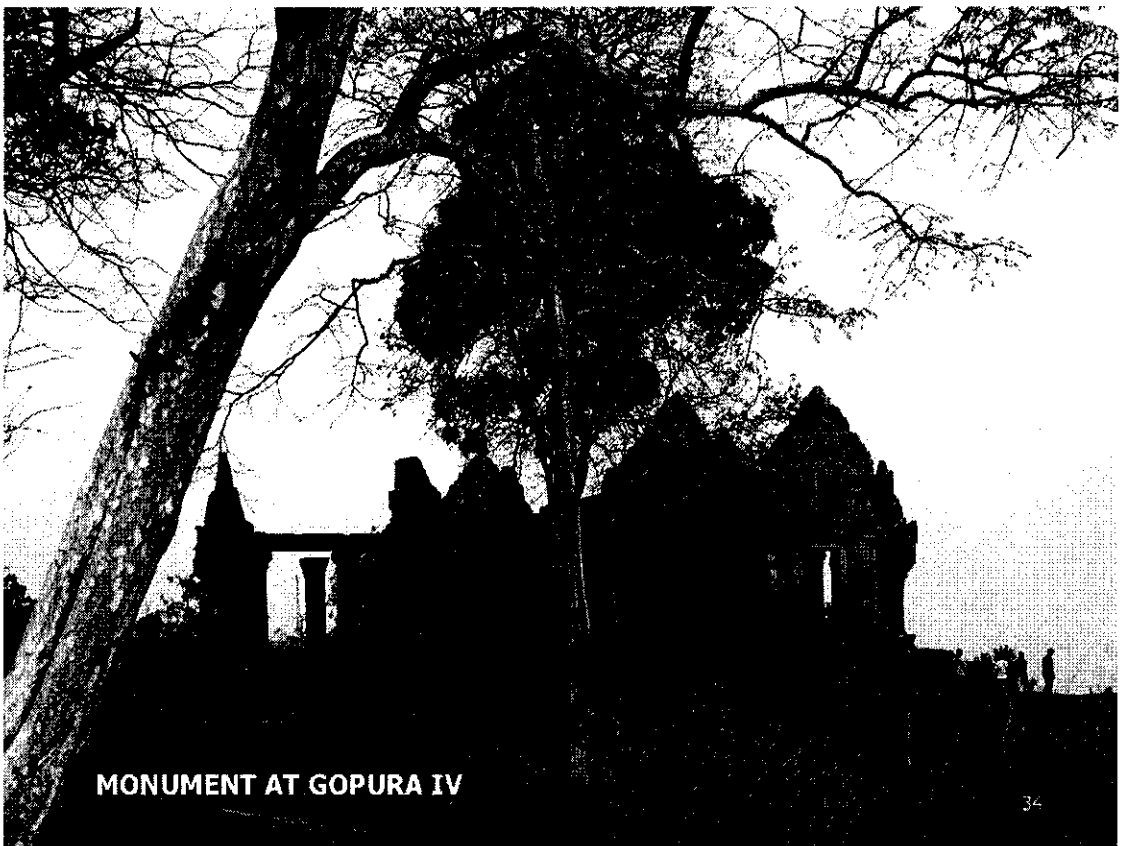
Discussion between Samdech Akka Moha Sena Padai Techo HUN Sen with the Senior Representative of the Government of the Kingdom of Thailand, H.E. Mr. Somchai Wongsawat Deputy Prime Minister and Minister of Education, accompanied by H.E. Mr. Nappadon Pattama, Minister of Foreign Affairs on 14 May 2008 at Koh Kong, during the ribbon-cutting ceremony for National Highway No. 48 (Koh Kong – Sre Ambel)

Meeting at the UNESCO Paris Headquarters on 22 March 2008 between H.E. Mr. SOK An, Deputy Prime Minister, Minister in charge of the Council of Ministers of the Royal Government of Cambodia and H.E. Mr. Noppadon Pattama, Minister of Foreign Affairs of the Government of the Kingdom of Thailand in the presence of H.E. Mrs. Françoise RIVIERE, Assistant Director-General for Culture of UNESCO and H.E. the Ambassador Francesco Caruso.

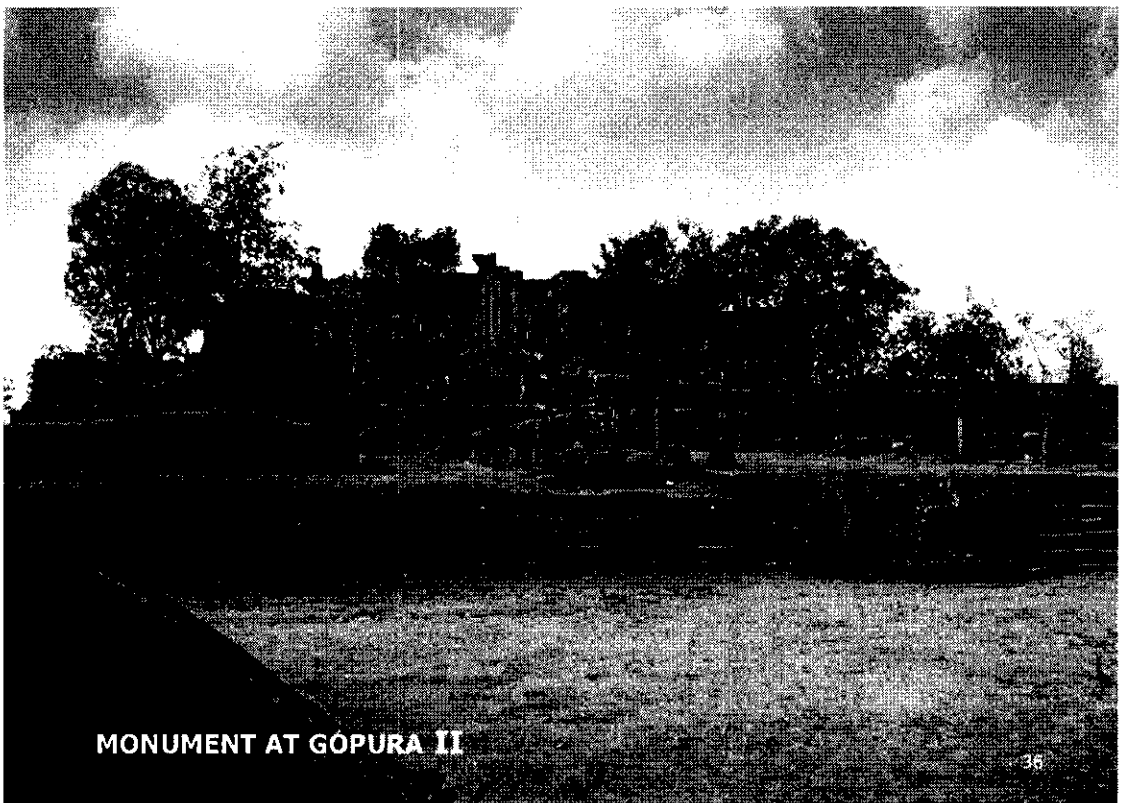
THE DESCRIPTION OF THE TEMPLE OF PREAH VIHEAR

MONUMENT AT GOPURA III

MONUMENT AT GOPURA II

MONUMENT AT GOPURA I

THE NATURAL SITE THE FOUNDATION

THE NATURAL SITE

The history of the founding of the temple of Preah Vihear is known thanks for the five inscriptions. The first found at Angkor and the four others on the site of the Temple of Preah Vihear.

Inscription K583 (found at Angkor) teaches us that at the beginning of the ninth century, Indrayudha received the god Civa order to bring to the site of Preah Vihear a "linga", extracted from the large stone "linga" on the mountain Vat Phu (Indrapura).

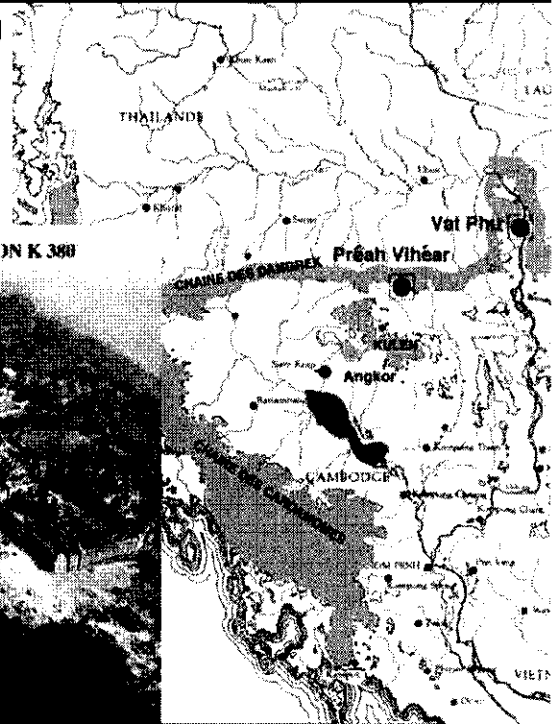
This linga was named Çikhareçvara, "Lord of the SUMMIT".

Inscription K380 affirm that "Çri Bhadreçvara of Lingapura (Wat Phu) has been reborn at Çri Çikhareçvara (Preah Vihear) ... to show its power in a visible fashion, so that the world can admire".

The site of Wat Phu from where comes "The Lord of the Summit"

L'INSCRIPTION K 380

THE NATURAL SITE

AN OPEN LANDSCAPE

AN OPEN LANDSCAPE OF NATURAL PLAINS

The temple of Preah Vihear is built on a promontory that extends to the south. The shrine opens to the sky and stands at the apex of a triangular piece of high ground jutting out into the plain it "dominates".

A VIEW OF THREE SUMMITS

A promontory framed by two ranges of mountains at each side presents a spectacle of three majestic peaks.

THE THREE SUMMITS: A SYMBOLIC MEANING

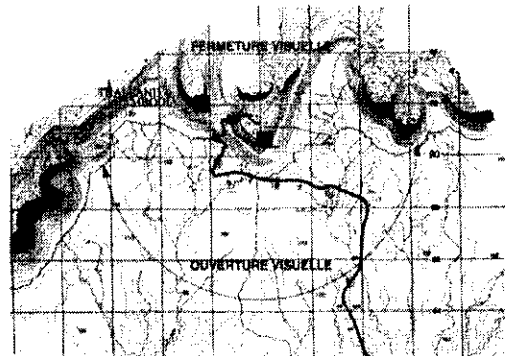
The natural and spectacular setting of the three summits six hundred meters above and overlooking the plain was - according to some experts - an invocation of the spirit of the founders of the Devine Trinity in Hinduism:

VISHNU - SHIVA - BRAHMA

The symbolic value of the site revealed by the inscriptions takes in its full meaning.

Distant view of successive summits: the promontory on which stands the Temple of Preah Vihear, is in the middle.

LANDSCAPE

VISUAL NOTES

A panoramic view of Preah Vihear opens to the south, towards the plain.

From the site, the panorama opens to the horizon offering a discovery of the plain as a whole.

The panoramic view is limited to the east and the west by the massive ranges of mountains.

The panoramic composition of the site, extending the visual boundaries from the monument to the plain, provided a particular meaning to the entire scenery.

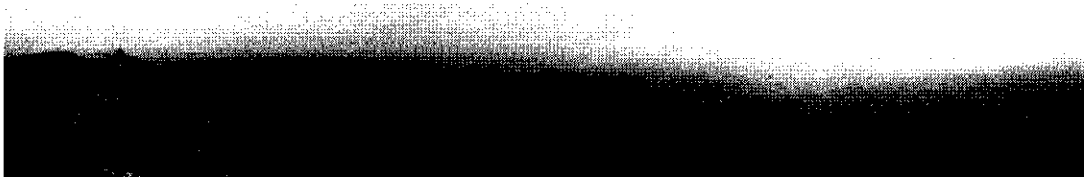
A PROMONTORY TO THE SOUTH AND THE VIEW FROM THE SOUTH

The discovery of the majestic site of the Temple of Preah Vihear from the plain by arriving from the South was a rare experience.

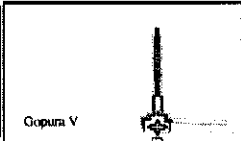

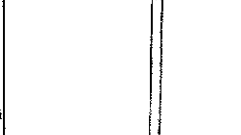

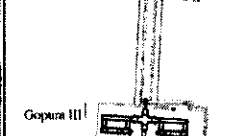

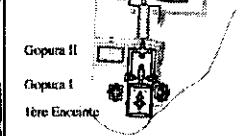
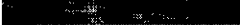

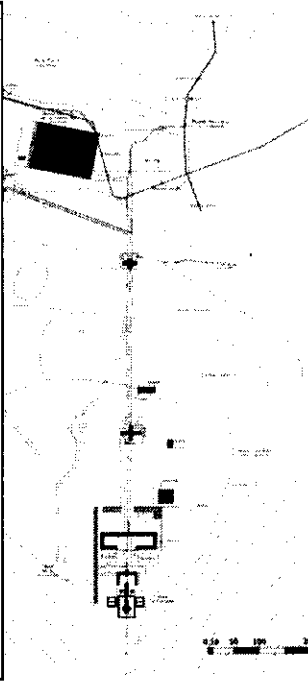
The plain set between the massive ranges of mountains constitutes a breathtaking landscape of high natural and cultural value.

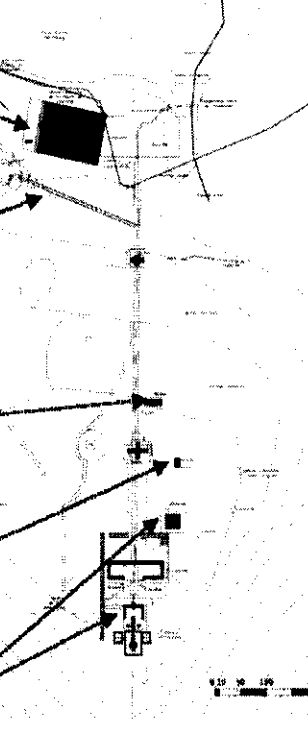

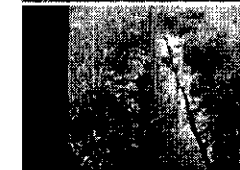

View from the rocky outstretch of the promontory to the South-West and the village of Kor 1 below

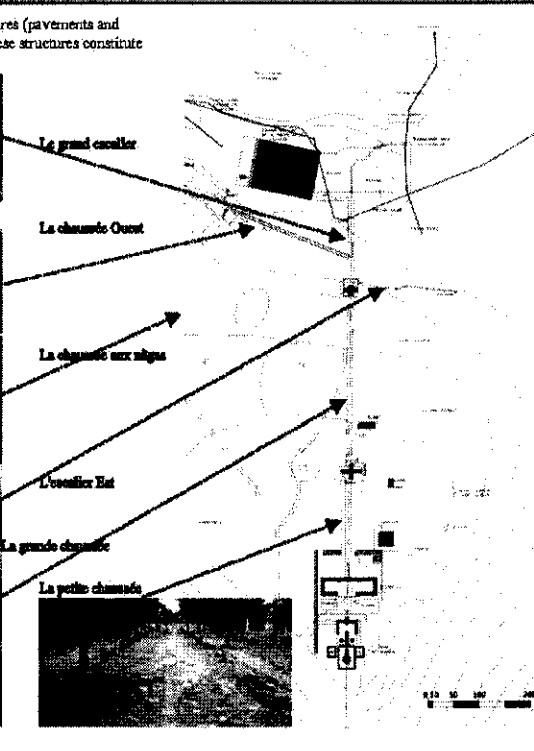

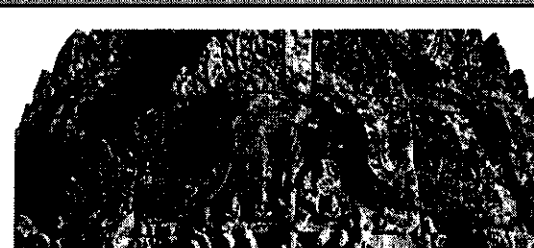

Scenic view from the promontory to the plain, extending to the horizon and rolling between massive ranges of mountains from the east and the west.

DESCRIPTION OF THE MONUMENT	MAIN STRUCTURES	
<p>The temple of Proah Vihear presents an axial plan having 800 meters in length with successive and alternate "gopuras" and pavements leading to the central shrine.</p>		
<p>The north-south orientation of this axis is relatively uncommon due to the (topography) of the site.</p>		
<p>THE GOPURA V: A cruciform building consists of square pillars and gables that supported a double slope slide roof made of wood.</p>		
<p>THE GOPURA IV: This Gopura is also a cruciform building. The gables support two superimposed ornaments.</p>		
<p>THE GOPURA III: This Gopura in cruciform plan opens to the south by three doors. It is flanked by two symmetrical galleries in U-shaped form and ended by a long hall.</p>		
<p>THE GOPURA II: This Gopura, also in cruciform plan, is followed by the east and west galleries. The whole setting is a U-shaped delimiting a courtyard with a large rectangular room and pillars.</p>		
<p>To the east and west of this room are the two "libraries".</p>		
<p>THE GOPURA I and the first courtyard: The large rectangular room with pillars made up the first gopura.</p>		
<p>It opens on a central courtyard of vaulted galleries at the center of which stands the sanctuary with a collapsed central tower.</p>		

DESCRIPTION OF THE MONUMENT	THE SECONDARY STRUCTURES	
<p>The water management works designed to complement the main structures of the monument demonstrate the ingenuity of Khmer engineering in the vital field of water management. These works, sometimes, gigantic are important to understand and to appreciate of monument.</p>		
<p>WATER WORKS</p>		<p>Le grand bassin</p>
<p>THE GREAT BASIN: A large east - west direction dam made of blocks of sandstone on both sides of a small valley to the north, forms a large basin which receives all the waters of the west side of the promontory bearing the temple.</p>		<p>La chambre Canal</p>
<p>THE WEST PAYEMENT: The holding wall on the upper side of the pavement is connected to a canal cut through the rock which drains the water into a receptacle and pours it into the large basin located in low area.</p>		<p>Le grand réservoir</p>
<p>THE MAIN RESERVOIR: It measures 36 meters by 18 meters. This reservoir is partly cut in the rock and has walls of steps made from blocks of sandstone. It is fed by the rain waters of the east side of the plateau.</p>		<p>Le petit réservoir</p>
<p>THE SMALL RESERVOIR: A second, square-shaped reservoir of 9.5 meters each side, with walls of steps made from blocks of sandstone is located just above the main reservoir. It is fed from the south with the rain water from the area of the lion's head.</p>	<p>Les autres ouvrages</p>	
<p>OTHER WORKS: The entire water management system is not understood today. Other reservoirs and pipe works appear in several locations and have yet to be studied.</p>		

DESCRIPTION OF MONUMENT	COMPLEMENTARY WORKS
<p>The main and secondary structures are connected to each other by complementary structures (pavements and stairs) and are accompanied by water management infrastructure (basins and gutters). These structures constitute integral parts of the monument.</p> <p>COMPLEMENTARY WORKS</p> <p>THE MAIN STAIRCASE: The monumental staircase climbs the escarpment leading to the plateau on which the temple stands. It has 159 steps; half of each step is made of blocks of sandstone and the other half is carved in the rock.</p> <p>THE WEST PAVEMENT: This pavement of north-west south-east direction was built on the broken slope of the escarpment and against the line of sandstone short walls, leading to the foot of the "nagas" pavement.</p> <p>THE NAGAS PAVEMENT: The monumental staircase ends at a 25 meter long pavement, itself bordered by railings made of gigantic nagas.</p> <p>THE EAST STAIRCASE: The 10 meter-wide East staircase begins at Gopura V and descend 400 meters along east side of the escarpment of the promontory. Built in the 10th century, the staircase is in a very poor condition.</p> <p>THE MAIN PAVEMENT: It is beyond Gopura V, and was built against the side walls of sandstone blocks in its northern part, and cut into the rock in its southern part with railings of short pillars. It is 244 meters long and leads to the Gopura IV.</p> <p>THE SMALL PAVEMENT: This pavement is 150 meters long, spanning between Gopura III and IV with railings of short pillars and other unidentifiable structures which remain to be studied.</p>	

THE ARCHITECTURAL DECORATION	THE DECORATIVE THEMES
<p>The temple of Preah Vihear is dedicated to Shiva. The topics covered are vishnouite and shivaite. They provide an idea of religious practice at the time of their creation.</p> <p>One may be surprised to see so many vishnouite representations in a temple dedicated to the god Shiva.</p> <p>The most beautiful stone-carved decorations of the temple are on the "lintels" and doors "enfilade".</p>	
<p>The doors "enfilade" are rich with scenes of mythology: charming of the sea of milk, Krishna Govardhan.</p> <p>On several gates, the decorative motif of the doors "enfilade" is the same as the lintel.</p> <p>This recalls the décoration on the doors of the libraries at Phnom Chhnor.</p>	<p>Tympan on Gopura IV: barratage the sea of milk, Krishna Govardhan.</p>
<p>Several compositions of different types exist in Preah Vihear. One is built around a central motif, almost always a head of kala or lion, which develops into a symmetrical decoration.</p> <p>Others are organized around a branch that is bending around creating more room for the decorative motif.</p> <p>Still others present in their center a small scene.</p> <p>The mask or head of "Kala" is one of the elements of the decorative features of Preah Vihear. They are directly inspired by the iconography of the temple of Banteay Srei.</p>	 <p>The lintel of Gopura IV: Krishna tue Kala</p>

**The Council of Ministers
of
The Royal Government of the Kingdom of Cambodia**

**Printed in Phnom Penh
CAMBODIA**

ภาคผนวก ๓

ร่างคำแถลงการณ์ร่วม (Join Communiqué) ฉบับ 22 พฤษภาคม 2551

JOINT COMMUNIQUE
22 MAY 2008 (11.35 p.m.)

On 22 May 2008, a meeting took place between H.E. Mr. Sok An, Deputy Prime Minister, Minister in charge of the Office of the Council of Ministers of the Kingdom of Cambodia and H.E. Mr. Noppadon Pattama, Minister of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand, to continue their discussion regarding the inscription of the Temple of Preah Vihear on the World Heritage List. The meeting was held at UNESCO Headquarters in Paris in the presence of Mrs. Françoise Riviere, Assistant Director-General for Culture of UNESCO, Ambassador Francesco Caruso, Mr. Azedine Beschaouch, Mrs. Paola Leoncini Bartoli and Mr. Giovanni Boccardi.

The meeting was held in a spirit of friendship and cooperation.

During the meeting both sides agreed as follows:

1. The Kingdom of Thailand supports the inscription, at the 32nd session of the World Heritage Committee (Québec, Canada, July 2008), of the Temple of Preah Vihear on the World Heritage List proposed by the Kingdom of Cambodia, the perimeter of which is identified as N. 1 in the map prepared by the Cambodian authorities and herewith attached. The map also includes, identified as N.2, a buffer zone to the East and South of the Temple.
2. In the spirit of goodwill and conciliation, the Kingdom of Cambodia accepts that the Temple of Preah Vihear be nominated for inscription on the World Heritage List without at this stage a buffer zone on the northern and western areas of the Temple.
3. The map mentioned in paragraph 1 above shall supersede the maps concerning and including the "Schéma Directeur pour le Zonage de Preah Vihear" as well as all the graphic references indicating the "core zone" and other zoning (zonage) of the Temple of Preah Vihear site in Cambodia's nomination file;
4. Pending the results of the work of the Joint Commission for Land Boundary (JBC) concerning the northern and western areas surrounding the Temple of Preah Vihear, which are identified as N. 3 in the map mentioned in paragraph 1 above, the management plan of these areas will be prepared in a concerted manner between the Cambodian and Thai authorities in conformity with the international conservation standards with a view to maintain the outstanding universal value of the property. Such management plan will be included in the final management plan for the Temple and its surrounding areas to be submitted to the World Heritage Centre by 1st February 2010 for the consideration of the World Heritage Committee at its 34th session in 2010;
5. The inscription of the Temple of Preah Vihear on the World Heritage List shall be without prejudice to the rights of the Kingdom of Cambodia and the Kingdom of Thailand on the demarcation works of the Joint Commission for Land Boundary (JBC) of the two countries;
6. The Kingdom of Cambodia and the Kingdom of Thailand express their profound appreciation to the Director-General of UNESCO, H.E. Mr. Koichiro Matsuura, for his kind assistance in facilitating the process towards the inscription of the Temple of Preah Vihear on the World Heritage List.

Pending Cabinet
Approval. N. P.

ภาคผนวก ด

**บทความ “แถลงการณ์ร่วม ไทย-กัมพูชาเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร
กับมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญ” ของ ศ.ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ**

แถลงการณ์ร่วมไทย – กัมพูชาเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร กับมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ

ราชบัณฑิต

ศาสตราจารย์พิเศษ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

ความนำ

ตลอดสัปดาห์ที่ผ่านมา คนไทยและกัมพูชาต่างติดตามข้อถกเถียงเรื่องการดำเนินการของรัฐบาลไทยและกัมพูชา เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกต่อองค์การยูเนสโก ที่จะมีการประชุมเรื่องนี้ที่ควิเบก แคนาดา ในวันที่ 2 กรกฎาคมนี้ ซึ่งเป็นวันเริ่มประชุมและจะมีการลงมติว่าให้ขึ้นทะเบียนปราสาทดังกล่าวหรือไม่ในวันที่ 6 กรกฎาคมนี้

ข้อถกเถียงดังกล่าวจะเป็นประเด็นร้อนแรงทางการเมืองทั้งภายในและระหว่างประเทศ ทั้งยังครอบคลุมประเด็นมากมาย ตั้งแต่สถานะคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (หรือศาลโลก ICJ) และข้อสงวนของไทย ปัญหาเรื่องเขตแดน ปัญหาเรื่องแถลงการณ์ร่วมว่าจะกระทบข้อสงวนของไทยต่อคำพิพากษาศาลโลกและต่อเขตแดนหรือไม่ รวมทั้งปัญหาว่าแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวเป็นหนังสือสัญญาตามมาตรา 190 ที่รัฐบาลต้องขอความเห็นชอบต่อสภาหรือไม่

บทความนี้เขียนขึ้นเพื่อวิเคราะห์เฉพาะปัญหาที่ว่าหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 กี่ดี ตามกฎหมายระหว่างประเทศก็ดี คืออะไร และแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชาดังกล่าวเป็นหนังสือสัญญาตามมาตรา 190 ที่ต้องขอความเห็นชอบต่อรัฐสภาหรือไม่เท่านั้น

ผู้เขียนไม่ได้ต้องการเข้าร่วมในวิวาทะใน “ความเห็น” ใดๆ ที่ต้องการนำเสนอก็เป็นเพียง “ความรู้” ที่เกิดจากการศึกษาของผู้เขียน เพราะผู้เขียนเชื่อว่า ความรู้เท่านั้น ที่จะใช้แก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ ไม่ใช่ความเห็นหรือความรู้สึก(แม้จะเป็นความรู้สึกรักชาติเพียงใดก็ตาม!)

1. หนังสือสัญญาตามมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญ

มาตรา 190 วรรคแรกบัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึกและสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ”

นอกจากนั้นมาตรา 190 ก็กำหนดวิธีการทำหนังสือสัญญา 5 ประเภทไว้เป็นพิเศษอีก 4 วรรค โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ประการแรก หนังสือสัญญา 5 ประเภทที่รัฐธรรมนูญกำหนดวิธีทำไว้เป็นพิเศษ คือ

1. หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย
2. หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย (sovereign rights) หรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ
3. หนังสือสัญญาที่จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา
4. หนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง
5. หนังสือสัญญาที่มีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุนหรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

หนังสือสัญญา 5 ประเภทนี้ รัฐธรรมนูญกำหนดขั้นตอนในการทำไว้ 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนแรก ก่อนดำเนินการทำสัญญาดังกล่าว คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และให้คณะรัฐมนตรีเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภา เพื่อขอความเห็นชอบก่อนลงนาม (มาตรา 190 วรรค 3)

ขั้นตอนที่สอง เมื่อเจรจาเสร็จ ก่อนจะทำให้สัญญามีผล ต้องนำหนังสือสัญญานั้นไปขอความเห็นชอบจากที่ประชุมร่วมรัฐสภา และรัฐสภาต้องพิจารณาร่วมภายใน 60 วัน (วรรค 2)

ขั้นตอนสุดท้าย เมื่อลงนามในหนังสือสัญญาตามวรรคสองแล้ว ก่อนแสดงเจตนาให้มีผลผูกพัน คณะรัฐมนตรีต้องให้ประชาชนสามารถเข้าถึงรายละเอียดของสัญญา และต้องแก้ไข เยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบอย่างรวดเร็ว เหมาะสมและเป็นธรรม ขั้นตอนนี้คงมีไว้สำหรับสัญญาเป็นทางการที่ต้องให้สัตยาบัน แต่แม้เป็นสัญญาแบบรวบรัด เช่น เป็น Executive agreement ที่ไม่ต้องให้สัตยาบันก็คงต้องเปิดเผยและเยียวยาผลกระทบเช่นเดียวกัน

ประการที่สอง รัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรคสี่ กำหนดให้ออกกฎหมายว่าด้วยการกำหนด ขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคม หรือมีผลผูกพันด้านการค้าการลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งวิธีการแก้ไขเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

ประเภทที่สาม ถ้ามีข้อถกเถียงกันว่าสัญญาใดเป็นสัญญา 1 ใน 5 ประเภทข้างต้นหรือไม่ ให้ ส.ส. หรือ ส.ว. หรือ ทั้ง ส.ส. และ ส.ว. ไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวน ส.ส. และ ส.ว. (63 คนใน 630 คน) ยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้

2. ความหมายของ “หนังสือสัญญา” ตามมาตรา 190

ความจริงพระราชอำนาจพระมหากษัตริย์ในการทำหนังสือสัญญาตามข้อความในมาตรา 190 วรรคแรก ได้มีบัญญัติไว้ตั้งแต่รัฐธรรมนูญฯ ฉบับลงวันที่ 10 ธันวาคม 2475 (มาตรา54) และบัญญัติเช่นนี้มาทุกฉบับจนถึงปัจจุบัน

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปตั้งแต่ 2475 มาว่า คำว่า “หนังสือสัญญา” นี้มีความหมายถึงสนธิสัญญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งต่อมาได้มีการจัดทำอนุสัญญาเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญาขึ้นในปี 1969 (2512) และมีผลใช้บังคับในปี 1980 (2523) อนุสัญญาฉบับนี้แม้ไทยไม่ได้เป็นภาคี ก็มีฐานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศจารีตประเพณี (customary law) มีผลผูกพันทุกประเทศโดยปริยาย

แม้แต่ผู้ร่างรัฐธรรมนูญในยุคหลังสนธิสัญญาเวียนนา รวมทั้งผู้ร่างรัฐธรรมนูญปี 2550 ก็ยืนยันว่า คำว่า “หนังสือสัญญา” ตามมาตรา 190 ก็คือ “สนธิสัญญา” ตามอนุสัญญาเวียนนานั่นเอง

ในทางตำราเองก็เห็นไปทางเดียวกันหมด ดังจะเห็นได้จากข้อเขียนเรื่อง "สัตยาบันและผลบังคับบัญชาของสนธิสัญญา" โดย ดร.สมปอง สุจริตกุล ในบทบัณฑิตย ตอน 3 ก.ค. 2505 แม้ตำรากฎหมายมหาชนเล่ม 3 ของผู้เขียนเอง ซึ่งพิมพ์เมื่อปี 2538 ก็เห็นเช่นนั้น ตำรากฎหมายระหว่างประเทศรุ่นหลังของ ดร.ประสิทธิ์ เอกบุตร ดร.จุมพต สายสุนทร ก็ตรงกัน

ที่สำคัญที่สุดก็คือ ศาลรัฐธรรมนูญในคำวินิจฉัยที่ 11/2542 เรื่องหนังสือแจ้งความจำนงขอรับความช่วยเหลือฯ จาก IMF ก็ตี ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องความมีผลทางกฎหมายของเอกสาร Agreed Minute ก็ตี (เรื่องเสรีที่ 814/2548) ต่างก็อ้างอิงอนุสัญญากรุงเวียนนา ฯ 1969 ทั้งสิ้น

เมื่อทุกฝ่ายทั้งผู้ร่างรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการกฤษฎีกา และความเห็นทางตำราตรงกันว่า "หนังสือสัญญา" ตามมาตรา 190 ก็คือ "สนธิสัญญา" ตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญาปี 1969 ก็ต้องมาดูว่า อนุสัญญาดังกล่าวนั้นให้ความหมายคำดังกล่าวไว้อย่างไร และศาลโลกตีความไว้อย่างไร

3. "สนธิสัญญา" ตามอนุสัญญากรุงเวียนนาและคำพิพากษาศาลโลก ข้อ 1 (a) ของมาตรา 2 ของอนุสัญญากรุงเวียนนาให้คำนิยามสนธิสัญญา (Treaty) ไว้ว่า "หมายความถึงความตกลงระหว่างประเทศที่ทำขึ้นเป็นหนังสือระหว่างรัฐต่างๆ หรือระหว่างรัฐกับองค์การระหว่างประเทศ หรือระหว่างองค์การระหว่างประเทศด้วยกัน และอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายระหว่างประเทศไม่ว่าจะทำขึ้นเป็นฉบับเดียวหรือสองฉบับ หรือหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกันและไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร"

คณะกรรมการกฤษฎีกาหมายระหว่างประเทศ (The International Law Commission หรือ ILC) ผู้ร่างอนุสัญญาดังกล่าวได้อธิบายชื่อเรียกหาสนธิสัญญาไว้ ดังนี้

"นอกจาก 'สนธิสัญญา' (Treaty) 'อนุสัญญา' (Convention) และ 'พิธีสาร' (Protocol) เราอาจพบคำว่า 'ปฏิญญา' (declaration) 'ข้อตกลง' (agreement) 'กติกาก' (covenant) 'กติกาก' (pact) หรือแม้คำว่า 'act' 'statute' 'concordat' ในขณะที่ คำว่า 'declaration' 'agreement' หรือ 'modus vivendi' อาจใช้เรียกข้อตกลงทางการและไม่เป็นทางการ แต่ข้อตกลงที่มีความเป็นทางการน้อยอาจเรียกชื่อ ต่างๆ กัน เช่น 'agreement' 'exchange of notes' 'exchange of letter' 'memorandum of agreement' หรือ 'agreed minute' ซึ่งอาจใช้กันทั่วไป..... โดยสรุป ไม่มีชื่อเรียกตายตัวหรือที่เป็นระบบสำหรับข้อตกลงประเภทใดประเภทหนึ่ง" (ดู Aust , 2000, p.140)

พูดเป็นภาษาต่างๆ ก็คือ "ชื่อนั้นสำคัญไฉน" คือจะดูแต่ชื่อเอกสารไม่ได้ ต้องดูเนื้อหาและลักษณะว่าครบองค์ประกอบ 4 ประการนี้หรือไม่

1. ทำขึ้นระหว่างรัฐหรือรัฐกับองค์การระหว่างประเทศ หรือระหว่างองค์การระหว่างประเทศด้วยกันเอง ซึ่งรัฐและองค์การระหว่างประเทศก็คือ ผู้ทรงสิทธิในกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ใช่ทำขึ้นระหว่างรัฐกับเอกชน

2. ความตกลงนั้นอาจทำเป็นหนังสือ ถ้าทำเป็นหนังสือก็เป็นไปตามอนุสัญญาเวียนนา แต่ความตกลงนั้นอาจทำด้วยวาจาก็ได้ แต่อนุสัญญาเวียนนาไม่ใช่บังคับ และใช้มาตรา 190 ก็ไม่ได้

การทำสัญญาด้วยวาจาก็เป็นสัญญาระหว่างประเทศได้ (คดี Eastern Greenland 1933 ตัดสินโดย Permanent Court of International Justice ว่าความตกลงด้วยวาจาระหว่างทูตเดนมาร์คประจำนอร์เวย์กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศนอร์เวย์เป็นสนธิสัญญา) แต่อนุสัญญาเวียนนาไม่อาจใช้บังคับเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เอง มาตรา 3 ของอนุสัญญาเวียนนาจึงยอมรับว่า แม้อนุสัญญานับนั้นจะไม่ใช้บังคับกับข้อตกลงด้วยวาจาก็ตาม แต่ห้ามมีผลกระทบถึงคำบังคับทางกฎหมายของข้อตกลงด้วยวาจาในกฎหมายระหว่างประเทศไม่!

ที่ต้องเน้นก็เพราะต้องการให้ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองซึ่งตามกฎหมายระหว่างประเทศถือว่าเป็นผู้แทนรัฐไทย อย่าไปพูดรับปากใครง่าย ๆ ตามประสาปากไว เพราะปลาใหญ่อาจตายตื่นได้!

3. เป็นข้อตกลงที่ "มุ่งต่อผลให้เกิดพันธะทางกฎหมาย" (intention to create legal relations) คือมีผลผูกพัน (binding) ให้ต้องปฏิบัติตาม พูดภาษาชาวบ้านคือ หวังให้เกิดผลทางกฎหมายนั่นเอง ถ้าพูดภาษากฎหมายระหว่างประเทศก็คือต้องการให้สัญญาได้รับการปฏิบัติตาม (*pacta sunt servanda*)

คณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นเรื่อง agreed minute จึงให้หลักว่า "การพิจารณาผลในทางกฎหมายของเอกสาร Agreed Minute ในทางระหว่างประเทศ จึงพิจารณาจากเจตนาของภาคีผู้ทำ ความตกลงว่ามุ่งหมายจะให้ผลทางกฎหมายหรือไม่ ซึ่งอาจสังเกตได้จากถ้อยคำที่ใช้ในเอกสารว่า ผู้ทำ ความตกลงทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องกับที่จะก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ในทางกฎหมายระหว่างประเทศหรือไม่..... แต่เอกสาร Agreed Minute นั้น ภาคีผู้ทำความตกลงอาจมิได้มีเจตนาจะให้ผลทางกฎหมายก็ได้ ....."

พูดง่ายก็คือ ต้องดูเจตนาของคู่กรณี ถ้ามาดูจากอะไร คำตอบคือ ดูด้วยคำที่เขียน ดูพฤติกรรมการก่อนจะทำเอกสารของคู่กรณี ดูพฤติกรรมการฝ่ายเดียวภายหลังการทำเอกสาร ดังจะได้ชี้ให้เห็นต่อไปในคำพิพากษาคดีใหญ่ทวิปของทะเลเจียนระหว่างกรีซกับตุรกีปี 1978

4. เป็นข้อตกลงที่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายระหว่างประเทศ

4. แถลงการณ์ร่วม (joint communiqué) เป็นหนังสือสัญญาหรือไม่ตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาศาลโลก

โดยปกติคำแถลงการณ์ร่วม (joint communiqué) ชื่อก็บอกเป็นปริยายว่า รัฐแต่ละรัฐอยากแถลงการณ์ แต่เพียงมาแถลงร่วมกันเพื่อแจ้งข่าวสารหรือเจตนาของตัวต่อสาธารณชน ซึ่งปกติจะต่างฝ่ายต่างแถลงก็ได้ แต่มาทำร่วมกันเพื่อแสดง "สัมพันธ์ไมตรีอันดีงาม" และเมื่อเป็นเช่นนี้คำแถลงการณ์ร่วมที่ต้องการแถลงข่าวสารหรือเจตนาของแต่ละฝ่ายก็ไม่ได้มุ่งหมายให้เกิดผลผูกพันทางกฎหมาย โดยหลักแถลงการณ์ร่วมจึงไม่น่าจะเป็นหนังสือสัญญาตามอนุสัญญาเวียนนาหรือรัฐธรรมนูญ มาตรา 190

แต่ ถ้าคำแถลงการณ์ร่วมมีเจตนาของคู่กรณีที่ต้องการให้มีผลผูกพันทางกฎหมาย แถลงการณ์ร่วมก็เป็น "หนังสือสัญญา" หรือ "สนธิสัญญา" ตามอนุสัญญากรุงเวียนนา ฯ และรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 ทั้งนี้

ดังนั้น เจตนาของคู่กรณีจึงเป็นจุดชี้เป็นชี้ตาย ไม่ใช่ชื่อเอกสาร

ในเรื่องนี้ ศาลโลกมีคำพิพากษา 2 คำพิพากษาเป็นบรรทัดฐาน

คดีแรก คือคดี การแบ่งอาณาเขตทางทะเลระหว่างกาตาร์กับบาห์เรน (Qatar V. Bahrain: 1 July 1994)

เมื่อกาตาร์กับบาห์เรนมีข้อพิพาทเรื่องพรมแดนทางทะเลก็ขอให้ษัตริย์ซาอุดีอาเรเบียเข้ามาเป็นคนกลางไกล่เกลี่ย ต่อมาในปี 1987 ษัตริย์ซาอุดีอาเรเบียส่งหนังสือถึงทั้งประมุขกาตาร์และบาห์เรนว่า ในท้ายที่สุด กรณีที่พิพาทและตกลงกันไม่ได้จะนำไปสู่ศาลโลก ซึ่งทั้งประมุขกาตาร์และบาห์เรนยอมรับ และหนังสือดังกล่าวก็ตั้งคณะกรรมการร่วม 3 ฝ่าย เพื่อเตรียมการนำข้อพิพาทไปสู่ศาล ต่อมาในการประชุมที่ Doha ในเดือนธันวาคม 1990 ของสภาความร่วมมือของรัฐอาหรับรอบอ่าว ได้มีการ

บันทึกการประชุม (Minutes) ว่าทั้งกาตาร์และบาห์เรนยืนยันความตกลงที่ทำไว้ก่อนนี้ และขอให้กษัตริย์ซาอุดีอาเรเบียเป็นคนกลางไกล่เกลี่ยจนถึงเดือนพฤษภาคม 1991 ถ้าตกลงไม่ได้ก็นำคดีขึ้นสู่ศาลโลก

ต่อมา เมื่อไม่อาจตกลงกันได้ กาตาร์ก็นำคดีขึ้นสู่ศาลโลกโดยอ้างข้อตกลงที่เป็นเจตนาหมายของกษัตริย์ซาอุดีอาเรเบียปี 1987 และบันทึกการประชุมโดฮา ปี 1990 แต่บาห์เรนยอมรับข้อตกลงปี 1987 แต่อ้างว่าบันทึกการประชุมปี 1990 ไม่ใช่สนธิสัญญา จึงนำคดีมาสู่ศาลไม่ได้

ศาลโลกได้พิจารณาทันทีการประชุม (minutes) โดฮา ปี 1990 แล้ววินิจฉัยว่า "บันทึกดังกล่าวไม่ใช่การบันทึกเรื่องของการประชุมเฉย ๆ ตามที่เคยบันทึกกันมาในการประชุม 3 ฝ่ายเพราะไม่ได้รายงานเพียงการอภิปรายและสรุปข้อตกลงกันได้หรือตกลงกันไม่ได้ แต่บันทึกปี 1990 กลับระบุพันธกรณีแต่ละจุดที่คู่กรณียินยอมไว้ บันทึกนี้จึงสร้างสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายระหว่างประเทศให้คู่กรณี จึงเป็นข้อตกลง (สัญญา) ระหว่างประเทศ"

ศาลโลกยังระบุต่อไปด้วยว่า "ศาลไม่เห็นความจำเป็นที่จะพิจารณาว่า เจตนาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศบาห์เรนหรือกาตาร์จะเป็นเช่นไรในความเป็นจริง แต่รัฐมนตรีทั้งสองได้ลงนามในเอกสารที่บันทึกพันธกรณีที่ยอมรับโดยรัฐบาลแต่ละฝ่าย ซึ่งบางข้อมีผลทันที การลงนามในเอกสารดังกล่าวทำให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศบาห์เรนไม่อยู่ในฐานะที่จะกล่าวว่า ตนเพียงประสงค์จะ "แสดงข้อความที่เป็นความเข้าใจทางการเมือง" (statement recording political understanding) เท่านั้น และไม่ได้ต้องการทำ "ข้อตกลงระหว่างประเทศ"

โดยสรุป ในคดีนี้ ศาลถือว่า บันทึกการประชุมที่มีการลงนามโดยผู้มีอำนาจเป็นสนธิสัญญา ! ทั้ง ๆ ที่รัฐมนตรีต่างประเทศบาห์เรนอ้างว่า ตัวเองไม่ได้ต้องการทำสัญญา

คดีใกล้เคียงกันอีกคดีคือ คดีข้อพิพาทพรมแดนทางบกและทางทะเลระหว่างคาเมอรูนและไนจีเรีย (Cameroon V. Nigeria ปี 2002)

คดีนี้ศาลโลกพิจารณา Maroua Declaration 1975 (ปฏิญญามารูอา 1975 และปฏิญญายวนเด ฉบับที่ 2 ปี 1971 ซึ่งลงนามโดยประมุขของคาเมอรูนและไนจีเรียแล้ว ศาลพิพากษาว่า "ศาลเห็นว่าปฏิญญามารูอาเป็นข้อตกลงระหว่างรัฐ เป็นหนังสือซึ่งกำหนดแนวเขต และอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายระหว่างประเทศ และเป็นสนธิสัญญาตามอนุสัญญาเวียนนา... และโดยทุกกรณีแสดงความเป็นกฎหมายระหว่างประเทศจารีตประเพณีที่ใช้บังคับกับกรณีนี้"

เป็นอันว่า "ปฏิญญา" (declaration) ก็เป็นสัญญาระหว่างประเทศและใช้บังคับได้กับผู้ที่ไม่ใช่ภาคีด้วยในฐานะ "จารีตประเพณีระหว่างประเทศ"!

คดีที่เป็นเรื่อง joint communiqué โดยตรงคือคดีไหล่ทวีปของทะเลเอเจียนระหว่างกรีซกับตุรกีปี 1978 (Aegean Sea Continental Shelf Case (Jurisdiction of the Court: 19 December 1978))

คดีนี้พิพาทเรื่องไหล่ทวีประหว่างกรีซกับตุรกีมีประเด็นว่า ศาลโลกจะมีอำนาจพิจารณาหรือไม่ ซึ่งมีประเด็นหลัก 2 ประเด็นคือ ตาม General Act of 1928 for the Pacific Settlement of International Disputes และมาตรา 36 วรรค 1 และมาตรา 37 ของธรรมนูญศาล ประเด็นนี้ศาลเห็นว่า สนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างกรีซและตุรกีปี 1930 ยกเว้นคดีไว้ ศาลจึงไม่มีอำนาจ ประเด็นนี้ไม่เกี่ยวกับแถลงการณ์ร่วม

แต่ประเด็นที่ 2 ที่กรีซอ้างแถลงการณ์ร่วมกรุงบรัสเซล (Brussel Joint Communiqué) ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 1975 ซึ่งนายกรัฐมนตรีกรีซและตุรกีลงนามร่วมกันหลังประชุมแล้วแถลงต่อสื่อมวลชนในแถลงการณ์ดังกล่าวมีข้อความตอนหนึ่งว่า

"นายกรัฐมนตรีทั้งสองตัดสินใจ (decided) ว่าปัญหาทั้งปวงระหว่างประเทศทั้งสองจะแก้ไขได้โดยสันติด้วยการเจรจาและในกรณีไหล่ทวีปของทะเลเอเจียน จะได้ให้ศาลโลกที่กรุงเฮกตัดสิน"

กรีซอ้างว่า แถลงการณ์ร่วมเป็นสนธิสัญญาและข้อความข้างต้นทำให้กรีซฟ้องศาลโลกได้ฝ่ายเดียว แต่ตุรกีต่อสู้ว่าแถลงการณ์ร่วมไม่ใช่สนธิสัญญา

ในประเด็นนี้ ศาลวินิจฉัยว่า "ไม่มีกฎข้อใดในกฎหมายระหว่างประเทศที่จะถือว่า แถลงการณ์ร่วมไม่ใช่ข้อตกลงระหว่างประเทศ... ดังนั้นแถลงการณ์ร่วมกรุงบรัสเซลที่อ้างจึงต้องพิจารณาถึงสภาพของเรื่องที่แถลงการณ์ต้องการแสดง ดังนั้นการพิจารณาแต่รูปแบบและถ้อยคำว่าแถลงการณ์ร่วมจึงไม่พอ และเพื่อที่จะดูสถานะที่แท้จริงของแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวศาลจึงต้องพิจารณาเนื้อความ (actual terms) และสภาพข้อเท็จจริงที่ก่อให้เกิดแถลงการณ์ดังกล่าว"

ในการพิจารณาสภาพแวดล้อมที่นำมาสู่การทำแถลงการณ์ร่วม ศาลพบว่า ก่อนการทำแถลงการณ์มีการทำบันทึกด้วยวาจา (note verbale) จากกรีซไปสู่อตุรกีว่า แม้กรีซจะสงวนสิทธิ์นำข้อพิพาทขึ้นศาลโลกฝ่ายเดียว แต่จะดีกว่าถ้าทั้งกรีซและตุรกีจะมีข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งตุรกีก็ยอมรับว่า ถ้าจะนำคดีแก้ไขครั้งสุดท้าย 16.49 น. 2 ก.ค. 2551

ขึ้นสู่ศาลร่วมกันก็จะดี ต่อมารัฐบาลกรีซก็ขึ้นชมรัฐบาลตุรกีว่ายินดีร่วมกันนำคดีขึ้นศาลโลก ตุรกีเอง นายกรัฐมนตรีก็แถลงต่อรัฐสภาของตนว่า กรีซยินดีจะเจรจาเพื่อหาจุดที่จะยกขึ้นเป็นคดีในศาลโลก ซึ่งศาลเห็นว่า ทั้งหมดนี้เป็นพฤติการณ์และพฤติกรรมที่ทั้ง 2 ฝ่ายจะร่วมกันนำคดีขึ้นศาลโดยข้อตกลง (คำพิพากษา ข้อ 102.)

ศาลวินิจฉัยต่อไป (ในข้อ 105) ว่า "เมื่ออ่านแถลงการณ์ร่วมในพฤติการณ์ทั้งหมดทำให้เห็นว่าตุรกีไม่ได้เปลี่ยนท่าทีที่จะให้เสนอคดีต่อศาล จริงอยู่แถลงการณ์ร่วมได้บันทึกการตัดสินใจ (decision) ของนายกรัฐมนตรีทั้งสองประเทศว่า ปัญหาทั้งปวงของสองประเทศจะระงับโดยสันติวิธีด้วยการเจรจา และในกรณีไหลทวีป จะได้ให้ศาลตัดสินตัวข้อความข้างต้น และได้กำหนดแนวทางที่จะใช้เป็นฐานในการประชุมผู้แทนรัฐบาลทั้งสองในอนาคต รวมทั้งกำหนดวันประชุมของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ข้อความดังกล่าวจึงหาไม่มีความไม่สอดคล้องกับเจตนาของตุรกีที่เคยทำไว้แต่อย่างใดไม่ นั่นก็คือตุรกีพร้อมจะแถลงร่วมเสนอคดีต่อศาลโลกตามข้อตกลงพิเศษร่วมกัน"

ท้ายสุดศาลโลกก็พิจารณาว่า "จากข้อมูลที่ศาลมีเกี่ยวกับการเจรจาระหว่างผู้เชี่ยวชาญ และการแลกเปลี่ยนทางการทูตหลังจากแถลงการณ์ร่วมบรัสเซล ย่อมยืนยันว่า จากการตัดสินใจ (decision) นายกรัฐมนตรีทั้ง 2 ประเทศ ไม่ได้ดำเนินการสร้างพันธะโดยไม่มีเงื่อนไขที่จะให้นำคดีไหลทวีปขึ้นศาลโลก..."

คดีนี้ ศาลไม่ได้ตัดสินโดยตรงว่า แถลงการณ์ร่วมเป็นสนธิสัญญาหรือไม่ แต่ศาลตัดสินโดยปริยายว่าแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวเป็นการตัดสินใจ (decision) ของนายกรัฐมนตรีทั้งสองประเทศ ซึ่งหมายความว่าแถลงการณ์ร่วมเป็นสนธิสัญญานั้นเอง แต่ศาลตีความว่าเจตนาของคู่กรณีไม่ได้เป็นอย่างที่กรีซยกว่า กรีซนำคดีขึ้นสู่ศาลฝ่ายเดียวได้ ศาลเห็นว่าพฤติการณ์และพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้องทั้งก่อนและหลังทำแถลงการณ์ร่วมยังคงเดิมคือต้องยื่นร่วมกัน ! ถ้าแถลงการณ์ร่วมไม่ใช่สัญญาระหว่างประเทศเสียแล้ว ศาลคงไม่ต้องใช้เวลาหาพฤติการณ์และพฤติกรรมทั้งก่อนและหลังมาตีความข้อความข้างต้นให้เสียเวลา คงวินิจฉัยโดยรวบรัดไปได้เลยว่าแถลงการณ์ดังกล่าวไม่มีผลในกฎหมายเพราะไม่ใช่สัญญา จึงไม่ต้องพิจารณา แต่เพราะแถลงการณ์ดังกล่าวเป็นการ "ตัดสินใจ" ของนายกรัฐมนตรี 2 ฝ่าย จึงเป็นสัญญา เมื่อเป็นสัญญาก็ต้องหา "เจตนาที่แท้จริง" ว่าต้องการผูกพันกันเพียงใดนั่นเอง ซึ่งเป็นการพิจารณา "เนื้อความ" อันเป็นข้อตกลงที่มีผลผูกพันลักษณะเดียวกันกับการตีความตามสัญญา

5. แกลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชาเป็น "หนังสือสัญญา" หรือไม่

ถ้าพิเคราะห์ห้องคำประกอบ 4 ประการของสนธิสัญญาประกอบคำพิพากษาของศาลโลกแล้วจะเห็นได้ว่า "เนื้อความ" ของแกลงการณ์ร่วมมี 5 ข้อ

ข้อ 1 เนื้อความเป็นแกลงฝ่ายเดียวของไทย สนับสนุนการขึ้นทะเบียนมรดกโลกปราสาทพระวิหาร หลังจากไทยเคยคัดค้านมา 2 ปี

ข้อ 2 ข้อ 3 เนื้อความเป็นแกลงฝ่ายเดียวของกัมพูชา

ข้อ 4 ข้อ 5 เนื้อความเป็นแกลง 2 ฝ่ายตรงกัน มีข้อความ **สงวนสิทธิ** โดยเฉพาะข้อ 5 ว่า "การขึ้นทะเบียนมรดกโลกปราสาทพระวิหารจะไม่กระทบ (shall be without prejudice to) สิทธิของราชอาณาจักรกัมพูชาและราชอาณาจักรไทยในการปักปันเขตแดนของคณะกรรมการเขตแดนร่วม (JBC) ของสองประเทศ" และจะร่วมกันจัดทำแผนบริหารจัดการในการอนุรักษ์ปราสาทร่วมกัน ตามมาตรฐานอนุรักษ์ระดับสากล โดยจะนำแผนจัดการร่วมเสนอในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกครั้งที่ 34 ปี 2010

เนื้อความข้อ 1 ข้อ 2 และ ข้อ 3 เป็นการแกลงฝ่ายเดียว แต่ข้อ 4 ข้อ 5 เป็นการแกลงร่วมกัน โดยเฉพาะข้อ 5 มีเนื้อความ **"สงวนสิทธิ"** ของทั้ง 2 ประเทศเหนือดินแดน

ถ้าพิเคราะห์ห้องคำประกอบ 4 ประการของสนธิสัญญาตามอนุสัญญาเวียนนา ประกอบคำพิพากษาศาลโลก และเนื้อหาของแกลงการณ์ร่วมดังกล่าว คงต้องวินิจฉัยตรงไปตรงมาว่า **คู่กรณีไทย-กัมพูชา โดยเฉพาะกัมพูชา ต่างมุ่งให้เกิดผลผูกพันทางกฎหมายแน่นอน** ภาษาที่ใช้ "shall be without prejudice to the rights of the Kingdom of Cambodia and the Kingdom of Thailand" เป็นภาษากฎหมายที่มุ่งผลผูกพันโดยตรงต่อการ "สงวนสิทธิ" ซึ่งเป็นการแสดงเจตนาโดยผู้มีอำนาจทำการแทน 2 รัฐ เป็นหนังสือและอยู่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งยังมีการลงนาม (signature) โดย 3 ฝ่าย ครบองค์ประกอบ 4 ประการ ตรงความเป็นสนธิสัญญาตามอนุสัญญาเวียนนา

ยิ่งพิจารณาพฤติการณ์ก่อนหน้าทำแกลงการณ์ร่วมยิ่งเห็นชัดว่า ไทยเคยคัดค้านการขึ้นทะเบียน เพราะกัมพูชาใช้แผนที่ที่ไทยยอมรับไม่ได้ เนื่องจากนำพื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาต่างอ้างสิทธิทับซ้อนกันอยู่ จนกัมพูชายอมถอนแผนที่ดังกล่าว และใช้แผนที่ใหม่ ก็ยิ่งเห็นชัดถึงการ **"สงวนสิทธิ"**

อนึ่ง การแสดงเจตนา 2 ฝ่ายในการก่อ การเปลี่ยนแปลง การโอน การสงวน หรือการระงับซึ่งสิทธิใด ๆ ในทางกฎหมายถือว่าเป็นการแสดงเจตนาที่มุ่งโดยตรงต่อการก่อนิติสัมพันธ์ทั้งสิ้น

เมื่อเป็นเช่นนี้ การที่กระทรวงการต่างประเทศและรัฐบาลอ้างว่าแถลงการณ์ร่วมไม่ใช่หนังสือสัญญาจึงไม่ถูกต้อง ที่สำคัญก็คือการที่ ครม. เปลี่ยนคำว่า "แผนที่" (map) เป็น "แผนผัง" ก็ย่อมแสดงเจตนาชัดเจนว่าต้องการสงวนสิทธิเกี่ยวข้องกับเขตแดน

ถ้าจะพิสูจน์เป็นอื่น กระทรวงการต่างประเทศก็ต้องหาพฤติการณ์ก่อนและหลังการทำแถลงการณ์ร่วมมาพิสูจน์เป็นอื่น ตามแนวคำพิพากษาศาลโลก

6. ต้องนำแถลงการณ์ร่วมไปให้รัฐสภาเห็นชอบตามมาตรา 190 หรือไม่

เมื่อ แถลงการณ์ร่วมเป็นหนังสือสัญญาตามอนุสัญญาเวียนนาและรัฐธรรมนูญ ก็ต้องดูว่าหนังสือสัญญานั้น เข้ากรณีใดกรณีหนึ่งใน 5 กรณีตามมาตรา 190 วรรคสองหรือไม่

ผู้เขียนไม่ติดใจเรื่องเขตแดน เพราะรู้ว่ารัฐบาลไทยไม่ได้ยอมรับเรื่องเขตแดนอะไรเลย มีแต่สงวนสิทธิ์ไว้ แต่หนังสือสัญญาดังกล่าวกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมภายในและระหว่างประเทศของ 2 ประเทศอย่างกว้างขวางแน่ ดังจะเห็นได้จากการคัดค้านการวิพากษ์วิจารณ์การประชาชนและสื่อมวลชนทั้ง 2 ประเทศ และในท้ายที่สุดก็ได้แต่ภาวนาว่าขออย่าให้สถานการณ์ลุกลามใหญ่โตอย่างที่เคยเป็นมาในปี 2505 หรือ เมื่อมีการเผาสถานทูตไทยในกัมพูชา !

ผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมของแถลงการณ์ร่วมเป็นผลกระทบอย่างกว้างขวางที่เกิดขึ้นจริงแล้ว (actual impact) ไม่ใช่การคาดคะเน

ดังนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ รัฐบาลจึงต้องนำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวไปขอความเห็นชอบจากรัฐสภาตามมาตรา 190 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 190 จึงเป็นการจงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน

ปัญหาที่ว่า การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 190 จะกระทบความสมบูรณ์ของแถลงการณ์ร่วมหรือไม่ ? คำตอบตามคำพิพากษาศาลโลกและตำราตรงกัน ก็คือโดยหลัก การไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนในกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ไม่กระทบความสมบูรณ์ของสัญญา เว้นแต่จะการไม่ปฏิบัติตามดังกล่าวจะปรากฏชัดเจน (manifest) และเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของกฎหมายภายในที่สำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งภาระการพิสูจน์เช่นนี้มีความยากมาก เพราะศาลโลกไม่ค่อยยอมรับตั้งปรากฏในคดีกรีนแลนด์ตะวันออก (Eastern Greenland 1933) ว่าแม้คำประกาศฝ่ายเดียวของรัฐมนตรีต่างประเทศนอร์เวย์ก็มีผลผูกพัน แม้นอร์เวย์จะอ้างว่าขัดมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญนอร์เวย์ก็ตาม

7. บทเรียนที่ควรไม่ให้เกิด

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้เขียนเห็นว่าเราได้บทเรียน ดังนี้

1) ผู้มีอำนาจเต็มในการทำแทนรัฐไทยโดยเฉพาะนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เอกอัครราชทูตจะพูดหรือ แสดงพฤติกรรมอะไรไม่ว่า 2 ฝ่ายหรือฝ่ายเดียว จะมีผลต่อความผูกพันของประเทศทั้งสิ้น ดังนั้น บุคคลเหล่านี้จึงไม่ควรพูดอะไรโดยไม่ได้ดูผล เพราะเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นศาลโลก ศาลใช้พฤติกรรมและพฤติการณ์ทุกอย่างทั้งการประกาศฝ่ายเดียว การแถลงต่อสภา ฯลฯ มาประกอบการตีความเจตนาของคู่กรณีทั้งสิ้น ความปากไวของผู้แทนรัฐไทยเหล่านี้ที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาจสร้างความเสียหายให้ประเทศมหาศาล!

2) การใช้เวทีรัฐสภาที่รัฐบาลมีเสียงข้างมากอยู่แล้ว แม้จะล่าช้าบ้างก็เป็นช่องทางที่ถูกตามรัฐธรรมนูญ และหลักประชาธิปไตยที่สำคัญก็คือ รัฐสภาจะเป็นเวทีสร้างความชอบธรรมและอำนาจต่อรองให้รัฐบาล ดังนั้นความเคยชินเดิม ๆ ที่พยายามตีความว่าหนังสือสัญญาไม่ต้องด้วยลักษณะ 5 ประเภทตามมาตรา 190 วรคสองควรยุติลง ต่อแต่นี้ไปควรถือว่า เมื่อมีข้อสงสัยว่าหนังสือนั้นต้องขอความเห็นชอบต่อรัฐสภาหรือไม่ ต้องตีความในลักษณะให้ส่งรัฐสภา มากกว่าพยายามเลี่ยงดังในอดีต

3) กระทรวงการต่างประเทศโดยเฉพาะกรมสนธิสัญญาและกฎหมายต้องทำการบ้านมากกว่านี้ โดยเฉพาะการมี research team ที่เข้มแข็ง พร้อมทั้งจะให้ความรู้ มากกว่าความเห็น

4) ผู้มีอำนาจวินิจฉัยข้อพิพาทไม่ว่าจะเป็นศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลปกครองพึงใช้ความรู้ในการตัดสินคดีไม่พึงใช้ “กระแส” เพราะการใช้กระแสอาจสร้างความถูกต้องได้ในช่วงสั้น ๆ แต่ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของประเทศในวงการระหว่างประเทศอาจถูกกระทบระยะยาว

ผู้เขียนต้องเขียนข้อ 4 ไว้ก่อนเพราะกำลังจะต้องเขียนบทความวิเคราะห์คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลางในเรื่องนี้อีกว่า เป็นไปตามหลักกฎหมายมหาชนหรือไม่

โปรดติดตามตอนต่อไปครับ

ภาคผนวก ต

สรุปการอภิปรายเชิงวิชาการ เรื่อง “การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารปัญหากฎหมายและ
อธิปไตยของชาติ” เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2551 ที่โรงแรมรามาร์ค์เคน

สรุปการอภิปรายทางวิชาการเรื่อง
“การขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหาร: ปัญหากฎหมายและอธิปไตยของชาติ”
โครงการความร่วมมือ ระหว่าง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และสถาบันพระปกเกล้า
วันจันทร์ที่ 30 มิถุนายน 2551 เวลา 09.00 – 12.00 นาฬิกา
ณ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรมราม่า การ์เดนส์ อ.วิภาวดีรังสิต กรุงเทพมหานคร

ฉัตรบงกช ศรีวัฒน์สาร* และ ยุวดี เทพยสุวรรณ** ผู้สรุป

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า กล่าวเปิดงาน

ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ
อดีตประธานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก

ความสำคัญของมรดกโลก หมายถึง แหล่งที่ได้รับการคุ้มครองทางอนุสนธิสัญญาว่าด้วยมรดกโลก ค.ศ. 1972 ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินหรือบริเวณที่มีการอนุรักษ์ทั้งในทางธรรมชาติและวัฒนธรรม แหล่งที่จะนำมาจดทะเบียนเป็นมรดกโลก ต้องมีความดีเด่นเป็นพิเศษและมีความเป็นสากลระดับโลก

ผู้พิจารณาว่าแหล่งสมควรจะได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก คือ คณะกรรมการมรดกโลก ซึ่งตั้งขึ้นตามอนุสนธิสัญญาว่าด้วยมรดกโลก ค.ศ. 1972 ในอดีตนั้นการขึ้นทะเบียนมรดกโลกไม่ค่อยได้รับความนิยมเท่าใดนัก แต่ปัจจุบันคนเริ่มตื่นตัวและให้ความสำคัญมากขึ้น

ขั้นตอนการประกาศขึ้นทะเบียนมรดกโลกโดยสังเขป

ก่อนการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ต้องดำเนินตามแนวทางที่คณะกรรมการมรดกโลกกำหนดไว้ในข้อบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติของคณะกรรมการมรดกโลก (operation guideline) โดยนำรายชื่อของแหล่งที่เห็นว่ามีคุณค่าดีเด่นสำคัญเป็น

* นักวิชาการ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระปกเกล้าเจ้าอยู่

** นักวิชาการ วิทยาลัยการปกครอง

พิเศษของแต่ละประเทศเข้าในบัญชีเบื้องต้น และแจ้งให้คณะกรรมการมรดกโลกทราบ จากนั้นต้องมีการศึกษาวิจัยและจัดทำเอกสารเพื่อเสนอเป็นข้อพิจารณาว่าแหล่งใดสมควรได้รับยกย่องเป็นมรดกโลก แล้วจึงเสนอให้คณะกรรมการมรดกโลกตัดสิน หากพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความดีเด่นเป็นพิเศษ จึงจะขึ้นทะเบียนมรดกโลก

การขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกนั้น ในทัศนะของ ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ เห็นว่า ประเทศไทยไม่ควรออกแถลงการณ์ร่วมกับประเทศกัมพูชา เนื่องจากจะหมายความว่า ประเทศไทยยินดีที่จะสนับสนุนประเทศกัมพูชาเพื่อขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ซึ่งจะทำให้เกิดผลกระทบอย่างน้อยที่สุด 2 ประการ คือ

1. ข้อกฎหมายในเรื่องการรุกล้ำอำนาจอธิปไตยและดินแดน ทั้งนี้การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ซึ่งบริเวณโดยรอบทั้งหมดเป็นดินแดนของประเทศไทยนั้น จะเป็นปัญหาเพราะต้องมีการทำเขตอนุรักษ์ (buffer zone) แหล่งมรดกโลกตามข้อบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติตามอนุสนธิสัญญานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการมาตรการทางกฎหมายและการบริหาร เพื่อรองรับการห้ามการก่อสร้างในบริเวณรอบตัวปราสาทและการก่อสร้างอื่นๆที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2. ตามหลักทางเทววิทยาด้านศาสนาฮินดู เมื่อปราสาทพระวิหารเป็นปราสาทที่บูชาพระศิวะก็น่าจะต้องมี “บาราย” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของมหาสมุทร

อย่างไรก็ตาม โดยหลักของข้อกฎหมายแล้ว ประเทศไทยก็ไม่ควรออกแถลงการณ์ร่วม เพราะจะกระทบถึงอำนาจอธิปไตย เมื่อปลายพ.ศ. 2548 กระทรวงการต่างประเทศได้เชิญศาสตราจารย์ ดร.อดุลฯ เดินทางไปยังปราสาทเขาพระวิหาร และพบว่า “บาราย” อยู่ด้วย จึงสมควรที่จะนำพื้นที่โบราณสถานโดยรอบของประเทศไทยเสนอร่วมจดทะเบียนกับประเทศกัมพูชาด้วย เพื่อขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารและบริเวณโดยรอบไปเป็นส่วนหนึ่งร่วมกัน เป็นการจดทะเบียนร่วมกันของสองประเทศ การจดทะเบียนมรดกโลกร่วมกันมากกว่าหนึ่งประเทศมีมาตั้งแต่ในอดีต แต่บริเวณเหล่านั้นไม่มีผลสืบเนื่องอันใกล้ชิดกับบริเวณที่มีปัญหาอื่นๆ ในบริเวณรอบปราสาท เหมือนอย่างเช่นกรณีนี้ ผลจากการไปดูพื้นที่ทำให้ศาสตราจารย์ ดร.อดุลฯ มั่นใจว่า ประเทศไทยจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเสนอขึ้นทะเบียนพื้นที่รอบปราสาทพระวิหารร่วมกับกัมพูชา ถึงแม้ว่าในบริเวณที่ไม่มี “บาราย” อยู่ก็ตาม เนื่องจากปัญหาของอธิปไตย

การประชุมของคณะกรรมการมรดกโลกที่นิวซีแลนด์มีสาระสำคัญ คือ ประเทศไทยและประเทศกัมพูชา รวมถึงที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกมีมติว่า ปราสาทพระวิหารมีคุณค่าสากลสมควรได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก จึงให้ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาเจรจาและจัดทำแผนการดำเนินงานและการจัดการ ในครั้งนั้น ศาสตราจารย์ ดร.อดุลฯ เสนอว่า การแสดงจุดยืนนั้นกระทรวงการต่างประเทศจำเป็นต้องจัดทำเป็นเอกสาร ในที่สุดจึงได้เอกสารต่างๆ ที่ฝ่ายกัมพูชาเตรียมยื่นต่อคณะกรรมการมรดกโลกในการประชุมที่จะมีขึ้นในประเทศแคนาดา พ.ศ.2551

กระทรวงการต่างประเทศได้แจ้งเรื่องสำคัญประการหนึ่งว่า ฝ่ายกัมพูชาไม่ยอมมาเจรจากับประเทศไทยเลย ทั้งๆ ที่มีมติจากคณะกรรมการมรดกโลกแล้ว อย่างไรก็ตามทางประเทศไทยต้องเตรียมเอกสาร โดยเฉพาะเอกสารเกี่ยวกับรายงานการศึกษาของคณะทำงานจากประเทศฝรั่งเศส และรายงานคณะกรรมการที่เป็นชาวอเมริกัน ซึ่งหากพิจารณาทั้งสองรายงานอย่างถ่องแท้แล้วจะพบว่าไม่ถูกต้องตามเกณฑ์ (criteria) มีการบิดเบือนข้อเท็จจริงอยู่สองประการ คือ

- 1) ความเป็นของแท้ดั้งเดิม (authenticity)
- 2) บูรณภาพของบริเวณที่จดทะเบียน (integrity)

ดังนั้น เราควรจะทำการศึกษาและต้องหาคณะผู้ทำงานที่ไม่ใช่คนไทย เพื่อให้ขัดแย้งกับรายงานของประเทศกัมพูชาที่มี มิฉะนั้นประเทศไทยจะเสียเปรียบ

ในเดือนพฤษภาคม เจ้าหน้าที่จากกรมอนุสรณ์สถานศึกษา กระทรวงการต่างประเทศขอให้ศาสตราจารย์ ดร.อดุลฯ พิจารณาและให้ความคิดเห็นต่อกรณีที่ว่า ถ้าประชุมคณะกรรมการมรดกโลกที่ประเทศแคนาดา พิจารณาแล้วและมีข้อความต่อท้ายว่า การขึ้นทะเบียนนั้นจะไม่เป็นการขจัดปัญหาเรื่องเขตแดนระหว่างประเทศกัมพูชาและประเทศไทย และให้ประเทศกัมพูชาและประเทศไทยเจรจากัน ซึ่งรวมถือว่าเป็นเงื่อนไขในการให้กัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาท ประเด็นนี้ศาสตราจารย์ ดร.อดุลฯ ตอบว่า ไม่เห็นด้วย เพราะการทำเช่นนี้ถือว่าได้ขึ้นทะเบียนตัวปราสาทแล้ว หลังจากนั้นไม่นาน อธิปไตยกรรมสนธิสัญญาก็ถูกย้ายและตนเองในฐานะที่เป็นประธานคณะกรรมการมรดกโลกก็ถูกเปลี่ยนตัวในเวลาต่อมา

ประเด็นปัญหาในขณะนี้ คือ นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ลงนามแถลงการณ์ร่วมกับประเทศกัมพูชา ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส

ว่าจะให้ประเทศกัมพูชาขึ้นทะเบียนตัวปราสาท ถ้าเป็นเช่นนั้นเท่ากับว่าเราเสียดินแดน
 เมื่อเป็นเช่นนี้ประเทศกัมพูชาจะออกแถลงการณ์ร่วม โดยมีเจ้าหน้าที่จาก UNESCO รับรู้
 ตามแถลงการณ์ร่วมกัน และแถลงการณ์อื่นที่ประเทศกัมพูชาจะนำไปยื่น คือ แถลง
 การณ์ที่นายชนพดลฯ ได้ลงนามที่ทำเนียบรัฐบาล หลังจากที่มิมติคณะรัฐมนตรี ยิ่งทำให้
 ชัดเจนว่าประเทศกัมพูชาจะนำแถลงการณ์ไปยื่นพร้อมกับเอกสารอื่นในการประชุม ณ
 ประเทศแคนาดา นั่นก็หมายความว่า คณะกรรมการมรดกโลกจะรับว่าประเทศไทยใน
 ฐานะรัฐสมาชิกของอนุสนธิสัญญาตกลงยอมรับให้ประเทศกัมพูชาขึ้นทะเบียนตัว
 ปราสาทและสิ่งที่ตามมาอย่างแน่นอน คือ ต้องมีการทำเขตอนุรักษ์รุกกล้าเข้ามาในเขต
 ไทยโดยจะต้องมีมาตรการทางกฎหมายและในทางบริหารจัดการที่จะต้องรองรับมาตร
 การต่างๆ ในการอนุรักษ์เขตปราสาท

อันเป็นเรื่องที่น่าเศร้าสำหรับประเทศไทยต่อเรื่องดังกล่าวที่กระทบถึงอำนาจ
 อธิปไตยและดินแดนของรัฐที่มีการดำเนินการอย่างเร่งรีบ

รองศาสตราจารย์ ศรีศักร วัลลิโภดม

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการบริหารศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

รองศาสตราจารย์ ศรีศักร วัลลิโภดม มองปัญหาของมรดกโลกว่า ทำให้เกิด
 “ปัญหาข้างชาติและข้ามชาติ” ได้ ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการดำเนินการที่ไม่ถูกต้องของ
 มรดกโลก เป้าหมายที่แท้จริงของมรดกโลก คือ เป็นแหล่งเรียนรู้อารยธรรมของโลก
 ความเป็นมรดกโลกนั้นคงไม่ใช่พื้นที่ว่าเป็นของใคร ปัญหาขณะนี้ คือ ปัญหาเรื่องเขต
 แแดน และความจริงแท้แน่นอน (authenticity) ของเขาพระวิหาร เรื่องที่แท้จริงของเขา
 พระวิหารเป็นอย่างไร เพราะการจัดการให้เป็นแหล่งมรดกโลกที่เป็นแหล่งการเรียนรู้
 ต้องประกอบด้วยความรู้ที่มีการกลั่นกรองให้ถูกต้อง ดังนั้น จุดมคคิของการจัดมรดก
 โลกต้องยึดถือเป้าหมายทางวิชาการ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคมให้แน่ชัด แต่ที่
 ผ่านมาไม่ได้เป็นเช่นนั้น สิ่งที่เป็นมรดกโลกในแทบทุกแห่ง กลับถูกใช้ประโยชน์ในเชิง
 การท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และนำไปสู่ปัญหาเรื่องเขตแดน

รองศาสตราจารย์ ศรีศักรฯ กล่าวว่ามรดกโลกหลายแห่งในภูมิภาคนี้ ไม่ได้บรรลุเป้าหมายของการเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนทั้งโลก เช่น หลวงพระบาง ฮอยอัน เป็นต้น ทำให้รองศาสตราจารย์ ศรีศักรฯ เรียกว่า “ภาวะรกโลก” ประเทศไทยก็อยู่ในภาวะรกโลกเช่นกัน เพราะมุ่งที่การท่องเที่ยว และนำมาซึ่งปัญหาข้ามชาติ ดังนั้นก่อนที่จะกำหนดว่าสิ่งใดเป็นมรดกโลก ต้องมีการค้นคว้าทางวิชาการให้ชัดเจน เพื่อจะได้ตรงวัตถุประสงค์ของการเป็นมรดกโลก กรณีเขาพระวิหารอันดับแรกจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจก่อนว่าคืออะไร ไม่ใช่เน้นเพียงตัวปราสาท ควรมีการศึกษาให้ได้อย่างถ่องแท้ซึ่งในอดีตมีเพียงการศึกษาแบบไม่สมบูรณ์

รองศาสตราจารย์ ศรีศักรฯ เห็นด้วยกับคำสั่งศาลปกครองที่มีคำสั่งชั่วคราวให้ยุติการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีที่ให้รัฐบาลไทยออกแถลงการณ์ร่วมกับรัฐบาลกัมพูชากรณีให้คำรับรองการขอขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งต้องมีการทบทวนและต้องพิจารณาในแง่วิชาการ ในอดีตที่ผ่านมาได้มีการศึกษาอยู่ในกรอบความรู้ หรือทฤษฎีที่คับแคบ เช่น ความรู้ที่ว่าปราสาทเขาพระวิหารเป็นสิ่งที่กษัตริย์ของสร้างขึ้น มีจารึกยืนยันแน่นอน ทำให้เรายอมรับโดยปริยายว่าเป็นปราสาทของขอม และเป็นประวัติศาสตร์ชาติ ทำให้เกิดปัญหาข้ามชาติขึ้นมา ปัจจุบันคนเขมรมักกล่าวว่า พื้นที่ใดที่มีการจารึกเป็นภาษาขอมถือว่าเป็นของประเทศกัมพูชาทั้งหมด

รองศาสตราจารย์ ศรีศักรฯ ขอมรับว่า มรดกโลกเป็นกลไกที่สำคัญ เราจำเป็นต้องรู้ทันและควบคุม ซึ่งจำเป็นต้องมีการทบทวน รองศาสตราจารย์ ศรีศักรฯ เห็นว่าตัวปราสาทตั้งอยู่บนภูเขาศักดิ์สิทธิ์ ในยุคพุทธศตวรรษที่ 15 – 16 ในกัมพูชามีกระบวนการทำให้เป็นฮินดู (Hinduization) ขณะนั้นกษัตริย์เขมรเป็นองค์อุปถัมภ์ศาสนาฮินดู จึงมีการแผ่ขยายกระบวนการดังกล่าวโดยการทำ ให้สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของท้องถิ่นกลายเป็นของศาสนาฮินดูด้วย ไม่ได้เป็นเรื่องการประกาศอำนาจธิปไตยเหนือดินแดน ซึ่งตรงกันข้ามกับประเทศฝรั่งเศสที่ระบุว่ากระบวนการดังกล่าวเป็นเรื่องอำนาจทางการเมือง ถือเป็นการใช้ประวัติศาสตร์แบบยุโรปมาตัดสิน เช่นเดียวกับกระบวนการทำให้เป็นศาสนาพุทธ (Buddhistization) พระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่จะเป็นองค์อุปถัมภ์พุทธศาสนาในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่เคารพ ของคนท้องถิ่น ก็จะทำให้เป็นศาสนาพุทธเพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน ไม่ได้เป็นการประกาศอำนาจทางการเมือง และพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้เกิดกระบวนการกระบวนการทำให้เป็นฮินดู (Hinduization) หรือกระบวนการทำให้เป็น

ศาสนาพุทธ (Buddhistization) มาโดยตลอด เช่น เจดีย์สามองค์ เพื่อให้คนโดยเฉพาะคนท้องถิ่นอยู่ร่วมกันได้ ดังนั้นปราสาทเหล่านี้ก็เกิดอยู่ในช่วงหนึ่งของกระบวนการทำให้เป็นฮินดู (Hinduization) และปราสาทพระวิหาร ได้พัฒนาขึ้นในช่วงนั้น ซึ่งต้องมีการศึกษาว่าเป็นศูนย์กลางของการเคารพบูชาของคนท้องถิ่นใด

รองศาสตราจารย์ ศรีศักรฯ เสนอว่าแต่เดิมการบูชาบนภูเขาศักดิ์สิทธิ์นี้มีการบูชา "ผีต้นน้ำ" พอถึงยุคหนึ่งเกิดกระบวนการทำให้เป็นฮินดู (Hindunization) ตำแหน่งที่ตั้งของเขาพระวิหารเป็นเขตต่อแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา เป็นศูนย์กลางของชุมชนขนาดใหญ่ คนเขมรและคนไทยขึ้นมาทำพิธีกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์ทางการค้าขายแลกเปลี่ยนกัน ซึ่งไม่ได้พูดถึงเรื่องดินแดนทางตะวันตกหรือตะวันออก ถือเป็นความไม่ดีของประเทศฝรั่งเศสที่ลวงว่า ทุกอย่างต้องหันหน้าเข้าพระนคร ถือว่าเป็นกลลวง เพราะทางขึ้นปราสาทพระวิหารมีทางขึ้นอยู่ที่ประเทศไทย และพื้นที่โดยรอบบริเวณผามออีแดงเป็นแหล่งของนักพรตต่างๆ ส่วนอีกด้านของผามออีแดง เขาพระวิหารจะเลียงพื้นที่ทุ่งราบของจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นแนวพื้นที่หน้าเขาพระวิหาร ลานที่อยู่ในเขตของประเทศไทยก่อนขึ้นเขาพระวิหารเป็นเขตลานเศรษฐกิจ เป็นแหล่งที่ให้คนมาชุมนุมกัน ตัวเขาพระวิหารถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นเขตที่ไม่สามารถแตะต้องได้เลย จะไม่เกี่ยวข้องกับทางโลก ถ้าเราศึกษาสิ่งนี้ให้ดีโดยไม่มองเฉพาะตัวปราสาท หรือศิลปะ แต่ต้องมองถึงพื้นที่ของศูนย์กลางการติดต่อ และคนสองฝั่งคือเขมรต่ำและเขมรสูงต่างก็มีความสัมพันธ์กันทั้งสิ้น ดังนั้นเราไม่ควรมองแบบคับแคบ ความรู้นี้ต้องให้มรดกโลกนำไปจัดการเพื่อแบ่งสรรพื้นที่และจัดความขัดแย้งในด้านพื้นที่ อย่างนำเรื่องการเมืองและเรื่องเขตแดนมาเกี่ยวข้อง

รองศาสตราจารย์ ศรีศักรฯ เห็นว่าปัญหาที่น่ากลัวในขณะนี้ คือปัญหาที่จะเป็นเขตทับซ้อนหรือไม่ก็ตามในบริเวณรอบๆ เขิงเขาพระวิหาร ว่าจะเป็นของประเทศกัมพูชาหรือประเทศไทย เพราะบริเวณนั้นเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ มีการค้าขาย และนำเอาเรื่องเขตแดนมาเกี่ยวข้อง จนกลายเป็นปัญหาขามชาติและอยู่ในกลลวงของข้ามชาติ มีเบื้องหลังของการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และการสัมปทานทรัพยากรเกิดขึ้น

ท้ายที่สุด รองศาสตราจารย์ ศรีศักรฯ สรุปว่า ก่อนที่เราจะเจรจาปัญหาเขาพระวิหาร เราจำเป็นต้องทบทวนความหมายทางวิชาการที่เข้าไปถึงความจริงแท้แน่นอน (authenticity) ของเขาพระวิหารว่าคืออะไร ทั้งนี้รองศาสตราจารย์ ศรีศักรเห็นว่พื้นที่เขา

พระวิหารเป็นเมืองชายแดนในเขตดินแดนประเทศไทย เพราะมีความสัมพันธ์ทางสังคม
ชุมชนที่ดำรงอยู่ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งทุกวันนี้

พลโทแดน มีชูอรรถ
เจ้ากรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม

พลโทแดน มีชูอรรถ ได้ให้ข้อมูลเขตแดนประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ตั้งแต่
อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบันว่า เขตแดนไทย-กัมพูชามีความยาวตลอดแนว เริ่มตั้งแต่ช่อง
บกจ.อุบลราชธานี และอ.คลองใหญ่ จ.ตราด มีเขตแดนยาวทั้งสิ้น 798 กิโลเมตร แบ่งปัน
สันปันน้ำ 524 กิโลเมตร เป็นเส้นตรง 58 กิโลเมตร และเป็นลำคลอง 216 กิโลเมตร ซึ่ง
เขตแดนทั้ง 798 กิโลเมตร ได้ถูกกำหนดตั้งแต่ต้นรัชกาลที่ 5 (ค.ศ. 1904) หลักฐานทาง
กฎหมายที่ใช้แบ่งปันเขตแดนที่สำคัญ คือ สัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ฉบับวันที่ 13
กุมภาพันธ์ 1904 และสัญญาว่าด้วยการปักปันเขตแดน ค.ศ.1907 รวมถึงแผนที่ปักปัน
เขตแดนร่วมสยามกับฝรั่งเศส มาตรฐาน 1: 200,000

นอกจากนี้พลโทแดนฯ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่ามีการจัดทำหลักเขตแดนร่วม 73
หลัก ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการปักปันเขตแดนสยามกับฝรั่งเศส และได้จัดทำแผนที่
มาตรฐาน 1: 200,000 ทั้งหมด 6 ราวาง ซึ่งจากหลักฐานดังกล่าวจะเห็นว่าในสนธิ
สัญญา ประเทศไทยยึดถือสันปันน้ำ ทำให้ปราสาทเขาพระวิหารอยู่ในพื้นที่ประเทศไทย
ส่วนประเทศกัมพูชายึดถือแผนที่ 1: 200,000 ทำให้เขาพระวิหารทั้งหมดถึงปราสาท
อยู่ในเขตประเทศกัมพูชา ตรงนี้ทำให้เป็นที่มาของข้อพิพาท อันเนื่องมาจากยึดถือหลัก
ฐานที่ต่างกัน ซึ่งจนกระทั่ง พ.ศ. 2505 เริ่มมีการฟ้องศาล ซึ่งศาลตัดสินให้ปราสาทพระ
วิหารอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของกัมพูชา หลังจากนั้นคณะรัฐมนตรีสมัยนั้นมีมติให้กัน
อาณาเขตรอบตัวปราสาทพระวิหาร ซึ่งเป็นแผนที่ที่คณะรัฐมนตรีเป็นคนกำหนดเอง
และหลังจากนั้นแล้วเส้นเขตแดนที่กรมแผนที่ยึดถือปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน สำหรับการ
ปักปันหลักเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาเริ่มใน พ.ศ. 2543 ประเทศไทยและประเทศ
กัมพูชาได้ลงนามในข้อตกลงว่าจะมีการปักปันหลักเขตแดนทั้งหมดตลอด 798 กิโลเมตร
เพื่อให้มีความชัดเจน โดยมีขั้นตอนการจัดทำ คือ หาหลักเขตแดนอันเก่าทั้งหมด 73

หลัก ว่าอยู่ครบหรือถูกที่หรือไม่ เมื่อหาครบทั้ง 73 หลักแล้ว ก็จัดทำแผนที่ตลอดเขตแดนไทย-กัมพูชา หลังจากนั้นจะกำหนดเขตแดนและกำหนดจุดที่จะปักหลักเขตแดนและชั้นตอนสุดท้าย คือสร้างหลักเขตแดนตลอดทั้งแนว ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวเพิ่งเริ่มเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549

ศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุจริตกุล
อดีตนายกรัฐมนตรี

ศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุจริตกุล กล่าวชี้แจงว่ามีประเด็นปัญหากฎหมาย 3 ประการ ได้แก่ คำพิพากษาของศาลโลก ผลของคำพิพากษา และแถลงการณ์ร่วม คำพิพากษาของศาลโลกเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 1962 ตัดสินให้ 1. พื้นที่บริเวณที่สร้างปราสาทพระวิหารเป็นพื้นที่อธิปไตยของประเทศกัมพูชา 2. คำพิพากษาขอให้ไทยถอนทหารออกจากบริเวณปราสาทพระวิหาร 3. ขอให้ไทยคืนวัตถุสิ่งของที่เคยมีอยู่ในปราสาทพระวิหาร โดยทั้งหมดที่ไม่ทราบว่ามีวัตถุสิ่งของอะไรบ้าง

คำพิพากษาของศาลโลก และผลของคำพิพากษานั้นเป็นไปตามข้อ 59 ของธรรมนูญศาลยุติธรรมไม่มีผลผูกพัน ซึ่งไม่เคยเปิดโอกาสให้ไทยโต้แย้ง และยังมีได้เป็นเอกฉันท์ เนื่องจากเสียงข้างมากเพียง 9 ต่อ 3 และ 7 ต่อ 5 ในบางประเด็น ถือได้ว่าเกือบครึ่งหนึ่งของศาลยังมีความเห็นว่าไทยสมควรมีอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารตามหลักสันนิษฐานที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญา ค.ศ. 1904 ต่อมาในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1962 คณะนายฝ่ายไทยได้นำคำพิพากษากลับมาพิจารณาโดยละเอียด และร่วมกันเสนอสมุดปกขาว ให้ ฯพณฯ ดร.ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศในขณะนั้นให้มีหนังสือถึงเลขาธิการสหประชาชาติว่าไทยมิได้ขัดขืนหรือฝ่าฝืนคำพิพากษาของศาลฯ ซึ่งไทยไม่เห็นด้วย

คำแถลงการณ์ร่วมของไทยและกัมพูชาซึ่งลงนามโดยรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ กับเอกอัครราชทูตกัมพูชาเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน ค.ศ. 2008 จึงเท่ากับเป็นการหยิบยื่นดินแดนให้กับกัมพูชา

แม้ว่าหลังจากคำพิพากษาของศาลโลกไทยได้ถอนทหารออกจากบริเวณปราสาทพระวิหารแล้ว แต่กระนั้นก็ตามไทยได้มีหนังสือคัดค้านไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาเสียงข้างมาก แต่เห็นพ้องกับคำพิพากษาแย้ง และได้ตั้งข้อสงวนว่าไทยอาจกลับเข้าไปครอบครองปราสาทในวันข้างหน้า เนื่องจากไทยยังคงถือว่าปราสาทพระวิหารอยู่ในอำนาจอธิปไตยของไทย หนังสือฉบับนั้นส่งไปจากกรมสนธิสัญญาและกฎหมายของกระทรวงการต่างประเทศ โดย ม.จ.เพ็ญนภดล ทรัพย์พัฒน์ โอรสในกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระบิดาแห่งกฎหมายไทย เป็นอธิบดี และนายจาพิกรณ์ เศรษฐบุตร ผู้รักษาการที่ปรึกษากฎหมายเป็นหัวหน้ากองกฎหมาย และนายสมปอง สุจริตกุล เป็นผู้ร่างหนังสือว่าด้วยข้อสงวนยังมีผลบังคับจนถึงปัจจุบัน

นายเสนีย์ จิตเกษม
ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ

นายเสนีย์ จิตเกษม ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ เสนอข้อคิดเห็นจากประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่อีสานใต้ ตั้งแต่บริเวณ จ. สุรินทร์ จ. อุบลราชธานี และจ. ศรีสะเกษ นายเสนีย์ฯ ได้เสนอประเด็นพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมวิถีชีวิตและความผูกพันของพี่น้องชาวไทยและชาวกัมพูชาที่เคยติดต่อกันใกล้ชิดกันทางช่องสง่า จ. ศรีสะเกษ ไปถึงนครวัดนครธม ใช้เวลาเพียง 1 ชั่วโมงครึ่ง โดยมีการเดินทางผ่านเข้าออกโดยมีการผ่อนปรนชั่วคราวทางการท่องเที่ยวบริเวณปราสาทพระวิหาร

ในเวลาที่ผ่านมาได้มีการมาเปิด-ปิดบริเวณปราสาทพระวิหาร ถึง 3 ครั้ง

- ครั้งแรก เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2535 รัฐบาลกัมพูชา นายฮุนเซน เปิดได้ 16 เดือน เขมรแดงก็ยึดคืนไปในที่สุด พ.ศ. 2536 มีการปิด

- ครั้งที่สอง เขมรแดงปะทะกันในวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2541 หลังจากนั้นมีการเปิดพื้นที่บริเวณปราสาทพระวิหารอีกครั้ง เมื่อ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2541 มีชาวเขมรไปอาศัยอยู่บริเวณทางขึ้นเขาพระวิหาร และทิ้งของเสียลงมาทางน้ำ รัฐบาลไทยเคยประท้วงแล้วปิดไปเมื่อพ.ศ. 2544

-ครั้งที่สาม เมื่อปิดก็มีปัญหานักท่องเที่ยวลดลง จึงมีการเปิดร่วมกันอีกในวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 แล้วปิดอีกเมื่อ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน

สถานการณ์เปิด-ปิดบริเวณปราสาทพระวิหารนั้น มีการประท้วงบ้างแต่ก็ไม่มี ความรุนแรง จนกระทั่ง พ.ศ. 2542 มีการสร้างวัดของกัมพูชาใหม่ขึ้นบริเวณพื้นที่ทับ ซ้อนกันระหว่างกัมพูชาและไทย นอกจากนี้จะมีช่องทางที่เรียกว่า “ช่องตาเฒ่า” ซึ่ง มีความหมายมากสำหรับคนแก่คนแก่ของจังหวัดศรีสะเกษ เมื่อ 70-80 ปีมาแล้ว (วัวป่า เก้ง) คนล่านั้นจะเรียกว่าหมอเฒ่า เป็นที่มาของช่องตาเฒ่าที่เป็นความรู้สึกว่าเป็นของคน ไทย นอกจากนี้เรื่องที่มีความผูกพันในเรื่องสังคมวัฒนธรรมของชาวไทยและชาว กัมพูชา ความร่วมมือกันในด้านต่างๆ เช่น ด้านการศึกษาเช่น มีนักศึกษาชาวกัมพูชาเดิน ทางเข้ามาศึกษาในไทยอีกด้วย นายเสนีย์ฯ ให้ข้อมูลว่าปัจจุบันท่าทีของชาวกัมพูชายัง มีความสงบ และยังมีความเข้าใจกันของคนในพื้นที่

ภาคผนวก ถ

คำสั่งศาลปกครอง กำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราว คดีแฉ่งการร่วมไทย-กัมพูชา

- คำสั่งกำหนดมาตรการ
หรือวิธีการคุ้มครองเพื่อ
บรรเทาทุกข์ชั่วคราว
ก่อนการพิพากษา

(ต. ๒๐)

คดีหมายเลขดำที่ ๙๘๔/๒๕๕๑

คดีหมายเลขแดงที่ ๒๕๕๑

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลปกครองกลาง

วันที่ ๒๗ เดือน มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ระหว่าง	นายสุวัตร อภัยภักดี	ที่ ๑	ผู้ฟ้องคดี
	นายนิติธร ล้ำเหลือ	ที่ ๒	
	นายนคร ชมพูชาติ	ที่ ๓	
	นายสุริยะใส กตะศิลา	ที่ ๔	
	นายคำนำถน สิทธิสมาน	ที่ ๕	
	นายคณิศร ทบฏญา	ที่ ๖	
	นายกิ่งแก้ว โยมเมือง	ที่ ๗	
	นายประภาส บุรีศรี	ที่ ๘	
	นางรัศมี ไวยเนตร	ที่ ๙	
	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ	ที่ ๑	
คณะรัฐมนตรี	ที่ ๒		

เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ
โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คดีนี้ผู้ฟ้องคดีทั้งเก้าฟ้องสรุปได้ว่า ผู้ฟ้องคดีทั้งเก้าเป็นประชาชนไทย และเป็นเจ้าของอํานาจอธิปไตยของชาติ มีหน้าที่ป้องกันประเทศรักษาผลประโยชน์ของชาติตามมาตรา ๓ ประกอบมาตรา ๗๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ผู้ฟ้องคดีที่ ๔ มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดศรีสะเกษ ใกล้ชายแดนประเทศกัมพูชาอันเป็นที่ตั้งปราสาทพระวิหารและมีความผูกพันยึดมั่นในปราสาทพระวิหาร ซึ่งเป็นมรดกทางอารยธรรมล้ำค่า ผู้ฟ้องคดีที่ ๕ เป็นสมาชิกวุฒิสภาและเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ผู้ฟ้องคดีทั้งเก้าเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้จากกรณที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑ เห็นชอบร่างแถลงการณ์ร่วมรัฐบาลไทยและรัฐบาลกัมพูชา กรณีการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก พร้อมแผนที่แนบท้าย โดยมอบหมายให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (นายนพดล ปัทมะ) เป็นผู้ลงนามในแถลงการณ์ร่วม ต่อมาวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ลงนามในแถลงการณ์ร่วมเพื่อให้ประเทศกัมพูชาเสนอต่อองค์การยูเนสโกในวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

ข้อ ๑. ราชอาณาจักรไทยสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารในบัญชีมรดกโลก ซึ่งเสนอโดยรัฐบาลกัมพูชาตามที่จะได้มีขึ้นในการประชุมสมัยที่ ๓๒ ของคณะกรรมการมรดกโลก (ที่นครควิเบก ประเทศแคนาดา ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๐๘) เขตรอบพื้นที่ของปราสาทพระวิหารปรากฏตามที่ระบุไว้ ณ บริเวณ N. ๑ ในแผนที่ที่แนบท้ายที่จัดทำขึ้นโดยรัฐบาลกัมพูชา แผนที่ดังกล่าวให้รวมถึงพื้นที่กันชน (buffer zone) ในด้านทิศตะวันออกและด้านทิศใต้ของปราสาทตามที่ระบุไว้ตามเครื่องหมาย N. ๒ ด้วย

ข้อ ๒. ในบรรยากาศแห่งความปรารถนาดีและประนีประนอมต่อกัน ราชอาณาจักรกัมพูชายอมรับให้ปราสาทพระวิหารถูกเสนอเพื่อขึ้นทะเบียนในบัญชีมรดกโลก โดยขั้นตอนนี้ยังไม่ให้รวมถึงพื้นที่กันชน (buffer zone) ตามพื้นที่ด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกของปราสาท

ข้อ ๓. แผนที่แนบท้ายตามที่ระบุในย่อหน้าที่ ๑ ข้างต้น ให้ใช้แทนแผนที่เดิมที่เกี่ยวกับและรวมถึง “Schema Directeur pour la Zonage de Preah Vihear” และรวมถึงผังหรือแผนแบบอ้างอิงทั้งเก้าที่ระบุถึงเขตพื้นที่สำคัญ (Core zone) และเขตอื่นๆ

(zonage) เขตพื้นที่อื่นของปราสาทพระวิหารที่ปรากฏในคำร้องขอขึ้นทะเบียนของประเทศกัมพูชา

ข้อ ๔. ในระหว่างรอผลปฏิบัติงานของคณะกรรมการร่วมกำหนดเขตแดน (JBC) เพื่อกำหนดอาณาเขตเกี่ยวกับพื้นที่รอบปราสาทด้านทิศเหนือและทิศตะวันตก รอบปราสาทพระวิหาร ซึ่งระบุโดยเครื่องหมาย N.๓ ไว้ในแผนที่ที่กล่าวถึงในย่อหน้าที่ ๑ ข้างต้น ให้มีการจัดเตรียมแผนการจัดการพื้นที่ดังกล่าวโดยวิธีการประสานกันระหว่างรัฐบาลกัมพูชาและรัฐบาลไทยอย่างสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ ด้านการอนุรักษ์ เพื่อที่จะชำระไว้ซึ่งคุณค่าที่โดดเด่นเป็นสากลของทรัพย์สินนี้ แผนการจัดการดังกล่าวจะถูกรวมเข้าไว้ในแผนจัดการสุดท้ายสำหรับปราสาทและพื้นที่รอบๆ ปราสาทนั้น ซึ่งจะต้องนำเสนอต่อศูนย์กลางมรดกโลกก่อนวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๒๐๑๐ เพื่อนำเข้าพิจารณาของคณะกรรมการมรดกโลกในการประชุมครั้งที่ ๓๔ ในปี ค.ศ. ๒๐๑๐

ข้อ ๕. การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารในบัญชีมรดกโลก จะเป็นไปโดยไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิของราชอาณาจักรกัมพูชาและราชอาณาจักรไทย ในการกำหนดเส้นเขตแดนของคณะกรรมการร่วมกำหนดเขตแดน (JBC) ของทั้งสองประเทศ

ข้อ ๖. ราชอาณาจักรกัมพูชาและราชอาณาจักรไทย ขอแสดงความขอบคุณอย่างลึกซึ้งต่อผู้อำนวยการยูเนสโก ฯพณฯ นายโคอิชิโร มัตซึอูระ สำหรับความช่วยเหลือในการอำนวยความสะดวกแก่กระบวนการในการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร ในบัญชีมรดกโลก

เมื่อพิจารณาถ้อยคำเนื้อหาและสาระในแถลงการณ์ร่วม ตามที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าแถลงการณ์ร่วมมีลักษณะเป็นหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่ของอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ การดำเนินการดังกล่าวจึงต้องอยู่ภายใต้

บังคับมาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งแถลงการณ์ร่วมมีผลดังนี้

๑. แถลงการณ์ร่วม ข้อ ๑. มีผลให้ประเทศไทยสละสิทธิในข้อสงวนที่ประเทศไทยจะเรียกร้องเอาปราสาทพระวิหารกลับคืนมาในอนาคต เนื่องจากศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้พิพากษาเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๖๒ (พ.ศ. ๒๕๐๕) ให้ประเทศกัมพูชามีอธิปไตยเหนือซากของปราสาทพระวิหาร แต่ประเทศไทยได้สงวนสิทธิที่มีหรืออาจมีในอนาคต เพื่อเรียกร้องเอาปราสาทพระวิหารกลับคืนมาโดยอาศัยกระบวนการกฎหมายที่มีอยู่หรือที่จะพึงนำมาใช้ได้ภายหลัง และตั้งข้อประท้วงต่อคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศที่ตัดสินให้ปราสาทพระวิหารเป็นของประเทศกัมพูชา ซึ่งได้ยื่นหนังสือแถลงการณ์ต่อนายอู๋ถัน เลขาธิการสหประชาชาติ เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๖๒ (พ.ศ. ๒๕๐๕) และมีผลเป็นการยอมรับว่าปราสาทพระวิหารเป็นของประเทศกัมพูชาอย่างสมบูรณ์ถาวรตลอดไป นอกจากนี้ยังมีผลเป็นการยอมรับพื้นที่กันชน (buffer zone) ทางทิศตะวันออกและทิศใต้ของตัวปราสาทพระวิหารเป็นอำนาจอธิปไตยของประเทศกัมพูชา ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวอยู่นอกเหนือคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

๒. หากพิจารณาข้อความในแถลงการณ์ร่วมข้อ ๒. โดยรอบคอบ ประเทศกัมพูชาไม่ได้สละสิทธิของความเป็นอำนาจอธิปไตยในพื้นที่กันชน (buffer zone) ทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกของตัวปราสาทพระวิหาร เพราะเป็นเพียงข้อตกลงเพื่อเสนอปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนในบัญชีมรดกโลกเท่านั้น

๓. แถลงการณ์ร่วม ข้อ ๓. มีผลเป็นการเพิ่มน้ำหนักในการยอมรับอำนาจอธิปไตยของประเทศกัมพูชา การแสดงเจตนาสละสิทธิในบรรดาข้อโต้แย้งต่างๆ ของประเทศไทย และประเทศไทยก็ต้องยึดถือแผนที่ตามทีระบุในย่อหน้าที่ ๑ แทนตามแถลงการณ์ร่วมอย่างมีอาจปฏิเสธได้อีกต่อไป

๔. แถลงการณ์ร่วม ข้อ ๔. มีผลให้ประเทศไทยยอมรับอำนาจอธิปไตยของประเทศกัมพูชาในพื้นที่ N.๓ ซึ่งเป็นการยอมรับการขยายอาณาเขตของประเทศกัมพูชา นอกเหนือไปจากคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ และมีผลทำให้เป็นการยุติ

การปฏิบัติงานของคณะกรรมการร่วมกำหนดเขตแดน (JBC) ตามพื้นที่ N.๓ ไปโดยปริยาย และเมื่อประเทศกัมพูชาได้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารและพื้นที่รอบตัวปราสาทเป็นมรดกโลกแต่ฝ่ายเดียวแล้ว การบริหารจัดการพื้นที่มรดกโลกย่อมเป็นสิทธิของประเทศกัมพูชาแต่ฝ่ายเดียว

๕. หากพิจารณาแถลงการณ์ร่วมข้อ ๕. โดยรอบคอบแล้ว ข้อตกลงในแถลงการณ์ร่วมจะเป็นข้อตกลงที่คณะกรรมการร่วมกำหนดเขตแดน (JBC) ของทั้งสองประเทศต้องปฏิบัติตาม

๖. แถลงการณ์ร่วม ข้อ. ๖ การแสดงความขอบคุณเป็นมารยาทอันสำคัญที่ต้องแสดงให้ปรากฏอย่างชัดเจน แต่ขณะเดียวกันการระบุชื่อนายโคอิชิโร มัตซุฮาระ ผู้อำนวยการใหญ่องค์การยูเนสโก เป็นการแสดงให้เห็นปรากฏต่อคณะกรรมการมรดกโลกและประชาชนโลกด้วยว่ากระบวนการในการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร ในบัญชีมรดกโลกตามความตกลงของแถลงการณ์ร่วมได้กระทำด้วยน้ำใจแห่งมิตรภาพและความร่วมมือต่อกันที่ต่างจะถือข้อกำหนดตามแถลงการณ์ร่วมเป็นข้อมูลผูกพันของทั้งสองประเทศอย่างมั่นคงต่อหน้าพยาน

การกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองดังกล่าวข้างต้น เป็นการกระทำโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ แต่เป็นการกระทำในลักษณะปกปิด บิดเบือนข้อมูล ข้อเท็จจริงความหมายแห่งถ้อยคำในสาระสำคัญของแถลงการณ์ร่วม ไม่แสดงสถานะของแถลงการณ์ร่วมที่แท้จริงอันจะมีผลต่อกระบวนการขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ทั้งไม่แสดงผลความผูกพัน ความเสียหาย อันจะเกิดแก่ประเทศไทยอย่างชัดเจน โดยมุ่งหวังให้สมเจตนาแห่งตนโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายด้านอาณาเขตดินแดนและอำนาจอธิปไตยของประเทศไทย โดยเจตนาไม่สุจริต จึงถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญ สร้างภาระให้เกิดแก่ประเทศชาติ แก่ผู้ฟ้องคดีทั้งเก้าและปวงชนชาวไทยทุกคน ดังนั้น มติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑ ที่เห็นชอบร่างแถลงการณ์ร่วม โดยมอบหมายให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (นายนพดล ปัทมะ) เป็นผู้ลงนาม จึงไม่ชอบด้วย

กฎหมาย และการใช้อำนาจของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (นายนพดล ปัทมะ) ตามพระราชบัญญัติบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยความเห็นชอบตามมติคณะรัฐมนตรีไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงมีผลให้การลงนามในแถลงการณ์ร่วมไม่ชอบด้วยกฎหมาย

อาศัยเหตุผลตามที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้อย่างชัดแจ้งถึงการร่วมกันกระทำการของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองที่เจตนาใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ กระทำการทางปกครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ยึดถือปฏิบัติตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีผลเสียหายต่ออาณาเขตดินแดนของประเทศไทย กระทบกระเทือนต่อพระราชอำนาจขององค์พระมหากษัตริย์และกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ฟ้องคดีทั้งเก้าและปวงชนชาวไทยทุกคน ทั้งการฟ้องคดีนี้ผู้ฟ้องคดีทั้งเก้ามีเจตนาที่จะปกป้องอาณาเขตดินแดน อำนาจอธิปไตยของประเทศไทย ปกป้อง พระราชอำนาจขององค์พระมหากษัตริย์ เป็นไปเพื่อประโยชน์ของปวงชนชาวไทยทุกคน อีกทั้งเป็นคดีที่ศาลปกครองกลางสามารถออกคำสั่งบังคับได้ตามกฎหมาย จึงฟ้องศาลให้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งดังนี้

๑) เพิกถอนการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (นายนพดล ปัทมะ) ที่เสนอร่างแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เพื่อพิจารณาและมีมติเห็นชอบ

๒) เพิกถอนมติผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑ ที่มีมติเห็นชอบร่างแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวโดยมอบหมายให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (นายนพดล ปัทมะ) เป็นผู้ลงนาม

๓) เพิกถอนการลงนามในแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (นายนพดล ปัทมะ) เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑

๔) มีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (นายนพดล ปัทมะ) ยุติความผูกพันตามแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว ต่อประเทศกัมพูชาและองค์การยูเนสโก

ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษาลงวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๑ สรุปได้ว่า การลงนามในแถลงการณ์ร่วมของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (นายนพดล ปัทมะ) ทำให้ผู้ฟ้องคดีทั้งเก้าและประชาชนอาจสูญเสียดินแดนประเทศไทยโดยไม่อาจแก้ไขกลับคืนสู่สภาพเดิม

อีกทั้งหากศาลปกครองกลางมีคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวก็ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ เนื่องด้วยเป็นการตรวจสอบตามกระบวนการยุติธรรม และไม่กระทบกระเทือนต่ออาณาเขตดินแดนอำนาจอธิปไตยของประเทศกัมพูชา รวมทั้งไม่มีผลเป็นการยุติการขอจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของประเทศกัมพูชา แต่หากปล่อยให้กระบวนการดังกล่าวดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องแล้ว ต่อมาศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ยกเลิกเพิกถอนการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง จะก่อให้เกิดความเสียหายมากขึ้นกว่าปัจจุบัน จนไม่อาจแก้ไขเยียวยาได้ในภายหลัง ผู้ฟ้องคดีทั้งเก้าจึงขอให้ศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวไว้ก่อน จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ดังนี้ (๑) ให้ศาลปกครองกลางมีคำสั่งระงับการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ทั้งการเสนอเรื่องต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และการลงนามในแถลงการณ์ร่วมเป็นอันสิ้นสุดผลเป็นการชั่วคราว (๒) ให้ศาลมีคำสั่งระงับผลมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑ กรณีเห็นชอบแถลงการณ์ร่วม และมอบหมายให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (นายนพดล ปัทมะ) ลงนามในแถลงการณ์ร่วมเป็นอันสิ้นสุดผลเป็นการชั่วคราว (๓) ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองกระทำการใดๆ อันเป็นการแจ้งการยุติความผูกพันตามแถลงการณ์ร่วมต่อประเทศกัมพูชาและองค์การยูเนสโกไว้เป็นการชั่วคราว

ศาลได้ไต่สวนฝ่ายผู้ฟ้องคดีทั้งเก้า นายกฤต ไกรจิตติ นายเชิดชู รักตะบุตร และ นายพิษณุ สุวรรณะชฎ พยาน เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๑ โดยพยานให้ถ้อยคำและเอกสารประกอบดังนี้

นายกฤต ไกรจิตติ พยานให้ถ้อยคำสรุปได้ว่า คำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งตามธรรมนูญของศาลดังกล่าวกำหนดให้วินิจฉัยเฉพาะประเด็นที่คู่กรณีอ้างโต้แย้งกันเท่านั้น ในคดีพิพาทปราสาทพระวิหารระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา ประเทศไทยอ้างแนวเขตแดนอยู่ที่เส้นสันปันน้ำ แต่ประเทศกัมพูชาอ้างแผนที่ที่ประเทศฝรั่งเศสทำขึ้นขณะยึดครองประเทศกัมพูชา ซึ่งแนวเขตแดนไม่ได้เป็นไปตามแนวสันปันน้ำ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศจึงพิพากษาว่าปราสาทพระวิหารอยู่ในอาณาเขตภายใต้อธิปไตยของประเทศกัมพูชา แต่ไม่ได้พิพากษาเกี่ยวกับเส้นเขตแดนทำให้มีพื้นที่

ทับซ้อนกันอยู่ส่วนหนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศขณะนั้น เคยโต้แย้งว่าคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ไม่เป็นไปตามสนธิสัญญาปี ค.ศ. ๑๙๐๔ และปี ค.ศ. ๑๙๐๗ และขัดต่อหลักความยุติธรรม อย่างไรก็ตามการขอทบทวนคำพิพากษาสามารถทำได้แต่ต้องดำเนินการภายใน ๑๐ ปี นับจากวันที่ศาลมีคำพิพากษาซึ่งในปัจจุบันล่วงเลยเวลาดังกล่าวแล้ว

มติคณะรัฐมนตรีมีเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๐๕ ให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลโลกโดยจัดทำป้ายแสดงเขตและทำรั้วลวดหนาม แนวเขตแดนตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ปรากฏตามแผนที่ท้ายเอกสารดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้ว่าปราสาทพระวิหารอยู่ในเขตประเทศกัมพูชา โดยปรากฏตามวารสารของกระทรวงการต่างประเทศฉบับเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๖๒ เอกสารดังกล่าวถือเป็นเอกสารที่เป็นทางการและเผยแพร่ไปทั่วโลก ประเทศไทยได้จัดทำป้ายแสดงเขตและรั้วลวดหนามตามแนวเขตตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวแต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งมีแนวเขตมากกว่าตัวปราสาทพระวิหาร โดยทิศตะวันตกจะอยู่ห่างจากแกนปราสาทพระวิหารประมาณ ๑๐๐ เมตร ส่วนทิศเหนือจะเป็นเส้นเนียงจากทิศเหนือไปทางทิศตะวันออกโดยครอบคลุมถึงชองบันไดหักโดยอยู่เหนือชองบันไดหักประมาณ ๒๐ เมตร ส่วนพื้นที่ด้านทิศตะวันออกได้ชองบันไดหัก ซึ่งเป็นพื้นที่สามเหลี่ยมนั้นไม่ได้กั้นเป็นเขตแดน

ในการลงนามในแถลงการณ์ร่วมพร้อมแผนที่แนบท้ายของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้มีมติเห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑ ตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ ซึ่งกรมแผนที่ทหารได้ตรวจสอบแล้วว่าไม่มีการล้ำเข้ามาในเขตแดนไทย หลังจากนั้นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีการประชุมเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๑ มีมติให้กระทรวงการต่างประเทศแก้ไขถ้อยคำในเอกสารต่างๆ จากคำว่า “แผนที่” เป็น “แผนผัง” ส่วนรูปลักษณะและขอบเขตต่างๆ ยังคงเดิม เหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำดังกล่าวเพื่อให้ตรงกับความเป็นจริง และผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองไม่ได้แจ้งการแก้ไขเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไปยังประเทศกัมพูชา เนื่องจากเป็นการแก้ไขถ้อยคำให้ถูกต้องเท่านั้น ทั้งนี้ เมื่อประเทศไทยลงนามในแถลงการณ์ร่วมแล้ว เป็นเรื่องที่ประเทศกัมพูชาจะต้องไปยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการมรดกโลกโดยประเทศไทยไม่ต้องดำเนินการใดๆ

เหตุที่การขึ้นทะเบียนมรดกโลกของประเทศกัมพูชาต้องให้ประเทศไทยรับรองเนื่องจากอนุสัญญาองค์การการศึกษาและวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก ข้อ ๑๑ วรรคสาม กำหนดว่า การขึ้นทะเบียนมรดกโลกจะต้องได้รับความยินยอมจากรัฐที่เกี่ยวข้อง เมื่อประเทศกัมพูชานำพื้นที่ที่ประเทศไทยอ้างสิทธิอยู่ในครั้งแรกไปขึ้นทะเบียนมรดกโลก ประเทศไทยได้คัดค้านจนในที่สุดประเทศกัมพูชายอมตัดพื้นที่ทับซ้อนออก และเมื่อตัดพื้นที่ทับซ้อนออกแล้ว ประเทศกัมพูชาสามารถยื่นขอจดทะเบียนเป็นมรดกโลกได้เองโดยไม่ต้องให้ประเทศไทยให้ความยินยอม และไม่จำเป็นต้องใช้แถลงการณ์ร่วมที่จัดทำขึ้น การที่ประเทศไทยลงนามในแถลงการณ์ร่วมมีผลเท่ากับการให้การสนับสนุนในฐานะประเทศสมาชิกประเทศหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น การที่คณะกรรมการมรดกโลกจะยินยอมขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารหรือไม่ จึงไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับใดๆ กับประเทศไทย

หากศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวตามคำขอของผู้ฟ้องคดีทั้งเก้า จะมีผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตยของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยได้เจรจากับประเทศกัมพูชาไว้แล้ว หากไม่มีการลงนามหรือใช้แถลงการณ์ร่วมที่ลงนามไว้แล้ว จะทำให้ประเทศกัมพูชายื่นขอขึ้นทะเบียนมรดกโลกโดยใช้แผนที่ฉบับเดิมซึ่งรวมถึงพื้นที่ทับซ้อนด้วย หากไม่มีการเจรจาและคัดค้านการขึ้นทะเบียนมรดกโลกของประเทศกัมพูชา คณะกรรมการมรดกโลกอาจยอมรับให้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารซึ่งครอบคลุมพื้นที่ทับซ้อนซึ่งจะทำให้ประเทศไทยเสียอำนาจอธิปไตยและกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา

นายเชิดชู รักตะบุตร พยาน ให้ถ้อยคำสรุปได้ว่า ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิพากษาให้ปราสาทพระวิหารอยู่ในดินแดนภายใต้อธิปไตยของประเทศกัมพูชา ซึ่งมีความหมายถึงดินแดนและตัวปราสาทพระวิหาร แต่คำพิพากษาดังกล่าวไม่ได้ระบุถึงเส้นเขตแดนส่วนที่เป็นพื้นที่ของประเทศกัมพูชา ทำให้เป็นปัญหาของเขตแดนบริเวณดังกล่าว หลังจากนั้นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ในขณะที่นั้นได้มีมติให้จัดทำป้ายแสดงเขตและทำรั้วลวดหนาม โดยเลือกวิธีที่กำหนดขอบเขตของปราสาทพระวิหารตั้งแต่ช่องบันไดหัก โดยแนวเขตอยู่เหนือช่องบันไดหัก ๒๐ เมตร พื้นที่ซึ่งเป็นรูปสามเหลี่ยมใต้ช่องบันไดหักมีสระน้ำ อยู่ใกล้กับตัวปราสาท นอกจากนั้น เป็นป่าสลักกับลานหิน สูงชัน ตามหลักฐานราชการ

ระบุว่ามีการปักป้ายตามแนวเขตแดนไว้ ๕ ป้าย และสั่งการให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นทำรั้วลวดหนาม ซึ่งในปัจจุบันไม่มีซากรั้วเหลืออยู่ พื้นที่ทางด้านทิศใต้ของปราสาทพระวิหาร ระหว่างตัวปราสาทพระวิหารกับเส้นสันปันน้ำจะอยู่ห่างกันประมาณไม่เกิน ๑๐๐ เมตร ซึ่งมีลักษณะเป็นหน้าผาสูงชัน ส่วนบันไดขึ้นปราสาทพระวิหารทั้งหมดอยู่ในเขตประเทศกัมพูชา เพียงแต่ถนนที่เข้าสู่ปราสาทพระวิหารอยู่ในประเทศไทย

การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของประเทศไทยได้ดำเนินการมาเป็นเวลาประมาณ ๒ ปี แล้ว หากประเทศไทยไม่มีการลงนามแถลงการณ์ร่วมแล้ว จะทำให้ประเทศกัมพูชากลับไปใช้แผนที่ฉบับเดิม ซึ่งรวมถึงพื้นที่ทับซ้อนในการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารและคณะกรรมการมรดกโลกอาจขึ้นทะเบียนมรดกโลกไปตามแผนที่ของประเทศกัมพูชา และในปีที่ประเทศไทยไม่ได้มีตัวแทนในคณะกรรมการมรดกโลก ซึ่งหากเกิดกรณีดังกล่าว ประเทศไทยก็อาจจะต้องเผชิญหน้ากับประเทศกัมพูชาในพื้นที่ทับซ้อน ในการเจรจาระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชาเพื่อจัดทำแถลงการณ์ร่วม ณ กรุงปารีส แต่มีข้อตกลงให้มีการลงนามเมื่อประเทศกัมพูชาส่งแผนที่ให้ประเทศไทยก่อน จึงไม่ได้ลงนามกันต่อหน้าทั้งสามฝ่าย แถลงการณ์ร่วมไม่ใช่สนธิสัญญาแต่เป็นเพียงเอกสารทางการทูตอย่างหนึ่ง ซึ่งเอกสารดังกล่าวนั้นไม่จำเป็นต้องนำเข้าสู่การพิจารณาของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ส่วนกรณีแถลงการณ์ร่วมที่ผ่านการพิจารณาของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงนำเข้าสู่เสนอผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ พิจารณา ซึ่งในความเป็นจริงแล้วไม่จำเป็นต้องนำเข้าสู่การพิจารณาของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ก็ได้ และการทำแถลงการณ์ร่วมไม่ได้ทำให้ประเทศไทยเสียประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น

แผนที่ท้ายแถลงการณ์ร่วมจัดทำโดยประเทศกัมพูชาแต่ฝ่ายเดียวโดยกำหนดพื้นที่ N. ๑ เป็นเขตปราสาทพระวิหาร มีเนื้อที่น้อยกว่าแผนที่ที่จัดทำตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๕ บริเวณพื้นที่ N. ๒ เป็นพื้นที่ในเขตอนุรักษ์ซึ่งอยู่ในประเทศกัมพูชา พื้นที่ N. ๓ เป็นพื้นที่ทับซ้อนที่อยู่ระหว่างการตกลงเรื่องเขตแดน และไม่มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่ชัดเจน การทำความเข้าใจเรื่องเขตแดนระหว่างประเทศเป็นไปตามบันทึกความเข้าใจระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งมีเขตแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชายาวประมาณ ๗๘๘ กิโลเมตร การบริหารจัดการในพื้นที่ N. ๓

เป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาที่จะเกิดขึ้นระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา และในพื้นที่ดังกล่าวมีประชาชนกัมพูชาสร้างวัดและอยู่อาศัย ซึ่งเดิมไม่มีปัญหาใดต่อกัน แต่เริ่มมีข้อพิพาทกัน เมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งตามคดีนี้

ปัจจุบันมีคณะกรรมการร่วมชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งมีหน้าที่พิจารณาเขตแดนที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ซึ่งจะรวมถึงพื้นที่บริเวณ N. ๓ ด้วย คณะกรรมการดังกล่าวจัดตั้งขึ้นตามบันทึกความเข้าใจระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งมีมติคณะรัฐมนตรีรองรับโดยดำเนินการภายใต้สนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส ปี ค.ศ. ๑๙๐๔ และปี ค.ศ. ๑๙๐๗

นายพิษณุ สุวรรณชฎ พยาน ให้ถ้อยคำสรุปได้ว่า การจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จนถึงปัจจุบัน กระทรวงการต่างประเทศได้ดำเนินการติดตามการขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของประเทศกัมพูชาและทราบว่ามีการทำแผนที่โดยมีการกำหนดเส้นเขตแดนล้ำเข้ามาในประเทศไทย ประเทศไทยจึงได้คัดค้านในการประชุมครั้งที่ ๓๑ ที่นครไครสต์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นผลให้ประเทศกัมพูชาชะลอการขึ้นทะเบียนพระวิหารเป็นมรดกโลก คณะกรรมการมรดกโลกมีมติให้ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาไปทำความเข้าใจกันในปัญหาเขตแดนและข้อขัดแย้งต่างๆ เพื่อให้ประเทศกัมพูชาสามารถจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกได้ในการประชุมครั้งที่ ๓๒ ที่นครควิเบก ประเทศแคนาดา ภายหลังจากการประชุมสมัยที่ ๓๑ ประเทศไทยได้พยายามให้ความร่วมมือกับประเทศกัมพูชาตามมติที่ประชุม แต่ไม่บรรลุผลเนื่องไม่ได้รับความร่วมมือจากประเทศกัมพูชา ประเทศไทยก็ได้ใช้วิธีการทูตผ่านทางองค์การยูเนสโก คณะกรรมการมรดกโลกและประเทศสมาชิกที่มีอิทธิพลเป็นผลให้ประเทศกัมพูชายอมผ่อนปรนทำที่โดยขอขึ้นทะเบียนเฉพาะบริเวณปราสาทพระวิหาร ซึ่งไม่รวมพื้นที่ทับซ้อน

การตัดสินใจของคณะกรรมการมรดกโลกจะขึ้นอยู่กับสมาชิก ๒๑ ประเทศ ซึ่งในการพิจารณาจะมีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกัน บางประเทศให้ความสำคัญด้านโบราณคดี บางประเทศจะมีเหตุผลทางการเมือง ด้วยเหตุนี้การพิจารณาของคณะกรรมการมรดกโลกอาจมีเหตุผลทางการเมืองประกอบ การที่ประเทศกัมพูชาไม่

ยินยอมจดทะเบียนมรดกโลกร่วมกับประเทศไทยเป็นเหตุผลทางการเมืองของประเทศไทย
กัมพูชา

การขึ้นทะเบียนมรดกโลกจะทำให้ประเทศไทยได้ประโยชน์ในด้าน
ภาพลักษณ์ว่ามีวัฒนธรรมสูง มีอารยธรรม มีความเอื้อเพื่อเปิดกว้างรับความร่วมมือจาก
นานาชาติและเปิดกว้างในการพัฒนามรดกโลก ได้รับผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจใน
ด้านความช่วยเหลือจากนานาชาติ สำหรับปราสาทพระวิหาร จากการประเมินของนัก
โบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับมรดกโลกประมาณได้ว่า ปราสาทพระวิหารจะได้รับงบประมาณใน
การบูรณปฏิสังขรณ์ ประมาณ ๑,๔๐๐ ล้านบาท ในระยะเวลา ๑๐ ปี โดยเป็นการประเมิน
ของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการบูรณปฏิสังขรณ์มรดกโลก ส่วนประเทศไทยจะได้
ประโยชน์ด้วยเพราะทางขึ้นปราสาทพระวิหารอยู่ในเขตแดนประเทศไทย และประเทศไทย
อยู่ระหว่างดำเนินการขอขึ้นทะเบียนมรดกโลกในโบราณสถานที่อยู่ใกล้เคียงกับปราสาท
พระวิหาร เช่น แหล่งตัดหิน สระตราว ซึ่งเป็นสระน้ำศักดิ์สิทธิ์ของปราสาทพระวิหาร ทำนบ
โบราณ ซึ่งเป็นส่วนเชื่อมต่อระหว่างชุมชนกับปราสาทพระวิหาร สถูปคู่ ซึ่งกำลังตรวจสอบ
ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับปราสาทพระวิหารอย่างไร และภาพสลักนูนต่ำที่ผามออีแดง
แต่ประเทศไทยจะไม่เสียประโยชน์ใดๆ เว้นแต่อาจจะเสียความเป็นอิสระในการดำเนินการ
พัฒนาโบราณสถานและพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง โดยต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ของ
ศูนย์มรดกโลก

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า กระทรวงการต่างประเทศ เป็นหน่วยงานของรัฐ
มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการต่างประเทศ ตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุง
กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดและมีอำนาจ
บริหารราชการในกระทรวงการต่างประเทศ ตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ
บริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เป็นคณะรัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่
บริหารราชการแผ่นดินตามบทบัญญัติของกฎหมาย ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจึงเป็นเจ้าหน้าที่
ของรัฐ ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง
พ.ศ. ๒๕๕๒ เมื่อผู้ฟ้องคดีทั้งเก้าอ้างว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นำเสนอร่างแถลงการณ์ร่วม
ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ กรณีการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของประเทศไทย

กัมพูชาพร้อมแผนที่แนบท้าย โดยไม่สุจริต ใช้อำนาจหน้าที่และกระทำนอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ บิดเบือนข้อเท็จจริง ไม่แสดงสถานะของแถลงการณ์ร่วม ทั้งไม่แสดงผลความผูกพันที่อาจเกิดแก่ประเทศชาติ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ประชุมพิจารณาโดยไม่ตรวจสอบข้อมูลอย่างรอบคอบ ใช้ดุลพินิจไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติและปวงชนชาวไทย เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑ เห็นชอบแถลงการณ์ร่วมและให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (นายนพดล ปัทมะ) เป็นผู้ลงนามในแถลงการณ์ร่วม ซึ่งเป็นการให้ความเห็นชอบในการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วย กรณีจึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งศาลเห็นสมควรมีคำสั่งรับคดีนี้ไว้พิจารณาแล้ว

คดีจึงมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาต่อไปอีกว่า ศาลสมควรมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษาหรือไม่

ในการพิจารณาคำขอให้ศาลกำหนดมาตรการเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวของผู้ฟ้องคดีทั้งเก้าในกรณีนี้ต้องใช้หลักเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ และข้อ ๗๗ ของระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดไว้ว่า ให้นำความในลักษณะ ๑ ของภาค ๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคความแพ่ง มาใช้บังคับกับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคำขอ เงื่อนไขในการออกคำสั่งของศาลและผลของคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองอย่างใด ๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อน การพิพากษา หรือวิธีการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอในระหว่างการพิจารณาหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษาโดยอนุโลมเท่าที่สภาพของเรื่องจะเปิดช่องให้กระทำได้และโดยไม่ขัดต่อระเบียบนี้ และหลักกฎหมายทั่วไปว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง เมื่อศาลได้พิจารณาบทบัญญัติในลักษณะ ๑ ของภาค ๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคความแพ่งแล้ว เห็นว่า บทบัญญัติที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาคำขอบรรเทาทุกข์ชั่วคราวของ

ผู้ฟ้องคดีในกรณีนี้โดยไม่ขัดต่อระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ และหลักกฎหมายทั่วไปว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๕๔ วรรคหนึ่ง (๒) ที่บัญญัติให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำซ้ำหรือกระทำต่อไป ซึ่งการละเมิดหรือผิดสัญญาหรือการกระทำที่ถูกฟ้องร้อง หรือมีคำสั่งอื่นใดในอันที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายที่โจทก์อาจได้รับต่อไปเนื่องจากการกระทำของจำเลย.. และมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติไว้ว่า ในกรณีนุญาตตามที่ขอตามคำขอที่ยื่นไว้ ตามมาตรา ๒๕๔ ต้องเป็นที่พอใจของศาลว่า คำฟ้องมีมูลและมีเหตุเพียงพอที่จะนำวิธีการคุ้มครองตามที่ขอมานั้น.. (๒) (ข) โจทก์จะได้รับความเดือดร้อนเสียหายต่อไปเนื่องจากการกระทำของจำเลย

ศาลได้ตรวจพิจารณาคำขอเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษาลงวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๑ และเอกสารอื่นๆ ในสำนวนคดีแล้ว เห็นว่า เมื่อพิจารณาคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตีปราสาทพระวิหารที่พยานของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ส่งต่อศาล โดยคณะผู้พิพากษาแก้ต่อตาม ลงความเห็นตีปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในอาณาเขตภายใต้อธิปไตยของประเทศกัมพูชา โดยเหตุนี้ จึงพิพากษาว่าประเทศไทยมีพันธะที่จะต้องถอนกำลังทหารและตำรวจ ผู้เฝ้ารักษาหรือผู้ดูแลซึ่งประเทศไทยตั้งประจำอยู่ที่ปราสาทพระวิหารหรือในบริเวณใกล้เคียงบนอาณาเขตของประเทศกัมพูชา จะเห็นได้ว่าคำพิพากษาดังกล่าวไม่ได้ระบุเขตแดนระหว่างปราสาทพระวิหารกับเขตแดนไทยอย่างชัดเจน แม้ว่าคณะรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๐๕ กำหนดบริเวณปราสาทพระวิหารเป็นรูปพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้าครอบปราสาทพระวิหารมีแนวเขตจากปีกขวาของตัวปราสาทพระวิหารตั้งแต่ช่องบันไดหัก (ช่องบันไดหักอยู่ภายในบริเวณปราสาทพระวิหาร) แล้วลากเส้นตรงผ่านขีดบันไดนาคตรงไปจนถึงตัวปราสาท แล้วลากเส้นตรงขนานกับตัวปราสาทพระวิหาร ไปสุดที่หน้าผาชั้นล่างหลังปราสาทพระวิหาร จะเป็นเนื้อที่ปราสาทพระวิหารประมาณ เศษหนึ่งส่วนสี่ตารางกิโลเมตร ตามแผนที่ที่พยานของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ส่งต่อศาล ก็ตาม แต่ก็เป็นการกำหนดบริเวณปราสาทพระวิหารโดยประเทศไทยฝ่ายเดียว ประกอบกับ นายกฤต ไกรจิตติ พยานให้ข้อเท็จจริงยืนยันว่าประเทศไทยได้จัดทำป้ายแสดงเขตและรั้วลวดหนามตามมติคณะรัฐมนตรีในขณะนั้นแต่

เพียงฝ่ายเดียว และนายเชิดชู วัฑฒนบุตร พยาน ได้ให้ถ้อยคำว่า การปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา มีคณะกรรมการร่วมชายแดนไทย-กัมพูชาที่จัดตั้งขึ้นตามบันทึกความเข้าใจระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยดำเนินการภายใต้สนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส ปี ค.ศ. ๑๙๐๔ และปี ค.ศ. ๑๙๐๗ รวมความยาว พื้นที่ชายแดนประเทศไทยที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ๗๘๘ กิโลเมตรที่ยังเจรจาปักปันเขตแดนยังไม่สำเร็จ ซึ่งรวมทั้งเขตแดนในบริเวณปราสาทพระวิหารด้วย จึงเชื่อว่ายังไม่มีกรปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชาในบริเวณเขตแดนปราสาทพระวิหารโดยคณะกรรมการร่วมชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประเทศทั้งสองแต่ประการใด อีกทั้งเมื่อพิจารณาแสดงการร่วมในข้อ ๑ ที่ระบุว่า "ราชอาณาจักรไทยสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารในบัญชีมรดกโลก ซึ่งเสนอโดยรัฐบาลกัมพูชาตามที่จะได้มีขึ้นในการประชุมสมัยที่ ๓๒ ของคณะกรรมการมรดกโลก (ที่นครควีนเบก ประเทศแคนาดา ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๐๘) เขตรอบพื้นที่ของปราสาทพระวิหารปรากฏตามที่ระบุไว้ ณ บริเวณ N. ๑ ." ซึ่งปรากฏว่าในแผนที่แนบท้ายแสดงการร่วมที่ประเทศกัมพูชาเป็นผู้จัดทำขึ้นมีการกำหนดเขตรอบพื้นที่ปราสาทพระวิหารอย่างชัดเจน โดยระบุในแผนที่ว่าเป็นพื้นที่ N. ๑ แม้พื้นที่ดังกล่าวจะมีบริเวณจำนวนน้อยกว่าบริเวณปราสาทพระวิหารตามมติคณะรัฐมนตรีในขณะนั้น เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๐๕ ก็ตาม อาจถือได้ว่าประเทศไทยได้ยอมรับเขตแดนรอบพื้นที่ของปราสาทพระวิหารปรากฏตามที่ระบุไว้ ณ บริเวณ N. ๑ โดยปริยาย นอกจากนี้แสดงการร่วมในข้อ ๔ ที่ระบุว่า "...เครื่องหมาย N. ๓ ไว้ในแผนที่ที่กล่าวถึงในย่อหน้าที่ ๑ ข้างต้นให้มีการจัดเตรียมแผนการจัดการพื้นที่ดังกล่าว โดยวิธีการประสานกันระหว่างรัฐบาลกัมพูชาและรัฐบาลไทยอย่างสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ ด้านการอนุรักษ์ เพื่อที่จะดำรงไว้ซึ่งคุณค่าที่โดดเด่นเป็นสากลของทรัพย์สินนี้ แผนการจัดการดังกล่าวจะถูกรวมเข้าไว้ในแผนจัดการสุดท้ายสำหรับปราสาทและพื้นที่รอบๆ ปราสาทนั้น..." ข้อตกลงในลักษณะดังกล่าวอาจมีผลผูกพันประเทศไทยและอาจทำลายน้ำหนักในการอ้างถึงเขตแดนที่ประเทศไทยยึดถือสันนิษฐานเป็นเส้นแบ่งเขตแดนมาโดยตลอด ดังนั้น คดีจึงมีมูลรับฟังได้ตามคำฟ้อง และการกระทำดังกล่าว อาจทำให้เกิด ความเสียหายต่อประเทศชาติและ

ประชาชนซึ่งรวมถึงผู้ฟ้องคดีทั้งเก้าได้รับความเสียหายต่อไป อันเป็นความเสียหายที่ยากแก่การเยียวยาแก้ไขในภายหลัง อีกทั้งหากศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษาแล้ว ก็ไม่มีผลกระทบต่อการบริหารงานของรัฐ และยังเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยที่ยังคงสงวนสิทธิโต้แย้งคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ในคดีประสาทพระวิหารไว้เช่นเดิม จึงมีเหตุเพียงพอที่ศาลจะกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษาได้

จึงมีคำสั่งห้ามมิให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองดำเนินการใด ๆ ที่เป็นการอ้างหรือใช้ประโยชน์จากมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑ ที่เห็นชอบแถลงการณ์ร่วมรัฐบาลไทยและรัฐบาลกัมพูชา และการดำเนินการตามมติดังกล่าว จนกว่าคดีจะถึงที่สุดหรือศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

นายชาวิวัฒน์ ศรีแก้ว

ตุลาการเจ้าของสำนวน

ตุลาการศาลปกครองกลาง

นายประวิตร บุญเทียม

ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองกลาง

นายณัฐ รัฐอมฤต

ตุลาการศาลปกครองกลาง

ภาคผนวก ท

**บทวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ต่อคำสั่งศาลปกครองกลาง กำหนดวิธีการคุ้มครอง เพื่อบรรเทาทุกข์
ชั่วคราวฯ ในคดีแสดงการณร่วมไทย-กัมพูชา**

บทวิเคราะห์ทางวิชานิติศาสตร์ ต่อคำสั่งศาลปกครองกลางกำหนดวิธีการคุ้มครองเพื่อ บรรเทาทุกข์ชั่วคราว ฯ ในคดีแฉงการณ้ร่วมไทย-กัมพูชา

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณ โณ

ราชบัณฑิต

ศาสตราจารย์พิเศษ คณบดีศาสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

ความนำ

เมื่อวันศุกร์ที่ 27 มิถุนายนที่ผ่านมา ศาลปกครองกลางได้ออกคำสั่ง กำหนดวิธีการคุ้มครอง เพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนพิพากษาในคดีที่ คุณสุริยะใส กตะศิลาและคณะ เป็นผู้ฟ้อง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและคณะรัฐมนตรีเพื่อขอให้ศาลเพิกถอนมติคณะรัฐมนตรี ที่เห็นชอบและลงนาม(ในแฉงการณ้ร่วมไทย-กัมพูชา) เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร พร้อมทั้งขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว เพื่อให้แฉงการณ้ร่วมสิ้นสุดผลชั่วคราว รวมทั้งให้มติ คณะรัฐมนตรีดังกล่าวสิ้นสุดผลชั่วคราว และให้ผู้ถูกฟ้องแจ้งการยุติความผูกพันตามแฉงการณ้ร่วม ต่อองค์การยูเนสโกไว้ชั่วคราว

ศาลได้นัดไต่สวนคู่กรณีแล้ววินิจฉัยว่า "จึงมีคำสั่งห้าม มิให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองดำเนินการ ใดๆ ที่เป็นการอ้างหรือใช้ประโยชน์จากมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 (มติคณะรัฐมนตรี) เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2551 ที่เห็นชอบแฉงการณ้ร่วมรัฐบาลไทยและรัฐบาลกัมพูชาและการดำเนินการตามมติ ดังกล่าว จนกว่าคดีจะถึงที่สุดหรือศาลมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น"

1. ปฏิกริยาและผลของคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว

เมื่อข่าวคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวเผยแพร่ออกไป ฝ่ายผู้ฟ้องคดีย่อมต้องตั้งใจเป็นธรรมดา เหมือนๆกับคนที่ไม่เห็นด้วยกับแฉงการณ้ร่วม ฝ่ายรัฐบาลเองก็คงเดือดเนื้อร้อนใจตามควร แต่ สำหรับผู้เขียนแล้ว มีความรู้สึกระคนกันระหว่างความแปลกใจและความไม่แน่ใจ !

ที่ว่า "แปลกใจ" ก็เพราะเมื่อปีที่แล้วนี้เอง ที่ศาลปกครองกลางมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องและคำ ขอกคุ้มครองชั่วคราว ในคดีที่มูลนิธิข้าวขวัญและคณะ ฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนความตกลงหุ้นส่วน เศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) โดยศาลปกครองกลางอ้างว่า คำฟ้องของผู้ฟ้องคดีทั้งห้า มี วัตถุประสงค์ให้ศาลเพิกถอนกระบวนการเข้าทำความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งเป็น

การใช้อำนาจอธิปไตยในทางกิจการระหว่างประเทศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 (คณะรัฐมนตรี) ในฐานะฝ่ายบริหาร อันมิใช่เป็นการใช้อำนาจทางปกครองที่จะอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งของศาลปกครองตาม มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 .....ศาลจึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา.....

ต่อมามีการอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุด ซึ่งมีคำพิพากษาขึ้นตามศาลปกครองกลาง โดยศาลปกครองสูงสุดได้ชี้ให้เห็นข้อแตกต่างระหว่าง "การใช้อำนาจทางปกครอง" ซึ่งเป็นการใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีผลใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใด อันอยู่ในอำนาจพิจารณาคดีของศาลปกครอง ว่าแตกต่างจาก "การใช้อำนาจบริหารของรัฐตามรัฐธรรมนูญ"

กระทำการใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำในความสัมพันธ์กับรัฐสภา หรือการกระทำในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการกระทำในฐานะที่เป็น "องค์กรตามรัฐธรรมนูญ" อันมิได้อยู่ในอำนาจศาลปกครอง แล้วศาลปกครองสูงสุดก็สรุปว่า "ที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำไม่รับคำฟ้องคดีนี้ไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความนั้น ชอบแล้ว ศาลปกครองสูงสุดเห็นฟ้องด้วย" (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 178/2550 ลงวันที่ 30 มีนาคม 2550)

ที่ว่า "ไม่แน่ใจ" ก็เพราะผู้เขียน เรียนกฎหมายมหาชนมาและสอนกฎหมายมหาชนอยู่จนทุกวันนี้ ก็สอนอย่างศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองกลางตัดสินไว้เมื่อปี 2550 นั่นเองว่า "การกระทำของรัฐบาล" (act of government) ในความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับรัฐสภาที่ดี ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับรัฐอื่นหรือองค์การระหว่างประเทศที่ดี ศาลไม่อาจควบคุมได้

เมื่อศาลปกครองกลางกลับแนวคำพิพากษาของตนเอง และของศาลปกครองสูงสุดที่ตัดสินเมื่อปีที่แล้ว โดยออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวในคดีแถลงการณ์ร่วมนี้ จึงทำให้ผู้เขียนไม่แน่ใจว่า ศาลปกครองไทยจะมีบรรทัดฐานในเรื่องนี้อย่างไรแน่ ซึ่งท้ายที่สุดคงต้องรอคำสั่งศาลปกครองสูงสุดว่า จะยึดบรรทัดฐานเดิมหรือจะเปลี่ยนบรรทัดฐาน ซึ่งศาลกระทำได้เพราะในระบบกฎหมายไทยไม่ได้ยึด doctrine of precedent อย่างศาลอังกฤษหรือศาลอเมริกา

แต่ผลของคำสั่งศาลปกครองดังกล่าวก่อให้เกิดผล ดังนี้

1) กระทรวงการต่างประเทศยกเลิกการสัมมนาที่จะจัดขึ้นเพื่อชี้แจงเรื่องนี้ รวมทั้งยกเลิกสมุดปกขาวที่จะชี้แจงข้อเท็จจริงทั้งหมด อธิบดีกรมสนธิสัญญาที่รับว่าจะไปอภิปรายเรื่อง "การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร : ปัญหากฎหมายและอธิปไตยของชาติ" เมื่อวันจันทร์ที่ผ่านมา ซึ่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรและสถาบันพระปกเกล้าจัดขึ้น ยกเลิกการมาร่วมอภิปราย

2) ถ้าไม่มีการอุทธรณ์ หรืออุทธรณ์ แต่ศาลปกครองสูงสุดยังไม่มีคำสั่งหรือยื่นตามศาลชั้นต้น คงจะไม่มีผู้แทนรัฐบาลไทยไปร่วมประชุมคณะกรรมการมรดกโลกที่คิวเบกระหว่างวันที่ 2-10 กรกฎาคมนี้ ก็มพูชาก็คงจะนำเสนอการขึ้นทะเบียนมรดกโลกไปแต่ผู้เดียว

3) ไม่แน่ว่า ระหว่างรอคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ความน่าเชื่อถือของรัฐบาลไทยในการเจรจาต่อรองกับรัฐต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศที่กำลังดำเนินการอยู่ก็ดี หรือจะดำเนินการก็ดี จะเหลือเพียงใด? เพราะมีความ "ไม่แน่นอน" ในสถานะของข้อตกลงที่กำลังทำหรือจะทำว่าจะถูกเพิกถอนหรือไม่

เมื่อพิเคราะห์เหตุและผลด้วยความระมัดระวังและด้วยความกังวลแล้ว ผู้เขียนตัดสินใจเขียนบทความวิชาการนี้ขึ้น เพื่อวิเคราะห์คำสั่งศาลปกครองดังกล่าว ทั้งนี้แม้ว่าจะเคารพต่อคำสั่งและความเห็นของศาลก็ตาม

2. หลักกฎหมายมหาชนเรื่อง "การกระทำของรัฐบาล" (act of government)

ในกฎหมายมหาชนถือว่า คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีมี 2ฐานะ หรือพูดภาษาชาวบ้านคือมีหมวด 2 ใบ

ในฐานะแรก คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี เป็น "ฝ่ายบริหาร" ซึ่งใช้อำนาจบริหารตามรัฐธรรมนูญ อยู่ได้ด้วยความไว้วางใจของสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้แทนปวงชน และมีอำนาจยุบสภาโดยถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ได้ การควบคุมตรวจสอบการกระทำในฐานะนี้จึงเป็น "การควบคุมทางการเมือง" (political accountability) ตามหลักประชาธิปไตย และอยู่ในบังคับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่กฎหมายปกครอง

ในฐานะที่สอง คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี เป็นหัวหน้า "ฝ่ายปกครอง" ซึ่งมีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน เหมือนๆ กับที่ปลัดกระทรวง อธิบดี ข้าราชการทั้งหลายต้องดำเนินการ จะต่างกันก็ตรงที่ข้าราชการประจำเป็น "ผู้ใต้บังคับบัญชา" (หรือลูกน้อง) คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี เป็น "ผู้บังคับบัญชา" (หรือหัวหน้าของฝ่ายปกครอง อันเป็นเรื่องกฎหมายปกครอง การควบคุมตรวจสอบการกระทำในฐานะหัวหน้าของฝ่ายปกครองนี้จึงเป็น "การควบคุมโดยกฎหมาย" (control of legality) ตามหลักนิติธรรม

ดังนั้น ตามหลักกฎหมายมหาชนถือว่า ถ้าคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญในความสัมพันธ์กับสภา เช่น เสนอหรือไม่เสนอกฎหมาย เปิดหรือปิดสมัยประชุม ลงมติไม่ไว้วางใจ ยุบสภา ฯลฯ ก็ดี หรือใช้อำนาจในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ประกาศสงคราม ลงนามในสนธิสัญญา ให้สัตยาบันสนธิสัญญา ดำเนินการเจรจากับต่างประเทศ ศาลไม่ว่าศาลใดก็จะไม่เข้าไปควบคุม เพราะมีการควบคุมทาง

การเมืองตามหลักการประชาธิปไตย และความรับผิดชอบต่อสภาและต่อประชาชนอยู่แล้วตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่ใช่เรื่องที่ศาลปกครองจะไปใช้กฎหมายปกครองมาควบคุม

ศาลปกครองสูงสุดฝรั่งเศส ถือหลักไม่ควบคุมการกระทำของรัฐบาลมากกว่า 100 ปี มีคำพิพากษาว่า 100 คำพิพากษา เช่น ในคดี Tallagrand (CE 29 Nov. 1968) ศาลตัดสินว่าการเสนอหรือไม่เสนอกฎหมาย หรือการถอนร่างกฎหมาย เป็นการกระทำของรัฐบาล มาฟ้องศาลไม่ได้ ในคดี Desreumreux (CE 3 Nov. 1933) ศาลตัดสินว่า การประกาศกฎหมาย มาฟ้องศาลไม่ได้ ในอีกคดี ศาลตัดสินว่าการขอหรือไม่ขอประชามติ ฟ้องศาลไม่ได้ (CE 29 April 1970 Comite des Chomeurs de la Mame)

ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ศาลปกครองสูงสุดตัดสินว่า คดีที่เกิดจากการเจรจาสนธิสัญญาระหว่างประเทศ เป็นการกระทำของรัฐบาลฟ้องศาลไม่ได้ (CE 13 July 1979 Coparex) ฟ้องศาลไม่ให้รัฐบาลให้สัตยาบันสนธิสัญญาไม่ได้ (CE 5 Feb. 1926 Dame Caraco) การที่รัฐบาลฝรั่งเศสสั่งให้ส่งสัญญาณกวนสถานีวิทยุอันดอร์ราร์รัฐเล็กๆ ในพรอมแดนฝรั่งเศส สเปน เป็นการกระทำของรัฐบาล ศาลไม่รับฟ้อง (TC 2 Feb. 1950 Soc. Radio de Bollardiere)

แต่ถ้าจะยกคำพิพากษาศาลปกครองต้นแบบของโลก ก็คงจะยกได้อีกหลายหน้า แต่เหลือวไปคูในอังกฤษหรืออเมริกาก็ถือหลักนี้

คดีแรกในอังกฤษคือ คดีดู๊กออฟยอร์กฟ้องศาลเพราะเป็นปัญหาการเมือง (political question) (คดี The Duke of York's Claim to the Crown, 5 Rotuli Par 375 (ปี 1460) ต่อมาทฤษฎีนี้พัฒนามาเป็น "การกระทำของรัฐ" (act of state) เช่นในคดีที่กองทัพเรืออังกฤษทำลายอาคารชาวสเปนซึ่งเป็นผู้ค้าทาส ศาลไม่รับฟ้องเพราะเป็นการกระทำของรัฐ (act of state) (คดี Buron V. Denman (1848) 2 Ex. (67) ศาลอังกฤษไม่รับฟ้องคดีที่อ้างว่า ผู้ฟ้องควรมีสหิทธิในเอกสิทธิ์ทางการทูต (immunity) เพราะเป็น "การกระทำของรัฐ" (Agbor V. Metropolitan Police Commissioner (1969)) W.L.R. 703 ฯลฯ

ศาลอเมริกันก็ไม่รับ ดังปรากฏในคดี Coleman V. Miller (307 U.S. 433 (1934) ประธานศาล Hughes วินิจฉัยว่า "ในการวินิจฉัยว่าปัญหาใดเป็นปัญหาการเมือง (political question) นั้น... ต้องถือว่าเป็นการตัดสินใจโดยองค์กรทางการเมืองซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีผลผูกพันศาลรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน" โดยศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ในคดี Oetjen V. Central Leather Co. 246 U.S. 297 ว่า "การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของรัฐบาลนั้น รัฐธรรมนูญได้มอบอำนาจให้ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งเป็นองค์กรทางการเมืองและอะไรก็ตาม ที่กระทำในการใช้อำนาจการเมืองนี้ ย่อมไม่ถูกควบคุมโดยศาล"

ความจริง หลักที่ว่าศาลจะไม่ควบคุมการกระทำของรัฐบาลนี้ ปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลปกครองทุกเล่ม แม้แต่ในหนังสือที่สำนักงานศาลปกครองนิพนธ์เรื่อง "ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีเปรียบเทียบ" ในการประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดระหว่างประเทศ ครั้งที่ 9 พ.ศ.2550 ที่กรุงเทพฯเองก็ระบุไว้ชัดในหน้า 219 ว่า

"โดยทั่วไป แนวคิดเรื่อง "การกระทำของรัฐบาล" ซึ่งมีเอกสิทธิ์ที่จะไม่ถูกตรวจสอบความชอบธรรมด้วยกฎหมาย เป็นที่ยอมรับ แม้ว่าขอบเขตจะถูกจำกัดก็ตาม

ในทางปฏิบัติ มี 2 กรณีที่ใช้แนวความคิดดังกล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร ในเรื่องเหล่านี้ ศาลปกครองสูงสุดแต่ละประเทศจะมีแนวทางในการ (ไม่รับพิจารณา) ของตนเอง"

ศาลไทยเองก็ถือหลักนี้มาตลอด ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดที่ 178/2550 ดังกล่าวแล้ว หรือคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งวินิจฉัยชัดเจนว่า การยุบสภาเป็นการกระทำของรัฐบาล ซึ่งศาลไม่ควบคุม

3. หลักกฎหมายมหาชนเกี่ยวกับการแยกหน้าที่ศาล (ผู้ควบคุม) ออกจากหน้าที่ดำเนินการบริหารของฝ่ายปกครอง

หลักกฎหมายมหาชนสำคัญอีกหลักหนึ่งก็คือ ฝ่ายปกครองมีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน แต่ศาลปกครองไม่มีหน้าที่บริหาร มีเพียงหน้าที่ควบคุมการบริหารราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย

หลักนี้สำคัญมาก เพราะถ้าศาลปกครองสามารถ "สั่ง" ฝ่ายปกครองได้ทุกอย่าง ก็เท่ากับศาลลงมาบริหารราชการแผ่นดินเสียเอง ซึ่งจะกลายเป็น "ศาลเป็นรัฐบาล" (government of judge) และฝ่ายปกครองจะเป็นเพียงลูกน้อง

อนึ่ง ศาลเองก็ไม่มีความรู้ทางเทคนิคทุกด้านด้วย พอที่จะลงไปควบคุมสั่งการทุกเรื่อง

ด้วยเหตุนี้ จึงมีหลักกฎหมายสำคัญว่า ศาลจะไม่ควบคุมการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครอง โดยเฉพาะดุลพินิจเทคนิค (technical discretion) เช่น จะตัดถนนไปทางไหนดี สิ่งเหล่านี้เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุหรือไม่ งานวิชาการชั้นนี้ได้มาตรฐานงานวิชาการที่ดีหรือไม่

ยังเป็นเรื่องการต่างประเทศด้วยแล้ว ศาลในระบบคอมมอนลอว์ก็ดี ศาลในระบบประมวลกฎหมาย (civil law) ก็ดี จะไม่ยอมตีความสนธิสัญญาเอง โดยไม่ขอความเห็นกระทรวงการต่างประเทศเป็นอันขาด เพราะศาลประเทศเหล่านั้นทราบดีว่า ท่านเองไม่ได้รู้บริบทของการเจรจา ไม่รู้เจตนารมณ์ของคู่กรณีในสนธิสัญญา ดังนั้น หากต้องตีความสนธิสัญญา ศาลประเทศเหล่านี้ จะส่งเรื่องไปขอความเห็นของกระทรวงการต่างประเทศ

แต่ไม่ว่ากรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม ศาลของประเทศเหล่านี้ จะไม่คุ้มครองการกระทำของรัฐบาล
ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นอันขาด!

4. จะทำอย่างไรต่อไป?

เมื่อวิเคราะห์หามาทั้งหมดนี้ แม้ผู้เขียนจะเคารพศาลปกครองกลางเพียงใด ผู้เขียนก็ไม่อาจเห็น
พ้องกับความตอนท้ายคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวที่ว่า "หากศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการ
คุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิจารณาแล้ว ก็ไม่มีผลกระทบต่อการบริหารงานภาครัฐ
และยังเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยที่ยังคงสงวนสิทธิ ได้แย้งคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่าง
ประเทศในคดีเขาพระวิหารไว้เช่นเดิม จึงมีเหตุเพียงพอที่ศาลจะกำหนดมาตรการหรือวิธีการ
คุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนพิพากษาไว้"

ผู้เขียนไม่แน่ใจในข้อความที่ว่า ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวแล้วไม่มีผลกระทบต่อ
การบริหารงานภาครัฐ เพราะข้อเท็จจริงดังได้กล่าวแล้วเกิดผลตรงกันข้าม คือการดำเนินการให้ข้อมูล
ข้อเท็จจริงของกระทรวงการต่างประเทศก็ยุติลง ทั้งไม่ได้หมายความว่า กัมพูชาจะไม่สามารถขึ้น
ทะเบียนปราสาทพระวิหารฝ่ายเดียวได้ อย่างที่เราอาจเข้าใจเช่นนั้น แต่คณะกรรมการมรดกโลกซึ่ง
มีกรรมการจาก 21 ประเทศ อาจไม่เห็นเช่นเดียวกับเราก็ได้

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอว่า

1) กระทรวงการต่างประเทศควรอุทธรณ์คำสั่งนี้โดยด่วน เพื่อฟังคำวินิจฉัยของศาล
ปกครองสูงสุด แล้วจึงค่อยดำเนินการตามนั้น

2) ศาลรัฐธรรมนูญควรเร่งพิจารณาคำร้องของสมาชิกรัฐสภาและฝ่ายค้านว่า แกลงการ
ร่วมดังกล่าว เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องดำเนินการตามมาตรา 190 คือเสนอให้รัฐสภาเห็นชอบ
หรือไม่? หากต้องดำเนินการ คณะรัฐมนตรีก็ต้องเสนอแกลงการร่วมไทย-กัมพูชา ให้รัฐสภา
พิจารณาโดยด่วนที่สุด และแจ้งให้คณะกรรมการมรดกโลกทราบว่า ประเทศไทยยังดำเนินการไม่
ครบถ้วนตามขั้นตอนภายในของเรา จึงยังไม่อาจใช้แกลงการร่วม ประกอบการพิจารณาทาง
คณะกรรมการมรดกโลกได้ ซึ่งเป็นเหตุผลที่รัฐต่างประเทศเข้าใจและยอมรับกันเสมอมา

ผู้เขียนได้แต่ภาวนาว่า เพื่อผลประโยชน์ของประเทศและความน่าเชื่อถือของรัฐบาลไทย
ในการเจรจากับรัฐต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศในอนาคต ศาลปกครองสูงสูดน่าจะขึ้น
ตามบรรทัดฐานเดิม อันจะทำให้ความเชื่อมั่นต่อรัฐบาลไทยในสายตาสังคมโลกยังคงมีอยู่
เหมือนเดิมทุกประการ

ที่มา : บทความในมติชนรายวัน วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ปีที่ 31 ฉบับที่ 11073

ภาคผนวก ๖

**คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ เกี่ยวกับคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชาเป็นหนังสือสัญญา ที่ต้องได้รับ
ความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190หรือไม่**

(๒๑)
คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๖-๗/๒๕๕๑

เรื่องพิจารณาที่ ๒๓/๒๕๕๑

เรื่องพิจารณาที่ ๒๔/๒๕๕๑

วันที่ ๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

เรื่อง ประธานวุฒิสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎร ส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับคำแถลงการณ์ร่วม ไทย - กัมพูชา ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ หรือไม่

ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภา รวม ๗๗ คน และประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๕๑ คน เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ วรรคหก ประกอบมาตรา ๑๕๔ (๑) เกี่ยวกับคำแถลงการณ์ร่วม ไทย - กัมพูชา ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ (ซึ่งต่อไปในคำวินิจฉัยนี้จะเรียกว่า คำแถลงการณ์ร่วม) เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ หรือไม่ รวม ๒ คำร้อง

ความเป็นมา

๑. คำร้องที่หนึ่ง ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภา มีข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า

๑.๑ รัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑ ให้ความเห็นชอบการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ทั้งนี้โดยผลสืบเนื่องต่อมาวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายนพดล ปัทมะ ได้กระทำการแทนรัฐบาลลงนามในคำแถลงการณ์ร่วม ให้ความเห็นชอบการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของรัฐบาลกัมพูชา ตลอดจนการรับรองและจำกัดสิทธิบางประการของประเทศไทยในแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว จนเป็นเหตุเกิดการประท้วงได้แข็งคัดค้านการดำเนินการของรัฐบาล นำมาสู่ความขัดแย้งอย่างรุนแรงในสังคมและมีแนวโน้มจะขยายขอบเขตลุกลามไปอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ ข้อเท็จจริงกรณีความขัดแย้งเรื่องเขตแดน และปราสาทพระวิหาร ระหว่างไทยและกัมพูชาที่มีมาตั้งแต่ก่อนปีพุทธศักราช ๒๕๐๕ นั้นเป็นข้อพิพาทในพื้นที่แนวสันปันน้ำบริเวณเทือกเขาพนมดงรักที่เป็นที่ตั้งปราสาทพระวิหาร และได้มีข้อพิพาทระหว่างประเทศเกี่ยวกับเขตแดนมาเป็นเวลานานตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๔ จนมีการนำคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ และศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้มีคำตัดสินเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๕ รวม ๒ ประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย (๑) ลงความเห็นที่ “ปราสาทพระวิหาร” ตั้งอยู่ในอาณาเขตภายใต้อธิปไตยของกัมพูชาด้วยคะแนนเสียง ๘ ต่อ ๓ และ (๒) ลงความเห็นที่ ประเทศไทยมีพันธะที่จะต้องถอนกำลังทหาร หรือตำรวจผู้เฝ้ารักษาหรือดูแลซึ่งประเทศไทยส่งไปประจำอยู่ที่ปราสาทพระวิหารหรือในบริเวณใกล้เคียง ด้วยคะแนนเสียง ๘ ต่อ ๓ ซึ่งประเทศไทยไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษา จึงไม่ยอมรับอำนาจอธิปไตยของกัมพูชาและยื่นประท้วงคัดค้านคำพิพากษาดังกล่าวและตั้งข้อสงวนไว้โดยไทยถือว่าปราสาทพระวิหารยังอยู่ในอำนาจอธิปไตยของไทย และจะกลับไปครอบครองปราสาทพระวิหารอีกเมื่อคำพิพากษาได้รับการพิจารณาทบทวนแก้ไขอีกครั้ง โดยหากพิจารณาในภาพรวมจะเห็นว่า ศาลเชื่อในหลักการว่าเส้นสันปันน้ำยังคงเป็นเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาในบริเวณเทือกเขาพนมดงรัก เส้นสันปันน้ำที่เขาวัดพระวิหารอยู่ที่ขอบหน้าผา ฉะนั้น ถ้าจะมีการสำรวจใหม่เส้นแบ่งเขตน่าจะเป็นเช่นเดิม โดยใช้สันปันน้ำเป็นหลัก ปราสาทพระวิหารอยู่ในเขตแดนไทย ความขัดแย้งดังกล่าวยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน แม้ว่าศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้เคยมีคำพิพากษาไปแล้วตั้งแต่

ปีพุทธศักราช ๒๕๐๕ เป็นต้นมา เนื่องจากประเทศไทยได้มีการตั้งข้อสงวนและคัดค้านไม่เห็นชอบในคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

การที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (นายชนพดล ปัทมะ) ได้ลงนามในคำแถลงการณ์ร่วม ในฐานะตัวแทนประเทศไทยเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ คำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวมีปัญหาว่าได้ดำเนินการโดยชอบและเข้าข่ายตามมาตรา ๑๕๐ วรรคสองของรัฐธรรมนูญหรือไม่ และคำแถลงการณ์ร่วมที่นายชนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้ลงนามร่วมกับทางฝ่ายกัมพูชานั้นจะถือว่าเป็น “หนังสือสัญญา” ในความหมายของมาตรา ๑๕๐ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือไม่

๑.๒ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ เป็นบทบัญญัติที่มีหลักการเกี่ยวกับการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารในการทำสนธิสัญญาหรือหนังสือสัญญากับต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ บทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นการปรับปรุงหลักการจากของเดิมตามมาตรา ๒๒๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้การทำสนธิสัญญา หรือหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศที่มีความสำคัญกระทบต่ออธิปไตยของชาติหรือดินแดน หรือต้องมีการตรากฎหมายเพื่ออนุวัติการ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ก่อน แต่บทบัญญัตินี้ดังกล่าวมีข้อขัดข้องและปรากฏการใช้อำนาจฝ่ายบริหารที่ไม่ชอบด้วยหลักการตามรัฐธรรมนูญส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างกว้างขวางในการทำข้อตกลงการค้าเสรีและสนธิสัญญาต่าง ๆ จนต้องมีการเสนอให้มีการปรับปรุงบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในกรณีดังกล่าว ซึ่งเมื่อมีการขร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้มีการกำหนดหลักการที่สำคัญเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

๑.๒.๑ การทำสนธิสัญญาหรือหนังสือสัญญาอื่นระหว่างประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขแห่งรัฐ

๑.๒.๒ สนธิสัญญาหรือหนังสือสัญญาที่คณะรัฐมนตรีต้องขอความเห็นชอบของรัฐสภาในกรอบการเจรจา และต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ก่อน และภายหลังการเจรจาหรือก่อนลงนามในหนังสือสัญญามี ๕ ประเภทคือ

(๑) มีบทเปลี่ยนแปลงอำนาจอธิปไตยของรัฐ

- ๔ -

(๒) มีบทเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่ อาณาเขต ซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย หรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญา หรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ

(๓) มีผลกระทบด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง

(๔) มีผลกระทบด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

(๕) ต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา

๑.๒.๓ ให้มีการตรากฎหมายกำหนดขั้นตอน และวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาตามข้อ ๑.๒.๒ (๓) (๔) ให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อรัฐสภา

๑.๒.๔ กำหนดให้มีการเยียวยาประชาชนหรือผู้ประกอบการขนาดกลาง หรือขนาดย่อมผู้ได้รับผลกระทบจากหนังสือสัญญา

๑.๒.๕ กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดในกรณีเกิดปัญหาเกี่ยวกับประเภทของหนังสือสัญญาและการทำหนังสือสัญญาว่า ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือไม่

๑.๓ ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยที่ ๑๑/๒๕๔๒ ให้ความหมาย "หนังสือสัญญา" ตามมาตรา ๒๒๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สรุปได้ว่า คำว่า "หนังสือสัญญา" หมายถึง ความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ทำขึ้นเป็นหนังสือกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดผลผูกพันทางกฎหมายระหว่างกันตามกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะความตกลงนั้นจะจัดขึ้นในรูปแบบใดและใช้ชื่ออย่างไร และมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า "สนธิสัญญา" ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญตีความคำว่า "หนังสือสัญญา" อีกครั้งในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๓/๒๕๔๓ ว่า "หนังสือสัญญา" แม้จะมีได้บัญญัติความหมายไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ก็อาจกล่าวได้ว่า หนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ มีความหมายครอบคลุมถึงความตกลงทุกประเภทที่ประเทศไทยทำขึ้นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ โดยมีความมุ่งหมาย เพื่อให้เกิดผลผูกพันทางกฎหมายระหว่างกันตาม

- ๕ -

กฎหมายระหว่างประเทศ หนังสือสัญญาดังกล่าวต้องมีลักษณะที่สร้างขึ้นเป็นหนังสือ และเป็นสัญญาที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ จากแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญประกอบอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๖๘ การจะพิจารณาว่าข้อตกลงหรือความตกลงระหว่างรัฐหนึ่งกับอีกรัฐหนึ่งมีสถานะเป็นสนธิสัญญาหรือหนังสือสัญญาหรือไม่หรือเป็นเพียงข้อตกลงระหว่างรัฐหนึ่งกับเอกชน หรือเป็นเพียงข้อตกลงเพื่อความเข้าใจซึ่งไม่มีผลบังคับใด ๆ นั้น มีข้อพิจารณาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของการเป็นสนธิสัญญา อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๖๘ ได้ให้คำนิยามของคำว่า “สนธิสัญญา” (Treaty) ไว้ในมาตรา ๒ วรรค ๑ a ว่า “สนธิสัญญา” หมายความว่า “ข้อตกลงระหว่างประเทศที่ได้ทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรระหว่างรัฐต่าง ๆ และอยู่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศไม่ว่าจะทำขึ้นเป็นฉบับเดียวหรือสองฉบับหรือหลายฉบับผนวกเข้าด้วยกันและไม่ว่าจะเรียกชื่อเช่นใด” จากความหมายของ “สนธิสัญญา” ดังกล่าวอาจแยกองค์ประกอบของ “สนธิสัญญา” ได้ ๔ ประการ ดังนี้

(๑) สนธิสัญญาเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศ หมายความว่า สนธิสัญญาเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศชนิดหนึ่ง สนธิสัญญาจึงเป็นการกระทำทางกฎหมายที่ทำขึ้นตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป เพื่อก่อให้เกิดความผูกพันตามที่ได้ตกลงกันไว้ในสนธิสัญญาระหว่างภาคีของอนุสัญญา

(๒) ทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร หมายความว่า สนธิสัญญาทุกฉบับจะต้องทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น ข้อตกลงระหว่างประเทศที่ทำขึ้นด้วยวาจา จึงไม่ใช่สนธิสัญญา

(๓) ระหว่างรัฐต่าง ๆ หมายความว่า สนธิสัญญาทุกฉบับ โดยหลักจะต้องเป็นข้อตกลงระหว่างรัฐเท่านั้น มิใช่ข้อตกลงที่รัฐทำกับปัจเจกบุคคล

(๔) อยู่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ หมายความว่า สนธิสัญญาที่ทำขึ้นย่อมอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ มิใช่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายภายในของรัฐใดรัฐหนึ่ง หรือหลายรัฐแต่ประการใด ฉะนั้นความสมบูรณ์ของสนธิสัญญา การมีผลใช้บังคับของสนธิสัญญา ผลทางกฎหมายของสนธิสัญญา การสิ้นสุดของสนธิสัญญา ฯลฯ จึงต้องเป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ

- b -

อนึ่ง แม้ประเทศไทยจะมีได้เป็นภาคีสัญญาดังกล่าว แต่อนุสัญญาดังกล่าวมิผล
เป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศซึ่งทำให้มีผลใช้บังคับกับประเทศที่มีได้เป็นภาคีสมาชิกไปด้วยโดย
ปริยาย

๑.๔ หากพิจารณาคำแถลงการณ์ร่วม ถือว่าเป็นหนังสือสัญญาหรือสนธิสัญญา
หรือไม่ นั้น หากพิจารณาเนื้อหาของคำแถลงการณ์ร่วมมีทั้งหมด ๖ ข้อ โดยมีสาระสำคัญ สรุปได้ว่า

(๑) ราชอาณาจักรไทย สนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร ในบัญชี
มรดกโลก ซึ่งเสนอโดยรัฐบาลกัมพูชา ตามที่จะได้มีขึ้นในการประชุมสมัยที่ ๓๒ ของคณะกรรมการ
มรดกโลก (ที่นครควิเบก ประเทศแคนาดา ในเดือนกรกฎาคม ๒๐๐๘) เขตรอบพื้นที่ของปราสาท
พระวิหาร ปรากฏตามที่ระบุไว้ ณ บริเวณ N. ๑ ในแผนที่ที่แนบท้ายที่จัดทำขึ้น โดยรัฐบาลกัมพูชา
แผนที่ดังกล่าวให้รวมถึงพื้นที่กันชน (buffer zone) ในด้านทิศตะวันออกและด้านใต้ของปราสาทตามที่
ระบุไว้ตามเครื่องหมาย N.๒ ด้วย

(๒) ในบรรยากาศแห่งความปรารถนาดีและประนีประนอมต่อกัน
ราชอาณาจักรกัมพูชาขอรับให้ปราสาทพระวิหารถูกเสนอเพื่อขึ้นทะเบียนในบัญชีมรดกโลก
โดยขั้นตอนนี้ยังไม่ให้รวมถึงพื้นที่กันชน (buffer zone) ตามพื้นที่ด้านเหนือและตะวันตกของปราสาท

(๓) แผนที่แนบท้ายตามที่ระบุในย่อหน้าที่ ๑ ข้างต้น ให้ใช้แทนแผนที่
เดิมที่เกี่ยวข้องและรวมถึง "Schema Directeur pour la Zonage de Preah Vihear" และรวมถึงผังหรือ
แผนแบบอ้างอิงทั้งหมดที่ระบุถึงเขตพื้นที่สำคัญ (Core zone) และเขตอื่นๆ (zonage) เขตพื้นที่อื่นของ
ปราสาทพระวิหารที่ปรากฏในคำร้องขอขึ้นทะเบียนของกัมพูชา

(๔) ในระหว่างรอผลปฏิบัติงานของคณะกรรมการร่วม (JBC) เพื่อกำหนด
อาณาเขตเกี่ยวกับพื้นที่รอบปราสาทด้านทิศเหนือและทิศตะวันตก รอบปราสาทพระวิหาร ซึ่งระบุโดย
เครื่องหมาย N. ๓ ไว้ในแผนที่ที่กล่าวถึงในย่อหน้าที่ ๑ ข้างต้น ให้มีการจัดเตรียมแผนการจัดการ
พื้นที่ดังกล่าว โดยวิธีการประสานกันระหว่างรัฐบาลกัมพูชาและรัฐบาลไทยอย่างสอดคล้องกับมาตรฐาน
ระหว่างประเทศ ด้านการอนุรักษ์ เพื่อที่จะสร้างไว้ซึ่งคุณค่าที่โดดเด่นเป็นสากลของทรัพย์สินนี้
แผนการจัดการดังกล่าวจะถูกรวมเข้าไว้ในแผนจัดการสุดท้ายสำหรับองค์ปราสาทและพื้นที่รอบๆ

ปราสาทนั้น ซึ่งจะต้องนำเสนอต่อศูนย์กลางมรดกโลกก่อนวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๐๑๐ เพื่อนำเข้าพิจารณาของคณะกรรมการมรดกโลกในการประชุมครั้งที่ ๓๔ ในปี ๒๐๑๐

(๕) การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารในบัญชีมรดกโลก จะเป็นไปโดยไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิของราชอาณาจักรกัมพูชาและราชอาณาจักรไทย ในการกำหนดเส้นเขตแดนของคณะกรรมการร่วมเพื่อกำหนดเขตแดน (JBC) ของทั้งสองประเทศ

(๖) ราชอาณาจักรกัมพูชาและราชอาณาจักรไทย ขอแสดงความขอบคุณอย่างลึกซึ้งของผู้อำนวยการยูเนสโก นายโคอิชิโร มัตซุอูระ สำหรับความช่วยเหลือในการอำนวยความสะดวกแก่กระบวนการในการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารในบัญชีมรดกโลก

๑.๕ เนื้อหาของคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวเข้าลักษณะเป็น “หนังสือสัญญา” หรือมีลักษณะเป็น “สนธิสัญญา” ตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๖๘ มีข้อพิจารณา ดังนี้

(๑) สนธิสัญญาเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศ กรณีนี้เป็นข้อตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา เพื่อตกลงกันในเนื้อหาตามที่กล่าวแล้วในคำแถลงการณ์ร่วมตามความในข้อ ๑ - ข้อ ๖ โดยมุ่งหมายให้มีผลผูกพันต่อกัน

(๒) ทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร คำแถลงการณ์ร่วมได้ทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีการลงนามโดยผู้มีอำนาจทำหนังสือสัญญาของทั้งสองประเทศ ซึ่งโดยปกติแถลงการณ์ร่วมที่ไม่ประสงค์ให้มีผลทางกฎหมายไม่มีความจำเป็นต้องลงลายมือชื่อ

(๓) เป็นข้อตกลงระหว่างรัฐต่างๆที่มุ่งให้เกิดผลทางกฎหมาย ในกรณีนี้เป็นข้อตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา โดยเฉพาะข้อความในข้อ ๔ ที่กำหนดพันธกรณีให้ทั้งสองฝ่ายต้องจัดทำแผนการจัดการพื้นที่ร่วมกันตามมาตรฐานระหว่างประเทศด้านการอนุรักษ์ โดยจะนำเสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลกในการประชุมครั้งที่ ๓๔ ในปี ค.ศ. ๒๐๑๐ ที่สำคัญที่สุด คือ ข้อ ๕ ซึ่งเป็นการสงวนสิทธิของทั้งสองประเทศในการกำหนดเส้นเขตแดนของคณะกรรมการร่วม อันแสดงให้เห็นเจตนาชัดแจ้งว่าทั้งสองฝ่ายถือว่า แถลงการณ์ร่วมมีผลทางกฎหมายอย่างแน่นอน มิเช่นนั้นคู่กรณีคงไม่ตกลงร่วมกันเป็นลายลักษณ์อักษร โดยลงนามทั้งสองฝ่ายและต่างฝ่ายต่างสงวนสิทธิ

(๔) อยู่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ แลงการณ์ร่วมดังกล่าวมิได้กำหนดให้อยู่ภายใต้กฎหมายภายในรัฐใดรัฐหนึ่ง ดังนั้นกรณีนี้จึงต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ

กล่าวโดยสรุปคำแถลงการณ์ร่วม ถือได้ว่าเป็น “สนธิสัญญา” ตามนัยของอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๖๘ ซึ่งเป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่มีผลบังคับแม้กับประเทศไทยที่ได้เป็นภาคีด้วย หรือเป็น “หนังสือสัญญา” ตามมาตรา ๑๕๐ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ตามแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ได้เคยวางแนวไว้

๑.๖ ข้อพิจารณาต่อไปมีว่า “หนังสือสัญญา” ดังกล่าวเข้าลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๐ วรรคสอง หรือไม่ กล่าวคือ “... มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้ รัฐสภาจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันแต่วันที่ได้รับเรื่องดังกล่าว” เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาของความตกลงร่วมกันระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลกัมพูชาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (นายชนพล ปัทมะ) ลงนามในนามรัฐบาลไทยดังกล่าวข้างต้นนั้นพบว่า คำแถลงการณ์ความตกลงร่วม ส่งผลให้เป็นการยกเลิกข้อสงวนในการติดตามเอาปราสาทพระวิหารกลับคืนมา และมีผลเป็นการยอมรับว่าปราสาทพระวิหารเป็นของประเทศกัมพูชา ด้วย การยอมรับในแผนที่กำหนดแนวเขตที่จัดทำโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของกัมพูชาของประเทศไทย ดังปรากฏข้อความในคำแถลงการณ์ร่วมว่า “..เขตรอบพื้นที่ของปราสาทพระวิหารปรากฏตามที่ระบุไว้ ณ บริเวณ N. ๑ ในแผนที่ที่แนบท้ายที่จัดทำขึ้น โดยรัฐบาลกัมพูชา แผนที่ดังกล่าวให้รวมถึงพื้นที่กันชน (buffer zone) ในด้านทิศตะวันออกและด้านใต้ของปราสาท ตามที่ระบุไว้ตามเครื่องหมาย N. ๒ ด้วย..” ทำให้พื้นที่กันชน (buffer zone) ทางทิศตะวันออกและทิศใต้ของตัวปราสาทเป็นอำนาจอธิปไตยของประเทศกัมพูชาอย่างสมบูรณ์ถาวร และยังมีผลเป็นการยอมรับการแสดงสิทธิอำนาจอธิปไตยของประเทศกัมพูชา ซึ่งอยู่นอกเหนือคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ดังนั้นการลงนามในคำแถลงการณ์ร่วม จึงมีผลเป็นการสละสิทธิข้อสงวนการติดตามกลับคืนเป็นการยอมรับนับถืออธิปไตยของกัมพูชาอย่างสมบูรณ์ถาวร

- ๘ -

และยังมีผลเป็นการยอมรับการแสดงสิทธิอำนาจอธิปไตยของประเทศกัมพูชานอกเหนือขอบเขตปราสาทพระวิหารด้วย กรณีนี้จึงต้องถือว่า ข้อตกลงตามคำแถลงการณ์ร่วมมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยอย่างชัดเจน เท่ากับเป็นการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ ด้วย การที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบร่างคำแถลงการณ์ร่วมรัฐบาลไทยและกัมพูชา เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑ โดยมอบหมายให้นายนพดล ปัทมะ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ลงนามในแถลงการณ์ร่วม ซึ่งนายนพดล ปัทมะ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้ลงนามในแถลงการณ์ร่วม เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ จึงมีผลเป็นการยกเลิกข้อสงวนในการติดตามเอาปราสาทพระวิหารกลับคืนมา และมีผลเป็นการยอมรับว่าปราสาทพระวิหารเป็นของประเทศกัมพูชาอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้การที่รัฐบาลไทยสนับสนุนให้ประเทศกัมพูชาเสนอขึ้นทะเบียนมรดกโลกเพียงประเทศเดียวอย่างที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไปลงนามนั้น การขึ้นทะเบียนตัวเขาพระวิหาร ไม่ได้ขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาท แต่จะต้องมีการประกาศเขตพื้นที่อนุรักษ์รอบตัวโบราณสถาน ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตไทย การจะอนุญาตให้ก่อสร้างหรือห้ามก่อสร้าง หรือการควบคุมใดๆ ก็เป็นอำนาจอธิปไตยของไทย หากยินยอมให้กัมพูชาดำเนินการฝ่ายเดียวก็เท่ากับว่าไทยทำ “ความตกลง” ขอมสูลงสิทธิอำนาจอธิปไตยเหนือแผ่นดินไทยด้วย ดังนั้นแม้ว่าข้อตกลงดังกล่าวจะใช้คำว่า “คำแถลงการณ์ร่วม” เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ใช้คำว่า “หนังสือสัญญา” ก็ตาม ก็มีสถานะเป็น “หนังสือสัญญา” ตามมาตรา ๑๘๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ทุกประการ และเห็นได้ว่า คำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลกระทบต่ออาณาเขตของไทย โดยเฉพาะข้อ ๓ ที่ให้ถือว่าแผนที่ตามข้อ ๑ จะใช้แทนแผนที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกรณีข้อ่มส่งผลกระทบต่ออาณาเขตของไทย กรณีเท่ากับเป็นการยอมรับสิทธิเหนือดินแดนของฝ่ายกัมพูชาตามที่แผนที่ที่ปรากฏในข้อ ๑ อันเป็นหนังสือสัญญาที่เข้าลักษณะตามมาตรา ๑๘๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นอกจากการถือว่าคำแถลงการณ์ดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตประเทศไทยแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสังคมของประเทศอย่างกว้างขวางตามนัยของมาตรา ๑๘๐ วรรคสองของรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุผล ดังต่อไปนี้

(๑) เนื่องจากข้อตกลงดังกล่าวมีผลกระทบต่ออาณาเขตของไทยดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

(๒) การดำเนินการดังกล่าวของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ดำเนินการโดยปราศจากความโปร่งใส ทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องผลประโยชน์โดยรวมของประเทศ แต่กลับดำเนินการในลักษณะที่ไม่เปิดเผยให้สาธารณชนได้ทราบรายละเอียดของข้อตกลง โดยเฉพาะแผนที่แนบท้าย ซึ่งเป็นสาระสำคัญของข้อตกลงดังกล่าว

(๓) การดำเนินการดังกล่าวมิได้กระทำไปในลักษณะที่จັกปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ กล่าวคือ รัฐบาลมีทางเลือกหลายทางที่สามารถดำเนินการได้ในลักษณะที่เป็นการรักษาผลประโยชน์ของประเทศ เช่น การยื่นเรื่องเป็นเจ้าของมรดกร่วมกับทางฝ่ายกัมพูชา เป็นต้น

(๔) โดยเหตุที่เป็นการดำเนินการอย่างเร่งรีบ ไม่โปร่งใส ไม่รักษาผลประโยชน์ประเทศประกอบกับมีข้อกล่าวหาว่าการเร่งรีบดำเนินการดังกล่าวก็เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างอดีตผู้นำของฝ่ายไทยกับทางฝ่ายกัมพูชา

จากเหตุผลดังกล่าวจึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง ซึ่งอาจจะนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชา หรือระหว่างประชาชนชาวไทยกับประชาชนชาว กัมพูชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อาศัยในบริเวณดังกล่าว ในขณะที่ปัญหาดังกล่าวได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างกว้างขวาง ดังจะเห็นได้จากการแสดงการคัดค้านการดำเนินการดังกล่าวอย่างกว้างขวาง ทั้งในหมู่ประชาชนไทยและประชาชนกัมพูชา ตลอดจนสื่อมวลชนทั้งหลายของสองประเทศ อันเป็นผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างกว้างขวางที่เกิดขึ้นจริงแล้ว (Actual Impact) ไม่ใช่การคาดคะเนว่าอาจจะมีผลกระทบแต่อย่างใด หากปล่อยให้สภาพการณ์ดังกล่าวนี้ดำรงอยู่โดยผู้มีอำนาจเกี่ยวข้องไม่ดำเนินการแก้ไขสถานการณ์ให้คลี่คลายในเร็ววัน ความขัดแย้งดังกล่าวอาจพัฒนาไปสู่ความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ จนกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างรัฐต่อรัฐในที่สุด

กล่าวโดยสรุป คำแถลงการณ์ร่วม มีสถานะเป็น “สนธิสัญญา” หรือ “หนังสือสัญญา” ตามนัยของมาตรา ๑๘๐ วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

- ๑๑ -

๒๕๕๐ อันเป็นหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อสังคมอย่างกว้างขวาง ดังนั้น การที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจะไปลงนามในหนังสือสัญญาดังกล่าวจึงต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๑๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๑.๗ เมื่อคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวข้างต้นเป็น “หนังสือสัญญา” ตามนัยของมาตรา ๑๕๐ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ การไปลงนามของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศหาได้ดำเนินการให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๐ การดำเนินการของกระทรวงการต่างประเทศโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (นายอนุพล ปัทมะ) และมติคณะรัฐมนตรีซึ่งนำโดยนายสมคิด สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑ จึงมีปัญหาว่า คำแถลงการณ์ร่วมระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา เพื่อขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เป็นหนังสือสัญญาที่มีผลเปลี่ยนแปลงอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ หรือเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่อาณาเขตประเทศไทย ตามมาตรา ๑๕๐ วรรคสอง และไม่ได้ดำเนินการให้ชอบด้วยกระบวนการรัฐธรรมนูญซึ่งต้องนำเสนอต่อรัฐสภา ตามมาตรา ๑๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กล่าวคือ มิได้ขอความเห็นชอบจากรัฐสภา คณะรัฐมนตรีมิได้ให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานี้ การลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย - กัมพูชา ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ หรือไม่

๒. คำร้องที่สอง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า

เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกับการดำเนินการของนายอนุพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และการดำเนินการของกระทรวงการต่างประเทศเกี่ยวกับข้อตกลงต่าง ๆ ที่จะกำหนดไว้ในเอกสาร Joint Communiqué (ซึ่งต่อไปในคำวินิจฉัยนี้จะเรียกว่า คำแถลงการณ์ร่วม) ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑ นายอนุพล ปัทมะ ในฐานะตัวแทนของราชอาณาจักรไทยได้ลงนามในเอกสารคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว

โดยคณะรัฐมนตรียังมีได้ให้ข้อมูลและยังมีได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมทั้งยังมีได้ชี้แจงและได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาเกี่ยวกับเอกสารคำแถลงการณ์ร่วม ก่อนการดำเนินการเพื่อจัดทำและลงนามในเอกสารคำแถลงการณ์ร่วม นั้น จึงเป็นการขัดกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และเอกสารคำแถลงการณ์ร่วม มีลักษณะเป็นหนังสือสัญญา ซึ่งคณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ เนื่องจาก

๒.๑ มีข้อตกลงยอมรับแผนที่จัดทำขึ้น โดยฝ่ายกัมพูชา ซึ่งเป็นแผนที่แบบเดียวกันกับแผนที่ที่ถูกทำขึ้น โดยคณะเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๑๒ ตามสนธิสัญญาเกี่ยวกับเขตแดนฉบับ ค.ศ. ๑๙๐๔ และฉบับ ค.ศ. ๑๙๐๗ ที่กัมพูชาเคยใช้ประกอบการฟ้องประเทศไทยในคดีปราสาทพระวิหารเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ และศาลโลกมีคำพิพากษาเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งประเทศไทยไม่เคยยอมรับเส้นเขตแดนตามแผนที่ดังกล่าว เนื่องจากมิได้กำหนดแนวเขตแดนตามแนวสันปันน้ำธรรมชาติที่ปรากฏในพื้นที่จริงอันเป็นข้อตกลงที่ต้องยึดตามสนธิสัญญา ฯ ดังกล่าว และแนวเขตแดนตามแผนที่ของกัมพูชายังมีความแตกต่างจากแนวเขตแดนตามแผนที่ของประเทศไทยที่จัดทำขึ้นตามแนวสันปันน้ำธรรมชาติที่ปรากฏในพื้นที่จริงเมื่อ ค.ศ. ๑๙๓๒ และเป็นไปตามข้อตกลงในสนธิสัญญา ฯ ดังกล่าวอย่างถูกต้อง แต่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศกลับเห็นด้วยกับแผนที่ของฝรั่งเศสที่กัมพูชานำเสนอในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในคดีข้อพิพาทเกี่ยวกับปราสาทพระวิหาร โดยไม่ดำเนินการพิสูจน์แนวสันปันน้ำธรรมชาติที่แท้จริงตามสนธิสัญญาและตามข้อโต้แย้งของไทย และยังนำหลักทฤษฎีกฎหมายที่ไม่เคยใช้ในการพิจารณาคดีระหว่างประเทศมาใช้เป็นหลักในการพิจารณาพิพากษาแทนสนธิสัญญาเกี่ยวกับเขตแดนฉบับ ค.ศ. ๑๙๐๔ และ ค.ศ. ๑๙๐๗ ข้างต้นได้แก่ ทฤษฎีกฎหมายปิดปาก ทฤษฎีอายุความ และทฤษฎีการนิ่งถือเป็นการยอมรับ

ทั้งนี้ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศมีคำพิพากษาให้ไทยย้ายกำลังทหารที่ประจำอยู่ ณ ปราสาทพระวิหารออกจากบริเวณปราสาทพระวิหารเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๕ แต่รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยในขณะนั้น ไม่เคยยอมรับคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ขณะเดียวกันยังได้แสดงออกถึงการไม่ยอมรับคำพิพากษาทั้ง โดยการออกประกาศของรัฐบาลและโดยการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมีหนังสือโต้แย้ง คัดค้านและสงวนสิทธิของไทยยัง

ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศด้วย แต่เพื่อไม่ให้มีปัญหาเนื่องจากเห็นว่าไทยเป็นสมาชิกสหประชาชาติ จึงจะยอมเคลื่อนย้ายกำลังทหารออกจากบริเวณปราสาทพระวิหาร แต่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ กลับมิได้กำหนดแนวบริเวณปราสาทพระวิหารไว้ในคำพิพากษา ทำให้ไม่สามารถทราบแนวเขตที่จะต้องเคลื่อนย้ายกำลังทหารออกมาได้ กระทรวงมหาดไทยจึงมีหนังสือเสนอแนวทางให้คณะรัฐมนตรีพิจารณากำหนดแนวเขตบริเวณปราสาทพระวิหาร โดยใช้ถ้อยคำว่า “ที่ประชุมได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการที่จะกำหนดบริเวณปราสาทพระวิหารเพื่อที่กัมพูชาจักได้มีอำนาจอธิปไตยตามคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศนั้น อาจทำได้ ๒ วิธี” แต่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ โดยใช้ถ้อยคำว่า “ลงมติว่าการกำหนดเขตปราสาทพระวิหารให้ใช้วิธีที่ ๒” ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้ตัดคำว่า “อธิปไตยออก” แสดงให้เห็นเจตนารมณ์อันชัดแจ้งว่า คณะรัฐมนตรีไม่ต้องการให้แนวเขตบริเวณปราสาทดังกล่าวเป็นเขตแดน ดังนั้น การกำหนดแนวเขตบริเวณปราสาทพระวิหารตามข้อเสนอของกระทรวงมหาดไทยจึงเป็นเพียงเพื่อให้ทราบแนวเขตที่จะเคลื่อนย้ายกำลังทหารออกมาเท่านั้น ซึ่งก็คือบริเวณพื้นที่ N. ๑ ในแผนที่ ซึ่งนายนพดล ฯ อ้างว่า เป็นแผนผังทำเยกสารค่าแสดงการณ่วม มิใช่แผนที่ แต่ตามข้อความในเอกสารค่าแสดงการณ่วม กลับใช้คำว่า MAP ซึ่งแปลว่าแผนที่ และระบุไว้ว่าเป็นแผนที่ที่ฝ่ายกัมพูชาเป็นผู้จัดทำขึ้นแนบท้ายเอกสารค่าแสดงการณ่วม แต่ฝ่ายเดียว และในความเป็นจริง ตามแผนที่ที่ประเทศไทยยึดถือตามที่ได้แจ้งศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ และสงวนสิทธิไว้ในพื้นที่ N. ๑ N. ๒ (บางส่วน) และ N. ๓ ในแผนที่แนบท้ายเอกสารค่าแสดงการณ่วม ก็ล้วนแล้วแต่อยู่ในแนวเขตของประเทศไทยตามแนวสันปันน้ำธรรมชาติจริงตามข้อตกลงในสนธิสัญญาเกี่ยวกับเขตแดนฉบับ ค.ศ. ๑๙๐๔ และ ค.ศ. ๑๙๐๗ และเป็นไปตามแนวเขตแดนในแผนที่ของไทยที่สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๙๓๒ ด้วย อย่างไรก็ตาม นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในฐานะตัวแทนของราชอาณาจักรไทย กลับแสดงออกทั้งในการประชุมเจรจาตกลงกับ Mr. Sok An, Deputy Prime Minister, Minister in charge of the office of the Council of Ministers ในฐานะตัวแทนของราชอาณาจักรกัมพูชาเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนมรดกโลกปราสาทพระวิหาร ที่สำนักงานใหญ่องค์การ UNESCO ณ กรุงปารีส ต่อหน้า Mrs. Francoise Riviere ตำแหน่ง Assistant Director-General for Culture of UNESCO Ambassador Francesco Caruso Mr. Azedine Beschaouch Mrs. Paola Leoncini Bartoli และ

Mr. Giovanni Boccardi และ โคซซ้อความในข้อตกลงในเอกสารคำแถลงการณ์ร่วม ว่าพื้นที่ N. ๑ เป็นดินแดนของกัมพูชาแต่ผู้เดียว ซึ่งไม่เป็นความจริง

๒.๒ นายนพดล ฯ อ้างว่า พื้นที่ N. ๑ ตามแผนที่เป็นดินแดนของกัมพูชาตามคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ แต่ข้อเท็จจริงไม่เป็นดั่งนั้น เนื่องจากศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิพากษาให้ปราสาทพระวิหารอยู่ในดินแดนภายใต้อธิปไตยของประเทศกัมพูชา ซึ่งมีความหมายถึง เฉพาะตัวปราสาทพระวิหารเท่านั้น ไม่รวมไปถึงดินแดนบริเวณปราสาทพระวิหาร ดั่งนั้นพื้นที่ N. ๑ ตามที่นายนพดล ฯ อ้างถึงเป็นการดำเนินการเกินกว่าคำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ อีกทั้งศาลยุติธรรมระหว่างประเทศก็ได้เป็นผู้กำหนดแนวเขตดังกล่าว หากแต่คณะรัฐมนตรีของไทยเป็นผู้กำหนดเป็นแนวเขตบริเวณปราสาทพระวิหารตามข้อเสนอของกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้หน่วยงานราชการของไทยสามารถทราบแนวเขตบริเวณที่จะปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อีกทั้งคณะรัฐมนตรีโดยลำพังก็ไม่มีอำนาจที่จะกำหนดแนวเขตแดนระหว่างประเทศได้ด้วย ข้อกล่าวอ้างของนายนพดล ฯ ในข้อนี้จึงไม่ถูกต้อง

๒.๓ นายนพดล ฯ ได้กล่าวอ้างอีกว่ารัฐบาลไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้มีมติยกพื้นที่บริเวณพื้นที่ N. ๑ ให้แก่ราชอาณาจักรกัมพูชาตามคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศแล้ว พื้นที่ดังกล่าวจึงเป็นของราชอาณาจักรกัมพูชาแล้ว การกำหนดในเอกสารคำแถลงการณ์ร่วม และในแผนที่แนบท้ายเอกสารดังกล่าวในลักษณะว่าพื้นที่บริเวณพื้นที่ N. ๑ เป็นของราชอาณาจักรกัมพูชา จึงไม่เป็นการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย เพราะรัฐบาลไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้มีมติยกพื้นที่บริเวณพื้นที่ N. ๑ ให้แก่กัมพูชาตามคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศดังกล่าวแล้วนั่นเอง ทั้งนี้ นายนพดล ฯ อ้างว่าที่ตนเชื่อเช่นนั้นเพราะในหนังสือข้อเสนอของกระทรวงมหาดไทยที่เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณากำหนดแนวเขตบริเวณปราสาทพระวิหารนั้น กระทรวงมหาดไทยระบุว่าการกำหนดแนวเขตบริเวณปราสาทพระวิหารดังกล่าวก็เพื่อให้ทราบพื้นที่ที่จะให้กัมพูชามี “อำนาจอธิปไตย” เหนือพื้นที่นั้นตามคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ดั่งนั้นจึงเท่ากับว่ารัฐบาลไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้มีมติยกพื้นที่บริเวณพื้นที่ N. ๑ ให้แก่กัมพูชาตามคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศแล้วนั่นเอง ข้อกล่าวอ้างดังกล่าวของนายนพดล ฯ ก็ไม่ถูกต้อง เพราะรัฐบาลหรือ

- ๑๕ -

คณะรัฐมนตรีไม่มีอำนาจลงมติยกดินแดนหรือกำหนดอาณาเขตไทยให้แก่ประเทศใดได้โดยตัวเอง และคำว่า “อำนาจอธิปไตย” ก็มีได้หมายถึงดินแดนหรือพื้นดิน แต่หมายถึงอำนาจในการปกครองดูแลพื้นที่นั้นเท่านั้น ดังเช่นที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับ รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันในมาตรา ๓ วรรคหนึ่ง ว่า

“อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

การที่นายพนพล ฯ ชกคำว่า “อำนาจอธิปไตย” เป็นข้ออ้างว่ารัฐบาลไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้มีมติยกพื้นที่บริเวณพื้นที่ N. ๑ ให้แก่มัมพูชาตามคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศแล้วจึงเป็นการไม่ถูกต้อง และเนื้อหาข้อตกลงในเอกสารคำแถลงการณ์ร่วม รวมทั้งการแถลงออกของนายพนพล ฯ จึงทำให้เป็นการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรืออาจมีผลให้ถูกยกขึ้นเป็นข้ออ้างที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยได้

๒.๔ นับแต่คณะรัฐมนตรีมีมติเกี่ยวกับการกำหนดเส้นแนวเขตบริเวณปราสาทพระวิหารเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ ก็ไม่ปรากฏว่ามีคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลใดของประเทศไทยมีมติเกี่ยวกับพื้นที่ N. ๑ อีกเลย การที่นายพนพล ฯ อ้างว่า รัฐบาลไทยได้ยกพื้นที่ N. ๑ ให้แก่มัมพูชาแล้วจึงไม่ถูกต้อง ประกอบกับแผนที่ที่แก่มัมพูชาและประเทศไทยใช้อ้างอิงมีมาตราส่วนที่แตกต่างกัน การตกลงยอมรับแผนที่ที่แก่มัมพูชาเป็นผู้จัดทำขึ้นจึงอาจมีผลกระทบต่อแนวเขตแดนอื่น ๆ ของไทยที่ต่อเนื่องกับแนวเขตแดนในพื้นที่ N. ๑ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่ออาณาเขตไทยได้ในอนาคต

๒.๕ นายพนพล ฯ อ้างอีกว่าตามแผนที่ L ๗๐๑๗ ที่กรมแผนที่ทหาร และหน่วยราชการไทยใช้อยู่ในปัจจุบันปรากฏเส้นเขตแดนที่แสดงพื้นที่ N. ๑ อยู่นอกเขตประเทศไทย แสดงว่าพื้นที่ N. ๑ มิใช่เป็นเขตแดนในอาณาเขตไทย แต่ในความเป็นจริงแผนที่ L ๗๐๑๗ มีข้อความระบุไว้ในตอนล่างว่า “แนวพรมแดนระหว่างประเทศในแผนที่ระวางนี้ต้องไม่ถือกำหนดเป็นทางการ” และใช้คำภาษาอังกฤษว่า “Delineation of international boundaries must not be considered authoritative” แสดงว่าเส้นเขตแดนในแผนที่ L ๗๐๑๗ ไม่สามารถนำมาใช้อ้างอิงแนวอาณาเขตไทยอย่างเป็นทางการได้ดังที่นายพนพล ฯ กล่าวอ้าง และกรณีที่นายพนพล ฯ อ้างว่าแผนที่

แนบท้ายเอกสารค่าแถมการณั่วม เป็นเพียงแผนผังมิใช่แผนที่ แต่ต้นฉบับภาษาอังกฤษของเอกสาร
ค่าแถมการณั่วม ใช้คำว่า “MAP” ซึ่งแปลว่า แผนที่ มิใช่แผนผังดังที่นายพนดล ฯ กล่าวอ้าง

๒.๖ ข้อเท็จจริงยังปรากฏอีกว่า แม้จะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ N. ๑ แต่ยังมี
ข้อห่วงใยและความไม่ชัดเจนว่าแนวเขตที่กำหนดพื้นที่ N. ๑ ในแผนที่ที่นายพนดล ฯ นำมาแสดงต่อ
สาธารณชนนั้นเป็นแนวเขตที่ถูกตัดตามแนวเขตเดิมที่คณะรัฐมนตรีกำหนดและได้วางแนวรั้ว
ลวดหนามไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ หรือไม่ และยังปรากฏข้อห่วงใยของหน่วยทหารในพื้นที่และหน่วย
ทหารที่ไปสำรวจแนวเขตตามแผนที่ที่นายพนดล ฯ นำมาแสดงว่าอาจมีแนวเขตที่ไม่ถูกต้อง และ
ประเทศไทยอาจเสี่ยงต่อการเสียดินแดนจากการขึ้นทะเบียนมรดก โลกปราสาทพระวิหารอีกด้วย และ
กรณีที่นายพนดล ฯ อ้างว่าพื้นที่ N. ๓ ในแผนที่เป็นพื้นที่ทับซ้อนระหว่างไทยกับกัมพูชา แต่ปรากฏ
ว่าเมื่อกระทรวงการต่างประเทศมีหนังสือคัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารไปยังกัมพูชาเมื่อ
เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๕๑ กัมพูชาได้มีหนังสือตอบกลับมาน่าายสมิคร สุรนทเวช นายกรัฐมนตรี
ของประเทศไทยได้ให้การสนับสนุนการดำเนินการดังกล่าวแล้ว และยืนยันว่าไม่มีพื้นที่ทับซ้อนกับ
ประเทศไทยแต่อย่างใด แสดงว่า กัมพูชาไม่เคยยอมรับแนวเขตแดนใด ๆ ที่ไทยอ้าง เพราะแนวเขต
แดนที่ไทยใช้อ้างอิงนั้นไม่ตรงกับแผนที่ที่กัมพูชาใช้อันมาจากแนวเขตในแผนที่ที่ไทยไม่เคยยอมรับ
การที่นายพนดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในฐานะตัวแทนของราชอาณาจักร
ไทยลงนามในเอกสารค่าแถมการณั่วม กับตัวแทนกัมพูชาและยอมรับแผนที่ของกัมพูชาอาจเป็นเหตุ
ที่ถูกนำมาใช้เป็นข้อต่อสู้กับประเทศไทยในอนาคต และอาจทำให้ประเทศไทยเสียดินแดนได้

๒.๗ ในเอกสารค่าแถมการณั่วมดังกล่าวยังมีข้อตกลงเกี่ยวกับการร่วมกันบริหาร
จัดการพื้นที่ N. ๓ ระหว่างไทยกับกัมพูชา หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของแต่ละประเทศ ซึ่ง
พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ในอาณาเขตไทย จึงเท่ากับเป็นข้อตกลงที่ให้กัมพูชามีอำนาจบริหารจัดการบน
พื้นที่แผ่นดินไทย ภายใต้การขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแต่เพียงฝ่ายเดียวของกัมพูชา อันเป็นอำนาจ
ปกครองของรัฐบาลไทยและเป็นอำนาจอธิปไตยของประเทศไทย นอกจากนั้น ไทยกับกัมพูชาได้จัดตั้ง
คณะกรรมการร่วมเพื่อพัฒนาพื้นที่บริเวณปราสาทพระวิหาร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งอาจมีผลผูกพันด้าน
การค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญอีกด้วย ที่สำคัญจะมีผลกระทบต่อ
สังคมของประเทศอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ เนื้อความของเอกสารค่าแถมการณั่วมฉบับลงวันที่ ๑๙

- ๑๗ -

มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งลงนามโดยนายชนพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในฐานะตัวแทนของราชอาณาจักรไทย กับตัวแทนของราชอาณาจักรกัมพูชา จึงเป็นพันธกรณี ข้อตกลงระหว่างตัวแทนของทั้งสองประเทศ เอกสารดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นหนังสือสัญญาตาม ความหมายของมาตรา ๑๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มิใช่เป็น เพียงแถลงการณ์ตามที่นายชนพล ฯ กล่าวอ้างอีกเช่นกัน

๒.๘ เอกสารคำแถลงการณ์ร่วม หากนำไปใช้บังคับระหว่างประเทศย่อมสามารถ ถูกยกข้ออ้างตามสนธิสัญญากรุงเวียนนา เกี่ยวกับความหมายของสัญญาหรือสนธิสัญญาขึ้นมาเป็นข้อ ต่อสู้ได้ว่า เอกสารคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวมีลักษณะเป็นหนังสือสัญญาหรือสนธิสัญญาตาม ความหมายของสนธิสัญญากรุงเวียนนาและจะมีผลผูกพันประเทศไทยตามกฎหมายระหว่างประเทศ มิใช่เป็นเพียงแค่แถลงการณ์ตามที่นายชนพล ฯ พยายามกล่าวอ้าง

จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า เอกสารคำแถลงการณ์ร่วม เป็นหนังสือสัญญาตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ หรือไม่ และการกระทำของคณะรัฐมนตรี และนายชนพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศที่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับข้อตกลงและเงื่อนไขในเอกสาร รวมทั้งการลงนามในเอกสารคำแถลงการณ์ร่วมของนายชนพล ปัทมะ เป็นการกระทำที่ไม่เป็นไปตาม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้อง ทั้งสองนี้ไว้วินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ วรรคสอง บัญญัติว่า “หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตาม กฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมี ผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้าน การค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้ รัฐสภาจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับความรู้เรื่องดังกล่าว” และ วรรคหก บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาตามวรรคสอง ให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัย

ชี้ขาด โดยให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๑๕๔ (๑) มาใช้บังคับกับการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยอนุโลม”

มาตรา ๑๕๔ บัญญัติว่า “ร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๑๕๐ หรือร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาลงมติยืนยันตามมาตรา ๑๕๑ ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง

(๑) หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า”

ศาลรัฐธรรมนูญตรวจคำร้องที่หนึ่งของประธานวุฒิสภาที่มีสมาชิกวุฒิสภาร่วมกันเสนอความเห็นต่อประธานวุฒิสภา มีจำนวน ๗๗ คน และคำร้องที่สองของประธานสภาผู้แทนราษฎรที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่วมกันเสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวน ๑๕๑ คนแล้ว เห็นว่า จำนวนสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ร่วมกันเสนอความเห็นในแต่ละคำร้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา จึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ วรรคหก ประกอบมาตรา ๑๕๔ (๑) จึงมีคำสั่งให้รับคำร้องทั้งสองไว้วินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๕ และข้อ ๒๗ และเนื่องจากคำร้องทั้งสองคำร้องดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีประเด็นในการพิจารณาวินิจฉัยอย่างเดียวกัน จึงให้รวมการพิจารณาเข้าด้วยกัน

๔. เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญได้ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับคำร้องทั้งสองมาชี้แจงและให้ถ้อยคำพร้อมเอกสารประกอบ ได้แก่ นายชนพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และนายฤๅติ ไกรจิตติ อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ

- ๑๕ -

๔.๑ นายพอล ปีทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งแจ้งและให้
 น้อยคำต่อศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นเกี่ยวกับคำแถลงการณ์ร่วมไทย - กัมพูชา ฉบับลงวันที่ ๑๘
 มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๐
 หรือไม่ สรุปได้ว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิพากษาว่า ปราสาทพระวิหาร
 ตั้งอยู่บนดินแดนที่อยู่ภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา ด้วยเหตุนี้ คณะรัฐมนตรีในขณะนั้นจึงมีมติปฏิบัติ
 ตามคำวินิจฉัยของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ โดยให้คืนปราสาทและดินแดนรอบปราสาท เมื่อวันที่
 ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๐๕ หลังจากนั้นในการจัดทำแผนที่ของกรมแผนที่ทหาร คือ แผนที่ L ๗๐๑๗ ได้
 ปรากฏแนวเส้นเขตแดนที่ได้ตัดที่ดินกับปราสาทไปให้ประเทศกัมพูชาแล้ว และแผนที่ดังกล่าวเป็น
 แนวทางในการบริหารราชการแผ่นดินและหน่วยงานทุกหน่วยงานต้องปฏิบัติตาม ต่อมาในการประชุม
 คณะกรรมการมรดกโลกที่นิวซีแลนด์ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ มีมติของคณะกรรมการมรดกโลก สรุปได้ว่า
 ประเทศกัมพูชาและประเทศไทยเห็นพ้องกันอย่างเต็มที่ว่าปราสาทพระวิหารอันศักดิ์สิทธิ์มีคุณค่าจะต้อง
 ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกโดยเร็วที่สุด ดังนั้น ประเทศกัมพูชาและประเทศไทยตกลงกันว่า
 กัมพูชาจะเสนอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกอย่างเป็นทางการในการประชุม
 คณะกรรมการมรดกโลก สมัยประชุมที่ ๓๒ ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยการสนับสนุนอย่างแข็งขันจากไทย
 จึงเห็นได้ว่าการสนับสนุนให้กัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทไม่ได้เกิดขึ้นจากการกระทำของรัฐบาลชุดนี้
 เป็นครั้งแรก แต่เกิดขึ้นตั้งแต่รัฐบาลสมัยพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ในการจัดทำ
 คำแถลงการณ์ร่วมไทย - กัมพูชา ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ การเจรจาบรรลุผลที่เกาะกง
 และที่ปารีส ประเทศกัมพูชาขอมจดทะเบียนมรดกโลกเฉพาะที่เป็นตัวปราสาท โดยต้องไปจัดทำแผนที่
 ขึ้นใหม่ตามที่แนบท้ายคำแถลงการณ์ดังกล่าว หลังจากทำแผนที่ขึ้นแล้วเจ้าหน้าที่ของไทยได้ไป
 ตรวจสอบปรากฏว่าไม่มีส่วนหนึ่งส่วนใดล้ำเข้ามาในเขตแดนของประเทศไทย รัฐมนตรีว่าการ
 กระทรวงการต่างประเทศจึงนำแถลงการณ์ร่วมและแผนที่เสนอให้สภาความมั่นคงแห่งชาติพิจารณา
 เห็นชอบ จึงนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบในวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑ และ
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไปลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมในวันที่ ๑๘ มิถุนายน
 ๒๕๕๑ หลังจากได้รับมอบอำนาจจากคณะรัฐมนตรีแล้ว

- ๒๐ -

การจัดทำคำแถลงการณ์ร่วม ไม่ได้มีเจตนาที่จะทำเป็นหนังสือสัญญาหรือสนธิสัญญาใด ๆ เพียงต้องการสะท้อนเจตนารมณ์ทางการเมืองที่ทั้งสองฝ่ายได้แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องปราสาทพระวิหารร่วมกัน และไม่ได้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงเขตแดนหรืออธิปไตยของประเทศไทย นอกจากนั้นพื้นที่ทับซ้อนก็ยังเป็นพื้นที่ทับซ้อนเหมือนเดิมไม่ได้มีการสละให้กับประเทศกัมพูชาแต่อย่างใด

๔.๒ นายกฤต ไกรจิตติ อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย ชี้แจงและให้ข้อมูลคำในประเด็นเกี่ยวกับคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๐ หรือไม่ สรุปได้ว่า ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิพากษาว่า ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในอาณาเขตภายใต้อธิปไตยของประเทศกัมพูชา คำว่า อาณาเขต นั้น หมายถึง Territory ซึ่งมีเส้นเขตแดนเป็นตัวกำหนด ส่วนคำว่า Sovereignty หมายถึงอธิปไตยเหนือดินแดนซึ่งมีเส้นเขตแดนเป็นตัวกำหนด ดังนั้น ปราสาทพระวิหาร และดินแดนที่อยู่ได้ปราสาทเป็นของประเทศกัมพูชา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๕ แล้ว สำหรับคำแถลงการณ์ร่วมที่สนับสนุนการขึ้นทะเบียนมรดกโลก ไม่ถือว่าเป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๐ วรรคสอง แต่เป็นเพียงการแสดงเจตนารมณ์ทางการเมืองมิได้อยู่ในความหมายของตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา เพราะไม่ได้เป็นความตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลกัมพูชา หากแต่เป็นเรื่องที่ประเทศไทยแสดงว่าประเทศไทยสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกตามพื้นที่ที่จำกัดเฉพาะตัวปราสาทซึ่งอยู่ในดินแดนกัมพูชาและข้อตกลงในคำแถลงการณ์ร่วมก็ได้เป็นการก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ใด ๆ ทั้งสิ้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง คำชี้แจงของบุคคล และพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า คดีทั้งสองคดีนี้มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว จึงกำหนดประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยชี้ขาด ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา หรือ Joint Communiqué ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๐ หรือไม่

- ๒๑ -

ประเด็นที่สอง หากคำแถลงการณ์ร่วมไทย - กัมพูชา หรือ Joint Communiqué ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๐ แล้ว คำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๐ วรรคสอง ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือไม่

คำวินิจฉัย

ประเด็นที่หนึ่ง คำแถลงการณ์ร่วมไทย - กัมพูชา หรือ Joint Communiqué ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คำว่า “หนังสือสัญญา” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๐ หมายถึง ความตกลงระหว่างประเทศทุกประเภทที่จัดทำขึ้นระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศในรูปแบบที่เป็นลายลักษณ์อักษร และอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะถูกบันทึกไว้ในเอกสารฉบับเดียวหรือหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกัน และไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร อันเป็นความหมายที่ตรงกันกับคำว่า “treaty” ตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๘ และตรงกับที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยให้ความหมายไว้แล้วในคำวินิจฉัยที่ ๑๑/๒๕๕๒ และคำวินิจฉัยที่ ๓๓/๒๕๕๓

คำแถลงการณ์ร่วมไทย - กัมพูชา ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ ประกอบด้วยการกระทำระหว่างรัฐต่อรัฐ เป็นลายลักษณ์อักษร โดยผู้มีอำนาจทำหนังสือสัญญาของทั้งสองประเทศ ซึ่งปกติคำแถลงการณ์ร่วมที่ไม่ประสงค์จะให้ผลทางกฎหมายนั้น ไม่มีความจำเป็นต้องลงนาม แต่ในคำแถลงการณ์ร่วมนี้ฝ่ายไทยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ลงนาม นอกจากนี้ คำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวยังมุ่งให้เกิดผลทางกฎหมาย โดยพิจารณาจากพันธกรณีที่ทั้งสองฝ่ายจะจัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกัน คำแถลงการณ์ร่วมนี้จึงเข้าองค์ประกอบของลักษณะความตกลงระหว่างประเทศ โดยทั้งสองฝ่ายต่างสงวนสิทธิซึ่งกันและกัน เมื่อคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวมิได้กำหนดให้อยู่ภายใต้กฎหมายภายในของรัฐใดรัฐหนึ่ง จึงต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ

- ๒๒ -

เมื่อคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวเป็นหนังสือบันทึกข้อตกลงอันเป็นผลมาจากการประชุมร่วมกันระหว่างผู้ที่มีอำนาจทำความตกลงระหว่างประเทศผูกพันประเทศไทยและกัมพูชาได้ โดยได้ประชุมทำความตกลงกันในรูปแบบและลักษณะของการประชุมเพื่อทำความตกลงระหว่างประเทศ และผู้มีอำนาจทำการแทนประเทศทั้งสองก็ทำความตกลงกันได้ ๖ ข้อ ดังที่บันทึกไว้ในคำแถลงการณ์ร่วมนั้นด้วยเหตุนี้ คำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวจึงเข้าลักษณะเป็น “หนังสือสัญญา” ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๐ แล้ว

ประเด็นที่สอง หากคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา หรือ Joint Communiqué ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๐ แล้ว คำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๐ วรรคสอง ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๐ วรรคสอง บัญญัติว่า “หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในกรณีนี้ รัฐสภาจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องดังกล่าว” ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๐ วรรคสอง ได้บัญญัติถึงหนังสือสัญญารวม ๕ ประเภทที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาก่อนที่คณะรัฐมนตรีจะอนุมัติให้มีการลงนามในหนังสือสัญญานั้นให้มีผลผูกพันประเทศไทย คือ

- ๑) หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย
- ๒) หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ
- ๓) หนังสือสัญญาที่จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญานั้น
- ๔) หนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง

- ๒๓ -

๕) หนังสือสัญญาที่มีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

การที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ วรรคสอง กำหนดประเภทของหนังสือสัญญาที่คณะรัฐมนตรีจะต้องขอความเห็นชอบของรัฐสภา นั้น ก็เนื่องจากหนังสือสัญญานั้นเป็นหนังสือสัญญาที่มีความสำคัญ ก่อนที่หนังสือสัญญานั้นจะมีผลผูกพันกับประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศที่เป็นคู่สัญญาสมควร ได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบทั้ง โดยคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นฝ่ายบริหารที่มีอำนาจหน้าที่ในการทำหนังสือสัญญาดังกล่าว และโดยรัฐสภาซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติและเป็นตัวแทนของประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาประเภทของหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ วรรคสองแล้ว เห็นว่า คำว่า “หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลง...” นั้น ใ้ใช้กับหนังสือสัญญา รวม ๒ ประเภท คือหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งแม้ว่าด้วยคำที่ใช้กับหนังสือสัญญาทั้งสองประเภทนี้ จะบัญญัติว่าหากเป็นหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลง อันดูเหมือนว่าจะต้องปรากฏชัดในข้อบทหนังสือสัญญาว่ามีบทเปลี่ยนแปลง อาณาเขตไทยหรือพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจ จึงต้องขอความเห็นชอบของรัฐสภา แต่หากแปลความเช่นนั้น ก็จะไม่เกิดผลตามความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญที่มุ่งจะตรวจสอบควบคุมการทำหนังสือสัญญาก่อนที่ฝ่ายบริหารจะไปลงนามให้มีผลผูกพันประเทศ ซึ่งจะเกิดปัญหาตามมาภายหลังได้ จึงต้องแปลความว่าหากหนังสือสัญญาใดที่คณะรัฐมนตรีจะ ไปดำเนินการทำกับประเทศอื่นหรือกับองค์การระหว่างประเทศ มีลักษณะของหนังสือสัญญาที่อาจมีผลเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรืออาจมีผลเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศก็ต้องนำหนังสือสัญญานั้นขอความเห็นชอบของรัฐสภาก่อนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ วรรคสอง และวรรคสาม

ส่วนหนังสือสัญญาที่จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญานั้น มีความชัดเจนของถ้อยคำอยู่แล้ว แต่สำหรับหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง และหนังสือสัญญาที่มีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรือ

งบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ นั้น เป็นเรื่องที่ทำหนังสือสัญญาจะต้องใคร่ครวญให้รอบคอบก่อนที่จะดำเนินการทำหนังสือสัญญาดังกล่าว โดยต้องพิจารณาว่าหากกระทำไปแล้ว จะก่อให้เกิดผลกระทบหรือมีผลผูกพันตามประเภทของหนังสือสัญญาที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ วรรคสองบัญญัติไว้หรือไม่ แล้วตัดสินใจว่าจะต้องขอความเห็นชอบของรัฐสภาหรือไม่

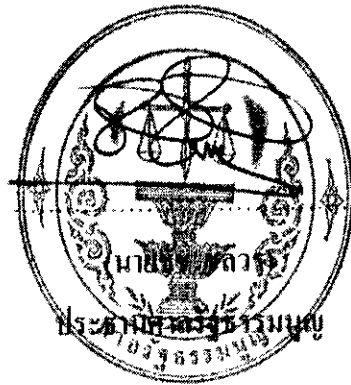
ส่วนเรื่องอาณาเขตของประเทศนั้น ถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในบริเวณที่ยังมีข้อขัดแย้งกันอยู่ระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ การดำเนินการและการพิจารณาวินิจฉัยในเรื่องนี้ จึงต้องกระทำอย่างรอบคอบ หากเป็นกรณีที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของประเทศแล้ว ย่อมจะต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ วรรคสอง ด้วย

สำหรับคำแถลงการณ์ร่วมไทย - กัมพูชา ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ นั้น แม้จะไม่ได้ปรากฏสาระสำคัญอย่างชัดเจนว่าเป็นหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่อันเป็นอาณาเขตของประเทศไทยก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาข้อบททั้งหมดในคำแถลงการณ์ร่วมประกอบกับแผนที่ หรือแผนผังแนบท้ายซึ่งจัดทำขึ้นโดยประเทศกัมพูชาแต่เพียงฝ่ายเดียว อันประกอบเป็นส่วนหนึ่งของคำแถลงการณ์ร่วมแล้ว จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าแผนที่ดังกล่าวได้กล่าวอ้างถึงพื้นที่ N.๑ N.๒ และ N.๓ โดยที่ไม่ได้มีการกำหนดเขตของพื้นที่ N.๑ N.๒ และ N.๓ ให้ชัดเจนว่ามีบริเวณครอบคลุมส่วนใดของประเทศใดเป็นจำนวนเท่าใด ซึ่งเป็นการสุมเสี่ยงต่อผลกระทบในเรื่องอาณาเขตของประเทศไทย อันเป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อนและอาจก่อให้เกิดข้อพิพาทระหว่างประเทศต่อไปภายหน้าได้ ประกอบกับการที่ประเทศกัมพูชาขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกนั้น มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่เป็นประเด็นโต้เถียงกันในเรื่องของเส้นเขตแดนและขอบเขตที่ปราสาทตั้งอยู่ ทั้งเป็นประเด็นที่มีความเห็นแตกต่างกันทั้งทางด้านสังคมและการเมืองมาโดยตลอด การที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้ดำเนินการเจรจากับประเทศกัมพูชาก่อนที่จะได้มีการลงนามคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว พึงสังเกตเห็นได้ว่า หากลงนามคำแถลงการณ์ร่วมไป ก็อาจก่อให้เกิดการแตกแยกกันทางด้านความคิดเห็นของคนในสังคมทั้งสองประเทศ อีกทั้งอาจก่อให้เกิดวิกฤติแก่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา อันมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมอย่างกว้างขวาง คำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวจึงเป็นหนังสือสัญญาที่อาจมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตประเทศไทย จึงเป็นหนังสือสัญญาที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ วรรคสอง กำหนดให้ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

- ๒๕ -

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า คำแถลงการณ์ร่วม ไทย-กัมพูชา หรือ Joint Communiqué ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือสัญญา ที่อาจมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของประเทศ ทั้งยังมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคม ของประเทศอย่างกว้างขวางอีกด้วย ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ วรรคสอง

- ๒๖ -

(คำวินิจฉัยที่ ๖ - ๗/๒๕๕๑)

[Signature]

(นายเจริญ ภัทศิธนากุล)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

[Signature]

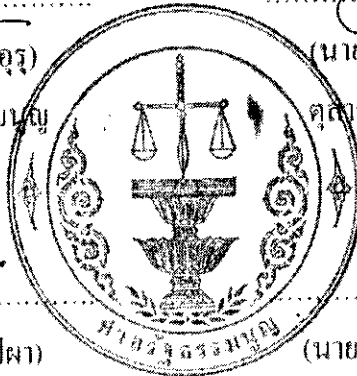
(นายจรูญ อินทจาร)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

[Signature]

(นายเฉลิมพล ไชกอรุ)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

[Signature]

(นายบุรักษ์ มาประณีต)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

[Signature]

(นายบุญส่ง กุลบุปผา)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

[Signature]

(นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

[Signature]

(นายสุพจน์ ไข่มุกด์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

[Signature]

(นายอุดมศักดิ์ นิตินนตรี)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ภาคผนวก น

คำแปลอย่างไม่เป็นทางการของมติ 32COM8B.102 ของคณะกรรมการมรดกโลก

คำแปล (อย่างไม่เป็นทางการ) ของร่างมติ 32 COM 8B.102

คณะกรรมการบริหารมรดกโลก

๑) ได้ตรวจสอบเอกสาร WHC - 08/32. COM/INF. 8 B . ADD.2

๒) อ้างถึงคำตัดสินที่ 31 COM 8 B.24 ซึ่งรับรองว่า “ปราสาทพระวิหารอันศักดิ์สิทธิ์มีความสำคัญอันยิ่งใหญ่ในระดับนานาชาติ และมีคุณค่าโดดเด่นเป็นสากล ซึ่งเข้าข่ายตามเกณฑ์ (i), (iii) และ (iv) และเห็นด้วยในหลักการว่า ปราสาทพระวิหารควรได้รับการขึ้นทะเบียนบรรจุไว้ในรายชื่อมรดกโลก”

๓) รัับทราบถึง ความคืบหน้าของการดำเนินของรัฐบาลกัมพูชา ในส่วนของพัฒนาการของแผนบริหารจัดการสถานที่ดังกล่าวนี้ ตามที่คณะกรรมการได้ร้องขอไว้ในมติ 31 COM 8B.24 ที่เมืองโครส์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์

๔) แสดงออกในความขอบคุณต่อรัฐบาลของเบลเยียม, สหรัฐอเมริกา, ฝรั่งเศสและอินเดีย ที่เอื้อประโยชน์ในการสนับสนุนการดำเนินงานของผู้เชี่ยวชาญทั้งหลาย ในความพยายามเพื่อการนี้ และต่อ รัฐบาลของประเทศจีนกับญี่ปุ่น ตลอดจน ICCROM สำหรับการให้ความช่วยเหลือด้านความเชี่ยวชาญในกระบวนการดังกล่าวนี้ด้วย

๕) รัับทราบ ว่าแถลงการณ์ร่วมซึ่งลงนามเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ค.ศ.๒๐๐๘ โดยผู้แทนของรัฐบาลกัมพูชาและไทย และยูเนสโก ซึ่งรวมอยู่ในร่างการนำเสนอซึ่งถูกอ้างถึงอย่างผิดพลาดว่า มีการลงนามเมื่อวันที่ ๒๒ และ ๒๓ พฤษภาคม ค.ศ. ๒๐๐๘ ในเอกสาร WHC - 08/32. COM/INF. 8 B. ADD.2 จะไม่ถูกใช้ในการพิจารณา ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามการตัดสินใจของรัฐบาลไทยในอันที่จะระงับผลผูกพันจากแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวนี้ เพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งให้คุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองกลางของไทย

๖) บันทึกรัับทราบว่า รัฐบาลภาคีกัมพูชา ได้ยื่นแผนผัง((Graphic plan) สถานที่(RGPP) ซึ่งได้รับการปรับปรุงใหม่(Revised) ที่ผนวกอยู่ในเอกสารที่ เอกสาร WHC - 08/32. COM/INF. 8B. ADD.2 (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า RGPP) อันแสดงให้เห็นถึงการปรับปรุงขอบเขตของอาณาบริเวณที่นำเสนอเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

๗) ตัดสินว่า ภายใต้ข้อยกเว้นเป็นกรณีพิเศษที่จะยอมรับ โดยเห็นแก่กระบวนการพหุภาคี อันจะนำไปสู่การจัดทำรายงานเพิ่มเติมซึ่งนำเสนอโดยรัฐบาลกัมพูชาเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๐๐๘ ตามคำ

ขอของศูนย์มรดกโลกแห่งยูเนสโก ในอันที่จะยอมรับข้อมูลซึ่งนำเสนอโดยรัฐภาคีที่เลยกำหนดเส้นตายที่กำหนดไว้ในย่อหน้าที่ ๑๔๘ ของแนวทางเพื่อการดำเนินการอื่นของขึ้นทะเบียน

๘) รับทราบไว้ว่า ประเทศไทยได้แสดงออกหลายครั้งถึงความปรารถนาที่จะมีส่วนในการนำเสนอปราสาทพระวิหารและอาณาบริเวณโดยรอบขึ้นทะเบียนมรดกโลกร่วมกับกัมพูชา

๙) บันทึกไว้ว่า สถานที่ซึ่งนำเสนอเพื่อการขึ้นทะเบียน ถูกปรับลดลงและมีองค์ประกอบเพียงจำเพาะตัวปราสาทพระวิหารและมีได้รวมถึงส่วนเพิ่มเติมอื่นอันประกอบด้วยผาและถ้ำต่างๆ

๑๐) พิจารณาสืบเนื่องต่อไปว่า การวิจัยเชิงโบราณคดีในพื้นที่ดังกล่าวยังคงดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องในเวลานี้ อันอาจบังเกิดผลให้มีการค้นพบใหม่ที่มีนัยสำคัญซึ่งอาจอำนวยความสะดวกพิจารณาถึงความเป็นไปได้ที่จะมีการนำเสนอใหม่ในแบบข้ามพรมแดน ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรับรู้รวมทั้งจากไทยและกัมพูชา

๑๑) ส่งเสริม ให้กัมพูชาร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับไทย เพื่อปกป้องรักษาคุณค่าของสถานที่นี้ โดยเห็นแก่ข้อเท็จจริงที่ว่าประชาชนทั้งหลายในอาณาบริเวณโดยรอบได้ยึดถือปราสาทพระวิหารเป็นสมบัติล้ำค่ามายาวนาน และเพื่อให้เห็นพ้องว่าน่าจะเป็นเรื่องพึงปรารถนาในอนาคตในอันที่จะได้สะท้อนถึงคุณค่าอย่างเต็มเปี่ยมของปราสาทและภูมิทัศน์โดยรอบ ผ่านความเป็นไปได้ในอันที่จะมีการขึ้นทะเบียนมรดกโลกเพิ่มเติม เพื่อให้แหล่งมรดกโลกนี้เข้าข่ายตามเกณฑ์ที่ (iii) และ (iv) ตามที่เคยได้รับการรับรองไว้ในมติ 31 COM 8B.24

๑๒) จดทะเบียน ปราสาทพระวิหาร, กัมพูชา รวมเข้าเป็นหนึ่งในรายการทรัพย์สินที่เป็นมรดกโลกภายใต้เกณฑ์ที่ (i)

๑๓) กำหนด ให้ใช้ถ้อยแถลงดังต่อไปนี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าอันโดดเด่นเป็นสากล

ปราสาทพระวิหาร อันเป็นเอกในเชิงสถาปัตยกรรมของกลุ่มโบราณสถานที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกันโดยทางเดินและบันได อันมีแกนกลางเป็นระยะทาง ๘๐๐ เมตร คือ สถาปัตยกรรมเขมรที่มีความโดดเด่นระดับผลงานชิ้นเอก ในแง่ของการวางผัง, การประดับตกแต่งและความสัมพันธ์กับภูมิทัศน์แวดล้อมที่พิเศษจำเพาะ

เกณฑ์ที่ i ปราสาทพระวิหารจึงถือเป็นงานสถาปัตยกรรมเขมรชิ้นเอกที่มีความโดดเด่น มีความ “พิสุทธิ์” อย่างยิ่งทั้งในด้านการวางผังและรายละเอียดของการประดับตกแต่ง

ความเป็นของแท้ดั้งเดิม (authenticity) ในแง่ของกลุ่มปราสาทและวัตถุที่เป็นองค์ประกอบได้สะท้อนคุณค่าของทรัพย์สินแห่งนี้ออกมาอย่างชัดเจน สถานที่แห่งนี้ประกอบด้วย กลุ่มวิหารบูรณภาพ (integrity) ของทรัพย์สินนี้ถูกลดทอนลงในระดับหนึ่งเนื่องจากการขาดหายไปในส่วนเพิ่มเติมภายในอาณาบริเวณ โดยรอบของทรัพย์สิน มาตรการเพื่อการคุ้มครองวิหารนี้ ในแง่ของการคุ้มครองเชิงกฎหมายถือว่าเหมาะสมเพียงพอแล้ว ความคืบหน้าในการจำแนกปริมาตรสำหรับแผนการบริหารจัดการได้มีการดำเนินการแล้วและจำเป็นต้องมีการปรับปรุงรวบรวมเพื่อนำไปสู่แผนการบริหารจัดการฉบับเต็ม ที่ผ่านการเห็นชอบแล้ว

๑๔) เรียกร้อง ต่อร์ฐภาคิกัมพูชา ภายใต้ความร่วมมือกับยูเนสโก ให้ดำเนินการจัดประชุมคณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศ เพื่อให้ความคุ้มครองและพัฒนาทรัพย์สินนี้ ภายในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.๒๐๐๕ ให้ผู้ที่ได้รับเชิญเข้าร่วม ประกอบด้วยรัฐบาลไทยและหุ้นส่วนระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เหมาะสมอีกไม่เกิน ๗ ชาติ ทำหน้าที่ตรวจสอบสาระเชิงนโยบายโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับอนุรักษณ์คุณค่าอันโดดเด่นเป็นสากลของทรัพย์สินนี้ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอนุรักษณ์ที่เป็นสากล

๑๕) เรียกร้อง ต่อร์ฐภาคิกัมพูชา ในยื่นเอกสารต่อศูนย์มรดกโลก ภายใน ๑ กุมภาพันธ์ ค.ศ.๒๐๐๕ นี้ ดังต่อไปนี้

- แผนที่ชั่วคราว ที่ให้รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานที่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน และแผนที่ที่จำแนกแยกแยะพื้นที่กันชนที่กำหนดไว้ใน RGPP
- ปรับปรุงเพิ่มข้อมูลสำหรับการนำเสนอเพื่อขอขึ้นทะเบียนให้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่มีขึ้นต่ออาณาบริเวณของทรัพย์สิน
- เอกสารเพื่อยืนยันว่า พื้นที่บริหารจัดการของทรัพย์สินนี้ จะรวมถึงทรัพย์สินซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนและพื้นที่กันชนที่ป่งชี้ไว้ตาม RGPP
- รายงานความก้าวหน้าเกี่ยวกับการเตรียมแผนการบริหารจัดการ

๑๖) เรียกร้องเพิ่มเติม ให้รัฐภาคิกัมพูชา ยื่นแผนการบริหารจัดการสถานที่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนฉบับเต็ม รวมถึงแผนที่อันเป็นที่ยุติ ต่อศูนย์มรดกโลกภายในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.๒๐๑๐ เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลก ในสมัยประชุมครั้งที่ ๓๔ ในปี ค.ศ.๒๐๑๐ ต่อไป

ภาคผนวก บ

คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ ของคำแถลงการณ์ของนายบ็องพล อติเรกสาร ต่อที่ ประชุม
คณะกรรมการมรดกโลกครั้งที่ 32 ณ นครควิเบก ประเทศแคนาดา

(คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ)

คำแถลงของ นายปองพล อดิเรกสาร

ประธานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยมรดกโลก ประเทศไทย

ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 32

เรื่อง การที่กัมพูชาเสนอให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก

วันที่ 7 กรกฎาคม 2551 เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา

*****

ท่านประธานที่เคารพ

ผมในฐานะประธานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยมรดกโลกของประเทศไทย โคร้ขอให้นำคำแถลงที่ผมจะกล่าวต่อไปนี้บรรจุไว้ในรายงานการประชุมของคณะกรรมการมรดกโลกครั้งนี้ด้วย

ท่านประธานที่เคารพ

ประเทศไทยตระหนักเป็นอย่างดีว่าอนุสัญญามรดกโลกเป็นเรื่องของความร่วมมือระหว่างประเทศที่มุ่งอนุรักษ์มรดกโลก มุ่งส่งเสริมความซาบซึ้งและการเคารพซึ่งกันและกัน และส่งเสริมสันติภาพ

ด้วยความตระหนักดังกล่าวข้างต้นนั้น ประเทศไทยจึงได้ร้องขอครั้งแล้วครั้งเล่าเพื่อให้ประเทศไทยได้มีส่วนในการเสนอร่วมกัน (Joint Nomination) เพื่อให้ปราสาทพระวิหาร ซึ่งเป็นวัดฮินดูในศตวรรษที่ 11 บนยอดเขาที่เป็นพรมแดนระหว่างไทยและกัมพูชา อันเป็นดินแดนซึ่งยังมีข้อโต้แย้งกันระหว่างประเทศทั้งสองนั้น ได้ขึ้นทะเบียนในลักษณะการเสนอร่วม

พวกเรารู้สึกผิดหวังอย่างรุนแรงที่ข้อเรียกร้องของเราที่จะเสนอให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกในลักษณะการเสนอร่วมกันนั้น ได้ถูกปฏิเสธครั้งแล้วครั้งเล่า และบัดนี้ปราสาทพระวิหารได้รับการยินยอมให้ขึ้นทะเบียนมรดกโลกเป็นพิเศษ โดยใช้เกณฑ์ข้อที่ 1 เพียงข้อเดียวเท่านั้น อีกทั้งยังปราศจากบริเวณกันชน (buffer zone) ซึ่งทำให้ขาดภูมิทัศน์บริเวณรอบด้านที่จะทำให้ปราสาทพระวิหารได้มีความสง่างาม และความสมบูรณ์ ดังที่ควร จะเป็น และด้วยเหตุผลดังกล่าว เราไม่สามารถจะยอมรับการขึ้นทะเบียนเพียงฝ่ายเดียว โดยใช้เกณฑ์เพียงข้อเดียวของปราสาทพระวิหารขึ้นเป็นมรดกโลกได้ เราได้ประสงค์ที่จะให้เลื่อนการพิจารณาการเสนอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารไปก่อน จนกว่ารัฐภาคีทั้งสองจะแก้ไขข้อเคลือบคลุมข้อแตกต่างที่มีอยู่ และสามารถจะร่วมกันขึ้นทะเบียน ซึ่งจะเป็นที่ยอมรับทั้งสองฝ่ายได้ เราขอประท้วงการใช้ผังทางภูมิศาสตร์หรือแผนที่ใดๆ ของมรดกโลก ซึ่งอาจจะนำไปสู่ข้อขัดแย้งยิ่งขึ้น และอาจนำไปสู่เหตุการณ์ที่ไม่เป็นมิตรระหว่างชุมชนที่อยู่รอบๆ บริเวณดังกล่าวในอนาคต

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยเคารพในการตัดสินใจของคณะกรรมการอย่างเต็มที่ และรู้สึกขอบคุณท่านประธาน ตลอดจนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่ได้ทำงานหนัก ทั้งก่อนการประชุมครั้งนี้และระหว่างการประชุมด้วย

ผมขอให้บันทึกไว้ด้วยว่า พวกเราชื่นชมยินดีในความเป็นวิชาชีพของ ICOMOS ดังที่ได้สะท้อนไว้ในเอกสารการประเมินเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อวิจารณ์ที่ตรงไปตรงมาและตรงประเด็น ตลอดจนข้อสรุปและข้อเสนอแนะซึ่งสอดคล้องอย่างยิ่งกับหลักการแห่งคุณค่าสากลอันโดดเด่น ความถูกต้องแท้จริง และความสมบูรณ์ของมรดกโลก

ข้อสรุปของ ICOMOS ที่กล่าวว่า “ICOMOS พิจารณาเห็นว่าคุณค่าที่สมบูรณ์ของปราสาทพระวิหารเชื่อมโยงอย่างแยกออกไม่ได้กับภูมิทัศน์โดยรอบ และการวางผังและการวางแผนทิศทางซึ่งหันหน้าไปทางเหนือ นั้น มีความแตกต่างจากวิหารเขมรอื่นๆ”

ผมขออธิบายแนวทิศทางปราสาทพระวิหารที่หันไปทางทิศเหนือ ซึ่งหันหน้าไปทางประเทศไทย ที่ซึ่งลำน้ำซึ่งไหลมาจากสันปันน้ำบนยอดผาไปสู่สระ ซึ่งจะต้องถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของภูมิทัศน์ที่ศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นส่วนสำคัญในการวางแผนพื้นที่แนวล้อมของวัดแบบฮินดู ลำน้ำยังไหลต่อไปลงสู่แม่น้ำมูลในประเทศไทย ซึ่งเป็นแควหนึ่งของแม่น้ำโขง และในบริเวณดังกล่าว ยังมีร่องรอยของชุมชนโบราณ ตลอดจนซากโบราณสถานแบบฮินดูอีกหลายแห่งปรากฏให้เห็นอยู่อย่างชัดเจน

ท่านประธานที่เคารพ

อนุสัญญามรดกโลกนี้ ยังเป็นเรื่องของการส่งเสริมความตระหนักและการมีส่วนร่วม ตลอดจนบทบาทของชุมชนที่จะเสนอมรดกโลก

ชุมชนต่างๆ ที่อยู่ทางด้านเหนือของปราสาทพระวิหารในดินแดนของประเทศไทยได้เคยเดินทางไปเยือนและเคารพบูชาที่พระวิหารแห่งมาเป็นเวลานาน นับร้อยๆ ปี ในสมัยโบราณ ชุมชนในท้องถิ่นเหล่านี้ ยังได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ดูแลวัดแห่งนี้อีกด้วย ดังที่มีข้อความปรากฏในจารึกแห่งนี้

ICOMOS ได้เสนอไว้ว่า ในอนาคตอาจจะมีการขยายเขตแดนที่จะมีการเสนอร่วมกัน เพื่อให้คุณค่าของพระวิหารมีความสมบูรณ์เต็มที่ ซึ่งในขณะนี้ ผมเห็นด้วยอย่างเต็มที่ เพราะจะทำให้ชุมชนทางด้านเหนือ ตลอดจนในพื้นที่ข้างล่างด้านใต้ ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และในกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ปราสาทแห่งนี้ ดังที่ได้เคยเป็นไปในอดีต

การขึ้นทะเบียนพระวิหารควรจะได้มีการขยายในโอกาสต่อไป โดยมีความร่วมมือจากประเทศไทย และจะได้พัฒนาเป็นกรณีตัวอย่างในการเสนอมรดกโลกข้ามพรมแดน (transboundary nomination) และอาจจะเป็นการนำเสนอ มรดกโลกผสมผสานวัฒนธรรมและธรรมชาติด้วยก็ได้ ซึ่งจะปูทางที่จะนำไปสู่การยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน มิตรภาพ และความร่วมมืออย่างสันติระหว่างประเทศ เพื่อนบ้านทั้งสองที่เกี่ยวข้องและระหว่างชุมชนทั้งสองฝั่ง

เรายินดีที่คณะกรรมการได้มีข้อความในข้อมติที่เพิ่งจะอนุมัติไป ที่ระบุให้มีการส่งเสริมให้กัมพูชาและไทยร่วมมือกันเพื่อที่จะสงวนรักษาคุณค่าของมรดกแห่งนี้

เราขอบคุณคณะกรรมการที่ได้ตกลงกันว่า ในอนาคตควรมีการขึ้นทะเบียนขยายเพิ่มขึ้น เพื่อจะได้มีคุณค่าตามเกณฑ์ข้อ 3 และ 4 ซึ่งเรื่องนี้ผมเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่าภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมและธรรมชาติทางด้านเหนือของปราสาทซึ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่ฝั่งไทยและได้รับการขึ้นทะเบียนอนุรักษ์ตามกฎหมายไทยว่ามีความสำคัญเกี่ยวข้องกับปราสาทพระวิหารสมัยโบราณนั้น จะต้องได้รับการพิจารณาตามที่ควรและด้วยความยุติธรรม

คณะผู้แทนของเราได้ยื่นเอกสารที่จำเป็นอย่างไม่เป็นทางการสำหรับการขอขึ้นทะเบียนมรดกโลกลักษณะข้ามพรมแดน (transboundary) เพิ่มขึ้น ให้ศูนย์มรดกโลก เพื่อให้ข้อคิดและให้ความช่วยเหลือในอนาคต เราหวังที่จะร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในอนาคตอันใกล้นี้

ขอขอบคุณ

*****

ภาคผนวก ป

หนังสือของกัมพูชาเสนอเรื่องสู่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ใน
วันที่ 18 กรกฎาคม 2551

KINGDOM OF CAMBODIA

NATION - RELIGION - KING

**PERMANENT MISSION
TO THE UNITED NATIONS**

Ref: RC/MP/N-168/08

18 July 2008

Excellency,

On the instruction from my government, I have the honour to provide an account of facts to the attention of Your Excellency as well as the other Members of the United Nations Security Council in relation to Thailand's violation of the sovereignty and territorial integrity of the Kingdom of Cambodia as follows:

- *The Temple of Preah Vihear of Cambodia was inscribed UNANIMOUSLY into the World Heritage List during the 32nd Session of the World Heritage Committee in Quebec City, Canada, on 7 July 2008. This gave rise to intense political protests in Thailand from the opposition forces against Thailand's government. But in spite of this internal turmoil, Cambodia never expected that Thai soldiers would move in and stay in the Cambodian pagoda.*
- *On 15 July 2008, about 50 Thai soldiers crossed into Keo Sikha Kiri Svava pagoda located in Cambodia's territory at about 300 meters from the Temple of Preah Vihear. By 16-17 July 2008, the number of Thai soldiers in the pagoda ground increased to 480.*
- *The Thai side used its UNILATERALLY designed map (Attachment 1) to indicate that the pagoda is in the so-called "overlapping area". But according to the "Annex I map" (Attachment 2) used by the International Court of Justice (ICJ) to adjudicate the conflict between Cambodia and Thailand over the Temple of Preah Vihear in June 1962, the ICJ stated in its judgment that:*

"The Court however considers that Thailand in 1908-1909 did accept the Annex I map as representing the outcome of the work of delimitation, and hence recognized the line on that map as being the frontier line, the effect of which is to situate Preah Vihear in Cambodian territory. The Court considers further that, looked at as a whole, Thailand's subsequent conduct confirms and bears out her original acceptance, and that Thailand's acts on the ground do not suffice to negative this. Both Parties, by their conduct, recognized the line and thereby in effect agreed to regard it as being the frontier line" (pg.30-31);

"The Court considers the acceptance of the Annex I map by the Parties caused the map to enter the treaty settlement and to become an integral part of it" (pg. 31); and

"The Court, therefore, feels bound, as a matter of treaty interpretation, to pronounce in favor of the line as mapped in the disputed area" (pg. 33).

- Taking into account of the above decision of the ICJ, the only map which legally delimits the border in the area of the Temple of Preah Vihear is the "Annex I map" based on which the Court made its judgment.
- Upon the onset of this provoking act and increasing reinforcement of Thai soldiers on Cambodia's territory, Samdech Hun Sen, Prime Minister of the Kingdom of Cambodia has made telephone contact and written to H.E. Samak Sundaravej, Prime Minister of Thailand calling for actions to defuse the tension and for the immediate withdrawal of Thai troops from the pagoda ground.
- In his reply letter to Samdech Hun Sen on 18 July 2008, H.E. Samak Sundaravej, claimed, apparently based on Thai unilaterally designed map, that the pagoda lies in the territory of the Kingdom of Thailand and that the presence of Cambodian residents and military personnel in the pagoda ground is a violation of Thailand's sovereignty and territorial integrity.
- While Cambodia exercises maximum restraint to avoid armed confrontation, we cannot ignore that Thai military provocation is to create a de facto "overlapping area" that legally does not exist on Cambodia soil.

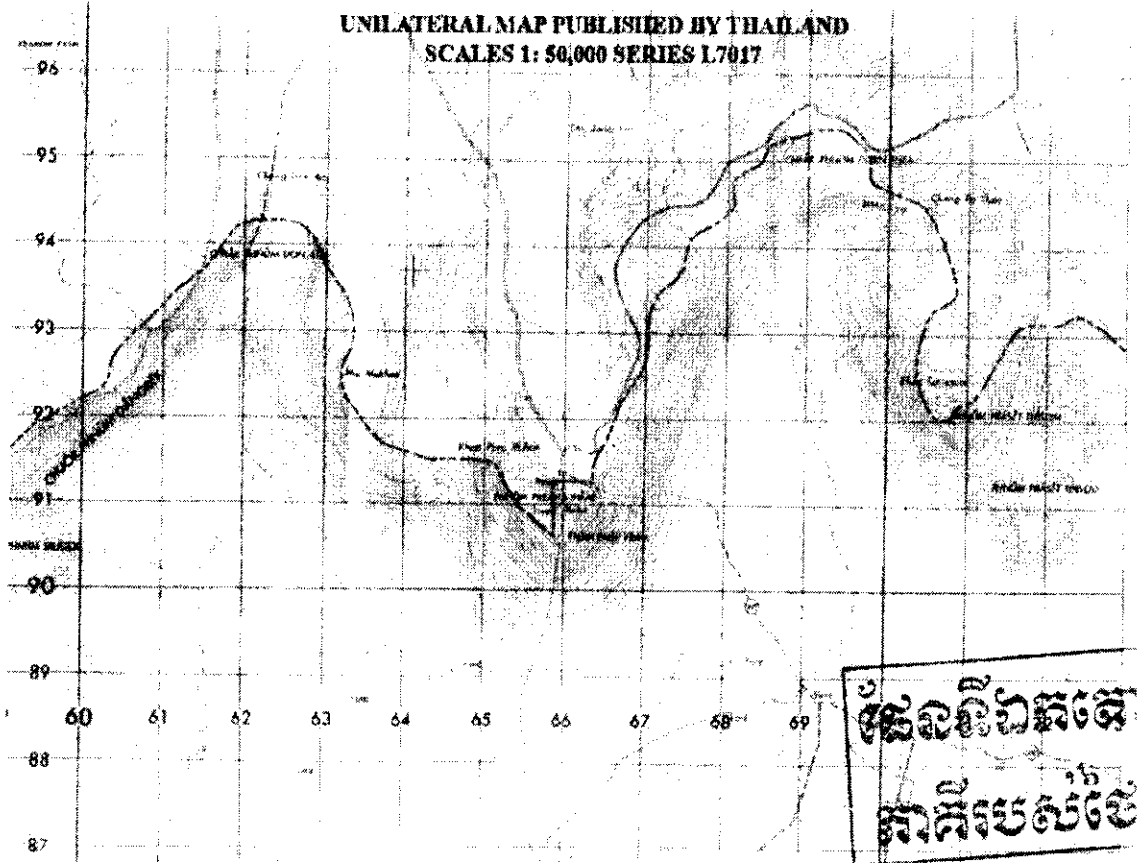
I request Your Excellency to circulate this letter and its attachments to all Members of the United Nations Security Council as an official document.

Please accept, Excellency, the assurances of my highest consideration.

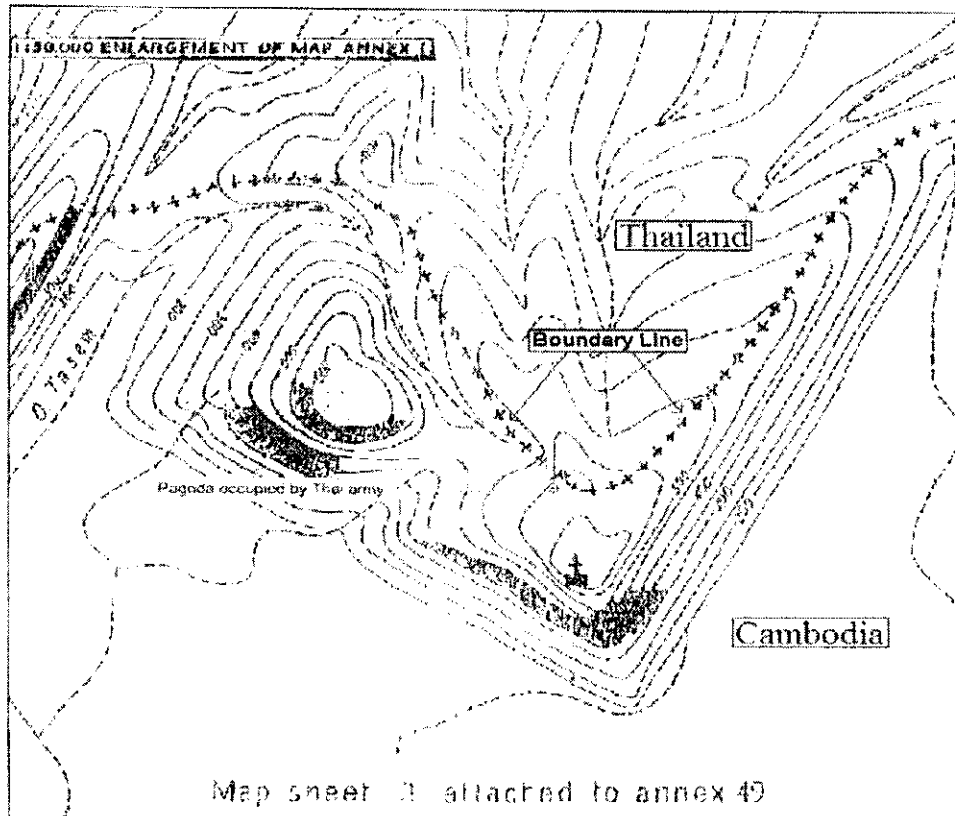
Heng Kosal
Ambassador and Permanent Representative
of the Kingdom of Cambodia to the United Nations

His Excellency Mr. Le Luong Minh
President of the United Nations Security Council
New York

Attachment 2

MAP BASED ON WHICH ICJ DECIDED THAT THE TEMPLE OF PREAH VIEAR
IS SITUATED IN TERRITORY UNDER THE SOVEREIGNTY OF CAMBODIA

- The international Court however considers that "Thailand in 1908-1909 did accept the Annex I map as representing the outcome of the work of delimitation, and hence recognized the line on that map as being the frontier line, the effect of which is to situate Preah Vihear in Cambodian territory."
- The ICJ considers further that "Both Parties, by their conduct, recognized the line and thereby in effect agreed to regard it as being the frontier line."

ภาคผนวก ผ

Press Release ของกระทรวงการต่างประเทศ กรณีศึกษาไม่ถือว่าค่าแถลงการณ์ร่วมเป็น
สนธิสัญญา

Press Release ของกระทรวงการต่างประเทศ
กรณีกัมพูชาไม่ถือว่าคำแถลงการณ์ร่วมเป็นสนธิสัญญา

กรมสารนิเทศ
กระทรวงการต่างประเทศ

ข่าวสารนิเทศ
Press Release

Department of Information
Ministry of Foreign Affairs

Tel. (662) 643-5105

Fax. (662) 643-5106-7

Email: information02@mfa.go.th

Homepage: www.mfa.go.th

ที่ 473/2551

ไทยแจ้งกัมพูชาให้คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ฉบับลงวันที่ 18 มิถุนายน 2551 สิ้นผลแล้ว

เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2551 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้มีหนังสือถึงรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกัมพูชา (นาย ฮอร์ นัมสง) อ้างอิงถึงการสนทนาเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2551 ในโอกาสการพบปะหารือระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทยและกัมพูชาเพื่อแก้ไขปัญหาความตึงเครียดเกี่ยวกับพื้นที่บริเวณปราสาทพระวิหารครั้งที่ 1 ที่เมืองเสียมราฐ ซึ่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกัมพูชาได้กล่าวแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (นายเดชา บุญนาค) และคณะผู้แทนไทยว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ฉบับลงวันที่ 18 มิถุนายน 2551 ไม่เป็นสนธิสัญญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งในหนังสือฉบับวันที่ 25 สิงหาคม 2551 ดังกล่าว ฝ่ายไทยได้ขอขอบคุณที่กัมพูชาเข้าใจว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามความในคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว และแสดงความเห็นที่ตรงกันว่าสภาพการณ์ภายหลังการลงนาม และข้อจำกัดที่เป็นผลตามมา ทำให้คำแถลงการณ์ร่วมของทั้งสองประเทศสิ้นสุดแล้ว ดังสำเนาหนังสือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ แนบมาพร้อมนี้

18 กันยายน 2551

ผู้สนใจข้อมูลต่างๆ ของกระทรวงการต่างประเทศ นอกเหนือจากข่าวสารนิเทศ สามารถติดต่อขอรับได้ผ่านทางหนึ่งที่ ศูนย์บริการ
ข้อมูลข่าวสาร กรมบรรณสารและห้องสมุด หมายเลขโทรศัพท์ (02) 643-5170 โทรสาร (02) 643-5169 หรือ E-mail: permsec05@mfa.go.th

ภาคผนวก ฝ

ลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก

ลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก

- พ.ศ. 2501 ไทยกับกัมพูชามีข้อพิพาทกรณีกรรมสิทธิ์เหนือปราสาทพระวิหาร และมีการกล่าวโจมตีซึ่งกันและกันผ่านช่องทางต่างๆ และรวมทั้งสื่อมวลชน
- 4 สิงหาคม 2501 รัฐบาลไทยประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทางชายแดนไทยด้านกัมพูชารวม 5 จังหวัด ได้แก่ จันทบุรี สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี
- 1 ธันวาคม 2501 รัฐบาลกัมพูชาประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย หลังจากที่มีการเจรจาไม่บรรลุผล
- 6 ตุลาคม 2502 รัฐบาลกัมพูชาขึ้นฟ้องต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ โดยขอให้ศาลวินิจฉัยให้ไทยถอนกำลังออกจากเขาพระวิหาร และชี้ขาดเกี่ยวกับอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหาร
- พ.ศ.2503-2518 สงครามอินโดจีน
- 15 มิถุนายน 2505 ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ มีคำพิพากษาว่าปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในอาณาเขตของกัมพูชา(ดูภาคผนวก ฅ. สรุปสาระสำคัญของเอกสารที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้ใช้ในการชี้แจงต่อสภาผู้แทนราษฎรกรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2551)
- 10 กรกฎาคม 2505 คณะรัฐมนตรีมีมติคืนตัวปราสาทพระวิหารให้แก่กัมพูชา
- พ.ศ. 2513 มีการเปิดเขาพระวิหารให้นักท่องเที่ยวเข้าชม
- พ.ศ. 2518 ปิดเขาพระวิหาร เนื่องจากเขมรแดงเข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศ
- 8 เมษายน 2532 (พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ) จัดประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งที่ 2 ที่จังหวัดขอนแก่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ร่วมให้ข้อเสนอ 5 ข้อต่อคณะรัฐมนตรี หนึ่งในข้อเสนอ คือ การขออนุญาตกัมพูชาให้นักท่องเที่ยวเข้าชมพระวิหารและตัวปราสาท เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ
- 27 มิถุนายน 2532 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยรายงานคณะรัฐมนตรีว่า
- (1) รัฐบาลกัมพูชาเห็นด้วยและพร้อมที่จะเปิดปราสาทหินเขาพระวิหารให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว
  - (2) ความปลอดภัยฝ่ายทหารไทยและกัมพูชา จะได้ร่วมกันกวาดล้างทุ่นระเบิดและวัตถุระเบิดที่ตกค้าง

- (3) ร่วมพิจารณาจัดวางระเบียบการนำชมปราสาทหินเขาพระวิหาร
- (4) หากมีการเปิดปราสาทหินเขาพระวิหารอย่างเป็นทางการแล้ว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะดำเนินการจัดทำนำเที่ยวเป็นปฐมฤกษ์ และจะให้บริษัทนำเที่ยวเอกชนดำเนินการต่อไป อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวยังไม่อาจเป็นไปได้ เพราะยังไม่มีความปลอดภัย และปัญหาข้อขัดแย้งทางการเมืองของกัมพูชา 4 ฝ่าย
- 9 มกราคม 2535 เปิดเขาพระวิหาร ให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมหลังจากชัยชนะของรัฐบาลกัมพูชาภายใต้การนำของฝ่าย CPP
- กรกฎาคม 2536 ปิดปราสาทพระวิหาร เนื่องจากเขมรแดงเข้ายึดครองพื้นที่
- 20-23 มีนาคม 2540 ที่ประชุม JC ไทย-กัมพูชา ครั้งที่ 2 ไทยกับกัมพูชาเห็นชอบในหลักการที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของไทยกับจังหวัดพระวิหารของกัมพูชาเมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวย
- 24 กรกฎาคม 2541 พลตรีวิวัฒน์ สาทรักษ์ ผู้บังคับการกองกำลังสุรนารี และพลตรี สไล ลีค ผู้บัญชาการกองกำลังฝ่าย CPP ในพื้นที่ (ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากพลเอก เตียบันห์ รัฐมนตรีกลาโหม) ได้เจรจาทกลงร่วมทดลองเปิดจุดผ่านแดน ณ เขาพระวิหาร โดยอนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าเที่ยวชมได้ระหว่างเวลา 08.00-16.00 น. โดยฝ่ายกัมพูชาเก็บค่าผ่านแดนคนไทย 30 บาท (นักเรียนในเครื่องบิน และพระภิกษุ 5 บาท และต่อมาขึ้นเป็น 10 บาท) คนต่างชาติ 100 บาท เด็กต่างชาติ 50 บาท โดยกองกำลังสุรนารีช่วยดำเนินการในเรื่องการเก็บกู่ทูนระเบิด
- 1 สิงหาคม 2541 ทดลองเปิดเขาพระวิหารเป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่การทดลองเปิดเขาพระวิหารเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดปัญหา (1) การเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอย (2) น้ำเสียจากร้านอาหารไหลลงแม่น้ำ (3) ห้องสุขาที่ขาดระบบบำบัดน้ำเสียก่อให้เกิดปัญหาค้นสิ่งแฉะลื้อม และ (4) อนามัยของอาหารและน้ำดื่ม
- 14 มิถุนายน 2543 ไทย-กัมพูชา ลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชา ซึ่งข้อ 5 ของเอกสารดังกล่าวระบุว่า ระหว่างที่การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนระหว่างสองประเทศยังไม่เสร็จสิ้นนั้น ทั้งสองฝ่ายจะไม่ดำเนินการใดๆ ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในบริเวณพื้นที่ชายแดน
- 18-19 มิถุนายน 2544 ในการเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการของนายกรัฐมนตรี รัฐบาลไทยกับกัมพูชา ได้ตกลงในหลักการที่จะร่วมพัฒนาเขาพระวิหารให้เป็นสถานที่

ท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัย และสะดวกต่อการเดินทางเข้าถึง โดยแบ่งผลประโยชน์ร่วมกัน

- 17 กรกฎาคม 2544 นายโส มารา ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และประธานคณะกรรมการเพื่อดูแลและพัฒนาการท่องเที่ยวปราสาทพระวิหาร(ฝ่ายกัมพูชา) ถูกปลดออกจากตำแหน่งเนื่องจากได้ลงนามในบันทึกการประชุมความร่วมมือในการพัฒนาเขาพระวิหาร ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติระหว่างไทย-กัมพูชา เมื่อ 1 มิถุนายน 2544
- 17 ธันวาคม 2544 ฝ่ายไทย(โดยกองกำลังสุรนารี) ปิดจุดผ่านแดนเขาพระวิหาร เนื่องจากฝ่ายกัมพูชาไม่ยอมให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา น้ำเสียไหลลงแหล่งน้ำในฝั่งไทย
- 31 พฤษภาคม - 1 มิถุนายน 2546 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมไทย-กัมพูชาที่เมืองเสียมราฐ ได้มีมติให้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อพัฒนาเขาพระวิหาร โดยฝ่ายไทยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน และฝ่ายกัมพูชามีนายสก อาน รัฐมนตรีอาวุโสประจำสำนักนายกรัฐมนตรีกัมพูชาเป็นประธาน
- 31 พฤษภาคม 2546 เปิดเขาพระวิหารเป็นแหล่งท่องเที่ยว
- 25 มีนาคม 2547 คณะกรรมการร่วมเพื่อพัฒนาเขาพระวิหารได้จัดประชุมที่กรุงเทพฯ และได้ตกลงในหลักการเกี่ยวกับความร่วมมือพัฒนาร่วมเขาพระวิหาร โดยกัมพูชาเห็นชอบกับหลักการพื้นฐานในการพัฒนาร่วมเขาพระวิหารตามที่ได้หารือกับฝ่ายไทย อย่างไรก็ตาม ได้ร้องขอฝ่ายไทยว่า ความร่วมมือนี้ควรเร่งดำเนินการหลังจากที่ปราสาทพระวิหารได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแล้ว
- 25 พฤศจิกายน 2547 กระทรวงการต่างประเทศประท้วงกัมพูชากรณีการก่อสร้างชุมชนกัมพูชาบริเวณทางขึ้นปราสาทพระวิหาร เพราะขัดต่อข้อตกลงไทย-กัมพูชา ว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกร่วมไทย-กัมพูชา ปี 2543 และก่อปัญหาขยะมูลฝอยและปัญหาน้ำเสีย ซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชนไทย รวมทั้งได้ประท้วงการก่อสร้างที่ทำการของหน่วยงานท้องถิ่นกัมพูชาบริเวณดังกล่าวด้วย
- มกราคม 2548 กัมพูชายื่นเอกสารขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกต่อ UNESCO โดยไม่ได้ปรึกษาหารือกับไทยตามที่ได้หารือกันไว้ในกรอบคณะกรรมการร่วมเพื่อพัฒนาเขาพระวิหาร

- 8 มีนาคม 2548 กระทรวงการต่างประเทศประท้วงต่อกัมพูชาเกี่ยวกับการก่อสร้างพัฒนาถนนจากบ้าน โคมุยขึ้นสู่ปราสาทพระวิหาร ซึ่งมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิประเทศในพื้นที่ซึ่งทั้งสองฝ่ายยังมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องเขตแดน
- 1 เมษายน 2548 ดร.กนต์ธีร์ ศุภมงคล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ ได้ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนไทยที่โรงแรม Intercontinental ที่กรุงเทพมหานครภายหลังเสร็จสิ้นการหารือกับบุคคลต่างๆ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ "...ไทยยินดีที่จะช่วยผลักดันให้เขาพระวิหารได้รับการจดทะเบียนเป็นมรดกโลก ภายใต้ยูเนสโก และจะดำเนินการพัฒนาเขาพระวิหารควบคู่กับการพัฒนาช่องตาเฒ่าและฝ่ายไทยจะให้ความช่วยเหลือแก่กัมพูชาในการบูรณะ ปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหารต่อไป"
- 19 กันยายน 2548 สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส ได้รายงานผลการหารือกับศูนย์มรดกโลกสรุปได้ว่า (1) กัมพูชาขึ้นจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกตั้งแต่เดือนมกราคม 2548 เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแผนที่เขตกันชน ซึ่งกัมพูชากำหนดพื้นที่ครอบคลุมทั้งของกัมพูชาและไทย (2) คณะทำงานของศูนย์มรดกโลก (3) หากกัมพูชาจะร่วมมือกับไทยในเรื่องนี้ โดยขอให้ไทยกำหนดเขตกันชนในเขตของไทยก็จะทำให้การขึ้นขอจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชามีน้ำหนักมากขึ้น
- 30 มกราคม 2549 กัมพูชาได้ยื่นเอกสารต่อศูนย์มรดกโลกเพื่อขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกอีกครั้งหนึ่ง และยูเนสโกได้ขอให้ไอโคมอส ประเมินคำขอของกัมพูชาและให้ข้อเสนอแนะ ก่อนที่จะเสนอให้ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยที่ 31 พิจารณาในเดือนกรกฎาคม 2550 ที่เมืองไครส์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์
- 10 สิงหาคม 2549 พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี มีกำหนดการนำคณะเจ้าหน้าที่ระดับสูงไปเยือนราชอาณาจักรกัมพูชาอย่างเป็นทางการเพื่อปรึกษาหารือในเรื่องสำคัญ ได้แก่ (1) การพัฒนาเครือข่ายเชื่อมโยงการคมนาคมทางบกในกัมพูชา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของกัมพูชา และการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมของกัมพูชาของไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการคมนาคมขนส่งและการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งของกัมพูชาและไทย (2) การสร้างความคืบหน้าในการเจรจาแบ่งเขต ทางทะเลและการพัฒนาร่วมในพื้นที่ไหล่ทวีปที่ไทยกับกัมพูชาอ้างสิทธิ

ทับซ้อนกัน เพื่อให้ประเทศทั้งสองสามารถบรรลุข้อยุติระหว่างกันได้ ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ทั้งสองฝ่ายสามารถร่วมมือกันสำรวจและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรใต้ทะเลได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยามที่เกิดวิกฤติการณ์พลังงานขึ้นในโลก (3) ความร่วมมือด้านเขตแดน เพื่อร่วมดำเนินการสำรวจ และจัดทำหลักเขตแดนทางบกระหว่างไทยกับกัมพูชา ให้ปรากฏผลสืบหน้า ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้ชายแดนไทย-กัมพูชาสงบสุขและสามารถพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างเต็มศักยภาพ

15 ตุลาคม 2549 พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรีและคณะ ได้หารือถึงประเด็นความร่วมมือต่างๆ ระหว่างไทยกัมพูชา ซึ่งฝ่ายไทยได้แสดงท่าทีที่ชัดเจนว่าจะให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับฝ่ายกัมพูชาอย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด อย่างไรก็ตาม ทางการฝ่ายกัมพูชาได้แสดงความวิตกกังวลต่อการให้ความช่วยเหลือด้านเส้นทางคมนาคมของไทย ได้แก่ การสร้างถนนหมายเลข 48 (เกาะกง-สเรอัมเบิล) ถนนหมายเลข 67 (สะง่า-อินลองเวง-เสียมราฐ) ถนนหมายเลข 68 (โอเสม็ด-ลำโรง-กรอลัน) นายกรัฐมนตรียืนยันว่าจะให้ความช่วยเหลือตามที่ได้ตกลงกันไว้ โดยกำชับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศรับไปพิจารณาและดำเนินการในเรื่องนี้ต่อไป และในขณะนี้ฝ่ายไทยจะให้การช่วยเหลือในการก่อสร้างและซ่อมแซมถนนหมายเลข 48 กับ 67 ให้เสร็จสิ้นก่อน แล้วจึงจะพิจารณาให้ความช่วยเหลือถนนหมายเลข 68 ต่อไป สำหรับการเปิดช่องทางที่บริเวณช่องตาเฒ่าเขาพระวิหาร ไทยพร้อมที่จะร่วมพัฒนาเขาพระวิหารกับกัมพูชา

20 มีนาคม 2550 ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศได้หารือกับผู้แทนกัมพูชาซึ่งเดินทางมาเยือนไทยภายใต้ภารกิจของยูเนสโก โดย (1) ฝ่ายไทยแจ้งข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับเขตแดนให้ฝ่ายกัมพูชาทราบโดยตรงไปตรงมาพร้อมกับข้อเสนอแนะต่างๆ และได้ยื่นเอกสารแสดงท่าทีข้อห่วงกังวลของไทย และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่น การจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกร่วมกันในลักษณะสถานที่ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่คาบเกี่ยว(Trans boundary property) ด้วย (2) ฝ่ายกัมพูชารับทราบปัญหาและข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับเรื่องเขตแดนของไทย ซึ่งฝ่ายกัมพูชาชี้แจงว่าเป็น “ปัญหาทางกายภาพ” และรับที่จะนำปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องการป้องกันปัญหาด้านเขตแดน

- 17 พฤษภาคม 2550 กระทรวงการต่างประเทศได้ยื่นบันทึกช่วยจำแก่เอกอัครราชทูตกัมพูชาประจำประเทศไทย เพื่อคัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ทั้งนี้ได้ส่งสำเนาให้ประธานคณะกรรมการมรดกโลกทราบและพิจารณาด้วย
- พฤษภาคม- มิถุนายน 2550 ฝ่ายไทยได้ดำเนินการทั้งในส่วนที่เป็นเอกสารทางกฎหมาย จัดทำเอกสารโต้แย้ง
- มิถุนายน 2550 ข้อพิจารณาของอโศมอส รวมทั้งเอกสารโต้แย้งท่าทีของกัมพูชาเกี่ยวกับการตีความคำพิพากษาศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร และยังได้ดำเนินการทางการทูตเพื่อชี้แจงให้ประเทศสมาชิกของคณะกรรมการมรดกโลกทราบถึงปัญหาดังกล่าว เพื่อให้ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกที่กำลังจะมีขึ้น ลงมติให้เลื่อนการพิจารณาออกไป เพื่อให้กัมพูชาหันกลับมาเจรจากับไทยให้ได้ข้อยุติเกี่ยวกับปัญหาเขตแดนและการใช้อำนาจอธิปไตยเสียก่อน แล้วจึงยื่นคำขอใหม่ร่วมกัน
- 19-20 มิถุนายน 2550 นายฮอร์นัมฮง รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศกัมพูชาและคณะเยือนไทย เพื่อหารือกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศในการขอรับการสนับสนุนกรณีกัมพูชาเสนอขอจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ซึ่งจะมีการพิจารณาโดยที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 ที่เมืองไครส์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ (23 มิถุนายน-2 กรกฎาคม 2550) แต่ไม่สามารถตกลงกันได้
- 28 มิถุนายน 2550 คณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 ได้มีมติเกี่ยวกับการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ให้เลื่อนการพิจารณาการขึ้นทะเบียนของกัมพูชาออกไป และให้ไทยและกัมพูชาร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด
- 6 กรกฎาคม 2550 ดร.มนัสพาสต์ ชูโต ผู้แทนพิเศษของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและหัวหน้าคณะผู้แทนไทยในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 ที่เมือง ไครส์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ เชิญหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาร่วมการประชุมคณะทำงานเฉพาะกิจว่าด้วยการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารของกัมพูชาเป็นมรดกโลก ...ยืนยันว่า ทางกรไทยสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกมาโดยตลอด และขอให้หน่วยราชการทุกฝ่ายแสดงความพร้อมที่จะให้ส่วนเกื้อกูลความร่วมมือระหว่างไทย-กัมพูชา

- 20 สิงหาคม 2550 ดร.มนัสพาสต์ ชูโต ประธานคณะกรรมการพิเศษว่าด้วยการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารของกัมพูชาเป็นมรดกโลก ได้นำคณะผู้แทนไทยไปเยือนกัมพูชา ระหว่างเพื่อพบปะหารือกับนายสก อาน รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีสำนักนายกรัฐมนตรีกัมพูชา เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารของกัมพูชาเป็นมรดกโลก ...นอกจากนี้ ประเทศไทยยังคงติดตามคำเชิญกัมพูชาที่จะเป็นสมาชิกของคณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศ (International Coordinating Committee: ICC-Preah Vhear) ซึ่งจะจัดตั้งขึ้นเพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาปราสาทพระวิหารอย่างยั่งยืน
- 11-13 มกราคม 2551 กัมพูชาจัดการประชุมผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศที่เสียมราฐ ในระหว่างการประชุม ผู้เชี่ยวชาญต่างชาติได้เสนอรายงานที่มีความคลาดเคลื่อนหลายประเด็น และละเอียดที่จะกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเขตแดน รวมทั้งใช้แผนที่แสดงเขตแดนกัมพูชาซึ่งทับซ้อนกับแนวเขตแดนที่ไทยอ้างสิทธิ แม้ผู้เชี่ยวชาญไทยจะได้แสดงความเห็นโต้แย้งเชิงวิชาการและแสดงข้อห่วงกังวลของฝ่ายไทย และอำนาจอธิปไตยของไทยแล้ว ที่ประชุมก็ยังคงละเอียดข้อทักท้วงของฝ่ายไทย ผู้เชี่ยวชาญ ไทยจึงได้กล่าวแถลงการณ์ประท้วงและถอนตัวออกจากการทำรายงานร่วม
- 14 มกราคม 2551 กัมพูชาจัดการประชุมสรุปรายงานของคณะผู้เชี่ยวชาญต่างชาติต่อ นายสก อาน รองนายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีกัมพูชา แต่ร่างรายงานของคณะผู้เชี่ยวชาญยังคงปรากฏแผนที่ที่แสดงเส้นเขตแดนตามที่กัมพูชาอ้าง และยังคงเพิกเฉยต่อข้อทักท้วงของไทย นายช โลทร ฝ่าวิบูล อัครราชทูต ณ กรุงพนมเปญ จึงได้กล่าวแถลงการณ์ประท้วงชี้แจงท่าทีของไทย แต่ นายสก อาน กล่าวว่า การขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร เป็นเรื่องทางวัฒนธรรมไม่เกี่ยวกับดินแดน และยูเนสโกไม่มีอำนาจที่จะพิจารณาเรื่องเขตแดนจึงขอให้หารือในเรื่องนี้ต่อไป และขอให้ นายวาร์ คิมฮอง เป็นผู้ริเริ่มดำเนินการกับฝ่ายไทยเพื่อแก้ไขปัญหาเขตแดนบริเวณดังกล่าว
- 21 กุมภาพันธ์ 2551 ในระหว่างการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการที่สิงคโปร์ และการเยือนสิงคโปร์อย่างเป็นทางการของนาย นพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายฮอร์ นัมฮง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกัมพูชา แจ้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทยว่า การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดก

โลกจะไม่ส่งผลกระทบต่อการเจรจาเรื่องเขตแดนที่ดำเนินการโดย คณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา ซึ่งกัมพูชาก็พร้อมที่จะออกแถลงการณ์ยืนยันในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ กัมพูชามีมติที่ไทยจะเข้าร่วมในการพัฒนาเขาพระวิหาร ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศตอบชี้แจงว่า ไทยมิได้คัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา แต่ต้องการความมั่นใจว่าเรื่องดังกล่าวจะไม่กระทบต่อการเจรจาเส้นเขตแดนในอนาคต

27 กุมภาพันธ์ 2551 นายฮอร์นัมฮง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศกัมพูชา ได้มีหนังสือถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทย แจ้งว่า ฝ่ายกัมพูชาได้จัดทำรายงานส่งให้ศูนย์มรดกโลกเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2551 ตามข้อตกลงของที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 31 พร้อมกับยืนยันว่า การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกไม่เกี่ยวข้องกับปัญหาการปักปันเขตแดน และการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ในเอกสารประกอบการขึ้นทะเบียนไม่ถือเป็นการกำหนดเส้นเขตแดน ทั้งนี้คณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา จะเจรจาเรื่องปัญหาเส้นเขตแดนต่อไป

3-4 มีนาคม 2551 ในระหว่างการเดินทางเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการ นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี ได้ยืนยันกับนายกรัฐมนตรีกัมพูชาว่า ไทยไม่ขัดขวางการเสนอขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา แต่การขึ้นทะเบียนจะต้องไม่กระทบสิทธิเรื่องเขตแดนและอธิปไตยของไทย และได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ทั้งสองฝ่ายหารือกันเพื่อหาทางออกในเรื่องนี้ ทั้งนี้ ฝ่ายกัมพูชาได้เสนอร่างแถลงการณ์ร่วมให้ฝ่ายไทยพิจารณา ซึ่งระบุว่าไทยสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก และการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ตามที่ปรากฏในแผนที่แนบท้ายเอกสารประกอบการขึ้นทะเบียนไม่ถือเป็นการกำหนดเส้นเขตแดนระหว่างประเทศ รวมทั้งเสนอให้มีการจัดประชุมร่วมกันในกรอบคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องต่างๆ

30 มีนาคม 2551 นายกรัฐมนตรีพบกับนายกรัฐมนตรีกัมพูชาที่เวียงจันทน์ และเสนอให้มีการจัดทำแผนบริหารจัดการร่วมกันในพื้นที่รอบปราสาท อย่างไรก็ตาม นายกรัฐมนตรีกัมพูชามีมติว่าจะขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาท และไม่เกี่ยวกับเส้นเขตแดน ส่วนพื้นที่บริเวณรอบตัวปราสาท ฝ่ายกัมพูชายังไม่ได้พิจารณาว่าควรจัดตั้งกรรมการร่วมกันรูปแบบใด และทราบดีว่าพื้นที่รอบ

- ปราสาทนั้น ด้านหนึ่งเป็นของไทย โดยจะมอบหมายให้นายสก อาน รอง
นายกรัฐมนตรีมาหารือเรื่องนี้กับไทย
- 10 เมษายน 2551 กระทรวงการต่างประเทศเชิญเอกอัครราชทูตกัมพูชาประจำประเทศไทยมาพบ
เพื่อยื่นบันทึกช่วยจำ (Aide Memoir) ของไทย ประทับกัมพูชาที่ละเมิด
อธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของไทย การมีชุมชนกัมพูชาตั้งอยู่ในพื้นที่
ที่ไทยอ้างสิทธิ รวมทั้งขอให้ถอนกำลังทหารและตำรวจที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าว
- 11 เมษายน 2551 นายอู๊ก บอริท รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศกัมพูชา ได้เชิญ
นายวีรพันธุ์ วัชรชาติย์ เอกอัครราชทูต ณ กรุงพนมเปญ ไปพบเพื่อมอบเอกสาร
ซึ่งปฏิเสธข้อกล่าวหาของไทยทุกประการ โดยชี้ว่าไม่มีกองกำลังทหารและ
ตำรวจบนเขาพระวิหาร ชุมชนที่ตั้งอยู่ก็มีมานานแล้ว และตามคำตัดสินของ
ศาลโลกเรื่องเส้นเขตแดนชัดเจนแล้ว จึงไม่มีปัญหาพื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาต่าง
ก็อ้างสิทธิทับซ้อนกันบริเวณปราสาทพระวิหาร โดยทหารกัมพูชาได้รื้อ
บ้านพักบริเวณปราสาทพระวิหารออก รวม 18 หลัง
- 6 พฤษภาคม 2551 นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ มอบหมายให้นาย
วีระศักดิ์ พุทธะกุล ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เดินทางไปพบหารือกับฝ่าย
กัมพูชาที่กรุงพนมเปญ เพื่อหาทางออกเรื่องปัญหาพื้นที่ที่ไทยกับกัมพูชาต่างก็
อ้างสิทธิทับซ้อนกันบริเวณปราสาท โดยมีผู้แทนจากกรมกิจการชายแดนทหาร
และกรมแผนที่ทหารร่วมเดินทางไปด้วย ผลการหารือ คือ ฝ่ายกัมพูชารับฟัง
ฝ่ายไทยและผ่อนปรนในส่วนของการพัฒนาพื้นที่รอบปราสาทพระวิหาร
ร่วมกัน อย่างไรก็ตาม กัมพูชายังยืนยันว่า ไม่มีพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในบริเวณ
พื้นที่ดังกล่าว ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องหารือร่วมกันเพื่อหาข้อยุติเกี่ยวกับร่าง
แถลงการณ์ร่วม เพื่อรักษาสิทธิด้านเขตแดนของทั้งสองฝ่ายต่อไป
- 14 พฤษภาคม 2551 ภายหลังเข้าร่วมพิธีเปิดถนนหมายเลข 48(เกาะกง-สเรอัมเบิล) และสะพาน 4
แห่ง ที่จังหวัดเกาะกง กัมพูชา นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ
ต่างประเทศได้หารือกับนายสก อาน รองนายกรัฐมนตรีกัมพูชา เกี่ยวกับปัญหา
การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก และการกำหนดเขตทางทะเล
ระหว่างไทยกับกัมพูชา และพื้นที่พัฒนาร่วมบริเวณไหล่ทวีปที่ไทยและกัมพูชา
อ้างสิทธิทับซ้อนกัน โดยฝ่ายกัมพูชาได้เสนอที่จะขึ้นทะเบียนเฉพาะตัว
ปราสาทเป็นมรดกโลก และจะไปหารือกับยูเนสโกเกี่ยวกับความเป็นไปได้ใน
เรื่องนี้ต่อไป

- 22-23 พฤษภาคม 2551 นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นำคณะผู้แทนไทยไปหารือกับนายสก อาน รองนายกรัฐมนตรีกัมพูชา ที่สำนักงานใหญ่ยูเนสโก กรุงปารีส ภายใต้การอุปถัมภ์ของ สำนักงานใหญ่ยูเนสโก เพื่อผลักดันการแก้ไขปัญหาในเรื่องการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารให้ได้ข้อยุติก่อนการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา
- 27 พฤษภาคม 2551 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้รายงานผลการเจรจาที่กรุงปารีสต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้รับทราบและอนุมัติในหลักการให้ดำเนินการต่อไป ดังนั้นเมื่อฝ่ายไทยได้รับแผนที่ใหม่แสดงขอบเขตตัวปราสาทพระวิหารที่จะขึ้นทะเบียน ซึ่งกัมพูชาจะต้องส่งมาให้ไทยและฝ่ายยูเนสโกพิจารณาภายในวันที่ 6 มิถุนายน 2551 แล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทย อาทิ สภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม และกระทรวงมหาดไทย จะต้องนำแผนที่ใหม่ดังกล่าวมาพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบอีกครั้งหนึ่งว่า แผนที่ใหม่นี้ยังคงแสดงเขตอนุรักษใดๆ ถ้าเข้ามาในดินแดนไทยหรือไม่ โดยไม่มีข้อผู้มัดใดๆ ว่าฝ่ายไทยจำเป็นต้องยอมรับแผนที่ที่ฝ่ายกัมพูชาเสนอแต่อย่างใด
- 5 มิถุนายน 2551 กัมพูชาเสนอแผนผังใหม่แก่ไทย และสองฝ่ายได้จัดการหารือกันในระดับเจ้าหน้าที่เทคนิคที่เมืองเสียมราฐ โดยฝ่ายไทยแจ้งถึงความจำเป็นที่จะต้องขอคำแนะนำผังดังกล่าวไปตรวจสอบในรายละเอียดก่อน และฝ่ายกัมพูชาก็ได้แจ้งความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ กรณีที่ไทยจะต้องเข้าไปในพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลต่างๆ ประกอบการตรวจสอบพื้นที่ด้วย
- 9-11 มิถุนายน 2551 เจ้าหน้าที่กรมแผนที่ทหารสำรวจพื้นที่ปราสาทพระวิหารตามแผนผังที่ได้รับจากกัมพูชา
- 16 มิถุนายน 2551 สภาความมั่นคงแห่งชาติเห็นชอบร่างคำแถลงการณ์ร่วมไทย กัมพูชา ยูเนสโก เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร รวมทั้งแผนผังที่กัมพูชาส่งให้ไทยก่อนเสนอยูเนสโก
- 17 มิถุนายน 2551 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบร่างคำแถลงการณ์ร่วมไทย กัมพูชา ยูเนสโก เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก รวมทั้งแผนผังที่กัมพูชาส่งให้ไทย

- 18 มิถุนายน 2551 นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา-ยูเนสโก ว่าด้วยการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก
- 23 มิถุนายน 2551 เปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา และมีการอภิปรายเรื่องการดำเนินการของรัฐบาล และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศว่าไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 วรรคสอง ทั้งยังอาจทำให้ไทยเสียประโยชน์ในเรื่องดินแดน
- นางตรึงใจ บุรณสมภพ ประธานคณะกรรมการวิชาการ ศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลป วัฒนธรรม วุฒิสภา กล่าวว่า การที่ไทยสนับสนุนกัมพูชาในกรณีดังกล่าว ทำให้พื้นที่ของไทยรอบปราสาทพระวิหารต้องเสียอำนาจการปกครอง และอธิปไตยไป โดยปริยาย และคณะกรรมการดังกล่าวได้มอบหมายให้ มรว.ปรียานันทนา รังสิต เป็นตัวแทนในการคัดค้านการนำปราสาทพระวิหารขึ้นทะเบียนมรดกโลกเพียงฝ่ายเดียวต่อยูเนสโก
- 24-26 มิถุนายน 2551 พรรคฝ่ายค้านเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ โดยผู้นำฝ่ายค้านได้หยิบยกประเด็นเรื่องการทำคำแถลงการณ์ร่วมไทยไม่ได้นำเสนอให้รัฐสภาเห็นชอบ อันขัดต่อมาตรา 190 วรรคสองของรัฐธรรมนูญ และคำแถลงการณ์ร่วมทำให้ประเทศไทยเสียประโยชน์ในเรื่องเขตแดน รวมทั้งเป็นการละเมิดสิทธิสงวนในการแสดงความไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาศาลโลก
- 24 มิถุนายน 2551 มีบุคคล 9 คน นำโดยนายสุวัตร อภัยภักดี นายสุริยะใส กตะศิลา เป็นต้น ยื่นฟ้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและคณะรัฐมนตรีต่อศาลปกครองกลางให้เพิกถอนมติคณะรัฐมนตรีและการลงนามพร้อมขอคุ้มครองชั่วคราว
- 27 มิถุนายน 2551 ศาลปกครองกลางมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาห้ามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและคณะรัฐมนตรีอ้างหรือใช้ประโยชน์จากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2551 รวมทั้งห้ามดำเนินการตามมติดังกล่าว จนกว่าคดีจะถึงที่สุด
- 1 กรกฎาคม 2551 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ถือปฏิบัติตามคำสั่งศาลปกครองกลาง และขอความเห็นกฎหมายว่าควรดำเนินการใดต่อ พร้อมทั้งให้แจ้งระงับการใช้แถลงการณ์ร่วมไปยังรัฐบาลกัมพูชา ยูเนสโก คณะกรรมการมรดกโลก ฯลฯ

- 5 กรกฎาคม 2551 นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ส่งหนังสือเวียนถึงประเทศสมาชิกคณะกรรมการมรดกโลกทั้ง 21 ประเทศ เพื่อย้ำคำสั่งของศาลปกครองกลางและมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก และแจ้งขอให้เลื่อนการขึ้นทะเบียนออกไปเพื่อเปิดโอกาสให้ไทยและกัมพูชาสามารถร่วมมือกันในการยื่นขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก รวมปราสาทและพื้นที่โดยรอบในอนาคต
- 7 กรกฎาคม 2551 ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกครั้งที่ 32 ไทยได้คัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก แต่คณะกรรมการมรดกโลกได้มีมติ 32 COM 8B.102 ให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ตามเกณฑ์ i
- หลังจากที่คณะกรรมการมรดกโลก มีมติให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก นายปองพล อดิเรกสาร ประธานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกของไทย แถลงคัดค้านมติต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก
- 8 กรกฎาคม 2551 ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามคำร้องของ ส.ว.77 คน และ ส.ส. 151 คน ว่าคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา หรือ Joint Communiqué ฉบับลงวันที่ 18 มิถุนายน 2551 มีลักษณะเป็นหนังสือสัญญาที่อาจมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของประเทศ ทั้งยังมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมอย่างกว้างขวาง จึงต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรคสอง
- 10 กรกฎาคม 2551 นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศลาออกจากตำแหน่ง โดยมีผลวันที่ 14 กรกฎาคม 2551 เป็นต้นไป
- 15 กรกฎาคม 2551 กำลังทหารไทยเข้าคุ้มครองชาวไทย 3 คน ในบริเวณวัด “แก้วสิขา ศิริสวาราร” ใกล้ปราสาทพระวิหาร ซึ่งกัมพูชาสร้างล้ำเขตแดนไทย
- 18 กรกฎาคม 2551 กัมพูชานำเรื่องความตึงเครียดบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา บริเวณเขาพระวิหารสู่เวทีอาเซียนและคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ โดยร้องเรียนว่า กระทบต่ออธิปไตยและบูรณาภาพแห่งดินแดน ของกัมพูชา และสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- 24 กรกฎาคม 2551 คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ตัดสินใจเลื่อนการพิจารณาคำขอของกัมพูชาออกไป โดยสมาชิกส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกับคำชี้แจงของไทยว่าเป็นปัญหาในระดับทวิภาคี ระหว่างไทยกับกัมพูชา ควรแก้ไขด้วยกลไกทวิภาคีที่มีอยู่แล้ว

- 26 กรกฎาคม 2551 นายเดช บุญนาค ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ คนใหม่
- 28 กรกฎาคม 2551 นายเดช บุญนาค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย ได้พบปะหารือกับนายฮอร์นัมฮง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของกัมพูชา ที่เมืองเสียมเรียบ ประเทศกัมพูชา เพื่อแก้ไขปัญหาความตึงเครียดระหว่างกัน โดยนายฮอร์นัมฮง ได้กล่าวกับผู้แทนไทยว่า แลกเปลี่ยนร่วมๆ ไม่เป็นสนธิสัญญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ
- 12 สิงหาคม 2551 กระทรวงการต่างประเทศกัมพูชา ออกแถลงการณ์ระบุว่าปราสาทตาเมือนธม และปราสาทตาเมือนโต๊ด ที่ทหารไทยยึดครองอยู่นั้น ตั้งอยู่ในดินแดนของกัมพูชา ขณะที่ทางการไทยก็ยืนยันว่าปราสาททั้งสองตั้งอยู่ในดินแดนของไทย ในช่วงเวลาดังกล่าวมีทหารกัมพูชา ประมาณ 50 นาย และทหารไทยประมาณ 120 นาย ประจำการตรึงกำลังกันอยู่ในบริเวณนั้น
- 18-19 สิงหาคม 2551 นายเดช บุญนาค ได้พบปะหารือกับ นาย ฮอร์นัมฮง อีกครั้งหนึ่งที่ชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เพื่อแก้ไขปัญหาความตึงเครียดและความขัดแย้งระหว่างกัน ภายหลังเสร็จสิ้นการประชุม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออก ณ พระที่นั่งเปี่ยมสุข วังไกลกังวล พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายเดช บุญนาค นำนาย ฮอร์นัมฮง และคณะ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทด้วย
- 25 สิงหาคม 2551 กระทรวงการต่างประเทศของไทย มีหนังสือไปถึงกัมพูชา อ้างว่า ไทยไม่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติตามคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว โดยทั้งสองฝ่ายเห็นตรงกันว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังการลงนามและข้อจำกัดที่เป็นผลซึ่งเกิดขึ้นตามมา ก็ทำให้แถลงการณ์ร่วมๆ นั้นถือว่าเป็นเอกสารที่สิ้นผลแล้ว และแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวไม่เป็นสนธิสัญญา
- 3 กันยายน 2551 นายเดช บุญนาค ได้ขอลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ โดยอ้างเหตุผลเรื่องสุขภาพ
- 9 กันยายน 2551 คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มีมติ 9 ต่อ 0 วินิจฉัยว่า นายสมักร สุนทรเวช ขาดคุณสมบัติการเป็นนายกรัฐมนตรี เนื่องจากการเป็นพินิจรายการ “ชิมไปบ่นไป” และ “ชกโขยงหกโมงเช้า” ตามรัฐธรรมนูญ 2550 มาตรา 182 วรรค(7) มีผลให้รัฐบาลนายสมักร สุนทรเวช สิ้นสภาพไปโดยปริยาย
- 18 กันยายน 2551 นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ จากพรรคพลังประชาชน ซึ่งผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่

- 25 กันยายน 2551 นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
- 30 กันยายน 2551 นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ ทำหน้าที่ประธานการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการที่นิวยอร์ก ได้รายงานถึงความคืบหน้าการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชาให้ที่ประชุมรับทราบ และนำคณะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอาเซียนเข้าหารือ นายบันคิมุน เลขาธิการสหประชาชาติ รายงานความพร้อมในการจัดประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน อาเซียน+3 อาเซียน+6 และอาเซียนกับ UN นายบันคิมุนพอใจในความคืบหน้าการเจรจาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งไทย-กัมพูชา ด้วยกลไกทวิภาคี โดยไม่จำเป็นต้องนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ
- 13 ตุลาคม 2551 นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ เดินทางเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศคนใหม่ แต่การเจรจาหารือไม่ราบรื่นเท่าที่ควร ผู้นำกัมพูชาไม่พึงพอใจผลการเจรจา ต่อมา นายกษ ฐนเซน ได้ประกาศขึ้นคำขาดให้ทหารไทยถอนกำลังออกจากดินแดนกัมพูชากายในเวลาเที่ยงวันของวันที่ 14 ตุลาคม 2551
- 15 ตุลาคม 2551 เกิดการปะทะสู้รบกันขึ้นระหว่างทหารไทยกับทหารกัมพูชาที่ภูมะเขือ ผลการสู้รบทหารไทยเสียชีวิต 2 คน และทหารกัมพูชาเสียชีวิต 3 คน
- 28 ตุลาคม 2551 รัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบกรอบการเจรจาข้อตกลงชั่วคราวไทย-กัมพูชา เกี่ยวกับสถานการณ์ชายแดนบริเวณเขาพระวิหาร และกรอบการเจรจาด้านการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชา ตลอดแนว ในกรอบของคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา และกลไกอื่นๆ ภายใต้กรอบนี้ ด้วยคะแนน 409 ต่อ 7 และ 406 ต่อ 8 (จาก 418 เสียงของผู้เข้าร่วมประชุม)
- 10-12 พฤศจิกายน 2551 มีการประชุมคณะกรรมการเขตแดนไทย-กัมพูชา หรือ JBC ที่กรุงเทพมหานคร นับเป็นครั้งแรกภายหลังถูกระงับไปเป็นเวลานาน ผลการประชุมมีความคืบหน้ามากเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย
- 12 พฤศจิกายน 2551 นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ เดินทางไปเยือนกัมพูชา เพื่อประสานความสัมพันธ์และหารือในโครงการร่วมพัฒนาด้านเศรษฐกิจต่างๆ ได้รับการตอบรับจากผู้นำกัมพูชาอย่างอบอุ่น

- 2 ธันวาคม 2551 รัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ต้องสิ้นสุดลง เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิพากษาให้ยุบพรรคการเมือง 3 พรรค คือ พรรคพลังประชาชน พรรคชาติไทย และพรรค มัชฌิมาธิปไตย
- 17 ธันวาคม 2551 นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จากพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่
- 20 ธันวาคม 2551 นายกษิต ภิรมย์ ได้รับ โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
- 25-26 มกราคม 2552 นายกษิต ภิรมย์ เดินทางไปเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศคนใหม่ และได้นำเรื่องวัตถุโบราณของกัมพูชาจำนวน 7 ชิ้น ที่ถูกโจรกรรมนำเข้ามาในไทย และถูกกรมศิลปากรตรวจยึดไว้ได้ ส่งคืนให้กัมพูชาเพื่อเป็นการแสดงน้ำใจ และส่งเสริมความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีของทั้งสองฝ่าย
- 3-4 กุมภาพันธ์ 2552 มีการประชุมคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา หรือ JBC ครั้งที่ 2
- 6 กุมภาพันธ์ 2552 พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ และคณะเยือนกัมพูชา เพื่อแสดงมิตรไมตรีและปรึกษาหารือเพื่อลดความตึงเครียดของกองกำลังรักษาการในบริเวณพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะบริเวณเขาพระวิหาร
- 10 กุมภาพันธ์ 2552 เปิดอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร ซึ่งถูกสั่งปิดมาร่วม 7 เดือน เพื่อให้นักท่องเที่ยวขึ้นไปชมได้อย่างไม่เป็นทางการ
- 10 กุมภาพันธ์ 2552 ที่ประชุม ครม. มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกชุดใหม่ จำนวน 26 คน แทนคณะกรรมการชุดเดิมที่มีนายปองพล อดิเรกสาร เป็นประธาน คณะกรรมการชุดใหม่มี ศ.ดร.อดุลย์ วิเชียรเจริญ เป็นกรรมการและที่ปรึกษา รองนายกรัฐมนตรีที่นายคมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นรองประธาน รัฐมนตรีและหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกรรมการ และปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการและเลขานุการ
- 3 เมษายน 2552 เกิดเหตุปะทะสู้รบกันระหว่างทหารไทยกับทหารกัมพูชาที่ภูมูมะเขือบริเวณเขาพระวิหารอีก ทหารไทยเสียชีวิต 2 นาย บาดเจ็บ 7 นาย ส่วนทหารกัมพูชาเสียชีวิต 4 นาย ภายหลังจากสู้รบยุติลง ฝ่ายกัมพูชาขอให้ฝ่ายไทยชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการสู้รบครั้งนี้เป็นเงิน 2.15 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่ฝ่าย

- ไทยปฏิเสธเพราะกัมพูชาอ้างว่าเพราะฝ่ายไทยรุกล้ำเขตแดนกัมพูชา แต่ไทยก็อ้างว่าเพราะฝ่ายกัมพูชารุกล้ำเขตแดนไทยเช่นกัน
- 6-7 เมษายน 2552 มีการประชุมคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา ครั้งที่ 3 ที่กรุงเทพมหานคร และได้รวบรวมบันทึกการประชุมคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา ทั้ง 3 ครั้ง เป็นร่างข้อตกลงชั่วคราวไทย-กัมพูชา ฉบับวันที่ 6 เมษายน 2552 ณ กรุงเทพมหานคร
- 16 มิถุนายน 2552 ที่ประชุม ครม. มีมติให้ส่งนายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรองประธานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 33 ที่เมืองเซบิญา ประเทศสเปน ในวันที่ 22-30 มิถุนายน 2552 เพื่อแสดงจุดยืนของไทยคัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ที่คณะกรรมการมรดกโลกมีมติไปแล้วเมื่อการประชุมครั้งก่อน
- 23 มิถุนายน 2552 ในระหว่างการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ณ เมืองเซบิญา ประเทศสเปน นายสุวิทย์ คุณกิตติ ได้เข้าพบหารือกับผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโก พร้อมด้วยยื่นหนังสือขอให้ทบวงมตการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เนื่องจากการพิจารณาในครั้งนั้น ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของธรรมนูญยูเนสโก อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลก และแนวทางปฏิบัติเพื่อการดำเนินงาน(Operation Guidelines)
- 24 มิถุนายน 2552 นายสุวิทย์ คุณกิตติ ได้พบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลและข้อคิดเห็นกับคณะกรรมการมรดกโลก และผู้แทนรัฐภาคอนุสัญญาฯ เพื่อเป็นการชี้แจงและให้ข้อมูลที่ถูกต้องและขอรับการสนับสนุนให้พิจารณาข้อเรียกร้องของไทยอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม
- 27 มิถุนายน 2552 นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรีและ พล.อ.ประวิตร วงศ์สุวรรณ รัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม เดินทางไปเยือนกัมพูชาอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อฟื้นฟูสัมพันธไมตรีให้คืนดีดังเดิม ซึ่งสืบเนื่องจากผู้นำกัมพูชาแสดงความขุ่นเคืองไม่พอใจรัฐบาลไทยเป็นอย่างมากที่ทำการคัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชา โดยจะไม่เจรจาปัญหาปราสาทพระวิหารกับฝ่ายไทยอีก การไปเยือนครั้งนี้ จึงเจรจาท้าหรือกันเกี่ยวกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกันเป็นส่วนใหญ่

- 19 กันยายน 2552 กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย นำโดยนายวีระ สมความคิด ได้บุกไปที่อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร เพื่อทวงคืนพื้นที่ทับซ้อนที่เป็นข้อพิพาท 4.6 ตารางกิโลเมตร ให้กลับมาเป็นของไทย เกิดการปะทะกับกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ที่บริเวณหน้าโรงเรียนภูมิชรอด อ.กันทรลักษณ์ จ.ศรีสะเกษ มีผู้บาดเจ็บกันทั้งสองฝ่ายหลายสิบคน กลุ่มพันธมิตรฯ สามารถฝ่าเข้าไปถึงด่านสุดท้ายที่ทหารตั้งกำลังอยู่ก่อนการเจรจาจบลงด้วยการยินยอมให้นายวีระ สมความคิด ขึ้นไปอ่านแถลงการณ์ที่ผามออีแดงในวันรุ่งขึ้น
- 20 กันยายน 2552 นายวีระ สมความคิด ขึ้นไปอ่านแถลงการณ์ที่ผามออีแดง
- 29 กันยายน 2552 คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติ 6 ต่อ 3 ซึ่งมีความผิดทางอาญา มาตรา 157 กับนายสมัคร สุนทรเวช อดีตนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และนายนพดล ปัทมะ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กรณีการออกแถลงการณ์ร่วม สนับสนุนประเทศกัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก รวมถึงมติให้ถอดถอนทั้ง 2 คนออกจากตำแหน่งตามมาตรา 270 แห่งรัฐธรรมนูญ โดยจะส่งเรื่องไปยังสำนักงานอัยการสูงสุดและวุฒิสภา เพื่อดำเนินการต่อไป ส่วนรัฐมนตรีคนอื่นๆ ในรัฐบาลนายสมัครนั้น ป.ป.ช. มีมติว่า ผู้ถูกกล่าวหาเหล่านั้น ไม่มีเจตนากระทำความผิด
- 12 ตุลาคม 2552 มล. วัลย์วิภา จรุงญโรจน์ และคณะในนามของ “ประชาชนไทยและภาคีเครือข่ายผู้ติดตามสถานการณ์ปราสาทพระวิหาร” ได้ทำหนังสือถึงนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีเพื่อขอให้ยกเลิกเพิกถอนมติรัฐสภาวันที่ 28 ตุลาคม 2551 เรื่อง กรอบการเจรจาสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกไทยกัมพูชาตลอดแนว ในกรอบของคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา และกลไกอื่นๆ ภายใต้กรอบนี้ และขอให้ถอนร่างข้อตกลงชั่วคราวไทยกัมพูชา ฉบับวันที่ 6 เมษายน 2552 ณ กรุงพนมเปญ ซึ่งอยู่ในเรื่องบันทึกการประชุมคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา 3 ฉบับ ตามหนังสือที่ นร. 0503/11564 ลงวันที่ 2 กรกฎาคม 2552 ออกจากระเบียบวาระการประชุมของรัฐสภา และระงับกระบวนการพิจารณาใดๆ อันมีผลเป็นการแบ่งแยกราชอาณาจักรไทย ภายหลังจากที่ร้องเรียนดังกล่าว รัฐบาลได้ถอนเรื่องการพิจารณาเห็นชอบข้อตกลงชั่วคราวไทยกัมพูชา ฉบับวันที่ 6 เมษายน 2552 ออกจากระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาออกไปเพื่อทบทวนใหม่อย่างไม่มีกำหนด

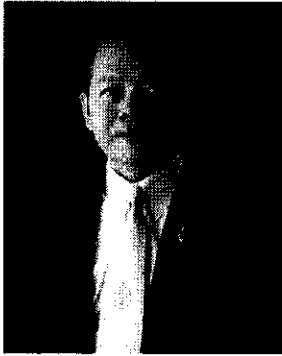

- 23 ตุลาคม 2552 รัฐบาลกัมพูชาประกาศแต่งตั้งอดีตนายกฯ ทักษิณ เป็นที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลกัมพูชาและที่ปรึกษาส่วนตัวของนายกฯ ฮุนเซน พร้อมด้วยออกแถลงการณ์ล่วงหน้าว่า จะไม่มีการส่งตัวอดีตนายกฯ ทักษิณ ให้ไทยในฐานะผู้ร้ายข้ามแดน
- 23-25 ตุลาคม 2552 นายกฯ ฮุนเซน เดินทางมาร่วมประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน และอาเซียน+3 และอาเซียน+6 ที่หัวหิน และให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนยืนยันว่าข่าวการแต่งตั้งอดีตนายกฯ ทักษิณ เป็นที่ปรึกษาส่วนตัวและที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลกัมพูชา และจะเชิญอดีตนายกฯ ทักษิณ ไปเยือนกัมพูชาเร็วๆ นี้
- 5 พฤศจิกายน 2552 สืบเนื่องจากแถลงการณ์ของรัฐบาลกัมพูชาได้กล่าวพาดพิงวิพากษ์วิจารณ์ความเที่ยงธรรมของกระบวนการยุติธรรมของไทย นายกฯ อภิสิทธิ์ฯ จึงตอบโต้ด้วยการเรียกเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศกัมพูชากลับประเทศ และต่อมา กัมพูชาก็เรียกเอกอัครราชทูตกัมพูชาประจำประเทศไทยกลับกัมพูชาในวันเดียวกัน
- 10-12 พฤศจิกายน 2552 อดีตนายกฯ ทักษิณ เดินทางเข้ากัมพูชาตามคำเชิญของนายกฯ ฮุนเซน เพื่อบรรยายพิเศษให้แก่ทีมเศรษฐกิจของรัฐบาลกัมพูชา ประมาณ 300 คน กระทรวงต่างประเทศของไทยทำหนังสือถึงรัฐบาลกัมพูชาเพื่อขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน แต่รัฐบาลกัมพูชาไม่ให้คำตอบ จนอดีตนายกฯ ทักษิณ เดินทางออกจากกัมพูชาเมื่อเสร็จภารกิจ
- 10 พฤศจิกายน 2552 ครม.มีมติให้ยกเลิกบันทึกความเข้าใจ(MOU) ระหว่างไทย-กัมพูชา ว่าด้วยพื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิ์ในไหล่ทวีปทับซ้อนที่ลงนามเมื่อ 18 มิถุนายน 2544 และให้ทบทวนโครงการความร่วมมือต่างๆ ที่รัฐบาลไทยกำลังดำเนินการอยู่กับกัมพูชา
- 13 พฤศจิกายน 2552 นายกฯ ฮุนเซน ได้สั่งการให้หน่วยงานทุกระดับของกัมพูชาระงับการรับความช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐบาลไทยทั้งหมด
- 26-27 พฤศจิกายน 2552 มีการประชุมคณะกรรมการชายแดนทั่วไปไทย-กัมพูชา(General Border Committee – GBC) สมัยวิสามัญ ครั้งที่ 6 ที่โรงแรมคูสติร์สอร์ท พัทยา
- 6-8 กุมภาพันธ์ 2553 นายกฯ ฮุนเซน พร้อมด้วยภริยา และรัฐมนตรีอาวุโสหลายท่านขึ้นไปทำพิธีบวงสรวงสักการะเทวรูปที่โคปุระ ชั้น 4 บนปราสาทพระวิหาร พร้อมทั้งทำการตรวจเยี่ยมกำลังพลของกัมพูชาที่ปฏิบัติหน้าที่บริเวณเขาพระวิหาร และแจ้งฝ่ายไทยจะขอเข้าชมปราสาทตาเมือนธม โดยขอให้กองกำลังทหารไทยที่

รักษาการ ยึดครองปราสาทตาเมือนธมอยู่ ถอนกำลังออกทั้งหมดเป็นการชั่วคราว แต่ฝ่ายไทยไม่อนุญาตให้เข้าเยี่ยมชม โดยอ้างว่ามีกลุ่มเครือข่ายผู้รักประชาธิปไตยของไทย ประมาณ 300 คน ปักหลักชุมนุมห่างจากบริเวณปราสาทตาเมือนธม 700 เมตร เพื่อขัดขวางการเข้าชมของฝ่ายกัมพูชาอยู่ เกรงว่าจะเกิดเหตุวุ่นวายเป็นอันตรายได้ นายกฯ ฮุนเซน จึงระงับแผนเข้าชมปราสาทตาเมือนธมและเดินทางกลับกรุงพนมเปญ พร้อมกับปรึกษารัฐบาลไทยอย่างรุนแรงที่ไม่ให้ความร่วมมือและขู่จะนำข้อพิพาทเกี่ยวกับเขตแดนไทย-กัมพูชาไปฟ้องศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

ภาคผนวก พ
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์พร้อมประวัติ

นายพนพล ปัทมะ

ประวัติส่วนตัว

เกิด 23 เมษายน พ.ศ. 2504 (ที่อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา) ทนายความประจำตระกูลชินวัตร เป็นผู้แทนทางกฎหมายในประเทศไทย ของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ซึ่งในปัจจุบัน ได้ยุติบทบาทอาชีพทนายความของสำนักกฎหมายสากล ออกซ์ตัน ที่ตนเป็นเจ้าของเอาไว้เพราะได้เข้ามารับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและงานในพรรคพลังประชาชนตำแหน่งรองเลขาธิการพรรค แต่ได้ลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 เพื่อแสดงความรับผิดชอบจากการที่ตกเป็นจำเลยสังคมกรณีคดีเขาพระวิหาร

ประวัติการศึกษา

- สอบได้ที่ 1 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนกศิลป์- ภาษาฝรั่งเศส โรงเรียนโยธินบูรณะ
- ปริญญาตรี นิติศาสตร์ (เกียรตินิยมอันดับสอง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2525
- เนติบัณฑิตไทย พ.ศ. 2526
- ได้รับพระราชทานทุนอานันทมหิดลจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปศึกษากฎหมายที่ประเทศอังกฤษ พ.ศ.2527
- นิติศาสตร์บัณฑิต(เกียรตินิยมอันดับสอง) มหาวิทยาลัยอ็อกซ์ฟอร์ด พ.ศ.2531
- นิติศาสตร์บัณฑิต(LL.M.)มหาวิทยาลัยลอนดอน พ.ศ. 2533
- เนติบัณฑิตอังกฤษแห่งสำนักลินคอล์นอินน์(Lincoln's Inn) พ.ศ.2534
- M.A.มหาวิทยาลัยอ็อกซ์ฟอร์ด

ประวัติการทำงาน (รวมประสบการณ์การทำงานทางการเมือง)

- เจ้าของสำนักงานกฎหมาย บริษัท สำนักกฎหมายสากล ออกซ์ตัน จำกัด
- เจ้าของและประธานสถาบัน OXBRIE ENGLISH ACADEMY
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร (2539-2543)

- เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ (2542-2544)
- เลขานุการผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร(2538-2539)
- ประธานที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักงานนายกรัฐมนตรีด้านการคุ้มครองผู้บริโภค (2541-2544)
- ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม(2542-2544)
- กรรมการบริหารสถาบันพระปกเกล้า (2542-2544)
- นายกษัตริย์สมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมนักเรียนไทยในประเศอังกฤษ (2531-2532)
- ตัวแทนเยาวชนไทยเข้าร่วมโครงการเรือเยาวชนเอเชียอาคเนย์ (Ship for Southeast Asean Youths Program) ซึ่งเป็น โครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนใน 8 ประเทศอาเซียนและญี่ปุ่น (2524)
- กรรมการสมาคมนักเรียนเก่าอังกฤษในพระบรมราชูปถัมภ์(ซึ่งมีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกสมาคม)
- นายกสมาคมเรือเยาวชนเอเชียอาคเนย์แห่งประเทศไทย

นายบัญญัติ บรรทัดฐาน

ประวัติส่วนตัว

เกิด 15 พฤษภาคม 2485 ส.ส.สัดส่วน กลุ่ม 8 พรรคประชาธิปัตย์ สมาชิกสภาที่ปรึกษาพรรคประชาธิปัตย์ และอดีตหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เกิดวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2485 (แต่ตามประวัติโดยทั่วไปมักจะระบุว่าเกิด 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2485) ที่ อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี เดิมชื่อ แก้วแซ่ แซ่ลิ้ม มีภรรยาชื่อ นางจิตติมา สังขะทรัพย์

ประวัติการศึกษา

- ระดับมัธยมที่ โรงเรียนสุราษฎร์ธานี และ โรงเรียนอานวยศิลป์
- ระดับปริญญาตรี จาก คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สำเร็จการศึกษา แล้วรับราชการเป็นวิทยากร สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ในปี พ.ศ. 2513 ต่อมา เข้าสู่วงการเมืองเป็น ส.ส.หลายสมัย เคยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีในหลายกระทรวง

การดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การเริ่มต้นชีวิตการเมืองของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน เป็นการเริ่มต้นขณะที่ประเทศไทยก้าวสู่ยุคที่เยาวชนก้าวขึ้นมามีบทบาททางการเมือง เนื่องจากเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชน ร่วมมือกันต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตยเป็นผลสำเร็จ พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่มีแนวความคิดอนุรักษ์ที่ขงจดทะเบียนใหม่ในปี 2518 โดยมี ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นหัวหน้าพรรคและทันทีที่พรรคประชาธิปัตย์กลับมาใหม่อีกครั้ง นักการเมืองรุ่นใหม่อย่างเช่นนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ก็สมัครเป็นสมาชิกพรรค เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2518 และสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกจำนวน 72 คน นายบัญญัติ บรรทัดฐาน เป็นหนึ่งในจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหน้าใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์ที่สมัครครั้งแรกก็ได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนท่วมท้น

หลังจากนั้นท่านก็ดำรงตำแหน่ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัย เคยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีในหลายกระทรวง ดังนี้

1. นายบัญญัติ บรรทัดฐาน เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ 13 สมัย ในปี 2518, 2519, 2522, 2526, 2529, 2531, 2535/1, 2535/2, 2538, 2539, 2544, 2548, 2550 โดยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมาโดยตลอด ยกเว้นในปี 2544 เป็นต้นมาที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสัดส่วน
2. รองเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ปี 2519
3. เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี 2519
4. โฆษกพรรคประชาธิปัตย์ ปี 2522 – 2523
5. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี 2523 – 2526
6. รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ปี 2526 – 2529
7. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน ปี 2529 – 2531
8. ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ปี 2531 – 2533
9. รองนายกรัฐมนตรี ปี 2535- 2538
10. ประธานที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ปี 2541 – 2543
11. รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี 2543
12. หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ปี 2546- 2548

ทั้งนี้ นายบัญญัติ บรรทัดฐาน เป็นรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ตั้งแต่ปี 2530 จนถึงปี 2546 จึงก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ คนที่ 6 เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2546 ภายได้สโลแกน “ประชาธิปัตย์ทศวรรษใหม่” ด้วยการดำเนินงานเพื่อพัฒนาตามแผน “3 ป.” คือ เปิด ปรับ และเปลี่ยน ด้วยการเลือกของสมาชิกพรรค หลังจากนายชวน หลีกภัย หมดวาระไป ต่อมาหลังจากการเลือกตั้งในปี 2548 ท่านได้ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อพรรคไม่ประสบความสำเร็จจากการเลือกตั้ง ซึ่งท่านได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ว่า ถ้าพรรคพ่ายแพ้การเลือกตั้งจะขอลาออก อย่างไรก็ตาม นายบัญญัติ บรรทัดฐาน ยังเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการต่อสู้คดียุบพรรค โดยได้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการเตรียมสำนวนคดี และสามารถนำพาพรรคผ่านพ้นคดียุบพรรคได้สำเร็จ ปัจจุบันท่านเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน กลุ่ม 8 และสมาชิกสภาที่ปรึกษาพรรคประชาธิปัตย์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ

ประวัติส่วนตัว

เกิดเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2497 (ที่ตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา) เป็นบุตรคนที่ 7 ของนายวิภัทรและนางอารีย์ อุวรรณโณ เป็นญาติกับ ศ.ดร.วิญญู เครื่องงาม อดีตรองนายกรัฐมนตรี สมรสกับ ดร. ปารีชาติ ชุมสาย ณ อยุธยา (สุขสงเคราะห์) มีบุตรสาว 2 คน ปัจจุบันหย่ากันแล้ว

ในเหตุการณ์รัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2549 ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ เป็นที่ปรึกษาคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ฝ่ายกฎหมาย มีบทบาทในการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ร่วมกับนายนายมีชัย ฤชุพันธุ์ และ ศ.ดร.วิญญู เครื่องงาม และได้ถอนตัวออกไปหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว เนื่องจากถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงบทบาทการทำงานในรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร

ประวัติการศึกษา

- โรงเรียนแสงทองวิทยา
- โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา
- โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
- พ.ศ. 2518 ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง เหรียญทอง) คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2519 เนติบัณฑิตไทย
- พ.ศ. 2522 ปริญญาชั้นสูงทางกฎหมายปกครอง มหาวิทยาลัยปารีส 2
- พ.ศ. 2525 ปริญญาเอก กฎหมายมหาชน มหาวิทยาลัยปารีส 10

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2519 เริ่มรับราชการในตำแหน่งอาจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- พ.ศ. 2531 คณะที่ปรึกษานโยบายของนายกรัฐมนตรี สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- พ.ศ. 2532 รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง
- พ.ศ. 2534 กลับเข้ารับราชการ ภาควิชากฎหมายปกครองและกฎหมายทั่วไป คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2538 คณบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2542 - 2546 เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า
- พ.ศ. 2546 - 2549 เลขาธิการคณะรัฐมนตรี
- ศาสตราจารย์พิเศษแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รางวัลและเกียรติคุณดีเด่น

- พ.ศ. 2542 ได้รับประกาศเกียรติคุณเป็นนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ สาขานิติศาสตร์ ประจำปี 2543 จากสภาวิจัยแห่งชาติ
- พ.ศ. 2545 ได้รับพระราชทานกิตติบัตรแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์กิตติคุณ คณะนิติศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2545 จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2545 - 2548 ได้รับคัดเลือกจากองค์การสหประชาชาติ ให้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการบริหารภาครัฐของสภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (Committee of Experts on Public Administration of the United Nations Economic and Social Council) ประจำปี 2545-2548

ได้รับประกาศเกียรติคุณเป็นนิตินักนิติศาสตร์ดีเด่นจากสมาคมนิติกร คณะนิติศาสตร์

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ชั้นตติยจุลจอมเกล้าวิเศษ (ต.จ.ว.)
- เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นมหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.)
- เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ชั้นมหาวชิรมงกุฎ (ม.ว.ม.)
- เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ชั้นปฐมดิเรกคุณาภรณ์ (ป.ภ.)
- เหรียญคุณภูมิมาลา เข็มศิลปวิทยา
- Grand Cross of the Order of Orange Nassau จากประเทศเนเธอร์แลนด์
- Officier de L'Ordre National du Mérite จากประเทศฝรั่งเศส

นายปองพล อติเรกสาร

ประวัติส่วนตัว

เกิดวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2485 เป็นบุตรของพล.ต.อ.ประमाण อติเรกสาร อดีตหัวหน้าพรรคชาติไทย และเป็นบิดาของร.ต.ปรพล อติเรกสาร ส.ส.สระบุรี พรรคเพื่อไทย (ซึ่งมีมารดาชื่อนางอัญชลี) ซึ่งเตรียมจะเปลี่ยนชื่อไปร่วมกับพรรคภูมิใจไทย

นอกจากเป็นนักการเมืองแล้ว ยังเป็นเจ้าของนามปากกา **Paul Adirex** มีผลงานนิยายภาษาอังกฤษและภาษาไทยหลายเล่ม

ประวัติการศึกษา

- มัธยมต้น - โรงเรียนเซนต์คาเบรียล
- มัธยมปลาย - WILBRAHAM ACADEMY , U.S.A.
- ปริญญาตรี - LEHIGH UNIVERSITY, U.S.A.
- ปริญญาโท - AMERICAN UNIVERSITY, U.S.A.
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 32

ประวัติทางการเมือง

- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสระบุรี หลายสมัย (พ.ศ. 2526, 2535/1, 2538, 2539)
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ พ.ศ. 2535
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2538-2539
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2540-2543
- สมาชิกบัญชีรายชื่อ พรรคไทยรักไทย พ.ศ. 2544
- รองนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2544-2546
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2546-2547

งานเขียน

ปองพลหันมาเขียนนิยายหลังสอบตกการเลือกตั้ง พ.ศ. 2535 โดยนิยายส่วนมากเป็นภาษาอังกฤษ ตัวเอกเป็นชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เน้นการผสมระหว่างประวัติศาสตร์และงานข่าวกรอง

- นิยายภาษาอังกฤษ
  - ตราบจนสิ้นกรรม (Until The Karma Ends)
  - โจรสลัดแห่งทะเลรูเตา (The Pirates of Tarutao)
  - พิชชอยมรณะ (The King Kong Effect)
  - แม่โขง (Mekong)
- นิยายภาษาไทย
  - พ่อ
  - กามีเลียนแมน
  - รัตน์ โกสินทร์ กำเนิดกรุงเทพ
- วิชาการ
  - เกษตรนำการเมือง
- อื่นๆ
  - ท่องไปในไทยกว้าง
  - ภาพชีวิต 60 ปี ปองพล อติเรกสาร[4] - อัดชีวีประวัติ
  - บันทึกการเดินทางสุดห่าฟ้าเขียว กาลาปากอส มาดากัสการ์

ม.ล.วัลย์วิภา จรูญโรจน์ บุรุษรัตนพันธ์

ประวัติส่วนตัว

ราชสกุล จรูญโรจน์ สืบเชื้อสายมาจาก พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจรัสพรปฏิภาณ มีพระนามเดิมว่า “พระองค์เจ้าจรูญโรจน์เรืองศรี” ทรงเป็นพระราชโอรสลำดับที่ 53 และที่ 2 ในเจ้าจอมมารดาซ้อย ประสูติเมื่อ 24 มีนาคม 2399 สิ้นพระชนม์เมื่อ 25 กันยายน 2450

หม่อมหลวงอีกท่านหนึ่งในราชสกุล "จรูญโรจน์" คือ หม่อมหลวงประทีป จรูญโรจน์ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร

หม่อมหลวง วัลย์วิภา จรูญโรจน์ หรือ วัลย์วิภา บุรุษรัตนพันธ์ นักวิจัยผู้เชี่ยวชาญระดับ 9 ของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นผู้มีความชำนาญอย่างมากในการเคลื่อนไหว "ทวงคืนเขาพระวิหาร" จากกัมพูชา ในภายหลังทำให้ทั้งสองประเทศเกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศซึ่งกันและกันและยังเป็นผู้ร่วมก่อตั้งภาคีเครือข่ายผู้ติดตามสถานการณ์ปราสาทเขาพระวิหาร

ประวัติการศึกษา

- B.A. (History)(Honors), Thammasat University
- M.A. (History), Chulalongkorn University

ประวัติการทำงาน

ม.ล.วัลย์วิภา ทำงานที่สถาบันไทยคดีศึกษาในฐานะนักวิจัยฯ ตั้งแต่ยังเป็นโครงการไทยคดีศึกษาฯ ในปี 2515 ถือเป็นนักวิจัยรุ่นแรกที่ถูกฝึกมาทำงานด้านการวิจัยประวัติศาสตร์ไทยคดีศึกษาโดยเฉพาะ ทำให้ได้ฐานวิธีคิดวิเคราะห์แบบนักวิจัยซึ่งไม่ได้มองแค่ข้อมูลหลักฐาน เอกสาร แต่ยังมองการเข้าถึง "คน" ในฐานะองค์ประกอบสำคัญของข้อมูล เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน สามารถสะท้อนบริบทของสังคมสะท้อนข้อเท็จจริงในช่วงเวลานั้นๆ

งานวิจัยชิ้นแรก และถือเป็นชิ้นสำคัญที่เปลี่ยนบทบาทนักวิจัยประวัติศาสตร์ เป็นนักวิจัยเพื่อสังคมก็คือ "งานวิจัยแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่แหล่งผลิตไฟฟ้า จ.ประจวบ

ศิริจันทร์" ในปี 2541 ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อ "โครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด" ที่บ้านกรูด ม.9 ต.ธงชัย อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ และ "โครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก ต.บ่อนอก อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์" โดยมีการเก็บข้อมูลและลงไปพูดคุยกับชาวบ้านในพื้นที่ เพื่อเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดว่าแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ควรเป็นอย่างไร

ผลปรากฏว่า ถูกสั่งให้นำกลับไปแก้ไข เนื่องจากไปวิจารณ์แนวคิดฝ่ายสนับสนุนโครงการโรงไฟฟ้าฯ ที่ว่า หากจะเกิดโครงการใหญ่ๆ ในชุมชนอย่างเช่น โรงไฟฟ้าฯ ควรจะมีระบบไตรภาคี หรือคณะกรรมการร่วมควบคุมตรวจสอบโครงการโรงไฟฟ้าภาคประชาชน(ครส.)ถึงจะประสบความสำเร็จนั้นเป็นความคิดที่สำเร็จรูปเกินไป

หลังจากประกาศตัวว่า จะไม่แก้ไขใดๆ ทั้งสิ้น ข้อเท็จจริงคือข้อเท็จจริง จะใช้อำนาจมาบังคับนักวิจัยไม่ได้ สุดท้ายต้นสังกัดต้องให้นักวิจัยอีกกลุ่มหนึ่ง มาเขียนงานให้เจ้าของโครงการฯ นำไปแถลงตามความต้องการของแหล่งทุน

ในปี 2543 ได้รับการทาบทามให้ดำรงตำแหน่งกรรมการผู้ชำนาญการสิ่งแวดล้อม ในส่วนของโครงการโครงสร้างพื้นฐานและเศรษฐกิจ โดยดูแลให้ความเห็นชอบรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ในเรื่องพลังงานและคมนาคม ทำให้ต้องเข้ามาตรวจพิจารณารายงาน EIA ของโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด ฉบับเพิ่มเติม หลังจากชาวบ้านร้องเรียนว่า EIA ฉบับแรกมีความไม่สมบูรณ์ในเรื่องผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเรื่องปะการัง แต่สุดท้ายถูกหน่วยงานผู้รับผิดชอบซ่อนกลพิจารณาให้ EIA ผ่านการพิจารณาโดยไม่ได้พิจารณาข้อมูลดังกล่าวเพิ่มเติมแต่อย่างใด

เดือนสิงหาคม 2543 ได้รับมอบหมายให้ดูแลรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการท่อก๊าซฯ ไทย-มาเลเซีย ซึ่งในฐานะผู้ชำนาญการฯ ที่เก็บรับประสบการณ์มาจากกรณีโรงไฟฟ้าหินกรูด เห็นความคลุมเครือ และลูกลี้ลูกกลนในเรื่องการพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการท่อก๊าซฯ ไทย-มาเลเซีย จนต้องลุกขึ้นทักท้วงในที่ประชุมผู้ชำนาญการฯ ว่า ยังไม่สามารถให้ EIA ผ่านได้ เนื่องจากไม่มีการประเมินผลกระทบด้านสังคมและชุมชน จนกระทั่งล่าสุด ทนไม่ได้ต้องออกมาประท้วงกับสาธารณชนว่า มีความพยายามทำผิดกฎหมาย โดยใช้เสียงส่วนใหญ่ในคณะผู้ชำนาญการฯ ส่งเรื่องให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพิจารณา ทั้งๆที่กฎหมายระบุชัดเจนว่าเป็นอำนาจของคณะผู้ชำนาญการฯ เท่านั้น ในการพิจารณาเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ รายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของโครงการเอกชนขนาดใหญ่[1]

งานวิจัย

- Political Ideas of King Rama VII (1925-1934): A Historical Study (1977)
- Persistence within Change Part I: Social History of Thai Kingdom 1782-1873 (1981)

- Thai Sugar Cane Cultivation and Industry in the Nineteenth Century (1983)
- Human Rights Development in Thailand: Traditional Values and Concepts concerning Man and State Relationship and Impact of Modernization (1985)
- Thai Social History during the Early Bangkok Period: Chinese-the Outcast (1986)
- The Teochiu in Thailand and Chawsun: the Chang Lin Habor Period (1767-1850)
- The Teochiu in Thailand and Chawsun: the San Tow Habor Period (1860-1949) (joint research)
- Japan in ASEAN - Thai and Japanese Policy towards Achieving Peace in Cambodia: A Reflexivity from Thais (1996)
- An Annotated Bibliography of Thai Studies in Japan 1970-1987 (1997)
- The Participation of Local People in the Development of EGAT Tapsakae Power Plant (2000)

ประวัติการทำงาน

- เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาชุมชน โจนธรรมศาสตร์
- ดำรงตำแหน่งกรรมการและเลขานุการมูลนิธิศึกษาคึกฤทธิ์ 80 ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรชาติ บำรุงสุข

เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้านยุทธศาสตร์ การรบ และสงคราม ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตร์บัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- M.A. in Government, Cornell University (New York, U.S.A.)
- M. Phil in Political Science, Columbia University (New York, U.S.A.)
- Ph.D. in Political Science, Columbia University (New York, U.S.A.)

ราชการพิเศษ

- คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจศึกษาพัฒนานโยบายความมั่นคงแห่งชาติด้านการป้องกันประเทศ และยุทธศาสตร์ชาติ สภาความมั่นคงแห่งชาติ (2539)
- ที่ปรึกษา สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด (2540)
- กรรมการในคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านต่างประเทศและความมั่นคงของประเทศไทย (2541)

งานวิจัย

- จากสงครามเย็น.....สู่สันติภาพเย็น : ความสืบเนื่องและความเปลี่ยนแปลงของปัญหาความมั่นคงไทย ใน ค.ศ. 2000 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2539)
- นโยบายการป้องกันประเทศของจีน : ปัญหาเก่า - เวลาใหม่ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2539)

หนังสือ

- ทหารกับประชาธิปไตยไทย : จาก 14 ตุลา สู่อุบัติเหตุและอนาคต (2541)

- ยกเครื่องเรื่องทหาร : ข้อเสนอสำหรับกองทัพไทยในศตวรรษที่ 21 (ผู้เขียน, 2540)
- สังคมต้องรู้เรื่องทหาร : ทำไม - อย่างไร (ผู้เขียน, 2540)
- ความสัมพันธ์พลเรือนทหาร : เปรียบเทียบไทย - สหรัฐ (ผู้เขียน, 2539)
- เรือดำน้ำ : การขยายสมุททานุภาพในเอเชีย - แปซิฟิก (ผู้เขียน, 2539)
- ค.ศ. 2000 : ยุทธศาสตร์โลกหลังสงครามเย็น (ผู้เขียน, 2537)
- ยุทธศาสตร์ : แนวคิดและกรณีศึกษา (เขียนร่วม, 2536)
- มนุษย์กับสงคราม : ประวัติศาสตร์ทหารของโลกตะวันตก (ผู้เขียน, 2534, 2535)
- ระบบทหารไทย (บรรณาธิการและผู้เขียน, 2530)
- นานาทัศนะว่าด้วยคลังอาวุธสำรอง (บรรณาธิการและผู้เขียน, 2530)
- ความสัมพันธ์ทางทหารไทย - สหรัฐ : ยุคเปรม - เรแกน (ผู้เขียน, 2529)
- รัฐและกองทัพในประเทศโลกที่สาม (ผู้เขียน, 2529)
- เอฟ - 16 กับการเมืองไทย (บรรณาธิการและผู้เขียน, 2528)

จุดสาร

- สหรัฐอเมริกา : อำนาจทางทหารยุคหลังสงครามเย็น (2539)
- ความรู้เบื้องต้นว่าด้วยอาวุธและยุทธศาสตร์นิวเคลียร์ (2531)
- อาวุธนิวเคลียร์กับการเมืองโลก (2530)
- ความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา (2529)
- อุตสาหกรรมอาวุธในประเทศโลกที่สาม (2528)
- ความช่วยเหลือทางทหารของสหรัฐกับระบบทหารไทยยุคหลังสงครามเวียดนาม (2525)
- ความรู้เบื้องต้นว่าด้วยการเจรจาจำกัดอาวุธทางยุทธศาสตร์ (2522)

บทความภาษาอังกฤษ

- "Changing Patterns of Civil - Military's Relations and Thailand's Regional Outlook" in David R. Marcs, ed, Comparative Civil - Military Relations in Latin America, Asia, and Africa (Westview Press, 1997)

หนังสือและจุดสารภาษาอังกฤษ

- Thailand's Security Policy Since the Invasion of Kampuchea (1988)
- United States Foreign Policy and Thai Military Rule, 1947 - 1977 (1988)

บทความเสนอในการสัมมนาระหว่างประเทศ

- New Strengths - Old Weaknesses : Thailand's Civil - Military Relations into the 2000s (Hong Kong, 1996)
- Constructive or Destructive Engagement? : Thai Foreign Policy Towards Burma (Boston, U.S.A.1994)
- Military - Initiated Transition in Thailand : Causes, Costs and Consequences (Bangkok, 1992)
- The Military and Democratization : Transition Through Transaction in Thailand, 1977 - 88 (New Orleans, U.S.A.1991)
- Thailand and Kamphuchea Conflict : The Development of Thai Security Policy in The Kampuchean Conflict (Clearmout, U.S.A.1987)
- Alternative Defense in Thailand (Hadyai, Thailand 1986)
- The Military and The Thai State (Penang, Malaysia 1985)

รองศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว

ประวัติส่วนตัว

เกิดวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2492 เป็นอาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์, อดีตผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อดีตผู้อำนวยการหลักสูตรการพัฒนาระหว่างประเทศ และปัจจุบันเป็นรองผู้อำนวยการฝ่ายวิจัย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประธาน Asian Rural Sociological Association (ARSA), ที่ปรึกษาโครงการแม่น้ำเพื่อชีวิต เคยเป็นหนึ่งในคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ(กอส.) ดำรงตำแหน่งเลขานุการของกอส.ในการแก้ปัญหาเหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ และเป็นอดีตประธานคณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (กรป.) ผู้เชี่ยวชาญประเด็นด้าน การพัฒนา คนชายขอบ และ โลกาภิวัตน์

อาจารย์สุริชัยเป็นนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะสังคมวิทยา และการมีส่วนร่วม เป็นผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสังคม (CUSRI) ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเป็นบุคลากรขององค์กรประชาธิปไตย คนสำคัญของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2549 อาจารย์สุริชัย เคยได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิก สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งได้ลาออกก่อนครบกำหนด เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2550 โดยให้เหตุผลว่า สภานิติบัญญัติฯในช่วงเปลี่ยนผ่านนี้กำลังหมดความชอบธรรมลงแล้วจึงไม่สมควรผ่านร่างกฎหมายต่างๆ อย่างเร่งรีบเกินสมควรดังที่เป็นอยู่ [3]

อาจารย์สุริชัย จบการศึกษาระดับปริญญาโท และเป็น PhD Candidate สาขาสังคมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น สมรสแล้ว กับ รศ.ดร.ฉันทนา (บรรพศิริโชติ) หวันแก้ว อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลงานตีพิมพ์

- 2008
  - กำเนิดไฟใต้. สุริชัย หวันแก้ว, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: 2551.
- 2007

- ยุติไฟใต้. สุริชัย หวันแก้ว, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: 2550.
- สังคมวิทยาสีนามิ: การรับมือกับภัยพิบัติ. สุริชัย หวันแก้ว และคณะ. 2550
- คนชายขอบ: จากความคิดสู่ความจริง. กรุงเทพฯ: 2550.
- 2006
  - Rural Livelihoods and Human Insecurities in Globalizing Asian Economies. Surichai Wan'gao, Editor. Bangkok: Center for Social Development Studies, 2006
  - 2 ปีตกใบ ชีวิตที่ต้องการคำตอบ. สุริชัย หวันแก้ว, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม, 2549.
- 2005
  - พลังสังคมไทยในทศวรรษหน้า : ทางเลือกกับความเป็นจริง = Thai social forces in the next decade : a real alternative?. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2548.
  - อาเซียน: สิ่งท้าทายใหม่และการปรับตัว = ASEAN: an adjustment for new challenges / บรรณาธิการ สุริชัย หวันแก้ว และ อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- 2004
  - Human Security Now: Strengthening Policy Networks in Southeast Asia. Surichai Wun'gao, editor. Bangkok: Center for Social Development Studies, 2004.
  - เชนิญหน้าโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม: นโยบาย วัฒนธรรมในบริบทใหม่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา , 2547. 2003
  - กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบ Marginalization. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2546.
  - Challenges to Human Security in a Borderless World. Surichai Wun'gao, editor. Bangkok: Center for Social Development Studies, 2003.
- 2002
  - โลกกว้าง-จิตแคบ : สู่ทางเลือกทางวัฒนธรรมและความเป็นไทยในยุคโลกาภิวัตน์ . กรุงเทพฯ: มูลนิธิเค็ก, 2545
  - การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ญี่ปุ่น อาเซียน พัฒนาการและสถานการณ์ปัจจุบัน. สุริชัย หวันแก้ว บรรณาธิการ, กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
  - จุฬากับสังคม : สรุปลังเคราะห์และข้อเสนอ. สุริชัย หวันแก้ว และคณะ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม, 2545

- โลกาภิวัตน์กับปัญหาสิทธิมนุษยชน: ภารกิจที่ท่าทายมหาวิทยาลัย. สุริชัย หวันแก้ว, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม, 2545.
- ทิศทางที่ยั่งยืนของสังคมไทยกับป่าชุมชน: มุมมองสหวิทยาการ. สุริชัย หวันแก้ว, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม, 2545.
- การวิจัยเพื่อฟื้นฟูป่าชุมชน: มิติใหม่ของสังคมไทย. สุริชัย หวันแก้ว, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม, 2545.
- การพัฒนาที่ยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์กับทิศทางประเทศไทย. สุริชัย หวันแก้ว, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม, 2545.
- 1998
  - “Beyond Secularization: Buddhism and Alternative Development Praxis in Thailand,” Ryukoku Sogo-Chiiki Kenkyu, 1998.
- 1997
  - “Green Revolution’ and Economic Consequences and Sociological Implications for Rural Communities”, *Academika*, 30, January 1997 P. 7 - 16 (National University of Malaysia, Malaysia)
- 1996
  - ศัพท์การพัฒนา : คู่มือความรู้สู่อำนาจ / ฉันทนา บรรพศิริโชติ, สุริชัย หวันแก้ว และวุฒพี แก้ว ชาติส์, บรรณาธิการ กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539
  - Ecological Movements and the Challenge of Sustainable Development in Thailand, CSDS Discussion Paper, 1996.
  - Datsu-Kai Hatsu Shugi No Shakai Undo, *Ritsumeikan Kokusai Kankei Journal*, 1996. (in Japanese)
  - “The Making of Thai National Culture” in Edwin Thumbo Eds, *Cultures in Asean and the 21st Century*, Singapore: Uni Press, 1996.
- 1995
  - Editor, *Culture and Arts in Transition*, Office of National Culture Commission, 1995 (in Thai).
- 1993
  - Editor in Chief, *Toxic Waste and New industrialization in Thailand From Klongtoey to Kanchanaburi*, Chulalongkorn University Press, 1993 (in Thai).

- 1990
  - “Nittai Kankei No Konnichi to Tai Jin Rodosha (Thai Foreign Workers and Human Rights) in, Ebashi Takashi, Editor, Gai Kokujin Rodosha to Jinken: Nihon-Tai Kankei Kenkyu No Genba Kara, Hosei Dai Gaku Shuppan Kyoku, 1990.
  - Indigenous Organizations and Alternative Development : the cases of Surin and Songkla, South East Asian Forum On Development Alternatives Research Publication, Jakarta, 1990
- 1989
  - “Problems of Urban and Rural Development in Southeast Asia”, in Alternatives, 1989, a Joint Publication of Unu and Third World Studies Center, University of the Philippines
- 1985
  - Rural Roots of Urban Child Labor in Thailand, in Kazuo Aoi, Eds., Family Community, and Regional Social Change, Japan Sociological Society, October 1985.
  - Towards “Modernization” of Japanese Studies in Thailand : a Dialogue With Umesao Tadao, Director-General, National Museum of Ethnology, Gekkan-Minpaku September 1985 issue, Osaka, Japan.
  - “Urbanization of Bangkok and National Development of Thailand,” “A Sociological Study of Urbanization in Southeast Asia,” Jointly Organized By Japan Sociological Society and Sociology Committee of Japan Science Council, 1985.
  - ผลกระทบจากปัญหาตลาดข้าวต่อชุมชนใน จังหวัดฉะเชิงเทรา และแนวทางแก้ไข / โดย สุริชัย หวันแก้ว และวิหิต มั่นตาภรณ์. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัยฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
  - สังคมวิทยาและมนุษยวิทยากับสถานการณ์การพัฒนาปัจจุบัน / โดย สุริชัย หวันแก้ว และ สุภางศ์ จันทวานิช, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- 1984
  - “Ten Years after the Boycott Movement,” and, “Japanese Development Pattern and Development Problems in Thailand,” in Toru Yano Eds., the Dialogue : Asia to Japan, Hk Shuppan-Kai 1984. Pp. 82 - 98, and Pp. 170 - 205 Respectively.
- 1982

- "Agrarian Reforms and Development in Thailand With Comparative Reference to the Japanese Experience", (Translated and Printed in *Shakaigaku Hyoron* (Japanese Sociological Review), Vol. 33, No. 1, 1982 Pp. 16 - 28.
- General Editor, Nakane Chie, Japanese Society, Trans. By Vichen Atichartikarn and Theeravut Kuhaprema, With introduction and Comments. Institute of Asian Studies, and the Japan Foundation, 1982.
- Co-Translator of Ruth Benedict, *Chrysanthemum and the Sword*, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, 1982.
- *Society and Culture in Rural Thailand: Annotated Bibliography With Critical Review of Thai Studies in Thai, English and Japanese Languages*. Research Division, Chulalongkorn University, 1982, 309 Pp.
- 1979
  - "Re-Reading Nakane's 'Japanese Society'", a Review Article, *Thai-Japan Studies Monograph*, Vol. 1, No. 1, March-April 1979, the Social Science Association of Thailand and the Japan Foundation.
- 1978
  - Co-Writer, *Chiiki, Kuniiai-in No Henka to Nokyo No Tai-O Katei* (Regional Social Change and Response Process of an Agricultural Cooperatives), in *Zenkoku Nokyo Kyodo Kumiai Chuokai-Hen, Kyodo Kumiai Shorei Kenkyu Hokoku, Daini-Shu 1977*, (National Council of Agricultural Cooperatives, Eds., *Cooperative Promotion Research II*, Tokyo, pp. 233 - 249, 1978.
  - *Thai Studies in Japan in the Seventies*, Translated From Kitahara Atsushi, *Tai Kenkyu, A-Jia Keizai*, Vol. 19, No. 1 - 2, 1978), Printed in the Same Monograph as No. 2.

นายเสนีย์ จิตตเกษม

ประวัติส่วนตัว

เกิดวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2497 ภูมิลำเนา อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี

ประวัติการศึกษาและผลงาน

- รัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) (รัฐศาสตร์)
- ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) (การบริหารการศึกษา)
- โรงเรียนนายอำเภอ รุ่นที่ 28
- โรงเรียนนักปกครองระดับสูง รุ่นที่ 31
- ศึกษาคุณงานการพัฒนาชนบท สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี มาเลเซีย ฯลฯ
- ศึกษาโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ประเทศอิสราเอล
- ศึกษาคุณงานโครงการด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาประเทศ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน สวิสเซอร์แลนด์
- ศึกษาคุณงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ประเทศอิตาลี

ประวัติการรับราชการที่สำคัญ

- รักษาการในตำแหน่งนายอำเภอปากชม จังหวัดเลย
- นายอำเภอตาลชุม จังหวัดอุบลราชธานี
- นายอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี
- นายอำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่
- นายอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
- ผู้อำนวยการส่วนกิจกรรมมวลชน สำนักงานประสานงานมวลชน กรมการปกครอง

- ผู้อำนวยการสำนักกิจการความมั่นคงภายใน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย(เลื่อนระดับ 9) พ.ศ. 2542
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2544 - 3 ธันวาคม 2549
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม 2549 - 30 กันยายน 2550
- ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2550
- ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี ตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม 2552 – ปัจจุบัน

ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นกรณีพิเศษ

- ประธานคณะกรรมการแก้ไขปัญหาและดำเนินการก่อสร้างเขื่อนปากมูล จังหวัดอุบลราชธานี (พ.ศ.2532 - 2536)
- เลขานุการศูนย์ติดตามสถานการณ์เลือกตั้ง กระทรวงมหาดไทย (ช่วงเลือกตั้งทั่วไป)
- เลขานุการศูนย์ช่วยเหลือประชาชน (ศชช.) กระทรวงมหาดไทย (กรณีการแก้ไขปัญหาการชุมนุมประท้วงเรียกร้องของประชาชนต่อรัฐบาล)
- เลขานุการคณะกรรมการแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน โครงการเขื่อน และ โครงการของรัฐที่มีผลกระทบต่อราษฎร สำนักนายกรัฐมนตรี
- ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รักษาราชการแทนอธิบดีกรมการปกครอง ในลำดับที่ 9
- ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รักษาราชการแทนอธิบดีกรมการปกครอง ในลำดับที่ 9
- รับผิดชอบงานด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดปราบปรามผู้มีอิทธิพลและการแก้ไขปัญหาความยากจน จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดอุบลราชธานี

รางวัลและเกียรติคุณ

- รางวัลปลัดอำเภอผู้มีผลงานดีเด่น กองทัพอากาศที่ 2 ส่วนหน้า จังหวัดสกลนคร พ.ศ.2521
- รางวัลข้าราชการขวัญใจประชาชน จังหวัดอุดรธานี พ.ศ.2522
- รางวัลข้าราชการพลเรือนดีเด่น พ.ศ.2526 สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)
- รางวัลชนะเลิศการประกวดแหล่งน้ำขนาดกลาง อำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี
- รางวัลพระราชทานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ จังหวัดอุบลราชธานี
- รางวัลชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านพัฒนาดีเด่นระดับภาค , หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองระดับภาค อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี
- รางวัลชนะเลิศสำนักทะเบียนดีเด่น อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
- รางวัลชนะเลิศอำเภอดีเด่น อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อครั้งที่ดำรงตำแหน่งนายอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- ชั้นสายสะพาย ประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ปม.)
- ชั้นสายสะพาย ประถมาภรณ์ช้างเผือก (ปช.)
- ชั้นสายสะพาย มหาวิริยมงกุฎ (ม.ว.ม.)

ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

ประวัติส่วนตัว

เกิด 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2484 (ที่อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี) อดีตอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้สนใจศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์การเมืองไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 และ 6 ตุลา 2519 ปัจจุบันเป็น อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติการศึกษา

- ประถมศึกษา โรงเรียนเฉลิมวิทยา สมุทรปราการ
- มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสารสิทธิ์พิทยาลัย ราชบุรี
- มัธยมศึกษาตอนปลายและเตรียมอุดมศึกษา โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
- ปริญญาตรี รัฐศาสตร์ สาขาการทูต (เกียรตินิยมดี-รางวัลภูมิพล) คณะรัฐศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปริญญาโท สาขา Diplomacy and World Affairs จาก วิทยาลัยออกซฟอร์ด วิทยาลัยเอกชน ขนาดเล็กในเมือง ลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2510
- ปริญญาเอก ประวัติศาสตร์อุษาคเนย์ มหาวิทยาลัยคอร์เนล นิวยอร์ก พ.ศ. 2515

ประวัติการทำงาน

- เริ่มรับราชการเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2516
- รองอธิการบดีฝ่ายวิชาพื้นฐานสมัยนายป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นอธิการบดี พ.ศ. 2518 - พ.ศ. 2519
- หัวหน้าสาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ พ.ศ. 2524 - 2526
- รองผู้อำนวยการและกรรมการสถาบันไทยคดีศึกษา พ.ศ. 2525 - 2528
- รองอธิการบดี (ฝ่ายธรรมศาสตร์ 50 ปี) และกรรมการสภามหาวิทยาลัย สมัยคุณหญิงนงเยาว์ ชัยเสรี เป็นอธิการบดี พ.ศ. 2526 - 2529

- รองอธิการบดีฝ่ายการนักศึกษา พ.ศ. 2529 - 2531
- คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2534 - 2537
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ม.ย. 2537 - 2538)
- ปัจจุบัน ประธานที่ปรึกษาโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAs) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อื่นๆ

- นักวิจัยประจำศูนย์ศึกษาตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยเกียวโต (พ.ศ. 2520-2521)
- ผู้บรรยายวิชาประวัติศาสตร์อุษาคเนย์ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เบิร์กลีย์ (พ.ศ. 2521-2522)
- ผู้ควบคุมวิชาสัมมนาเรื่องประเทศไทย โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ (พ.ศ. 2528)
- บรรณาธิการวารสารธรรมศาสตร์ (พ.ศ. 2524-2526)
- เลขานุการก่อตั้งกองทุนธรรมศาสตร์ 50 ปี (พ.ศ. 2527)
- ประธานกรรมการก่อตั้งกองทุนศิลปศาสตร์ 30 ปี (พ.ศ. 2535)
- ประธานคณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์ (พ.ศ. 2534-ปัจจุบัน)
- กรรมการและเลขานุการมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (พ.ศ. 2521-ปัจจุบัน)
- กรรมการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ข้าว จังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ. 2533)

งานเขียนบางส่วน

- 14 ตุลา บันทึกประวัติศาสตร์, ISBN 9749144961
- 3 ทศวรรษ 14 ตุลา กับ ประชาธิปไตยไทย, ISBN 9749248724
- การค้าสังคโลก, ISBN 5501307677
- ความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น 600 ปี, ISBN 9748701794
- เจ้านโรดม สีหนุกับนโยบายความเป็นกลางของกัมพูชา, ISBN 5501354810
- รายงานชวา สมัย ร.5, ISBN 9749171683
- สยามพาณิชย์, ISBN 5502053415
- บทความในนิตยสารศิลปวัฒนธรรม
- ผู้สถาปนา โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นาย สุพงศ์ ชยตสาห์กิจ
วัน เดือน ปี เกิด	21 มิถุนายน พ.ศ. 2484
สถานที่เกิด	อ. เมือง จังหวัด สุราษฎร์ธานี
ประวัติการศึกษา	บริหารธุรกิจดุขฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชา การจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (พ.ศ. 2548) บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชา การจัดการ สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ. 2530) วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น (พ.ศ.2511) วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า มหาวิทยาลัยโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น (พ.ศ.2509)
สถานที่ทำงาน ตำแหน่ง	บริษัท ทางด่วนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) กรุงเทพมหานคร รองประธานกรรมการบริหาร